

SIGILLVM COLLEGII COLVMBIAE NOVI EBORACI
IN LVMINE TVO VIDEBIMVS LVMEN

בינוני

אומ' התמ' הוקש למעשר דגן שאין הגוים
בין או קרבנות גוים שאין עושין תמורה מן שיפדו
הדברי סופ' לא יחליפנו ולא ימיר אותו ואם
ה' אעפ' שאין בו מעשה ולמה לוקה והלא
ה ניתן לעשה הרי נאמ' והיה הוא ותמורתו
דש מפני שיש בה עשה ושם לאו ועוד שאין
בה שוה לעשה שהדיבור והשותפין אין עושין
גלה ואעפ' שהן מוזהרין שלא ימירו ואם המיר
ין וכיצד היא התמורה שיאמ' בגמל הקרבן על
יפין שיש לו הרי זו תחת זו הרי זו חליפת זו"
בלעתו רע בטוב אחד הממיר תמימין בבעלי
או בעלי מומין בתמימין הרי זו תמורה ומני
דשה חלה בתמורה על בעלי מום קבוע של או
וב רע האמור כאן הוא מום מכאן אמ' כל
[illegible] שהיו בעלי מומין קבועין מתחלתן קרבי או
ואין יוצאין לחולין להגזז ולהיעבד" ואם המיר
חייב ממיר וחוזר ומומר כגון שהמיר בבהמ'
והמיר בה אפלו מאה מכולן תמורה ולוקה על
ית ואחת" בהמ' בבהמה כל מין בהמה במשמע
שהמיר בקר בצאן או צאן בבקר. או כבשים
ס או עזים בכבשים או נקבות בזכרים או
ים בנקיבות או אחד מאה או מאה באחד בין
ראחת בין בשני' אחד זו לכך נאמ' בהמ' בבהמה"
ל' שמעון אומ' בהמ' בבהמה ולא בהמה
את אמלו כו בהמ' אחת קונאה בהמ' ובהמות
אינוחות בהמ' רא בהמה יצאו העופות
עד שאינן עושין תמורה" והיה הוא ולא
שאבה בהמת הקדש עושה תמורה ותמורתו
השת תמורת תמורתו שאין התמורה עושה
יהיה קדש לעשות שוגג כמזיד"
התמ' טמאה בבעלי מומין שיפדו והבת
אומ' בבעלי מומין שיפדו הכת' מדבר
הכתו' בבהמה טמ' אמלולה הא מה אני
דולה שה' כשהוא אומ' ואם בהמ' טמאה
מי שזבה ב' בהמ' טמאה אמורה הא מה

אני מקיים אשר לא יקריבו ממנו קרבן לה' בבעלי
מומין הכת' מדבר כגון שהקדיש בהמ' תמימה
למזבח ונפל בה מום שתפדה יכול יפדו על מום עובר
ת"ל אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' מי שאינה
קריבה כל עיקר יצתה זו שאעפ' שאין קריבה היום
קריבה למחר" והעמיד את הבהמ' לפני הכה' והעמ'
הכה' אותה מלמד שצריכה העמדה והערכה לפי
כך אם מתה קודם שתיערך ותיפדה אין פודין
אחר שמתה שאין פודין שחט בה שמם הו לוב שנס
ועדיין היא מתפרכסת הרי זו נערכת ונפדית
שעדיין בכלל זה עמיד והעריך" והעריך הכה'
אותה בין טוב ובין רע מלמד שנפדית בשויה"
ואם גאל יגאל ויסף חמישית אחר המקדיש או
אשתו או יורשו יוסיף חומש ובטפין את הבעלים
לפתוח ראשון והחומש האמור בכל מקום שיהיה
הוא וחומשו חמשה" ואיש כי יקדיש את
ביתו מה ביתו ברשותו אף כל דבר שברשותו פרט
למקדיש דבר שאינו ברשותו ואת ביתו בין שהיה
מבתי ערי חומה בין שהיה מבתי החצרים הרי
זה כגאל לעולם" גאלו אחר מיד ההקדש אם היה
בעיר חומה וקם ביד הגואל שנים עשר חדש
נחלט ואם היה מבתי החצרים והגיע היובל
הוא ביד הגואל חוזר לבעלין ביובל והעריכו הכהן
בין טוב ובין רע מלמד שהוא נפדה בשוויו ואם
נפדה בפחות משויו אם הקדש שוה מנה שחללו
על שוה פרוטה הרי זה פדוי ומותר להנות בו
ומדברי סופ' שהוא צריך חקירת דמים וחייב
להשלים את דמיו וכאשר יעריך אותו הכהן
אמלו ההקדישות בשלשה הערכים והמטלטלין
בשלשה ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא
בהן" מאי הערכין והמטלטלין אמ' ליה אבהו
בשומ' ערכו עלי [illegible] מטלטלין גובה
הימנו בשלשה קרקעות בעשרה" ובקרקעות
תשעה וכהן [illegible] אמי שמואל עשרה כהנים
כתיבן בפרשה דבור לגופיה פישי להו הכי

הנודר יעריכנו הכהן וממנו שהוא נותן אפ׳ סלע אם
אין לו אלא סלע ת״ל וכל ערכך יהיה בשקל הקדש הא
למדת שאין בערכים פחות מסלע ולא יתר על חמשים"
הרי שלא נמצא בידו אפילו סלע אין לוקחין ממנו פחות
מסלע אלא ישאר הכל עליו חוב עד שיעשיר" והעמ׳
לפני הכהן להוציא את המת מכאן שהעריך ומת קודם
שיעמוד בדין מוציא את המת לא מוציא את הגוסס
ת״ל והעמיד והעריך את שיש לו עמידה יש לו
עריכה ואת שאין לו עמידה אין לו עריכה ואם עמד
בדין ואחר כך מת יתנו היורשין שכבר אמ׳ חמי ערכו
שלפניו עמ׳ ומת הנערך קודם שיעמוד בדין אע״פ
שהמעריך קיים הרי זה פטור שאין ערך למת"
על פי אשר תשיג יד הנודר לא הנודר בין איש בין
אשה בין קטן מכאן אמרו השגת יד בנודר והשנים
בנודר והעולים בנערך והערך בזמן הערך השג
יד בנודר כיצד עני שהעריך את העשיר נותן ערך
עני ועשיר שהעריך את העני נותן ערך עשיר מנ׳
העריך כשהוא עני והעשיר וחלה והעני שיהא נותן
ערך עני ת״ל ואם מך הוא מערכך והוא בשעת הערך
עני" היה השנים בנודר כיצד ילד שהעריך את הזקן
וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד והערכים
בנערך כיצד איש שהעריך את האשה נותן ערך
אשה ואשה שהעריכה את האיש נותנת ערך איש"
והערך בזמן הערך כיצד העריך פחות מבן חמש
ונעשה יתר מבן חמש פחות מבן עשרים ונעשה
יתר מבן עשרים נותן בזמן הערך" והעריכו הכהן
בעין אבל לכל הנערכין שיהו בכהן" בהמה אשר
יקריבו ממנה לה׳ זה המקדיש בהמה טהורה תמימ׳
לבדק הבית אע״פ שהוא עובר בעשה כמו מפרשין
למעלה. שנ׳ ... וקלוט נדבה תעשה אתו אותו אתה
עושה נדבה לבדק הבית אין אתה עושה תמימים
נדבה לבדק הבית ולאו הבא מכלל עשה שהוא
הרי קדושה חלה עליה ונפדית כשהיא תמימה
ומעריכה הכהן בדמיה ויפלו הדמים לבדק הבית
ואין הפודה אותה פודה אלא על מנת להקריבה למז׳

למה שהיא ראויה שכל הראוי למז׳ א
מזבחו ובן המקדיש בהמתו סתם או ש
סתם והרי בהן בהמות הראויות ליקרב ע
הספרים ימכרו לצרכי עולה ויקריבו אותן ע
ימכרו לצרכי שלמים ויקריבו אותן שלמים והדמ׳
לבדק הבית שסתם הקדישות לבדק הבית שנ׳ ב
ממנו לה׳ יהי׳ קדש כלומ׳ כל הראוי ליקרב על גב
יקרב" היו בהן יינות שמנים וסלתות ועופות י
לצריכי אותו המין ויקריבו אותן והדמים יפלו ב
זכרים ויקרבו עולות ומפטם מה יקרבו ומי
ודמיהם התמימה יפלו לבדק הבית לפי שה
שהקדשה למז׳ אם נפל בה מום יש לה פדיון
שנפסלו אין להן פדיון נפל המום את הבהמ׳
הכהן והעריך הכהן אותה כל שישנו בכלל הע
והערכה יש לו פדיון ושאינו בכלל הערך
אין לו פדיון" יכול אמ׳ רגלה שלזו עולה תהי׳
עולה ת״ל אשר יתן ממנו לה׳ יהי׳ קדש אין כ
יכול תצא לחולין ת״ל יהיה קדש לא כיצד יעש
תמכר לחייבי עולה ודמיה חולין חוץ מדמי
הרגל אבל אם אמ׳ ראשה או ראשה שלזו עולה
והוא דבר שהנשמה תלויה בו הרי כולה עולה"
יחליפנו ולא ימיר אותו אין עושה תמורה לא ס
מנ׳ יכול אף הקדש בדק הבית יהא עושה תמו
ת״ל קרבן יצא הקדש בדק הבית שאינו קרבן או
הקדש בדק הבית שאינו קרבן לא. הוציא של
ת״ל לא יחליפנו הוציא שלציבור ולא הוציא
ת״ל ולא ימיר אותו היחיד עושה תמורה
ולא שותפין עושין תמורה" אמיל
בכלל היה ולמה יצא להקיש אין מש
יחיד אף כל קרבן יחיד או רבנן שאינו
אחות את לימור בכל הדרכים שיש בו מ
מיוחד הקדש מז׳ ונוהג בבקר ובצאן ונו
ימים אף איני מרבה לא את מוצאי
קדשי קדשים וקדשי קלים שליחיד א
מה מעשר קרבן מזבח אף

בידו אין יל׳ בא מין שבלבה הטח את הידיעה ר׳ יוסי הגלילי
אומ׳ מה ת״ל אשר פתח אהל מועד לפי שנ׳ ונתת את הכיור
בין אהל מועד ובין המז׳ יכול בין אהל מוע׳ ובין המז׳ הוא
הכיור נתון ת״ל המזבח פתח אהל מועד אין הכיור פתח
אהל מועד ואיכן היה נתון בין האולם ולמזבח
משוך כלפי הדרום׳ והפשיט ונתח יכול יפשיט אבר
אבר ומנתח ת״ל את העלה מפשיטה כולה ואחר כך
מנתחה׳ יכול אין טעון הפשט אלא עולת נדבה עולת חובה
מנין דין הוא נאמ׳ הבא עולה נדבה והבא עולה חובה מה
נדבה טעונה הפשטה אף חובה טעונה הפשטה מנ׳
לרבות עולת נשים ועולת גוים ת״ל את העולה מכל מקום׳
ונתח יכול ינתח נתחיה לנתחיהן ת״ל אותה אותה לנתחיה
אין נתחיה לנתחיהן׳ יכול אף הפסולה תהא טעונה הפשט
וניתוח ת״ל אותה אותה כשר ולא פסולה׳ כיצד מנתח כדרכן
לא יהא שובר את הרגל אלא נוקבו מתוך ערקובו ותולה בו׳
מפשיט עד שהוא מגיע לחזה הגיע לחזה חותך את הראש
ונתנו למי שזכה בו חותך את הכרעים ונתנן למי שזכה בהן
עלה לרגל ימנית ותלה׳ מילק את הפשט קרע את הלב
והוציא את דמו חתך את הידים ונתנן למי שזכה בהן
עלה לרגל ימנית חתכה ונתנה למי שזכה בה ושתי ביצים
עמה קרעו ונמצא כולו גלוי לפניו נטל את הפדר ונתנו
על בית שחיטת הראש מלמעלן נטל את הקרבים ונתנן
למי שזכה בהן להדיחן׳ נטל את הסכין הפריש את הריאה
מן הכבד ואצבע הכבד מן הכבד והכבד לא היה מזיזו
ממקומו נקב את החזה ונתנו למי שזכה בו עלה לדופן
הימנית היה חותך ויורד עד השדרה ולא היה נוגע בשדרה
עד שהוא מגיע לשתי צלעות רכות חתכה ונתנה למי
שזכה בה והקנה והלב והריאה תלויין בה בא לו לדופן
השמאלית והניח בה שתי צלעות רכות מלמעלן ושתי
צלעות רכות מלמטן וכך היה מניח בחברתה נמצא
מניח בשתיהן שתים שתים מלמעלן ושתים שתים
מלמטן חתכה ונתנה למי שזכה בה והעוקץ עמה
והטחול תלוי בה והיא היתה גדולה אלא שלימין קורין
גדולה שהכבד תלויה בה׳ בא לו לעוקץ חתכו ונתנו
למי שזכה בו והאליה ואצבע הכבד ושתי כליות עמה

נטל את הרגל השמאלית ונתנה למי שזכה בה נמצאו
כולן עומדין בשורה והאיברים בידם זה היה
האמור בכל מקום׳ ונתנו בני אהרן הכהנים אש אע״פ
יורדת מן השמים מצוה ליתן אש מן ההדיוט שעשה
המז׳ אמ׳ ר׳ יהודה מנין לה יצתה האש שלא יכבוה
בראשו של מזבח ת״ל אש על המזבח ונתנו בם
אמ׳ ר׳ שמעון וכי עלת על לב שהזר קרב על ג׳
אם כן למה נאמ׳ בני אהרן הכהן אש על המזבח
על הצתת האש שלא תהא אלא בכהן כשר׳
ונתנו בני אהרן הכהן מה ת״ל הכהן ממשמע שנאמ׳
אינו יודע שהוא כהן אם כן למה נאמ׳ הכהן בכיהונו
וכן הוא אומ׳ בבני הכהנים בכיהונן לימר על כהן גדול
שעבד בבגדי כהן הדיוט וכהן הדיוט שעבד בבגדי
כהן גדול שתהא עבודתו פסולה׳ וערכו עצים על
האש עצים על גבי האש לא האש על גבי העצים׳
אמ׳ ר׳ שמעון מנין לרבות שני גזירי עצים למערכה
עם תמיד של בין הערבים ת״ל וערכו עצים על האש׳
וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים יכול מאחר
ת״ל וערך הכהן אותם אף וערך הכהן אותם יכול כהן אחד
עורך את כל האיברים ת״ל וערכו הא כיצד כהן אחד
עורך שני איברים וכמה הם איברים עשרה ואחד
בקרבים נמצא הטלה עולה בששה דברי ר׳ ישמעא׳ ר׳
עקיבה אומ׳ וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים
מלמד שהטלה עולה בששה׳ הראשון בראש וברגל
הראש בימינו וחוטמו כלפי זרועו וקרניו בין אצבעותיו
ובית שחיטתו מלמעלן והפדר נתון עליה והרגל של ימין
בשמאלו ובית עורה לחוץ׳ השני בשתי הידים
של ימין בימינו ושל שמאל בשמאלו ובית עורן לחוץ׳
השלישי בעוקץ וברגל העוקץ בימינו והאליה
מדולדלת בין אצבעותיו ואצבע הכבד ושתי כליות
עמה והרגל של שמאל בשמאלו ובית עורו לחוץ׳
הרביעי בחזה ובגרה החזה בימינו והגרה בשמאלו
וצלעותיו בין אצבעותיו׳ החמישי בשתי הדפנות
של ימין בימינו ושל שמאל בשמאלו ובית עורן לחוץ׳
הששי בקרבים נתונים בבזך וכרעים על גביה׳

אחד בסלת ואחד ביין" נמצאת למד
שמונה איל קרב באחד ונשל הבשר בחמשה
רבים והסלת והיין בשנים שנים" פר קרב ב
ארבעה הראש והרגל הראש באחד והרגל
שניים העוקץ והרגל העוקץ בשנים והרגל
החזה והגרה החזה באחד והגרה בשלשה
ידות בשנים ושתי הדפנות בשנים הקרבים
סלת והיין בשלשה שלשה בד"א בקרבנות הציבור
אבל בקרבנות היחיד אם רצה להקריב מקריב הפשט
ונתוח של הללו ואלו שוין" הכל מעלין אותן ומניחין
אותן מחצי כבש ולמטה במערבו ומולחין אותן ויורד
את הנתחים מה ת"ל את הראש ואת הפדר מלמד
שאין הראש והפדר מתנתחים" ד"א שיהא פורש את
הפדר על בית שחיטה שהוא דרך כבוד מלמעלן"
מנין שהראש והפדר קודמין לכל האיברים" על
העצים מלמד אשר על האש עצים הניתנין להיות אש
וכי כל העצים כשרים למערכה היין כל העצים כשרים
חוץ משל זית ושל גפן ר' אלעזר מוסיף אף של אגבר
של דקל ושל שקמה ושל מייש ושל אלון אבל באלו היו
רגילין במרביות של תאינה ושל אגוז ושל עץ שמן
יכול אף עצי סתירה כשרים ת"ל עצים אשר על האש
אשר על המזבח מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט
אף עצים ואש שלא נשתמש בהן הדיוט זה דברי
אליעזר ר' אי' עזר בר' שמעון אומ' יכול המתנדב עולה
יהיו עציה ואשיה עמה ת"ל על העצים אשר על האש אשר
על המזבח מה מזבח משל ציבור אף עצים ואש מש
משל ציבור" ד"א על העצים אשר על הא' אש על המ'
תניא מגיד שעשה משה אמה ורחב אמה ועובי
כמחק גריש שלפחה ובמותן עושין לדורות אמ' ר' ירמיה
באמה גדומה" אמ' ר' יוסף אי הכי הצודרות על העצים
אשר על האש אש על המז' שלא יהו עצים יוצאין מן
המזבח כלום" קרבו ירחץ והכרעים ירחץ יכול מה
להלן בארבעים סאה אף כאן בארבעים סאה ת"ל במים
במים כל שהן במים ולא ביין במים ולא במשקה במים
להכשיר את כל המים קל וחומ' למי כדר" הכבס מדיחין

אותו בבית מדיחין כל צרכה והקרבים מדיחין אותן
שלשה פעמים במעוטה על השלחנות של שיש שבין
העמודים" הקטיר אנ"פ פסול אנ"פ יוצא אנ"פ
נותר אנ"פ טמא יכול כשירין למטן ת"ל המזבחה כשהן
בראש המזבח אמרתי לא כשרין למטן שאם עלו לא
ירדו אבל אין מעלין אותן לכתחלה" והקטיר הכה'
את הכל מלמד שכהן אחד מקטיר את הכל זורקין אבר
אבר על האש וחוזר וסודרן" את הכל לרבות את
העצמות והגידים והקרנים והטלפים והצמר שבראשי
כבשים ושער שבזקן תישים יכול אע"פ פירשו ת"ל
ועשית עלותיך הבשר והדם או ועשית עלתך הבשר וה'
יכול יחלוץ גידים ועצמות ויעלה הבשר על גבי
המזבח ת"ל את הכל ריבה הא כיצד בזמן שהן
מחוברין יעלו פירשו אע"פ שבראש המזבח ירדו
עולה לשם עולה" אשה לשם אשים ריח לשם
ריח ניחוח לשם נחת רוח לפני לשם מי שעשה את העולם
והכל הוא אומ' עולה הוא לשם בעל הקרבן מכאן
אמרו המקריב עולה צריך להתכוין לששה דברים
לשם הזבח ולשם הזובח ושהזבח לשם בה' ושיקטירו
לאשים ושיקטירו לריח בלבד" ושריח זה נחת רוח
לפני המקום בה' ובחטאת ובאשם לשם אותו החטא
והשלמים לשם שלמים" ואם הרי זה מוסיף על ענין
הראשון ולמה הפסיק ליתן ריוח למשה להתבונן בין
פרשה לפרשה על אחת כמה וכמה הדיוט מהדיוט
ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים הרי
אלו מעוטין פרט לחולה ולזקן ולמזוהם" קרבנו לרבות
את הגזל כבשים ועזים להוציא את הכלאים זכר
נאמרו המיעוטין האלו" ר' שמעון אומ' ומה ת"ל עזים
לעולה לרבות את התמורה" זכר תמים יקריבנו"
כלמעלן' ושחט אותו בצפון אין קדשים קלים
בצפון" ר' חייא אומ' אותו בצפון אין השוחט צריך
להיות בצפון לפי שמצינו שהמקבל צריך להיות
עומד בצפון ומקבל בצפון ואם עמד בדרום וקבל
בצפון פסול יכול אף השוחט כן ת"ל אותו אותו בצפון
אין השוחט צריך להיות בצפון" על ירך המזבח

צפונה. שהיכן בצפון והיכן הן פנים לו זו שהוא למזרח
זה כבש בדרום" ר' יהודה אומ' ומעלותיו פונות קדים
שיהא העולה לו פונה לימינו למזרח הא למדנו שהכבש
בדרום" במסכת עכונה שהמזבח כולו ראוי להיות צפון
שאם שחט בראשו קדשי קדשים כשרים דברי ר' יוסי ר'
יהודה אומ' מחצי המזבח ולצפון כצפון ומחצי המזבח
ולדרום כדרום" צפונה לפני י' שהצפון כולו פנוי ראמ'
ר' אלעזר בן יעקב המזבח מכוון כנגד חצי פתחו שלהיכל
וכנגד אחת מן הדלתות משוך כלפי הדרום" ר' יהודה
אומ' המזבח ממוצע באמצע העזרה. שלשים ושתים
אמה עשך כנגד פתחו שלהיכל אחת עשרה מן הצפון
ואחת עשרה מן הדרום" נמצא המזבח מכוון כנגד
ההיכל וכתליו" ואיזה הוא צפון מקירו שלמזבח הצפוני
עד כותל העזרה הצפוני אף כנגד המז' דברי ר' יוסי ב"ר
יהודה ר' אלעזר ב"ר שמעון מוסיף אף מכנגד בין האולם
ולמזבח על כותל העזרה הצפוני ר' מוסיף אף מכנגד
מקום דריסת רגלי הכהנים אף מכנגד מקום דריסת רגלי
הכהנים ועד כותל העזרה צפונים אבל מכנגד בית החליפות
ולפנים הכל מודים שהוא פסול" נמצאת אומ' מכותל
צפוני שלעזרה עד כותל המז' שהוא רוחב ששים ומאה
וכנגד מכותל האולם עד כותל מזרחי שלעזרה שהוא
אורך ששה ושבעים כל המרובע הזה הוא נקרא צפון
הוא המקום ששוחטין בו קדשי קדשי" ונתח אותו כלש
[illegible] פסול אותו לנתחו ואין נתחו לנתחין" את ראשו
ואת פדרו מלמד שהראש והפדר קודמין לכל האיברים
ועקר הכהן אותם כסדרן" על העצים אשר על האש אשר
על המזבח שלא ישנה בהם מקום המערכה" והקריב
והכהנים יע' במ' "כל מעלן" והקריב הכהן את הכל לכבש
והקטיר זה שפסול ויוצא ופגול ונותר אם עלו לא ירדו"
עולה אשם שלא המשיט אשם שלא נתחו יכול
[illegible] שלא שחט בצפון ת"ל הוא מה ראיתה להכשיר
זה פשט ובפתוח ולפסול בצפון אחר שליבה הכתוב מיעט
פ"פ כי מה אני מכשיר בהפשט ובנתוח שהן לאחר
[illegible] ופוסל בצפון שהוא לפני הזריקה" עלה אשם
[illegible] א סמך והלא סמיכה קודם להזריה ומה לא יתה

להכשיר בסמיכה ולפסול בצפון מכשיר אני בסמיכה
שאין הסמיכה נוהגת בכל העולות ופוסל בצפון שהצפון
נוהג בכל העולות" עולה לשם עולה" אשה לשם אשים
ריח לשם ריח" ניחוח לשם נחת רוח ליי' לשם מי שעשה
את העולם" ואם מן העוף עולה אין העוף
זבחי שלמים" מן העוף ולא כל העוף" לפי שנ' זכר
תמים בכבשים ובעזים תמות וזכרות בבהמ' אין
תמות וזכרות בעוף יכול אף שיבש גפה ונסמית
עינה ושנקטעה רגלה ת"ל מן העוף ולא כל העוף"
טומטום ואנדרוגינס פסול לפי שבא בריה ואינו
לא בכלל זכר ולא בכלל נקבה" קרבנו היחיד מביא
עוף אין הציבור מביא עוף יכול כשם שאינה באה
נדבת צבור לא תבוא נדבת שנים ת"ל והקריב מן התורים
מלמד שהיא באה נדבת שנים" יכול כל העוף כולו
יהא כשר ת"ל והקריב מן התורים או מן בני היונה את
קרבנו אין לך בעוף אלא תורין ובני יונה" תורים גדולים
ולא קטנים ומה אם בני יונה שלא כשרו לבוא גדולים
כשרו לבוא קטנים תורים שכשרו לבוא גדולים אינו
דין שיכשרו לבוא קטנים ת"ל תורים גדולים ולא קטנים"
בני יונה קטנים ולא גדולים הלא דין הוא מה אם
תורין שלא כשרו לבוא קטנים כשרו לבוא גדולים
בני יונה שכשרו לבוא קטנים אינו דין שיכשרו לבוא
גדולים ת"ל בני יונה קטנים ולא גדולים" יכול כל התורים
וכל בני יונה כשרים ת"ל מן התורים ולא כל התורים
מבני היונה ולא כל בני היונה פרט לתחלת הציהוב
שבזה ובזה" תנו רבנן תורים גדולים כשרים
וקטנים פסולין בני יונה קטנים כשרים וגדולים פסולין
נמצא הכשר בתורין פסול בבני יונה והכשר בבני יונה
פסול בתורין" מאי תלמודה אמ' רבא לא לישתמיט
קרא ולכתוב מבני התורים או מן בני היונים" ואימא
בני יונה רבת רחמנא בני קטנים אין גדולים לא תורין
אי בעי גדולים ליתי ואי בעי קטנים ליתי דומיא דבני
יונה מה בני יונה קטנים אין גדולים לא אף תורים
גדולים אין קטנים לא" יכול בני יונה כשרים ת"ל מן
פרט לתחלת הציהוב שבזה ושבזה שפסול מאימתי

[illegible] תורין כשרים משיזהיבו בני יונה פסולין משיזהיבו"
תנא יעקב קרחה מאימתי בני יונה כשרים משיצלש
הא תני לה זהוא אמ׳ לה ומפרחין ועד שורם אימתי
אמ׳ אביי שמיט גדפא ואתי מטה דמא" בעא׳ זירא
הלב על שנולדה שף מן התורין או מן בני היונה והביא
תחלת הציהוב שבזה ושבזה מהוא ספיקא הוי ונפיק
או דלמא בריא הוי ולא נפיק אמ׳ רבא תא שמע
פרט לתחלת הציהוב שבזה ושבזה שפסול אי אמרת
בשלמא בריא הוי שפיר אלא אי אמרת ספיקא הוי
אי אצטריך קרא למעוטי ספיקא כי אצטריך קרא
למעוטי נרבע ומעבד סלקא דעתך אמינא הואיל
וכת׳ כי משחתם בהם מום בם ותנא רבי ישמעאל כל
מקום שנאמרה השחתה אינו אלא דבר ערוה וע״ז כל
שהמקום פוסל בו ובר ערוה וע״ז פוסלין בו והני עופות
הואיל ולא פסיל בהו מומא דאמ׳ מר תמות וזכרות בבהמ׳
ואין תמות וזכרות בעופות אימא דבר ערוה וע״ז
נמי לא ליפסלו בהן קא משמע לן" קרבנו תורים ובני
יונה אין הכשירו תורין ובני יונה הלא דין הוא מה
[illegible] צפרים שלא כשרו לכפר בפנים כשרו לכפר בחוץ
תורים ובני יונה שכשרו לכפר בפנים אינו דין שיכשרו
לכפר בחוץ ת״ל קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשירו תורים
ובני יונה ק״ל והואיל צפרים שיכשרו לכפר בפנים מה
אם תורין ובני יונה שלא כשרו לכפר בחוץ כשרו לכפר
בפנים צפרים שכשרו לכפר בחוץ אינו דין שיכשרו
בפנים ת״ל והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו
אין לך שקרב בשום אלא תורין ובני יונה אמ׳ ר׳ יוחנן
מפני מה משתנו תורין ובני יונה מכל עופות אלא שאין לך
מרודף בעופות יותר מתורין ובני יונה ולא הכשיר הכת׳
נרדף אלא הן" והקריבו מה ת״ל לפי שנ׳ והקריב מן
התורים או מן בני היונה יכול אין פחות משתי פרידין
ת״ל והקריבו אפלו פרידה אחת" והקריבו הכהן מה
ת״ל הכהן ומלק מלמד שלא תהא מליקה אלא בכהן
והלא דין הוא מה אם שחיטת בהמה שקבועה צפון
לא קבע לה כהן מליקת העוף שלא קבע לה צפון אינו
דין שלא יקבע לה כהן ת״ל הכהן ומלק מלמד שלא

שלא תהא מליקה אלא בכהן" יכול ימלקנו בסכין ודין
מה אם שחיטה שלא קבע לה כהן קבע לה כלי מליקה
שיקבע לה כהן אינו דין שיקבע לה כלי ת״ל הכהן ומלק
אמ׳ ר׳ עקיבא וכי עלת על לב שזר קרב למזבח
אם כן למה נאמ׳ הכהן ומלק מלמד שלא תהא מליקה
אלא בעצמו של כהן" יכול ימלקנו בין מלמטן בין
מלמעלן ודין הוא בהמה שחטאתה למעלן עולתה
למטן עוף שחטאתו למטן אינו דין שתהא עולתו
למעלן ת״ל ומלק את ראשו והקטיר המזבחה אמור
לענין הקטרה ולענין מליקה מה הקטרה למעלן אף
מליקה למעלן" ומלק מליקה ממול העורף יכול
מכל מקום הרי אני דן נאמר כאן מליקה ונאמר להלן
מליקה מה מליקה האמור להלן מולק ואינו מבדיל
אף כאן ימלוק ולא יבדיל ת״ל ומלק את ראשו והקטיר המזבחה
ובאתי ומו אפשר לומר כן מאחר שהוא מקטיר יהא
מוצא אלא מולקו כ״ד הקטרתו" מה מצינו בהקטרה
הראש לעצמו והגוף לעצמו אף מליקה הראש
לעצמו והגוף לעצמו מנין להקטרה לראש לעצמו
כשהוא אומ׳ למטן והקטיר אותו הכהן המזבחה
הקטרת הגוף אמורה הא אינו אומר כאן את ראשו
והקטיר אלא זו הקטרה לראש לעצמו כשם שהקטרת
הראש לעצמו והגוף לעצמו כך מליקה הראש לעצמו
והגוף לעצמו" ונמצה דמו כולו אוחז בראש
ומוצא משניהן על קיר המזבח לא על קיר הכבש ו
על קיר היסוד ולא על קיר ההיכל אלא על קיר העליון
אף על קיר התחתון ת״ל ומלק והקטיר ונמצה דמו
על קיר המזבח" המזבח אמור לענין הקטרה
ולענין המציה מה הקטרה למעלן אף המציה
למעלן כיצד הוא עושה עלה בכבש ופנה לסובב
בא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק את ראשו
ממול ערפו ומבדיל ומוצה את דמה על קיר המ[illegible]
ואם עשייה למטה מרגלין אפי׳ אמה אחת כשר
ר׳ נחמיה ור׳ אלעזר בן יעקב אומ׳ כל עשייה אינה
נעשית אלא בראשו של מזבח" והסיר את מ[illegible]
זה זפק יכול יקוב בסכין ויטלנו ת״ל בנוצתה [illegible]

תחלה ואחר כך לבנו לאהרן שלא במחלוקת ולבנו
במחלוקת׃ לאהרן מה אהרן כהן גדול אוכל שלא
במחלוקת אף בניו כהנים גדולים אוכלים שלא במחלוקת״
לאהרן ולבניו קדש קדשים להתיר מנחות ישראל אין לי
אלא מנחותיהן מלוקותיהן מנין אמ׳ ר׳ שמעון קורא אני
בכלה ותנו לא יאכל כשלאחר בה ת״ל לאהרן ולבניו קדש קדש
להתיר מלוקות הכהנים׳ מאשי י״י אין להם אלא לאחר מתנות
האשים״ . וכי תקריב כשתקריב לעשות את הדבר
כשורה׳ קרבן מנחה אמ׳ ר׳ יהודה מנין לאומ׳ הרי עלי מנחה
שלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין ת״ל קרבן קרבן אחד
הוא מביא אינו מביא חלות ורקיקין״ מאפה תנור לא
מאפה כופח ולא מאפה רעפים ולא מאפה יורת הערביים״
ר׳ יהודה אומ׳ מה ת״ל תנור תנור שני פעמ׳ להכשיר את
הכופה״ ר׳ שמעון אומ׳ מה ת״ל תנור תנור שני פעמים
שיהא הקדישה בתנור וכל מעשיה בתנור״ סלת מה סלת
האמורה להלן מן החטים אף כאן מן החטים״ חלות בלולות
אין הרקיקין בלולין״ רקיקין משוחין אין חלות משוחות
הלא דין הוא מה אם הרקיקין שאינן טעונין בלילה טעונין
משיחה חלות שהן טעונין בלילה אינו דין שיטענו משיחה
ת״ל רקיקים משוחין אין חלות משוחות״ הא כיצד החלות
לחתה הסלת בשמן והרקיקין מושחין אחר אפייה בשמן
שלהן ומלן מלושין בפושרין ולישתן ואפייתן בפנים״
ורקיקי מצות למצות שוו לא לבלילה״ כיוצא בו אמ׳ ר׳
יהודה ועשית כיור נחשת וכנו נחשת לרחצה יכול כשם
שמרחיצין מן הכיור כך מרחיצין מן הכן ת״ל וכנו נחשת
לנחשת שוה לו לא שוה לו לרחיצה״ כיוצא בו אמ׳ ר׳
יהודה ועשית חשן משפט מע׳ חשב כמע׳ אפוד תעש׳ זהב
יכול כשם שזה כפול זה כפול ת״ל זהב לזהב שוה לו לא
שוה לו לכפילה״ ואם מנחה על המחבת מלמד
שהיא טעונה כלי״ קרבנך קרבנך לגזירה שוה מה
קרבנך חמור כאן טעון יציקה ובלילה אף קרבנך חמור
למטן טעון יציקה ובלילה״ מה קרבנך חמור למטן טעונה
מתן שמן בכלי קודם לעשייתה אף קרבנך חמור כאן
טעונה מתן שמן בכלי קודם לעשייתה״ הא כיצד
נותן שמן תחלה בכלי יחזור ונותן הסלת עליו וחוזר

ונותן שמן על הסלת ולש אותה בכוס
במחבת או במרחשת וכותת ונותן בכלי ויצק עליה
השמן ונותן עליה לבונתה ומגישה לחודה שלקרן
וקומץ ומקטיר והשאר נאכל לדברי כהונה״ סלת
בלולה בשמן שמן לא נאמ׳ אלא בשמן לרבות שמן
למטן ושמן למעלה״ מצה תהיה יכול למצוה ת״ל
תהיה קבעה הכת׳ פתות יכול שתים ת״ל פתים או יכול
יעשנה פירורין ת״ל אותה לפתים אין פתיה לפתים״
מכאן אמרו מנחת ישר׳ כופל אחד לשנים ושנים לארבעה
ומבדיל ומנחת כהנים כופל אחד לשנים ושנים לארבעה
ואינו מבדיל מנחת כהן משיח כופלה לשנים בלבד״
ואין פתיה פחותה מכזית ואם הבדיל או הקטין כשירה״
פתות פתים מנחה היא לרבות כל המנחות לפתיתה
יכול אף שתי הלחם ולחם הפנים אחר שריבה הכת׳ מיעט
מה אלו מיוחדות שיש מהן לאשים יצאו שתי הלחם
ולחם הפנים שאין מהן לאשים״ ויצקת עליה שמן
מנחה היא לרבות כל המנחות ליציקה״ יכול אף מנחת
מאפה תנור ורקיקין ת״ל היא״ וכולן באפית עשר חלות
בין לחלות בין לרקיקין בין למחבת בין למרחשת ואם
ריבה או מיעט כשרים״ ואם מנחת מרחש׳ קרבנך
מה בין מחבת למרחשת אלא שמרחשת יש לה כסוי
והמחבת אין לה כסוי״ דברי ר׳ יוסי הגלילי״ ר׳ חנניה בן
גמליאל אומ׳ מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין ומחבת
צפה ומעשיה קשין ומחבת ומרחשת היו בעזרה ושתיהן
מכלי שרת ותנור שלמקדש שלמתכת היה כדי שלא
יקבל טומאה ואין עכוות במקום עשויות״ סלת
בשמן תעשה מלמד שהיא טעונה מתן שמן בכלי קודם
לעשייתה״ והבאת אלו נאמ׳ והבאת אשר יעשה מאלה
ליי׳ והקריבה אל הכהן והגישה יכול אין לי טעון הגשה אלא
הקומץ בלבד מנין לרבות את המנחה ת״ל מנחה״ מנין
לרבות כל המנחות ת״ל את המנחה בין מנחת נדבה
בין מנחת חובה בין מנחת סוטה בין מנחת העומר
כולן טעונין הגשה״ יכול אף שתי הלחם ולחם
הפנים ת״ל מאלה אחר שריבה הכת׳ מיעט מה אלו מיוחדות
שיש מהן לאשים יצאו שתי הלחם ולחם הפנים

המדר יעשה תולין מן חשים והלא מנחת נסכים כולה לאשים כון
אין לי אלא שעשה הגשה ת״ל והקריבה אחד שליבה הכל מיעט מה שלא
כמ מיוחדות שהן באות בגלל עצמן יצאת מנחת נסכים
שאינה באה בגלל עצמה" אשר יעשה מאלה מאלה
אתה מביא אין אתה מביא חוץ מאלו מכאן אמרו שתים
עשרה מיני מנחות נאמרו בתורה שלש לציבור ואלו הן"
העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ותשע ליחיד מנחת
חוטא ומנחת סוטה ומנחת חנוך לכהנים ומנחת כהן
משיח" וחמש מנחות באות בנדר ובנדבה מנחת סלת
מנחת מצות מנחת רקיקין מנחת מחבת מנחת מרחשת
לא פחות ולא יותר" והדין יכול בכלי ת״ל הלכן בקמצו
אף כאן בקמיצה" כל המנחה אשר תקריבו ליי׳ לא תעשה
חמץ יכול אין לי אלא בלא תעשה חמץ אלא הקומץ בלבד
מנין לרבות את המנחה ת״ל מנחה מנין לרבות כל המנחות
ת״ל כל המנחה" אין לי אלא מנחות ששייריהן נאכלין
מנחות שאין שייריהן נאכלין מנין ת״ל כל המנחה אשר
תקריבו ליי׳ לא תעשה חמץ" ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ להביא
לחם הפנים" ר׳ עקיבה אומ׳ להביא מנחת נסכים" לא
תעשה חמץ יכול לאו אחד לכולן ת״ל לא תאפה חמץ
אפייה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה מה אפייה
מיוחדת מעשה יחיד וחייבין עליה בפני עצמה אף
אני ארבה לישתה ועריכתה וכל מעשה ומעשה שיש
בה לחייב עליו בפני עצמו" שאר לא תקטירו אין לי
אלא המרובה המועט מנין ת״ל כל שאר אין לי אלא
הוא עצמו עירובו מנין ת״ל כי כל שאר" יכול מנחות
שהן במצה תהיה יהיו בבל תקטירו חמץ מנחות שהן
במצה תהיה לא יהיו בבל תקטירו חמץ ת״ל כי כל
שאר" דבש לא תקטירו אין לי אלא המרובה המועט
מנין ת״ל כל דבש" אין לי אלא הוא עצמו עירובו מנין
ת״ל וכל דבש אין לי אלא דברים שאין הדבש יפה להן
דברים שהדבש יפה להן כגון שהלוטין אומ׳ יפה
הדבש לקטורת מנין ת״ל וכל דבש" מה ת״ל כל שאר
ומה ת״ל כל דבש לפי שיש בשאר מה שאין בדבש
ובדבש מה שאין בשאר" שאר הותר מכללו במקדש
דבש לא הותר מכללו במקדש דבש הותר בשיירי

מנחות ושאר לא הותר בשיירי מנחות הא לפי שיש
בשאר מה שאין בדבש ובדבש מה שאין בשאר צריך
לומ׳ כל שאר וצריך לומ׳ כל דבש" ומנין המעלה מבשר
חטאת ומבשר אשם ומבשר קדשי קדשים ומבשר קדשים
קלים ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושיירי מנחות
מן השאר ומן הדבש עובר בלא תעשה ת״ל כי כל שאר
וכל דבש לא תק׳ ממ׳ אשה ליי׳ כל שיש ממנו לאשים
הרי שאירית בבל תקטירו" קרבן ראשית שהוא ראשית
לכל המנחות וכן הוא אומ׳ והקרבתם מנחה חדשה ליי׳
שתהא חדשה לכל המנחות לכך שאין מביאין מנחה מן
החדש קודם עצרת ואם הביא כשר" יכול אם קדמו דבר
אחר לא יקרבו ת״ל תקריבו יכול אם לא קרבו בעצרת
יקרבו לאחר עצרת ת״ל אותם יכול יביא יחיד כיוצא
בהן נדבה ת״ל אותם יכול לא יביא יחיד כיוצא בהן
נדבה שכן איני מביא כיוצא בהן חובה ת״ל אותם"
המזבח לא יעלו אין לי אלא המזבח מנין לרבות את
הכבש ת״ל ואל המזבח לא יעלו" יכול לעבודה ושלא
לעבודה ת״ל לריח ניחוח לא אמרתי אלא לעבודה אבל
אם העלה שאר ודבש לעצים מותר" וכל קרבן
מנחתך אלו כאמ׳ על כל קרבנך תקריב מלח היית אומ׳
אף על העצים ועל הדם ועל יין הנסכים כשהוא אומ׳
קרבן מנחתך מה קרבן מנחתך דבר שאחרים באין
חובה לו יצאו העצים והדם שאין אחרים באין חובה
להן" יכול תהא כל המנחה טעונה מלח ת״ל קרבן
הקומץ טעון מלח אין מנחה כולה טעונה מלח" אין
לי אלא הקומץ מנין לרבות את הלבונה ארבה את הלבונה
שהיא באה עם המנחה מנין לבונה בפני עצמה
ולבונה באה עם לחם הפנים ואימורי חטאת ואימורי
אשם ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים
ואיברי עולה ושלת העוף מנין ת״ל וכל קרבן"
במלח תמלח יכול תבעיו ת״ל תמלח או תמלח יכול
במי מלח ת״ל במלח" ולא תשבית מלח הבא מלח
שאינה שובתת ואיזו זו סדומית מנין אם לא מצא
סדומית יביא אסתרוקנית ת״ל תקריב מלח ריבה יכול
המתנדב מנחה יהא מביא עמה מלח כדרך שמביא

לעה מלח כדרך שמביא עמה לבוכה ת״ל ולא תשבית
מלח ברית אלהיך מעל מנחתך ולהלן הוא אומ׳ מאת בנ׳
ישר׳ ברית עולם מה ברית האמורה להלן משל ציבור אף כאן
משל ציבור" הקריב אף בשבת תקריב אף בטומאה
מלח כל שהוא תקריב מלח מכל מקום" ובכל כך למה
קדרת הבהמ״ה שלא לדימות בשברי ע״ג ובתקרובת
שלה ולמה כיכל תועבת יי׳ אש׳ שנא עשו לאלה׳ לפיכך
אזהיר הכת׳ שלא לדימות בהן שלא נצטוו קרבנות של
אחרי שיתעסקו בעבודת השם לא בעבודת דברים אחרים
שאי אפשר שיתבטל עבודה מן העולם שאלמלא קרבנות
לא נתקיימו שמים וארץ היינו דתנן על שלשה דברים
העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות החסדים
אעפ״י שכת׳ עשה צדקה ומשפט נבחר ליי׳ מזבח ואומ׳
הנה שמוע מזבח טוב ואומ׳ כי לא דברתי את אבותיכם
ולא צויתים ביום הוציאי אתם מא״מ על דברי עולה
וזבח" לא מפני שלא נצטוינו על העבודה ועל הקרבנות
שהלי״ן טוב גופי תורה לא לומ׳ לך שהעבודה צריכה
כוונה וכל המקריב קרבן בלא כוונה כאלו לא הקריב
והכוונה מביאה לידי אהבה ולידי יראה ולידיעת השם
ועיקר קרבנו מודיעה ואם אין כוונה אין אהבה אין יראה
ואם אין אהבה אין יראה אין ידיעת השם ואם אין ידיעת
השם אין קרבן מועיל וכן הוא אומ׳ אל תבטחו לכם על
דברי השקר לאמר היכל יי׳ היכל יי׳ הכל ה׳ הגנוב רצוח
ונאוף והשבע לשקר וקטר לבעל והלוך אחרי אלה׳ אחר׳ אשר
לא ידעתם ובאתם ועמדתם לפני בבית הזה אש׳ נק׳ שמי
עליו ואמרתם נצלנו" הא למדת שאין העבודה מתקבלת
אלא בכוונה. וכן הוא אומ׳ מי גם בכם ויסגר דלתים ולא תאירו
מזבחי חנם ובכוונה הוא אומ׳ וערבה ליי׳ מנחת יהודה
וירושלם" אמ׳ ר׳ שמואל בר נחמני אמ׳ ר׳ יוסי מאי דכת׳
שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהי׳ שמור עצמך שלא
תחטא משתחטא ותביא קרבן" וקרוב לשמוע מתת הכסילים
זבח הוי קרוב לשמוע דברי חכמי׳ שמביאין קרבן ועושי׳
תשובה ואל תהי כבסילים שמביאין קרבן ואינן עושין תשובה
כי אינם יודעין לעשות רע היה כי צריכים גמולים נינהו אלא
הכי קאמ׳ אל״ת כ״ב שאינם יודעין אם על טובה הן מביאין אם על

רעה הן מביאין ואמ׳ הקב״ה בין טובה לרעה אין מביאין קרבן
מביאין לפני" ר׳ אסי ואיתימא ר׳ חנינא בר פפא אמ׳ שמור
רגלך שמור נקביך בשעה שאתה עומד בתפלה לפני" ד״א
שמור רגלך אמ׳ ר׳ שמואל בר נחמני כך אמ׳ הקב״ה שמור רגלך
מן החטא כדי שלא תבא לפני לא ברגלים" וכן הוא אומ׳ הוקר
רגלך מבית רעך אם כן בית רעך זה וחומ׳ מקום השכינה
כל זה גדולה לשמו הגדול והנורא" וכן הוא אומ׳ זובח
תודה יכבדנני זבח תודה ולא זובח עולה לא אמ׳ ר׳ יהושע
בן לוי כל הזובח את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאלו
כיבד להקב״ה בשני עולמות אחר העולם הזה ואחר העו׳ הבא"
שנ׳ זבח תודה יכבדנני ומה שכרו ושם דרך אראנו בישע
אלהים" ואמ׳ ר׳ שמעון בן לוי בזמן שבית המקדש קיים אדם
מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר מנחה בידו אבל
מי שדעתו שפלה מעלה עליו כאלו הקריב כל הקרבנות
כולם שנ׳ זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו
נמאסת שנ׳ לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה" ואם
תקריב מנחת בכורים ליי׳" ר׳ יהודה אומ׳ עתידה מנחת
ביכורים לפסוק ולחזור" ר׳ שמעון אומ׳ ואם תקריב מנחת
ביכו׳ ליי׳ מנחה זו באה חובה יכול נדבה כשהוא אומ׳
והבאתם את עומר ראשית קציר׳ אל הכהן מלמד שאינה
באה אלא חובה אם כן למה נאמ׳ ואם למיום מביאי׳
אתם אותה לרצון מעלה אני עליכם כאלו לא הבאתם
אותה אלא לצורך עצמכם וכן הוא אומ׳ ולחם וקלי וכרמל
לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהי׳"
אם תקריב מנחת ביכו׳ ליי׳ זו מנחת העומר מנ׳
היא באה מן השעורים יכול מן החטים אמ׳ ר׳ אליעזר
נאמ׳ כאן אביב ונאמ׳ במצ׳ אביב מה אביב האמור
במצרים שעורים אף כאן שעורים יכול מן החטים
כשהוא אומ׳ בשתי הלחם שמקריבין ביום עצרת סלת תהי׳
חמץ תאפי׳ ביכורי׳ ליי׳ נמצינו למדין שביכורים שנאמרו
בפסח שעורים הן שאם אין אתה אומ׳ כן אין שתי הלחם
ביכורים" ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה יכול תבא
מן הכוסמין ושבולת שועל והשיפון ודין הוא ומה אם
החטים שכשרו לשאר מנחות לא כשרו למנחת העומר
כוסמין ושבולת שועל ושיפון שלא כשרו לשאר מנחות

ובשלו למנחת העומר שאם אמרת בשעורים שמסת
שוטה באה מין תאמ' בכוסמין ובשבולת שועל ובשיפון
שאין מנחת שוטה באה מהן יצאו החטים מה שכתוב
וכוסמין ושבולת שועל זה שיפון מש"ל וחומר" אביב
קלוי באש מלמד שמהבהבין אותו באור לקיים בו מצות
קלוי דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' לשון קלוי לא לדבר אחר ואביב
שלקליין היה שם מביקב כמין נפה כדי שלא האור שולט
בכולו" אביב קלוי גרש רבר שקול יקלנו אביב יבליקלנו "
גרש ת"ל באש תפסיק הענין" כרמל רך מל וכן הוא אומ'
ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהי' לחם בכו' עש'
ולחם שעורים וכרמל בצקלנו כרמל רך מל בצקלנו בא
ויתן לנו ואכלנו ותו' היה" וכן הוא כנף רננים נעלסה
נישא ועולה ומתחטא וכן הוא אומ' נתעלסה באהבים"
נישא ועולה ונתחטא באהבים וכן הוא אומ' ידע הדר' לנגו'
יחתה לחותה ונטתה מולחין לשון נוטריקון" תקריב מנה בכור
מה ת"ל לפי שנ' כרמל מצוה להביא רך מל לא מצא רך מל
יביא יבש מצותו לבוא מן הקמה לא מצא יביא מן הגורן
ומנין אף מן העלייה ת"ל תקריב את מנחת בכוריך" מכל מקום
במולין יכול בכור כל יחיד ויחיד ת"ל ביכוריך מלמד שאינה
באה אלא משל ציבור דברי ר' עקיבה ר' שמעון אומ' נאמר
כאן בכורים לי"י ונאמ' להלן ביכורים לי"י מה ביכורים לי"י האמ'
להלן משל צבור אף בכורים לי"י האמור כאן משל ציבור" ונתת
עליה שמן עליה לא על לחם הפנים" ושמת עליה לבונה
לא על מנחת נסכים מנחה לרבות מנחת יום השמיני לבונה
היא פרט לשתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה"
ואם זבח שלמים קרבנו ר' יהודה אומ' כל המביא שלמי'
מביא שלום לעולם אין לי אלא שלמים מנין לרבות את
התודה אדבה את התודה שהיא מין שלמים ומנ' לרבות
את העלה אדבה את העולה שהיא באה בנדר ובנדבה
ומנין לרבות את הבכור ואת המעשר ואת הפסח שאין
באין על חטא ומנין לרבות חטאת ואשם ת"ל זבח ומנין
לרבות העוף והמנחות והיין והלבונה והעצים ת"ל שלמים
קרבנו הא כל המביא קרבן מביא שלום לעולם" ד"א
שלמים שהכל שלמים בהן הדם והאימורין למזבח
והחזה והשוק לכהנים והבשר והעור לבעלים" ר' שמעון

אומ' מי שהוא שלם מביא שלמים ואין האונן מביא שלמי'
אין לי אלא שלמים שהן מין שמחה מנין לרבות את התודה
אדבה את התודה שהיא שמחה כשלמים ומנין לרבות את
העולה ז"ב כלמעלה ת"ל שלמים קרבנו הא כל קרבן שהוא
מביא היה שלום מביא והיה אונן אינו מביא" הבקר לרבות
אחד עשר לענין מעשר" מן הבקר להוציא את התשיעי
מה לא יתה לרבות אחד עשר ולהוציא את התשיעי אחר
שריבה הכת' מיעט שתמוציא אומ' אימתי הקודש עושה
תמורה לפניו או לאחריו הוי אומ' לאחריו מרבה את אחד
עשר שהוא לאחר הקדושה ומוציא אני את התשיעי
שהוא לפני הקדושה" הוא מקריב היחיד מביא שלמים
נדבה אין הציבור מביאין שלמים נדבה" זכר לרבות
את הולד" נקבה לרבות את התמורה אין לי אלא ולדות ותמורות
שלתמימים" ולדות ותמורות שלבעלי מומין מנין ת"ל אם
זכר לרבות ולדות בעלי מומין או אין בעלי מומין כל
שקדם הקדישן את מומן הא אם קדם מום קבוע להקדישן
וכפה הרי אלו כהקדש כספים" ר' יהודה אומ' הרי הוא אומ'
ארי ודוב הכה עבדך אין לי אלא ארי ודוב מנין לרבות את
הארי עם הדוב ואת הדוב עם הארי ת"ל גם את הארי גם
הדוב הכה עבדך" וסמך ידו לא יד בנו ידו לא יד עבדו
ידו לא יד שלוחו ידו על הראש לא ידו על גב ידו ידו על
הראש לא ידו על הצואר" ז"ב כלמעלה מלמד שסומך
בשתי ידיו בכל כוחו על ראש הבהמ' ואומ' עליה שירות
והודאות לשם" קרבנו קרבנו קל"ב לרבות כל בעלי קרבן
הלא דין הוא מה אם תכופה שאינה נוהגת בחיים ובשחוט
נתמעטה בחוברין סמיכה שאינה נוהגת אלא בחיים אינו
דין שתתמעט בחוברין ת"ל קרבן קרבנו קרבנו לרבות כל
בעלי קרבן" קרבנו קרב' קרבנו לא הבכור והמעשר והפסח"
ושחטו ושחטו אותו ושחט אותו מה ת"ל לפי שנ' כי
ירחק ממך המקום וזבחת בחוץ מקום אתה זובח ואי
אתה זובח במקום פרט לחולין שלא ישחטו בעזרה אין
לי אלא תמימי' שהן כשרים ליקרב מנין לרבות בעלי מומין
אדבה את בעלי מומין שהן מין כשר מנין לרבות את
החיה אדבה את החיה שהיא בשחיטה כבהמה מנ' לרבות
את העופות ת"ל ושחטו ושחט אותו ושחטו אותו אותו

אתה שוחט במקום אין אתה שוחט חוצין במקום" יכול לא
ישחוט ואם שחט יהא מותר באכילה ת"ל כי ירחק ממך
המק' וזבחת ואכלת מה שאתה זובח ברחוק מקום אתה אוכל
אין אתה אוכל מה שאת זובח במקום מיטלטלין שנשחט
בעזרה יכול לא יאכלנו אבל יטילנו לכלב ת"ל לכלב תשליכו
אתו' אתו את משליך לכלב אין את משליך לכלב חולין
שנשחטו בעזרה" פתח אהל מועד לפני אהל מועד
להכשיר את כל הרוח קב' והו' בצפון' ר' אליעזר או' פתח
אה' מוע' להכשיר בצפון אם כן למה נאמ' פתח שהא "ההיכל
פתוח ואם נשחטו קודם פתיחת ההיכל פסולין" והקריב
מזבח אונ' ששחטו שלא לשמו" השלמים אונ' שלא
סמך עליהן" אשה לי' אשה לשם אשים' ליי' לשם מי
שעשה את העולם" מכאן אמרו לשם ששה דברים הזבח
נזבח לשם הזבח לשם הזובח לשם שם לשם אשים
לשם ריח לשם ניחוח חטאת ואשם לשם חטא" אמ' ר'
יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר מפני
שהוא תנאי בית דין הוא שאין המחשבה הולכת אלא
אחר העובד" את החלב המכסה את הקרב את הח' המ'
את הק' את החלב המכ' את הק' "מה ת"ל כל חלב לפי שנ' כל חלב
וכל דם לא תאכ' כי כל אכל חלב ונכרתה יכול אף חלב
דפנות בכלל ת"ל את החלב המכסה את הקרב הוציא את
חלב החולין ולא הוציא את חלב המוקדשין ת"ל את החלב
המכ' את הק' יכול לא יהא ענוש כרת אבל יהא באזהרה
ת"ל את החלב המכ' את הקרב" לא שעל הדפנות ואיזה זה זה
שעל הכרס ושעל המסוס ושעל בית הכוסות" ואת כל
החלב אשר על הק' ר' ישמעא' אומ' להביא את החלב שעל
הקיבה" ר' עקיבה אומ' להביא את החלב שעל הדקין" חלב
הקיבה תרתי הוו' חמצא ובר חמצא חד סתים וחד לא סתים
ולא ידעינא הי מניהו" רב הונא בר חנינא ורב הונא בריה דר'
נחמן תלויהו משמא דרב נחמן אמרי בר חמצא סתים
חמצא לא סתים אמ' רב טאבות וסימנך יתר כח הבן מכח
האב" הא חמצא ובר חמצא" תא שמע דאמ' רב נחמן
איניהו אכלי לדידן מיסתם נמי לא ניסתום דאז ושתא כולי
עלמא לא פליגי דאסיר" דאי יתנא אייא. אמ' ר' אמי ר'
מקמיץ וכן אתי' ר' ינאי משום זקן אחד מקמיצין אמ'

חייא הוה קאימנא קמיה דר' אמי וקמיץ יהבי ליה ואנא
שמעתיה לר' חנניה הוה קאים קמיה דר' חנינא אמ' ליה
קמיץ הבה לי חזייה דהוה קא מהפיך אמליה בבבלאי "
את גום שרי" ואת שתי הכליות לא בעלת כליה אחת
ולא בעלת שלש" ואת החל' אש' עליהן לא הבשר שעליהן
ולענין איסור ואת החלב אש' על' לא שבתוכן כדאמרינן
לובן שבתוך הכוליה ר' ור' חייא חד אסר וחד שרי' דבא
ממריטיה ר' יוחנן ממריטו ליה אמ' כחמנה שער
הכליות ולא שבתוך הכליות" אשר על הכסלים זה חלב
פקוקלות דברי ר' עקיבה ר' יוסי הגלילי אומ' להביא את החלב
שעל העוקץ ר' ישמעא' אומ' מה חלב המכסה את הקרב
קרום נקלף אף אין לי אלא קרום נקלף ר' עקיבה אומ' מה
חלב המכסה את הקרב תותב וקרום נקלף אף אין לי אלא
תותב וקרום נקלף" אשר על הכסלי' איב' והא אמ' לאבא
אמ' ר' יהודה אמ' שמואל תרבא דתותי מתנא חסר אמ' אביי
בהמ' בחייה כלוקי מיפרקא אמ' ר' יוחנן אנא לא טבחא אנא
ולא בר טבחא אנא אלא נהידנא כד הוו בי מדרשא בהמה
בחייה כחוקי מיפרקא" ואת היותרת על הכבד דבר שיטול
שיטול מן הכבד על היותרת או מן היותרת על הכבד
וכשהוא אומ' ואת היותרת מן הכבד מן החטאת יקטי'
המ' לימד שיטול מן הכבד על היותרת" יסירנה מלמד
שמסיר הכל" והקטירו אתו והקטיר והקטירם מה ת"ל
והקטירו אותו הבשר ולא הכסול" והקטירו שלא יערב
חלבים בחלבים" הקטירום כולן כאחת נאמ' כאן אשה
ולא נאמ' להם "ונאמ' למטן להם ולא נאמ' ריח ניחוח
ונאמ' למטן ריח ניחוח ולא נאמ' לשם מנין ליתן את
האמור בכאן בכל אחד ואחד ת"ל אשה אשה אשה
לחילה שוה" מה ת"ל שלמים מן הבקר ומה ת"ל
שלמים מן הצאן לפי שיש בבן הבקר מה שאין בבני
הצאן ובבן הצאן מה שאין בבן הבקר בן הבקר נתרבה
בנסכים ובן הצאן נתמעט בנסכים בן הצאן נתרבה
בציבור ובן הבקר נתמעט בציבור הא לפי שיש
בבן הבקר מה שאין בבן הצאן ובבן הצאן מה שאין
בבן הבקר צריך לומ' שלמים מבן הבקר וצריך לומ'
שלמים מבן הצאן" לזכר או לנקבה הזכר ודאי

והנקבה ודאי לא טומטום ואנדרגינס" כשב ולמה נאמ'
כשב לרבות פסח לאליה וכשהוא אומ' אם כשב לרבות
פסח שעבר זמנו ולרבות שלמים הבאים מחמת הפסח
לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת
חזה ושוק' הא היחיד מביא שלמים נדבה ואין בציבור
מביאין שלמים נדבה" והקריב מזבח השלמים"
כלמעלה" חלבו האליה להביא את החלב הסמוך לאליה
זה חלב שבין הפקוקלות דברי ר' עקיבה ר' יהודה אומ'
חלבו האליה הקיש חלב לאליה מה חלב בשפי כליות אף אליה
בשבילאוין" אליה יכול יקיים בה מצות אליה ת"ל תמימה
או תמימה יכול יטלנה עם השדרה ת"ל לעומת העצה או
לעומת העצה יכול לא יכנס לפנים מן העצה ת"ל יסירנה
יכנס לפנים מן העצה מאי עצה עד מקום הכליות עצה
מקום שממנו עצה יוצאה ואיזו היא כליות תנא כליות
יועצות וכן הוא אומ' מי שת בטוחות חכמה הן אמרת
חפצת בטוחות טוחות אלו הכליות שהיו מיטוחות ואומר
אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי" את
החלב המכ' את הק' ואת כל החל' אשר על הקרב" מה ת"ל
שיכול יתרבה בחלב דפנות הואיל ונתרבה באליה יתרבה
בחלב דפנות ת"ל את החלב המכסה את הקר' ואת כל החל'
אשר על הקרב אין לך אלא מה שאמור בענין" משום ר'
ישמעאל אמרו לפי שיצא לידון בחדש החזירו הכת' לכללו"
והקטירו שלא יערבו חלבים בחלבים" לחם אשה
לה' לימד על החלבים שהן קרויין לחם" ואם עז קרב'
הענין שלא תהא העז טעונה אליה" והקריב ממנו מן
המחובר" קרבן אשה לה' את החל' המכ' את הק' ואת כל הח'
אשר על הקרב מה ת"ל שיכול יתמעט מכולן הואיל ונתמעט
בענין ת"ל את החלב המכ' את הק' לרבות את כולן"
והקטירם כולן כאחת" לחם אשה לריח ניחח כל חלב לה'"
לחייב על החלב משלה" ד"א כל חלב לה' משום ר'
ישמעאל אמרו היה הוא אומ' אך בכור שור או בכור
כשב או בכור עז לא תפדה וגו' הם את דמם תז' על המז'
ואת חלבם תקטיר למדנו לבכור שהוא טעון דמים
חלבים למזבח" למעשר ולפסח מנין וכשהוא אומ'
ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל' שיכול

אין לי אלא דמים חלבים מנין ת"ל כל חלב לה'" חקת עולם
לבית העולמים" לדרתיכם שינהוג הדבר לדורות"
בכל מושבתיכם בארץ ובחוצה לארץ" כל חלב וכל דם
לא תאכלו ר' יהודה אומ' חלב ודם הקיש חלב לדם
מה חלב בשפי לאוין אף הדם בשני לאוין וחכמ' אומ'
אין בהן אלא אזהרה אחת" יכול אף דם מכפרי המוקדשין
יהוא חייבין עליהן משום שני לאוין ת"ל רק הדם לא תאכל
אין בהן אלא אזהרה אחת אין לי אלא דמם חלבם מנין
ת"ל חלב ודם הקיש חלב ודם הקיש חלב לדם מה הדם
בלאו אחד אף החלב בלאו אחד" בתוך שיצא הבכור
מכלל פסולי המוקדשין יכול יהוא חייבין עליו משום
שני לאוין ת"ל רק את דמו לא תאכל אין בו אלא אזהרה
אחת אין לי אלא דמו חלבו מנין ת"ל חלב ודם הקיש
חלב לדם מה הדם בלאו אחד אף החלב בלאו אחד"
דבר אל בני ישראל בני ישראל מביאין חטאת
אין הגוים מביאין חטאת אין צריך לומ' על מצות
שלא בעצמו. עליהן בני נח אלא אף מצות שנצטוו
עליהן בני נח אין מביאין עליהן חטאת אוביט ישר'
מנין אף לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל נפש
כי תחטא" בשגגה על השגגה הוא מביא ואינו מביא
על הזדון נאמ' כאן בשגגה ונאמ' בשעיר שגגה
מה ת"ל לפי שיש בפר מה שאין בשעיר ובשעיר יש
שאין בשעירה השעיר נתרבה בציבור ושעירה לא
נתרבית בציבור ביחיד שעירה נתרבית בע"ז ושעיר
לא נתרבה בע"ז לפיכך צריך לומ' שגגה בכולן"
מצות ה' לא מצות המלך ולא מצות בית דין" מכל
מצות ה' ולא כל מצות ה' פרט לשמיעת הקול ולבטוי
שפתים ולטומאת מקדש וקדשיו" מכל מצות ה'
שומע אני בין עשה בין לא תעשה ת"ל אשר לא
תעשינה הוציא את מצות עשה שאין חייבין עליה
כרת ולא הוציא את הפסח ואת המילה שחייבין עליה
כרת ת"ל אשר לא תעש' על מצוה שהיא בלא תעשה
חייבין ואין חייבין על מצות עשה או יכול שאני מוציא
את מצות עשה שבטה ת"ל כל מצות ה' ריבה מה
ראית להוציא את כל מצות עשה ולהביא מצות

עושה

עשה שבנדה אחד. שריבה הכת' מיעט מוציא חמאת
כל המצות שאין בהן בלא תעשה ומביא אני מצות
עשה שבנדה שיש בלא תעשה ואיזו היא מצות עשה
שבנדה שהיה משמש עם הטהורה ואמ' לו נטמאתי
ואמ' לו פורש כאבר מת ואם פירש בקשוי חייב חטאת
כבועל נדה" אשר לא תעשינה יכול דברים שזדונן
כרת ודברים שאין זדונן כרת ת"ל להלן תורה אחת יהיה
לכם לעשה בשגגה' הרי כל העושה בשגגה כשם מה עג'
מיוחדת שהיא מעשה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו
חטאת אף כל מעשה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו
חטאת או מה ע"ז מיוחדת שחייבין עליה מיתת בית דין אף
אינו מרבה אלא את מחוייבי מיתת בית דין ת"ל ונעלם דבר
ואומ' כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם מה להלן דבר
שחייבין על זדונו כרת אף כאן דבר שחייבין על זדונו
כרת או יכול שאני מרבה את המגדף והמקבל ע"ז בלא"ו
ת"ל אשר לא תעשי' יצאו אלו שאין בהן מעשה או יכול
שאני מרבה מכה אביו ומקלל אביו והנוגב נפש ובניח
שקל וזקן ממרה ובן סורר ומורה והנביא והמכשף ת"ל
תורה אחת יה' לכם לעש' בשג' מה להלן ע"ז שחייבין
על זדונה כרת אף כאן דבר שחייבין על זדונו כרת"
יצאו אלו שאין בהן כרת" מכאן אמרו שמונה וארבעים
עבירות בתורה שחייבין על זדונן כרת יצאו מהן מילה
וקרבן ופסח שהן מצות עשה ואין חייבין עליהן חטאת
והמגדף לפי שאין בו מעשה וטומאת מקדש וקדשיו
בקרבן עולה ויורד ואינן בחטאת קבועה נמצאו כל
העבירות שחייבין על שגגתן חטאת קבועה של ש
וארבעים" ואלו הן הבא על אמו ואם אשתו ואם אמה
ואם אביה על בתו ועל בת בתו ועל בת בנו ועל בת
אשתו ועל בת בתה ועל בת בנה ועל אחותו ועל
אחותו מאישות ועל אחות אביו ועל אחות אמו
ועל אחות אשתו ועל אשת אביו ועל אשת אחי
אביו ועל אשת בנו ועל אשת אחיו ועל אשת איש
ועל הנדה ועל הזכור ועל אביו ועל אחי אביו על
הבהמה" והאשה המביאה את הבהמ' עליה העובד
ע"ז הנותן מזרעו למולך בעל אוב ובעל ידעוני המחלל

את השבת העושה מלאכה ביום הכפורים האוכל
ושותה ביום הכפורים האוכל חמץ בפסח האוכל
חלב האוכל דם האוכל נותר האוכל פגול השוחט
קדשים בחוץ המעלה קדשים בחוץ המפטם כמות
שמן המשחה הסך בשמן המשחה המפטם את
הקטורת" ומהוא הקרבן אם בע"ז שגג מביא שעירת
עזים בין שהיה הדיוט או נשיא או כהן משיח" ואם
בשאר הארבעים ושתים שגג אם הדיוט הוא מביא
כשבה או שעירה ואם נשיא הוא מביא שעיר ואם
כהן משיח הוא מביא פר לחטאת וזה הקרבן הוא
הנקרא קרבן חטאת קבועה בכל מקום" ועשה
אחת יכול עד שיכתוב את כל השם או עד שיארוג
את כל הבגד או עד שיעשה את כל הכפה ת"ל מאחת
או מאחת יכול אפלו כתב אות אחת אפלו ארג חוט
אחד אפלו עשה בית אחד בנפה ובכברה ת"ל ועשה
אחת הא כיצד עד שיעשה אחת מהנה דבר הנקרא
דנה עד שיכתוב שתי אותות עד שיארוג שני חוטין
עד שיעשה שני בתי נירין בנפה ובכברה" ועשה
מאחת מהנה מלמד שהוא חייב על כל אחת ואחת
בפני עצמה שאם עשאן כולם בעלם אחד חיב ארבעי'
ושלש חטאות" ד"א מאחת מהנ' לחייב על כל שם
ושם ולחייב על כל גוף וגוף שאם בעל נערה אחת
שיש בה שמות הרבה חייב על כל שם ושם ושאם נשא
גופין הרבה שהן משם אחד חייב על כל גוף וגוף" אמ'
ר' עקיבה שאלתי את רבן גמליאל ואת ר' יהושע באטליס
של אימאוס הלכו ליקח בהמ' למשתה בנו של רבן גמליאל
הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו בעלם
אחד מהוא חייב אחת על כולן או על כל אחת ואחת
אמרו לו לא שמענו אבל שמענו הבא על חמש נשים
נדות בעלם אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת ורואין
אנו שהדברים קל וחומר" תני לו בגוף אחד ושלשה
שמות השיבוהו שלשה גופין משם אחד ולא שלשה
לנו והיכי משכחת לה בדשיעא בר רשיעא בגון שבא
על אמו וילדה שתי בנות בא על אחת משתי הבנות
וילדה בן והלך הבן ובא על אחות אמו שהיא אחותו

ואחות אביו ואחות אמו" אמרו לו ומה הבא על חמש
נדות בעלם אחד שהן משם אחד חייב על כל אחת
ואחת. אחותו שהיא אחות אמו שהיא אחות אביו
שהן שלשה שמות אינו דין שחייב על כל אחת ואחת'
מה לחמש נשים נדות שהן גופין מוחלקין תאמ' באחותו
שהיא אחות אביו ואחות אמו שהיא גוף אחד ת"ל
ערות אחותו גלה לחייב על אחותו שהיא אחות אביו
שהיא אחות אמו" הואיל ואמ' רחמנא ערות אחותו
מלמד שהוא חייב על כל שם ושם" ועוד שאלו לר'
עקיבה אבר המדולדל בבהמ' מה הוא אמרו לו לא שמענו
מלאו אבל שמענו באבר המדולדל באדם שהוא ט'
טהור שכך היו מוכי שחין שבירושלם עושין הולך לו
ערב פסחים אצל הרופא וחותכו עד שהוא מניח בו
כשעורה ותוחבו בסירה ונמשך הימנו והלה עושה
פסחו והרופא עושה פסחו ורואין אנו שהדברים קל
וחומ'" ועוד שאלו ר' עקיבה השוחט חמשה זבחים
בחוץ בעלם אחד מהוא חייב אחת על כולן או אחת
על כל אחד ואחד אמרו לו לא שמענו אמ' ר' יהושע
שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויין בעלם
אחד שהוא חייב על כל אחד ואחד משום מעילה ורואין
אנו את הדברים קל וחומ'" אמ' ר' שמעון לא כך שאלו
ר' עקיבה אלא באוכל נותר מחמשה זבחים בעלם אחד
מהוא חייב אחת על כולן או אחת על כל אחד ואחד
אמרו לו לא שמענו אמ' ר' יהושע שמעתי באוכל
מזבח אחד בחמשה תמחויין בעלם אחד שהוא חייב
על כל אחד ואחד משום מעילה ורואה אני שהדברים
קל וחומ'" אמ' ר' עקיבה אם הלכה נקבל ואם לדין יש
תשובה אמ' לו השב אמ' לו לא אם אמרת במעילה
שעשה את המאכיל כאוכל ואת המהנה כנהנה' ליצרף
את המעילה לזמן מרובה תאמ' בנותר שאין בו
אחת מכל אלו" חומר במעילה שהתמחויין מחלקין
במעילה ואין התמחויין מחלקין בנותר זו הלכה"
אמ' ר' עקיבה שאלתי את ר' אליעזר העושה מלאכות
הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת בעלם
אחד מהוא חייב אחת על כולן או אחת על כל אחת

ואחת" אמ' לו חייב על כל אחת ואחת ומה אם נדה
שאין בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה חייב על כל
אחת ואחת. אמרתי לו לא אם אמרת בנדה שיש בה
שתי אזהרות שהוא מוזהר על הנדה והנדה מוזהרת
עליו תאמ' בשבת שאין בה אלא אזהרה אחת. אמ' לו הבא
על הקטנות יוכיח שאין בה אלא אזהרה אחת וחייב על
כל אחת ואחת. אמרתי לו לא אמרת בבא על הקטנות
אע"פ שאין בהן עכשיו יש בהן לאחר זמן תאמר
בשבת שאין בה לא עכשיו ולא לאחר זמן אמ' לו הבא
על הבהמ' יוכיח אמרתי לו הבהמה כשבת. טעמא
דמילתא כשם שהנדה הימים שבנתיים מחלקין שאם
בא עליה וטהרה ונטמאת וחזר ובא עליה בעלם
אחד חייב על כל אחת ואחת. שהימים מחלקין כך
השבת הימים שבנתיים מחלקין ובמלאכה חייב על
כל שבת ושבת אע"פ שהן מעין מלאכה אחת"
משיח יחטא יכול זה המלך ת"ל הכהן או מה יכול
המרובה בבגדים ת"ל משיח אי משיח כהן משיח למרובה
בבגדים אינו בא פר הבא על כל המצות בלבד" או
משיח יכול משוח מלחמה ת"ל המשיח שאין על
גבו משיח" יכול יביא על הקודמות ת"ל משיח
יחטא כשיחטא והוא משיח לא כשיחטא ועודהו
הדיוט אבל אם חטא ועודיהו הדיוט אע"פ שנודע
לו אחר שנתמנה אינו מביא אלא קרבן הדיוט"
משיח יחטא יכול בדרך עליו שיחטא ת"ל אם יחטא
כשיחטא" לאשמת העם הרי משיח כציבור
מה ציבור אינו מביא אלא על העלם דבר ועם שגגת
המעשה מכאן אמרו אינו חייב עד שיורה לעצמו
ויתלה בשגגת עצמו ויורה לקיים מקצת ולבטל
מקצת כצבור והם לאו פטור" או מה הציבור אם
הורו ועשו אחרים על פיהן חייבין יכול אף משיח
אם הורה הוא ועשו אחרים על פיו יהא חייב ת"ל
אשר חטא על מה שחטא הוא מביא לא על מה
שחטאו אחרים" והקריב על חטאתו מלמד
שהוא מביא חטאתו משעבר שאין בין כהן העובד
ובין כהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה

שבכל

שבכל יום אבל לפר הבא על כל המצות שהן שוין
הואיל והוא משיח. יכול אם חטא עם הציבור יביא פר
לעצמו ת"ל אשר חטא האמור חטא לעצמו מביא לעצמו
חטא עם הציבור מתכפר לו עם הציבור. פר יכול זקן
ת"ל בן אי בן יכול קטן ת"ל פר הא כיצד בן שלש כדברי
חכמים ר' מאיר אומ' אף בני ארבע ובני חמש כשרים אלא
שאין מביאין את הזקנים מפני הכבוד. ר' יוסי הגלילי אומ'
מה ת"ל ופר שני בן בקר תקח לחטאת אם ללמד שהוא
שנים והלא כבר נאמ' ועשה את האחד חטא' ואת האחד
עולה ליי' אם כן למה נאמר ועגל וכבש בני שנה מלמד
שהוא ככבש מה כבש בן שנה אף עגל בן שנה בן בקר
בן שתי שנים שנ' קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה
תמימים תמימים אף בשנים מה איל בן שתים אף בן
בקר בן שתים. פר סתם בן שלש אף בני ארבע אף בני
חמש כשרים אלא שאין מביאין זקנים מפני הכבוד.
והביא אף לאהל יום הכפורים. את הפר מה הוא מביא אין
מביא חילופין. וסמך ידו על ראש הפר לרבות פר יום הכפורים
לסמיכה. הלא דין הוא מה אם זה שאינו טעון שני וידויים
ואינו טעון אלא טעון סמיכה פר יום הכפורים שהוא טעון
וידויים וטעון אינו דין שיטעון סמיכה. לא אם אמרת
בזה שהוא בא על עבדת מצוה תאמ' בפר יום הכפורים
שאינו בא על עבודת מצוה ידועה הואיל ואינו בא על
עבודת מצוה ידועה לא יטעון סמיכה ת"ל וסמך ידו על
ראש הפר לרבות פר יום הכפורים לסמיכה. ושחט את
הפר תכף לסמיכה שחיטה לפני יי' בצפון. ולקח נאמ' כאן
לקיחה ונאמ' להלן לקיחה מה לקיחה האמורה להלן בכלי אף
כאן בכלי. ולקח המשיח אין לי אלא המשיח בשמן המשחה
מרובה בבגדים מנין ת"ל הכהן אף טופינו לרבות כהן אחר מה
ת"ל ולקח המשיח אלא מצוה שיקבל כהן משיח ואם קבל כהן
אחר עבודתו כשרה. מדם הפר מדם הנפש
לא מדם העור ולא מדם התמצית. והביא אותו כשר לא
המסולל. אותו אל אהל מועד למעט שאר קרבנותיו שלא
יתן מדמם על מזבח הזהב. וטבל לא המספג. וטבל
הזאה על כל הזייה טבילה. אצבעו נאמ' כאן אצבע ונאמ'
להלן אצבעו מה אצבעו האמורה להלן הימנית המיומנת
שבימין אף אצבעו האמורה כאן המיומנת שבימין. בדם
שיהא בדם כדי טבילה. והזה לא המטיף והזה לא הזורק
מן הדם מן הדם שבענין. שבע פעמים ולא שבע טבילות
שבע פעמים שיהא מונה שבע פעמים לא אחת ושבע.
שבע פעמים מלמד שכולן מעכבין שבכל הזיות שבפנים
מעכבות זו את זו. לפני יי' יכול על כל הבית ת"ל את פני
פרכת או את פני פרוכת יכול כולה ת"ל הקדש מלמד שהוא
מכוון כנגד הבדים. ונתן הכהן מן הדם שבענין. על
קרנות הרי שתים ולמטן הוא אומ' על קרן קרנות הרי
ארבע דברי ר' שמעון ר' יהודה אומ' אשר באהל מועד
לרבות כל קרנות שבאהל מועד. מזבח קטורת שיחנך
בקטרת. קטרת שתהא משל צבור. סמים שיהא כל סממני
לחנכה. לפני יי' מה ת"ל אמ' ר' נחמיה לפי שמצינו בפר
הבא ביום הכפורים שהוא עומד לפנים מן המזבח ומזה
על הפרכת בשעה שהוא מזה וכן מזה על הקרנות יכול
אף זה כן ת"ל מזבח קטרת הסמים לפני יי' אין הכהן לפני
יי'. ואת כל דם הפר ישפך לרבות דם פר יום הכפורים
לשפיכה. ישפך לא יטיף ישפוך לא יזה ישפוך לא
יזרק. אל יסוד מזבח העולה לא על יסוד מזבח הפנימי
הלא דין הוא מזבח החיצון זכה במתן דמים מה מזבח
החיצון מקום מתן דם קרנו שם מתן דם יסודו אף מזבח
הפנימי הלא דין הוא מזבח החיצון זכה במתן דמים מה
מקום מתן דם קרנו שם מתן דם יסודו ת"ל אל יסוד מזבח
העולה. וכשהוא אומ' בעולה אל יסוד מז' העולה שאין
ת"ל אלא ללמד שאין יסוד לפנימי עצמו וכשהוא אומ'
בנשיא אל יסוד מזבח הע' שאין ת"ל אם את שיריו לא
קיבל מזבח הפנימי שיירי מזבח החיצון הוא מקבל. לא
וכי יש יסוד לפנימי עצמו ואם כן למה נאמ' אל יסוד
מזבח העו' שיהא היסוד מזבחה שלעולה. אל יסוד אשר
פתח אהל מועד זה יסוד מערבי. ואת כל חלב פר לרבות
חלב פר יום הכפורים לשתי כליות ולאזרת הכבד.
החטאת לרבות שעיר ע"ז לכל האמור בענין. ירים
ממנו מן המחובר. כאשר יורם משור זבח השלמים
מה פירש בזבח השלמים שאין כאן מפורש אלא מה
שלמים לשמן אף זה לשמו מה שלמים מביאין שלום

לעולם ת״ל משור זבח לשלמי שור לא הקשתיו לשלמי כבש״ ר׳ יהודה בן שמוע אומ׳ מה שלמים מביאין שלום לעולם אף זה מביא שלום לעולם או מה זבחי שלמי ציבור דוחין את השבת ואת הטומאה אף זה ידחה את השבת ואת הטומאה ת״ל משור זבח לשלמי שור לא הקשתיו לשלמי כבש״ והקטירם הכהן על מזבח העלה לא על מזבח הפנימי״ הלא דין הוא מה מזבח החיצון זכה במתן דמים ומזבח הפנימי זכה במתן דמים מה מזבח החיצון מקום מתן דם קרבן שם הקטר חלבים״ מה אני מקיים לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה בקדשים שלא זכה במתן דמם אבל קדשים שזכה במתן דמם הואיל וזכה במתן דמן יזכה בהקטר חלבין ת״ל והקטירם הכהן על מזב׳ העולה לא על מזבח הפנימי״ ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו׳ והוציא מלמד שהוא מוציאו כולו כשהוא שלם יכול יוציאנו שלם וישרפנו שלם ת״ל ראשו וכרעיו מה ראשו וכרעיו אמורין להלן על ידי נתוח אף כאן על ידי נתוח או מה ראשו וכרעיו אמורין להלן על ידי הפשט ת״ל וקרבו ופרשו׳ אל מחוץ למחנה חוץ לשלש מחנות״ אתה אומ׳ חוץ לשלש מחנות או חוץ למחנה אחת כשהוא אומ׳ בעדה אל מחוץ למחנה שאין ת״ל שכבר נאמ׳ ושרף אתו כאשר שרף את הפר הראשון אם כן למה נאמ׳ אל מחוץ למחנה ליתן לו מחנה שניה וכשהוא אומ׳ בדשן אל מחוץ למחנה שאין ת״ל שכבר נאמ׳ אל מקום טהור אל שפך הדשן ואם כן למה נאמ׳ אל מחוץ למחנה ליתן לו מחנה שלישית״ אל מקום טהור שיהא מקומו טהור ואם טמא יטהרנו שיהא מקום מתוקן להן לכך״ אל שפך הדשן שיהא שם דשן שבוא את הדשן ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ שיהא מקומו משופך ושרף אתו הבשר לא הפסול׳ על עצים באש מה ת״ל שכבר נאמרה שריפה בפנים ונאמרה שריפה בחוץ מה שריפה אמורה בפנים עצים כשרים למערכה אף שריפה אמורה בחוץ עצים כשרים למערכה ת״ל עצים לרבות כל משמע עצים אפלו בקש אפלו בתבן ואפלו בגבבה״ באש לא בסיד ולא ברמץ״ ישרף אע״פ שאין שם דשן״ ישרף אע״פ מיצית האור בגופו״ ישרף לרבות את הזר״

ישרף אפלו בלילה״ ואם הריצה מוסיף על הראשון שתמיצא אומ׳ פר משיח ופר עדה עומדין פר משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו דאמ׳ קרא את קרבנו ואמ׳ מר קשוט עצמך ואחר כך קשט אחרים וכן הוא מוצא ביום הכפורים וכפר בעדו ובעד כל קהל ישראל שאין בדין שיבוא חייב ויכפר על החייב לא יבוא זכאי ויכפר על החייב״ עדת ישראל יכול בכל העדה הכת׳ מדבר ת״ל העדה ולמטה נאמ׳ עדה מה עדה אמורה להלן בית דין אף כאן בית דין מה עדה אמורה להלן עשרים ושלשה אף כאן עשרים ושלשה ת״ל עדת ישראל העדה המיוחדת בישראל ואיזו זו סנהדרין גדולה היושבת בלשכת הגזית״ היה אחד מהן גר או ממזר או נתין או זקן שלא ראה בנים יכול יהוא חייבין ת״ל כאן העדה ונאמ׳ להלן העדה מה העדה אמורה להלן כולן ראויין להוראה אף עדה האמורה כאן עד שיהוא כולן ראויין להוראה״ לא היה מופלא שלבית דין עמהן או אמ׳ אחד מהן איני יודע או שאמ׳ להן טועין אתם יכול יהוא חייבין ת״ל עדת ישראל עד שישגו כולן״ ישגו יכול יהו חייבין על שגגת המעשה ת״ל ישגו ונעלם דבר הא אינן חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה״ ונעלם דבר לא שתעלם מצוה כולה כיצד אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין ע״ז בתורה יכול יהוא חייבין ת״ל ונעלם דבר לא שתעלם מצוה כולה״ ונעלם דבר דבר שאפשר שיעלם ואיזה זה זה דברי קבלה״ מכאן אמרו אין בית דין חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו שאין לו מקרא מפורש״ תני רבנן אבל אמרו יש נדה בתורה אבל אם בא על שומרת יום כנגד יום פטור״ יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים פטור״ יש ע״ז בתורה אבל המשתחוה לה פטור יכול יהוא פטורין ת״ל ונעלם דבר לא כל הגוף״ קא קשיא אמרת דבר לא כל המצוה ואיזה דבר שאין הצדוקין מודין בו והדר אמרת הבא על שומרת יום כנגד יום והמוציא מרשות לרשות והא הני נמי כולהו קרא כתיבי בהו לא איתא בשומרת יום כנגד יום תפתר שראת בלילה ולא ראת ביום וקרא כי אמ׳ ימים רבים אמ׳ משמע יום ולא לילה״ וכן מוציא מרשות יחיד לרשות הרבים

תלמוד בזריקה וקרא כי אמ׳ אל יצא איש ממקומו אמ׳
וכן המשתחוה בע״ז תלמוד כבון שהשתחוה בלא פישוט
ידים ורגלים׳ וקרא נמי אמ׳ לא תשתחוה להם אמ׳ ומשמע
בפישוט ידים ורגלים ואי לא לא׳ הורו בית דין ועשו יכול
יהוא חייבין ת״ל הקהל ועשו ההוראה תלויה בבית דין והמעשה
תלוי בקהל׳ מצות ה׳ לא מצות המלך ולא מצות בית
דין׳ מצות האמורות כאן׳ מכל מצותיו׳ לא כל מצותיו׳
פרט לשמיעת הקול ולבטוי שפתים ולטומאת מקדש
וקדשיו׳ אשר לא תעשנה ואשמו׳ אשם שנפרעין מן
היחיד כך נפרעין מן הציבור׳ ונודעה ידעו שהורו וטעו
מה הוא יכול יהוא חייבין ת״ל ונודעה החטאת לא שידעו
החוטאין׳ אשר חטאו והקריבו חטאו שני שבטים מביאין
שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה או אינו אלא חטאו
שני יחידים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה
פרים ת״ל הקהל הקהל חייב ועל כל קהל וקהל חייבין הא
כיצד חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה
מביאין שלשה ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על
ידיהם פר פר׳ שאף אין שלא חטאו מביאין על ידי
החוטאין לכך נאמר הקהל לחייב כל קהל וקהל דברי ר׳ יהודה
ומנין שכל שבט ושבט קרוי קהל שנ׳ ויעמד יהושפט
בקהל יהודה׳ תנו רבנן פרי העלם דבר של ציבור ושעירי
ע״ז כתחלה בזבין להן הא כיצד הורו בית דין ועשו כל הקהל
או רובן העושין פטורין ובית דין חייבין גובין מכל השבטים
פר מכל שבט ושבט ומביאין שנים עשר פרים שנ׳
והקריבו הקהל כל שבט ושבט קרוי קהל׳ וכולן חטאות׳
ואם בע״ז שגגו מביאין שנים עשר פרים לעולה ושנים
עשר שעירים לחטאת והן בקלאין שעירי ע״ז הורו בית
דין ועשו מיעוטו הקהל בית דין פטורין והעושים על פיהם
חייבין וכל אחד ואחד מביא חטאתו׳ תנא בין חב בין
בין רוב מנין העושין פטורין ובית דין חייבין כיצד רוב
בנין חטאו שבעה שבטים ואע״פ שאין מיעוט ישראל
במנין הואיל והן רוב השבטים בית דין חייבין כיצד
הואיל והן רוב ישראל במנין ואין קרוי קהל אלא ישר׳ שבארץ
ישר׳ שנ׳ ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישר׳
עמו קהל גדול מלבא חמת עד נחל ישר׳ הללו קרויין׳

קהל ואין שבחוצה לארץ קרויין קהל׳ ושבט מנשה
ואפרים אינן חשובין לשנים בענין זה׳ וסמכו
זקני תנו רבנן יכול זקני מן השוק ת״ל זקני העדה יכול
קטנים המיוחדין שבעדה ת״ל העדה המיוחדין שבעדה
ובמה הן וסמכו שנים זקני שנים אין ביתדין שקול
מוסיפין אחד הרי חמשה דברי ר׳ יהודה ר׳ שמעון אומ׳
זקני שנים אין בית דין שקול מוסיפין אחד הרי שלשה׳
ור׳ שמעון האי וסמכו מאי עביד ליה ההוא מבעי
לגופיה ור׳ יהודה כמי מיבעי ליה לגופיה לא צריך נפקא
מוסמכו את ידיהם על ראש הפר ור׳ יהודה לגופיה לא
צריך למכתב ור׳ שמעון אי מההיא הוה אמינא
מאי על על בסמוך אמ׳ ר׳ רחמנא סמוך כדי סומכין
ר׳ יהודה יליף ראש ראש מעגלה׳ ור׳ שמעון ראש
ראש מעגלה לא יליף תפח סמיכה וסמיכת זקנים
בשלשה מאי סמיכה וסמיכת ג׳ זקנים מיסמך סמכי
וסמיכת פרים בולהו בשלשה וכן הלכתא׳ ידיהם יד
כל יחיד ויחיד׳ על ראש הפר טעון סמיכה ואין שעיר
ע״ז טעון סמיכה׳ ושחט את הפר לפני ה׳ בצפון
כבמעלה׳ את פני הפרכת נאמר כאן פני הפרכת
ונאמ׳ להלן פני פרכת מה פני פרכת אמור להלן פני
פרכת הקדש בין שני הבדים אף כאן בין שני הבדים׳
ועשה כאשר עש׳ כן יעשה לו ומה צורך לו כרו בה זות
לומר שאם חיסר אחת מהן לא עשה כלום שכל מתן
שבע מעכבות בכל מקום ומנין למתן ארבע שלפנים
שאם חיסר אחת מהן לא עשה כלום ת״ל כן יעשה לו׳
ועשה לפר לרבות פר יום הכפורים׳ כאשר עשה לפר
לרבות פר כהן משיח החטאת לרבות שעיר ע״ז או יכול
שאני מרבה שעירי רגלים ת״ל לו מה ראית לרבות שעירי
ע״ז ולהוציא שעירי רגלים אחר שריבה הכת׳ מיעט׳
מרבה אני את שעירי ע״ז שהן באין על עבירת מצוה
ידועה ומוציא שעירי רגלים שאינן באין על עבירת
מצוה ידועה׳ וכפר עליהם אע״פ שלא סמכו׳ וכפר
להם אע״פ שלא נתן שירי הדם׳ מה ראית להכשיר
בסמיכה ובשירי הדם ולפסול בהזאות אחר שריבה
הכת׳ מיעט׳ מכשיר אני בסמיכה ובשירי הדם

שאין מעכבין את הכפרה ופוסל בהזיות שה״ל מעכבות את הכפרה" והוציא את הפר אל מחוץ למחנה חוץ לשלש מחנות" ושרף כאשר שרף את הפר הראשון אותו אומ׳ פר משיח ופר העדה עומדין פר משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו" האיש קודם לאשה להחיות ולהשב אבדה והאשה קודמת לאיש לכסותה ולהוציאה מבית השבי ובזמן ששניהן עומדין בקלקלה האיש קודם לאשה"

חטאת הקהל הוא לרבות שעירי ע״ז לשריפה בכן אב הוא לכל חטאות הקהל שישרפו והלא שעירי ע״ז שהן חטאת הקהל יכול שישרפו ת״ל הוא מה ראית לרבות שעירי ע״ז ולהוציא שעירי רגלים אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני שעירי ע״ז שהן באין על עבירת מצוה ידועה ומוציא שעירי רגלים שאינן באין על עבירת מצוה ידועה וטעון שליפה מה זה מיוחד שדמו נכנס לפנים יצאו אלו שאין דמן נכנס לפנים" חטאת שיהוא כל מעשיו לשם חטאת הוא פרט לששחטו שלא לשמו"

אשר נשיא יחטא אמ׳ רבן יוחנן בן זכאי אשרי הדור שהנשיא שלו מביא חטאת" על שגגתו אם הנשיא שלו מביא חטאת צריך לומ׳ מהוא הדיוט ואם על שגגתו הוא מביא צריך לומ׳ מהוא על זדונו"

נשיא יכול נשיא שבטים כנחשון ת״ל ועשה אחת מכל מצות י״י אלהיו ולהלן הוא אומ׳ לירא את י״י אלהיו מה להלן שאין על גביו אלא י״י אלהיו אף כאן נשיא שאין על גביו אלא י״י אלהיו" נשיא יחטא מה ת״ל שיכול יביא על הקודמות ת״ל נשיא יחטא כשיחטא והוא נשיא לא כשיחטא והוא הדיוט ואם חטא ועודיהו הדיוט ואחר כך שלא נודע לו עד שנתמנה מביא קרבן הדיוט"

ועשה אחת לחייב על כל אחת ואחת" כיצד חלב וחלב משם אחד ובשני העלמות או משני שמות בעלם אחר חלב ונותר חייב שתי חטאות" מצות י״י לא מצות המלך" ולא מצות בית דין המצות האמורות במשיח ובעדה הן המצות האמורות כאן". אשר לא תעשינה בשגגה מלמד שהוא מביא על שגגת המעשה" ואשם מלמד שהוא מביא אשם תלוי על לא הודע מה שאין כאן במשיח" "הודע לו שיאמרו לו

אחרים אין לי אלא בזמן שאמרה לו שפחה מנין אמרה לו אשה אוציא את שאמרה לו אשה שאין האשה כשרה לעדות ומנין אפלו אמרו לו קרובים שאינם ראוים להעיד ומנין אפילו אמ׳ לו עד אחר אוציא את שאמ׳ לו עד אחד שאינו מחייבו ממון אלא שבועה ומנין אפ׳ אמרו לו שנים ת״ל או הודע אליו חטאתו לו לא שיאמרו לו אחרים שימול יאמ׳ מזיד הייתי ויפטר" או יבנ״ל אנוס שאינו מכחיש: ת״ל או הודע אליו חטאתו והביא אין לי אלא שהעידוהו שנים נשתק מנין אפלו אחר אמ׳ קרובים אפי׳ אשה אפלו שפחה ושתק ת״ל או הודע אליו חטאתו והביא אמ׳ ר׳ מאיר אם הביאוהו שנים למיתה חמורה לא יביאוהו לקרבן הקל אמ׳ לו ר׳ יהודה וכי היאך את אומ׳ לו עמוד והתודה והוא אומ׳ כל עצמי לא חטאתי ר׳ שמעון אומ׳ מזיד אני והוא פטור" אמ׳ ר׳ מאיר אם כתחלה אמ׳ מזיד אני שומעין לו אבל אם היה דן עמהם כל היום ובאחרונה אמ׳ מזיד אני אין שומעין לו" כיוצא בו אמ׳ ר׳ מאיר אמרו לו נזיר אתה ואמ׳ תנאי היה בלבבי שומעין לו אבל אם היה מיגען כל היום ובאחרונה אמ׳ תנאי היה בלבבי אין שומעין לו" אשר חטא בה מה ת״ל בה מנין אתה אומ׳ אשתו נדה ואחותו עמו בבית ושגג באחת מהן ואין ידוע באיזה מהן שגג חלב ונותר לפניו אכל אחד מהן ואין ידוע באיזה מהן עשה" ר׳ אליעזר מחייב חטאת ור׳ יהושע פוטר" אמ׳ ר׳ אליעזר מה נפשך אשתו נדה בעל חייב אחותו בעל חייב חלב אכל חייב נותר אכל חייב שבת חילל חייב יום הכפורים חילל חייב" אמ׳ לו ר׳ יהושע ואם כן למה נאמ׳ אשר חטא בה מלמד שאינו חייב עד שתודע לו חטאתו" אמ׳ ר׳ יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור שאני אומ׳ מקצת מלאכה נעשה מהיום ומקצתה למחר ועל מה נחלקו על העושה בתוך היום ואין ידוע אם בשבת ואם ביום הכפורים עשה או על העושה ואין ידוע מעין איזו מלאכה עשה" ר׳ אליעזר מחייב חטאת ור׳ יהושע" אמ׳ ר׳ יהודה פוטר היה ר׳ יהושע אף מאשם תלוי" ר׳ ישמעאל השזורי ור׳ שמעון אומ׳ לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד

שהוא חייב ועל מה נחלקו על דבר שהוא משני שמות
ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר אמ' ר' יהודה לא
בדבר שהוא משם אחד היה ר' יהושע פוטר הא כיצד שתי
נשיו ושתי אחותיו עמו בבית נתכוון לבוא את צלו ובא
אצל זו תאנים וענבים לפניו נתכוון ללקט תאנים וליקט
ענבים ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות
וליקט שחורות ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר"
תמיה אני אם יפטור בזה ר' יהושע אם כן למה נאמר
אשר חטא בה פרט למתעסק" זה הכלל כל שהוא משם
אחד ושגגו בו ואין ידוע אם זה עשה את זה כגון שתי
נדות שתי אחיות שני תמחויי חלב ונסתפק לו אם בא
על זו או בא על זו אבל אם מתמחוי זה או מזה חייב"
אבל בשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה ואינו חייב
עד שילקט כמו שחישב" והביא אף לאחר יום הכפורים
קרבנו בקרבנו הא יוצא. אינו יוצא בקרבן אביו"
משהפריש מקלה לקלה ומחמורה לחמורה ת"ל קרבנ[illegible]
הוא יוצא. אינו יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא בקרבן
אביו אבל יוצא בקרבן עצמו ת"ל קרבנו קרבנו על חטאתו
שיהא קרבנו לשם חטאו" יכול לא יצא בקרבן עצמו
כשהפריש מקלה לקלה ומחמורה לחמורה לקלה אבל
מקלה לקלה ומחמורה לחמורה כשר ת"ל קרבנו על חטאו"
מכאן אמרו הפריש בהמה על דם שאכל לא יביאה
על חלב שאכל ולא עוד אלא אפילו הפריש על חלב
שאכל אמש לא יביאה על חלב שאכל היום" אשר
חט' בה והביא את קרבנו לשם חטאו" שעירה שעירה
עזים לא אילוכין" זכר לא נקבה" תמים לא בעל מום"
וסמך ידו על ראש השעיר להביא שעיר נחשון לסמיכה
דברי ר' יהודה ר' שמעון אומ' להביא שעירי ע"ז לסמיכה
של שמעון אומ' כל חטאת ציבור שדמה נכנס לפנים
טעונה סמיכה" ושחט אותו לא תמורתו ולמטן הוא
אומ' ושחט אותה לא ולדה ולא חליפתה ולא תמורתה
מכאן היה ר' שמעון אומ' חמש חטאות מיתות ולד
חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה וחטאת
שאבדה ונמצאת אחר שכפרו הבעלים" ושעברה
שנתה וכולם ביחיד ואין את יכול לומר ולד חטאת

הציבור שאין הציבור מביאין כן בה ולא תמורת חטאת
הציבור שאין הציבור ממירין ולא חטאת שמתו בעליה
בציבור שאין הציבור מתים אף מי שכיפרו בעליה
ושעברה שנתה יכול יהו מתות בציבור אמרת לאו ולמה
קתני מותנין המפורשות מה מפורשות ולד חטאת
תמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ביחיד דברים
אמורים אבל לא בציבור אף מי שכיפרו בעליה ושעברה
שנתה ביחיד דברים אמורים אבל לא בציבור" והלכתא
ארבע חטאות בלבד מיתות ולד חטאת ותמורת חטאת
וחטאת שמתו בעליה וחטאת שכיפרו בעליה אבל
חטאת שעברה שנתה תרעה עד שיפול בה מום ויפלו
דמיה לנדבה וכיצד מיתות כונס הדלת בפניהם ולא
יספק להן לא מזון ולא מים עד שימותו מאיליהן"
ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני י"י
ואיכן העולה נשחטת בצפון אף זה בצפון איני מכא
את ללמד והלא כבר נאמ' במקום אשר תשחט העולה
תשחט החטאת לפני י"י ולמה יצא מעתה לקבעו שלא תהיה נשחטת
לא בצפון ואם נשחט שלא בצפון פסול" יכול זה בלבד
מצוה לשחטו בצפון ואם לא נשחט בצפון יהא כשר
אבל שאר כל החטאות מצוה לשחטן בצפון ואם לא
נשחטו בצפון יהוא כשרות ת"ל ושחט את החטאת במקום
העולה בכן אבל כל החטאות שאם לא נשחטו בצפון
פסולות" חטאת שיהוא כל מעשיה לשם חטאת
הוא פרט לששחטו שלא לשמו" ולקח באצבעו ונתן
באצבעו ולקח שיקבל מן באצבעו ונתן שיתן
בימין ונתן על קרנות מזבח העולה לא על קרנות
מזבח הפנימי הא דין הוא משיח מוצא מכלל הציבור
ונשיא מוצא מכלל הציבור מה משיח אם חטאתו
נכנס לפנים אף נשיא יהא דם חטאתו נכנס לפנים
ת"ל ונתן על קרנות מזבח העולה לא על קרנות הפנימי
כיצד הוא עושה בוטל הדם במזרק ועולה לכבש ופונה
לקרן דרומית מזרחית וטובל אצבעו ומחטא על הקרן
בחודה שלקרן ואם נתן סמוך לה כשר וכן על קרן מזרחית
צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית וש"י ד"ר
הדם שופך על יסוד דרומי" ואת דמו ישפוך אל

יסוד מז' העו' לא על יסוד מזבח הפנימי" אמ"ר ישמעא'
מה אם שיירי חטאת שאין מכפרין כתנין על היסוד תחלת
עולה שהיא מכפרת אינו דין שתנתן על היסוד ואם כן
למה נאמ' אל יסוד מזב' העו'" אמ"ר עקיבה מה אם שיירי
חטאות שאין מכפרין ואינן ראוין לכפר ניתנין על היסוד
תחלת עולה מכפרת וראויה לכפר אינו דין שתינתן על
היסוד ואם כן למה נאמ' אל מז' העו' שיהא יסוד מזבח
שלעולה" אל יסוד איש באה מוער זה יסוד דרומי או
יכול זה מערבי אמרת לאו מה מצינו ביציאתו מן
ההיכל אינו נותן את הדם אלא על היסוד הסמוך לו אף
בירידתו מן המזבח אינו נותן אלא על היסוד הסמוך
לו ואיזה זה זה יסוד דרומי" ואת כל חלבו יק' המזבח'
כחל' זבח השלמים מה מיטב בזבח השלמים חלב
תותב וקרום נקלף ושתי כליות ויותרת אף כאן חלב
תותב וקרום נקלף ושתי כליות ויותרת" וכפר עליו
שתהא כפרה לעצמו שלא יכפר לשמם כאחת הכהן
שהכפרה תלויה בכהן" ד"א הכהן שיהא כהן מכפר על
ידי עצמו" ונסלח לו מיד אין תלי' לו ליום הכפורים
או יכול אעפ' שישב ולא הביא ת"ל לו" ואם נפש
אחת תחטא אמ"ר יצחק תלה הכתו' החטא בנפש ללמדך
שאין הגוף כדאי לא לשמת ולא לחובה ואינו אלא כלי
לנפש בלבד חטאת היא נענשת" זכת היא מקבלת שכר
וכן הוא אומ' את מחתות החטאים האלה בנפשתם"
מושלין אותו משל להד' למלך שנתן לעבדו צפור ואמ'
לו הזהר בצפור הזה שאם את מאבדו נפשך את מאבד
שאינו אובד ממך לא ממון ולא מכות אלא נפשך וכן
הוא אומ' כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם ושמא
תשובה שברא הקב"ה בעולמו לא היה העו' ראוי לעמוד
וכן הוא אומ' אם עונות תשמר יה יי' מי יעמוד" אמ"ר דוד
לפני הקב"ה רבונו שלעו' אם אתה שומר עוונותי חבילות
חבילות אינו יכול לעמוד אלא למען שמך העבר טאות
עון עבדיך העבירם ראשון ראשון כי עמך הסליחה למע'
תורא" ואומ' כחסדך זכור לי אתה למען טובך יי'" וכי
איזו טובה גדולה מזו שאם חטא אדם אומ' לו הקב"ה
הבא לפני קרבן ומתכפר לך ממה היא כפרה ממה הדא

הלא ממה שאמ' והיה העולם" אמ"ר אחא ב"ר חנינה
מאי דכת' פגעת את שש' ועשה צדק בדרכיך יזכרך
אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע כך אמ' ישעיה
לפני הקב"ה רבונו שלעו' אבותינו הראשונים היו מביא' עלין
ומקריבין והיו ששין בהן ומתנדבין אתהדרין עליהן דכת' פגעת
את שש ועשה צדק בדרכיך יזכרוך על כל מודה ומודה
יודו לך ויברכו את שמך אבל אנו אין בנו כוח לעמוד
בכך הן אתה קצפת ונחטא אתה קוצף ואנו חוטאין אנו
חוטאין ואתה קוצף מאין תהיה תשועה בהם בעולם ונושע
לא עשה למען שמך שנ' אם עונינו ענו בנו יי' עשה
למען שמך. עשה עמנו כמה שעשית לראשונים שנ'
בעשותך נוראות לא נקוה ירדת מפניך הרים נזלו"
ומעולם לא שמענו לא האזינו וגו' אם עשית כך
בודאי אנו יכולין לעמוד. ואם לאו כביכול תקשיח לבינו
מיראתך ונמצינו נובלין ומה תעלה יש לך וכן דוד
אומ' כי השתות יהרסון צדיק מה פעל" אם שתותין
משתותין שלעו' בטילין צדיק מה פעל מה נשתכר
צדיק עולמים בכל פעולה שפעל מששת ימי בראשי'
לא עשה עמנו למען שמך למען שמך יי' וסלחת
לעוני כי רב הוא" שמך רב ועוני רב נאה לסלח את
הרב אמ"ר ברכיה מה ד' טוב וישר יי' על כן יורה
חטאים בדרך" שאלו לחכמה החוטא מהו עונשו אמ'
להם חטאים תרדף רעה" שאלו לנבואה החוטא מהו
עונשו אמ' להם הנפש החוטאת היא תמות" שאלו לתורה
החוטא מהוא עונשו אמרה להן יביא קרבן ויתכפר לו"
שאלו להקב"ה החוטא מהוא עונשו אמ' להן יעשה תשובה
ויתכפר לו הדא היא טוב וישר יי'" אמ"ר פינחס למה הוא
טוב שהוא ישר למה הוא ישר שהוא טוב" על כן יורה
חטאים בדרך שהוא מורה חטאים דרך שיעשו תשובה"
ואם נפש אחת תחט' בשגגה הרי אלו מיעוטים
העושה על פי עצמו חייב לא העושה על הוראת בית
דין אתה אומ' לכך נאמרו המיעוטים האלו או אינו אומ'
אלא יחיד שעשה חייב שנים ושלשה שעשו יהו
פטורין ת"ל עם הארץ אפילו הן מרובין". מעם הארץ
פרט לנשיא מעם הארץ פרט למשיח אם תחט'

פבר'

כבל יצא משיח לידון בפר והנשיא בשעיר שיבול על
העלם דבר ועל שגגת המעשה יביא פר" על שגגת
המעשה יביא כשבה ושעירה ת"ל מעם הארץ פרט לנשיא"
מעם הארץ פרט למשיח" מעם הארץ פרט למשומד"
ר' שמעון בן יוסי או' משום ר' שמעון מה ת"ל אשר לא
תעשינה בשגגה השב מידיעתו חייב על שגגתו יצא
משומד שאינו שב מידיעתו מכאן אמרו משומד
לענ"ז או מחלל שבתות בפרהסיא הרי הוא כגוי ואין מקבלין
ממנו קרבן כלל לא עולה ולא חטאת" אבל משומד
לשאר עבירות מקבלין ממנו שמא יחזור בתשובה"
ומשומד לאכול נבילה לתיאבון כמשומד לשאר עבירות
הוא ואין מקבלין ממנו על אותו דבר בלבד" מנ
הני מילי דת"ר אדם כי יקריב מכם ולא כולכם. להוציא את
המשומד" ובר' חטאת הוא אומ' אש' לא תעשינה בשגגה
השב מידיעתו יצא משומד" תנן התם הכל שוחטין
אמ' רב אשי הכל שוחטין ואפי' ישר' משומד למאי
משומד לאכול נבלה לתיאבון וכי דרבא אמ' רבא ישר'
משומד לאכול נבלה לתיאבון בודק סכין ונותן לו ושוחט
ומותר לאכול משחיטתו לא בדק סכין ונותן לו לא ישחט
ואם שחט בודק סכינו אחריו אם נמצאת סכינו יפה
מותר לאכול משחיטתו לא נמצאת סכינו יפה אסור
לאכול משחיטתו" אמ' רב ענן אמ' שמואל ישר'
משומד לע"ז מותר לאכול משחיטתו שכן מצינו
ביהושפט שנהנה מסעודתו של אחאב שנ' ויזבח לו
אחאב צאן ובקר לרוב ולעם אשר אתו ויסיתהו לעלות
עמו לרמות גלעד" ודלמא מיזבח זבח מיכל לא אכיל
ויסיתהו כת' במה הסיתו בזביחה ודלמא בדברים אין
הסתה בדברים ולא והא כת' כי יסיתך אחיך בן אמך
באכילה ושתיה והא כת' ותסיתהו בו לבלעו חנם"
למעלה שאני ודלמא בשתיה מאי שנא שתיה
דמשומד לדבר אחד לא הוי משומד לכל התורה כולה
לאכילה נמי לא הוי משומד לכל התורה כולה הכי
השתא התם סתם יינן ועדיין לא נאסר יינם
שלגוים אלא אכילה כיון דמשומד לע"ז משומד לכל
התורה כולה" אי בעית אימא לאו דידיה דמלכא

למשתי בלא מיכלא איבעית אימא ויזבח ויסיתהו
במה הסיתו בזביחה ודלמא עובדיה הוא דזבח לרב כת'
ועובדיה לא הוה ספק ודלמא שבעת אלפים דכת' והשארתי
בישראל שבעת אלפים טמירי הוו מיטמרי ודלמא גוברי
דאחאב הוו מעלי לא הוו מעלי מושל מקשיב על
דבר שקר כל משרתיו רשעים ודלמא גוברי דיהושפט
לא הוו מעלי מושל מקשיב על שפת שקר כל משרת'
רשעי' הא מקשיב על דבר אמת כולם צדיקים"
ודלמא זבחו גוברי דאחאב ואכלו גוברי דאחאב
וזבחו גוברי דיהושפט ואכלו גוברי דיהושפט לא
לא איפליג מניה מנין לן אי לימא מדכת' כמוני כמוך
כעמי כעמך הכי נמי כסוסי כסוסיך ואילא מאי
סלקא אעמיה תיסק אעמך ומאי דסלקא עליה ועל
סוסיה תיסק עלך ועל סוסך אלא מהכא ומלך ישראל
ויהושפט מלך יהודה יושבים איש על כסאו מלובשים
בגדים ויושבים בגורן שער שומרון מאי גורן אי לימא
עבודה כדי שיהיו ראין א' את זה" לימא מסייעא
ליה והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר
בערב ואמ' ר' יהודה אמ' רב מטבחי דבי אחאב מיתו
ליה על פי דבר שאמ'" מאי עורבים אמ' ראבינא עורבים
ממש אמ' ליה רב אידא בר מימי לראבינא ודלמא
תרי גוברי ניהו ששמן עורבים מילא כת' ויהרגו את
עורב בצור ואת זאב הרגו ביקב זאב וכל יומא דומא
תרי גוברי הוו מיתרמי ליה דהוה שמיהו עורבים
מתקיף ליה רב יוסף ודלמא על שום מקומן מילא כת'
וארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישר' נערה קטנה
וקשיא לן קארי לה נערה וקארי לה קטנה ואמ' ר' פדת
קטנה דמן נעורן אתכן עורבים מיבעי ליה" לימא
מסייעא ליה הכל שוחטין ואפי' כותי ואפי' ערל
ואפי' ישר' משומד מותיבי אדם כי יקריב מכם
מכם ולא כולכם להוציא את המשומד מכם בכם
חלקתי ולא באומות" מן הבהמה להביא את בני
אדם הדומין לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות
מפושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן
המשומד והמנסך יין והמחלל שבת בפרהסיא

הא גופה קשיא אמרת מכם ולא כולכם להוציא את
המשומד והדרת אמרת מקבלין קרבנות מפושעי ישר'
הא לא קשיא לישה במשומד לכל התורה כולה מתניתא
במשומד לדבר אחד אי הכי אימא סיפה חוץ מן המשומד
והמנסך יין והמחלל שבת בפרהסיא האי משומד היכי
דאמי אי משומד לכל התורה כולה תני ליה רישה אי
משומד לדבר אחד קשיא מתניתא אלא לאו הכי קא
אמ' חוץ מן המשומד לנסך יין ולחלל שבת בפרהסיא
אלמא משומד לע"ז הואי משומד לכל התו' ותיובתא
דרב ענן תיובתא" האיי מהכא נפקא מדאמ' רחמנא
מכם ולא כולכם מהתם נפקא מעם הארץ פרט למשומ'
ר' שמעון אומ' אשם לא תעש' בש' ואשם שבמידיעתו
מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא ק'
קרבן על שגגתו ואמרינן מאי בינייהו ואמ' רב המנונא
משומד על החלב והביא קרבן על הדם איכא בינייהו"
חדא בחטאת וחדא בעולה וצריכה דאי כת' רחמ' כוותא
משום דלא תהוי ליה כפרה אבל בעולה דדורון היא
אימא ליקביל מנה ואי כת' רחמ' בעולה משום דזבח
רשעים תועבה אבל חטאת דממונה רבקנא הוא
דאיתה גביה אימא ליקביל מיניה צריכא" אמ' מר
מן הבהמה להביא בני אדם הדומין לבהמה ובכל היכא
דכת' בהמה גריעותא היא והא כת' אדם ובהמה תושיע
ה'" ואמ' רב אלו בני אדם הערומין בדעת ומשימין
עצמן כבהמה שאני התם דכת' אדם וכל היכא דכת'
אדם מעליותא היא והא כת' וזרעתי את בית ישר' ואת
בית יהודה זרע אדם וזרע בהמ' זרע הפסיק העניין"
בעשותה התולה בעצמו חייב והתולה בבית דין פטור"
אחת העושה כולה ולא העושה מקצתה כיצד
שנים אוחזין בדבר ושובטין בקלמוס וכותבין
בקנה והוציאוהו לרשות הרבים יכול יהו חייבין ת"ל
בעשותה אחת העושה כולה לא העושה מקצתה"
בעגול של דבלה והוציאוהו בקורה הוציאוהו ר' יהודה
אומ' אם אין אחד יכול להוציא והוציאוהו שנים
חייבין" מצות ה' לא מצות המלך ולא מצות בית
דין" ואשם מלמד שהוא מביא אשם תלוי על

לא הודע לו לא שיאמרו לו אחרים או יכול אנוס
שאינו מכחיש ת"ל או הודע אליו חטאתו" והביא את
קרבנו שעירת עזים כל מקום שנ' שעיר שעירה
בת שנתים" וסמך ידו על ראש החטאת לרבות
חטאת על כל סמיכה" ושחט את החטאת במקו' העו'
שלא תהא שחיטתה אלא בצפון" במקום הש' ולקח
שלא יהא קיבול דמה אלא בצפון מכאן אמרו שחט
בצפון וקיבל בדרום שחט בדרום וקיבל בצפון פסול
עד שישחט בצפון ויקבל בצפון" ונתן על קרנות
מלמד שהיא טעונה מתן ארבע קרנות ואם נתן על
שלש או על שתים או על אחת לא עיכב אמ' לחמ'
קרנות קרנת קרנת קרנת ארבע למצוה וחד לעכב"
ואת כל דמה ישפך מה ת"ל ואת כל דמ' ישפ' קיבל
דמה בארבעה כוסות ונתן אחת מכל אחד ואחד ש"י
כולן נשפכין על היסוד" יכול אפלו לא נתן אלא מאחד
מהן במתן ארבעה יהוא כולן נשפכין על היסוד ת"ל
ואת דמו ישפך הא כיצד הוא נשפך על היסוד וה'
נשפכין לאמה" ואת כל חלבה יסיר כאשר הוסר חלב
מעל זבח השלמ' מה פירש בזבח השלמים חלב
ותותב וקרום בקלף ושתי כליות ויותרת אף כאן חלב
ותותב וקרום בקלף ושתי כליות ויותרת" וכפר עליו
שתהא כפרה לשמה" ושלא יכפר לשנים כאחת
ושיהא כהן מכפר על ידי עצמו" ונסלח אין
משייר לו ליום הכפורים" או יכול אנוס שישב ולא
הביא ת"ל לו" ואם כבש יביא קרבנו לחטאת" ר'
שמעון אומ' כבשים קודמין לעזים בכל מקום" יכול
מפני שהן מובחרין מהן ת"ל ואם כב' יבי' קר' לחט'
מלמד ששניהן שקולין" תורים קודמין לבני יונה
בכל מקום יכול מפני שהן מובחרין מהן ת"ל ובני יונה
או תור לחטאת מלמד ששניהן שקולין" האב קודם לאם
בכל מקום יכול שכבוד האב עודף על כבוד האם ת"ל
איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהן שקולין אבל
אמרו חכמ' האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא
ואמו חייבין בכבוד האב" מה ת"ל יביא יביא מנין אתה אומ'
המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת ואבדה ואחר

כך נמצאת הלאשנה והרי שתיהן עומדות בנט"ו שיביא
איזו מהן שירצה ת"ל יביא יכול יביא שתיהן ת"ל יביאנה
אחת הוא מביא אינו מביא שתים יכול לא יביא שתיהן
על שני חטאין אבל יביא שתיהן על חטא אחד ת"ל
יביאנה" אחת הוא מביא אינו מביא שתיהן" וסמך ידו
על ראש החט' לרבות חטאת נזיר וחט' מצורע וחטא'
מטמא מקדש וקדשיו לסמיכה" ושחט אותה לחטאת
שתהא שחיטתה לשם חטאת" ולקח הכהן מדם החטאת
שיהא קיבול דמה לשם חטאת" וכפר עליו הכהן מחט'
שתהא כפרה לשם חטאת" מכאן אמרו שחט שלא
לשמה קיבל שלא לשמה הילך שלא לשמה זרק שלא
לשמה פסולה" ואת כל חלבו יסיר כל מעלה" וכפר
עליו וכפר עליו מה ת"ל שאם לא נתן אלא מתנה אחת
כיפר הלא דין הוא נאמרו דמים למטן ונאמרו דמים
למעלן מה דמים האמורין למטה אם נתן מתנה אחת
כיפר אף דמים האמורין למעלה אם נתן מתנה אחת
כפר" או שמא נאמ' דמים בפנים ונאמ' דמים בחוץ
מה דמים האמורין בפנים אם חיסר אחת מן המתנות
לא כיפר אף דמים האמורין בחוץ אם חסר אחת מן
המתנות לא כיפר" כלאה למי דימה דנין דמים שבחוץ
מדמים שבחוץ ואל יוכיחו הפנימיים שהן בפנים ועוד
אחרת דנין דם חטאת שעל הקרנות מדם חטאת שעל
הקרנות ואל יוכיחו התחתונים שאין דם חטאת על
הקרנות ת"ל וכפר עליו אע"פ שלא נתן אלא שלש
לא שתים וכפר עליו אע"פ שלא נתן אלא אחת"
ונפש כי תחטא תלה הכת' הסליחה בנפש ולמה שהכל
בה ובשבילה ירדה תו' מן השמ' כדי להזהירה שלא
תכשל בעונות וכן הוא אומ' נר לרגלי דבריך ואור
לנתיבתי ואם אינו עוסק בה כלחוי סופו נכשל וכן
הוא אומ' דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו"
ושמא יאמ' החוטא אני לבדי חוטא ת"ל ונפש כי
תחטא ולהלן הוא אומ' הרי כל נפש מלמד שאם
חטא אחד פעמ' חייב אתה כל וכן את מוצא במעשה
הלא עכן בן זרח מעל בחרם ועל כל עדת ישראל
היה הקצף וכן הוא אומ' אם הכהן המשיח יחטא

לאשמת העם כשהוא מאשים את כל העם שהוא
מכריעם לחובה לפי שהיחיד נדון אחר רובו וכן העולם
נדון אחר רובו זכה אחד זכו כולם חטא אחד חטאו
כולם" ונפש שהנחי' לנפש והיא החוטאת לכך היא
מקבלת את הדין והגוף טפל לה היה לוי מושלו לכהן
שנשא שתי נשים אחת כהנת בת תלמיד חכמ"ים
ואחת הדיוטת בת עם הארץ פעם אחת נכנס ולאחר
שהן אוכלין תרומה בטומאה התחיל כועס וזועף ומכה
בת תלמיד חכמ' אמרה לו אחינו שנינו עברנו ונטמינו
מפני מה אתה כועס עלי וזועף ועל זו אין אתה מקפיד
עליה אמ' לה את כהנת בת תלמי' חכמ' יודעת טהרת
התרומה ודין אכילתה" וזו בת עם הארץ אינה יודעת
כלום לכך איני כועס אלא עליך כך אמ' הקב"ה הגוף מן
ממקום טומאה בא מן העפר וסופו לעפר ואינו יודע
לא תחלתו ולא סופו והנפש טהורה היא וממקום טהרה
היא יודעת תחלתה וסופה לכך אינו תולה אלא בה"
ונפש כי תחטא ושמעה" ר' לוי אומ' אוי להן
למחרפין ולמגדפין שהן אומ' דברים שמוציאין
אותן ואת שומעיהן שנ' כי תחטא ושמעה" ונפש
כי תחטא זה שעומד מגלות פה ומחרף ומגדף כל
למעלה וכן הוא אומ' אל תתן את פיך לחטיא את בשרך"
ושמעה קול אלה" זה שיש בידו למחות ואינו
ממחה" והוא עד והוא ראה או ידע זה שיודע
באדם שהוא חוטא או ראה או ידע והוא נושא לו
פנים ואינו מוכיחו בדברים כדי להחזירו בתשובה"
אם לוא יגיד ונשא עונו מה יהיה סופו על שלא
הוכיח סופו שנתפש ברשתו ונידון בעונו וכן הוא
אומ' הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש"
ר' פנחס פתר קרייה בישר' שעמדו על הר סיני ונפש
כי תחטא שנ' אנא חטא העם הזה חט' גדולה
זה מעשה העגל" ושמעה שכבר שמעו לא
יהיה לך אלהים אחרים" והוא עד אתם עדי נאם יי"
או ראה אתה הראת לדעת" או ידע וידעת היום
והשבות" אם לא יגיד ונשא עונו אם לא יגידו
ישראל שבחו של הקב"ה ונסיו ונפלאותיו ויקדישו

שמו בין אומות העו' גדיהן כשאין עושין וכן הוא
אומ' וכי יאמרו אליכם דרשו אל האבות ואל הידענים
המצפצפים והמהגים אמרו להם הלא עם אל אהיו
ידרוש בעד החיים אל המתים היאך כביח חי העולמ'
ונשאל מן המתים אם עשיתם כן בלה כותב ביציות
והנשאר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכת' לחיים בירוש'
ונפש כי תחטא ושמעה יכול מי שאמ' לו חבירו
בלך ונעבור עליו והוא שומע ושותק יהא חייב ת"ל
ושמעה קול אלה ואין אלה אלא שבועה וכן הוא אומ'
והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה אין לי אלא
שבועה שיש עמה אלה שבועה שאין עמה אלה מנ'
ת"ל ושמעה קול לרבות כל קול שבועה" ר' עקיבה אומ'
אין לי אלא מפי עצמו מזיד מפי עצמו שוגג מפי
אחרים מזיד מפי אחר שוגג מנין ת"ל והוא עד או
ראה או ידע לרבות את כולן" יכול שלח לו ביד בנו
ביד עבדו ביד שלוחו או שאמ' להם הנשבע משביע
אני עליכם אם יודעין אתם לו עדות שתבואו
ותעידוהו יכול יהוא חייבין ת"ל ושמעה קול והוא
עד שישמעו מפי התובע משביע אמ' לשנים
משביע אני עליכם שתבואו ותעידו לי והן יודעין
לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול
יכול יהא חייבין ת"ל ושמעה קול אלה והוא עד עד
בזמן שהן כשרין לעדות לא בזמן שהן פסולין" יכול
עמד בבית הכנסת ואמ' משביע אני עליכם שתבואו
ותעידוני יכול יהוא חייבין ת"ל ושמעה קול אלה"
והוא עד עד שיהא מתכוין להם" יכול אמ' משביע
עליכם כשתדעון לי עדות שתבואו ותעידוני יכול
יהוא חייבין ת"ל ושמעה קול אלה בזמן שקדמה עדות
לשבועה לא בזמן שקדמה שבועה לעדות" ומנין
שאינו מדבר אלא בתביעת ממון אמ' ר' אליעזר נאמ'
כאן או ויום ונאמ' או בפקדון מה או האמורין בפ
בפקדון ממון המיטלטל אף כאן ממון המיטלטל"
ר' יוסי הגלילי אומ' מה ת"ל והוא עד או ראה או ידע
לא אמרתי אלא בעדות שאפשר לה שתתקיים בידיעה
ושלא בראייה ובראייה ושלא בידיעה ואי זו זו

תביעת ממון" משביע אני עליכם שתבואו ותעידוני
שאמ' איש פלני ליתן לי מאתים ולא נתן יכול יהוא חייבין
ת"ל נפש כי תחטא ולהלן נפש כי תחטא לגזרה שוה
מה נפש כי תחטא האמור להלן תובע ממון ויש לו
אף נפש כי תחטא האמור כאן בתובע ממון ויש לו
יצא תובע ממון שאינו שלו ולא זכה בו או יכול
המשביע עדי קנס שאין מוציאין ממון בעדות
לבדה אלא עם כפירת הנתבע" יכול השביע עליהם
חמשה פעמ' חוץ לבית דין ובאו לבית דין והודו יכול
יהוא חייבין ת"ל אם לא יגיד לא אמרתי אלא במקום
שאם מגיד יתחייב זה ממון ואיזה זה זה בבית דין"
יכול השביען בבית דין חמשה פעמ' וכפרו יהוא חייבין
על כל אחת ואחת ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו מקום
שאם יגידו ויועיל שם אם לא יג' ונשא עונו יצא זה"
אמ' ר' שמעון מה טעם מפני שאין יכולין לחזור
ולהודות" מכאן אמרו עשרה דברים יש בשבועת
אם נתקיימו כולן הרי זו שבועת העדות שחייבין עליה
זדונה ועל שגגתה קרבן עולה ויורד ואם לא נתקיימו
הרי היא שבועת בטוי שחייבין על זדונה מכות
ועל שגגתה קרבן עולה ויורד ואלו הן שיתבעם התובע
ושתהיה עדות ממון ושיהיה ממון המטלטל ושיתחייב
הנתבע בעדות לבדה ושיכפרו אחר התביעה ושיכפרו
בבית דין ושתהיה השבועה בשם או בכנוי ושתקדם
ידיעת העדות לשבועה ושיהיו עדים כשרים בעת השבועה
ושישביעם בלשון שהן מכירין אותה" או
נפש אשר תגע בכל דבר טמא" זקנים הראשונים
היו אומ' יכול אם נגע אדם במגע טמא יהא
חייב ת"ל בנבלת חייה ובנבלת בהמה ובנבלת
שרץ מה אלו מיוחדין שהן אב טומאה יצא דבר
שאינו אב טומאה" ר' עקיבה אומ' יכול אפילו נגע
במאכלים ובמשקים ובכלי חרש יהא חייב ת"ל
בנבלת בהמה מה בהמ' מיוחדת שהיא אב הטומאה יצאו
אלו שאינן אב הטומאה" בנבלת חייה מה ת"ל
טמאה שיכול אין לי אלא מלה כזית מנין ת"ל טמא
כדי טומאה" בנבלת בהמה מה ת"ל טמאה

שיכול

שיכול אין לי אלא נבלה ובהמה קרבה שעה היבודה מנין
ת״ל טמאה כל שהוא מטמא בה״ בנבלת שרץ מנה״ל
טמא שיכול אין לי אלא בשרו דמו עיניו עיקובו מנין ת״ל
טמא״ ונעלם ממנו ונעלמה ממנו הטומאה או יכול
ונעלם ממנו מקדש ת״ל ונעלם ממנו״ והוא טמא על
העלם הטומאה הוא חייב לא על העלם מקדש דברי ר׳
עקיבה אומ׳ השרץ ונעלם ממנו על העלם שרץ הוא
חייב אינו חייב על העלם מקדש ר׳ ישמעא׳ אומ׳ ונעלם
ממנו ונעלם ממנו שתי פעמים לחייב על העלם
הטומאה ועל העלם מקדש״ מכאן אמרו ידיעות
הטומאה שתים שהן ארבע שתים ידיעה דטומאה
דקדש וידיעה דטומאה דמקדש שהן ארבע קדש
ומקדש כיצד נטמא ויודע שנטמא ויודע שזה מקדש
ונעלם ממנו הטומאה או המקדש וכנכס ואחר כך
נודע לו שהיה טמא ושזה מקדש״ נטמא ויודע שזה
קדש ונעלם ממנו הטומאה או הקדש ואחר כך נודע
לו שהיה טמא או שאכל קדש הרי זה מביא קרבן עולה
ויורד״ · או כי יגע בטמאת אדם זה טומאת
מת״ טמאתו לרבות זבים וזבות נדות ויולדות אין לי אלא
ימי חומץ ימי קוצץ מנין ת״ל לכל טמאתו״ אשר יטמ׳
לרבות בועל בוה״ בה לרבות בועל נדה״ בה לרבות בועל
נבלת העוף הטהור״ אם נאמרו הקלות למה נאמרו
החמורות שלא נאמרו הקלות ולא נאמרו החמורות
הייתי אומ׳ על הקלות בעולה ויורד ועל החמורות
בקבועה יצרך לומ׳ החמורות ולא נאמרו החמורות ולא
נאמרו הקלות הייתי אומ׳ על החמורות יהא חייב ועל
הקלות יהא פטור יצרך לומ׳ הקלות וצרך לומ׳ החמורות״
תנו רבנן מנין שאין הכת׳ מדבר אלא בטומאת מקדש
וקדשיו דין הוא הואיל הזהיר וענש על ידי טומאה
וחייב קרבן על ידי טומאה מה כשהזהיר וענש
על הטומאה על טומאת מקדש וקדשיו אף כשחייב
קרבן על הטומאה על טומ׳ מקד׳ וקדשיו״ ומנין
שאינו חייב אלא על שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה
בסוף״ והעלם בנתים ת״ל ונעלם ממנו ונעלם
ממנו שני פעמ׳ דברי ר׳ עקיבה ר׳ אומ׳ אינו צריך

הרי הוא אומ׳ ונעלם מכלל שידע והוא ידע הרי כאן
שתי ידיעות מה ת״ל ונעלם לחייב על העלם מקדש״
או נפש יכול הנודר בנזיר ובקרבן מביא קרבן זה ת״ל
כי תשבע על השבועה הוא חייב לא על שנדר בנזיר
ובקרבן״ יכול המהרהר בלבו יהא חייב ת״ל בשפתים לא
בלב או יכול שאני מוציא את המהרהר ואיני מוציא
את הגומר בלבו ת״ל לבטא יכול הנשבע להרע לאחרים
יהא חייב ת״ל להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה
רשות יצא הנשבע להרע לאחרים״ יהא חייב ת״ל״ יכול
הנשבע להרע לעצמו יהא פטור ת״ל להרע או להטיב
מה הטבה רשות אף הרעה רשות אף אני מביא את
הנשבע להרע לעצמו שיהא חייב שאינו שאינו רשאי
אינו מתחייב או יכול שאני מוציא את הנשבע להטיב
לאחרים וכשהוא אומ׳ או להטיב אף לאחרים״ יכול
הנשבע לעבור על המצוה יהא חייב ת״ל להרע או להטיב
מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא הנשבע לעבור על
המצוה״ אוציא את הנשבע לעבור על המצוה ולא
אוציא את הנשבע לקיים את המצוה ת״ל להרע או להט׳
דבר שיש בו הרעה והטבה ודברים שאין בהן הרעה והטבה
מנין ת״ל לבטוא אין לי אלא לבא לשעבר מנין ת״ל לכל אשר
יבטא האדם בשבועה פרט לאנוס״ ונעלם ממנו פרט
למזיד זו היא שבת בטוי שחייבין על זדונה מכות ועל
שגגתה קרבן עולה ויורד״ ומנין שהוא חייב על כל אחת
ואחת ת״ל לאחת לחייב על כל אחת ואחת״ יכול טומאת
מקדש וקדשיו שהן בהכרת שיש בהן כרת חייב על
כל אחת ואחת שמיעת הקול ובטוי שפתים שאינן בהכרת
לא יהא חייב על כל אחת ת״ל לאחת לחייב על כל אחת
ואחת כיצד היו חמשה תובעין אותו ואומ׳ לו בו ואגיד
לנו שיש לנו ביד פל׳ פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה
שבועה שאיני יודע לכם עדות שיש לכם ביד פל׳
פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה ומנין שהוא חייב
על כל אחת ואחת ת״ל לאחת יכול מפני שהן חמשה
ומנין אפלו אחד אמ׳ לו בוא והעידני שיש לי ביד
פל׳ פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שאיני יודע
לך עדות שיש לך ביד פל׳ פקדון ותשומת יד וגזל

ואברה ומנין אפלו אמ׳ לו בוא והעידנו שיש לי ביד
פל׳ חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאיני יודע לך
עדות שיש לך ביד פל׳ חטין ושעורין וכוסמין ומנין
שהוא חייב על כל אחת ואחת ת״ל לאחת יכול מפני
שהן מינין הלכה ומנין אפלו אמ׳ לו בוא והעידני
שיש לי ביד פל׳ חטין שהפקדתי אצלו חמש ושלפניו
ומנין שהוא חייב על כל אחת ואחת ת״ל לאחת״ יכול
שמיעת הקול שעשה בה את המזיר כשוגג לא יהא
חייב על כל אחת ואחת שבועת בטוי שלא עשה בה
את המזיר כשוגג לא יהא חייב אלא אחת ת״ל לאחת״
כיצד שבועה שלא אוכל פת חטין ופת שעורין ופת
כוסמין ואכלן מנין שהוא חייב על כל אחת ואחת
ת״ל לאחת שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש ושתה
ומנין שהוא חייב על כל אחת ואחת ת״ל לאחת״ ומנין
שהוא מביא אחת על רבים הלכה ת״ל אחת על חטאתו
אשר חטא כיצד שבועה שלא אשתה ושתה משקין
הלכה ומנין שאינו חייב אלא אחת ת״ל אחת על חטאתו
אשר חטא״ שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין הלכה
ומנין שאינו חייב אלא אחת ת״ל אחת על חט׳ אש׳ חטא״
יכול שבועת בטוי שלא עשה בה את השוגג כמזיר
אינו חייב אלא אחת שמיעת הקול שעשה בה את המזיד
כשוגג יהא חייב על כל אחת ואחת ת״ל אחת על חטאתו
אשר חטא״ כיצד היה אחד תובעו ואומ׳ לו בוא והעידני
שיש לי ביד פלו׳ חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאיני
יודע לך עדות ומנין שאינו חייב אלא אחת ת״ל אחת
על חטאתו אש׳ חטא״ כיצד היה אחד תובעו ואומ׳
והלא הדין לתובעין הלכה ולתביעות הלכה והוא הדין
לטומאת מקדש וקדשיו נטמא ואכל קודש ואחר כך
נודע לו אינו חייב אלא אחת זה הכלל כל שאינו חייב
אלא אחת פרט חייב על כל אחת ואחת״ והיה מיד
מה יעשה והביא ומנין שהוא טוען ודוי ת״ל והתודה
ומנין שודוי על חי כאמ׳ כאן ודוי ונאמ׳ להלן ודוי
מה ודוי אמור להלן על כל חי אף כאן על חי״ ומנין
שהוא טעון סמיכה ת״ל עליה עליו מה עליו אמור
להלן סמיכה אף עליה אמור כאן סמיכה״ והביא

אף לאחר יום הכפורים״ אשמו נאמ׳ כאן אשמו
ונאמ׳ להלן אשמו מה אשמו אמור להלן מותרו
נדבה אף אשמו אמור כאן מותרו נדבה״ נקבה
ולא טומטום ואנדרוגינס״ צאן לרבות כל משמע
צאן אף החרשת אף השוטה אף הכבשת״ מן הצאן
לא הפלגס״ כשבה או שעירת עזים לחט׳ מה בא זה
ללמדינו אם ללמד שאם לא מצא כשבה יביא שעירה
ומנין שאם לא מצא שעירה יביא כשבה הלא קל
וחומ׳ הוא מה אם החטאת הבאה על כל המצוות
שאין לה חילופין עוף יש לה חילופין שעירה זו שיש
לה חילופין עוף אין לה חילופין שעיר חטאת מצורע
תוכיח שיש לה חילופין עוף ואין לה חילופין שעירה
לא אם אמרת בחטאת מצורע שאין לה חילופין
עשירית האיפה תאמ׳ בזו שיש לה חילופין עשירית
האיפה אם ירדה לעשירית האיפה לא תרד לשעירה
חסכ למה נאמ׳ כשבה או שעירה שאינו אלא אחת
הוא מביא אינו מביא אלא שתים״ מחטאתו על
חטאתו מה ת״ל מנין אתה אומ׳ מביאין מהקדש
כשבה שעירה מהקדש שעירה כשבה ומהקדש
כשבה ושעירה תורים ובני יונה ומהקדש תורים
ובני יונה עשירית האיפה כיצד הפריש לכשבה
ולשעירה והעני יביא עוף העני יביא עשירית
האיפה״ הפריש לעשירית האיפה והעשיר יביא
עוף העשיר יביא כשבה ושעירה״ הפריש לכשבה
או לשעירה ונסתאבה אם רצה יביא בדמיה עוף
הפריש את העוף ונסתאב לא יביא בדמיו עשירית
האיפה שאין לעוף פדיון לכך נאמ׳ מחטאתו על החטאת״
ואם לא תגיע ידו די שה אין אומ׳ לו לך לוה ולא
לעסוק באומנותו יש לו שה ואין לו צרכיו מנין שיצא
קרבן עני ת״ל די שה והביא את אשמו שתי תורים
שכשהוא מביא אינו מביא אחד״ אחד לחטאת
ואחד לעולה שתקדום חטאת לעולה״ אחד לחט׳ ואחד
לעולה שממין חטאת תביא עולה שלא יביא פרידה
תור ופרידה בן יונה״ אח׳ לחט׳ ואח׳ לעו׳ שיכול הואיל
ושנים באין תחת חטאת יהוא שניהם חטאת ת״ל אחד

לחטאות אי׳ שנים לחטאות ואחד לעולה אין שומעין לו"
אחד לחט׳ ואח׳ לעולה והביא שיפריש הכהן אחד
לחטאת ואח׳ לעו׳ ומנין אם הפריש הוא יהא המפריש
הפריש ת״ל אח׳ לחט׳ ואח׳ לעולה והבשו אותם אל הכהן"
והביא אותם אין לשון פדיין" אל הכהן מלמד שהוא
חייב בטיפול הבאתן" הקריב את אשר לחטאת ראשונה
מה בא זה ללמדינו אם ללמד שתקדום חטאת לעולה
לכל מעשיה והלא כבר נאמ׳ ואת׳ יעשה עולה כמשפ׳
אם כן למה נאמ׳ והקריב את אשר לחט׳ ראשונה בנין אב
לכל חטאות הבאות עם העולות בין חטאת העוף עם
עולת העוף" בין חטאת העוף עם עולת בהמ׳ חטאות
קודמות לעולות הבאות עמהן" ומלק את ראשו ממול
ערפו ממול הרואה את העורף תנן התם השוחט מן
הצדדין שחיטתו כשרה המולק מן הצדדין מליקתו פסו׳
מן העורף מליקתו כש׳ והשוחט מן העורף שחיטתו פסו׳
מאי עורף אי נימא עורף מילתא עורף ממש מאי
איריא שוחט אפילו מולק נמי ממול ערפו אמ׳ רחמנא
ולא ערפו אלא מאי עורף מול עורף מול עורף מי דקא
תני סופה וכל העורף כשר למליקה" תנו רבנן ממול
מול הרואה את העורף וכן הוא אומ׳ הוא ישב ממול ואומ׳
ויפנו אלי עורף ולא פנים מאי ואומ׳ וכי תימא עורף
גופיה לא ידעינן היכא דליהוי מול דידיה היא תא שמע
ויפנו אלי עורף ולא פנים מכלל דעורף לאו היי פנים"
אמרי בני ר׳ חייא מצות מליקה מחזיר סימנין לאחורי
העורף ומולק איכא דאמרי אף מחזיר ואיכא דאמרי
הוקא מחזיר ומשתבלא במאן דאמ׳ אף מחזיר אמ׳ רב
כהנא מצות מליקה קוצץ ויורד זו היא מצותה" סבר
ר׳ אבון למימר קוצץ ויורד אין מולך ומביא אמ׳
ליה ר׳ ירמיה כל שכן מולך ומביא במליקה דכשר
ומאי זו היא מצותה אימא אף זו מצותה תני ראמי בר
יחזקאל אין עיקור סימנין בעוף אמ׳ רבינא אמ׳ ליה
רבינא בר קיסהה דתאני ראמי בר יחזקאל אין עיקור
סימנין בעוף אמ׳ רבינא לא אמרן אלא במליקה אבל
בשחיטה יש עיקור אמ׳ זעירי נשברה מפרקת ורוב
בשר עמה נבלה וכי מתה עומד ומולק אמ׳ אביי

אומ׳ כן הוה עושה חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר
כי סליק זירא אשכחיה לר׳ אסי דיתיב וקאמ׳ לה להא
שמעתא אמ׳ ליה וכי מיתה עומד ומולק אשתומם
כשעה חדא אמ׳ ליה אימור כן הוא עושה חותך שדרה
ומפרקת בלא רוב בשר תניא נמי הכי כיצד מולקין
חטאת העוף חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר עד
שמגיע לושט או לקנה הגיע לושט או לקנה חותך
סימן אחד או רובו ורוב בשר עמו ובעולה שנים או
רוב שנים א״ר יהודה אמ׳ שמואל נשברה מפרקת
ורוב בשר עמה מטמאה באהל ואם תאמר אתו
מעשה דעלי דמפרקת בלא רוב בשר הוה זקנה שאני
שנ׳ ויהי כהזכירו את ארון האלהים ויפל מעל הכסא אחורנית
בעד יד השער ותשבר מפרקתו כי זקן האיש וכבד"
תנו רבנן כיצד מולק חטאת העוף אוחז שתי רגליה
בין שתי אצבעותיו ושני גפיה בין שתי אצבעותיו
ומותח צוארה על רוחב שתי אצבעותיו ומולק בצפורן
שלו ורלי יזדר וזו מעבודות קשות שבמקדש"
היכן היה עושה למטה בקרן דרומית מערבית
ממול ערפו ולא יבדיל ואם הבדיל פסל׳ הזה מדם
החטאת מעצמה שלחטאת על קיר המזבח לא על קיר
הכבש ולא על קיר היסוד ולא על קיר ההיכל" על קיר
התחתון לא על קיר העליון ודין הוא בהמ׳ שעולתה
למעלן חטאתה למעלן עוף שעולתו למעלן אינו דין
שתהא חטאתו למעלן ת״ל והנשאר בדם ימצה אל יסוד
המזב׳ קיר ששיירי הדם שלו מתמצה על היסוד ואיזה
זה זה קיר התחתון" חטאתו שיהוא כל מעשיה לשם
חטאת הוא פרט לשמלקן שלא לשמו" ואת השני
יעשה עולה כמשפ׳" כמשפט עולת בהמ׳ מה עולת
בהמה ברוב שנים אף זו ברוב שנים או יכול כמשפ׳
חטאת העוף כשהוא אומ׳ והקריב [illegible] עולה מן
החטאת" ר׳ ישמע׳ אומ׳ כמשפט חטאת העוף
מה חטאת העוף ממול ערפו אף עולת העוף ממול
ערפו" ר׳ אלעזר ב״ר שמעון אומ׳ כמשפט חטאת
העוף מה חטאת העוף מזה מזה ומזה אף עולת העוף
ממצה מזה ומזה" ואם לא תשיג ידו והביא עשירית

ר׳ יהודה אומ׳ חביבה מצוה בשעתה שכן הוא מביא
עשירית האיפה ונפטר ואין ממתינין לו עד שיעשיר
ויביא כשבה או שעירה׳ ר׳ אליעזר אומ׳ חביבה מצוה
בשעתה שכן בערכים מביא סלע ונפטר ואין ממתינין
לו עד שיעשיר ויביא חמשים סלע׳ ר׳ שמעון אומ׳
חביבה מצוה בשעתה שהקטר חלבים כשרים כל הלילה
דוחין את השבת בשעתן ואין ממתינין להן שיקרבו
למוצאי שבת׳ והביא את אשר חטא עשירית האיפה אין
לי אלא קרבן חובתו עשירית האיפה ומנין לקרבן מנחתו
נדבתו עשירית האיפה ת״ל קרבנו עשירית האיפה׳
עשירית האיפה אחד מעשרה לשלש סאין שהן
שבעת רבעים ועוד׳ סלת מה סלת האמורה להלן
מן החטים אף כאן מן החטים׳ לחטאת שיהא קדש
מעות לשם חטאת׳ לא ישים עליו שמן נותן הוא על
שייריה׳ לא ישים עליה שמן ואם נתן פסל׳ ולא
יתן עליה לבנה יכול אם נתן פסל ת״ל כי חטאת היא כי
חטאת יכול אפלו נתן עליה שמן תהא כשרה ת״ל היא
מה ראית להכשיר בלבונה ולפסול בשמן אחר שיבא
הכת׳ מיעט מכשיר אני בלבונה שהוא יכול ללקטה
ופוסל בשמן שאינו יכול ללקטו׳ או אינו מדבר
אלא בשני כהנים או אינו אומ׳ ת״ל עליה עליה בגופה
שלמנחה הוא מדבר או מדבר בשני כלים או אינו
אומ׳ אלא שלא יתן כלי על גבי כלי ת״ל עליה עליה בגופה
שלמנחה הוא מדבר לא שיתן כלי על גבי כלי׳ לא
ישים עליו שמ׳ ולא יתן עליו לב׳ לחייב על השמן בפני עצמו
ועל הלבונה בפני עצמה׳ כי חטאת היא אמ׳ ר׳ יהודה
הא מנחת כהן גדול אינה חטאת וטעונה לבונה׳
והביאה אל הכהן וקמץ מלמד שהקמיצה בכהן׳
מלא קומצו יכול מבורץ ת״ל בקמצו או בקמצו יכול
חפלו בראשי אצבעותיו ת״ל מלא קמצו כו קמצי
מנחה׳ תנו רבנן מלא זמי שלא יעשה מדה לקומץ
את אזכרתה מלמד שמזכירין בה׳ והקריב על אשי
י״י שיהא מקטיר לאשים ומתכוין לשם׳ חטאת שיהא
כל מעשיה לשם חטאת׳ היא פרט לשקמצה שלא
לשמה׳ וכפר עליו הכהן על חטאו אשר חטא מאחת

מאלה מה ת״ל שיכול החמורין שבהן שלא יהו כשבה
ושעירה והקלין יהוא בשתי הקלין שבקלין יהו בעשירית
האיפה ת״ל מאחת מאלה מאחת מאלה להשוות הקלין
לחמורין בכשבה ושעירה ואת החמורין לקלין בעשירית
האיפה׳ והיתה לכהן כמנחה משום ר׳ ישמעאל אמרו
לפי שיצאת לידון בדין חדש שאינה טעונה לא שמן
ולא לבונה יכול תהא כולה לאשים ת״ל והיתה לכהן
כמנחה החזירה לכללה בפירוש ששיריה לכהן כשאר
מנחות׳ ד״א והיתה לכהן כמנחה שתהא עבודה
מנחה שלכהן שלו או אינו אומ׳ אלא להתיר עשירית
האיפה שלכהן מה אני מקיים וכל מנחת כהן כליל תהיה
לא תאכל במנחת נדבתו אבל מנחת חובתו תאכל ת״ל
והיתה לכהן כמנחה כדי היא כמנחת נדבתו מה מנחת
נדבתו אינה נאכלת אף מנחת חובתו לא תאכל׳
נפש כי תמעל לרבות כהן משיח למעילה׳ כי
תמעל מעל אין מעילה אלא שנוי וכן הוא אומ׳ וימעלו
באלהי אבותי׳ וכן הוא אומ׳ בסוטה איש איש כי תשטה
אשו ומעלה בו מעל׳ כי תמעל מעל תמעל מעל ר׳
וחטאה בשגגה מלמד שהיא מצטרפת ואפילו לזמן
מרובה׳ כי תמעל מעל לרבות נהנה ומהנה ולרבות
את השליח׳ כי תמעל מעל מקדשי עד שיהנה ויפגום
בדבר שהוא ראוי לפגם אבל בדבר שאין ראוי לפגם
משנהנה בו בפגימה מעל׳ מקדשי י״י אלא שלא
הוציאו לחול כגון שהביא קני זבים קני זבות קני
יולדות חטאות ואשמות ופסחו ממעות הקדש שלא
שקלו מן הקדש הרי זה מועל לכך נאמ׳ כי תמעל
מעל ליבה׳ בשגגה פרט למזיד׳ קדשי י״י קדשי
המיוחדין לשם יצאו קדשים קלים שאינן לשם אין
לי אלא פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שכולן לאשים
ומנין לרבות את העולה חובה את העולה שכולה
לאשים ומנין לרבות שאר קדשי קדשים בשרים
ואימוריהן לפני זריקת דמים ואימוריהן לאחר זריקת
דמים ואימורי קדשים קלים לאחר זריקת דמים ת״ל
קדשי י״י ליבה יכול כל שהוא לאשים יש בו מעילה
ושאינו לאשים אין בו מעילה׳ ומנין לרבות את

החלבי׳

החלב למעילה ת"ל קדשי יי' ריבה או יכול שאני מרבה
את הדם ת"ל מקדשי יי' מיעט מה ראית לרבות את החלב
ולהוציא את הדם אחר שריבה הכת' מיעט מרבה אני
את החלב שהוא שוה לבשר בפגול ונותר וטמאה
ומוציא את הדם שאינו שוה לבשר בפגול ונותר וטמאה"
ר' שמעון אומ' הדם קל בתחלתו וחמור בסופו הנסכים חמור
בתחלתן וקל בסופן הדם בתחלה אין מועלין בו יצא לנחל
קדרון מועלין בו מפני שהוא נמכר לגננים לזבל"
הנסכים בתחלה מועלין בהן ירדו לשית אין מועלין בהן"
ומנין לרבות קדשי בדק הבית למעילה ת"ל קדשי יי' ריבה
אין לי אלא בזמן שהקדיש למזבח דברים שהן ראויין למז'
והקדיש לבדק הבית דברים שהן ראויין לבדק הבית מנין
הקדיש למזבח דברים שאין הראויין לבדק הבית והקדיש לבדק
הבית דברים הראויין למזבח הקדיש לזה ולזה דברים
שאינן ראויין לא לזה ולא לזה כגון ציר וחומץ דגים
וחגבים ת"ל קדשי ריבה מכאן אמרו הקדיש תרנגולת
למזבח מועלין בה ובביצתה חמור למזבח מועלין בה
ובחלבה תורין לבדק הבית מועלין בהן ובביציהן הקדיש
בור מלא מים אשפה מלאה זבל שובך מלא יונים אילן
מלא פירות שדה מלאה עשבים מועלין בהן ובמה
שבתוכן אין לך דבר שבקדש שאין בו מעילה אלא קול
ומראה וריח ששלשתן לא נהנין ולא מועלין" והביא
אף לאחר יום הכפורים" איל הנכנס מן הצאן לא הפלגס
ומאימתי נקרא איל משיכנס בשנה שניה אחד ושלשים
יום אבל בתוך שלשים יום לדברי הכל לא איל ולא כבש"
ר' טרפון קוראהו פלגס" בן עזאי קוראהו נוקד" ר' ישמעאל
קוראהו פרכדיגמא הקריבו מביא עליו נסכי איל ואין
עולה לו משום איל ולא משום כבש" בערכך כסף
יכול אף דינר ת"ל שקלים יכול שקלי נחושת ת"ל שקלים
כסף או שקלים כסף יכול בבלות מדיות קפוטקיות
ת"ל בשקל הקדש סלעים שבקודש סלעים צוריות"
לאשם שיהא הפרש מעות לשם אשם יכול אם
לא מצא איל בשתי סלעים ויתכפר לו ת"ל בערכך הקודש
שקלים לאשם בזמן שהוא בכסף שקלים הוא אשם
ואם לאו אינו אשם" ואת אשר חטא מן הקדש

ישלם" ישלם לאחותו הקדש ומנין לרבות פחות משוה
פרוטה שיכול הואיל ואין חייבין עליו מעילה לא יהוא
חייבין עליו בתשלומין ת"ל מן הקדש ישלם לרבות פחות
משוה פרוטה" ומנין שהוא משלם חומש ואשם ב
בתשלומין הללו ת"ל הקדש ישלם" ואת חמישתו יוסף
עליו שיהא הוא וחומשו חמשה" ונתן אתו לכהן"
פרט לחטאות המתות שאין בהן מעילה" ונתן אתו
לכהן והכהן מה ת"ל שיכול האיל ומעילה באה על יד
כהן לא יהא כהן מועל בה ת"ל ונתן אותו לכהן והכהן
מלמד שאף הכהן מועל חייב" והכהן יכפר עליו
באיל מה ת"ל מנין אתה אומ' הביא את מעילתו ולא
הביא את אשמו לא יצא ת"ל באיל הביא את אשמו
ולא הביא את מעילתו לא יצא ת"ל באשם" שיכול
כשם שהאיל והאשם מעכבין כך יהא חומש מעכב
ת"ל באיל האשם ונסלח לו איל ואשם מעכבין אין החומש
מעכב" ונסלח אין משיירין לו ליום הכפורים או יכול אעפ
שישבו ולא הביא ת"ל לו" א"ר פנחס מאי דכת' יודוך
יי' כל מלכי ארץ שני דברים שמעו מלכי אומות העו'
מפי הקב"ה ועמדו מכסאיהן וקלסו אותו בשעה שאמ'
ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו אמרו
בנימוסות שלנו כל מן דגניב צבורא מן קיסר יהיב ביה
סיבא דפרן וזה מכריז ואומ' ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת
חמי' יוסף עליו" ולא עוד אלא שהחמיר בהדיוט יותר מבגבוה
שבגבוה כת' נפש כי תמעל מעל וחטא בשגג' עשאו שוגג
ובהדיוט כת' נפש כי תחטא ומעלה מעל ביי' עשאו
מזיד ועמדו מכסאיהם וקלסו אותו" שנייה לה כבראת
אנכי כד כתבינן לעיל" ואם הרי זה מוסיף על ענין אשם
הראשון אשם ודאי וזה אשם תלוי הראשון בא על
שגגה ועל זדון וזה אינו בא לא על שגגה ולא על
זדון אלא על שגגת שגגה הא כיצד חלב ושומן לפניו
אכל את אחד מהן ואין ידוע איזה מהן אכל אשתו
ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואין ידוע באיזו
מהן שבת ויום חול לפניו ועשה מלאכה באחד
מהן ואין ידוע באיזה מהן עשה וכן כל כיוצא בהן"
אבל אשתו נדה ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן

ואין ידוע באיזו מהן שגג חלב ונותר לפניו אכל את אחד
מהן ואין ידוע איזו מהן אכל שבת ויום הכפורים לפניו ועשה
מלאכה באחד מהן ואין ידוע איזה מהן עשה ר׳ אליעזר מחייב
ר׳ יהושע פוטר במצא אומרו ק״ו שנ׳ כי תחטא ולא ידע
פרט לזה שידע שחטא להביא אשם אי אפשר שהרי ידע
שחטא ואין מביאין אשם אלא על לא הודע להביא חטאת
אי אפשר שאינו יודע עצמו שלחטא במצא דווה על
נפשו כל ימיו" ועשתה אחת לחייב על כל אחת ואחת
מכל מצות יי׳ מצות האמורות להלן מכאן אמרו כל
שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה״ יכ׳
על לא הודע שלא אשם תלוי" ולא ידע ואשם ונשא
עונו אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי כשהיה מגיע
לפסוק הזה היה בוכה ואומ׳ ומה אם במקום שהתור׳
מעידה בו ולא ידע שחטא נאמ׳ בו ואשם ונש׳ עונו
המתכוין לחטא על אחת כמה וכמה" ר׳ יוסי הגלילי
אומ׳ נפשך לידע מתן שכרן שלמצות צא ולמד
ממחוייבי׳ אשם תלוי שנ׳ בו ולא ידע ואשם ונשא עון"
הביא איל תמים הרי הכת׳ ענש את מי שאינו יודע אם
כן ענש את מי שאינו יודע על אחת כמה וכמה יענוש
את מי שהוא יודע" ואם על אחת כמה וכמה יענוש את
מי שהוא יודע על אחת כמה וכמה ישלם שכר למי
שהוא יודע ועושה מצות שמידת הטוב מרובה" ר׳
יעקב אומ׳ האוכל חלב מביא חטאת בסלע ספק אכל ספק
לא אכל מביא אשם תלוי בשני סלעים אם כן ענש הכת׳
למי שבאת על ידו ספק עבירה על אחת כמה וכמה ישלם
שכר לעושה מצוה" ר׳ מנחם ביר׳ יוסי אומ׳ הנהנה
שוה פרוטה מן ההקדש מביא מעילה וחומשה ומביא
אשם בשתי סלעים צא וחשוב כמה פרוטות בשתי
סלעים קרוב לאלפים אם כן ענש הכת׳ לשוגג על אחת
כמה וכמה יענוש למזיד אם כן לעונשין על אחת
כמה וכמה ישלם שכר לעושה מצוה" ר׳ אומ׳ נפשך
לידע מתן שכרן שלמצות צא ולמד מן הגלה לערי
מקלט שנ׳ לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה הרי המק׳ קרא
מכה נפש למי שהרג בשגגה והלא דברים ק״ו וחומ׳
אם כן קרא למי שהרג בשג׳ ק״ו וחומ׳ שיקרא צדיק

למי שעשה מצוה בשגגה ואם הוא עושה מצוה
בשגגה קוראו צדיק ק״ו וחומ׳ למתכוין ומתקן עצמו
למצוות שמדת הטוב מרובה" ר׳ יוסי אומ׳ נפשך
לידע מתן שכרן שלמצות לעתיד לבוא צא ולמד
מאדם הקדמוני שלא נצטוה אלא מצוה אחת בלא
תעשה ועבר עליה ראה כמה מיתות נקנסו עליו לו
ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות וכי איזו
מדה מרובה מידת הטוב או מדת הפורענות הוי אומ׳
מדת הטוב מרובה ממידת הפורענות מה אם מדת
הפורענות שהיא מעוטה ראה כמה מיתות נקנסו לו
מדת הטוב המרובה היושב לו מן הפיגולין ומן הנותרין
והמתענה ביום הכפורים על אחת כמה וכמה שיזכה לו
ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות" ר׳ עקיבה
אומ׳ הרי הוא אומ׳ על פי שנים עדים או שלשה אם מתקיימת
העדות בשנים למה פרט הכת׳ בשלשה אלא להביא את
השלישי ולהחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו ואם כן
ענש הכת׳ לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על
אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושה מצוה
כעושה מצוה" ר׳ אומ׳ הרי הוא אומ׳ ואשר יבוא
את רעהו ביער לחטב עצים ונשל הברזל וגו׳ קבע הכת׳
למי שבאת על ידו ספק נפש חמור מעתה המגביה את
הצדקות והמפרנס את העניים והגומל את היתומים על
אחת כמה וכמה תינתן לו נפשו" ר׳ אלעזר בן עזריה
אומ׳ הרי הוא אומ׳ כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר
בשדה וג׳ למען יברכך יי׳ קבע הכת׳ ברכה למי שבאת
על ידו מצוה בלא יודע חמור מעתה היתה סלע צרורה
בכנפיו ונפלה ממנו ומצאה העני והלך ונתפרנס בה
הרי הכת׳ קובע לו ברכה כשוכח עומר בשדה אם כך
קבע הכת׳ לשוכח על אחת כמה וכמה ישלם שכר
לעושה ברצון" ר׳ אליעזר אומ׳ מפני מה ענש הכת׳
למי שהרג בשגגה ואת מי שחטא בשגגה כדי
לעשות סייג להזהר כדי שיאמר אדם אם כששגג
אני מתחייב ק״ו וחומ׳ כשאני מזיד ולמצא מעמיד
נפשו מן החטא" ד״א שלא יטעום טעם החטא
וילך ויעשה כן פעם שניה ויאמר מה הראשונים פטור

אם אף השנים פוטר אנו ונמצא משתקע בחטא"
והביא איל קשה בין שתי שנים" צריך לרבות כל משמע
צאן אף החלש אף השוטה אף הכנס" מן הצאן להוציא
את הפלגס" בערכך מה ערכך אמור להלן בכסף שקלים
אף כאן בכסף שקלים" לאשם שיהא הפריש מעות תחלה
לשם אשם" וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג והוא
לא ידע מה ת"ל בא לפניו ספק חלב ודם ונותר ופגול בעלם
אחד מנין שהוא חייב על כל אחד ואחד ת"ל על שגגתו
לחייב על כל שגגה ושגגה בא לפניו ספק חלב ולא ידע ספק חלב
ולא ידע ובאחרונה ידע מנין שאינו חייב אלא אחת ת"ל
אשר שגג בא לפניו ספק חלב וידע ספק חלב וידע ר' אומ'
כשם שחייב מביא חטאת על כל אחת ואחת כך הוא יביא
אשם תלוי על כל אחת ואחת" ולא ידע פרט לשאמרו
לו אחרים או יכול אעפ"י שאינו מכחיש ת"ל והביא ולא ידע
ונסלח לו הא אם ידע אינו מתכפר לו עד שיביא חטאתו
הא למה זה דומה לעגלה ערופה שאעפ"י שנערפה
ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג" אשם הוא אשם
אשם מה ת"ל מנין אתה אומ' הביא אשם תלוי ושחטו
וזרק את הדם ואחר כך נודע לו שחטא ודאי או נודע לו
שלא היה חייב כלל מנין שהוא מותר באכילה ת"ל
אשם אשם מכל מקום יכול אעפ"י שלא נזרק הדם
ת"ל הוא מה יעשה הדם ישפך והבשר יצא לבית השרפה
הא נזרק הדם הבשר יאכל או יכול אעפ"י שלא נשחט
ת"ל הוא מה יעשה לו ילך וירעה בעדר דברי ר' מאיר וחכמ'
אומ' ירעה בעדר עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו
לנדבה מפני שלבו של אדם דווי על עונותיו והזהיר
וע"כ ספק המפרישו וגמר בלבו להקדישו" אשם לי"י
יכול יפול לבדק הבית ת"ל אשם לכהן או אשם לכהן
יכול יטלנו כולו לכהן ת"ל אשם לי"י הא כיצד מותר
האשמות נופלין לנדבה ולוקחין מהן עולות הבשר
לשם והעורות לכהנים אין לי אלא מותר אשמות מנין
מותר חטאות מותר עשירית האיפה קני זבים קני
זבות וקני יולדות מותר קרבנות נזיר והמצורע
המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין למזבח יינות
ושמנים וסלתות ועופות מנין שימכרו לצריכי אותו

המין ויביא בדמיהן עולות ת"ל אשם אשם זה
הכלל כל שהוא בא משום חטא ומשום אשמה
ילקח בו עולות הבשר לשם והעורות לכהנים" זה
מדרש דרש יהוידע הכהן הגדול אשם הוא אשם
אשם לי"י נמצאו שני כתובין קיימין אשם לי"י ואשם
ואשם לכהנים" וחומ' כסף אשם וכסף חטאות לא
יבא בית י"י שאין נוטל ממנו כלום לבדק הבית"
ומנין לאשם שפחה חרופה שיבא בכסף שקלים ת"ל
אשם אשם או יכול שאני מרבה אשם נזיר ואשם
מצורע ת"ל הוא מה ראית לרבות אשם שפחה חרופה
ולהוציא אשם נזיר ואשם מצורע אחר שריבה הכת'
מיעט מרבה אני אשם שפחה חרופה ולהוציא אשם
שהוא איל ומוציא אני אשם נזיר ואשם מצורע
שאינו איל" נפש כי תחטא ומעלה מעל בי"י מה
ת"ל עמיתו שני פעמים עמיתו פרט לגבוה עמיתו
פרט לאחרים" וכחש יכול האומ' לחבירו אכלתי
היום והוא לא אכל הלכתי לעיר פלונית והוא לא הלך
ת"ל כי תחטא וכחש לא אמרתי אלא בכחש שקודמו
חטא יצא כחש שלא קדמו חטא" ר' אומ' מה ת"ל
וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או מ[illegible]
וכחש בה ונשבע על שקר מה אלו מיוחדין שהן שלממון
יצא דבר שאינו שלממון" ומעלה מעל בי"י
ר' עקיבה אומ' מה ת"ל ומעלה מעל בי"י לפי שכל מלוה
ולוה ונושא ונותן אינו אלא בשטר ובעדים לפיכך
בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר אבל
המפקיד אצל חבירו אינו רוצה שתדע בו נשמה
אלא השלישי שביניהן והוא יתברך שמו לפיכך
שהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהן לפיכך נאמ'
ומעלה מעל בי"י כלו לא מעל אלא בשם" וכחש
בעמיתו יכול בדבלים ת"ל בפקדון מה פקדון מיוחד
שהן שלממון יצא דבר שאינו שלממון" או מה
פקדון מיוחד שאין לו רשות להוציאו מלוה שיש
לו רשות להוציאה מנין ת"ל או בתשומת יד או מה
אלו ואלו דברים שיש בהן מתנת יד גזל שאין בו מתנת
יד מנין ת"ל או בגזל או מה אלו מיוחדין דברים שהן

ביעלין מלשחות הבעלים הכובש שכר שכיר שאינו נוטל
כלום מלשות הבעלים מנין ת״ל או עשק את עמיתו
או מה אלו ואלו דברים שלשת שבהן יודעת בהן חבר׳
שאין דעת שניהן יודעת בה מנין ת״ל או מצא אבדה
וכחש בה לא במוצאיה" או מה אלו ואלו מיוחדין דברים
שאיפשר לך לדעתן דברים שאיפשר לך לדעתן דבר׳
שאי אפשר לך לדעתן מנין כגון המעורבים ביי׳
מי גלובקין בשמן מי משין בדבש חלב חמור בקטף
מנין ת״ל על שקר על כל אשר ישבע" או מה אלו ואלו
מיוחדין דברים שאינו משלם עליהן אלא קרן מניין
תשלומי כפל וארבעה וחמשה האונס והמפתה
והמוציא שם רע מנין ת״ל ומעלה בה מעל בה׳"
אחת בה בהנה מכל מיתות הלי אלו מעוטין פרט לאומ׳
לחבירו חבלת בי בשבת והוא אומ׳ לא חבלתי הדלקת
גדישי בשבת והוא אומ׳ לא הדלקתי יכול יהא חייב
ת״ל אחת בה בהנה מכל הלי אלו מיעוטין מה לאיתרבות
את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכת׳ ומיעט מוכה
אני את אלו שאינם נדון עליהן בנפשו ומוציא את אלו
שהוא נידון עליהן בנפשו" ר׳ שמעון אומ׳ יכול האומ׳
לחבירו אנסתה ופתיתה את בתי והוא אומ׳ לא אנסתי
ולא פתיתי המית שורך את שורי והוא אומ׳ לא המית
אמ׳ לו המית שורך את עבדי והוא אומ׳ לא המית"
אמ׳ לו עבדו הפלת את שנו וסמית את עינו והוא אומ׳
לא הפלתי ולא סמיתי יכול יהא חייב ת״ל וכחש בעמיתו
בפקדון או בתשומת יד או מצא אבד׳ וכחש בה ונש על שקר
מה אלו מיוחדין שאינן קנסות יצאו אלו שאינן קנסות"
והיה מיד מה יעשה והשיב זו מצות עשה אינו
שם מה יעשה ת״ל ושלם שאם הגזלה עומדת
בעינה מחזירה ואם לאו מחזיר דמיה" והשיב
את הגזלה מה ת״ל אשר גזל יכול ישלם חומש
ואשם על גזל אביו ת״ל אשר גזל על מה שגזל
הוא משלם חומש ואשם לא על מה שגזל אביו
יכול לא ישיבנו כל עיקר ת״ל והשיב את הגזלה"
או את העשק מה ת״ל אשר עשק יכול ישלם חומש
ואשם על מה שעשק אביו ת״ל אשר עשק על מה

שעשק הוא משלם לא על מה שעשק אביו יכול לא
ישיבנו כל עיקר ת״ל והשיב את הגזלה" או את הפקד׳
מה ת״ל אשר הפקד אתו בזמן שהוא עמו ישלמנו
ואם אינו עמו יפייס על דמיו" או מכל אשר ישבע
עליו לשקר אפלו מגיד זו היא שבועת הפקדון שחייבין
עליה אשם ודאי בין על שגגתה בין על זדונה"
עליו לשקר ושלם אינו משלם קרן וחומש ואשם אלא
אם כפר ונשבע והודה אבל אם עדיין לא נשבע
אינו משלם אלא קרן בלבד" ושלם אתו אתו הוא
משלם אינו משלם תשלומי כפל ש״כ על אחת
מכל בחיוב אחד אתה מחייבו אין אתה מחייבו בשני
חיובין" אוציא תשלומי כפל ולא אוציא תשלומי
ארבעה וחמשה ת״ל בראשו והוא משלם אינו משלם
תשלומי ארבעה וחמשה" יכול יהא הגנב משלם
קרן וכפל וחומש ואשם ת״ל בראשו וחמישיתו
המשלם בראשו משלם חומש אין המשלם תשלומי
כפל וארבעה וחמשה מוסיף חומש" וחמישיתו
ריבה הכת׳ חומשין הרבה מלמד שהוא משלם
חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משוה פרוטה"
וחמישיתו יסף עליו שיהא הוא וחומשו חמשה"
לאשר הוא לו יתננו" לא יתננו לשלוחו ששילחו לו
יכול לא יתננו לשלוח בית דין או לגזבר ת״ל יתננו"
ביום אשמתו בית שמאי אומ׳ בחסר וביתר ובית הלל
אומ׳ בשעת הוצאה" ואת אשמו יביא אפלו לאחר
יום הכפורים" א״ל קשה בן שתי שנים צריך לרבות
כל משמע צאן" מנין צאן לא הפלגס" בערכך
מה ערכך אמור להלן כסף שקלים אף כאן כסף
שקלים לאשם שיהא הכבש מעות לשם אשם"
וכפר עליו הכהן לפני י״י ונסלח לו על אחת מנין
שהוא חייב על כל אחת ואחת ת״ל על אחת מכל
אשר יעשה" כיצד היו חמשה תובעין אותו ואומ׳
לו תן לנו פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה שיש לנו
בידך שבועה שאין לכם בידי פקדון ותשומ׳ יד וגזל
ואבד׳ מנין שהוא חייב על כל אחת ואחת ת״ל על
אחת מכל אשר יעשה יכול מפני שהן חמשה מינין

אפלו אמ׳ לו הרם אחד תן לי פקדון ותשומת יד וגזל ואונו
שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי פקדון ותשומ׳ יד
וגזל ואונ׳ מנין שהוא חייב על כל אחת ואחת ת״ל על
אחת. יכול מפני שהן מינו תבישות מנין אפלו אמ׳ לו תן
לי חטים ושעורים וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין
לך בידי חטין ושעורין וכוסמין ומנין שהוא חייב על כל
אחת ואחת ת״ל על אחת. יכול מפני שהן מינין הרבה
ומנין אפי׳ אמ׳ לו תן לי חטין שהפקדתי אצלך אמש
ושלשנו ושלפנו מנין שבועה שאין לך בידי חטים
שהפקדת אצלי אמש ושלפנו ושלשנו מנין שהוא חייב
על כל אחת ואחת ת״ל על אחת. ומנין שהוא מביא
אחת על דברים הרבה ת״ל אחת על כל אשר יע׳ הי׳
אחד תמצאו ואומ׳ לו תן לי חטים שהפקדתי אצלך אמש
ושלשנו ושלפנו שבועה שאין לך בידי כלום מנין
שאינו חייב אלא אחת ת״ל אחת. על כל אשר יעשה והוא
הדין למלם זה הכתב כלל אינו חייב אלא אחת. פרט חייב
על כל אחת ואחת. "אשר יעשה לאשמה בה עד שיהיה
בו כדי אשמה מכאן אמרו אין בית דין נזקקין לפחות
וכמה פרוטה אבל פחות מפרוטה אינו ממון ואין בו
משום כדי אשמה" מכאן אמרו אין בית דין נזקקין
לפחות משוה פרוטה הזקקו לשוה פרוטה גומרין עד
לפחות משוה פרוטה" תניא ר׳ יוסי אומ׳ בוא וראה כמה
סמיות שיניהן שלגזלנין ושלעושקין בשביל פרוטה
אחת נקרא חוטא ונקרא שקין ונקרא גזלן ונקרא
עשקן ונקרא אשמן ומביא איל בשתי סלעים וצריך
ודוי ותשובה עד שיתכפר לו ולא עוד אלא מעלה עליו
הכת׳ כאלו נטל נפש וכן הוא אומ׳ כן ארחות כל
בוצע בצע את נפש בעליו יקח נפשו שלמי רבי חייא
ורב חסדא חד אמ׳ שלנגזל וחד אמ׳ שלגזלן מאן
דאמ׳ שלנגזל דכת׳ כן ארחות כל בוצע בצע את
נפש בעליו יקח ומאן דאמ׳ שלגזלן דכת׳ אל תגזל
דל כי דל הוא כי יי׳ יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש
אבל הצדיקים אינן כן אלא נותנין ומותרין וחוננין
ומלחמין שכן צדיק חונן ונותן וכל פרוטה ופרוטה
שנותנין מעלה עליהן הכת׳ כאלו קנו נפשות וכ׳

הוא אומ׳ ולוקח נפשות חכם ולמה שהן מדמין לנויי
שנ׳ להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים ולפי
כך הקב״ה מברכן הן וזרען וזרע זרען עד סוף קץ
דכת׳ כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה א׳להים יברכינו
ויאר עינינו במצותיו ויט לבינו אל עדותיו ככת׳
הט לבי אל עדותיך ואל אל בצע" ב׳ כ״ל

צו את אהרן

מלשות לוכב	שמים בגאותו"
יסד ארץ	על מכוניה בחכמתו"
בכוחו לבע	הים ובמערתו"
חשת חול	סביב מסוכרתו"
ונטה כדוק	שמים באמרתו"
לשמשם	אהל במעונתו"
ירמה לאתן	יוצא מחופתו"
ישיש עלי אורח	כגבור במרוצתו"
להודיע לבני	האדם גבורתו"
כי לא ייעף ולא ייגע	אין חקר לתבונתו"

יעלזיכו השם אשר לבושו הדר והוד"

יאיר עינינו לגלות בתורתו	כל נפלא וסוד"
ישכנינו בטח	ויסיר מלגלינו נוגע ונגד"
ישמיד אויבינו	ותחת כבודם ייקד יקוד"
יקרא להם מסביב	מגור ושבר ושוד"
ישלח להושיעינו	מושיע ורב וידיד ודוד"
יהפוך אבלינו	ובשמעקול רנה תחת ספוד"
נרנן במקום ציון	ובשעריה בתורה נעמוד"
ונשמר מצותיו	ואתו בכל לב נעבוד"

ככת׳ אתה צוית פקודיך לשמר מאד"

שנ׳ אתה צוית פקודיך לשמור מאד" דבבני
אמרי איזו היא מצוה שצונו בה הקב״ה לשמרה
מאד הוי אומר זו מצות תמידין שכן היא מצוה
בה בספר הברית וזה אשר תעשה על המזבח כבשים
בני שנה שנים ליום תמיד ובתורת כהנים הוא אומ׳
צו את אהרן זאת תורת העולה היא העולה מה
ת״ל תורת העולה היא העולה בשתי עולות הכת׳
מדבר בעולת השחר ובעולת בין הערבים שאינה

מתאכלין כל הלילה שנ׳ על מוקדה על המזבח כל הלילה
ובחומש הפקודים הוא אומ׳ תשמרו להקריב לי
במועדו היא הפרשה אמורה להלן והיא הפרשה
אמורה כאן ולמה הוא חוזרה ושונה ומשלשה
ר׳ יהודה ב״ר נחמיה ורבנן ר׳ יודן אומ׳ שלא יהו ישר׳
אומ׳ לשעבר היו המסעות נוהגין והתמידין נוהגין
פסקו המסעות פסקו התמידין" לכך אמ׳ הקב״ה למשה
לך אמור לישר׳ שיהו נוהגין בתמידין" ור׳ נחמיה
אומ׳ לפי שהיו ישר׳ בתמידין כל ארבעים שנה
טמאים מקריבין טמאים אין מקריבין לכך צרך
הכת׳ ואמ׳ תשמרו להקריב לי במועדו ורבנן אמרי
כאן לתלמוד וכאן למעשה" ר׳ אחא אבשלום בר׳ חנינה
בר פפא אומ׳ שלא יהו ישר׳ אומ׳ היינו מקריבין
קרבנות והיינו מתעסקין בהן עכשו שאין אנו
מקריבין קרבנות מהוא שנתעסק בהן אמ׳ לו הקב״ה
זאת התורה לעולה שכיון שאתם מתעסקין בה הריני
מעלה אני עליכם כאלו אתם מקריבין אותן" ר׳ הונא
משעט בה תלתא אין הגליות הללו מתקבצות אלא בשכר
משניות דכת׳ גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם אם כולן
שונין תנאין עתה אקבצם" ר׳ הונא אמ׳ אמרי כת׳
כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים ובכל
מקום מקטר מגש לשמי ומנחה טהורה וכי יש
מנחה טהורה בבבל אלא אמ׳ הקב״ה הואיל ואתם מתעסקין
בהן כאלו אתם מקריבין אותם" שמוא׳ אומ׳ ואם נכלמו
מכל אשר עשו צורת הבית ותכונתו ומוצאיו ומובאיו
וישמרו את כל חקתיו ועשו אותם וכי יש לנו בית
עכשו וכי יש לנו קרבן אלא אמ׳ הקב״ה הואיל ואתם
מתעסקין בו מעלה אני עליכם כאלו אתם בונין
אותו ומקריבין בתוכו" אמ׳ ר׳ יוסי מפני מה מתחילין
לתינוקות מכנשת תורת כהנים אם כן יתחילו להן
מבראשית אלא אמ׳ הקב״ה מה התינוקות טהורין
אף הקרבנות טהורין יבואו טהורין ויתעסקו בטהורין"
ד״א מפני מה מתחילין לתינוקות בקרבנות כדי
שידעו סדרי קרבנות וכל העבודות כדי שתבוא גאולה
בימיהן ויעלו ויקריבו כסדר שאין גליות מתעסקות

תחלה אלא בקרבנות וכן הוא אומ׳ והביאותים אל הר
קדשי ושמחתים בבית תפלתי עולותיהם וזבחיהם
לרצון על מזבחי ואומ׳ אבוא ביתך בעולות ואומ׳
כה אמ׳ י״י צב׳ עוד ישמע במקום הזה קול ששון
מביאים תודה בית י״י כי אשיב את שבות הא׳ כבראשנה
אמ׳ י״י הא למדת שאין מתעסקין תחלה לא במצות
שמטין ויובלות ולא בתרומות ומעשרות ולא
בבנין ולא בקנין אלא בקרבנות תחלה וכן את מוצא
כשעלו בימי עזרא לא נתעסקו תחלה אלא בקרבנות
וכן הוא אומ׳ ויקם ישוע בן יוצדק ואחיו הכהנים וגו׳
ויבנו המז׳ של מזבחו ויעלו עליו עלות לי״י עולות
לבקר ולערב מיום אחד לחדש השביעי החלו להעלות
עולות לי״י והיכל לא יסד לפי כך אין מתחילין אלא
בהן וכן את מוצא לא התחיל הכת׳ בפרשה אלא
בעולת תמידין תחלה ולבסוף שהרי הקרבנות מנין
ממה שקרינו בענין צו את אהרן זאת תורת העולה"
ד״א זה״ש שנאה תעורר מדנים ועל כל פשעים
תכסה אהבה" רבנן אמרי שנאה שהטיל אהרן
בין ישר׳ לאביהן שבשמים במעשה העגל
היא עוררה עליהן דינין הרבה דתניא שלשה דינין
נידונו ישר׳ במעשה העגל מהן בסיף ומהן במגפה
ומהן בצרעת כיון שראה משה דינין קשין שנדונו
הכל בשביל אהרן דכת׳ על אשר עשו את העגל אשר
עשה אהרן" ונאה מדת הדין שהיא מתוחה עליהם
מיד עמד בתפלה ואמ׳ לבונו שלעו׳ אני הוא ירושע
והמה הצאן אם תשא חטאתם מוטב ואם אין
מחני נא מספרך כיון שראה מדת הדין מתגוששה
על אהרן מיד חגר מתניו ועמד בתפלה ובקשה
על אהרן יתר מכל ישר׳ וכן הוא אומ׳ ובאהרן התאנף
י״י מאד להשמי׳ ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא"
ומנין שנתלחם אהרן שכן את מוצא מתחלת
הספר ועד כאן והקריבו בני אהרן וזרקו בני אהרן
ובמאה אל בני אהרן ואהרן עצמו לא נזכר עד
שעמד משה וביקש עליו רחמים ואמ׳ רבונו שלעו׳
באר שנואה ומימיה חביבין עצים שלבו ושלדית

בתנן

נחלק להן כבוד שאין מוטלין מהן למערכה דתנן כל
העצים כשרים חוץ משל זית ומשל גפן ולמה שמהן
מביאין יין ושמן לנסכים אהרן אחי שחטא שלא
לדעת אין אתה חולק לו כבוד בשביל בנו לבנו אתה
מקרב ולו אין אתה מקרב תל' הוא אומ' וישמע יי' אל'
גם בפעם ההיא אמ' הקב"ה לו בשבילך ובשביל כבודך
אני מוחל לו ומקרב לו הוי ועל כל פשעים תכסה
אהבה" בשביל חיבתו שלמשה נכסה עונו שלאהרן
וכן את מוצא לא הקדים בפרשה צוו אלא לאהרן ל
תחלה ולבניו בסוף שנ' צו את אהרן ואת בניו לאמר"
אמ' ר' תנחום בר בר יצאי מוצלחת אהרן מאותו החטא
ולא נתכוון אלא לצד זכות דכת' ולפני התגלע הריב
נטוש" כת' וירא אהרן ויבן מזבח לפניו מה ראה
אמ' ר' בנימין בן יפת אמ' ר' אלעזר ראה חור שזבוח
לפניו אמ' אם לא שמיענא להו וקאימנא לאפיהו
עבדו לי כחור ומקיים בהו אם יהרג במקדש יי' כהן
ונביא" וגלו לגלות ולית הוא להו תקנתא לעולם אלא מוטב
נימא להו עבידו לעגלא אפשר דהויא להו תקנתא בתשו'"
אמ' ר' יוחנן אמלא זהו שבהעלון נתחייבו שונאיהן
שלישראל כליה כתנאי אחרים אומ' אמלא זו שבהעלוך
נתחייבו שונאיהן שלישראל כליה ר' שמעון בן יוחאי אומ'
והלא כל המשתף שם שמים בדבר אחר נעקר מן העו'
שנ' בלתי ליי' לבדו אלא מה תל' אשר העלוך שאוו
לאלהות הרבה" צו את אהרן תחנה למה לא נאמ'
בדיבור ואמירה אלא בצואה שהיא לשון זרידות מיד
ולדורות שלש פרשיות נאמרו בצויה שהן קבועות
מיד ולדורות פרשת נרות וכו' שילוח טמאים ופרש'
תמידים" פרשת נרות ואתה תצוה את בני ישראל
ויקחו אליך שמן זית זך קבועה מיד ולדורות אעפ"י
שחרב מקדש ובטלו המנורות הרי נרי כנסיות ובתי
מדרשות שמדליקין בהן והן נקראין מקדש מעט
בגוים" פרשת שילוח טמאים צו את בני ישר' וישלחו
מן המחנה קבועה מיד ולדורות וכן הוא אומ' והשמותי
את מקדשיכם אעפ"י שהן שוממין בקדושתן הן עומדין
וטמא שנכנס למקום שאסור להיכנס לו חייב חי'

לך רוד ודוד מדורו שלהורם בן אחאב אעפ"י מה
כת' בו וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער אעפ"י
שהן שרויין במצור ברעב ובצמא ובחוסר כל
היו משלחין מצורעין מן העיירות המוקפות חומה"
פרשת תמידין צו את בני ישראל ואמרת אליהם
את קרבני לחמי לאשי קבועה הכת' מיד ולדורות
אעפ"י שחרב מקדש ובטלו קרבנות בעונותינו הרי
שמונה עשרה ברכות שתיקנו חכמים להתפלל
בהן בכל יום חשובין כקרבנות שנ' קחו עמכם דברים
ושובו אל יי' ונשלמה פרים שפתינו הרי ראשונות
שפתינו מקום פרי קרבן וכן בפרשה הזאת ילך
על התמידין שנ' צו את אהרן זאת תורת העולה
יכול עולת נדבה או עולת חובה תל' היא העולה
על מוקדה עולה שהיא קרובה ביום ומתכפרת
כל הלילה ואיזו זו זו עולת תמיד" צו את אהרן
אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות אמ' ר' שמעון
ביותר צל מקום שיש בו חסרון כיס" זאת תורת
העולה ר' יוסי הגלילי אומ' לפי שהוא אומ' כל הנוגע
במז' יקדש שומע אני דברים שהן ראויין למזבח
ודברים שאינן ראויין למז' תל' לכהן וזה אשר תעשה
על המזבח כבשים מה כבשים מיוחדין דברים
שהן ראויין למזבח יצא דבר שאינו ראוי למזבח
ר' עקיבה אומ' לפי שהוא אומ' כל הנוגע במז' יקדש
שומע אני דברים שהן ראויין למזבח ודברים שאינן
ראויין למזבח תל' זאת תורת העולה מה עולה מיוחדת
שהיא ראויה לאשים אם עלתה לא תרד אף כל דבר
שהוא ראוי לאשים אם עלה לא ירד" רבן גמליאל
למזבח יצא דבר שאינו ראוי למזבח" ר' יהושע אומ'
כל הראוי לאשים אם עלה לא ירד שנ' היא העלה
על מוקדה מה העולה שהיא ראויה לאשים אם
עלת לא תרד אף כל דבר שהוא ראוי לאשים אם עלה
לא ירד" רבן גמליאל אומ' כל הראוי למז' אם עלה
לא ירד שנ' היא העלה על מוקדה על המז' דבר
הראוי למזבח אין בין דברי רבן גמליאל לדברי ר'
יהושע אלא הדם והנסכים שרבן גמליאל אומ' לא

ירדו ר' יהושע אומ' ירדו" ר' יהושע אומ' זאת היא
העולה הרי אלו מיעוטין פרט לשנשחטה בלילה
ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים שלא יעלו
לכתחלה" ר' שמעון אומ' עולה אין לי אלא עולה
כשרה מנין לשנשחטה בלילה ושנשפך דמה חוץ
לקלעים הלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו
וחוץ למקומו ושקיבלו פסולין וזרקו את דמו ליתן
למטן שנתנו למעלן והנתנין למעלן שנתנן למטן
והניתנין בחוץ שנתנן בפנים והנתנין בפנים שנתנן
בחוץ הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן מנין
שאם עלו לא ירדו ת"ל תורת העולה תורה אחת לכל
העולות שאם עלו לא ירדו" ת"ר יכול הרובע והנרבע
והמוקצה והנעבד והאתנן והמחיר והכלאים והטרפה
ויוצא דופן ובעלי מומין אם עלו לא ירדו ת"ל זאת
היא העולה הרי אלו מעוטין מה ראית לרבות את אלו
ולהוציא את אלו אחר שריבה הכת' מיעט מרבה אני
אלו שהיה פיסולן בקדש ומוציא את אלו שלא היה פיסולן
בקודש' שתמצא אומ' כלל' של' עקיבה אומר כל
שפיסולו בקדש הקדש מקבלו לא היה פסולו בקדש
אין הקדש מקבלו" חוץ מבעלי מומין מפני שבעל
מום בעוף כשר" ר' חנניה סגן הכהנים אומ' דוחה היה
אבא את בעלי מומין מעל גבי המזבח יכול אף
הנסכים שנפסלו אם עלו לא ירדו ת"ל עולה מה
עולה מיוחדת שהיא באה בגלל עצמה יצאו
הנסכים שאינן באין בגלל עצמן שתמצא אומ' היה
הזבח כשר והנסכים פסולין הנסכים כשרים והזבח
פסול" אפלו זה וזה פסול לא ירדו והנסכים ירדו"
בתוך שב' כל הנוגע במזבח יקדש למדנו שהמזב'
מקדש את הראוי לו ומנין שהכבש מקדש את הראוי
למזבח ת"ל המזבחה ומנין שהכלים מקדשין את
הראוי להן ת"ל וקדשת אותם והיו קדש קדשי' כל
הנוגע בהם יקדש" כלי הלח מקדשין את הלח ומדות
היבש מקדשין את היבש אין כלי הלח מקדשין
את היבש ולא מדות היבש מקדשין את הלח כלי
קדש שניקבו אם עושין מלאכתן שהיו עושין וק

שלמים מקדשין ואם לאו אינן מקדשין אלא במקדש"
היא העולה על מוקדה על המזב' כל הלילה שיהא
נותנן מבוא השמש והן מתאכלין על גבי המזבח
כל הלילה אין לי אלא דברים שהן ראויין להקרב בלילה
שיהא נותנן מבוא השמש והן מתאכלין ומכחת'
כהן משיח ומנחת נסכים ת"ל צו את אהרן ואת בניו
לאמר זאת תור' העו' כל הלילה עד הבקר סמכו לדבר
שלבקר מכאן אמרו תורמין את המז' כל הלילה"
תנן התם איברים ופדרים שפקעו מעל גבי המזב'
קודם חצות יחזיר ומועלין בהן אחר חצות לא יחזיר
ואין מועלין בהן מנו הני מלי' אמ' רב כת' אחר אומ'
כל הלילה והקטיר וכת' אחר אומ' כל הלילה" והרים
הא כיצד חלקיהו חציו להקטרה וחציו להרמה"
מותיב רב כהנא בכל יום תורמין את המזבח מקריאת
הגבר או סמוך לו מלפניו ואחריו ביום הכפורים
מחצות וברגלים מאשמורה הראשונה ואי סלקא
דעתא מחצות דאוריתא היא היכי מקדמינן והיכי
מאחרינן אלא אמ' ר' יוחנן ממשמע שנ' כל הלילה
איני יודע שעד הבקר ומה ת"ל עד הבקר תן לו בקר
לבוקרו של לילה הילכך בכל יום תורמין את המזב'
מקריאת הגבר או סמוך לו מלפניו ומאחריו
סגיא ביום הכפורים דאיכא חולשא דכהן גדול
עבדינן מחצות" וברגלים דנפישי ישרא' ונפישי
קרבנות עבדינן מאשמורת הראשונה כי דא תאנא
טעמא לא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהיתה
העזרה מלאה מישרא' מאי קריאת הגבר רב אמ'
קרא גברא רב שילא אמ' קרא תרנגולא תניא כותיה
דרב שילא היוצא קודם קריאת הגבר דמו בראשו"
ר' יאשיה אומ' עד שישנה זיש אומ' עד שישליש
ובאיזה תרנגול אמרו בתרנגול בינוני" תניא
כותיה דרב מה הוא אומ' עמדו כהנים לעבודתם
ולוים לדוכנכם וישרא' למעמדכם "והיה קולו
נשמע בשלש פרסאות" מעשה באגריפס
המלך שהיה מהלך בלילה ושמע קולו בשלש
פרסאות וכשבא לביתו שיגר לו מתנות הרבה"

ואנפ

ואעפ״כ כהן גדול משובח ממנו דאמ׳ מר כשהוא
מזכיר את השם ביום הכפורים נשמע קולו ביריחו וא׳
רבה בר בר חנא מירושלם ליריחו עשר פרסאות הו״ן
ואע״ג דהכא איכא חולשא והכא ליכא חולשא ואע״פ
דהכא יממא והכא ליליא״ תנו רבנן הרמת הדשן לא
מצותה. בכל יום בראשונה כל מי שהוא רוצה לתרום
את המזבח תורם בזמן שהן מרובין רצים ועולין
בכבש וכל הקודם את חבירו לתוך ארבע אמות זכה
ואם היו שניהן שוין הממונה אומ׳ להן הצביעו מה
הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין גודל במקדש
מעשה שהיו שנים רצים ועולין בכבש ודחף אחד
מהן את חבירו ונשברה רגלו וכשראו בית דין שהן
באין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין אלא בפייס״
תנו רבנן מעשה בכהנים שהיו שניהן שוין רצין ועולין
בכבש קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו
נטל סכין ונעצה בלבו עמד ר׳ צדוק על מעלות
האולם ואמר אחינו בית ישרא׳. שמעו הלא הוא אומ׳
כי ימצא חלל ניצאו זקניך ושופטיך וג׳ אנו על מי
להביא עגלה על היכל או על העזרות געו כל העם
בבכייה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר
אמ׳ הלא הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר״ ולא נטמאת
סכין ללמד שקשה עליהן טהרת כלים יותר משפיכות
דמים וכן הוא אומ׳ וגם דם נקי שפך מנשה הרבה
שמעת מינה שפיכות דמים טהרת כלים מדקימא
קימא וכיון שראו חכמ׳ כך התקינו שלא יהו תורמין
אלא בפייס״ כיצד תורמין מי שזכה לתרום טובל
ולבש בגדי הלמה ומקדש ידיו ורגליו ואומ׳ לו הזהר
שמא תיגע בכלי עד שתקדש ידיך ורגליך ואחר כך
יקח המחתה ושלכסף היתה היא היתה. נתונה
במקצוע בין כבש למזבח במערבו שלכבש ונוטל
את המחתה ועולה לראש המז׳ ומפנה את הגחלים
הילך והילך וחותה מן הגחלים המאוכלות ויורד
למטה לארץ והופך פניו לצפון ומהלך למזרחו של
הכבש כמו עשר אמות וצובר שם את הגחלים
על גבי הרצפה רחוק מן הכבש שלשה טפחים

במקום שנותנין מוראת העוף ודישון המז׳ הפנימי
ודישון המנורה ואחר שירד רצין אחיו הכהנים ומקדשין
ידיהן ורגליהן ומוטלין את המגרפות ואת הצינורות
ועולין לראש המז׳ וכל האיברים ופדרים שלא נתאכלו
סובקין אותן לצדדי המזבח ואם אין הצדדין מחזיקין
נותנין אותן בסובב מנגד היסוד ואחר כך גורפין
את הדשן ומעמידין אותו ערימה כמין תפוח
ומורידין ממנה פסכתר בכל יום וברגלים לא היו
מורידין אלא מניחין ערימה גבוהה באמצע כנוי
למזבח״ ואש המז׳ תוקד בו היה לו לומ׳ עליו מה ת״ל
בו שתהא נראית האש מצתת במז׳ ולא היה מתאכל
ותאמ׳ דהוא גליד אמ׳ ר׳ יוחנן כקודין דינר היה עובי
עפויו. והיתה האש מצתת בו ולא היה ניתך״ ד״א ואש
המז׳ תוקד בו תנו רבנן מנין לאש מז׳ הפנימי שלא
תהא אלא במז׳ החיצון ת״ל ואש המז׳ תוקד בו״ אש
מחתה ומנורה מנין ודין הוא נאמ׳ תן אש במזבח
הפנימי ונאמ׳ תן אש במחתה ומנורה מה אש מזבח
הפנימי ממז׳ החיצון אף אש מחתה ומנורה ממזבח
החיצון או כלך לדרך הזו נאמ׳ תן אש במז׳ הפנימי
ונאמ׳ תן אש במחתה ומנורה מה אש במז׳ הפנימי
ממז׳ שחוצה לו אף אש מחתה ומנורה ממז׳ שחוצה
לו מה מזבח הקטרת שהוא משוך מבין שניהן לחוץ
ת״ל אש תמיד תוקד על המז׳ אף אש שאמרתי לך תהא
תמיד דכת׳ להעלות נר תמיד לא תהא אלא במז׳ החיצון״
ולבש הכהן מדו בד״ בד שיהוא שלבוץ״ בד
שיהא חדשים״ בד שיהו כפולין בד שלא ילבש עמהן
בגדים אחרים יכול לא ילבש עמהן בגדי פשתן
אבל ילבש עמהן בגדי צמר ת״ל בד יכול לא ילבש
עמהן בגדי קודש אבל ילבש עמהן בגדי חול ת״ל
בד״ ומכנסי בד על בשרו מה ת״ל ילבש להביא את
המצנפת ואת האבנט דברי ר׳ יהודה ר׳ שמעון אומ׳
ממשמע שאמ׳ הכת׳ בד שומע אני ארבעה כלים
שנ׳ ילבש את בגדי הבד בגדי הקודש אם כן למה נאמ׳
מדו כמדתו מכנסי בד על בשרו לא רטייה על בשרו
וכשהוא אומ׳ להלן יהיו שלא יהא דבר קודם למכנסים״

והדים את הדש׳ אש תאכל האש יכול העצים ת״ל עולה
או עולה יכול איברי עולה ת״ל אשר תאכל האש הא
כיצד אותה מן המאוכלות ומן הפנימיות דיגדר״ ושמו
בנחת ושמו כולו כאחת ושמו שלא יתפזר״ אצל
המזבח סמוך למזבח״ ופשט ולבש יכול כמצות
יום הכפורים יהא פושט ולובש ת״ל בגדיו בגדים מ״ש
בגדים שיהא פושט לבגדים שהוא לובש מה בגדים
שהוא פושט ראויין למלאכתן אם כן למה נאמ׳ אחרים
פחותין מהן וכן בגדי הרמה פחותין מבגדי עבודה
שאין דרך ארץ שימזוג כוס לרבו בבגדים שבישל
בהן קדרה לרבו״ והוציא את הדשן כל מי שזכה
מן הכהנים ממלא מן הדשן שהוריד למטה ומוציא
חוץ למחנה זה חוץ לחומות ירושלם והוא הנקרא מקום
שפך הדשן ואין להוציאו לחוץ פייס אלא כל הרוצה
ומעולם לא נתעצלו מכך ואע״פ שאין הוצאתו עבודה
אין בעלי מומין מוציאין וכשמוציאין אותו חוץ
לעיר מניחין אותו במקום מוצנע במקום שאין הרוחות
מנשבות בו ואין הגשמים גורפין אותו שנ׳ ושמו
ואסור ליהנות בו״ והאש על המז׳ תוקד בו אמ׳ ר׳
יהודה מנין להצית האש שלא תהא אלא בראשו שלמז׳
ת״ל והאש על המז׳ תוקד בו אמ׳ ר׳ יוסי ומנין עשה מערכה
אחרת לקיום האש ת״ל והאש על המז׳ תוקד בו״ לא
תכבה מלמד שכל המכבה עובר בלא תעשה״ ובער
עליה הכהן עצים לרבות שני גזרי עצים עם תמיד
של שחר״ בבקר בבקר נאמ׳ בעצים בבקר בבק׳ ונאמ׳
בתמיד בבקר ואיני יודע איזה יקדום יקדום דבר שנאמ׳
בו בבקר בבק׳ לדבר שלא נאמ׳ בו אלא בבקר״ נאמר
בעצים בבקר בבקר ונאמ׳ בקטורת בבק׳ בבק׳ ואיני יודע
איזה מהן יקדום מי מעשיר את מי עצים מכשירין
את הקטרת אף הם יקדימו את הקטורת״ נאמ׳ בקטרת
בבקר בבק׳ ונאמ׳ בנרות בבק׳ בבקר ואיני יודע איזה
יקדום כשהוא אומ׳ בבק׳ בבק׳ בהיטיבו את הנרות
יקטירנה הבא סימן לקטרת אף הם יקדימו את קטרת״
ומנין עשה מערכה גדולה שתקבל את כל
העולות ת״ל עליה עולה מנין לאימורי חטאת

אימורי אשם אימורי קדשי קדשים אימורי קדשים
קלים ת״ל עליה עולה מנין הקומץ והלבונה ומנחת
ומנחת נסכים ת״ל עליה והקטיר עליה הקטירם יהא
עליה יכול אף אש הקטורת תהא עליה ת״ל ובער עליה
ועליך עליה עשה הבערה אחרת לנסכים ומנין שלא
יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת״ל עליה עליה ומנ׳
שלא יהא דבר מתעכב לאחר תמיד שלבין הערבים
ת״ל עליה אש תמיד״ מתחילין בתמיד ופוסקין בתמיד
חוץ מקרבן פסח״ תמיד אף בשבת תמיד אף בטומאה
לא תכבה אף במסעות ומה היו עושין לה כופין
עליה פסכתר דברי ר׳ יהודה ר׳ שמעון אומ׳ בשעת
המסעות היו מדשנין אותה שנ׳ ודשנו את המזבח
ר׳ יהודה אומ׳ שתים מערכות בכל יום ושלש ליום
הכפורים אחת למערכה גדולה ואחת לקטנה ואחת
שמוסיפין ביום הכפורים ר׳ יוסי אומ׳ שלש בכל
יום וארבע ליום הכפורים ואחת למערכה גדולה
ואחת לקטורת ואחת לקיום האש ואחת שמוסיפין
ביום הכפורים ר׳ מאיר אומ׳ ארבע בכל יום וחמש
ביום הכפורים אחת למערכה גדולה ואחת לקטרת
ואחת לקיום האש ואחת שמוספין ביום הכפורים
ואחת לאיברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב
ר׳ יוסי אומ׳ אברים ופדרים שלא נתאכלו נותנ׳
בצדי מערכה גדולה ואין עושין מערכה בפני
עצמן והלכה כר׳ יוסי״ תורת המנחה לבית העולמים
זאת אינה נוהגת בבמה״ תורת המנחה תורה
אחת לכל המנחות שיטענו שמן ולבונה״ והימנו
יצאו מכלל שנ׳ ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה
והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו שיכול אין לי טעונות
שמן ולבונה אלא מנחות ששייריהן נאכלין מנחות
שאין שייריהן נאכלין מנחות ת״ל תורת המנחה
תורה אחת לכל המנחות שיטענו שמן ולבונה״
הקרב כולה כאחת״ אותה כשרה לא פסולה״ בני
אהרן לא בנות אהרן״ לפני יי׳ יכול במערב ת״ל אל
פני המזבח אי אל פני המזבח יכול בדרום ת״ל לפני
יי׳ הא כיצד מגישה לקרן דרומית מערבית ר׳ אליעזר

אומ׳

אומ׳ יבישנה לדרומה שלקרן או למערבה אמורה
לאו שני כתובים אחד מקיים עצמו ומקיים חבירו ואחד
מקיים עצמו ומבטל חבירו א״ס אומ׳ אתה לפני י״י ב
במערב ביטלתה תוספין את המקיים עצמו ומקיים
חבירו ומניחין את המקיים עצמו ומבטל חבירו אם אומ׳
אתה לפני י״י במערב בטלתה אל פני המז׳ בדרום וכשאתה
אומ׳ אל פני המז׳ בדרום קיימתה לפני י״י במערב הא
כיצד מגישה לדרומה שלקרן והרים ממנו מן המובחר
שלא יביא עשרון אחד בשני כלים בקמצו שלא
יעשה מדה לקומץ מסלת מסלת המנחה לא מסלת
חברתה ומשמנה לא משמן חברתה מסלת המנחה
ומשמנה ואת כל לבנ׳ שתהא שם לבונה בשע׳
קמיצה ואת כל הלבונה אש על המז׳ והקטיר שילקט
כל לבונתה ויעלה לאשים והקריב המז׳ ריח ניחח אזכ׳
לי״י נזכרין בה נזכרין בקמצה נזכרין בלבונתה והנותרת
מומנה כשרה לא פסולה יאכלו ליבה אכילתה בכל
מאכל שירצה יאכלוה שיאכלו עמה חולין בתרומה
בזמן שהיא מעוטה אהרן ובנין אהרן תחלה ואחר
כך לבנים לאהרן שלא במחלוקת ולבניו במחלוקת מה
אהרן כהן גדול אוכל שלא במחלוקת אף בניו כהנים
גדולים אוכלין שלא במחלוקת מצות תאכל מצוה
ונאסרה
לפי שהיתה בכלל התר וחללה והותרה יכול תחזור להתירה
הראשון ת״ל מצות תאכל מצוה מוצא בו יבמה יבוא
עליה מצוה לפי שהיתה בכלל התר ונאסרה וחזרה
והותרה יכול תחזור להתירה הראשון ת״ל יבמה יבוא
עליה מצוה תאכל מה ת״ל לפי שנ׳ יאכלוה אין לי אלא
בולה מנין אף מקוסה ת״ל תאכל כל שהוא במקום
קדוש יכול במחנה לויה ת״ל בחצר אהל מועד אין לי
לא בחצר אהל מועד מנין לרבות את הלשכות הבנויות
בחול ופתוחות לקודש ת״ל במקום קדוש יאכלוה שלא
יאכלו עמה חולין כתרומה בזמן שהיא מרובה
לא תאפה חמץ מה ת״ל לפי שנ׳ לא תעשה חמץ
יכול לאו אחר לכולן ת״ל לא תאפה חמץ אפייה
בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה מה אפייה
מיוחדת מעשה יחידי חייבין עליה בפני עצמה

אף אני אדבה לישתה ועריכתה וכל מעשה ומעשה
שיש בה לחייב עליו בפני עצמו חלקם נתתי אותה
מאשי לימר אף לחלקה אין לשאין אלא לאחר
מתנות האשים אין לי אלא זו בלבד ומנין לרבות
כל הקדשים ת״ל כי קדש קדשים יכול אם חלקוה
תהא פסולה ת״ל היא הרי היא בקדושתה יכול אף
הפסולה תהא במחלוקת ת״ל אותה כשרה לא פסולה
כחטאת מה חטאת מן החולין וביום וביד ימנית
אף זו מן החולין וביום וביד ימנית או מה חטאת
אם נשחטה שלא לשמה פס׳ אף זו אם נקמצה
שלא לשמה תהא פסולה ת״ל וכאשם מה אשם אם
נשחט שלו לשמו כשר אף זו אם נקמצה שלא
לשמה תהא כשרה ר׳ שמעון אומ׳ יש מהן כחטאת
ויש מהן כאשם מנחת חוטא ומנחת סוטה הרי הן
כחטאת לפי כך אם נקמצו שלא לשמן פסול׳
מנחת נדבה הרי היא כאשם לפי כך אם נקמצה
שלא לשמה תהא כשרה כל זכר לרבות בעלי
מומין במחלוקת יאכלנה כשרה לא פסולה חק
עולם לבית העולמים לדורותיכם שינהוג הדבר
לדורות מאשי י״י אין להם בה אלא לאחר מתנות
האשים כל אשר יגע יכול אפילו נגע ולא נבלע
ת״ל בהם עד שיבלע או יכול אפלו נבלע במנחת
הככר יקדש מלט ת״ל אשר יגע בהם הנבלע בה׳
הא כיצד נוטל מקום הבלע מה יהיה בו יקדש להיות
כמוה אם פסולה פסול ואם כשרה תאכל בחומר שנה
וידבר זה קרבן אה׳ ובניו יכול אהרן ובניו
כאחת יהוא מביאין קרבן זה ת״ל אהרן ובניו אשר
יקריבו הא כיצד אהרן מביא לעצמו ובניו מביאין
לעצמן ובניו או כהנים הדיוטים או ובניו או כהנים
גדולים כשהוא אומ׳ למטה והכהן המשיח תחתיו
הרי כאן גדול אמור מה אני מקיים ובניו או כהנים
הדיוטים כשהכהן מתקרב בתחלה לעבודה מביא
עשירית האיפה משלו ועובדה בידו אחד כהן
גדול ואחד כהן הדיוט וזו היא הנקראת מנחת
חינוך ואחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שעברו

עד שלא הביאו עשירית האיפה שלהן עבודתן
פסולה" ביום המשח ביום ולא בלילה" ביום המשח
אין מושחין כהן גדול אלא ביום" אותו אין מושחין
שני כהנים גדולים כאחת" ביום המשח אותו
יכול ביום שנמשח יהא מביא עשירית האיפה
ומפסיק ת"ל מנחה תמיד הא מה אני מקיים ביום
המשח מיום שנמשח מביא עשירית האיפה עד
לעולם" עשירית האיפה אחד מעשרה לשלוש סאין
שהן שבעת רבעים ועוד" סלת מה סלת האמורה להלן
מן החטין אף כאן מן החטין" מנחה הרי היא ככל המנחות
ללבונה" תמיד אף בשבת תמיד אף בטומאה"
מחציתה בבקר אין אמי מחצית בבקר ומחצית
בערב יכול יביא חצי עשרון בבקר וחצי עשרון בערב
ת"ל מחציתה בבקר מחציתה משלם מביא בבקר"
ומחציתה בערב מחצי משלם מביא בערב" כיצד
הוא עושה מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה
בין הערבים נטמא חציו שלבין הערבים או אבד יכול
יביא חצי עשרון מביתו ת"ל מחציתה בערב מחציתה
משלם הא כיצד מביא עשרון שלם וחוציהו ומקריב
מחצה ומחצה אבד וכהן שהקריב מחצה בשחרית
ומת ומינו כהן אחר תחתיו יכול יביא חצי עשרון מביתו
או חצי עשרונו שלראשון ת"ל מחציתה בערב מחציתה
משלם מביא בערב הא כיצד מביא עשרון שלם
וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חציין
קריבין ושני חציין אובדין" על מחבת מלמד שהיא
טעונה כלי" בשמן להוסיף לה שמן אחר
יתר על כל המנחות ואיני יודע כמה הריני דן טעונה
שמן ומנחת נסכים טעונה שמן מה מנחת נסכים
שלשת לוגין לעשרון אף זו שלשת לוגין לעשרון
הולכה לך לדרך הזו זו טעונה שמן ומנחת נדבתו
טעונה שמן מה מנחת נדבתו לוג לעשרון אף זו
לוג לעשרון" נראה למי דומה דנין מנחה שהיא
באה תמיד ודוחה את השבת ואת הטומאה ממנחה
שהיא באה תמיד ואינה דוחה לא את השבת ולא
הטומאה הולכה לך לדרך הזו דנין מנחת יחיד

ובאה בגלל עצמה וטעונה לבונה ממנחת יחיד
ובאה בגלל עצמה וטעונה לבונה אל תוכיח מנחת
נסכים שאינה באה יחיד ואינה באה בגלל עצמה
ואינה טעונה לבונה" ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן
בן ברוקה אומ' וכשהוא אומ' סלת מנחה תמיד הרי
היא לו כמנחת תמידין מה מנחת תמידין שלשת
לוגין לעשרון אף זו שלשת לוגין לעשרון" תעשה
מרבכת מלמד שהיא נעשית ברותחין כל צרכה"
אין לך רבוכה בתו' אלא זו רבוכה שבתורה ושבמשנה
עצה" וכיצד הוא הוא ליבור חולטין אותה ברותחין
ונותנין עליה שמן ולשה ואופה אותה בתנור מעט
ואחר כך קולה אותה בשמן מעט על המחבת ואינ
מצלה כל צרכה אלא תהא בין בשל ונא שנ' תופיני"
ר"א תופיני שתהא יפה ונאה לפי כך היא דוחה את
השבת שאם תעשה מערב שבת אינה נאה ולא
עוד אלא שהיא נפסלת בלינה כבר שנת'" וכיצד
היתה נעשית מביא עשרון שלם מביתו וחוצהו
בחצי עשרון שבמקדש ומביא שלשת לוגין שמן
ומחלקן אותן שנים עשר רבעוזת ברביעית שבמקדש
ואופה מכל חצי עשרון שש חלות כל חלה לה וחלה
לשה וקולה אותה ברביעית שמן וחוזר וחוצה
השתים עשרה חלות כל חלה וחלה לשנים ומקריב
חציין עם תמיד שלשחר וחציין עם תמיד שלבין
הערבים וזו היא מנחת חביתין האמ' בכל מקום
תביאנה לפני המוספין וכשהוא אומ' תקריב אף לאחר
הנסכים" תופיני ל' אומ' לכה ר' דוסא אומ' כו'" מנחת
פתים מלמד שהיא כופל אחד לשנים ומבר' לפתות"
תקריב ריח ניחח יכול אף בנו כן ת"ל זה קרבן
אהרן או מה אהרן מביא בכל יום אף בנין מביאין
בכל יום ת"ל זה או מה אהרן דוחה את השבת ואת
הטומאה יכול אף בנוכן ת"ל זה או מה אהרן מביא
חציין אף בנו כן ת"ל זה או מה אהרן מביא שלשת
לוגין לעשרון אף בנין כן ת"ל זה או מה אהרן מביא
לבונה אף בניו כן ת"ל זה" והכהן המשיח אין
לי אלא המשיח בשמן המש' המרובה בבגדים מנין

ת״ל נכהן או יכול שאני מרבה משוח מלחמה ת״ל
תחתיו מבניו את שבבנו עומד תחתיו מביא עשירית
האיפה יצא משוח מלחמה שאין בנו עומד תחתיו
ומנין למשוח מלחמה שאין בנו עומד תחתיו ת״ל
שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל
מועד לשרת בקדש את שהוא בא אל אהל מועד לשרת
בקדש בנו עומד תחתיו יצא משוח מלחמה שאין
בא אל אהל מועד לשרת בקדש. מבניו יעשה אותה
מלמד שהבן קודם לכל אדם יכול אפילו שאינו ממלא
מקומו שלאביו ת״ל ואשר ימלא את ידו במקום שהוא
ממלא מקומו שלאביו יבוא אחר וישמש תחתיו.
ומנין לכהן גדול שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו שתהא
מנחתו קריבה משלו ולשין ת״ל מבניו יעשה אותה
יכול יביאנה חצאים ת״ל אותה כולה אמרתי מלמד
שמקריבין עשרון שחרית ועשרון ערביתעו שימת
כהן דברי ר׳ יהוש׳ ר׳ שמעון אומ׳ אינה באה אלא
משל צבור שנ׳ חק עולם ממי שאמו והיה בעיו כליל
תקטר כלה להקטרה. וכל מנחת כהן כליל תהיה
לא תאכל מנחת כהנת נאכלת מנחת כהן אינה נאכלת
אשת כהן אין מנחתה נאכלת מפני חלקו בעלה ואינה
קריבה כולה מפני חלקה אלא כיצד עושין בה הקומץ
קרב לבדו והשירין מתפזרין על הדשן. מנחת כהן
אין לי אלא מנחת נדבתו מנחת חובתו מנין ת״ל וכל
מנחת כהן כליל תהיה מה ת״ל לפי שנ׳ לא תאכל אין לי
אלא כולה ומנין אף מקצתה ת״ל תהיה אפילו כל שהוא
אין לי אלא העליונה בכליל תקטר והתחתונה בכליל
תהיה ומנין לעליונה בכליל תהיה והתחתונה בכליל
תקטר ת״ל בכליל בכליל לגזירה שוה ר׳ אליעזר אומ׳
כליל תהי׳ לא תאכל כל שהוא בכליל תהיה ליתן
עליו לא תעשה על אכילתה. וידבר דבר
אל אהרן זאת תורת החטאת לבית עולמים זאת
אינה נוהגת בבמה. תורת החטאת תורה אחת
לכל החטאות שיהא דמן טעון כיבוס וכו׳ מנין
יצא מכלל שנ׳ הכהן המחטא אותה יאכ׳ ואש׳ יזה
מדמה תכבס שיכול אין לי דמם טעון כיבוס.

לא חטאות חיצונות. חטאות הפנימיות מנ׳ ודין הוא
מה קדשי קדשים ששוו לחטאות החיצונות למריקה
ולשטיפה אינו דין שלא ישוו להן לכיבוס ת״ל תורת
החטאת תורה אחת לכל החטאות שיהא דמן טעון
כיבוס יכול אף חטאת העוף יהא דמה טעון כיבוס
ת״ל זאת בנשחטת אמרתי לא בנמלקת. במקום
אשר תשחט העלה תשחט החט׳ לפני יי׳ זה הוא שאמ׳
לרבות כל החטאות שלא תהא שחיטתן אלא בצפון
קדשי קדשים לרבות זבחי שלמי צבור שלא תהא
שחיטתן אלא בצפון. היא פרט לתודה ולאיל נזיר.
במקום אש׳ תשחט העל׳ תשחט החטאת. ר׳ לוי בשם
ר׳ שמעון בן לקיש אומ׳ מיכאן שאין מפרסמין
את החטאים כדי לקרב אותן בתשובה. הכהן
המחטא יאכלנה פרט לטבול יום ולמחוסר כפורים
ולאונן. אתה כשרה לא פסולה. אותה שיתן דמיה
למעלן לא שיתן דמיה למטן. במקום קדוש. יכול
במחנה הלוים ת״ל בחצר אהל מועד אין לי אלא בחצר
אהל מועד מנין לרבות את הלשכות הבנויות לחול
ופתוחות לקודש ת״ל במקום. כל אשר יגע יקדש
שלא בלע ת״ל בבשרה עד שיבלע. יכול אם נגע
במקצת הבכר יקדש כולו ת״ל אשר יגע יקדש הנוגע
בלבד האכיצד חוץ מקום הבלוע. בבשרה לא
בעצמות לא בגידים ולא בקרנים ולא בטלפים.
יקדש להיות כמוה אם פסולה כפסל ואם כשירה
תאכל כחומר שבה. ואשר יזה מדמה מדם
הכשרה לא מדם הפסולה. ר׳ יעקב אומ׳ אם היתה
לה שעת כשר כושר ונפסלה דמה טעון כיבוס
שמעון אומ׳ אפילו היתה לה שעת כושר ונפסלה
אין דמה טעון כיבוס שנ׳ מדמה הכשרה לא הפסול.
מדמה לא מרוטבה הלא דין הוא מה אם הדם
שאינו טעון מריקה ושטיפה טעון כיבוס הרוטב
שהוא טעון מריקה ושטיפה אינו דין שיטען
כיבוס ת״ל מדמה ולא מרוטבה. מדמה לא
מדם קדשי קדשים שהיה בדין מה אם חטאות
הפנימיות שאין בהן מריקה ושטיפה דמן טעון

כימס קדשי קדשים ששוו לחטאות החיצונות למריקה
ולשטיפה דין הוא שישוו להן לכיבוס ת"ל מדמה לא
מדם קדשי קדשים" מדמה על הבגד בתו' על מקצת
שלבגד יכול יהא כולו טעון כיבוס ת"ל אשר יזה עליה
תכבס מקום הדם טעון כיבוס אין הבגד כולו טעון
כיבוס" בתו' מן היחל על הבגד יכול יהא טעון
כיבוס ת"ל אשר יזה עליה תכבס הדם הכשר להזות
עליה טעון כיבוס ושאינו כשר להזותו עליה אינו
טעון כיבוס מכאן שאם נתז מידו שלמטה עד
שלא הזה טעון כיבוס משהזה אינו טעון כיבוס
מפני שהוא שיירים" נשפך על הרצפה ואספו אם
מן הכלי טעון כיבוס ואם מצואר בהמה אינו טעון
כיבוס שאינו ראוי להזאה מן הקרן ומן היסוד אינו
טעון כיבוס נתז מן הבגד לבגד אחר אין האחר
טעון כבוס שנ' יזה על הבגד לא מבגד לבגד
בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות את העור משהופ'
שט ת"ל אשר עליה תכבס יכול שאני מרבה את
העור עד שלא הופשט ת"ל בגד פרט לעור עד שלא
הופשט דברי ר' יהודה ר' אלעזר אומ' בגד אין לי אלא
בגד מנין לרבות את השק וכל דבר שהוא ראוי לקבל
טומאה ת"ל אשר עליה תכבס יכול שאני מרבה את
העור הקשה ת"ל בגד מה בגד מיוחד שהוא ראוי
לקבל טומ' וראוי לכיבוס דבר שאינו ראוי לקבל
טומאה ואינו ראוי לכיבוס קל וחומ' לכלי עץ וכלי
מתכות שאינן ראויין לכיבוס" תכבס במקום
קדוש מלמד שהכיבוס במקום קדש אין לי אלא
שהכבוס במקום קדש מנין אף שבירת כלי חרש
במקום קדוש ת"ל תכבס מקום קדוש וכלי חרש ישבר"
תכבס מלמד שהוא מכבסו יפה עד שלא
ישאר בו רושם דם וכל שבעת הסממנין המעבירין
על הכתם מעבירין חוץ ממי רגלים שאין מכבסין
מי רגלים למקדש" תכבס במקום אין כיבוס
אלא בעזרה וכן כלי חרש שנתבשלה בו אין שוברין
אותו אלא בעזרה שנ' במקום קדש מכאן אמרו בגד
שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו במקום קדוש
נטמא חוץ לקלעים קורעו ומכניס בו כדי מעפורת
ונכנס ומכבסו במקום קדוש כלי חרש שיצא חוץ
לקלעים נכנס ושוברו במקום קדוש כלי נחשת
שיצא חוץ לקלעים נכנס ומורקו ושוטפו במקום
קדוש נטמא חוץ לקלעים פוחתו ונכנס ומורקו
ומורקו ושוטפו במקום קדוש" כלי חרש אשר
תבושל בו אין לי אלא כלי חרש מנין לרבות כלי נתר
ת"ל וכלי חרש לרבות כלי נתר" אשר תבושל בו
אין לי אלא שבישל בו עירה לתוכו רותח מנין ת"ל
אשר בו ישבר" אין לי אלא כלי חרש שעירה לתוכו
רותח כלי נחשת שעירה לתוכו רותח מנין ת"ל
אשר בו ישבר" ואם בכלי נחשת זה חומר בחטא'
מכל הקרבנות שדמה טעון כיבוס וכלי חרש
שנתבשלה בו ישבר כלי נחשת אין לי אלא כלי
נחשת מנין לרבות כלי מתכות ת"ל ואם בכלי
נחשת בשלה מלמד שהוא מבשלו ושונה
ומשלש ואחר כך מורק ושוטף ומנין לכלי חרש
שהוא מבשל ושונה ומשלש ובאחרונה שוברו
ת"ל וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר ואם בכ' נחש'
בשלה" ר' טרפון אומ' אם בישל בו מתחלת הרגל
יבשל בו את כל הרגל וחכמי' אומרי' עד זמן
אכילה כדי שלא יגעילו מריקה ושטיפה במריקת
הכוס ושטיפה בשטיפת הכוס מריקה בחמין ושטיפ'
בצונן אין לי אלא בשר החטאת בלבד שהוא טעון
מריקה ושטיפה מנין לרבות בשר קדשי קדשים
בשר קדשים קלים ת"ל בשלה ומרק ושטף כל כלי
שנתבשל בו במקדש טעון מריקה ושטיפה עקב
אכילה ואין לי אלא כלי בישול מנין לרבות השפוד
והאסכלא שצולין עליהן ת"ל בשלה כל כלי
בישול מכל מקום" ומרק ושטף במים
יכול מה שטיפה אמורה להלן בארבעים סאה
אף כאן בארבעים סאה ת"ל במים מים כל
שהן במים לא ביין ולא במזג מים אף הכשיר
את כל המים קל וחומ' למי כיור יכול אף הפסולה
תהא טעונה מריקה ושטיפה ת"ל ומרק ושטף

במעט

במים וסמיך ליה כל זכר בכהנים יכול אותה כשהיא
טעונה מליקה ושטיפה אין כסו טעונה מלי׳ ושטיפ׳
בישול בו קדשים וחולין או קדשי׳ קדשי׳ וקדשים קלים
אם יש בהן בנותן טעם הרי הקלין נאכלין כחמורין
וטעונין מריקה ושטיפה ופוסלין במגע׳ כל זכר
לרבות בעלי מומין אם כן למה נאמ׳ כל זכר שיכול
אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין
ת״ל כל זכר׳ יאכל אותה כשהיא לא פסולה׳ קדש
קדשים מה ת״ל שיכול אין לי טעונה מריקה ושטיפה
אלא חטאת בלבד מנין לרבות את כל הקדשים
ת״ל קדש קדשים יכול אף התרומה ת״ל היא פרט
לתרומה׳ חטאת אין לי אלא חטאת ומנין לרבות
את כל הקדשים ת״ל וכל חטאת דברי ר׳ עקיבה אמרו
לו לר׳ עקיבה אפלו את מרבה כל היום אין כאן אלא
חטאת בלבד אם כן למה נאמ׳ וכל שיכול אין לי אלא
חטאת יחיד חטאת ציבור מנין אין לי אלא חטאת
זכר חטאת נקבה מנין ת״ל וכל חטאת׳ אשר יובא
מדמה אפילו מקצת דמה מכאן אמרו חטאת שקבל
דמה בשני כוסות יצא אחד מהן לחוץ הפנימי כשר
נכנס אחד מהן לפנים ר׳ יוסי הגלילי מכשיר בחיצון
וחכמ׳ פוסלין אמ׳ ר׳ יוסי הגלילי מה אם במקום שהמחשבה
פוסלת בחוץ לא פסל דם שבחוץ לדם שבפנים מקום
שאין המחשבה פוסלת בפנים אינו דין שלא יפסול
דם שבפנים לדם שבחוץ ת״ל אשר יובא מדמה אפלו
מקצת דמה אמ׳ להן קל וחומ׳ ליוצא מעתה מה אם
במקום שאין המחשבה פוסלת בפנים פסלת שבפנים
לדם שבחוץ מקום שהמחשבה פוסלת בחוץ אינו דין
שיפסול דם שבחוץ לדם שבפנים ת״ל אשר יובא אל
הנכנס פסול אין היוצא פסול׳ אהל מועד אין לי אלא אהל
מועד ומנין לרבות שילה ובית העולמי׳ ת״ל לכפר בקדש׳
כנכנס לכפר אע״פ שלא כיפר פסול דברי ר׳ אליעזר אמ׳
ר׳ אליעזר נאמ׳ כן לכפר ונאמ׳ להלן לכפר מה לכפר אמור
להלן בשלא כיפר אף לכפר האמור כאן אע״פ שלא
כיפר ר׳ שמעון אומ׳ נאמ׳ כן לכפר בקדש ונאמ׳ במקום
אחר לכפר בקדש מה להלן שכבר כיפר אף כאן עד

שיכפר ר׳ יהודה אומ׳ אם נכנס שוגג כשר ובין
הלכה׳ בקדש באש תשרף מלמד ששריפתה בפנים
אין לי אלא זו בלבד ומנין לרבות פסולי קדשי קדשי׳
ואימורי קדשים קלים ת״ל כל בקדש באש תשרף׳
תנו רבנן שלשה מקומות לשריפה אחד בעזרה
ובו שורפין פסולי המוקדשין ואחד בהר הבית ובו
שורפין פרים ושעירים הנשרפין בזמן שאירע בהן
פסול אחר שיצאו מחומות העזרה ואחד חוץ
לעיר ובו שורפין כל חטאות הנשרפין בזמן שנשרפין
כמצותן׳ ר׳ אליעזר אומ׳ לא תאכל באש תשרף
כל שהוא טעון שריפה ליתן עליו בלא תעשה
על אכילתו׳ ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ אין כל הענין הזה
מדבר אלא בפרים הנשרפין ושעירים הנשרפין ליתן
עליהן בלא תעשה על אכילתן וללמד שספיקיהן
נשרפין בבית הבירה אמרו לו ומנין לחטאת שאם
נכנס דמה לפנים תהא פסולה אמ׳ להן הן לא הובא
את דמה אל הקדש פנימה׳ וזאת תורת האשם
לבית העולמים׳ זאת היא נוהגת בבמה׳ תורת
האשם תורה אחת לכל האשמות שיהא דמן ניתן
למטה וכי מנין באמרת שנ׳ כי כחטאת האשם
הוא טכהן מה חטאת דמה ניתן למעלה אף אשם
יהא דמו ניתן למעלה ת״ל קדש קדשים׳ ואת דמו
יזרוק לרבות כל האשם ואשם מצורע שיהא
דמן ניתן למטה ומנין לרסה אשם שנתערב בדם
שלמים יזרק ת״ל קדש קדשים ואת דמו יזרק
יכול אפלו נתערבו חיים ת״ל הוא מה יעשו להן
ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה שבהן
ממין זה ויפסיד המותר מביתו׳ ר׳ שמעון אומ׳
אשם שנתערב בשלמים שניהם ישחטו בצפון
זה יקרב לשם מה שהוא וזה יקרב לשם משהוא
אמרו לו והלא שלמים טעונין תנופה ואין האשם
טעון תנופה אמ׳ להן מה בכך יניף אשם אמ׳
לו והלא אשם נאכל ליום אחד ולזכרי כהונה
במקום קדש ושלמים נאכלין לשני ימים
לכל ישראל במקום טהור ואין מביאין קדשים

לבית הפסול" הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה במקום
אשר ישחטו ליבה כאן שוחטים הלבה אף הגדים
אף הנשים אף העבדים ואין לשון שחיטה אלא
מנשיכה שנ' זהב שחוט" מה להלן בצפון אף כאן
בצפון ולרבות שלמי צבור שתהא שחיטתן בצפון
או יכול אף התודה ואיל נזיר ת"ל הוא". ואת דמו
יזרוק מלמד שהוא טעון מתן שתים שהן ארבע
ברם העולה" והקטיר אתם המזב' אשה ליי' אשה הוא
אשה נשחטו שלא לשמו אשם אע"פ שלא סמך
עליו או יכול אע"פ שלא שחטו בצפון ת"ל הוא" כל
זכר לרבות בעלי מומין ולמה אם לאכילה כבר
אמורין ואם למחלוקת כבר אמורין אם כן למה
נאמ' כל זכר שיכול אין לי אלא שנולד תמים ונעשה
בעל מום כנעשה בעל מום ממעי אמו מנין ת"ל
כל זכר" יאכלנו כשר לא הפסול" קדשי קדשים
לרבות זבחי שלמי צבור שלא יאכלו אלא לזכרי
כהונה" הוא פרט לתודה ולאיל נזיר" כחטאת כאשם
מה חטאת מן החולין ביום ובלי' ממנית אף אשם מן
החולין ביום ובלי' ממנית" תורה אחת להם לסמיכה"
הכהן אשר יכפר בו לא יהיה פרט לטבול יום ולמחוסר
כפורים ולאונן" והכהן המקריב את עולת איש פרט
לעולת קדש ואיזה זה המתפיס עולת לבדק הבית עורה
לבדק הבית" עולת איש אין לי אלא עולת איש עולת גרים
עולת נשים ועבדים מנ' ת"ל עור העולה ריבה אם כן
למה נאמ' עולת איש עולה שעלת לאיש פרט
לש נשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה יכול אף
שנשחטה שלא לשמה הואיל ולא עלת לבעלים
לא יזכו הכהנים בעורה ת"ל עור העולה ריבה".
עור העולה אין לי אלא עור העולה עורות קדשי
קדשים מנין ת"ל אשר יקריבו ליי' או יכול שאני
מרבה עורות קדשים קלים ת"ל עור העולה מה
עולה מיוחדת קדשי קדשים יצאו קדשים קלים
ל חומ' כל עצמיכו לא צרכנו אלא לעור העולה
בלבד שבכל מקום העור הולך אחר הבשר פרים
ושעירים הנשרפין עורותיהן נשרפין עמהן שנ'
ושרפו באש את עורתם ואת בשרם ואת פרשם חטאת
ואשם וזבחי שלמי צבור נותנין מתנה לכהנים
לפי ליכו להפשיט מפשיטין צלבו לא יכול אוכלין אות'
ואת עורותיהן אבל עולה שנ' בה והפשיט את העולה
צריכת לומ' עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה'
לא יהיה פרט לטבול יום ולמחוסר כפורים ולאונן" יכול
לא יחלקו בבשר שהוא לאכילה אבל יחלקו בעורות
שאינן לאכילה ת"ל עור העולה אשר הקרי' לכהן לו יהיה
פרט לטבול יום ולמחוסר כפורים ולאונן" וכל מנחה
אשר תאפה בתנור אמ' ר' יוסי ב"ר יהודה מנין לאומ'
הרי עלי מנחה מאפה לא יביא מחצה חלות ומחצה
רקיקין ת"ל וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה
במרחשת ועל מחבת מה כל וכל האמורין למטה
משני מינין אף כל וכל האמורין כאן משני מינין
מכאן אמרו המתנדב מנחת מצות יביא מצות יביא
רקיקין מחבת מחבת יביא מרחשת מרחשת יביא
סלת התנדב סתם ואינו יודע יביא מחמשתן חמש
מנחות מכל אחת מנחה שלימה" בתנור וכל נעש'
במרחשת מה תנור כלי אף מחבת ומרחשת מה
בין מחבת למרחשת מרחשת עמוקה ומעשיה
רוחשין מחבת צפה ומעשיה קשין מאי טעמא
אי לימא מרחשת משום דאתיא אלחשושי ה לבב
כדכתי' רחש לבי דבר טוב מחבת דאתיא אמחבואי
הלב דכת' למה נחבאת לברוח מלחשת דאתיא
אלחשושי הפה כד אמרי איבחשי קא מרחשי שפותיה
אלא אמ' קרא וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה
במרחשת" אף מרחשת עמוקה" מה תנור עמוק"
וחומ' על מחבת דעילאי איתה תוך לא איתה לכהן
המקריב אותה לו תהיה או כי"ש לזה בית אב המקריב
יכול לו לבדו ת"ל לכל בני אהרן תהיה או לכל בני
אהרן תהיה יכול לכולן ת"ל לכהן המקריב אותה לו
תהיה הא כי"ש לזה בית אב המקריבין אותה ומנין
שאין חולקין מנחות כנגד זבחים ת"ל וכל מנחה
אשר תאפה בתנור לכל בני אהרן תהיה יכול לא
יחלקו מנחות כנגד זבחים אבל יחלקו מנחות

כנגד עופות ת״ל וכל נעשה במרחשת לכל בני
אהרן תהיה. יכול לא יחלקו מנחות כנגד עופות
אבל יחלקו עופות כנגד זבח ת״ל ועל מחבת לכל
בני אהרן תהיה יכול עופות כנגד זבח אבל יחלקו לא יחלקו
מנחות כנגד מנחות ת״ל וכל מנחה בלולה בשמן
לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו מחבת כנגד
מרחשת ומרחשת כנגד מחבת אבל יחלקו מחבת
כנגד מחבת ומרחש כנג׳ מרחש״ ת״ל וחרבה לכל בני
אהרן תהיה״ יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו
בקדשים קלים חזה ושוק כנגד חזה ושוק ת״ל איש
כאחיו תהיה כשם שאין חולקין בקדשי קדשים כך
אין חולקין בקדשים קלים״ איש כאחיו האיש חולק
אע״פ בעל מום ואין הקטן חולק אע״פ תמים אם כן
למה חילק הכת׳ במנחות נאמ׳ לכהן המקריב אתה לו תהי׳
ונאמ׳ במנחת הסלת לכל בני אהרן שהייתי אומ׳ יאפיה
חולקין אותה כל אנשי בית אב שאם יגיע לכל אחד
כזית ראוי לאכלן אבל הסלת אם יחלקו אותה כל אנשי
בית אב יגיע לכל אחד קרטוב סלת מה יעשה בו אינו
ראוי לא ללישה ולא לאפיה הייתי אומ׳ יחלקו אותה
מנחות כנגד מנחה לפיכך פירש הכת׳ וחרבה לכל
בני אהרן תהיה שיחלקו אותה בפני עצמה וכל כך
למה מפני שאכילתן שלקדשים כפרה לבעלים ואינו
יודע אי זה הוא הזכאי באכילתה שתבוא כפרה על
ידו לפי כך אמ׳ הכת׳ שיהא כל דבר ודבר מתחלק לכל
אנשי בית אב כדי שיזכה מי שיזכה ונמצאת
הכפרה באה מכל מקום״ וזאת תורת זבח השלמי׳
תורה אחת לכל השלמים שיהוא טעונין סמיכה
ונסכים ותנופת חזה ושוק וכי מנין יצאו לפי שנ׳
אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות וגו׳
והרי היא טעונה לחם לא תטען סמיכה ונסכים ותנופת
חזה ושוק ת״ל תורת זבח השלמים תורה אחת לכל השל׳
משום ר׳ ישמעאל אמרו לפי שיצא ליתן בחדש יכול
אין לה לא אחריו שה ת״ל זבח השלמים״ אם על תודה
מה שלמים טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה
ושוק אף תודה תטען סמיכה ונסכים ותנופת חזה

ושוק״ תורת זבח השלמים אם על תודה מלמד
שהתודה נשחטת לשם תודה ולשם שלמים יכול
אף שלמים ישחטו לשם שלמים ולשם תודה ת״ל
ולחת׳ תורת זבח השלמים על תודה מה שלמים
באין מן המעשר אף תודה תבוא מן המעשר אמ׳
הרי עלי תודה סתם יביא מן המעשר ת״ל תורת זבח השלמי׳
על תודה מה שלמים פירש מן המעשר יביא מן
המעשר לא פירש מן המעשר אינו מביא אלא מן
החולין אף תודה פירש מן המעשר יביא מן המעשר
לא פירש מן המעשר אינו מביא אלא מן החולין״ ומנין
ללחם שיבא מן המעשר ת״ל שלמים אשר יקריב
מה שלמים באין מן המעשר אף הלחם יבא מן המעשר
הנסכים מכל מקום לא יבאו אלא מן החולין״ ומהוא
אומ׳ תודה יקריב מנין אתה אומ׳ המפריש תודתו
ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת
הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין שיביא את
אי זו מהן שירצה ויביא עמה לחם והשנייה תבוא בלא
לחם ת״ל תודה יקריב יכול יהו שתיהן טעונות לחם
ת״ל יקריבנו אחת טעונה לחם ואין שתים טעונות לחם״
מנין לרבות את הולדות ואת התמורות ת״ל אם על תודה
יכול יהו כולן טעונין לחם ת״ל תודה תודה טעונה לחם
לא ולדה ולא חליפתה ולא תמורתה טעונה לחם״
והקריב על כל זבח לחייב על כל זבח וזבח שאפלו
אמ׳ הרי עלי שתי תודות צריך להביא שתי תודות
ולחמן״ והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן
ורקי׳ מצות משוח׳ בשמן מה ת״ל בשמן שני פעמים
לרבות בשמן השני סלת בלולה בשמן השלישי אמ׳
ר׳ עקיבה אלו נאמ׳ בשמן אחד הייתי אומ׳ הרי היא ככל
המנחות לשוב וכשהוא אומ׳ בשמן בשמן שני
פעמי׳ מיעט שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעטה
חצי לוג שמן יכול ישתלש חצי לוג זה לשלשת
מינין הללו לחלות ולרקיקין ולרבוכה ת״ל וסלת מרבכת
חלות בלולת בשמן ריבה שמן לרבוכה כיצד הוא עושה
נותן רביעית לרביעית ורביעית לשני מינין רביעית
שהוא נותן לשני מינין נותן מחצה לחלות ומחצה

לרקיקין מחצה שלחלות לש אותן בו ומחצה שלרקיקין
מושח בו את הרקיקין אחר אפייה אמ׳ לו ר׳ אלעזר בן
עזריה לר׳ עקיבא אפילו את מרבה כל היום בשמן
לרבות בשמן למעט איני שומע לך אלא חצי לוג
לתודה ורביעית שמן לנזיר ואחד עשר יום שבין
נדה לנדה הלכה למשה מסיני" סלת מרבכת למורין
לרבוכה שהיא סלת ומנין לכולן שיהוא סלת ת״ל חלות
מה חלות אמורות ברבוכה סלת אף חלות אמורות
בכולן סלת והלא רקיקין לא נאמ׳ בהן חלות ומנין
שיהוא סלת ת״ל מצות מה מצות אמורות בכולן סלת
אף מצות אמורות ברקיקין סלת אם נפשך לומ׳ סלת
מרבכת הרי את מוסיף על רבוכה מה רבוכה סלת
אף כולן סלת" על חלות לחם חמץ כנגד חמץ
תביא מצה מה חמץ עשרה עשרונות אף מצה
עשרה עשרונות" על חלות לחם מלמד שאין הלחם
מתקדש עד שיקרמו פניו בתנור" והקריב קרבנו על
זבח מלמד שאין הלחם מתקדש אלא בזביחה" על
זבח תודת מלמד שאין הלחם מתקדש עד שתהא
זביחתה לשם תודה מכאן אמרו שחטה לשמה וזרק
דמה שלא לשמה הלחם מקודש ר׳ אלעזר בר׳ שמעון
אומ׳ אינו מקודש" שלמיו לרבות שלמי נזיר לעשרת
קבין ירושלמיים ולרביעית שמן או אינו אומ׳ שלמיו אלא
לרבות שלמי נזיר לכל האמור בענין כשהוא אומ׳
בו מיעוט מיעוט הוא בא אינו בא חמץ הא מה אני מקיים
שלמיו לרבות שלמי נזיר לעשרת קבים ירושלמיים
ולרביעית שמן" והקריב ממנו מן המחובר" אחד
שלא יטול פרס" מכל קרבן שיהוא כל הקרבנות שעמו
ושלא יטול מקרבן לחבירו" תרומה לי״י ואיני יודע
כמה הריני דן נאמ׳ כאן תרומה ונאמ׳ תרומה בתרומת
מעשר מה תרומת מעשר אחד מעשרה אף זו
אחד מעשרה הולכה לך לדרך הזו נאמ׳ כאן תרומה
ונאמ׳ תרומה בביכורים מה תרומת הביכורים
אין לה שיעור אף זו אין לה שיעור נראה למי שאמ׳
דנין תרומה שאין אחריה תרומה מתרומה שאין
אחריה תרומה ואל תוכיח תרומת הביכורים שיש

אחריה תרומה הולכה לך לדרך הזו דנין תרומה שנאכלת
במקום מתרומה הנאכלת במקום ואל תוכיח תרומת
מעשר שאינה נאכלת במקום ת״ל תרומה לי״י לגזרה
שוה מה תרומת י״י אמור להלן אחד מעשרה אף
תרומה האמור כאן אחד מעשרה" נמצא מביא
ממנה ארבעים חלות עשרה מצות עשרה רקיקין
עשרה מרבכת עשרה חמץ כדי שיקח הכהן אחד
מעשרה מכל מין שנ׳ אחד מכל קרבן הרי למדנו
לתרומה שהיא אחד מעשרה ושהן ארבעים חלות
אבל איני יודע כמה היא חלה הריני דן נאמ׳ כאן
חלות ונאמ׳ חלות בלחם הפנים מה חלות אמורות
בלחם הפנים שני עשרונים לחלה אף חלות אמורות
כאן יהו שני עשרונים לחלה הולכה לך לדרך הזו
נאמ׳ כאן לחם חמץ ונאמ׳ לחם חמץ בשתי הלחם
מה לחם חמץ אמור בשתי הלחם עשרון לחלה
אף לחם חמץ אמור כאן עשרון לחלה נראה למי
שאמ׳ דנין מנחה שהיא באה חמץ ובאה עם הזבח
ממנחה שהיא באה חמץ ובאה עם הזבח ואל יוכיח
אל יוכיח לחם הפנים שאינו בא חמץ ואינו בא עם
הזבח" הולכה לך לדרך הזו דנין מנחה שהיא באה
מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן ממנחה
שהיא באה מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן
ואל יוכיחו שתי הלחם שאין באות אלא מן החדש
ומן הארץ ת״ל ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים
שני עשרונים שאין ת״ל תביאו אלא מה שאת מביא
ממקום אחר הרי הוא כזה מה זה עשרון לחלה אף
זה שאת מביא ממקום אחר עשרון לחלה או מה
הללו שני עשרונות בלבד אף אלו שני עשרונות
ת״ל תהיינה הללו שני עשרונות אף הללו שני עשרונות
למדנו לחמץ שהוא עשרה עשרונות ומנין למצה
שהיא עשרה עשרונות ת״ל על חלות לחם חמץ כנגד
חמץ הבא מצה מה חמץ עשרה עשרונות אף מצה
עשרה עשרונות" שבמצה לא יהוא כולן מין אחד
אלא חלות ורקיקין ומורבכת וכן הוא אומ׳ והקריב ממנו
אחד מכל קרבן תרומה לי״י נמצא שלשה עשרונות

ושלש

ושליש לחלות ושלשה ושליש לרקיקין ושלשה ושליש
למורבכת, ונמצא כל חלה מהן שלש עשרון ובמידה
לאמה שלתורה ארבעים חלות נוטל מהן ארבע ונותן
לכהן שנ' לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה והשאר
נאכל לבעלים'' ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו
הרי זה בא ללמד על האוכלין ליום אחד שיהו נאכלין
ליום אחד אין לי אלא תודה ומנין לרבות את האיל שמע'
ת"ל קרבנו ומנין לרבות את הולדות ואת התמורות ת"ל
ובשר ומנין לרבות חטאת ואשם ת"ל זבח ומנחה
לרבות שלמי ציבור ושלמים הבאין מחמת הפסח
ת"ל שלמיו'' ביום קרבנו יאכל אין לי אלא אכילתו
ליום אחד ומנין אף תחלת זביחתו לא יהא אלא על
מנת שיאכל ליום אחד ת"ל וכי תזבחו זבח תודה לי"י
לרצונכם. תזבחו ביום ההוא יאכל שאין ת"ל שכבר
נאמ' אלא אם אינו. ענין לאכילה תנהו ענין לזביחה
שאף תחלת זביחתו לא תהא אלא על מנת ליאכל ליום
אחד'' אין לי אלא תודה ומנין לרבות אוכלין ליום אחד
שלא תהא זביחתן אלא על מנת לי אכל ליום אחד ת"ל
וכי תזבחו זבח לרבות זבחים הנאכלין ליום אחד
שלא תהא זביחתן אלא על מנת ליאכל ליום אחד''
לא יניח ממנו עד בקר'' לימד על כל יום האמור
בקדשים הלילה הולך אחר היום לא יניח ממנו עד
בקר אוכל הוא כל הלילה אם כן למה אמרו חכמ'
אלא להרחיק מן העבירה אבל אין חייבין עליהן משום
נותר ואין המחשבה פוסלת בהן משום פיגול עד
שיעלה עמוד השחר'' ואם נדר או נדבה זבח קרבנו
ביום הקריבו את זבחו יאכ' וממחרת הרי זה ללמד
על הנאכלים לשני ימים שיהוא נאכלים לשני ימי'
אין לי אלא שלמים ומנין לרבות את החגיגה ושלמי
שמחה הבאין בזמנן והבאים לאחר זמנן והחגיגה
הבאה עם הפסח ושלמים הבאים בתוך המועד
ולאחר המועד ת"ל נדר ואם נדבה ואם נדבה מנין
לרבות את הולדות ואת התמורות ת"ל נדר ואם
נדבה ואם ומנין לרבות את הבכור ואת המעשר
ת"ל זבח קרבנו ביום הקריבו את זבחו יאכל אין לי

· אלא אכילתו לשני ימים ומנין שאף תחלת זביחתו
לא תהא אלא על מנת ליאכל לשני ת"ל וכי תזבחו זב'
שלמי' לי"י לרצונכם תזב' ביום זבחכם יאכל וממחרת
שאין ת"ל אם אינו ענין לאכילה תנהו ענין לזביחה
שאף תחלת זביחתו לא תהא אלא על מנת ליאכל
לשני ימים'' אין לי אלא שלמים ומנין לכל הנאכלים
לשני ימים לא תהא זביחתן אלא על מנת ליאכל
לשני ימים ת"ל וכי תזבחו שלמי וכי תז' זב' לרבות זב' הנאכלין
לשני ימים שלא תהא זביחתן אלא על מנת ליאכל
לשני ימים'' ביום הקריבו את זבחו יאכ' וממ' מצוה
לאכול ממנו ביום הראשון יכול כולו ת"ל וממחרת
יכול מצוה לאכול ממנו לשני ימים ת"ל והנותר אם
הותיר הותיר או והנותר יכול אם הותיר כולו לשני
יהא פסול ת"ל יאכל אפלו כולו זה הכלל יתבנן לאכול
בשני ימים ולילה בנתים יכול יאכל אף לאחר
שלישי שדין הוא זבחים נאכלין ליום אחד וזבחים
נאכלין לשני ימים מה הנאכלין ליום אחד לילו
אחריו אף הנאכלין לשני ימים יהא לילו אחריו
ת"ל עד יום הוא נאכל לאחר שלישי יכול יתחיל
ישרוף מיד ודין הוא זבחים נאכלין ליום אחד וזבחי'
נאכלין לשני ימים מה הנאכלין ליום אחד תכף
זמן אכילתן שריפתן אף הנאכלין לשני ימים
תכף זמן אכילתן שריפתן ת"ל ביום ביום הוא
נשרף אינו נשרף בלילה'' או אינו אומ' אלא בשליש'
שרף עבר שלישי לא ישרף ת"ל ישרף אפלו לעולם''
מבשר לא מן העצמות לא מן הגידים · לא מן
הקרנים לא מן הטלפים'' הזבח פרט לעובר'
והשליה ביום השלישי באש ישרף ביום בנין אב
לכל הנשרפין שלו יהוא נשרפין אלא ביום ואם האכ'
יאכל מבשר זבח השלמי ביום השלישי לא ירצה
אמ' ר' אליעזר כוף אזנך לשמוע שהשוחט זבחו
על מנת לאכול ממנו בשלישי הרי זה בלא ירצה
אמ' ר' עקיבה או שומע אני ואם האכל יאכל
באוכל מזבחו ביום השלישי לא ירצה אפשר
לומ' כן מאחר שהוכשר יחזור ויפסל הין אם

מקיפנו בזב ובזבה ובשומרת יבם כנגד יום שהיו בחזקת
טהרה ובשלאו סתם אף זה הואיל והיה בחזקת התר
אם אכל ממנו בשלישי יהא פסול למפרע ת"ל המקריב
בשעת הקרבה הוא נפסל אינו נפסל ביום השלישי
או אינו אלא המקריב שאם כהן המקריב ת"ל בזבח
הזה מדבר אינו מדבר בזוטה" אחרים אומ' לא יחשב
לימד שבמחשבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי"
ד"א לא יחשב מכאן שאסור לחשב מחשבה שאינה
נכונה בקדשים ולא יגרום להן פיסול" יכול אין לי אלא
מחשבה פוסלת אלא בזריקה ומנין לרבות שחיטה וקיבול
הדם והולכתו למה ת"ל ואם האכל יאכל ביום השלישי
לרבות שחיטה וקיבול הדם ל' מאיר אומ' המחשבה
פוסלת בהילוך שאי אפשר לעבודה שלא בשחיטה
ושלא בקבלה ושלא בזריקה אבל אפשר שלא בהילוך
שוחט בצד המזבח וזורק ל"א יעשר אומ' המהלך במקום
שהוא צריך להלך המחשבה פוסלת ובמקום שאין צריך
להלך אין המחשבה פוסלת שאין המחשבה פוסלת
אלא בדבר הכשר לעבודה ובמי שהוא ראוי לעבודה
ובמקום שהוא ראוי לעבודה יכול אין לי מחשבה פוסלת
אין לי מחשבה פוסלת אלא באכילת אדם מנ' לרבות
זריקת דמים והקטר חלבים ואיברי עולות ת"ל ואם
האכל יאכל בשתי אכילות הכת' מדבר אכילה אדם
ואכילה למזבח" חישב לאכול דברים שאינן ראויין
לאכילה לאדם לאחר זמנו כגון שחישב לשתות דם
קדשים למחר או לאכול אימורין למחר או לאכול
מבשר העולה למחר או מן הקומץ והלבונה למחר
יכול יהא פיגול ת"ל ואם האכ' יאכל עד שיחשב
לאכול דבר הראוי לאכילה מן הקרבן חישב להקטיר
על המזבח דברים שאינן ראויין להקטרה למחר
כגון שחישב להקטיר כזית מבשר חטאת ואשם
או משיירי מנחות או מבשר חטאות הנשרפות
יכול יהא פיגול ת"ל ואם האכ' יאכל עד שיחשב
לאכול דבר הראוי לאכילה מן הקרבן חישב להקטיר
על המזבח דברים שאינן ראויין להקטרה למחר כגון
שחישב להקטיר כזית מבשר חטאת ואשם או

למזבח בדבר שהוא ראוי למזבח" ואם האכל יאכ'
אין אכילה פחותה מכזית חישב לאכול כחצי זית
למחר או להקטיר חצי זית למחר יכול יהא חייב
ת"ל האכל יאכל פרט אין לשון אכילה פחותה מכזית
חישב להקטיר בחצי זית למחר ולאכול כחצי זית
למחר הזבח כשר שאין לשון הקטרה ואכילה מצט
לפני או אפלו חישב לאכול חצי זית למחר ולאכול
מזבח חצי זית למחר לא יהא פסול ת"ל ואם האכל
יאכל יאכל לשון אכילה אחד הוא בין אכילת אדם
בין אכילת מזבח" למדנו לזבחים הנאכלים לשני
ימים שהמחשבה פוסלת בהן בשלישי מנין לרבות
לכל הנאכלין ליום אחד שתהא המחשבה פוסלת
בשני ודין הוא זבחים נאכלין לשני ימי' וזבחים נאכלין
ליום אחד מה הנאכלין לשני ימים המחשבה פוסלת
בהן בשלישי אף הנאכלין ליום אחד תהא המחשבה
פוסלת בהן בשני או דיו. לבא מן הדין להיות כנידון
מה לו שלישי אף לו שלישי" אמ' אדיננו דין אחר
זבחים נאכלין לשני ימים" וזבחי' נאכלין ליום
אחד מה הנאכלין לשני ימים אחר זמן אכילתן
המחשבה פוסלת בהן בשלישי אף הנאכלין ליום
אחד אחר זמן אכילתן תהא המחשבה פוסלת בהן
בשלישי בשני" הין אם פסלה המחשבה בשלישי
שאינו כשר לאכילת כל זבח תפסול המחשבה
בשני שהוא כשר לאכילת קדשים קלים ת"ל ואם
האכל יאכל ביום לרבות זבחים הנאכלין ליום אחד
שתהא המחשבה פוסלת בהן בשני" יכול אין
המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו חוץ למקומו
מנין ודין הוא הזמן פוסל והמחיצה פוסלת מה
הזמן המחשבה פוסלת בו אף המחיצה תהא
המחשבה פוסלת בה הין אם פסלה המחשבה
בזמן שהזמן פוסל בבמה תפסול המחשבה
במחיצה שאין המחיצה נוהגת בבמה ת"ל
בפרש קדשי' ואם האכ' יאכל ביום השלישי פגול
הוא לא ירצה" שאין ת"ל אם אינו ענין חוץ לזמנו
לזמנו תנהו ענין חוץ למקומו יכול יהו חייבי'

עליו כרת ת"ל בפיגול שי עונו ישא חוץ לזמנו בכרת
אין חוץ למקומו בכרת אלא באזהרה והיכן הזהיר לא
תאכל כל תועבה מפי השמועה למדו שבפסולי המוקדשין
הכת' מדבר על דבר שנפסל בקדש בין במחשבה בין הלן
והיוצא והטמא כולן בכלל לא תאכל כל תועבה חוץ
ממחשבת הזמן שהוא פיגול והוא בהכרת" תנו
רבנן יכול אין לי בלא ירצה אלא שנשחט חוץ לזמנו
וחוץ למקומו מנין לשנשחטה בלילה ושנשפך דמה
ושיצא דמה חוץ לקלעים והלן והיוצא והטמא ושנפסלו
פסולין וזרקו את דמו והנתנין למטה שנתנן למעלה
והנתנין למעלה שנתנן למטה והנתנין בפנים שנתנן
בחוץ והנתנין בחוץ שנתנן בפנים והפסח והחטאת
ששחטן שלא לשמן ת"ל לא ירצה ולא יחשב יכול
יהוא חייבין עליו כרת ת"ל אותו ואוכליו עונו ישא אותו
בהכרת אין אחר בהכרת" יכול אין לי חייבין כרת אלא על
פיגול שלמים בלבד מנין לרבות את כל הקדשים
ת"ל וינזרו מקדשי בני ישראל או אינו מביא אלא
כיוצא בשלמי' מה שלמים מיוחדין שנאכלין לשני
ימים אף כל הנאכל לשני ימים הנאכל ליום אחד מנ'
ת"ל בשר אין לי אלא בשר ששייר נאכלין עולה שאין
שיירה נאכלין מנין ת"ל מזבח זבח" העופות והמנחות
שאינן מינו זבחי' עד שתהא מרבה להביא לוג שמן
שלמצורע מנין ת"ל אשר הם מקדישים לי אמ' ר'
לרבות את כולן" אחר שריבינו דברים שהן כשלמים
ודברים שאינן כשלמים למה נאמרו שלמי' מעתה
אלא מה שלמים מיוחדין שיש להן מתירין בין לאדם
בין למזב' אף איני מרבה אלא כל דבר שיש לו מתירין
בין לאדם בין למזבח כגון חטאת העוף שיש לה
מתירין לאדם ואין לה מתירין למזב' כגון עולת העוף
שיש לה מתירין למזב' ואין לה מתירין לאדם כגון חטאות
ואשמות שיש להן מתירין לאדם ולמזבח" ואת
מה אני מוציא הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת
כהנים ומנ' כהן משיח ומנח' נסכים שאין להם
מתירין לא לאדם ולא למזבח" מכאן אמרו אבל
מדבר שיש לו מתירין חייב כרת אכל מן המתיר

עצמו פטור שאין לו מתיר" תנו רבנן שלש מחשבות
פוסלות בקדשי' מחשבת שנוי השם ומחשבת שנוי
מקום ומחשבת שנוי הזמן" מחשבת שנוי השם
כיצד כגון ששחט עולה לשם שלמי' או שלמים
לשם עולה או שלמים לשם אשם או אשם לשם
שלמים הזבח כשר ולא עלה לבעלים חוץ מן הפסח
והחטאת דתנן כל הזבחי' שנשחטו שלא לשמן כשר'
אלא שלא עלו לבעלים משום חובה חוץ מן הפסח
ומן החטאת הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן
ר' אליעזר אומ' אף האשם הפסח בזמנו והחטאת
והאשם בכל זמן אמ' ר' אליעזר החטאת באה על
חטא והאשם בא על חטא מה חטאת פסו' שלא
לשמה אף יהא אשם פסול שלא לשמו תני ר'
אליעזר אומ' נאמ' בחטאת חטאת היא ונאמ' באשם
אשם הוא מה חטאת פסו' שלא לשמה אף אשם
פסול שלא לשמו אמרו לו חטאת נאמר בה
מיעוטין יתירין וסמך על ראש החטא' ושחט
אתה לחטאת ולקח מדם החטאת וכפר עליו הכה'
מחטאתו לא נאמ' רבויין אלא למעט שהחטאת
שהחטאת היא בלבד שהמחשבה פוסלת בה
שלא לשמה ואין אתה מוצא באשם מיעוטין
יתירין לפיכך אם עשהו שלא לשמו כשר" אמ'
ר' שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושש
זקנים ביום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזריה
בישיבה שכל הזבחים הנאכלין שנזבחו שלא
לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים משום חובה
חוץ מן הפסח והחטאת ולא הוסיף בן עזאי אלא
העולה ולא הודו לו חכמי' מחשבת שנוי
המקום כיצד כגון שחשב להקריבו בחוץ
או לאכלו חוץ למקום אכילתו פסול ואין בו כרת
כד תנן השוחט את הזבח לזרוק את דמו בחוץ
או מקצת דמו בחוץ להקטיר אימורין בחוץ
או מקצת אימורין בחוץ לאכול בשרו בחוץ
או כזית מבשרו בחוץ או לאכול כזית מעור
האליה בחוץ פסול ואין בו כרת" מחשבת

שמי הזמן כיצד כגון שחישב להקטיר חלבו למחר
או לאכלו חוץ לזמנו אפילו הרי זה פיגול וחייבין עליו
כרת דתנן השוחט את הזבח לזרוק דמו למחר או
מקצת דמו למחר להקטיר אימוריו למחר או מקצת
אימוריו למחר לאכול בשרו למחר או כזית מבשרו
למחר או לאכול כזית מעור האליה למחר פגול וחייבין
עליו כרת ואין המחשבה פוסלת אלא אם חישב באחת
מארבע עבודות בלבד בשעת שחיטה או בשעת
קבלת הדם או בשעת הולכה או בשעת זריקה הכל
בשעת הפשט ונתוח ושאר מלאכות אין המחשבה
פוסלת כלל דתנן זה הכלל כל השוחט והמקבל
והמהלך והזורק לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר
דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול ואין בו
כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת ואין
הולכין אלא אחר מחשבת העובד לא אחר
מחשבת בעלי הקרבן כדתנן השוחט לנכרי שחיט'
כשרה ור' אליעזר פוסל שסתם מחשבת נכרי לע"ז
אמ' ר' יוסי קל וחומ' הדברים ומה במקום שהמחשבה
פוסלת במוקדשין אין הכל הולך אלא אחר העובד
מקום שאין המחשבה פוסלת בחולין לא יהא הכל
הולך אלא אחר השוחט ר' אליעזר סבר שמערב
שהבעלים מפגלין ור' יוסי סבר אע"ג דשמעכיה
לבעלים דחשיב אינה כלום זה מחשב וזה עובד
לא אמרינן הנהו טייעי דאתו לאושכנא יהבו דכרי
לטבחי ישראל אמרי להו דמא ותרבא לדידן ומשכא
ובשרא לדידכו שלחה רב טובי בר רב מתנה לקמיה
דרב יוסף כי האי גוונא מאי שלח ליה הכי אמ'
רב יהודה אמ' שמואל הלכה כר' יוסי איתמ' השוחט
השוחט את הבהמה לזרוק דמה לע"ז ולהקטיר
חלבה לע"ז ר' יוחנן אומ' אסורה ור' שמעון בן
לקיש אומ' מותרת ר' יוחנן אומ' אסורה מחשבין
מעבודה לעבודה ולא ילפינן חוץ מבפנים
ר' שמעון בן לקיש אומ' מותרת אין מחשבין
מעבודה לעבודה ולא ילפינן חוץ מבפנים
וחזרו לטעמיהו דאתמר שחטה לשמה

לזרוק דמה שלא לשמה ר' יוחנן אומ' חייב ור' שמעון
בן לקיש אומ' פטור ר' יוחנן אומ' חייב מחשבין
מעבודה לעבודה וילפינן ממחשבת פיגול ר'
שמעון בן לקיש אומ' פטור אין מחשבין מעבודה
לעבודה ולא ילפינן ממחשבת פיגול תניא כותיה
דר' יוחנן השוחט את הבהמ' לזרוק את דמה לע"ז
ולהקטיר חלבה לע"ז הרי זו זבחי מתים אלמא מחשבין
מעבודה לעבודה וילפינן חוץ מבפנים וילפינן
ממחשבת פיגול שחטה ואחר כך עלה זה הה'
מעשה בקסרין ובא לפני חכמי' ולא אמרו בו לא איסור
ולא היתר שאנו אומ' שמא לא חשב אלא בסוף שחיטה מחשבה
כלום שכבר נשחטה בהמה או שמא מתחלה
במחשבה זו שחט ולא גלי והשתא הוכיח סופו על
תחלתו ולפיכך הוה לה ספק וכל ספיקא דאיסורא
לחומרא" והנפש לא הציבור" האוכלת לא המאכלת
עונה תשא וכתיב להלן ואוכליו עונו ישא תנא ולמד
מגזירה שווה מה שנו ישא האמור להלן ענוש
כרת אף כאן ענוש" והבשר אשר יגע בכל
טמא יכול יהא הטמא מטמא את בשר הקדש
במשא ודין הוא מה אם אוכל חטאת שאין טבול
יום מטמאו במגע מטמא במשא בשר קדש
שטבול יום מטמאו במגע אינו דין שיהא מטמא
מטמאו במשא ת"ל אשר יגע במגע הוא מיטמא
אינו מטמא במשא" אין לי אלא ה[illegible] הטמאות
הקלות טמא נפש ותולדות טמא מת ובועל נדה
וכל המטמאין את האדם מנין ת"ל בכל טמא"
בכל טמא אפילו במחוסר כפורים אמ' ר' יוסי מנין
למחוסר כפורים שהוא פסול ודין הוא מה אם מחוסר
כפורים שאינו פוסל בתרומה פוסל בקדש השלישי
שהוא פוסל בתרומה אינו דין שיפסול בקודש למרחק
לשלישי מן הטבל ולרביעי מקל וחומ'" לא יאכל
באש ישרף שיכול אין לי טעון שריפה אלא הטמא
והנותר של שלמים וחטאת שנכנס דמה לפנים
ומנין לרבות את כל הפסולין ת"ל ואם יותר מבשר
המלואים ומן הלחם עד הבקר ושרפת באש מה ת"ל

את הנותר לא זה בנין אב כל שהוא נותר טעון שריפה
אין לי אלא נותר ומנין לשנשחטה בלילה ושנשפך דמה
בלילה ושיצא דמה חוץ לקלעים והלן והיוצא והטמא
ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושקבלו הפסולין
וזרקו את דמו והניתנין למעלן שנתנן למטן והניתנין
למטן שנתנן למעלן הניתנין בפנים שנתנן בחוץ והניתנין
בחוץ שנתנן בפנים והפסח שנשחטו שלא לשמו
מנין ת"ל לא יאכל כי קדש כל שהוא פסול טעון שריפה
יכול אף שהפילו ושמתו ושנשחטו בחוץ ישרפו
ת"ל הוא ר' יהודה אומ' יכול אף חולין שנשחטו בעזרה
ת"ל הוא הללו טעונין קבורה והללו טעונין שריפה
והבשר אשר יגע בכל טמא באש ישרף יכול בין
בפנים בין בחוץ ת"ל בקדש באש תשרף מלמד ששורפו
בפנים אין לי אלא זו בלבד ומנין לרבות טמא ונותר וכל
פסולי המוקדשין ת"ל בקדש באש תשרף בקדש באש
תשרף מכאן אמרו בשר קדשי קדשים שנטמא בין
באב הטומאה בין בולד הטומאה בין בפנים בין בחוץ
בית שמאי אומ' הכל ישרף בפנים בית הלל אומרין
הכל ישרף בחוץ חוץ משנטמא בולד הטומאה
בפנים ר' עקיבה אומ' את שנטמא בפנים בין באב
הטומאה בין בולד הטומאה ישרף בחוץ אמ' ר' חנינה
סגן הכהנים מימיהן של כהנים לא נמנעו מלשרוף
את הבשר שנטמא בולד הטומאה עם הבשר
שנטמא באב הטומאה אע"פ שמוסיפין לו טומאה
על טומאתו הוסיף ר' עקיבה מימיהן של כהנים לא
נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום
בנר שנטמא בטמא מת אע"פ שמוסיפין לו טומאה
על טומאתו' והבשר כל טהור יאכל בשר לרבות
בשר הפנימי שיהא מותר בלא דין הוא הואיל והטמא
פוסל והיוצא פוסל מה טמא אם נטמא מקצתו כולו
פסול אף היוצא הואיל ויצא מקצתו יהא כולו פסול
ת"ל והבשר לרבות בשר הפנימי שהוא מותר" מכאן
אמרו אבר שיצא לחוץ בפסחים חותך עד מקום
שהוא מגיע לעצם וקולף עד שהוא מגיע לפרק
ומתירו מן הפרק וחותך ובמוקדשין קודר כל מקום

שיצא וחותך בקופיץ שאין בו שבירת עצם כל טהור
יאכל בשר למה ת"ל לפי שנ' ודם זבחיך ישפך על מזבח
יי' אלהיך והבשר תאכל שיכול לא יאכלו זבח אלא
בעליו וקל וחומ' הוא מפסח ת"ל כל טהור יאכל בשר
לימר שהכל ראוין לאכלו והוא שיהיו טהורין" והנפש
אשר תאכל בש' מז' השלמים יכול יהוא חייבין על ד'
משום טומ' בין לפני זריקת דמים ת"ל כל טהור יאכל
בשר [illegible] לה והנפש אשר תא' בשר וטומ' עליו
ונכרתה את שהוא מותר לטהורין לא יהו חייבין עליו
משום טומאה הא קודם זריקת דמים הואיל ואין
מותר לטהורין לא יהו חייבין עליו משום טומאה או
יכול שאני מוציא את היוצא והלן שלא יהו חייבין
עליו משום טומאה ת"ל אשר ליי' לרבות את היוצא
ואת הלן" או יכול שאני מרבה את הפיגול ואת בעל
מום ת"ל מה שלמים מיעט מה לאית לרבות את
הלן ואת היוצא ולהוציא את הפיגול ואת בעל מום
אחר שריבה הכת' מיעט מרבה אני את היוצא ואת
הלן שהיה לו שעת כושר ומוציא את הפיגול ואת
בעל מום שלא היה לו שעת כושר" ר' יהושע אומ'
הפסח שנשחט בטמ' ואכלו ממנו זבים וזבות נדות
ויולדות יכול יהוא חייבין עליו ת"ל כל טהור יאכ' בשר
והנפש אשר תאכל בשר מז' השלמי' הנשחט לטהורים
חייבין עליו משום טומאה והנשחט לטומאה אין
חייבין עליו משום טומאה ר' אליעזר אומ' רחוק ונכנסו
לעזרה יכול יהוא חייבין ת"ל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל
זב וכל טמא לנפש" בשעה שטמא נפש חייב הזבין
והמצורעין חייבין בשעה שאין טמא נפש חייב אין
זבין ומצורעין חייבין" וטומאתו עליו טומאת הגוף
יכול טומאת הבשר ת"ל וטומאתו עליו טמאתו
עליו לגזלה שווה מה טומאתו עליו האמור להלן
בטומאת הגוף דיבר לא דיבר בטומאת הבשר
אף טומאת עליו האמור כאן בטמאת הגוף דיבר
לא דיבר בטומ' הבשר" ר' חייה אומ' נאמרו קדשים
לשון רבים ונאמרה טומאת לשון יחיד הא מה אנ'
מקיים וטומאתו עליו בטומ' הגוף לא טומאת הבשר

ר' חומ' ואכל
וטומאתו עליו
בטומ' הגוף דיבר
..לא דיבר בטומ'
הבשר" ר' חייה

אחלים אומ׳ וטומאתו עליו לא־דיבר ה׳ אלא במי שטומאה
פורשת ממנו יצא בשר שאין טומאה פורשת ממנו
ונכרתה בין שהיה הבשר טהור בין שהיה טמא ואח׳
האוכל טמא הלי הוא בהכרת או יכול טבול ולא העריב
שמשו יהא בהכרת ת״ל וטומאתו עליו ונכרתה יצא
טבול יום שאין טומאתו עליו הרי הוא באזהרה בלבד״
ונכרתה הנפש לא הציבור היא לא אנוסה ולא שוגגת
ולא מוטעה״ מטמיה ועמה בשלום״ ונפש כי תגע
בכל טמא לאחר שאמ׳ טומאה חמורה חזר ואמר
טומאה קלה שהיא טומאת מגע״ בכל טמא אפילו
בטומאת מת״ בטומאת אדם לרבות כל טמאות
הפורשות מן האדם כגון זוב הזב ורוקו ושכבת זרעו
ומימי רגליו ומשכבו ומושבו ומרכבו״ בבהמה טמאה
בנבלתה״ או בכל שקץ לאחר מיתתו שאין לך מי
שמטמא והוא חי ומטמא והוא חי אלא האדם והוא שיוצא
ישראל וכי מאחר שהזכיר חמורות למה הזכיר הקלות
ומאחר שהזכיר הקלות מה צורך לחמורות אלו נאמר
חמורות ולא נאמ׳ קלות הייתי אומ׳ על החמורות יהא
חייב ועל הקלות יהא פטור אלו נאמ׳ קלות ולא נאמר
חמורות הייתי אומ׳ על הקלות בכרת ועל החמורות
במיתה צרך לומ׳ קלות וצרך לומ׳ החמורות״ ואכל
מבשר זבח השלמים וטמאתו על׳ ונכרתה מה ת״ל לפי
שנ׳ והנפש אשר תאכ׳ בשר מזב׳ השלמ׳ ונכרתה
והלא כל השלמים בכלל כל הקדשים היו שיכול אין לי
שחייבין כרת משום טומאה אלא על השלמים בלבד
ומנין לרבות כל הקדשים ת״ל אמור אליהם לדורותיכם כל
איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשי׳ או איכו מביא
אלא כיוצא בשלמים מה שלמים מיוחדין הנאכלים
לשני ימים הנאכלין ליום אחד מנין ת״ל אשר תאכל
מבשׂ׳ או בשר ששיירין נאכלין עולה שאין שיירים
נאכלין מנין ת״ל זבח מיני זבחים העופות והמנחות
שאינן מיני זבחי׳ עד שתהא מדבר להביא לוג שמן
של מצורע מנין ת״ל אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשי׳
או יכול כל שחייבין עליו משום פגול יהו חייבין עליו
משום טומאה ואם לאו לא ומנין לרבות הקומץ והלבונה

והקטרת ומנחת כהנים ומנח׳ כהן משיח ומנחת נסכים
ת״ל אל הקדשי׳ אשר יקדישו לרבות את כולן יכול יהו
חייבין עליו מיד ת״ל אשר יקרב חמ׳ר אלעזר וכי יש
נוגע חייב חסם למה נאמ׳ אשר יקרב עד שיוכשר
ליקרב מכאן אמרו דבר שיש לו מתירין עד שיקרש
בכלי אחר שלמנו בדברים שאין בשלמים ודברים
שאינן בשלמים ולמה נאמ׳ שלמים מעתה פרט
לדם שחייבין עליו משום טומאה״ ד״א למה נאמ׳
שלמים מה שלמים מיוחדין שהן קדשי מזבח
אף כל קדשי מזבח להוציא קדשי בדק הבית״ ונכרתה
הנפש לא הציבור״ היא לא אנוסה ולא שוגגת ולא
מוטעת״ מטמיה ועמה בשלום״ וידבר דבר
אל בני ישר׳ מוזהרין על החלב אין הגוים מוזהרין
על החלב״ הלא דין הוא מה אם אבר מן החי שאין
חייבין עליו כרת איסורו נוהג בבני נח ישר׳ חלב
שחייבין עליו כרת אינו דין שיהא איסורו נוהג בבני נח
כישר׳ ת״ל בני ישר׳ מוזהרין על החלב אין הגוים
מוזהרין על החלב או בני ישר׳ אין לי אלא בני ישר׳
מנין לרבות את הגרים ואת העבדים ת״ל כי כל אכל
חלב״ כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו פרט
לבהמה טמאה ולחייה ולעופות הלא דין הוא מה הדם
שאין חייבין עליו משום פגול ונותר וטמא אינו
נוהג בבהמה טמאה ובחיה ובעופות חלב שחייבין
עליו משום פגול ונותר וטמא אינו דין שינהוג
בטמאה ובחיה ובעופות ת״ל כל חלב שור וכשב ועז
פרט לטמאה ולחיה ולעופות״ כל חלב שור וכשב
ועז חלב השוה בשור וכשב ועז יצאת אליה שאינה
שווה בכולן לפי שהזרמה לקרבן יכול תהא אסורה
ת״ל כל חלב שור וכש׳ ועז להוציא את האליה״ שלא
נקרא חלב אלא לענין קרבן שהוא משמע הטוב והיפה
כמה דאת אמ׳ בהרימכם את חלבו ממנו אין נקרא
חלב סתם אלא חלב הקרב והמכסה והכליות והכסלים״
כל חל׳ שו׳ וכש׳ ועז אין לי אלא חלב שור וכשב ועז
המיוחדין מנין לרבות את הכלאים ת״ל כשב ועז
רבי לעיבה אם נפשך לומ׳ מן הבהמה לרבות

את הכלאים מנין לרבות את הכוי ואת הפחות מכזית
לאזהרה ת"ל כל חלב" וחלב נבלה וחלב טרפה בנבלת
בהמ' טהורה הכת' מדבר אבל הטמאה חלבה כבשרה
אתה אומ' בבהמ' טהורה הכת' מדבר או אף בטמאה
אומ' וחלב טרפה יעשה בהמ' טמאה שאין לה טרפה" וחלב
נבלה וחלב טרפה מלמד שאיסור נבילה וטרפה חל על
איסור חלב ובמיתה חייב עליו משום שני שמות משום
חלב ומשום נבלה או טרפה" יעשה למלאכה מה ת"ל
לכל מלאכה ר' יוסי הגלילי אומ' יכול למלאכת הקדש
יהא מותר ולמלאכת החולין לא יהא מותר ת"ל לכל
מלאכה ר' עקיבה אומ' יכול למלאכת החולין יהא טהור
ולמלאכת הקדש לא יהא טהור ת"ל לכל מלאכה אפי'
למלאכת הקדש לומר על החלב מן הנבלה ומן הטרפה
שאינו טמא טומ' נבלה בבשרה במשאת אומ' בהמה
טמאה שמתה אחד בשרה ואחד חלבה מטמא טומא
נבלה לא חלק הכת' בטמאה בין בשרה לחלבה אבל
בהמה טהורה שמתה או נתנבלה חלבה טהור ואין בו
טומאה כלל ובשרה מטמא טומאת נבלה" או יכול
אף חלב חיה שכנגד בבהמה טהורה יהא טהור בחיה
ת"ל ואכל לא תאכלו חלב שהוא אסור באכילה טיהרתי
יצא חלב חיה טהורה שהוא מותר באכילה" · לא
תאכלהו לא יאכילנו לאחרים ת"ל ואכול מאכילו אחר
לאחרים או ואכל יכול חלב שהוא מותר בהנאה יהיה
טהור וחלב שור הנסקל ועגלה ערופה שהוא אסור
בהנאה יכול לא יהיה טהור ת"ל כל חלב" כי כל אכל
חלב מן הבהמ' אשר יקרי' ממנה קרבן לה' אין לי אלא
חלב תמימין שהן כשרים ליקרב חלב בעלי מומין
מנין ת"ל מן הבהמה חלב חולין מנין ת"ל כי כל אכל חלב
ואם כן למה נאמ' מן הבהמ' אשר יקריבו ממנ' קרבן לה'"
חלב שכמותו בשר ליקרב אמרתי יצא חלב חפנות
שאינו כשר ליקרב" ונכרתה הנפש לא הציבור"
הכל להביא את השותה" האוכלת לא המאכלת"
האוכלת אכילה כזית" מעמיה ועמה בשלום"
וכל דם לא תאכלו יכול דם מהלכי שתים ודם
שרצים דם ביצים דם דגים דם חגבים הכל בכלל

ת"ל לעוף ולבהמה לעוף כל משמע עוף ולבהמ' כל
משמע בהמה וחיה בין טמאה בין טהורה זה חומר
בדם מבחלב" וידבר דבר אל בני ישר' המקריב
בני ישר' מניפין אין הגוים מניפין וכי איזו מדה מרובה
מדת הסמיכה או מדת התנופה מדת הסמיכה מרובה
ממדת התנופה שהסמיכה נוהגת בכל החוברין אין
התנופה נוהגת בכל החוברין אם מיעטתים מסמיכה
מרובה לא אמעטם מתנופה או בצד הזה מרובה מדת
התנופה ממדת הסמיכה שהתנופה נוהגת בדבר
שיש בו רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים והסמיכה
אינה נוהגת אלא בדבר שיש בו רוח חיים הא לפי שיש
בסמיכה מה שאין בתנופה ובתנופה מה שאין בסמיכה
צרך לומ' בני ישראל בני ישראל מניפין אין הגוים מניפין"
בני ישראל מניפין אין בנות ישראל מניפות א"ר יוסי
מה מצינו שלא חלק הכת' בין קרבנות הגוים לקרבנות
הנשים לסמיכה כך לא נחלוק בין קרבנות הגוים לקרבנות
הנשים לתנופה מה לי לחלוק בין קרבנות הגוים לקרבנות
הנשים לסמיכה שאין סמיכה אלא בבעלים נחלוק
בין קרבנות הגוים לקרבנות הנשים לתנופה שהלי
תנופה ביד כהן ת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין אין
בנות ישראל מניפות" לעולם אין תנופה בנשים
אלא בשני מקומות בלבד שוטה ונזירה ושאר תנופותיה
יהו על ידי כהן או בני ישראל אין לי אלא בני ישר' מנין
לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל המקריב או אינו
אומ' המקריב אלא זה כהן המקריב כשהוא אומר ידיו
תביאנה לרבות ידי הבעלים הא כיצד כהן מניח ידו
תחת ידי הבעלים" יכול כל הקרבנות כולן יטענו
תנופה ת"ל זבח יצאו העופות והמנחות שאינן זבחים
ולא אוציא את הבכור ואת המעשר ואת הפסח שהן
זבחים ת"ל זבח לא כל זבח" אוציא את הבכור ואת
המעשר ואת הפסח שאינן טעונין סמיכה ולא
אוציא חטאת ואשם שהן טעונין סמיכה ת"ל שלמיו
אוציא את החטאת שאין למינה תנופה ולא אוציא
את האשם שיש למינו תנופה ת"ל שלמיו אוציא את
כל האשמות ולא אוציא את אשם מצורע הוא

מה אם שלמי יחיד שאינן טעונין תנופה חיים טעונין
תנופה שחוטין אשם מצורע שהוא טעון תנופה חיים אינו
דין שיטעון תנופה שחוט ת"ל שלמיו לא אשם מצורע
כשהוא אומ' שלמיו לרבות שלמי נזיר ושלמים באין
מחמת הפסח שיטענו תנופה שחוטין וכשהוא אומר
מזבחי שלמיכם לרבות שלמי צבור שיטענו תנופה
שחוטין" הלא דין הוא מה אם שלמי יחיד שאינן טעונין
תנופה חיים טעונין תנופה שחוטין זבחי שלמי צבור
שהן טעונין תנופה חיים אינו דין שיטענו תנופה
שלמים שחוטין אשם מצורע יוכיח שהוא טעון
תנופה חי ואינו טעון תנופה שחוט אף אתה אל
תתמה על זבחי שלמי צבור אע"פ שהן טעונין תנופה
חיים לא יטענו תנופה שחוטין וכשהוא אומר מזבחי
שלמיכם לרבות זבחי שלמי צבור שיטענו תנופה
שחוטין יכול כל הזבח כולו יטעון תנופה ת"ל חלבים
לי' אלא חלב מנין לרבות את החזה" אשה יי' לרבות
שתי הכליות" יביאנו לרבות יותרת הכבד" למקום שהן
טעונין תנופה כולן ומנין שיטענו הרמה ת"ל שוק
ומנין לרבות את כולן ת"ל וקדשת את חזה התנופה
ואת שוק התרומה אשר הונף שאין ת"ל ואשר הורם
אלא זה בנין אב כל שהוא טעון תנופה טעון הרמה
או אינו מביא אלא כיוצא בזה מה זה איל קשה בן
שתי שנים וטעון לחם ומנין לקשה ואינו טעון לחם
ומנין לך עד שתהא מגבה להביא את הבקר ואת
הכבשים ואת העזים מנין ת"ל כי תרומה הוא ותרומ'
יהיה מאת בני ישר' מזבחי שלמי' לרבות את כולן"
נטמא כולן ונשתייר אחד מהן מנין שהוא טעון
תנופה ת"ל החזה להניף אותו אפלו כליה אחת יניף"
תנופה לא תנופות" לפני יי' במזרח כיצד הוא עושה
נותן את החלבים על ידי הבעלים ואת החזה ושוק
למעלה מהן ואת שתי הכליות ואת יותרת הכבד
למעלה מהן ואם יש שם לחם מניח את הלחם
מלמעלן ומוליך ומביא ומעלה ומוריד שנ' אשר
הונף ואשר הורם" תנופה היתה במזרח והגשה
במערב ותנופות קודמות להגשות בכל מקום"

תנו רבנן איזה הוא חזה כל הרואה את הקרקב
למעלה מן הצואר למטה עד הכרס וחותך שתי
צלעות אילך ואילך" ואיזהו זרוע מפרק שלאל
כובה עד כף שלו שהן שני איברים מעורין זה בזה
ונגדו ברגל הוא השוק האמור בכל מקום" ומנין
שאין אהרן ובניו זכאין בחזה ושוק אלא לאחר הקטר
חלבים שנ' והקטיר הכהן את החלב המז' והיה החזה
לאהרן ולבניו" נטמאו אימורין או אבדו יכול יהו
אהרן ובניו זכאין בחזה ושוק ת"ל והיה וכן הוא אומ'
בבני עלי גם בטרם יקטירון את החלב ובא נער הכה'
ויאמר אל האיש קטר יקטירון כיום החלב וקח לך
כאשר תאוה נפשך ויאמר לא תתן ואם לא לקחתי
בחזקה מהוא אומ' בתריה ותהי חטאת הנערים גדולה
מאד" ואת שוק למדנו על כל שוק שיהא בשלמי"
תתנו תרומה זה הוא הנקרא מורם משלמים"
מזבחי שלמי' זה הוא שאמרו לרבות זבחי שלמי
צבור שיטענו תנופה שחוטין" המק' את דם השלמ'
ואת החלב לא בא הכת' אלא ללמד שאם היה טמא
בשעת זריקת דמים וטהור בשעת הקטר חלבים
שאינו חולק בבשר שנ' המקריב את דם השלמים
אבא שאול אומ' ומנין לטהור בשעת זריקת דמים
וטמא בשעת הקטר חלבים שאינו חולק בבשר
ת"ל ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין עד
שיהיה טהור מתחלה ועד סוף" המק' מבני אהר' לו תה'
שוק הימין למנה ר' שמעון אומ' כל מי שאינו מודה
בעבודה אין לו חלק בכהונה אמ' ר' שמעון ולא זו
בלבד ומנין לרבות היציקות והבלילות והתנופות
וההגשות והקמיצות וההקטרות והמליקות והקבלות
ההזאות והשקיית סוטה ועריפת העגלה וטהרת
מצורע ונשיאות כפים בין בפנים בין בחוץ ת"ל
בני אהרן כל עבודה שהיא מסורה לבני אהרן
אם אינו מודה בה אין לו חלק בה" לו תה' שוק
הימין למנה בחלוק וכן היה ר' שמעון אומ' הרי הוא
אומ' מי גם בכם ויסגר דלתים ולא תאירו מזבחי חנם
שני דברים משמשין את הגוף אין נמנעין מלעשות

נוטלין עליהן שכר אדם אומ' לחבירו הולך לי אתה כר
הזה והבא לי את הדלת את אחריך אין נמנעין מלעשות
ואין נוטלין עליהן שכר והלא דברי' קל וחומ' מה אם
דברים שאינן נוטלין עליהן שכר לא עשיתם עמי אש
על אחת כמה וכמה דברים שנוטלין עליהן שכר"
המקריב ל' אלעזר ביר' שמעון אומ' בא טבול יום
ואמ' לכהן תן לי מן המנחה שאוכל אמ' לו מה אם
במקום שיפה כוחך בחטאתך דחיתך מחטאת ישראל
מקום שהורע כוחך במנחתך אינו דין שאדחך ממנחת
ישראל אמ' לו מה לי דחיתני מחטאת ישר' שהרי יפה
כוחך בחטאתך תדחני ממנחת ישראל שהרי הורע
כוחך במנחתך אמ' לו הכהן המקרי' אתה לו תהיה בא
והקרב ואכול" אמ' לו ואם לאו תן לי מן החטאת אמ'
לו מה אם במקום שהורע כוחי במנחתי דחיתך ממנח'
ישר' מקום שיפה כוחי בחטאתי אינו דין שאדחך
מחטאת ישר' אמ' לו מה לי דחיתני ממנח' ישר' שהרי
הורע כוחי במנחתי תדחני מחטאת ישר' שהרי יפה
כוחי בחטאתי אמ' לו הכהן המחטא אתה יאכלנה בא
וחטא ואכול" אמ' לו אם לאו תן לי מחזה ושוק שלשלמ'
אמ' לו מה אם במקום שיפה כוחך בקדשי קדשי' שכונ'
לך דחיתך מהן מקום שהורע כוחך בקדשי' קלים שאינ'
לך בהן הנאה אלא חזה ושוק בלבד אינו דין שאדחך
מהן אמ' לו מה לי דחיתני מקדשי קדשי' שכונך שלי שהרי
הורע כוחי בהן לאכילת נשי' ועבדי' תדחני מקדשים
קלים שהרי יפה כוחי בהן לאכילת נשי' ועבדי' אמ' לו
לכהן המקריב את דם השלמי' לו יהיה" בוא זרוק ואכול
יצא טבול יום קולין וחומרין על ראשו ואונן לימין
ומחוסר כפורים לשמעו" כי את חזה זה חדה'
התנופה זו תנופה ה' ואת שוק זה השוק התרומה
זו תרומת תודה לקחתי מאת בני ישר' לאורין הז' ישר'
וכשנתחייבו ניטלו מהן ונתנו לכהנים יכול כשם
שנתחייבו ניטלו מהן כך אם יצאו יחזרו להן ת"ל ואתן
אתם לאהרן הכה' ולבניו לחק עולם" נתנים הם לכה'
מאת בני ישר' מלמד בני ישר' יכול יהו חייבין אף
במתנות ודין הוא מה אם החולין שאין חייבין בחזה

בחזה ושוק חייבין במתנות קדשים שחייבין בחזה ושוק
אינו דין שיהוו חייבין במתנות ת"ל ואתן אתם לאהרן
הכהן ולבניו לחק עולם אין לך אלא מה שאמור בענין"
זאת משחת אהרן ומשחת בניו אמ' ר' שמעון יכול לא
לא נצטרפה זכות אהרן וזכות בניו כאחת לא זכו בשמן
המשחה ת"ל משחת אהרן זאת ומשחת בניו זאת" כראוי
אהרן לעצמו וכראוי בניו לעצמן אמ' ר' יהודה יכול
אהרן ובניו צריכין שמן המשחה לעתיד לבוא ת"ל
משחת אהרן זאת ומשחת בניו זאת כראוי אהרן לע
לעצמו וכראוי בניו לעצמן ומה אני מקיים אלו שני
בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ זה אהרן ודוד
שחולקין לגדולתן לעתיד לבוא" שבכל זמן שהמלכות
נוהגת כהונה גדולה נוהגת נסתלקה זו נסתלקה זו
וכן הוא אומ' הסר המצנפת והרם העטרה דרב עוירא
מנין אמ' לה משמא דר' אמי וזמנין אמ' לה משמא
דר' אסי מאי דכת' כה אמ' י"י הסר המצנפת והרם העטרה
אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון העולם זאת
לא זאת השפל הגבוהים והגבוה השפל בשעה שאמ'
הקב"ה הסר המצנפת והרם העטרה אמרו מלאכי
השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם זאת להן לישרא'
שהקדימו נעשה לנשמע על הר סיני זאת להן
שיפסקו מן המלכות ומן הכהונה אמ' להן ולא זאת
לישראל שהשפילו את הגבוה והגביהו את השפל
והעמידו צלם בהיכל מיקדם להן עונות שעשו
גרמו להן אמ' ליה ריש גלותא לרב חונא כליכא מאי
כן דאסיר אמ' ליה מרבנן דתנן בפולמוס של אספסיינוס
גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס קם ריש גלותא
לא פומי אמ' ליה רב חסדא קרא כת' הסר המצנפת והרם
העטרה וכי מה עטרה אצל מצנפת אלא כל זמן
שמצנפת בראשו של כהן גדול תהא עטרה בראש
כל אדם נסתלקה המצנפת מראשו של כהן גדול
נסתלקה העטרה מראש כל אדם בהדי קא אתי
שמעיה אמ' האלהים מדרבנן חסיר וחסרא שמך
וחסרונך מיניך" ראבינא אשכחיה לרבאשי דקא
גדיל כלילא לברתיה אמ' ליה לא סבר לה מר כה אמ'

יְיָ הסל המעבכת וורם העטרה אמ' ליה רומיא דכהן
גדול בבגדי כה' אבל שלבגדי' מותר לכלה" מאשי
מלמד שאף האשים סייעו" ביום הקריב אתם לכהן ליי'
מלמד שאף היום סייע" אשר צוה יי' לתת להם ביו' משחו
אתם מהר סיני כשצוו ישר' שיהיו מפרישין מתנות
כהונה ולא זכו בהן אהרן ובניו עד שזכו בשמן המשחה"
מנ' אשר צוה יי' לתת להם ביום משחו אתם" מאת
בני ישראל מרצון ישר' לדרתם שינהוג הדבר לדורות"
זאת התורה לעלה למנחה לחטא ולאשם ולמלואים
מה מלואים נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני אף
כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני או מה
מלואים קרבן ציבור אף אין לי אלא קרבן ציבור קרבן
יחיד מנין ת"ל ולאשם או מה אשם קרבן יחיד אף אין לי
אלא קרבן יחיד קרבן צבור מנין ת"ל ולמלואים שתמצא
בו' לעולה לעולת יחיד ולעולת ציבור ולמנחה למנח'
יחיד ולמנחת ציבור ולחטאת לחטאת יחיד ולחטאת
צבור ולזבח השלמים לזבחי שלמי יחיד ולזבחי שלמי
צבור" ד"א זאת התורה לעולה למנחה" אמר' חוכר'
כל העוסק בתורת הקרבנות מעלה עליו הכת' כאלו
הקריב עולה מנחה חטא ואשם ושלמי' ולא עוד אלא שאף
הקריב מלואים ונתקדש כאהרן ובנין שנ' ולמלואים"
גדול הוא השלום שלא חתם בקרבנות אלא בשלום שנ'
ולזבח השלמים לפיכך תיקנו חכמי' חותמות התפלה כולן
שלום" אשר צוה יי' את משה בהר סיני ביום צוותו את
בני ישר' להקריב את קרבניהם" לרבות הבכור והמעשר
והפסח שכולן נאמ' כללותיהן ודקדוקיהן מסיני"
אשר צו' יי' את מש' בה' סי' ביום צוותו למדנו על כל
הקרבנות שאינן כשרים אלא ביום" ר' ישמעאל בנו
של ר' יוחנן בן ברוקה אומ' הרי הוא אומ' ויקח משה
חצי הדם וישם באגנות למדנו לעולת הר סיני שהיא
טעונה כלי ומנין לעולת הדורות שתהא טעונה כלי ת"ל
עלת תמיד לדרתיכם פתח אהל מועד עולת תמיד
העשויה בהר סיני הקיש עולת הר סיני לעולת הדורות
מה עולת הר סיני טעונה כלי אף עולת הדורות
תטען כלי" אין לי אלא עולה מנין לרבות את כולן

ת"ל זאת התורה לעלה למנחה ולחטא ולאשם ולמלואים
ולזבח השלמים" אשר צוה יי' את משה ביום צותו"
לרבות את כולן שכולן טעונין כלי" אשר צו' יי' את
משה בהר סיני ביום צותו למדנו לדברות מהדבר סיני
שלא נאמ' אלא ביום ומנין לדיברות הר סיני שלא נאמ'
אלא ביום ת"ל ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר יי' אל
משה בהר סיני" ומנין לדברות אהל מועד שלא נאמרו
אלא ביום ת"ל וידבר יי' אל משה במדבר סיני באהל מועד
הקיש דיברות מדבר סיני לדברות אהל מועד מה
דברות מדבר סיני ביום אף דיברות אהל מועד ביום"
וידבר קח את אהרן ואת בניו מה ת"ל לפי שנ'
ויגף יי' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן
היה במשמע שנתרחק אהרן וכשהוא אומ' קח
את אהרן ואת בניו ידע משה שנתקרב אהרן ומנין
שהיה בלבו של משה שנתרחק אהרן כשהוא אומ'
ובאהרן התאנף יי' מאד להשמידו ואתפלל גם בעד
אהרן והרי נאמ' בו וישמע יי' אלי גם בפעם ההיא
ובישר' הוא אומ' וישמ' יי' אלי גם בפעם ההיא" וכיון
שנ' כאן קח את אהרן ואת בניו ידע משה שנתקרב
אהרן ומנין שהיה בלבו של אהרן שנתרחק כשהוא
אומ' בסוף הענין קרב אל המזבח ועשה את חטאתך
והלא כבר הסדיר משה לפניו את כל העבודות ולמה
צריך לומ' לו קרב ועשה אלא שהיה בלבו דבר אחר
וכיון שאמ' לו קרב אהמ' ידע אהרן שנתקרב" ד"א
קח את אהרן ואת בנין אתו מה ת"ל והלא במקומות
הרבה נאמ' לו במשה לקיחות בני אדם שנ' ולקחת
את הלוים לפני יי' ואומ' ויקח משה ואהרן את
האנשים האלה ואומ' ולקחת אתם אל אהל מועד
ואומ' קח לך את יהושע בן נון ודי משה היה משפיל
בני אדם לאחוריו אלא אמ' לו קחם בדברים שלא
יהא לבם לדבר וכן הוא ויקח יי' אלהים את האד' וינחהו
ר' אומ' עילה אותו" ואת הבגד אלו הבגדים שהפקיד'
עליהם כמה שנ' ואלה הבגדים אשר יעשו" ואת
שמן המשחה זה שמן המשחה שהפקודתיך עליו
כמה שנ' ועשית אתו שמן משחת קדש" ואתפר

החטאת כשם שלא שינה בבגדיו כך לא שינה
בקלבנותיו" ואת פר החטאת שהפקידך עליו כמה
שנ' והקרבת את הפר לפני אהל מועד" ואת שני האילים
כמה שנ' ואת האיל האחד תקח ולקחת את האיל השני"
ואת סל המצות כסדר האמור להלן כך אמור כאן"
ואת כל העדה הקהל עשה במעמד כל העדה שיהו
כוהנין בכהונה בקדושה ובכבוד ולא עוד אלא אף כל
שלוחי צבור תהא במעמד כל העדה שיהוא כוהנין
בשלוה ובכהונה ובקדושה ובכבוד שנ' ויקח את יהושע
ויעמידהו לפני אלעזר הכה' ולפני כל העדה" ויעש משה
כשם שהסדיר משה עבודת בית המקדש כך הסדיר
עבודת כהונה ולויה ובגדי כל אחד ואחד לפי מה
שהן" ויאמר משה אל העדה זה הדבר נאמ' כאן זה
מה זה הדבר אמור להלן בקידוש אהרן ובניו הכת' מדבר
אף זה הדבר האמור כאן בקידוש אהל ובנו הכת' מדבר"
ויקרב משה את אהרן ואת בניו וי' במים" באותה
שעה זכו בקידוש ידים ורגלים ובאותה שעה זכו
בטבילות וקידושין שליום הכפורים" ויתן עליו את
הכתנ' מלמד שנעשה משה סגן לאהרן והוא היה
מפשיטו והוא היה מלבישו וכשם שנעשה לו סגן
בחייו כך נעשה לו סגן במיתתו שנ' קח את אהרן ואת
אלעזר בנו" והפשט את אהרן את בגדיו כו' מכאן לרע"
ויתן עליו את הכתנת תנו רבנן סדר לבישת הבגדי'
מכנסים תחלה ואחריהן הכתנת ואחריה האבנט
ואחריה המעיל ואחריה חשן ואפוד ואחריה המצנפת
ואחריה הציץ" וישם עליו את החשן פרשה אלמה
לששה ולמורה לחוות ולמורה לשילות יום יום
ולשילות יום הכפורים שבכל יום היה משמש
בבגדי זהב וביום הכפורים בבגדי לבן" וישם
את המצנפת כאשר צוה יי' את משה נאמ' כאן
צוה ונאמ' צוה מה הצוה האמור להלן אמור כאן
כך מסדרין ולהלן מסדרין כך מסדר את הבגדים ולאחר
מיכאן את הקרבנות ולהלן מסדר את הקרבנות ולאחר
מכאן את הבגדים" ויקח משה את שמן המשחה
ר' יהודה אומ' שמן המשחה שעשה משה במדבר

מעשה נסין נעשו לו מתחלה ועד סוף מתחלה לא
היו אלא שנים עשר לוג שנ' ושמן זית הין ואם לסוך בו
את הכלים לא היה סופק על אחת כמה וכמה שהאור
בולעין והאור שורף והעץ בולעת שממנו נמשחו אהל
ובניו בשבעת ימי המלואים והמשכן וכל אשר בו
והמזבח וכל כליו והשלחן וכל כליו והמנורה וכל כליה
וכהנים גדולים ומלכים אפלו כהן גדול בן כהן גדול
טעון משיחה ואין מושחין מלך בן מלך ומפני מה
משחו את שלמה מפני מחלקתו של אדוניה ואת
יואש מפני מחלקתה של עתליה ואת יהואחז מפני
מחלקתו של יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו שתי
שנים וכולו קיים לעתיד לבוא שנ' משחת קדש יהיה
זה לי לדורתיכם" ומנין למשוח גדול בן כהן גדול שטעון
משיחה תלמוד לומר והכהן המשיח תחתיו מבניו ומנין שאין
מושחין מלך בן מלך אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא
למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו מלמד
שהמלכות ירושה היא לבנים ואם היה שם מחלוקת
מושחין ומיכאן שמושחין לספק המחלוקת אמר
רב פפא דאמ' קרא הוא ובנו בקרב ישראל בזמן
שהשלום בישראל" וימשח את המשכן ואת כל
אשר בו ויצק משמן המשחה על ראש אהרן
לא כמשיחת אהרן ובניו משיחת כל הכלים משיחת
אהרן ובניו מאחר שהן מלבישין חוזר ומושחן שנ'
כשמן הטוב על הראש יורד" או יכול שמשחו עד
שלא ילבישו ת"ל שיורד על פי מדותיו" ומשיחת כל
כלי וכלי טעון משיחה בפני עצמו" ויצק משמן המשחה
על ראש כסדר האמור להלן כך אמור כאן" תנו רבנן
כאיצד עד מושחין את המלכים כמין נזר ואת הכהנים
כמין כי אמר רב מנשיא ברבי יוני" תנו רבנן
כשהוא מושחו מוציקין לו על ראשו ואחר כך
נותן לו בין ריסי עיניו ותניא בתחלה נותן לו בין ריסי
עיניו ואחר כך מוציקין לו על ראשו תנאי היא
דתניא איכא מן דאמ' ראש ברישא ואיכא מן דאמ'
בין ריסי עינין ברישא מאי טעמא מאן דאמ' ראש
ברישא אמ' אביי דעת' ויצק משמן המשחה על ראש

אהרן והדר וימשח אתו" ומאן דאמ' בין ליסייעינהו
בלישא קא סבר מש יחד עבידה הוא איל וישנה איצל
בגדי כהונה ולא כת' ויצק וימשח מאי ויצק ברמשח"
אמ' רב פפא מאי דכת' כשמן הטוב על הראש יורד
על הזקן זקן אהרן תנא כמין שני טפי מרגליות שלשמן
תלויות לו לאהרן בזקנו וכשהוא מספר עולות ויושבות
בעיקר זקנו והיה משה דואג ואומ' שמא מעלתי
בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה לו כטל חרמון
שיורד על הר ציון מה טל אין בו מעילה אף שמן
שעל זקנו שלאהרן אין בו מעילה ועדיין היה אהרן
דואג ואומ' משה נהנה ואני לא נהניתי שמא מעלתי
יצתה בת קול ואמרה לו הנה מה טוב ומה נעים שבת
אחים גם יחד" מה משה לא מעל אף אהרן לא מעל"
ויקרב משה את בני אהרן וילבשם כתנ'" מלמד
שכשם שנעשה משה סגן לאהרן כך נעשה סגן
לבניו וכשם שפיקח על בגדי אהרן כך פיקדו על בגדי
בניו שנ' ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו ואומ'
ואת בניו תקריב והלבשת כתנת" ויגש את פר החטאת
כתחלה לא היה נקרא פר החטאת שנ' וזה הדבר לקח פר
אחד בן בקר וכשהוא מודע את מעשיו היה נקרא פר
החטאת שנ' ואת בשר הפר ואת עורו ואת פרשו תשרף
באש מחוץ למחנה חטאת הוא" ואיני יודע אם חטאת אהרן
ובניו הוא אם חטאת הציבור הוא וכשהוא אומ' קח
את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדי' ואת שמן המשחה
ואת פר החטאת הוי חטאת אהרן ובניו היה לא חטאת
הציבור היה" ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם וכו' אה'
ובניו סומכין את ידיהן על כל הקרבנות לא מפני
שהוא קרבנם סמכו עליו כמו שסומך כל אחד ואחד
על קרבנו" ר"א וסמכו אהרן ובניו להקיש קרבנותם
לקרבנות הציבור מה קרבנותם טעונין סמיכה אף
קרבנות הציבור כהן גדול סומך על האיברים ואחר
כך מקטירין ואין סמיכה לאיברים אלא לכהן גדול
בלבד" וישחט ויקח משה מן הדם ויתן כל שבע'
ימי המלואים היה משה משמש בכהונה גדולה
הוא היה שוחט הוא היה זורק הוא היה מזה הוא

היה מחטא הוא היה יוצק הוא היה מכפר שנ' וישחט
ויקח משה את הדם" מושלו משל לכהנ' לבת מלכים
שנישאת כשהיא קטנה ופסקו עם אמה שתהא
משמשתה עד שעה שתגדיל ותלמד ותשמש את
עצמה והיתה משמשתה עד שעה שלמדה אף כך
אהרן בתחלה לא היה אלא לוי שנ' הלא אהרן אחיך
הלוי וכשנבחר להיות כהן גדול אמ' לו הקב"ה למשה
אתה תשמשנו עד שעה שילמד היה משה שוחט
ואהרן רואה אותו זורק ואהרן רואה אותו" מזה
ואהרן רואה אותו ומחטא ואהרן רואה אותו יוצק
ואהרן רואה אתו שנ' ויקח משה את הדם"
ויקדשהו לכפר עליו כפרה זו איני יודע מה היא
אם כפרת אהרן אם כפרת ציבור אמרת מעתה
שלא היתה כפרה זו אלא בשעה שיצא כרוז לה'
להתנדב לבית המקדש אמ' משה שמא יוחזק
ישר' זה את זה ובא איש אביו אשה ויביאון
שלא בטובה אלא כפרה זו כדי שלא יהא דבר
גזול קרב במקדש וכן הוא אומ' כי אני יי' אוהב
משפט שונא גזל בעולה" להש'ה משה
ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו ל' יודן בשם
ר' יוסי בר' יהודה ור' ברכיה בשם ר' יהושע בן
קרחה כל אותן ארבעים שנה שעשו ישר' במדבר
לא נמנע משה מלשמש בכהונה גדולה הה"ד
משה ואהרן בכהניו' ר' ברכיה בשם ר' סימון שמע
לה מן הדין קרא ובני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן
להקדישו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם" ומשה
איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי" בניו יקראו
על שבט הלוי אבל הוא גופיה כהן היה" אמ' ר'
אלעזר בר' יוסי בשיטא כן שבחלוק לבן שימש
משה במדבר" אמ' ר' תנחום בר' יודן ותני לה
בשם ר' יהושע בן לוי כל שבעת ימי המלואים
היה משה משמש בכהונה גדולה ולא שרתה
שכינה על ידיו עד שבא אהרן ולבש בגדי כהונה
ושימש בכהונה גדולה ושרת שכינה על ידיו
שנ' כי היום יי' נראה אליכם" יכול אף ש מוע

כהן היה ת"ל בקוראי שמו מקוראי בשמו מן הלויה
שהיה משמש בקול׳ ה״א ושמואל בקוראי שמו זה
קורא ונענה וזה קורא ונענה" בעמוד ענן ידבר אליהם
שמענו במשה שנדבר עמו בענן שנ׳ וירד י״י בענן
וידבר אליו ובאהרן נידבר עמו בענן שנ׳ וירד י״י בעמוד
ענן ויעמד פתח האהל ויקרא אהרן אבל שמואל
לא שמענו ובאיזו שמענו מן הדין קריה ותשובה
אתו ותחמתה ישהבה לפנך ל׳ יודן בשם מרי בר יעקב
אמרו להם הנשים אין אתם רואין ענן קשור למעלה
מחיצו ואין יש לא ענן דכת׳ ויש אשר יהיה הענן
שמרו עדותיו וחק נתן למו שמענו במשה שנכתבה
תורה לשמו שנ׳ זכרו תורת משה עבדי" ובשמואל
נכתב לו ספר בשמו שנ׳ ויכתב בספר וינח לפני י״י"
אבל באהרן לא שמענו אלא כיון שניתנה לו פרשה
תרומה שלא תזוז ממנו ולא מבניו ולא מבני בניו
עד עולם זכר סוף כל הדורות דכת׳ זאת חקת התור
דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה מלמד שנקראת על
שמו" ויקח את כל החלב תאנא כל שלא נתפרש
בשתי הפרשיות הללו איננו נוהג לדורות שהייתי אומ׳
פרים הנשרפים ושעירי הנשרפים הואיל ואינן באים
יהוא כולן נשרפין ולא יהא מהן למזבח כלום" ת״ל ויקח
את כל החלב וג׳ אז היתה תרומתן למזבח ושאר הפר
ישרף שנ׳ ואת הפר ואת עורו וג׳ ואת בשרו ואת
פרשו שרף באש" ויקרב את איל העולה ויסמכו
מכאן למדו סמיכה לעולה" וישחט ויזרק משה את
הדם מכאן למדו זריקה לעולה" ואת האיל נתח
לנתחיו כל המפרש בעולת יחיד מפורש כאן חוץ
מן ההפשט ויש אומ׳ אין ניתוח בלא הפשט שנ׳
והפשיט ונתח" ואת האיל נתח לנתחיו מכאן
למדו" ויקטר משה את הראש כמה שנ׳
להלן את ראשו ואת פדרו וערכם הכהן מכאן
למדו" ויקטר משה את כל האיל המזבחה
כמה שנ׳ להלן והקטיר הכהן את הכל המזבחה
מכאן למדו" עלה הוא לריח ניחוח אשה הוא לי״י
מלמד שהחלב מלמטן וכולן ניתכין על גבי

הראשים" ויקרב את האיל השני והלא כבר נ׳ ויקרב
הכת׳ שני אלים זה כנגד זה אם כן למה נאמ׳ ויקרב
את האיל השני שאם הביא פר אחר מן האילים
לא יצא ידי קידושו שני אלים ולא הביא פר לא יצא
ידי קידושו שני אלים ופר ולא הביא סל המצות
לא יצא ידי קידושו ולמה נקרא איל המלואים שהוא
משלים עם הכל למדנו שהמלואים משלימים
לאהרן ולבניו" ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם מלמד
שסמכו ידיהם בשמחה ועשו יום טוב משל למי
שפרע את חובו ועשה יום טוב אף כך אהרן ובניו
כיון שהשלימו עבודתן וקידושן וחוטאי המזבח
וכפרה וזליקות דם העולה הביאו איל וסמכו
ידיהן עליו בשמחה ועשו יום טוב" וישחט
ויקח משה מדמו שלשה דמים האמורין בפרש׳
אינן דומין זה לזה במעשה הראשון טעון
מתן ארבע קרנות ויציקה על היסוד והשני טעון
מתן שהן ארבע והשלישי נחלק לשתי רוחות
וטעון מתן בהונות לכך נאמ׳ וישחט ויקח משה
מדמו" ויתן על תנוך אזן אהרן הימנית זה
גדר האמצעי ועל בהן ידו הימנית זה פרק האמצעי
שלגודל" ועל בהן רגלו הימנית זה פרק האמצעי
שלגודל הרגל" ויקרב את בני אהרן ויתן משה
מן הדם על תנוך אזנם הימנית זה גדר האמצעי
ועל בהן ידם הימנית זה פרק האמצעי ועל בהן
רגלם הימנית זה פרק האמצעי" וכי מתן
בהונות היו אהרן ובניו טעונין אלא כל כך למה
היאך יהוא מטהרין את המצורעין" ויקח
את החלב ואת האליה אין לך כל דבר שאין בו
מצוה למקום פירות הארץ יש בהן מצות גדולות
התרומה והמעשרות והחלה והביכורים והלקט
והשכחה והפיאה" טלית ישבה מצוה למקום
שנ׳ גדילים תעשה לך בגדים יש בהן מצוה
למקום שנ׳ לא תלבש שעטנז" שעדי
הבתים ושעדי המדינות יש בהן מצוה
למקום שנ׳ וכתבתם על מזוזות ביתך

ובשעריך בהמה טהורה יש בה מצוה למקום שנ׳
כל הבכור אשר יולד" בהמ׳ טמאה יש בה מצוה
למקום שנ׳ וכל פטר חמור תפדה בשה" חיה הגדלה
במדבר והעוף הפורח באויר עליהן הכת׳ למשיבאו
לירדן לא יהיו מחוסרין מצוה שנ׳ אשר יצוד ציד
חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר"
ושאר בהמ׳ וחיה שלא פירט הכת׳ שמן עשאן
כלל שלא יהיו מחוסרין מצות שנ׳ אך כל חלב
אשר יקריב איש ליי׳ מכל מאשר לו" קדשי המקדש
כולן קדש ויש בהן מעלות אחר מעלות כיצד
פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין שאינן נאכלין
אמ׳ הכת׳ יהא דמן ואימוריהן למז׳ קדשי קדשים
הנאכלין לכהנים אמ׳ הכת׳ יהא דמן ואימוריהן
למזבח העולה כולה כליל לאשים אמ׳ הכת׳ יהא
עורה מתנה לכהנים שלמים נאכלים לבעלים
אמ׳ הכת׳ יהא דמן ואימוריהן למז׳ שנ׳ ויקח את
כל החלב את היותרת תלומתן למזבח" ויתן את הכל
על כפי אהרן ועל כפי בניו ללמדך היאך מניפין
מוכם מנה שלמים ומן התודה ומאיל הנזיר"
ד״א ויתן על כפי אהרן וכי כל הקרבנות כולן
ניתנין על ידי הבעלים אלא ללמדך היאך משקין
את השוטות ומטהרין את היולדות ומטהרין את
המצורעים" והנף אתם תנופה לפני יי׳ זהו הדין
ללמדך תנופות הקרבנות" ויקח אתם משה מעל
כפם זהו הדין ללמדך היאך כהן נוטל את המנחה
מעל ידיה שנוטה ומניפה" מלואים הם לריח ניחח
הרי דברים קל וחומ׳ ומה אם מלך בשר ודם קונה
לו אוהב ועושה יום טוב הקב״ה שהעמיד כהן גדול
להיות משמשו על אחת כמה וכמה" אשה הוא
ליי׳ מלמד שנתכן על גבי האשים" ויקח
משה את החזה ויניפהו וכי החזה בלבד טעון תנופה
והלא כולן טעונין תנופה אלא מה החזה טעון
אף כולן טעונין הנפה" למשה היה למנה
מלמד שאין המקום מקפח שכר כל בריה
וכן הוא אומ׳ מי גם בכם ויסגר דלתים ולא

תאירו מזבחי חנם" מלמד שאין הכהן עובד
עבודת חנם לעולם אין לך כל עבודה ועבודה
שא׳ ויש לכהן חלק בה והלא דברים קל וחומ׳ ומה אם
מלך בשר ודם שהיה לו מגדין ובישולין תבשיל
אינו זז עד שמטעימו ממנו כדי שלא יתעסק
לו בא כבר יא מלך מלכי המלכי׳ הק׳ב׳ה על אחת
כמה וכמה שאינו מטריח בריותיו בחנם אלא
ושלמתי פעולתם באמת וברית עולם אכרות
להם" מאיל המלואים למשה היה למנה והרי
דברים קל וחומ׳ ומה אם משה ששימש בכהונה
שעה אחת נטל לו חלק בבהמה המשמשין
בכהונה לעולם ולעולמי עולמי׳ על אחת כמה
וכמה" ויקח משה משמן המשח מלמד שנתן
מן הדם עשרים ושתים מתנות חמש עשרה
מתנות תחלה שלשה באהרן תנוך אזן ובהן
יד ובהן רגל ושתים עשרה בארבעת בניו
תנוך ובהן יד ובהן רגל לכל אחד ואחד ומתן
שתים שהן ארבע למז׳ וחזר ועירבם ושמן
והזה על אהרן ועל ארבעת בניו נמצאת אומ׳
עשרים ושתים מתנות ניתנו מאיל המלואים"
ויק׳ ויקדש את אהרן האמורות שלא לשם
קידוש אהרן ובניו אלא כהנ׳ יתהרם עליהם"
ויאמ׳ משה אל אה׳ בשלו את הבש׳ פתח אהל מועד
מלמד על איל המלואים שהוא קדשי קדשים
לפיכך צריך בישול לפנים מן הקלעים והורה
הדין לכל קדשי קדשים שאינן מתבשלין אלא
בפנים וכן הוא אומ׳ ויאמר אלי זה המקום אשר
יבשלו שם הכהנים את האשם ואת החטאת
אשר יאפו את המנחה" ושם תאכלו אותו כאשר
צויתי היינו צוה ואכל אהרן ובניו את בשר האיל
והנותר בבשר ובלחם באש תשרפו מלמד
שהמלואים מותרין בשריפה" ומפתח אהל
מועד לא תצאו בגולה שלא יצאו" כי שבעת
ימים ימלא ידכם כמה שנ׳ שבעת ימי תמלא את
ידם מכאן אמרו בעשרים ושלשה באדר

קרבו המלואים ועשרים ושלשה ושבעה הרי
שלשים· ובאחד בניסן שלמו המלואים כל שבעת
ימי המלואים היה משה מעמיד את המשכן
בכל בקר ובקר ומקריב קרבנותיו עליו ומפרקו
ובשמיני העמידו ולא פירקו" כאשר עשה ביום
הזה כשם שלא כשרו אהרן ובניו לעבודה עד שפירשו
שבעת ימים· וכן מלואים שלהן כך צוה המקום להפריש
כהן השורף את הפרה וכהן העובד ביום הכפורים ומפרישין
אותן שבעת ימים כדי להזהיר עליהם על טהרתן וכהונתן
על כהונתן ומלוי על מלויין וכן הוא אומר כאשר עשה
ביום הזה צוה יי׳ לעשות זה מעשה פרה לכפר עליכם
זה מעשה יום הכפורים מכאן אמרו שבעת ימים
קודם ליום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת
פלהדרין וכשם שמפרישין כהן גדול מביתו כך
מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ולמה
מפרישין אותו כל שבעה שאם תמצא אשה ספק
נדה וידאג שבעת ימים אחרים" צוה יי׳ לעשות
לכפר עליכם. אמר להם כפרה זאת תכפר עליכם
עד שיחין המתים" ופתח אהל מועד תשבו
יומם ולילה. מה צורך והלא כבר נאמר ומפתח אהל
מועד לא תצאו עד יום מלאת ימי מלואיכם שומע
אני בין ביום בין בלילה ומה ת״ל ופתח אהל מועד
תשבו לא הדי זה מופנה להקש ולדון ממנו גזירה
שווה נאמר כאן תשבו יומם ולילה ונאמר להלן בסוכות
תשבו שבעת ימים יכול ביום ולא בלילה ת״ל תשבו
תשבו לגזירה שוה מה תשבו האמור כאן ביום ולא
בלילה אף תשבו האמור להלן ביום ולא בלילה"
ושמרתם את משמרת יי׳ ולא תמותו האיך וענש
כאחד והלא דברים קל וחומר מה אם המקרים דברי
בשר ודם קונה לו אוהב והמלך מקבלו המקיים
דברין שלמקום על אחת כמה וכמה" ויעש אהרן
ובנו את כל הדברים מלמד שהיו אהרן ובניו ששים
ושמחים כשומעים דברים מפי משה כשומעים
מפי הגבורה לכך נא׳ ויעש אהרן ובניו את כל
הדברים" כאשר צוה יי׳ את משה כראוי השליח

למשלח וכראוי המצוה למי שנצטוה וכשם שעשר
הקבה לאהרן ולבנו מלואים עד שכשרו לעבודה
ומלואים למזבח עד שכשר לקרבנות כך עתיד
הקב״ה לעשות לנו מלואים בימות המלך המשיח
ואחר כך יוכשרו לעבודה וכן הוא אומר וכתתה אל
הכהנים הלוים אשר הם מזרע צדוק הקרבים אלי
לשרתני פר בן בקר לחטאת ואומר שבעת ימים
תעשה שעיר חטאת ליום שבעת ימים יכפרו
את המזבח וטהרו אתו ומלאו ידיו ואומר ויכלו
את הימים והיה מיום השמיני והלאה יעשו הכהנים
על המזבח את עולתיכם ואת שלמיכם ורציתי
אתכם נאם יי׳ אלהים" כן יאמר בעל הרחמים

ויהי ביום השמיני

מושחת מלך יושב על כסא רם ונשא"
תהלתו מלאה הארץ והודו שמים כסה"
מעוז לדל ולנפש אביון אשר בו חסה"
הבוחר בעמו ועל כל עמים ראשם נשא"
שבר מוטות עולם אשר לבבם המסה"
בעל ידו החביאם ועינו עליהם חסה"
היה להם למושיע בעת כי אמונה ססה"
נסך עליהם רוח חן ועונם נשא"
כתן חמת אויביהם למו למשסה"
אז ירשו הכל טוב כל אשר חפץ יי׳ עשה"
יעזרינו השם על מעשה רצונו למען שמו"
ישקיף ברחמיו לברכינו משמי מרומו"
יאיר פניו אתנו ויפרוש עלינו סכת שלומו"
יעורר אהבת הורינו ויזכור כי אנחנו עמו"
ישיבנו לקדמותינו ויבנה לנו הדומו"
ישבור לב אויבינו וישפוך עליהם זעמו"
ישלח בם חרון אפו ובקש יאכלמו"
ישיב כל לב כל לעבדו וישתחוו לו איש ממקומו"
יגלה מלכות משיחנו ותהי משרה על שכמו"
יתן מבשר לירושלם וכה יאמר בנאמו"
הנה מלכך בא צאי לך בעקבי פעמו"

בנות צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה"
צאשה צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה" מלך
שאינה וראינה בנים המצויינים לבורא במילה ובתפלות
ובציצית" במלך שלמה מלך שהשלום שלו" ד"א
במלך שלמה המלך שהשלים את מעשיו לבריותו"
השלים אש לאבינו אברהם השלים חרב לאבינו יצחק
השלים מלאך לאבינו יעקב" ד"א במלך שלמה
המלך שהוא עשה שלום בבריותיו א"ר יוחנן כת'
המשל ופחד עמו א"ר יעקב דכפר חנן המושל זה
מיכאל ופחד זה גבריאל עמו שהם מוש למין זה לזה
לא זה מזיק את זה ולא זה מזיק את זה" א"ר יוחנן
מימיה שלחמה לא ראתה פגימתה שללבנה ולא מזל
קדים לחבריה ולית מזל חמי מה דקדמוי א"ר לוי
כולהון סלקין תמיכן כהדין דסליק בסולמא תפון וכל
כך להשלים בין בריותיו" בעטרה שעטרה לו אמו
א"ר יצחק חזרנו על כל המקרא ולא מצינו
שעשת בת שבע עטרה לשלמה בנה אלא זה אהל
מועד שהוא מעוטר בתכלת וארגמן ובתולעת
השני ובשש שעטרה לו אמו אין אמו אלא ישראל
שנ' ולאמי אלי האזינו א"ר חונא שאל ר' שמעון
בן יוחאי את ר' אלעזר בר' יוסי א"ל אפשר ששמעת
מאביך מהוא בעטרה שעטרה לו אמו א"ל הין
א"ל למלך שהיתה לו בת יחידה היה מחבבה יתר
מדאי והיה קורא אותה בתי לא זז מחבבה עד
שקרא אותה אחותי לא זז מחבבה עד שקרא אותה
אמי כך בתחלה חיבב הקב"ה את ישר' והיה קורא אותן
בתי דכת' שמעי בת וראי לא זז מחבבן עד שקרא
אותן אחותי דכת' פתחי לי אחותי רעיתי" לא זז
מחבבן עד שקרא אותן אמה דכת' שמעו אלי עמי
ולאמי אלי האזינו" לאמי כת' עמד ר' שמעון בן יוחאי
ונשקו על ראשו א"ל אלו לא באתי לעולם אלא לשמוע
דבר זה מפיך דיאי" ביום חתונתו ביום ששרת
שכינה בישראל וביום שמחת לבו ביום שירדה
אש חדשה מן המרום וליחכה על גבי המזבח
את העולה ואת החלבים ואיזה יום זה יום השמיני
ששימש אהרן בכהונה גדולה מנין ממה שקריין
בענין ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו
מה ת"ל ויהי מלמד שהיתה שמחה לפניו כמו
ביום שנברא בו העולם במעשה בראשית הוא אומ'
ויהי ערב ויהי בקר וכאן כאמ' ויהי ביום השמיני כנ"ב
אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעש' בראש'
ראשון לנשיאים ראשון לכהונה ראשון לעבודה ראשון
לירידת האש ראשון לאכילת קדשים ראשון לאסור
הבמות ראשון לשכן שכינתו בישראל ראשון לברך
את ישראל ראשון לראשי חדשים" ויהי ביום
השמיני זה אחד מן הכתובים הצריכין להדרש
נאמ' כאן ויהי ביום השמיני ולהלן נאמ' ויהי ביום
השלישי ואיני יודע אם שלישי למנין ואם שלישי
לשבת ואם שלישי לחדש. וכשהוא אומ' כי ביום
השלישי ירד י"י ויהי ביום השלישי בהיות הבקר" הוי
שלישי לרביעי שהוא ששה לחדש" וכאן הוא
אומ' ויהי ביום השמיני איני יודע אם שמיני
למנין אם שמיני לקדש לראש חדש כשהוא אומ'
כי שבעת ימים ימלא את ידכם וסמיך ליה ויהי
ביום השמיני הוי שמיני למנין לא שמיני לראש
חדש" קרא משה לאה' ולבניו לפי שכיבדו המקום
לאהרן תחלה אף משה כיבדו בסוף ומנין שכיבדו
המקום לאהרן תחלה שנ' ונעלית אתה ואהרן עמך
ואף משה כיבדו בסוף שנ' קרא משה לאהרן ולבניו
ואחר כך לזקני ישראל לפי שכבד הקב"ה לזקנים תחלה
שנ' לך ואספת את זקני ישראל ואומ' עלה אל י"י אתה
ואהרן ושבעים מזקני ישר' לפי כך משה נוהג בהן
כבוד בכל מקום ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר
לכפר על מעשה העגל א"ר יודן כהונה נתפתחה
על ידי עגל ועל ידי עגל נתבוססה" תא' קח
לך עגל מלמד שאמ' משה לאהרן אהרן אחי
אעפ' שנתרצה המקום לכפר על עונותיך צריך
אתה ליתן לתוך פיו שלשטן שלח דורון לפניך עד
שלא תיכנס למקדש שמא ישטינך בביאתך
במקדש קח לך עגל בן בקר לחטאת תהא דרון

לפניך ואחר כך תכפר שמא תאמר עליך אין צריך
כפרה לא אני והלא אף ישראל צריכין כפרה שנא'
בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים וכי מה ראו
ישראל להביא יתר מאהרן אלא אמר לאהרן יש בידך
תחלה ויש בידכם בסוף יש בידכם חטא מכירתו של יוסף
שנ' וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתנת בדם
ויש בידכם בסוף עון מעשה העגל שנ' עשו עגל
מסכה יבוא שעיר ויכפר על מעשה שעיר יבוא עגל
ויכפר על מעשה עגל" ושור ואיל לשלמים לפי
שנדמית עבירה שעשו לשני מינים לפי כך הביאו
משני מינין" ומנין שנדמית עבירה לשני מינין
שנ' עשו להם עגל מסכה ולהלן הוא אומ' וימירו
את כבודם בתבנית שור יבוא שור ויכפר על מעשה
שור יבוא עגל ויכפר על מעשה עגל" ותדעו שנתרצה
המקום לכפר על עונותיכם שהרי עבירה שאתם
מתלחין ממנה היא נזבחת לפני הקב"ה שנ' לזבח
לפני יי'" אמרו ישראל למשה וכי היאך מדינה מקלסת
את המלך והיא רואה את המלך אמ' להן על מנת כן
היום יי' נראה אליכם" ויקחו את אשר צוה משה
זריזות" ויקרבו כל העם ויעמדו לפני יי' מלמד
שקרבו כולם בשמחה ועמדו לפניו משל לנכרי
שנכנס על אשתו והוציאו מביתו לאחר ימים נתרצה
לו והכניסה לביתו מיד קשרה מתנה וקשרה את כתפיה
יותר משמשתו יותר מדאי אף כך ישראל כיון שידעו
שנתרצה להן הקב"ה לכפר על עונותיהן קרבו כולם
בשמחה ועמדו לפניו שנ' ויקרבו כל העדה ויעמדו
לפני יי' וכי חצר אהל מועד שהיא מאה על חמשים
מחזקת כל ישר' והלא מחנה ישראל יב' מיל אלא מכאן
שהחזיק המועט את המרובה" ויאמר משה
זה הדבר אשר צוה יי' תעשו מלמד שאמר להן משה
לישראל אותו יצר הרע העבירו מלבבכם והיו כולכם
ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום וכשם
שהוא יחידי בעולם תהא עבודתכם מיוחדת לפניו
שנ' ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד
כי יי' אלהיכם הוא אלהי האלהים אם עשיתם כן

וירא אליכם כבוד יי'" ויאמר משה אל אהרן קרב
אל המזבח לא נשא משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי
שמו" מלמד ששקולין זה בזה" קרב אל המזבח
מושלו משל להדיוט למלך שנשא אשה והיתה
מתביישת מלפניו ונכנסה אצלה אחותה אמ'
לה אחותי למה נכנסת לדבר זה לא שתשמשי את
המלך הגיסי את דעתך ובואי ושמשי את המלך
כך אמ' לו משה לאהרן אהרן אחי לא נבחרת להיות
כהן גדול אלא שתשרת את המקום הגס את דעתך
ובוא ועבוד את עבודתך ויש אומ' היה רואה את
המזבח כתבנית שור והיה מתירא ממנו נכנס
משה אצלו ומשה אמ' לו אהרן אחי לא מה שאתה
מתירא הגס דעתך ובוא עבוד עבודתך לכך נאמ'
קרב אל המזבח" ועשה את חטאתך" חטאתך
קודמת לחטאת העם ועולתך קודמת לעולת העם
כפרתך קודמת לכפרת העם" ויקרב אהרן אל המזבח
בזריזות" וישחט את עגל החטאת בתחלה
ולבסוף ויקרב את קרבן העם מאחר שנכפר מן לבנתיו
בא לו לקרבן העם תדע שקרבנו מכפר יתר מקרבן העם
שקרבן העם אינו מכפר על הכהנים וקרבנו מכפר
על ידו ועל ידי כל העם שנ' ועשה את חטאתו ואת עולתו
וכפר בעדך וג' ויקריבו בני אהרן זו היתה תחלת
עבודה לאהרן ובניו" ויטבל אצבעו כסדר האמור
להלן כך עשה כאן מלמד שכל מה שעשה משה
בשבעת ימי המלואים עשו אהרן ובניו כמותו ביום
השמיני והשלים איל החטאת והקריב איל העולה
שהחטאת קודמת לעולה בכל מקום" וישחטהו
ויחטאהו כראשון מה ראשון טעון חטוי מה ראשון
טעון שתי מתנות שהן ארבע אף זה טעון שתי
מתנות שהן ארבע" ויקרב את העלה ויעשה כמשפט
מה העולה טעונה הפשט ונתוח אף זו טעונה הפשט
ונתוח מה העולה כליל לאשים אף זו כליל לאשים
מה העולה עומד בצד המזבח וזורק אף זו עומד
בצד המז' וזורק מה העולה אם פקעו איברים מעל
גבי המזבח מחזירין למערכה אף זו אם פקעו

איברים מעל גבי המזבח מחזירין למערכה לכך
נאמ' ויעשיה כמשפט" ויקרב את המנחה וימלא
כפו ממנה נאמ' כאן מלוי ונאמ' להלן מלוי מה
מלוי אמור להלן מלוא קומצו אף כאן מלוא
קומצו" ומה מלוי אמור להלן קמץ ועלה בידו
צרור או גרגר מלח או קורט שללבונה פסולה"
ויקטר על המזב' מלבד עולת הבקר" מה בא זה ללמד
אם ללמד שאם לא מצא מנחה יביא בהמה והלא
כבר נאמ' ויקרב את העל' ויעשיה כמשפט אם כן
למה נאמ' מלבד עלת הבקר מלמד ששתי מנחות
הין שם אחת שעולת ואחת בפני עצמה" וישחט
את השור ואת האיל זבח השלמי' אשר לעם" מכאן
למח שלמים לצבור" ואת החלבים ואת השוק הימין
הניף להגיד גדולתו שלאהרן ושלבניו שבשעה
קלה למדו שבע עבודות שחיטה קבלה וזריקה
הזיה וחטוי יציקה ותנופה" וישא אהרן את ידיו
היום זכו בנשיאות כפים" וישא אהר' אהרן נשא
ידיו למעלה מן העם לא למעלה מן הציץ ושאר
כהנים למעלה על גבי ראשיהן" ויברכם בעמידה
יכול בעמידה ושלא בעמידה ת"ל לעמוד לפני יי
לשרתו ולברך בשם יי הקיש ברכה לשירות מה
שירות בעמידה אף ברכה בעמידה ואומ' ויקומו
הכהנים ויברכו את העם ברוח שלחזקיהו מלך יהודה
שהיו עוסקין בתורה" מהוא אומ' ותבא תפלתם למעון
קדשו לשמים אבל בדורות אחרי' שהיו עוסקין בע"ז
מהוא אומ' ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם"
ויברכם זו ברכה סתומה שאין את יודעה והאר
הכתו' ומישה להלן" יברכך יי וישמרך" יאר יי פניו
ישא יי" וירד משה מעשות וכי ברכה קודם גמר
עבודה או לאחר גמר עבודה אלא הרי זה מקרא מסורס
איכו ראוי לומ' אלא וירד משה מעשות החטאת והעולה
והשלמים ואחר כך נשא אהרן את ידיו שבירידתו
נשא את ידיו ובירך את העם ולמדו לבנין ברכת כהני'
במק' אחר שמקריבין תמיד שלשחר באין ועומדין
על מעלות האולם ופותחין יברכך הוי אין ברכה

אלא לאחר גמר עבודה וכן הוא אומ' לשרתו ולברך
בשמו ברכה לאחר עבודה" תנן התם ובירכו את
העם ברכה אחת אלא שבמדינה אומ' אותה שלש
ברכות ובמקדש ברכה אחת במקדש אומרין את
השם בכתבו ובמדינה בכנויו במדינה הכהנים
נושאים את ידיהם כנגד כתפיהן ובמקדש על
גבי ראשיהן חוץ מכהן גדול שאינו מגביה ידיו
למעלה מן הציץ ר' יהודה אומ' אף כהן גדול
מגביה את ידיו למעלה מן הציץ שנ' וישא אהר'
את ידיו אל העם ויברכם" ויבא משה ואהרן אל
אהל מועד ויצאו ויברכו את העם ולמה נכנס
משה עם אהרן ללמדו על מעשה הקטרת אתה
אומ' ללמדו על מעשה הקטרת או לא נכנס
עמו אלא לדבר אחר הרי אני דן ירידה טעונה ביאה
מה ירידה מעין עבודה אף ביאה מעין עבוד'
ר' שמעון אומ' יציאה טעונה ברכה וביאה
טעונה ברכה מה יציאה מעין עבודה אף ביאה
מעין עבודה הא למה נכנס משה עם אהרן
ללמדו על מעשה הקטרת" ויצאו ויברכו
את העם מה ברכה בירכם ר' מאיר אומ' כלשון
הזה ברכם אמ' להן יי אלהי אבותיכם יוסף עליכם
ככם אלף פעמ' ויברך אתכם כאשר דבר לכם"
כשם שזכיתם ועסקתם במלאכת המשכן ושרתה
שכינה על מעשיכם כך תזכו ותבנו לפני
הבחירה" ותשרה שכינה במעשה ידיכם וכן
לו ויהי נועם יי אלהי' עלינו ומעשה ידינו כוננה ע
ועל אותה שעה הוא אומ' צאינה וראינה ב
ציון במלך שלמה" וירא כבוד יי אל
העם" ותצא אש מלפני יי ותאכל ע
המז' כיון שראו ישראל אש חדשה שירדה מן
ולחכה על גבי המזבח את העולה ואת הח
" על פניהם אודעה ושיבחו את המקום שנ'
כל העם וירנו ויפלו על פניהם וכן נפלו ע
בימי שלמה שנ' וכל בני ישר' רואים ב
האש וכבוד יי על הבית ויכרעו אפים

הלינקה ועל חזותה שעה הוא אומ' ונתרבה לי ל
חת יהודה וירושלים כימי עולם" כימי משה
שנים קדמוניות כשנות שלמה לאומ' מי גו'
מינה זאת לי" וכשנים קדמוניות כשנות הבל שלא
תה ע"ז בעולם" תאנא אש שירדה בימי משה לא
ותלקה ממזבח הנחשת עד שבאו לבית העולמים
ש שירדה בימי שלמה לא נסתלקה ממזבח העולה
ד שנסתלקה בימי מנשה עד שהעמיד צלם בהיכל
נא חמשה דברים נאמרו באש שלמערכה רבוצה
ארי וגלאה תנ"א אמ' ר' חנינה סגן הכהנים ובדרג כחמה
יש בה ממש ואוכלת לחים כיבשים ואינה מעלה
עשן" רבוצה כארי והא תניא אמ' ר' חנינה סגן הכהנים
אני ראיתיה רבוצה ככלב לא קשיא הא במקדש ראשון
א במקדש שני ובמקדש שני מאי הואי והא אמ'
שמואל בר אויא אמ' רב אחא מאי דכת' וארצה
ו ואכבד" וקרין ואכבדה מאי שנא דמחוסר
י אלא חמשה דברים שיש בין מקדש ראשון לשני
ו הן ארון וכפרת וכרוב אש ושכינה ורוח הקדש
ארים ותמים אמרי מהוה הוה סיועי הוא דלא מסייע"
שש אשות הן יש אוכלת ואינה שותה
לה ואינה אוכלת ויש אוכלת ושותה ויש
לחים כיבשים ויש אש דוחה אש ויש אש
שניה' יש אוכלת ואינה שותה" זו היא דיד
נבנסין ואינה אוכלת אש שלנעמות והיא
פלטו אוכלת ושותה זו היא דאליהו דכת' ואת המים
כית עלה לחכה" אוכלת לחים כיבשים דמערכה
תהא אש דמלאכים" אש אוכלת אש ושכינה
עגל הושיט אצבעו בהן ושרפן" ויקחו
לירן נדב ואביהוא אף הם בשמחתן" בראש
קפלאו אש חדשה שירדה מן המרום וליחכה
לפי ה' מזבח את העולה וג' הביאו דעתן ועמדו
כם אהבה על אהבה שנ' ויקחו בני אהרן
אקיחה אלא לשון שמחה" וכן הוא אומר
אתם לכם ביום הראשון ושמחתם כאמ'
קיחה ונאמ' להלן קיחה מה קיחה האמו

להלן שמחה אף קיחה האמורה כאן שמחה"
נדב ואביהוא מה ת"ל ממשמע שנ' נדב ואביה'
איני יודע שהן בני אהרן אם כן למה נאמ' בני אהר'
לא חלקו כבוד לאהרן" נדב ואביהוא שלא נטלו
עצה ממשה" איש מחתתו איש מעצמו עשו
שלא נטלו עצה זה מזה" ויקריבו לפני י"י
אש זרה ר' ישמעאל אומ' אש זרה ממש ת"ל אשר
לא צוה אותם הכניסוה שלא בעתה" ר' עקיבה
אומ' אש זרה ממש היתה ומבית כירים הביאוה
שנ' ויקריבו לפני י"י אש זרה" אם כן למה נאמ'
אשר לא צוה אותם לא נמלכו במשה רבן" שאל
ר' אליעזר אומ' לא נתחייבו מיתה בני אהרן אלא
שהורו הלכה בפני משה רבן שכל המורה הלכה
בפני רבו חייב מיתה" אמרו מעשה אירע
בתלמיד אחד שהורה הלכה בפני רבו ר' אליעזר
בע"ו ואמ' לאימא שלום אשתו אינו מוציא
שבתו ולא יצאת שבתו עד שמת לאחר שמת
נכנסו חכמ' אצלו ואמרו לו רבי נביא אתה אמ'
להן לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך
אני מקובל שכל המורה הלכה בפני רבו חייב
מיתה" תני אסור לתלמיד להורות הלכה בפני רבו
עד מיתה שיהא רחוק ממנו י"ב מיל כנגד
מחנה ישראל דכת' ויחנו על הירדן מבית הישימות
עד אבל השטים והוו תלי סר מילין" ר' תנחום
בר חייא הוה יתיב בחפר הוון שאלין ליה והוו א
מורה שאילה והוא מורה אמרו לה תלמידין
למדתנו רבנו תלמיד אל יורה הלכה בפני רבו עד
שיהא רחוק ממנו י"ב מיל כמחנה ישראל והא
ר' מנא רבך יתיב בצפרין אמ' להון ייתי עלאי דלא
הוינא ידענא מן הדא ששתא לא אורי"
ויקריבו אש זרה" כיון שראו אביהם נכנס
הוא ומשה והקטירו קטרת ויצאו ונגלית שכינה
וירדה אש מן השמים אמרו אף אנו נעשה
כן ותצא אש על ידינו מיד ותצא אש מלפני
י"י ותאכל אתם כר חמ' ר' לוי כת' ואל משה אמר

עלה אל יי' אתה ואהרן נדב ואביהוא מלמד
שהיו משה ואהרן מהלכין תחלה ונדב ואביהוא
מהלכין אחריהן וכל ישר' מהלכין אחריהן והיו
אומ' מתי שני זקנים הללו מתים ואנו מנהגים
בשררה על הציבור ר' יהושע אומ' בפניהם אמ'
אהללה ר' פינחס אומ' בלבם הרהרו אמ' ר' ברכיה אמ'
להן הקב"ה אל תתהללו ביום מחר כי לא תדע מה ילד
יום" הרבה סייחים מתו ונעשו עורותיהן שטוחין על
גבי אמותיהן הא כיצד קובע את מי אמ' רב פפא היינו
דאמרי אינשי כפישי גמלי סאבי דטעינו משכי
הובני" במעשה שנטלו ספסן שלהן מהר סיני וכן הוא
אומ' ואל אצילי בני ישר' לא שלח ידו אמ' ר' פינחס
מכאן אנו שהיו ראוין להשלחת יד" אמר ר' הושעיה
וכי קלורין עלת עמהם לסי' דתימר ויחזו את האלהים
ויאכלו וישתו אמ' ר' יוחנן אכילה ודייה באורפני מלך
חיים אמ' ר' תנחומא מלמד שהגיסו את לבן ועמדו
על רגליהן וכמנו אתראשיהן וזנו את עיניהן מן
השכינה כאדם שהוא מביט בחבירו מתוך מאכלו
ומתוך משקה ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי משה לא
זן עיניו מן השכינה ונהנה מן השכינה לאזן עינו
מן השכינה דכת' ויסתר משה פניו ונהנה מן השכינ'
שנ' וירא אהרן וכל בני ישר' והנה קרן עור פני משה"
נדב ואביהוא זנו עיניהן מן השכינה ראויין היו למיתה
מפני שהיו רוצין גדולתן שלמשה ואהרן והיו אומרין
אימתי ימותו שני זקנים הללו ותהא כל ההנהגה
שלנו תדע לך שהוא כן שהרי בשעה זו לא השגיח
על משה ועל אהרן אלא הניחום הם מבחוץ ונכנסו
להם לפנים מן הפרכת שלא ברשות וכי יש הבסת
דעת יתר מזה והושיבו שלא כהוגן ויצאו שרופים
אמ' להן הקב"ה לא דייכם שצלצלתם בכבוד אבותיכם
אלא שהקרבתם קרבן שלא צויתי אתכם מיד וימותו"
אמ' ר' יהושע בן קרחה כבר נרמז לו למשה בסיני
שעתיד להתקדש בבנו שלאהרן שנ' וגם הכהנים
הנגשים אל יי' יתקדשו פן יפרץ בהם וכי באותה שעה היו
כהנים והלא אין עבודה אלא בבכורות שנ' וישלח את

נמ' בני ישר' חסר מהוא וגם הכהנים אלא
בשעה שיגיע זמנן שלכהנים לשמש אני עוש
בהן פרצה ולבסוף ידע משה היינו דכת' הוא אש
יי' לאמר בקרבי אקדש" אמ' ר' תנחום מפני מ
נפרע הקב"ה מהן בסיני עד שבאו לאהל מועד ונע
דבר שלא כהוגן כדי להודיע כמה ארך אפים לפ
שלא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה בשלוום שה
נושה בחבירו מאה מנה עוקפו ונכנס לביתו ונוט
מה שהוא מוצא אפלו טלית אפלו בהמה ונפרע
קודם שיאבד הכל ולא ימצא מהיכן יפרע אבל ה
חינוכן אלא ממתין לו עד שיתמלא שטחו וגובה
הכל וכן עשה בבני אהרן המתין עד שנתמלא
ובלבל עליהן את הכל" ד"א מפני מה לא נפ
מהן בסיני שאלו מתו בסיני אין כל בריה יודעת
מה עשו ונמצאת מדת הדין מקופחת אלא המת
להן עד שעשו דבר שלא כהוגן ונכנסו שלא בר
ונתפרסם חטאן לכל דברי שלא יהא פתחון פה למ
אחר מדותיו שלהקב"ה כלום" ותצא אש מלפ
יי' ותאכל אותם" ר' אחא בריה ור' זעירא פתח א
לזאת יחרד לבי ויתר ממקומו מהוא לבב
היך מה דאת אמ' לנתר בהן על הארץ
יכן בנו שלאהרן דומין למטה מטולת לו
יבש ויצא לה" טיטוס הרשע נכנס
וגדר כל הפרכת ונכנס בשלום ויצא בשלום
שלאהרן נכנסו להקריב ויצאו שלוים"
ידעתי ואמצא ואבוא עד תכונתו שאין
לעמוד על מדותיו שלהקב"ה ואין מי יכו
אחריהן וכן שלמה אומ' את הכל ראיתי
יש צדיק אובד בצדקתו ויש רשע מאריך
בוראי יש צדיק אובד בצדקתו אלא שהוא
אובד בצדקתו ויש רשע מאריך ברעתו
שהוא נראה כבר מאריך ברעתו" אמ' ר' ס
שאין כל בריה יכולה לעמוד בכל מדותיו
תמר זינתה יצאו ממנה שלשה מלכים
הפיל כמה אלפים מישראל אלא כל אחד ואחד

כוונתו" ותצא אש מלפני ייי ותאכל אתם" מלמד
שיצאת אש מבית קדש קדשים ושרפה אחר
נשמתו. אבא יוסי בן דוסא אומ' שני חוטין של אש
יצאו מבית קדש הקדשים ונפצלו לארבעה ונכנסו
שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה שנ'
ותאכל אתם" אתם שרפה בגדיהם לא שרפה וכן הוא
אומ' ויקרבו וישאם בכתנתם בכתנות הנישאין
או יכול בכתנות הנושאין ת"ל ותאכל אותם" אותם
שרפה בגדיהם לא שרפה ואומ' ולבני אהרן תעשה
כתנות. כתנות לכהנים לא כותנות ללוים" וימתו
לפני ייי" ר' אליעזר אומ' לא מתו בני אהרן אלא בפנים
שנ' וימותו לפני ייי ר' עקיבה אומ' לא מתו בני אהרן
אלא בחוץ מקום שהלוים מותרין להכנס שנ' ויקרבום
וישאם בכתנתם אם כן למה נאמ' וימתו לפני ייי נכפו
המלאך דחפן והוציאן לחוץ ר' אליעזר אומ' לא מתו
בני אהרן אלא בפנים שנ' וימתו לפני ייי אם כן למה
נאמ' ויקרבו וישאם בכתנ' מלמד שהטילו בהן חניכות
שלברזל גררום והוציאום לחוץ" איסי בן יהודה אומ'
לא מתו בני אהרן אלא כדי לקדש שמו שלהקב"ה ושלא
ליתן פתחון פה לכל באי העולם שלא יאמרו שלא שרתה
שכינה באהל מועד אלא בערפל שהרי נדב ואביהוא
נכנסו לפני לפנים ולא הוזקו" ומשל למלך שבנה
פלטורין ושכללה וקבע כסא בתוכה נכנס אחד מבני
פלטין נטל כתר ונתן בראשו וישב לו על כסאו אמר
המלך אם אני מאריך אפי עם זה עכשו כל בני פלטין
שלי עושין ליכך ונמצא כבודי מתמעט מיד אמר
לספקלטור וחתך את ראשו ונפלה חלחלה במקורבין
קל וחומ' במרוחקין כך כיון שנכנסו נדב ואבי' לפני
לפנים אמ' הקב"ה אם אני מאריך אפי עם אלו עכשו
כל אחד ואחד עושין ליכך ונמצא כבודי מתמעט
אלא ימות נדב ואביהוא ומאה כיוצא בהן ואל יתמעט כבודי
אפלו שעה אחת. ואמ' למלאך ונגפן והרגן והוציאן
חוץ ונפלה חלחלה במקורבין קל וחומ' במרוחקין
עליהם ועל כיוצא בהן נאמ' אשר לא נשא פני
שרים ולא נכר שוע לפני דל כי מעשה ידיו כולם

מאי אשר לא נשא פני שרים אלו משה ואהרן שלא
נשא להן הקב"ה פנים כהרף עין אין לך בעולם גדול
למעלה מגדולתו שלמשה שהוא אב בתורה אב בחכמה
אב בנביאות שהוא מבקש רחמים על כל ישראל
ונענה ובשביל דבר הקל שיצא מפיו שאמ' שמעו
נא המורים נגזרה עליו גזרה מיד שלא יכנס לארץ
אע"פ שסידר תפלות וכמה תחנות שתבטל גזרה לא
אלא אמ' לו הקב"ה רב לך אל תוסף דבר אלי שאין לפני לא
עולה ולא שכחה ולא משוא פנים ולא מקח שחד"
וכי אין לנו מקודש יותר מקדושתו שלאהרן ולא מגלה
על מעלתו ושבחו בנין לאותה הקדייה לא תאריך
להן לכבוד אביהן אלא וימת נדב ואבי' על פני אהרן אביו
מאי על פני שלא נשא להם פנים בשביל אביהם
והלא דברי' קל וחומ' ומה אם משה ואהרן שיש בהן
כל מדות טובות שבעולם שכל העולם אין עומד
אלא בשבילן לא נשא להן הקב"ה פנים שאר בני אדם
ההדיוטות על אחת כמה וכמה" ר' ירמיה אומ' בא' [illegible]
מקומות מזכיר מיתתן והוא מזכיר תקלתן
ללמדך שלא מתו אלא על הקריבה ועל הקריבה ועל
שנכנסו שלא בעצה ועל אש זרה שהקריבו
על הקריבה שנכנסו לפני לפנים" ועל הקרבה
שהקריבו קרבן שלא נצטוו ועל אש זרה אש מבית
הכירה הכניסו" ועל שלא נטלו עצה זה מזה"
ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי בשביל ארבעה דברים
מתו בניו שלאהרן ובכולן כת' בהן מיתה ואלו הן על ידי
שנכנסו שתויי יין וכת' במיתה שנ' יין ושכר אל
תשת ולא תמותו ועל ידי שנכנסו שלא רחוצי ידים
ורגלים וכת' בו מיתה והיה על אהרן לשרתו ונשמע
קולו ולא ימות וכי מה היו מחוסרין תא"ל לוי
מעיל היו חסרים דכת' ביה מיתה ועל ידי שלא היו
להם בנים וכת' בו מיתה שנ' וימת נדב ואביהוא"
ובנים לא היו להם אבא חנן אומ' אף על ידי שלא
היה להם נשים דתנן וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו
היא אשתו" אמ' לוי שחצים היו הרבה נשים היו
עגונות היו יושבות ומשמרות להן והן מה היו אומ'

אחי אבינו מלך אחי אמינו כשי אבינו כהן גדול
אנו שני סגני כהונה איזו אשה שהיא הוגנת לנו
ר' מנחמא בשם ר' יהושע בן נחמיה סמכהן לקרין
קראה בחולין אכלה האש ובתודרין לא הלכו לא
הללו למה בחולין אכלה אש משום ובתודרין לא
הלכו ר' אליעזר המודעי אומ' בארבעה מקומות
מכתב מיתתן ומזכיר סורחנן בצדן ללמדך שלא היה
בהן חטייה אחת אלא אם כך חס המקום על הצדיקים בשעת
כעס על אחת כמה וכמה בשעת רצון וכן הוא אומ'
בעת רצון עניתיך" ר' לוי פתח אמרתי להוללים אל תהלו
למעלה בליג א' ושלכהנים מלא עליכם התחלות רשות
ואתם תדימו קדה הצדיקים לא שמחו בעולמי אלישבע
בת עמינדב לא שמחה בעולמי ואתם מבקשין לשמוח
בעולמי" אלישבע בת עמינדב ראת' ארבע שמחות
ביום אחד ראתה יבמה מלך ואחיה נשיא ובעלה כהן
גדול שני בניה שני סגני כהונה וכיון שנכנסו להקריב
יצאו שרופין ונהפכה שמחתה לאבל וכן הוא אומ'
לשחוק אמרתי מהולל לומ' כן שאין שמחה שלימה
בעולם הזה ואין שם שמחה שלימה אלא לעולם הבא
שנ' שובע שמחות את פניך נעימות בימינך נצח"
ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר יי' זה הדבר נאמר
לו למשה בסיני ולא ידעו עד שבא מעשה לידו אמ'
לו משה לאהרן אהרן אחי לא מתו בניך אלא על
קדושת שמו שלהקב"ה וכיון שידע אהרן שבניו
ידועי המקום הם שתק וקיבל שכר על שתיקתו
שנ' וידם אהרן מכאן אמרו כל המקבל עליו ושותק
סימן יפה לו ועל ידי דוד הוא אומ' דום ליי' והתחולל
לו ועל ידי שלמה הוא אומ' עת לחשות ועת לדבר
שתים לכל עתים שאדם שותק עתים שאדם מדבר"
רב מנא ומיתת אחתיה סלקון ר' אבין וחבריה למחמייה
ליה יתבון והוא שתיק אמרי ליה ר' לית את אמ' לן
חדא מלה מלין דאורייתא אמ' להון הא עתה דיהיון
אורייתא שתקין ותשלא שליקין דאמ' שלמה עת
לחשות ועת לדבר" שלח ליה מר עוקבא לר'
אליעזר בני אדם עומדין עליי ובידי למסרן למלכות

מקוה שלטיט וכתב ליה אמרתי אשמרה דרכי
מחטוא בלשוני וג' אעפ' דעזור רשע לנגדי אשמור
לפי מחסום הדר ר' שלח ליה קא מעשי לי טובא שלח
ליה דום ליי' והתחולל לו אתה דום ליי' והוא מפיל
מהן חללים חללים השכים והערב עליהן לבית הכנסת
והן כלין" מאיליהן הוברייא מפי ר' אליעזר ונתנוהו
בקולר" דבר דום ליי' והתחולל לו לעולם ילמד אדם
עצמו להיות דומם ומודה עם כל מדה ומדה בין
טוב ובין רע" שהכל בדין והכל במשפט ואשרי
מי שלבו לכך וכן הוא אומ' טוב ויחיל ודומם לתשועת
יי' ואומ' ישב בדד וידם כי נטל עליו" ויקרא
משה אל מישאל ואל אלצפן בני עוזיאל דד אהרן"
ממשמע שנ' ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל
איני יודע שעוזיאל דד אהרן אם כן למה נאמ' דד
אהרן מה אהרן אוהב שלום ורודף שלום אף עוזיאל
רודף שלום" ומנין שהיה אהרן רודף שלום בישראל
שנ' ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישר' ובמשה
הוא אומ' ויבכו בני ישראל את משה מפני מה בכו
את אהרן שלשים יום כל בית ישראל ואת משה לא
לא בני ישראל שאינו אומ' לאיש סרחת ולאשה סרחת
אבל משה מפני שהיה מוכיח את ישראל נאמ' בו
ויבכו בני ישראל" אמ' רבן שמעון בן גמליאל גדול
השלום שאהרן כהן גדול נשתבח בשלום שהיה אוהב
שלום ורודף שלום ועליו הכת' אומ' בשלום ובמישור
הלך אתי ורבים השיב מעון מלמד כשהיה רואה
או יודע שיש שני בני אדם שונאין זה את זה היה
הולך אצל אחד מהן ואומ' לו למה אתה שונא לפלו'
כבר בא אצלי ונשתטח לפני ואמ' לי חטאתי לפלו'
לך ופייסו עלי וכן היה אומ' לשני כראשון והיה משים
שלום ומטיל אהבה ורעות בין בני אדם הה"ד ורבים
השיב מעון תחנה וכן הכת' מפרש עליו בקבלה
בריתי היתה אתו החיים והשלום שהיה רודף שלום
בישראל ואתנם מורא לו וייראני שקיבל עליו את
כל דברי תורה באימה בקדושה ובזיע ומה ת"ל ומפני
שמי נחת הוא אמרו בשעה שהציץ משה שמי

המשחה על ראש אהרן כדתנ׳ ונפל לאחורין ואמ׳ חויי׳
שמעלתי בשמן המשחה הסיבה אותו והחקדש הנה
מה טוב ומה נעים וג׳ כשמן הטוב על הראש וג׳ כטל
חרמון שיורד מה טל אין בו מעילה אף שמן המשחה
אין בו מעילה׳ תורת אמת היתה בפיהו שלא אמ׳ על טמא
טהור ועל טהור טמא׳ ועולה לא נמצא בשפתיו שלא
אסר את המותר ולא התיר את האסור׳ בשלום ובמישור
הלך את שלא הירהר אחר דברי המקום כדרך שלא הירהר אב׳
אביו׳ ורבים השיב מעון שהשיב פושעים לתלמוד
תורה׳ ואומ׳ מישרים אהבוך׳ קרבו שאו את אחיכם
מאת פני הקדש כאדם שאו׳ אמו׳ לחבירו ל׳ יזרן בשם
בשביל יהושע בעלך קרבו שאו את אחיכם מאת פני
הקודש אין כת׳ כן אלא מאת פני הקדש׳ כאדם שגוא׳ אמ׳
לחבירו העבר את המת הזה מלפני האבל ערמתי יהיה
האבל הזה מצטער מיכן אמ׳ ל׳ אליעזר קשה מיתתן
שלבני אהרן לפני הקב״ה יותר מאבוהן ל׳ בלכיה פתח
גם ענוש לצדיק לא טוב אמ׳ הקב״ה אעפ׳ שעשאני
את אהרן ומעלתי שני בניו ממנו לא טוב אלא שבזמ׳
מרת הדין׳ ויקרבו וישאם בכתנתם בכתנות הנשאים
לא בכתנות הנושאין מלמד שהיא סריפת נשמה
בלבד וכן הוא אומ׳ וימתו לפני יי׳ מיתה כעין מיתה׳
ויאמ׳ משה אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר׳ ל׳ אומר
בגדולה מתחילין מן הגדול ובקלקלה מן הקטן׳ ומנין
שהקלקלה מתחילין מן הקטן שנ׳ ויאמר אלהים אל
הנחש כי עשית זאת׳ אל האשה אמר׳ ולאדם אמר׳
ראשיכם אל תפרעו אל תגדלו או אינו אומ׳ אלא
ראשיכם אל תפרעו מן הכובע הריני דן נאמ׳ כאן פרוע
ונאמ׳ להלן פרוע מה פרוע להלן גידול שיער אף כאן
גידול שיער׳ ובגדיכם לא תפר׳ אל תקרעו בגדיכם׳ ולא
תמותו ממשמע לאו אתה למד הין׳ תנו רבנן ראשיכ׳
אל תפר׳ אל תגדלו שיער וכמה גידול שיער שלשים
יום מכאן אמרו כהן הדיוט מספר אחד לשלשים יום
ומנא לן דכת׳ וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו׳ ומנ׳
לן דשלשים יום אתיא פרע מנזיר כת׳ הכא ופרע
לא ישלחו וכת׳ התם קדש יהיה גדל פרע מה להלן

שלשים אף כאן שלשים ושלשים גופיהו מנא לן אמ׳ רב
מתנה אמ׳ קרא יהיה יהיה בגימטריא תלתין הוה אמ׳ ליה
רב פפא לאביי אלא מעתה לירבו כלל אמ׳ ליה אי כת׳ לא
ישלחו פרע כדקא אמרת השתא דכת׳ ופרע לא ישלחו
פרע ליהוי שלוחי לא לי שלחו איהו אפלו הידא נמי
כמי ליבעי אמ׳ ליה דומיא דיין מה יין בזמן ביאה הוא
דאסיר שלא בזמן ביאה שרי׳ אף גידול שיער בזמן
ביאה הוא דאסיר שלא בזמן ביאה שרי׳ תנן התם
אלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש בשלמא שתויי
יין במיתה דכתי׳ יין ושכר אל תשת וג׳ אלא פרועי ראש
מנא לן דכת׳ וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וסמ׳
ליה ויין לא ישתו כל כהן מה שתויי יין במיתה אף
פרועי ראש במיתה׳ אמ׳ ליה רבינא לרב אשי מיקמי
דאיקרא ביחזקאל מאן אמרה
אמ׳ ליה ולטעמיך הא דאמ׳ רב חסדא דבר זה מתורת
משה לא למדנו׳ מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו׳ שנ׳
כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל מקדשי
לשרתני מק״ש ערל לבכר מקמי דאתי יחזקאל מאן
מא׳ אמרה אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזק׳ ואסמכי׳
אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה ואתא יחז׳ אסמכי׳
קרא אבל קרועי בגדים מיתה כת׳ ביה ובגדיכם לא
תפרמו ולא תמותו׳ כמוצאת אומ׳ כהן שעבר ועש׳
פרוע ראש או קרוע בגדים הרי הוא במיתה ולוקין
ואעפ׳ כן אין מחללין עבודה אלא עבודתן כשרה׳
ושתויי יין מחלל עבודה וכן אם נכנסו לעבודה
מן המז׳ ולפנים והוא פרוע ראש וקרוע בגדי׳ אעפ׳
שלא עבד והוא הדין לשתויי יין׳ ועל כל העדה יקצ׳
ואחיכם יבכו זה מקרא מסורס איננו ראוי לומ׳ אלא
ואחיכם יבכו. ועל כל העדה יקצף אם אחיכם יבכו
על כל העדה יקצוף׳ יבכו את השרפה אש שיפ׳ יי׳
מה ת״ל את השרפה אלא הרי זה מופנה להקש לדון
ממנו לגזירה שוה נאמ׳ כאן שריפה ונאמ׳ שריפה
בבת כהן מה שריפה האמורה כאן שריפת נשמה
והגוף קיים כך שריפה האמורה להלן בבת כהן
שריפת נשמה והגוף קיים והוא הדין לכל חייבי

שליסה שבגופה ששליסתן שליפת נשמה והגוף קיים"
ומפתח אהל מועד לא תצאו יכול בשעת עבודה
ושלא בשעת עבודה ת"ל ומן המקדש לא יצא ולא
יחלל אימתי אינו יוצא ואינו מחלל הוי אומ' בשעת
עבודה" ומן תמותו ממשמע לאו את ש' ומעה י"ץ
במיצאת אומ' כהן שיש מעשמות לא מת והיה במקדש
ובידו עבודה אסור לו לצאת, ואם יצא חייב מיתה וחילל
עבודה ואע"פ שאינו יוצא אינו עובר אלא יושב עד
שעת גמר עבודה ויוצא" כי שמן משחת אלהיו עליו"
שיכול אין לי אלא אהרן ובנו שנתגדלו בשמן המשחה
שאם יצאו בשעת העבודה חייבין מיתה ומנין לכל
הכהנים שבכל הדורות ת"ל כי שמן משחת במשיחה
זו נתקדשו לדורות" ויעשו כדבר משה קיימו עליהן
מצות משה רבן שבח לו לתלמיד שהוא מקיים עליו
מצות רבו שבח להן לבני אהרן שקיימו עליהן מצות
משה רבן וכן הכת' משבח את ישראל במצ' וילכו ויעשו
בני ישראל וכן הכת' משבח את ישראל בפרשת שילוח
טמאים שנ' ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם" וכן הכת'
משבח את יהושע בגלגל שנ' כאשר צוה יי' את משה
עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר
דבר מכל אשר צוה יי' את משה" וידבר יי' אל אהרן
יכול לאהרן נאמ' ת"ל אשר דבר יי' אליהם ביד משה"
למשה נאמ' לא לאהרן נאמ' אם כן למה נתלה באהרן
שהוא צריך לו" יין ושכר אל תשת" פתח ל' חייא
פקודי יי' ישרים משמחי לב" במשלו דברי תורה ביין
דכת' פקודי יי' ישרים" וכת' יתהלך במישרים וכת' משמחי
לב וכת' ויין ישמח לבב אנוש מה היין הזה משמח
את הלב כך דברי תורה משמחין את הלב מה יין זה
השותה ממנו יתר על צרכו בסוף מקיא הכל כך
דברי תורה העוסק בהן יותר ומחשב בהן יותר מד' אחי
סוף שהוא יוצא למינות מה היין הזה מנחמין בו
את האבלים דכת' תנו שכר לאובד כך דברי תורה מנחמין
לבו שלאדם ומישבין דעתו לכך נסמכה פרשת יין
ושכר למיתת בני אהרן כדי לנחם לבו של אהרן"
אמ' ל' שמואל כל אילנא אתקרין על ש' ומהון אזורד

מתקרי חזור למוציא מתקרי למון תמרתא נקרא תמר
אבל הגפן הזאת תלתא שמות אית לה היא נקראת
גפן ופריא לה מתקרי ענבין ואם דרכוהו נקרא חמר
מה ענבתא הדא את ממעך לה והיא מסקא. כל מה
דאית בגויה כך השותה יין יתר סוף מוציא כל שבתוכו
דתניא נכנס יין יצא סוד ואם שתה יותר מדאי חמר
מתקרי דלא ידע מא דעבר ומה דזבין ומא דיהב ומה
דאתיהיב לה" תני בנו של חייא הוו יתבי קמיה דל'
זעת הוו אמרי ולא מרי אמ' להו אגבור חמרא אדרדקי
כי היכי דלימרו מילתא כיון דאבסום פתוח ואמור אין
בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות מישר' ואלו הן
ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישר' שנ' והיה
למקדש ולאבן נגף ולצור מכשול לשני בתי ישר'
לפח ולמוקש ליושב ירוש' אמ' להן לאחר ייבא קוצים
אתם מטילין לי בעיני אמ' ליה ל' חייא אל יירע לך
יין ניתן בשבעים אותיות וסוד ניתן בשבעים אותיות
נכנס יין יצא סוד אמ' רב חנין לא נברא יין בעו' הזה
אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנ' תנו
שכר לאובד ויין למרי נפש" אמ' ל' יצחק מאי דכת'
אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שמאדם פניהם
שלרשעים בעו' הזה סוף מאדם פניהם לעולם הבא"
רבא אמ' אל תרא יין כי יתאדם כי אחריתו דם" כי
יתן בכוס עינו כת' בכיס שסופו לבלות פנוטה מן
הכיס" רב כהנא ראמי כת' תירש וקרינן תירוש זכה
נעשה ראש לא זכה נעשה רש" ראיכא רמי כת'
ישמח וקרי' יסמח זכה משמחו לא זכה משממו וה"ינ
דאמ' רבא חמרא וריחא פקחין" אמ' רב עמרם
בריה דרב שמעון בר אבא אמ' ל' חנינה מאי דכת'
למי אוי למי אבוי למאחרים על היין כי אתא רב דימי
אמ' אמרי במערבא האי קרא מאן דדריש ליה
מרישיה לסופיה מידריש מסופיה לרישיה מידריש"
ויחל נח איש האדמה אמ' ל' חסדא אמ' מר שנבא
ואמרי לה אמר מר עוקבא אמ' ל' זכאי אמ' לו הקב"ה
לנח נח לא היה לך ללמוד מאיש אדמ' שלא גרם
לו אלא יין כמתרגמי אותו אילן שאכל ממנו אדם

הראשון

הלחשין בפסה״ה דתניא ר׳ מאיר אומ׳ אותו אילן שאכל
ממנו אדם הראשון גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה
על האדם אלא יין׳ דבל׳ למואל מלך משא אשר יסרתו
אמו אמ׳ ר׳ יוחנן משום ר׳ שמעון בן יוחאי מלמד
שכפתתו אמו על העמוד אמרה לו מה ברי ומה בר
בטני ומה בר נדרי׳ מה ברי שהכל יודעין שאביך ירא
שמים עכשו יאמרו אמו גרמה לו ומה בר בטני כל
נשים שלבית אביך כיון שמתעברות אינן רואות פני
המלך ואני דחקתי ונכנסתי כדי שיהא ליבן מלובן ומזורז
ומה בר נדרי כל נשים שלבית אביך היו נודרות ואומרות
יהא לנו בן הגון למלכות ואני נדרתי ואמרתי יהא לי
בן זריז וממולא בתורה והגון לנביאות׳ אל למלכים
למואל אל למלכי׳ שתו יין ולרוזנים אי שכר אל למלכים
למואל אמרה לו אמו בני מה לך אצל מלכים ששותין
יין ומשתכרין ואומ׳ למה לנו אל׳ ולרוזנים אי שיכר
מי שכל רזי עולם גלויין לו׳ ישתה יין וישתכר ואיכא
דאמרי מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה
יין וישתכר אמ׳ ר׳ יצחק מנין שחזר שלמ׳ והודה לה
לאמו שנ׳ כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי׳ כי
בער אנכי מאיש מנוח דכת׳ ויחל נח איש האדמה׳
ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון׳ יין אל תשת
יכול כל שהוא יבולמבתו ת״ל ושכר לא אמרתי אלא
לשכר׳ וכמה הוא כדי לשכר רביעית בן ארבעים אם
כן למה נאמ׳ יין שמוזהרין עליו בכל שהוא׳ ומוזהרין
עליו מגתו׳ ר׳ יהודה אומ׳ יין אל תשת אין לי אלא יין
ומנין לרבות את כל המשכרין ת״ל ושכר אם כן למה
נאמ׳ יין על היין במיתה ועל שאר המשכרין באזהרה
ר׳ אליעזר אומ׳ יין אל תשת ושכר אל תשת אל תשתהו
כדרך שכירתו הא אם הפסיק בה או שנתן לתוכה מים
כל שהן פטור שתה יתר מרביעית אפלו הפסיק בה
אפלו מזוג הרי הוא במיתה ומחלל עבודה היה
שכור משאר משכרין אפלו מן החלב ומן הדבילה
ומן התמרים הרי הוא במלקות ואין בו מיתה ולא
מחלל עבודה׳ אתה ובניך יכול חללים ת״ל אתך
יצאו חללים אוציא חללים ולא אוציא את בעלי

מומין ת״ל אתה ובניך מה אתה כשר אף בניך כשרים
יצאו חללים ובעלי מומין׳ יין ושכר אל תשת שומע
אני בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה ת״ל
אתה ובניך בבאכם אל אהל מועד לא אמרתי אלא
בשעת ביאה ומנין שאינו חייב אלא בשעת עבודה
ת״ל אתה ובניך מכאן אמרו אנשי משמר מותרין
לשתות בלילה אבל לא ביום אנשי בית אב אסורין
לשתות בין ביום בין בלילה׳ היה יודע מאיזה בית אב
הוא אסור לשתות כל שבתו יזמנו היה יודע מאיזה משמר
הוא ואינו יודע מאיזה בית אב הוא אסור לשתות כל
שבתו לא היה יודע לא מאיזה בית אב הוא ולא מאיזה
משמר הוא מן הדין שיהא אסור לשתות ביין כל ימיו
אבל תקנתו קלקלתו ויהיה מותר לשתות לעולם שאין
יכול לעבוד עד שיקבע בבית אב שלו ובמשמרתו׳ תניא
ר׳ אומ׳ אף אני כן אסור לשתות יין לעולם אבל מה
אעשה שתקנתו קלקלתו׳ אמ׳ אביי כמאן שתינן האידנא
כהני חמרא כר׳ מכלל דרבנן אסרי גזרה יין גזרו ביה
רבנן פריעת ראש לא גזרו בה רבנן מאי טעמא ר״נ
טעמיה שמא יבנה בית המקדש במהרה ובעינן כהן
הראוי לעבודה וליכא וקא מחלל עבודה כימא הכ׳
בפריעת ראש מהרה יבנה בית המקדש ובעינן כהן
הראוי לעבודה וליכא וקא מחלל עבודה האי אפשר
דמסתפר ועייל הכא נמי אפשר דנאיים פורתא ועייל
לא דאמ׳ ראמי בר נחמן אמ׳ רבה בר אבוה לא שנו
אלא ששתה כדי רביעית אבל שתה יתר מרביעית כל
שכן דרך משכרתו ושינה משכרתו׳ אל אהל מועד
אין לי אלא אהל מועד מנין לרבות שילה ובית העולמ׳
ת״ל חקת עולם׳ ולא תמותו ממשמע לאו אתה
שומע הין׳ יכול יהוא ישר׳ חייבין מיתה על ההוריה
ת״ל אתה ובניך ולא תמותו אתה ובניך במיתה אין ישר׳
חייבין מיתה על ההוריה׳ יכול לא יהיו ישר׳ חייבין
מיתה על ההוריה אבל יהוא אהרן ובניו חייבין מיתה
על ההורייה וקל וחומ׳ מה אם ישר׳ שהן מוזהרין
לבוא אל אהל מועד שתויי יין ושלא שתויי יין
אינן חייבין מיתה על ההורייה אהרן ובנו שאינן

מוזהרין לבוא אל אהל מועד אלא שלא שתויי יין איני ר' יין
שלא יהו חייבין מיתה על ההוריה יצאו ישר' מן הכל
ואהרן ובניו מקל וחומ' חקת עולם לדורותיכם לרבות הזריקות
והבעילות התנופות ההגשות הקמיצות ההקטרות
המליקות הקבלות וההזאות ומנין לשתויי יין אם
עבד תהא עבודתו פסולה ת"ל ולהבדיל בין הקדש ובין
החול מלמד שהוא מחלל ומנ' למחוסר בגדים ושלא
רחוץ ידים ורגלים שהן מחללין עבודה ת"ל חקה חקה
לגזירה שוה ולהבדיל בין הקדש ובין החול אלו
הערכים ובין הטמא ובין הטהור אלו הטמאות והטהרות
ולהורות את בני ישר' אלו ההוראות את כל החקים אלו
המדרשות אשר דבר יי' אליהם אלו ההלכות ביד משה
זה המקרא יכול אף התלמוד ת"ל ולהורות ר' יוסי בר'
יהודה ומנין אף התנא ת"ל ולהורות יכול אסור להורות
בהן כשהוא שכור ואם הורה בדבר שהצדוקין מודין
בו אין בכך כלום ולא אסרו אלא להורות אבל ללמד
מותר ואם היה חכם קבוע לא ילמד שלמודו הוראה
הוא ולהבדיל ולהורות אמ' ר' יהושע בן לוי כל
הפורש מאשתו סמוך לוסתה הווין לו בנים שמורין
הוראה בישראל שנ' ולהבדיל ולהורות ועוד אמ' ר' יהוש'
בן לוי כל המבדיל על היין במוצאי שבתות הווין
לו בנים שמורין הוראה בישראל שנ' ולהבדיל ולהורות
וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו
שקולין עמו בכבוד ושקולין עמו בדממה יכול
אף הראשונים היו שקולין עמו ת"ל הנותרים הנותרות
שקולין עמו בכבוד אין הראשונים שקולין בכבוד
אמ' ר' אלעזר בן עזריה הריהוא אומ' וימת נדב
ואביהוא לפני יי' בהקריבם ובנים לא היו להם שאין
ת"ל ובנים לא היו להם שאילו היו להן בנים היו קודמין
לאלעזר ואיתמר שכל הקודם בנחלה קודם בכבוד
ד"א הנותרים אמ' להן לא היה לכם להתכבד באלו
שעשו דבר שלא בעצה ונשטפו ר' אלעזר אומ'
ראויין היו לישטף אלא שהיתה הכת לאהרן קחו
את המנחה זו מנחת נחשון הנותרת זו מנחת יום
השמיני מאשי יי' אין להם אלא לאחר מתנות

האשים ואכלוה מצות מה ת"ל לפי שהוא מנחת
צבור ומנחת שעה ואין כיוצא בה לדורות לכך
צריך הכת' לומ' ואכלוה מצות אצל המז' כלומ'
שהמזבח עומד אוכלין קדשי קדשים בעזרה
בפגם המזבח אין אוכלין ד"א אצל המז' לא
בהיכל ולא על גבי הכבש אין לי אלא זו בלבד
ומנין לרבות את כל הקדשי' ת"ל כי קדש קדשים היא
ואותה וגיא הרי אלו מיעוטין פרט לתודה ולחמה
ולאיל נזיר ולחמו ולאיל המלואים ולחמו
ואכלתם אתה במקו' קדש מה ת"ל לפי שנ' אצל המז'
אין לי אלא סמוך למז' ומנין לרבות את הלשכות
הבנויות בחול ופתוחות לקדש ת"ל במקום קדוש כי
חקך וחק בניך היא אינה חק לבנות מאשי יי' אין
להם אלא לאחר מתנות האשים כי כן צויתי היכן
צוה והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל
במקום קדש כי כן צויתי כאשר צויתי לומ' לכם
בשעת אנינה כאשר צויתי לומ' בשעת המעשה
כאשר צוה יי' לא מאי ליה אנו אומ' לכם ואת
חזה זה חזה התנופה זו תנופת הסל ואת שוק
זה השוק התרומה זו תרומת תודה תאכלו במקו'
טהור אמ' ר' נחמיה וכי הראשונים איכן במקום
טהור אלא זו טהרה שהוא מן טומאה שהר'
מטמ' טומאת המצורע מלמד שהן נאכלין
בכל ירושלם אתה ובניך ובנותיך אתך
אתה ובניך בחלק ובנותיך במתנות או אינו אומ'
אלא אתה ובניך ובנותיך בחלק כשהוא אומ' כי
חקך וחק בניך נתנו אינה חק לבנות הא מה אני
מקיים אתה ובניך אתך אתה ובניך בחלק ובנותיך
במתנות נתנו מזבחי שלמי בני ישר' לרבות
שלמי צבור שנעשים באותו היום שנ' ושור
ואיל לשלמים לזבח לפני יי' שוק התרומה
וחזה התנופה על אשי החלבים מלמד שהחלבים
מלמטה ואת שעיר החטאת זה שעיר
שלנחשון החטאת זו חטאת יום השמיני
דרש משה זה שעיר שלראש חדש יכול

שלנדחק

שלשתן נשרפו ת"ל והנה שרף אחד נשרף לא
נשרפו שלשתן מה ת"ל דרש דרש משה שתי
דרישות אמ' להן מפני מה נשרפה זה ומפני מה לא
נאכלו ואינו יודע את איזה מהן נשרף כשהוא או'
ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה לכפר עלי' איזה
שער שהוא נושא עון העדה זה שעיר של ראש
חדש שנ' ושעיר עזים אחד לחטאת ויקצף על
אלעזר ועל איתמר מלמד שהוא נותן פנו כנגד
הבנים וכועס בני אהרן מלמד שאף אהרן היה
עמהן בקצפון הנותרים לא היה פינחס עמהן לאו'
השיבוני על דברי מדוע לא אכלתם את החטאת
במקום הק' וכי חוץ לקדש נאכלה והלא לא נאכלה
אלא בשרפה שנ' והנה שורף אם כן למה נאמ' מדוע
לא אכלתם את החט' במקו' הקדש ואמ' להם שמא
חוץ לקלעים יצאת שכל חטאת שיצאת חוץ
לקלעים פסולה אין לי אלא זו בלבד מנין לרבות כל
הקדשים ת"ל כי קדש קדשים ואותה נתן לכם מכאן
שאכילת קדשים כפרה על כל ישראל אלא כיצד הכהנ'
אוכלין וישראל מתכפרין הן לא הובא את דמה ואמ'
להן שמא נכנס מדמה שכל חטאת שנכנס מדמה
לפנים פסולה פנימה אין לי אלא לפנים ומנין אף
להיכל ת"ל אל הקדש תאכלו אותה בקדש מלמד
שאכילתה בפנים ומנין אף שריפתה בפנים אם
נפסלה ת"ל אכול תאכלו בקדש יכול אפלו נטמאת
בחוץ תשרף בפנים ת"ל אותה שנטמאת בפנים
תשרף בפנים ושנטמאת בחוץ תשרף בחוץ
וכי מפני מה נשרף יש אומ' מפני אנינה נשרפה
היה שלשתן לישרף ת"ל והלא פינחס עמהן ד"א
והלא מותר לאכלו מבערב הא לא נשרפה אלא מפני
טומאה כעס עליהם למה נעלמתם ממנו עד
שנטמא ומפני מה לא נאכלו השאר מיד תא גב
כל מקום שיש קצפה יש העלמה את מוצא שלשה
קצפות במשה וכנגדן שלשה העלמות במן ויקצף
עליהם משה וכשבאו ואמרו לא מצאנו לחם משה
נעלם ממנו עד שבת שבא רבנו ואמ' הוא אשר
דבר ייי שבת שבתון קדש וכאן ויקצף משה על
אלעזר ונעלם ממנו שהאונן אסור לאכול קודש וב
ובהלכן ויקצף משה על פקודי החיל ונעלם ממנו
טהרת גיעולי גוים עד שהזכירו אלעזר ואמ' זאת
חקת התורה אשר צוה ייי את משה הא קשה הוא
הכעס וידבר אהרן אל משה אין דיבור בכל
מקום אלא לשון עז כמו שנ' וידבר העם באלהים ובמשה
הן היום הקריבו ותקראנה אותי כאלה מה ת"ל אלא אמ'
לו לא היה לי להסתכל בזה שעשו דבר שלא בעצה
ונשטפו לכך נאמ' אלה ומה ת"ל כאלה אמילו אלא לא
אלו בלבד קברתי אלא אפלו אלו קברתי עם אלו לא כך
הייתי מבזה את קדשי המקום ד"א ותקראנה אותי
כאלה שיכול אין לי אסור באנינה אלא בשביל הבנים
בלבד ומנין לרבות את כל האמור בפרשה תחת כהנים
מוסף עליהם אחיו ואחיו מאמו ואחותו הבתולה
שהוא מתאונן עליהם אע"פ שאינו מתטמא עליהן
ת"ל כאלה ר' יעקב אומ' יכול יהוא הלוים אסורין באנינה
בשיר ת"ל אתי אני אסור באנינה אין הלוים אסורין
באנינה ואכלתי חטאת היום היום אני אסור באכילה
ביום ומותר בלילה ולדורות אסור ביום ובלילה
דברי ר' יהודה ר' אומ' אין אונן אסור לאכול בקדשים
לערב אלא מדברי סופרים תדע לך שהרי אמרו
אונן טובל ואוכל פסחו לערב שלא העמידו דבריהם
במקום כרת הא למדת שהאונן אסור לאכול
בקדשים ואין אונן מן התורה אלא יום המיתה בלבד
ומדברי סופרים תופש לילו ואם נשתהה המת ימים בלא
קבורה כל אותן הימים הוא אונן בהן מדברי סופרי'
ואין יום הקבורה עוד תופש לילו וישמע משה
וייטב בעיניו כיון ששמע משה כן זכר הלכה
וידע שהן אסורין לאכלן ביום ומותרין בלילה שהרי
הן ראויין בשעת קדשן מיד וישמע וייטב בעיניו
הודה מיד ולא בוש לומר לא שמעתי ד"א וישמע
מלמד שהשמיע לכל ישראל הדם למדתי הלכה
מאהרן אחי אמ' ר' יהודה חנניה בן יהודה היה
דורש כל ימין קשה הקפדה שגרמה למשה לטעות

לאחר פטירתו אני משיב לך' דבלו ומי גרם לו שיקפוד
לא שטעה" וידבר יי' אל משה ואל אהרן לאמר
אליהם לאמר לבנים לאלעזר ולאיתמר או לומר עד לישר'
כשהוא אומ' דבר אל בני ישר' זה דיבור האמור לישר'
הא מה אני מקיים לאמר אליהם לאמר לבנים לאלעזר ולאית'"
זאת החיה אשר תאכלו מלמד שהיה משה תופש
בחיה ומראה אותה לישר' ואומ' להן לישר' זה אכלו וזה
לא תאכלו" את זה תאכלו מכל אשר במים זה אכלו
וזה לא תאכלו" ואת אלה תשקצו מן העוף אלה שקצו
ואלה אל תשקצו" וזה לכם הטמא זה טמא וזה אין
טמא" זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמ' אש' על
הארץ" משמע מפי משמע לפי שנ' פירש שבעתי
לכם את כל יכול הכל שהיה בכלל הת' ת"ל זאת הבהמ'
אשר תאכ' שור שה כשבים ושה עזים איל וצבי ויחמור
הא למדת שאין לנו היתר אלא בעשרת המינין הללו
והן שלשה מיני בהמה ושבעה מיני חיה יכול הבהמ'
כולה תהא מותרת ת"ל אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו
אסר אבר מן החי" על כן לא יאכלו בני ישר' את
גיד הנשה אסר את גיד הנשה" כל חלב שור וכש'
ועז לא תאכלו" אסר את החלב" וכל דם לא תאכלו
אסר את הדם" יכול יהוא מותרין בנבילה ושלא
בנבילה ת"ל וזבחת ואכלת אין לי אלא שור שה כשבי
ושה עזים מנין לרבות את הכלאים ת"ל זאת החיה
מכל הבהמה חיה מין בהמה אין לי אלא חיה מין בהמ'
מנין בהמ' מין חיה חיה מין בהמה טמאה מין טהור'
טהורה מין טמאה מנין ת"ל חיה מכל הבהמה מכל אף
או חיה מכל ובהמ' מכל יכול אף חית הים ובהמת
הים ת"ל על הארץ להוציא את שבים או אינו אומ'
אלא על הארץ תהא מותרת בסימנין ושבים בין
בסימנין בין שלא בסימנין ת"ל זאת אשר שעל האר'"
אין לך אלא זו שעל הארץ" זאת החיה אש' תאכלו
מכל הבהמ' מלמד שהחיה בכלל הבהמ' ומני שאף
בהמ' בכלל חיה ת"ל זאת הבהמ' אשר תאכ' אי' וצבי"
אמ' ר' שמעון בן לקיש רמז לטרפה מן התו' מנין
רמז לטרפה ובשר בשדה טר' לא תאכלו אלא רמז

לטרפה שאינה חויה מן התורה מנין דקא תאני זה
הכלל כל שאין כמוה חויה טר' מכלל דטר' לא חויה
מנא לן דכת' זאת החיה אשר תאכ' חיה אכל שאינה
חיה לא תיכול" מיכלל דטר' לא חיה ולמאן דאמ' טר'
חיה מנא ליה מניה זאת ת"ל לא חיה אחרת לא תיכול
מכלל דטר' חיה ומ' ידך האיי זאת מאי עביד ליה
מיבעי ליה לכי דתאני רבי ר' ישמעאל זאת החיה אשר
תאכלו מלמד שתפס הקב"ה מכל מין ומין והראה לו
למשה זאת תאכל וזאת לא תאכל ואידך נמי מיבעי
ליה כי הני נמי" ואידך טר' חיה מנא ליה נפקא ליה מאידך
דתאנא דביר' ישמעאל בין החיה הנאכלת ובין החיה אש'
לא תאכל' אלו שמונה עשרה טרפות שנאמרו לו למשה
מסיני" כל מפרסת פרסה ושוסע שסע תנו רבנן אלו הן
סימני בהמ' כל בהמ' מפרסת פרסה ושוסעת שסע ומעלת גרה
וכל בהמ' שהיא מעלת גרה בידוע שאין לה שנים למעלה
וטהורה" בבהמ' אותה תאכלו לרבות את השליל בבהמ'
לרבות כל הנמצא בבהמה אפלו שלא אפלו יצאת
מקצתה ת"ל אותה בזמן שכולה בפנים מותרת לא בזמן
שיצאת מקצתה" בבהמ' אותה תאכלו כל הנמצא בבהמ'
דמות בהמ' תאכל" אמ' ר' יוחנן השוחט בהמה ומצא
בה דמות יונה אסורה באכילה מאי טעמא בעינן
פרסות וליכא מתקיף לה קלוט במעי הפרה ליתסר קא
תאני דביר' ישמעאל ר' שמעון בן יוחאי אומ' פרסה
בבהמ' אותה תאכ' לא הותר בבהמה אלא מה שיש לו
פרסה" תנו רבנן אלו הן סימני חיה חיה בכלל בהמה
הות"ל זאת החיה אש' תאכלו מכל הבהמ' מלמד
שהחיה בכלל בהמה אלא הכי קא אמ' אלו הן סימני
חיה שחלבה מותר כל שיש לה קרנים וטלפים" ר'
דוסא אומ' יש לה קרנים אין אתה צריך לחזר על
טלפים יש לה טלפים צריך אתה לחזר על קרנים
כללא הוא והא עז דיש לה קרנים וטלפים וחלבה
אסור" כרוכות בענן והא שור דכרוכות וחלבו
אסור" חרוקות בענן והא עז חרוקות וחלבה אסור"
מפוצלות בענן הלי צבי דאין מפוצלות וחלבו
מותר" הדורות בענן הוכן כל היכא דמיפצלן

לא ריטה ולא ראנה היכה דלא מיכלן בענין כרוכות
הרודות והדווקות ומיבלע חרקיהן" אתה תאכלו אותה
באכילה ואין בהמ׳ טמאה באכילה אין לי אלא מעשה בלא
נעשה מנין ת״ל את הגמל ואת הארנבת ואת השפן כי
מעלה גרה המה מבשרם לא תאכלו אין לי אלא אלו בלבד
שאר בהמ׳ טמאה מנין ודין הוא מה אלו שיש בהן
סימני טהרה הרי הן בלא תעשה על אכילתן שאר
בהמ׳ טמאה מנין שאין בהן סימני טהרה אינו דין שיהוא
בלא תעשה על אכילתן נמצאו גמל וארנבת ושפן
חזיר מן הכלל ושאר בהמה טמאה מקל וחומ׳" אך
את זה לא תאכ׳ ממעלי הגרה וממפריסי הפר׳ יש לך
ממעלי הגרה וממפריסי הפר׳ שאין אתה אוכלו ואי זה
זה טהור שנולד מן הטמא או יכול טמא שנולד
מן הטהור יהא אסור ת״ל גמל הוא טמא הוא זה
טמא וזה אינו טמא" תנן התם בהמ׳ טהורה שילדה
כמין בהמ׳ טמאה מותר באכילה וטמאה שילדה
כמין בהמ׳ טהורה אסור באכילה שהיוצא מן הטמא
טמא והיוצא מן הטהור טהור דג טמא שבלע דג
טמא שבלע דג טהור מותר באכילה ודג טהור
שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינו גידולו"
ד״א אך את זה לא תאכ׳ ממעלי הגר׳ וממפ׳ הפרסה
יש לך ממעלה גרה וממפריסי פרסה שאין אתה אוכל
ואלו הן הטל׳ נקובת הושט ופסוקת הגרגרת בלובן ניקב
קרום שלמוח ניקב הלב לבית חללו נפסק חוט שלשדרה
ניטלה הכבד ולא נשתייר ממנה כלום הריאה שניקבה
או שחסרה ר׳ שמעון אומ׳ עד שתינקב לבית הומטנות
ניקבה הקבה ניקבו הדקין ר׳ יוסי ב״ר יהודה אומ׳ אפ׳ ניטלה
המרה כסולה הכרס הפנימית שניקבה או שנקרע רוב
החיצונה ר׳ יהודה אומ׳ בגדולה טפח ובקטנה רובה
המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ נפלה מן הגג ונשת׳
בלו רוב צלעותיה ודרוסת הזאב יכול אפלו נפחת
הגלגלת ולא ניקב קרום שלמוח ניקב הלב ולא לבית
חללו נשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה ניטלה
הכבד ולא נשתייר ממנה כזית המסס ובית הכוסות
שה לתוך זה ניטל הטחול ניטלו הכליות ניטל לחי

התחתון ניטלה האם שלה החותה בידי שמים מה ת״ל
נבלה וטרפה מה נבלה שאינה בת חיים אף טרפה שאינה
בת חיים יצאת זו שהיא בת חיים" יכול אפלו אכלה
הורדפני או אכלה תרנגלים או שתת מים הרעים ת״ל
נבלה וטרפה מה נבלה שאין כמוה חיה אף טרפה שאין כמוה
חיה" יצאת זו שכמוה חיה זה הכלל כל שאינה חיה
טרפה" זה הכלל לאתויי מאי לאיתויי אלבע מתניאתא
ושבע שמעתתא" אלבע מתניאתא בהמ׳ שנחתכו
רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה
ולמעלה טל׳ חסרון בשזה בית שמאי אומ׳ שה ר׳
תליות ובית הלב אומ׳ חליה אחת הגלודה והלותה"
שבע שמעתתא בוקא דאטמא דשף מרובה
לקתה במליה אחת ניקב הטחול סימנין שנידלדלו
בלובן נעקרה צלע מעיקרה גולגלת שנתבססה ברובה
ובשל החופה את רוב הכרס בלובו" אמ׳ עולא שמ׳
מיני טריפו׳ נאמרו לו למשה בסיני נקובה ופסוקה
נטולה וחסרה קרועה ודרוסה נפולה ושבורה"
מנין לרבות חטאות המתות ופסולי המוקדשין
ת״ל ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה טמא" יכול
אף בשר יהא מהלכי שתים יהא בלא תעשה על
אכילתו ודין הוא מה אם בהמה שהקל במגעה
החמיר בבשרה מהלכי שתים שהחמיר במגען
אינו דין שנחמיר בבשרן ת״ל זה הוא זה הוא בלא
תעשה על אכילתו אין בשר מהלכי שתים בלא
בלא תעשה על אכילתו אם כן בשרן קל וחומר
חלבן יכול ולא יהוא באזהרה ת״ל זאת החיה אשר
תאכלו זאת החיה אכול הא חיה אחרת לא תאכל
ואי זה זה האדם דכת׳ ויהי האדם לנפש חיה"
את הגמל כי מעלה גרה הוא ואת השפן כי מעלה גרה
הוא ואת הארנבת כי מע׳ גרה היא מה ת״ל אם לתיקון
המקרא והלא כבר נאמ׳ את הגמל ואת הארנבת
ואת השפן כי מעלה גרה המה מבשרם לא תאכלו
ולמה באו לרבות דבר שאמרו את הגמל כי מעלה
גרה הוא מה ת״ל שיכול יתירנו בסימן אחר ודין הוא
מה אם החזיר שהוא מפריס פרסה טמא גמל שאין

מפריס פרסה אינו דין שיהא טמא ק"ו הייתי אומ'
מי אסר את החזיר בלה היית תתיר את הגמל שהוא מעל
גרה טמא החזיר שאינו מעלה גרה אינו דין שיהא
טמא ק"ו הייתי אומ' מי אסר את הגמל פרסה הייתי
תתיר את החזיר ת"ל את החזיר כי מפריס פרסה טמא"
את הגמל תנו רבנן כל בהמ' שאין לה שנים למעלה
בידוע שמעלת גרה ומפרסת פרסה היא וטהורה"
ולבדוק בפרסותיה בשפרסותיה חתוכות וכדרב חסדא
דאמ' רב חסדא היה מהלך במדבר ומצא בהמה
שפרסותיה חתוכות בודק בפיה אם אין לה שנים
למעלה בידוע שהיא טהורה ואם לאו בידוע שהיא
טמאה ובלבד שיכיר גמל גמלא הא אמרת נמי אית
ליה לא תימא בגמלא ודלמא איכא נמי מינא
אחרינא במילי דליכא דתאני דבי ר' ישמעאל את
הגמל כי מעלה גרה הוא שליט בעולמו יודע שאין
לך דבר שהוא מעלה גרה ואין לו שנים למעלה
וטמא אלא גמל לפיכך פירט הכת' הוא ודי אמרת
שפן וארנבת שיני אית להו" ואמ' רב חסדא היה
מהלך במדבר ומצא בהמה שפיה גמום בודק בפרסותיה
אם פרסותיה סדוקות בידוע שהיא טהורה ואם לאו
בידוע שהיא טמאה והוא שיכיר חזיר ודלמא
ודלמא איכא נמי מינא אחרינא במילי דליכא
דתאני דבי ר' ישמעאל ואת החזיר כי מפריס פרסה
הוא שליט בעולמו יודע שאין לך דבר שמפריס
פרסה וטמא אלא חזיר לפיכך פירט לך הכת' הוא"
ואמ' רב חסדא היה מהלך במדבר ומצא בהמה
שפיה גמום ופרסותיה חתוכות בודק בבשרה אם
מהלך שתי וערב בידוע שהיא טהורה ואם לאו
בידוע שהיא טמאה והוא שיכיר ערוד ודלמא
איכא מינא אחרינא במילי דליכא" היכי בודק
אמ' אביי ואי תימא רב חסדא בכנפי העוקץ והוא
תוני מתנא דהוא תחת ריש ודבא" ואת החזיר
תנו רבנן מעשה ששילחה מלכות קיסר לרבנן
אמרה להן שלחו לנו מכם פנים אחד נתישבה
סנהדרין על דעתה אמרו כמה מדות וכמה פנסין

מאירין למלכות כמה אבנים טובות ומרגליות יש להן
והן מבקשין ממנו פנס אחר דומה שאין מבקשין להן
אלא שמאיר להן פנים בהלכה מה עשו שלחו להן
למאיר ולמה נקרא שמו מאיר שהוא מאיר פניו
בחכמה וכיון שנכנס לרומי שאלוהו בני רומי אמרו
לו למה נקרא שם חזיר אמ' להן שהוא עתיד לחזור
אמרו לו דייך מאד אין כל חדש תחת השמש" ועוד
שאלו אותו למה נקרא שמו חזיר אמ' להן שהוא עתיד
להחזיר מתן שכר לבעליו לעתיד לבוא הקב"ה מוצא
כתם ואומ' כל מי שלא אכל בשר חזיר יבוא ויטול
שכרו והרבה מאומות העולם שלא אכלו בשר
חזיר מאותו היום והן באין ליטול שכרן באותה
שעה הקב"ה אומ' ישתבח לו בשני עולמי לא דיין
שאכלו עולמן לא מבקשין עוד לאכול עולמנו
שלבע והקב"ה מוציא כמין פעם שניה ואומ' כל מי
שלא אכל נבי' וטר' שקצים ורמשים יבוא ויטול שכרו
ואין לך מאומות העולם שלא אכל נבילה וטר' שקצים
ורמשים ואם לא אכל טיבל בלוטב ואם לא טיבל
בלוטב בישל בקדרה ונמצא מחזיר שכר טוב לבעלים
עליו הוא אומ' מזרה רשעים מלך חכם וישב עליהם אופן
ועוד היה ר' מאיר אומ' עתיד חזיר להיות גוזז מילתין
וכלב גלקטינין" מבשרם לא מן העצמות ולא מן
הגידים ולא מן הקרנים ולא מן הטלפים שלהן"
ובנבלתם לא תגעו יכול יהוא ישר' חייבין על מגע
נבלות ת"ל אמור אל הכהנים בני אהר' ואמר' אליהם לנפש
לא יטמא בעמיו הכהנים לבדן אין מתטמאין למתים
מיטמאין הן ישר' למתים וק"ו ואומ' אם מיטמאין
למתים החמורים לא יטמאו לנבילות הקלות הא
מה אני מקיים ובנבלתם לא תגעו ברגל שכל ישראל
חברים ברגל" אחרים אומ' ובנבלתם לא תגעו
יכול אם נגע אדם בנבלה ילקה ארבעים ת"ל והוא
תטמאו או ולאלה תטמאו יכול אם לאה אדם נבי'
ילך ויטמא לה ת"ל ובנבלתם לא תגעו הא כיצד הוי
אומ' רשות טמאים מלמד שהן מצטרפין זה עם
זה בשר בבשר וחלב בחלב בשר בחלב וחלב בבשר

בין בחייהן בין במיתתן" טמאים לאסור את ציריהן
ואת רוטבן ואת הקופה שלהן" הם פרט לשאין בהן
בנותן טעם" לכם מותרין בהנייה" את זה תאכלו תנו
רבנן ממשמע שנ' אכול את שיש לו שומע אני שאינו
אל תאכל את שאין לו וממשמע שנ' אל תאכל את
שאין לו שומע אני שאמ' אכול את שיש לו למה שנאמ'
לעבור עליו בעשה ולא תעשה" תאכלו מכל אשר
במים מה תלמוד שיכול הואיל והתיר במפורש והתיר
בסתום מה כשהתיר במפורש לא התיר אלא שבכלים
מנין לבורות שיחין ומערות ששוחה ושותה מהן
ואינו נמנע תל' תאכלו מכל אשר במים והיכן התיר
רבות את זה תאכלו מכל אש במ' כל אשר לו סנפיר וקשקשת
במים בימים ובנחלים אתם תאכ' במים בימים ובנחלים
הוא דאית ליה אכול דלית ליה לא תיכול הא בכלים אע"ג
דלית ליה לא תיכול" וא ימא בכלים אע"ג דאית ליה
לא תיכול לא סלקא דעתא רבות וכל אשר לא סנפיר
וקשקש' במים לא תאכ' דלית ליה הוא דלא תיכול הא
דאית ליה אכול" רבי ל' ישמעא' תחנה במים במים
שני פעמ' אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט במים
בימים ובנחלים מיעט במים חזר וריבה ריבה ומיעט
וריבה מאי רבי חריצין ונעיצין לאי קולא ומאי מעיט
בורות שיחין ומערות להחמיר" תתני מתניתא בר' יהו'
מה ראית לרבות בורות שיחין ומערות להתיר ולהוציא
חריצין ונעיצין מרבה אני בורות שיחין ומערות
שהן עצורין בכלים ומוציא אני חריצין ונעיצין
שאינן עצורין בכלים הא למדת שהמים שהשריצו
בכלים ובשוקת העצורין מותרין ושוחה ושותה ואינו
נמנע אבל אם יצאו לחוץ אסורין שהרי פירשו ואם
פירשו לדפני הכלי או לדפני הבאר וחזרו למים מותרין
מאי טעמא היינו רבותיה" אמ' רב חונא לא ליספי
איניש שבלא בצבתא בחורתא דלמא פריש לצבתא
והדר נפל למנא וקא עבר משום שרץ השורץ על
הארץ אמ' ליה רב חסדא לרב חונא תמה דמסייע לך
מכל השרץ השרץ על הארץ לרבות יבחושין שסיננן
תנו רבנן ימים זה ים גדול שנ' ולמקוה המים

קרא ימים נחלים אלו הנהרות שנ' ונהר יוצא מעדן
בימים ובנחלים לרבות כיוצא בהן" כל אשר לו סנפיר
וקשקש אין לו אלא המרובה בקשקשים ובסנפירין כגון
כטמית זו שבוט ומנין אפלו אין לו אלא סנפיר אחד
וקשקשת אחת תל' סנפיר וקשקשת" תנן התם
כל שיש לו קשקשת ויש לו סנפיר ואין לו קשקשת
מיבדר אבן אקשקשת תקא סמכינן ליכתוב רחמנא קשקש
ולא בעי סנפיר אי כתב הכי הוה אמינא מאי קשקשת
סנפיר והשתא דכת' סנפיר וקשקשת וקשקשת מימאי
דקשקשת לבושא הוא דכת' ושריון קשקשים הוא לבוש
וליכתוב קשקשת ולא בעי סנפיר אמ' ר' אבהו וכן תנא
דבי ר' ישמעא' יגדיל תורה ויאדיר" תנו רבנן אין לו
עכשו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיין הרי
זה מותר יש לו עכשו ועתיד להשירן בשעה שהוא עולה
מן הים כגון אקונס ואפונס מותר" ר' יוסי בר דורמסקית
אומ' לויתן דג טהור הוא שנ' גאוה אפיקי מגנים תחתיו
חדודי חרש גאוה אפיקי מגנים אלו קשקשים תחתיו חדודי
חרש אלו סנפירין שמוליך בהן" בימים ובנחלים תאכלו
לרבות טהור שבמעי טמא או יכול טמא שבמעי טהור
תל' אותם מה ראית לומ' בבהמ' שבמעי טמא טמא"
טמא שבמעי טהור טהור" ובדגים אינו כן לפי שאין
גדולין" תאכלו לרבות טהור שנכבש עם הטמא או
יכול אפלו שכימוק תל' אותם" מכל שרץ המים לרבות
צפרדעין וקוקיות שבים" ומכל נפש החיה אלו חיתהיים
שקץ לאסור את צירן ואת רוטבן ואת הקופה שלהן"
הם פרט לשאין בהן בנותן טעם" לכם שיהוא מותרין
בהנייה" ושקץ יהיו לכם לאסור את עירוביהן" מבשרם
לא מן העצמות ולא מן הסנפירין שלהן" ואת נבלתם
תשקצו להביא את היבחושין שסיננן" כל אשר אין לו
סנפיר וקשקש במים מה תל' אין לו אלא המעלה סימני
טהרה שלו ליבשה השרוי במים מנין תל' במים"
שקץ הוא לכם שלא יעשה בהן סחורה" ואת אלה
תשקצו מן העוף שקץ הם הרי אלו מעוטין פרט לאיסור
ולצפרנים ולכנפים ולמוצה" לא יאכלו לחייב את
המאכיל כאוכל" או לא יאכלו אינו אלא לאסור בהנייה

ת"ל לא תאכלום הא מיער באכילה הם אסורים ובהנייה
הן מותרין הא כיצד אני מקיים לא תאכלום לחייב את
המאכיל כאוכל. את הכשר תנן וסימני העוף לא נאמרו
ולא והא תניא נשר מה נשר מיוחד שאין לו אצבע יתירה
וזפק ואין קורקבנו נקלף ודורס ואוכל וטמא אף כל כיוצא
בו טמא. תורין מה תורין המיוחדין שיש להן אצבע
יתירה וזפק וקורקבן נקלף ואין דורסין ואוכלין וטהורין
אף כל כיוצא בהן טהור. אמ' אביי לא נאמרו פירושין
מדברי תורה אלא מדברי סופרים. תני ר' חייא עוף הבא בסימן
אחד טהור לפי שאינו דומה לנשר נשר דלית ליה כלל
הוא דלא תיכול הא איכא דאית ליה חד איכול ולילף
מתורין מה תורין עד דאיתא כולהו הכא נמי עד דאיכא
כולהו. אם כן עורב דכתב רחמנא למאי לי השתא דאית
ליה תלתא לא אכלינן דאית ליה תרי מיבעיא. ולילף
מעורב מה עורב דאית ליה תרי ולא אף כל דאית ליה
תרי ולא. אם כן פרס ועזניה דכתב רחמנא למה לי אלא
מדכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה תרי לא אכלינן
דאית ליה חד מיבעיא ולילף מפרס ועזניה מה הנך דאית
ליה חד ולא אף כל דאית ליה חד ולא. אם כן נשר דכתב
רחמנא למה לי אלא מדכתב רחמנא נשר נשר דלית ליה
כלל הוא דלא תיכול הא איכא דלית ליה חד אכול. ותניא
עשרין וארבעה עופות טמאים הוו וארבעה סימנין
תלתא הדדי בטלתן ועורב אית ביה תרי וחד לא משכחת
ליה אלא בפרס ועזניה מהוא דתימר ליגמר מיניה כתב
רחמנא נשר דלית ליה כלל הוא דלא תיכול הא איכא
דאית ליה חד איכול. אמ' רב נחמן היה בקי בהן ובשמותיהן
עוף הבא בסימן אחד טהור לא היה בקי בהן ובשמותיהן
עוף הבא בסימן אחד טמא בשני סימנין טהור והוא
שמכיר עורב שאו ומרת איכא עורב איכא נמי מינא
אוחרינא דתניא עורב זה עורב למינו ר' אליעזר אומ'
להביא את הזרזיר. אמרו לו והלא אנשי כפר
תמרתא שביהודה היו אוכלין אותו מפני שיש לו
זפק. אמ' להן אף הן עתידין ליתן את הדין. לא
למינו ר' אליעזר אומ' להביא סנונית לבנה. אמרו
לו והלא אנשי גליל העליון היו אוכלין אותה.

מפני שקורקבנה נקלף. אמ' להן אף הן עתידין ליתן את
הדין. הוי עורב ומין עורב. אמ' אמימר הלכתא עוף הבא
בסימן אחד טהור ובדלא דריס. אמ' ליה רב אשי
לאמימר הא דרב נחמן מאי. אמ' ליה לא שמיעא לי. כלומ'
לא סבירא לי. מאי איכא משום פרס ועזניה פרס ועזניה
לא שכיחי ביישוב. אמ' רב יהודה עוף המסורט כשר
לטהרת מצורע והיא סנונית לבנה שנחלקו בה ר' אליעזר
וחכמ'. אמ' אמימר בחיורתי בלסה דכל עלמא לא פליגי
דשריא כי פליגי בירוקתי בלסה דר' אליעזר אסר ורבנן שרו
והלכתא כר' אליעזר דאסר. אמ' ר' יהודה הני כובשי עוזני
כשרין לגבי המזבח והן הן תורין שלהבא. מותיבי
איזוב ולא איזוב יון ולא אזוב כוחלית ולא איזוב
רומי ולא אזוב מדברי ולא כל אזוב שיש לו
שם לווי. אמ' אביי כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה
והקפידה תורה עליו יש לו שם לווי הם לא נשתנה
שמם קודם מתן תורה. רבא אמ' באתריהו כבשיני
סתמא קרו להו. אמ' אמימר לקנו ובטני שרו שטני
ואתנאי מקום שנהגו לאכול אוכלין מקום שנהגו
שלא לאכול אין אוכלין. במנהגא תליא מילתא
אין הא באתרא דשכיחי פרס ועזניה הא באתרא
דלא שכיחי פרס ועזניה דלא ליחלפו בהו. אמ' רב
אשי שמונה ספיקות הן חיבא וחגבא סובא והרנגול
תולשמי ומלרא גיהלנא ובר כפחא. מאי ספיקיהו
עופות טהורין קורקבנן נקלף ביד וטמאין אין קורקבנן
נקלף כלל והני קורקבנן נקלף בסכין אי נמי והיא
ההוא בר אווזא דהוה ביומי שמואל דלא הוה קא
מיקליף קורקבנה ואותבוה בשמשא וכוון דפרך
איקליף. התם כי דאפי מיקליף בידא הני אע"ג
דדפי לא מיקלפי אלא בסכינא. אמ' אביי תרנגולתא
דאגמא אחת משמונה ספיקות היא. אמ' רב פפא
תרנגולתא דאגמא אסירא תרנגולא דאגמא שריא
וסימניך עמוני ולא עמונית. דרש מרימר תרנגולתא
דאגמא אסירא חזיוה דדרסא ואכלא והיינו גירותא
אמ' רב יהודה שלך זה השולה דגים מן הים
דוכיפת שהודו כפות תנא נמי הכי דוכיפת שהודו

כפות. וזה הוא שהביא שמיר למקדש. א"ר יוחנן
כי חזי שלך אמ' משפטיך תהום רבה. כי חזי
נמלה אמ' צדקתך כהררי אל. אמ' ר' יהודה קאת
זה הקוק רחם זה שרקרק. אמ' ר' יוחנן למה נקרא שמו
רחם כיון שבא רחם בא רחמי' לעולם. אמ' רב ביבי
בר אביי והוא דיתיב אמידי ועביד שרקרק וגמירי
דאי יתיב אארעא ושריק אתי משיחא שנ' אשרקה
להם ואקבצם כי פדיתים ורבו כמו רבו. אמ' ליה רב
אחא בר שימי למר בר אידי והא ההוא דיתיב בי
כרבא ושריק ואתאי גלא לאפתחיה למוחיה אמ'
ליה ההוא בדיא הוה. תנו רבנן עורבא עורב
את כל עורב להביא עורב העמקי וזהבא בראש יונים
עורב זה עורב אוכאמא דכת' קוצותיו תלתלים
שחורות כעורב. עורב העמקי חיורא דכת' ומראהו
עמוק מן העור כמראה חמה עמוקה מן הצל. וזהבא
בראש יונים. אמ' רב פפא לא תימא דאית בריש' יונ'
לא דדמי רישיה ליונ'. תנו רבנן הנץ זה הנץ למינו
להביא את בן החוריא. מאי בן החוריא אמ' אביי
שורביקא. אמ' רב יהודה חסידה זו דיה לבנה ולמה
נקרא שמה חסידה שעושה חסד עם חברותיה.
האנפה זו דיה רגזנית ולמה נקרא שמה אנפה
שמנאפת עם חברותיה. למינה להביא מיני אנפ'.
אמ' רב אבהו ראה זו איה ולמה נקרא שמה ראה
שהיא רואה ביותר כתנאי אומ' כתיב לא ידעו עיט
ולא שזפתו עין איה. תנא עומדת כאן ורואה נבי'
בארץ ישר'. תנא איסי בן יהודה מאה עופות
טמאים יש במזרח וכולן מין איה הן. תנו רבנן
תנשמת זו באות שבעופות. אמ' אביי בוחת שבעופות
קיפוף ושבשרצים קלופדאי. אמ' רב חנן בר רב חסדא
אמ' רב חסדא ואמרי לה אמ' רב חנן בר רבה אמ' רב
עשרין וארבעה עופות טמאין הן. אמ' ליה רב חנן בר
רב חסדא לרב חסדא אחוויקלא עשרין הוו אי ממשנה
תורה עשרין והוי הדאה וכי תימא ראה דכתיבא מקרא
ולא כתיבא במשנה תורה איכתי עשרין ותלין הואו
אמ' ליה הכי אמ' אבוה דאימך משמיה דרב למינה

למינו למינהו למינה הרי כן ארבעה איכא עשרין
ושתא הוו. אמ' אביי ראה ודאה אחת היא מכדי משנה
תורה לאוסופי הוא דאתא מאי שנא הכא דכתיבא דאה
מאי שנא הכא דלא כתיבא דאה אלא ראה ודאה אחת
היא. ואיכתי עשרין וחמשה הואו אמ' אביי כשם
שראה ודאה אחת היא אכך איה ודיה אחת היא מכדי
משנה תורה לאוסופי הוא דאתא מאי שנא הכא דכתיב
למינה איה ומאי שנא הכא דכתיב למינה דיה
אלא איה ודיה אחת היא. תניא נמי הכי ר' אומר
אקלא אנו איה דיה. דיה למה נאמר שלא תתן
פתחון פה לחולק לחלוק שלא תהא קורא איה והוא
קורא דיה אתה קורא דיה והוא קורא איה. לפי כך
כתוב במשנה תורה והראה ואת האיה והדיה למינה.
מותיבי למה שנה בבהמות מפני השסועה ובעופות
מפני הראה. מאי לא מדהתם לאוסופי הכא נמי
לאוסופי לא התם לאוסופי הכא לפרושי. תאני
אבימי בריה דרב אבהו שבע מאות מיני דגים ושמונה
מאות מיני חגבים ולעופות אין מספר. עופות עשרין
וארבעה הוו. אלא לעופות טהורין אין מספר. תניא
ר' אומ' גלוי וידוע לפני מי שאמ' והיה העולם שבבהמ'
טמאה מרובה מן הטהורה לפיכך מנה הכת' טהורה
ושעופות הטהורים מרובין מן הטמאים לפי כך
מנה הכת' בטמאין. מאי קמ"ל משמעלן כדרב הונא
דאמ' ר' ואמרי לה אמ' רב הונא אמ' רב משום ר' מאיר
לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה. אמור יצחק
עוף טהור נאכל במסורת ונאמן הצייד לומ' עוף זה
טהור מסר לי. אמ' ר' יוחנן והוא שבקי בהן ובשמותיהן.
אי אמלת בשלמא רבו צייד. בעי ר' זירא רבו חכם
או רבו צייד תא שמע דאמ' ר' יוחנן והוא שבקי בהן
ובשמותיהן. אי אמרת בשלמא רבו צייד שפיר אלא
אי אמרת רבו חכם שמיהו ידע ליה איהו מי ידע
להו שמע מינה רבו צייד שמע מינה. תנו
רבנן במל"ע אומ' דורס ואוכל בידוע שהוא טמא. ר'
אלעזר בר' צדוק אומ' מותחין לו חוט של משיחה
אם חולק את רגליו שתים מיכאן ושתים מכאן טמא

אחת מכאן ושלוש מכאן טהור ר' שמעון בן אלעזר
אומ' כל עוף הקולט מאויר טמא הא עיפלתא נמי
מקלט קלטא ואמ' אביי קולט ואוכל באויר קאמרינן
אחרים אומ' שכן עם הטמאים טמא עם טהורים
טהור כמאן כר' אליעזר דתניא ר' אליעזר אומ' לא לחנם
הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו שכן
ונדמה קא חזינן אמ' חזקיה מנין לביצה טמאה
שאסורה שנ' ואת בת היענה וכי יש בת ליש לה
ליענה אלא זו היא ביצה טמאה ודלמא היינו שמיהו
לא סלקא דעתך דכת' בת עמי לאכזר כיענים במדבר
ולא והא כת' תעשה מספד כתנים ואבל כבנות יענה
יענה זו שמתאבלת על בניה ושכנו שם בנות
יענה ושעירים ירקדו שם יענה זו ששוכנת על
בניה תכבדני חית השדה תנים ובנות יענה קרי
לה הכי וקרי לה הכי ומפסיק לה ספרא בתרתי
הכי נמי תרתי שמי ניהו התם בשתי תיבות פסיק לה
בשני שיטי לא פסיק לה הכי בשתי שיטין נמי פסיק
לה. כל שרץ העוף ההולך על ארבע שקץ הוא
יכול הכל יהא אסור ת"ל אך את זה לא תאכלו מכל
שרץ העוף ההולך על ארבע יכול יהא הכל מותר
ת"ל ארבה סלעם חרגול חגב אין לי אלא אלו בלבד
מנין לרבות שאר המינין ת"ל למינהו למינהו ליבר
האטי צריך היה לומר מן המפורש מה ארבה מפורש
שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולין
וכנפיו חופות את רובו אף כל שיש בו ארבע רגלים
וארבע כנפים וקרסולין וכנפיו חופות את רובו ר'
יוסי אומ' ושמו חגב כמה רובו אמ' רב יהודה אמ'
רב רוב ארכו ואמרי לה רוב היקיפו אמ' רב פפא
הולכך בעינן רוב ארכו ובעינן רוב היקיפו תנו
רבנן אין לו עכשו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון
הזחל הלילה מותר ר' אליעזר בר' יוסי אומ' אשר
לו כרעים ממעל לרגליו אע"פ שאין לו עכשו
ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הזחל הבא מהו אמ'
אביי אסקלא תנו רבנן את אלה מהם תאכלו
את הארבה למי' ואת הסלעם למינ' ואת החרגל'

למינ' ארבה זו גובאי סלעם זה רשון חרגל זה כיפול
חגב זה נכין למינו למינהו למינהו למינהו להביא
צפורת כרמים ותאי צלויא ויוחנא ירושלמית
והרזבונית תאני דבי ר' ישמעאל תחבא אלו כללי כללות
אלו פרטי פרטות ארבה זה גובאי למינהו להביא צפורת
כרמים אין לו לא הבא ואין לו גבחת הבא ויש לו גבחת
הבא ויש לו גבחת מנין ת"ל סלעם זה כיפול למינו
להביא את האושכף ואין לו לא הבא ואין לו גבחת הבא
ויש לו גבחת הבא ויש לו זנב ואין לו זנב מנין ת"ל
חרגול זה רשון למינהו להביא את הכרספת וארל
השחלנית ואין לו לא הבא ואין לו גבחת הבא ויש לו
גבחת הבא ויש לו זנב הבא ואין לו זנב הבא ואין
לו ארוך הבא וראשו ארוך מנין אמרת הכי אתה
בבנין אב משלשתן לא ראי ארבה כראי חרגל ולא
ראי חרגל כראי ארבה לא ראי שניהם כראי סלעם
ולא ראי סלעם כראי שניהם הצד השוה שבהן שיש
לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולין וכנפיו חופין
את רובו אף כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים
וכנפיו חופין את רובו והלא הצרצור הזה יש בו ארבע
רגלים וארבע כנפים וקרסולין וכנפיו חופין את רובו
יכול יהא מותר ת"ל חגב כל ששמו חגב או שמו חגב
יכול אע"פ שאין בו כל הסימנין האלו ת"ל למינהו עד
שיהוא מצוין בו כל הסימנין האלו. וכל שרץ העוף
לרבות ביצת השרץ שבקימה שחייבין עליה משום
שרץ. שקץ הוא פרט לנילוסן מכאן אמרו חגבים
טמאים שנכבשו עם חגבים טהורים לא פסלו את
ציר. העיד ר' צדוק על ציר חגבים טמאים טהור.
ולאלה תטמאו יכול האמור בענין בהמה וחיה
ועופות ורמש וחגבים יכול יהא אבר מן החי
מטמא בכולן ת"ל לכל הבהמ' הוציא דגים גדלי
בים שאין בים מקבלי טומאה ולא הוציא את
החגבים ת"ל אשר היא מפרסת פרסה הוציא את
החגבים שאין למינן טומאה ולא הוציא את
העופות שיש למינן טומאה ת"ל פרסה הוציא את
העוף הטמא ולא הוציא את העוף הטהור ודין הוא

מה אם בהמ׳ שאינה מטמאה בגדים בבית הבליעה
אבל מן החי ממנה מטמא שמטהור שהוא מטמא
בגדים בבית הבליעה אינו דין שיהא אבר מן החי
ממנו מטמא ת״ל ושסע אין לך אלא בעל שסע
אין לי אלא בהמה טהורה בהמ׳ טמ׳ מנין ת״ל מפרסת היא
חיה טהורה מנין ת״ל מפרסת חיה טמאה מנין ת״ל פרסה
מן השסועין מנין ת״ל ושסע איננה מן השסועין מנין
ת״ל איננה שוסעת מעלת גרה מנין ת״ל וגרה איננה
מעלת גרה מנין ת״ל איננה מעלה והלא חזיר מפריס
ומשסיע יכול לא יהא אבר מן החי ממנו מטמא
ת״ל וגרה איננה מעלה טמא׳ במי הוא מדבר אם
במיותין הרי מיותין אמורה ואם באבר מן המת
הרי אבר מן המת אמור למטן הא אינו מדבר אלא
באבר מן החי׳ יכול אף הבשר הפורש מן החי יטמא
ת״ל בנבלתם מה נבילה שאין לה חליפין אף אבר מן
החי שאין לו חליפין דברי ר׳ יוסי הגלילי ר׳ עקיבה אומ׳
מה נבילה גידים ועצמות אף אבר מן החי גידים ועצמו׳
ר׳ אומ׳ מה בהמ׳ גידים בשר ועור׳ ועצמ׳ אף אבר מן החי
כבליתו בשר וגידים ועצמות׳ כל הנגע בנבלתם
יטמא עד הערב׳ אין הנוגע מטמא בגדים הלא דין
הוא מה אם משא ממועט מטמא בגדים מגע
מרובה אינו דין שיטמא בגדים ת״ל כל הנגע יטמא
עד הערב אינו מטמא בגדים׳ וכל הנשא יכבס בגד׳
מלמד שהנושא מטמא בגדים הלא דין הוא מה אם
מגע מרובה אינו מטמא בגדים משא ממועט אינו
דין שלא יטמ׳ בגד׳ ת״ל המשא יכבס בגדיו מלמד
שהנושא מטמא בגדים כמדאות כמד שחלק מגעו
ממשאו׳ יכבס יכול אף הגופה ת״ל בגד או בגד יכול
בגד גדול לבן המטמא בזב המיטמא בנגע מנין אף
בנוע קטן צבוע עד שתהא מלבה שלש בשלש וגגילין
מנין ת״ל בגד בגדיו לבה׳ ומנין לעשות שאר כלים
כבגדים ת״ל יטמא לרבות כל דבר שמקבל טומאה
או יכול יטמא אדם וכלי חרש ת״ל בגד בגד הוא מטמא
ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש׳ לכל הבהמה
להביא את השליל שיהא אבר מן החי ממנו מטמא׳

טמאים מלמד שהן מיטמטפין זה עם זה יכול יצטרפו
עם המתים החמורים ת״ל הם יכול לא יצטרפו עם
המתים החמורים אבל יצטרפו עם הנבילות הקלות
ת״ל הם׳ כל הנגע בהם יטמא להביא בהמ׳ טמאה
שלא תהא שחיטתה מטהרתה׳ הולך על כפיו זה
הקוף כל הולך להביא את הקופד וחלדת הסנאין ואינב
השדה וכלב הים חיה. אין לי אלא חיה טהורה חיה טמ׳
מנין ת״ל ההולכת על ארבע׳ בכל החיה להביא את
הפיל׳ כל הנגע בנבלתם יטמא אם כאמהו למנין
למה נאמרו למטן אלא שהעליונים באבר מן החי
והתחתונים באבר מן החי מה אם אבר מן החי שהבשר
הפורש ממנו טהור הריהוא מטמא אבר מן המת
שהבשר הפורש ממנו טמא אינו דין שיטמא לא
אם אמרת באבר מן החי שאיסור בבני נח כישר׳
תאמר באבר מן המת שאין איסורו בבני נח
כישר׳ הואיל ואין איסורו נוהג בבני נח כישר לא יטמא
ת״ל והנגע והנשא לרבות אבר מן המת׳ כל הנגע
יטמא עד הערב אין הנגע מטמא בגדים הלא דין הוא
מה אם במקום שלא נטמו מחמת עצמן במשא
נטמו מחמת הנושא מקום שנטמו מחמת עצמן
במגע אינו דין שיטמו מחמת הנוגע ת״ל כל הנגע
יטמ׳ עד הע׳ יטמא ואינו מטמא בגדים׳ והנושא
יכבס בגדיו מלמד שהנושא מטמא בגדים הלא דין
הוא מה אם במקום שנטמו מחמת עצמן במגע
לא נטמו מחמת הנוגע מקום שלא נטמו מחמת
עצמן במשא אינו דין שלא יטמו מחמת הנושא ת״ל
והנושא יכבס בגדיו מלמד שהמשא מטמא בגד׳׳
יכול כשם שלא נטמו מחמת הנוגע כך לא יטמאו
במגע עצמן ת״ל כל הנגע בהם יטמא בין אדם
בין אדם בין כלים או יכול כשם שנטמאו מחמת
הנושא כך יטמו מחמת עצמן במשא ת״ל והנושא
טמאים המה לכם׳ לכם הם מטמאין במשא ואין
מטמאין לא אוכלים ולא משקין ולא כלים במשא
שאין לך מיטמא במשא אלא האדם בלבד׳ והנושא
טמ׳ הנושא לא הנישא אדם שנשא את הטומאה

טמא טומאה שנשאה את האדם טהור אין
לך טומאה שמטמאה אחרים במשאה להם
שאהצב בלבד" וזה לכם הטמא לפי שהוא
או אומ׳ ולא תטמאו בהם ונטמ׳ בם שומע אני
כל השרצים מטמאין ת״ל וזה לכם הטמא בשר
החלד וג׳ אלו מטמאין אין שאר שרצים מטמאין או
מה הפרט מפורש בעל עצמו ופולה וזובה אף כל
שהוא בעל עצמות ופולה וזובה יהא מטמא ת״ל
אלה הטמאים לכם בכל השרץ אין לך מטמא משכן
אלא אלו בלבד" תניא אמ׳ ר׳ יהודה אמ׳ רב אין מושיבין
בסנהדרין אלא תלמ׳ חכמ׳ שיודע לטהר את השרץ מן
התו׳ אמ׳ רבא ביטא אני אדון ואטהרנו ומה נחש שממית
ומרבה טומאה טהור שרץ שאינו ממית ואינו מרבה
טומאה אינו דין שיהא טהור ולא היא התם מעשה
קוץ בעלמא הוא דקא עביד" וזה הטמא להביא
טמאה שיטמא כבשלו תלא דין הוא מה אם בהמה
שהיא מטמא במשא לא עשה דמה כבשרה שרץ
שאינו מטמא במשא אינו דין שלא עשה דמו
כבשרו ת״ל וזה הטמא לרבות דמו שיטמא כבשרו
יכול יהא מכשיר את הזרעים ודין הוא מה אם דם
בהמ׳ שאינו מטמא טומ׳ חמורה מכשיר את הזרעים
דם השרץ שהוא מטמא טומאה חמורה אינו דין
שיכשיר את הזרעים ת״ל וזה לכם הטמא הוא מטמא
ואינו מכשיר את הזרעים" החלד והעכבר לפי שנ׳
עכבר יכול אף עכבר שבים יטמא ודין הוא טימא
חולדה וטימא עכבר מה חולד מן הביד בארץ אף
עכבר מן הביד בארץ או מה חולדה כשמועה אף
עכבר כשמועו אף אני אביא עכבר שבים ששמו
עכבר ת״ל השרץ על הארץ להוציא את שבים או
אינו אומ׳ אלא על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא
ת״ל השרץ בכל מקום שהוא שורץ יטמא אמ׳ ליה
ההוא מרבנן לרבא ואימא השורץ כל שהוא שורץ
ואפלו עכבר שבים ואי משום דאמ׳ קרא על הארץ
על הארץ יטמא ירד לים לא יטמ׳ קמ׳ ליה כיון ששינה
מקום טומאה מה לי הכא ומה לי הכא האי לא

השורץ על הארץ" או אינו אומ׳ אלא השורץ יטמא
עכבר שחציו בשר וחציו אדמה שאינו שורץ לא
יטמא ודין הוא טימא חולדה וטמא עכבר מה חולדה
כשמועה אף עכבר כשמועו או מה חולדה פרה
ורובה אף עכבר פרה ורבה יצא עכבר שחציו בשר
וחציו אדמה שאינו פרה ורבה ת״ל בשרץ לרבות עכבר
שחציו בשר וחציו אדמה הנוגע בבשר טמא ובאדמה
טהור" ר׳ יהודה אומר אף הנוגע באדמה שכנגד
הבשר מאחורין טמא אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי והוא ש
שהשריץ על פני כולו" הצב להצב למינהו
לרבות מינין של צב ובן הנפלים וסלמנדרא" כשהיה
ר׳ עקיבה מגיע לפסוק הזה היה אומ׳ מה רבו מעשיך
יי׳ יש לך בריות גדלות בים וגדלות ביבשה הגדלות
בים אם יעלו ליבשה מתו והגדילות ביבשה אם ירדו
לים מתו" גדילות באחד וגדילות באויר גדלות באור
אם פירשו לאויר מתו וגדילות באויר אם פירשו
לאור מתו" מקום חיין של זה מיתתו של זה ומקום
חיין של זה מיתתו של זה ואומ׳ מה רבו מעשיך יי׳"
הטמאים לרבות שרותיהן יכול עורות כולן ת״ל
אלה אלו עורות מטמאין עולה אנקה והכח והלטאה
והחומט" והא אלה אלו הוא כת׳ אמ׳ רב למיכתב
הפסיק הענין ולא יחשוב כמו תנשמת אמ׳ ר׳ שמואל
בר רב יצחק רב תנא הוה ותני התנשמת ותנא דיר׳
אמ׳ רב ששא בריה דרב אידי סבר לה כר׳ יהודה
דאזיל בתר אשתא" תנן התם ואלו שעורותיהן
כבשרן עור האדם ועור חזיר של ישוב ועור חטוטרת
של גמל הרכה ועור בית הבשת ועור השליל ועור
שתחת האליה ועור האנקה והכח והלטאה והחומט
וכולן שעיבדן או שהלך בהן כדי עבודה טהורין חוץ
מעור האדם" אמ׳ עולא דבר תורה עור אדם טהור
ומה טעם אמרו טמא גזרה שמא יעשה עורות
אביו ואמו שטיחין" ועור האדם טהור לטומאה
לא אלא הכי אמ׳ עולא דבר תורה עור אדם כי עיבדו
טהור אמרו טמא גזרה יעשה עורות אביו ואמו
שטיחין בשעיבדו או הלך בהן כדי עבודה קא אמרינן

שיהא מטמאין מפני חיבתן" תנו רבנן לבין העובר ממקום למקום ונכנס לבית הבית טמא שאין לך פל לבון ולגיון שאין לו כמה קלקלין בראשו ואל תתמה שהרי קלקלין של ר' ישמעאל מונח בראש מלכים ושאר עונות ראמרין אם עברו הולך בכן כדי עבודה טהורין הילך אין לא הילך לא והא תאני ר' חייא אתן חמור שטעונו לזמתו טהור טלאה שאני שהרי עשה בו מעשה אבל לא טלאה הילך הין לא הילך לא" וכמהדרי עבודה אמר ר' חונא אמר ר' ינאי אמבטת מילין אמר ר' אבהוא אמר ר' שמעון בן לקיש לגבל ולתפלה ולנטילת ידים ולעבודה חלבשת מילין" מאי לגבל ראם היה בינו ובין המים חלבשת מילין טולח ומביא מים טהורין ולגבל עיסתו בטהרה ואם היה יתר מזה עושה אותה בטומ' ומוציא חלה בטומאה" ולתפלה דאם הו צריך לנקביו ויכול להעמיד עצמו כדי פרסה תפלתו תפלה ואם לאו תפלתו תועבה" ולנטילת שאם היה בינו ובין המים עד פרסה הולך ונוטל ידיו ומתפלל ואם היה יתר מזה משי ידיה במידי דמנקי ומתפלל" ולעבודה הא דאמרן שאם הילך בהן כדי עבודה הלי נתקשו וטהורין ואי לא לא" הטמאים תנו רבנן הטמאים לרבות קלוית השרץ וביצת השרץ יכול אפלו לא ריקמה ת"ל השרץ מה שרץ שריקם אף ביצת השרץ שריקמה קולית יכול אפלו לא מקבר ת"ל הנגע יטמא את שאפשר לו ליגע טמא את שאי אפשר ליגע טהור" וכמה נקיבת חוט השערה שאפשר ליגע בחוט השערה" הטמאים מלמד שהן מצטרפין זה עם זה דם בדם ובשר בבשר דם בבשר ובשר בדם בין במין אחד בין בשני מינין" כל הנגע בהם יטמ' במגע הוא מטמא אינו מטמ' במשא הלא דין הוא מה אם נבלה שאין דמה מטמא כבשרה ואין טומאתה אלא בבציר מטמא במגע ובמשא ת"ל כל הנגע בהם יטמ' במגע מטמא אינו מטמא במשא הנגע בהם יטמ' עד הערב טומאת שרץ טומאת ערב אין השותה משקין טמאין ולא האוכל אוכלין טמאין טמא טומאת ערב אלא מיום שטבל טהור מיד" כל הנגע בהם יכול באייהם ת"ל

במותם או במותם יכול לא בשחיטתן ת"ל בהם או נבלתן שהן שחוטין שאין השחיטה מטהרת אלא לראויין לשחיטה בלבד הא מה אני מקיים בהם במותם לא בחייהם" כל הנגע בהם יכול בכולן ת"ל מהם או מהם יכול במקצתן ת"ל בהם הא כיצד עד שיגע במקצתו שהוא בכולו שיעור חכמ' בכעדשה שכן החומט תחלתו כעדשה" ר' יוסי בר' יהודה אומ' כזנב הלטאה" וכל אשר יפול עליו מהם במתם יטמא" במי הוא מדבר אם במיתתן הרי מיתתן אמורה ואם באבר מן המת הרי אבר מן המת אמור למטן הא אינו מדבר אלא באבר מן החי הלא דין הוא מה אם בהמ' שלא עשה דמה כבשרה אבר מן החי מן החי ממנה מטמא השרץ שעשה דמו כבשרו אינו דין שיהא אבר מן החי ממנו מטמא לא אם אמרת בבהמ' שהיא מטמא במגע תאמ' בשרץ שאינו מטמ' במשא הואיל ואינו מטמא במשא לא יהא אבר מן החי ממנו מטמא ת"ל וכל אשר יפל עליו מהם במתם טמא לרבות אבר מן החי יכול אפלו תלוי בו בכשערה ת"ל אשר יפול הא אינו מטמא אלא כשיפול מת השרץ ועדיין האבר מעורה בחוט השערה השרץ מטמא משום מת והאבר מטמא משום אבר מן החי שנ' וכל אשר יפל עליו מהם במתם מיתתו עושה כיטול ואין אותו כלו נפל מחיים ונמצא מטמא משום אבל מן החי לא משום אבר מן המת ר' שמעון אומ' מה נפשך אי מיתתו עושה ניפול ליטמא משום אבר מן החי ואי אין מיתה עושה ניפול ליטמא משום אבר מן המת בין כך ובין כך טמא" מאי בינייהו בשר המדולדל שבשר המדולדל מאבר מן החי טהור שאינו מטמא אלא כבריתו ובשר המדולדל מאבר מן המת טמא" תנו רבנן יכול הבשר הפורש מן החי יטמא ת"ל במותם מה מיתה שאין לה חילופין אף אבר מן החי שאין לו חילופין דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבה אומ' מה מיתה בגידים ועצמות אף אבר מן החי בגידים ועצמות ר' אומ' מה שרץ בשר וגידים ועצמו אף אבר מן החי כבריתו בשר וגידים ועצמו" מכל כלי עץ יכול הסובב והקלב והכחותר והמכוזה ת"ל מכל כלי עץ לא כל כלי עץ

או יכול שאני מוציא את השלחן ואת הטבלה ואת
הדולפקי שאין משמשין את האדם ת"ל כל כלי עץ ריבה
מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכת'
מיעט ת"ל שק מה שק מיוחד שהוא משמש את האדם
ואת משמשי האדם אף אני מרבה את השלחן ואת
הטבלה ואת הדלפקי שהן משמשין את האדם ואת
משמשי האדם ומוציא אני את הטבלס שהוא משמש
את האדם ואינו משמש את משמשי האדם ואת
הקלב ואת הכחותק ואת המנלה שהן משמשין
את משמשי האדם ואינן משמשין את האדם" או
בכל כלי עץ יכול השדה והתבה והמגדל וכוורת הקש
וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית שיש להן שולים
והן מחזיקין ארבעים סאה בלח שהן כוורים ביבש ת"ל
מכלי עץ לא כל כלי עץ או יכול שאני מוציא הדרור
עגלה וקסטות המלכים ועריבת העבטן ובור
ספינה קטנה והאבון ת"ל כל כלי עץ ריבה מה ראית
לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכת' מיעט
ת"ל שק מה שק מיוחד שהוא מיטלטל במלואו אף
אני מרבה דרדור עגלה וקוסטות המלכים ועריבת העבטן
ובור ספינה קטנה והאבון שהן מיטלטלין במלואן
ומוציא את השידה והתבה והמגדל וכוורת הקש וכוורת
הקנים ובור ספינה אלכסנדרית שיש להן שולים והן
מחזיקין ארבעים סאה בלח שהן כוורים ביבש שאין
מיטלטלין במלואן" כל כלי עץ יכול אף פשוטיהן
מקבלין טומאה דין הוא ת"ל שק מה שק מיוחד שהוא
כלי קיבול כך אין לי אלא כלי קיבול אבל מדברי סופרים
גזרו שיהו פשוטיהן מקבלין טומאה וכלי מתכות בין
מקבליהן בין פשוטיהן מיטמאין שנ' כל דבר אשר
יבוא באש לרבות את השפודין ואת האסכלאות.
היינו דתנן הטהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות (והטה)
בכלי מתכות טמא בכלי עץ" תנו רבנן גלמי כלי
עץ טמאין פשוטיהן טהורין גלמי כלי מתכות טמאין
פשוטיהן טמאין נמצא טהור בכלי עץ טמא בכלי
מתכות וטהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ" תנו
רבנן אלו הן גלמי כלי עץ כל שעתיד לשוף לשבץ

לגור לכרכב להטיה בקורנס מחוסר כן מחוסר אוגן
או אוזן טמא מחוסר חטיטה טהור" מחוסר חטיטא
מאי למימרא לא צריכא דחד קפיזא בקבא" ואלו הן
גלמי כלי מתכות כל שעתיד לשוף לשבץ לגור
לכרכב להכיש בקורנס מחוסר כן מחוסר אוגן או
אוזן טהור מחוסר כסוי טמא" מאי שנא הני ומאי
שנא הני ר' יוחנן אומ' הואיל ולכבוד עשויין רב נחמן
אמ' הואיל ודמיהן יקרין מאי ביניהו ואיכא ביניהו
כלי עצם ואזדא רב נחמן לטעמיה דאמ' רב נחמן
כלי עצם ככלי מתכות דאמו" מיכלל דכלי עצם
מקבלין טומאה אין והא תניא ר' ישמעאל בנו של ר'
יוחנן בן ברוקה אומ' מה ת"ל וכל מעשה עזים תתחטאו
להביא דבר הבא מן העזים ומן הקרנים ומן הטלפים
שאר בה מוזהיר מנין ת"ל וכל מעשה מלה ת"ל עזים פרט
לנוצות אין לך בעוף מיטמא אלא כנף העזניה וביצת
הנעמית" בגד יכול בגד לבן גדול לבן המיטמא בזב
ומיטמא בנגעים מנין גדול צבוע קטן לבן קטן צבוע
עד שתהא מרבה להביא שבים שלסככה וגנגלין מנ'
ת"ל בגד ריבה ומנין לרבות את הלבדים ת"ל או בגד
יכול אף עורות חיה שבים ת"ל בגד ועור מה בגד מן
הגידל בארץ אף עור מן הגידל בארץ או יכול שאני
מוציא את שחיבר לו מן הגידל בארץ ת"ל עור מן הגידל
בארץ כל שהוא ת"ל או בעור להוציא את שחיבר לו
מן הגידל בארץ כל שהוא ואפלו חוט ואפלו משיחה
ובלבד שיחברנו לו כדרך חיבורו לטומאה" יכול אף
עור המטה ועור האיפה במשמע ת"ל להן מלאכת
עור יצא המטה ועור האיפה שלא נעשה בהן מלאכה
ולא אוציא עורות רצועות סנדלין שנעשה בהן מלאכה
ת"ל בכל כלי עור יצאו רצועות עורות סנדלין שאינן
כלום" שק אין לי אלא שק מנין לרבות את הקלקי
ואת החבק ת"ל או שק יכול יטמא חבלים ומשיחות ת"ל
שק מה שק מיוחד טווי וארוג אף אין לי אלא טווי וארוג
אליהוא אומ' במת וכל מעשה עזים יכול יטמא חבלים
ומשיחות ודין הוא טימא השרץ וטימא המת מה
השרץ לא טימא בו אלא טווי וארוג אף במת
אם

בשרץ

בשרץ הקל נקל במת החמור ת״ל בגד ועור בגד ועור
לגזירה שוה" מה בגד ועור האמורין בשרץ לא טימא בו
אלא טווי ואריג אף בגד ועור האמורין במת לא יטמא בו
אלא טווי ואריג" אין לי אלא שק העשוי מן העזים העשוי מן
החזיר ומזנבה שלסוס מנין ת״ל או שק אין לי אלא בשרץ
במת מנין ת״ל בגד ועור בגד ועור לגזרה שוה" מה בגד ועור
האמור בשרץ עשה בו מעשה חזיר כמעשה עזים אף
בגד ועור האמורין במת נעשה בו מעשה חזיר כמעשה
עזים" כל כלי לרבות הקלע והקמיע והתפלה או יכול שאני
מרבה את העין ואת העבות ת״ל אשר יעשה מלאכה בהם
לא העושה מלאכה באחרים או יכול שאני מרבה חפויי
הכלים ת״ל בהם פרט לחיפויי הכלים מכאן אמרו כל הכלים
המחופין טהורין שאין בטילין לגבי חפויין" ד״א כל כלי
לרבות שאר הכלים המקבלין טומאה תכולבם שבעה
מינו כלים מקבלין טומאה ואילו הבגד והשק העור וכלי
עץ וכלי עצם וכלי מתכות וכלי חרש אילו הן מיטמאין
בכל מיני טמאות וכלי זכוכית אינן מקבלין טומאה
לא מדברי קבלה דתניא יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסף בן
יוחנן איש ירושלם גזרו טומאה על כלי זכוכית ושאר כל
הכלים טהורין כגון כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה כלי
עזורות היה שבים אבל כלי כתל הכיהן בכלל כלי חרש
ובולן יש להן טהרה במקוה חוץ מכלי חרש וכלי זכוכית
והמפץ" במים יובא כולו כאחת במים יובא יכול אפילו
מים שאובין ת״ל אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור עד
שיהא מקוה כשר שיש בו ארבעים סאה" יכול יטבול
אבר אבר ת״ל ובא השמש וטהר מה ביאת השמש כולו
כאחת אף ביאתו במים כולו כאחת" וטמא עד הערב
יכול לכל דבר ת״ל וטמא עד הערב הא כיצד טהור לחולין
ולמעשר מבעוד יום ולתרומה משיחשך" כלי חרש אין
לי אלא כלי חרש מנין לרבות כלי נתר ת״ל וכל כלי חרש"
ומנין לרבות שברי כלי חרס ת״ל וכל כלי חרש מכאן
אמרו הדקין שבכלי חרש קרקרותיהן ודפנותיהן יושבין
שלא מסומכין שיעורן מכדי סיכת קטן ועד לוג מלוג
ועד סאה ברביעית מסאה ועד סאתים בחצי לוג מסאתים
ועד שלש ועד חמש בלוג דברי ר׳ ישמעאל ר׳ עקיבא אומ׳

אין נותן בהן מדה אלא הדקין שבכלי קרקרותיהן ודפנותיהן
יושבין שלא מסומכין שיעורן מכדי סיכת קטן עד
קרידות הדקות מקריכות הרקות ועד חביות לודיות ברביעית
מלודיות ועד לחמיות בחצי לוג מלחמיות ועד חצבים
גדולים בלוג רבן יוחנן בן זכאי אומ׳ חצבים גדולים
שיעורן בשני לוגין הכלים הגליליים והחבויות שיעור
קרקרותיהן כל שהן ואין להן דפנות" אשר יפול מהם
עד שתפול הטומאה עצמה" מהם יש מהם לטמא
ויש מהם שלא לטמא פרט לתורנגול שבלע שרץ
ונפל לאויר התנור שהוא טהור ואם מת טמא מכאן
אמרו הבלעין מצילין מלטמא ומלטמא והוא שילך
במעיהן ואם מת לואין את הטומאה כאן יצאה כלב
שאכל בשר המת ונכנס למת הבית טהור מת מוטל
על האסקופה הבית טמא" אל תוכו את שיש לו
תוך טמא ואת שאין לו תוך טהור פרט למטה
ולכסא ולספסל ולשלחן ולספינה ולמנורה של חרש
זו עדות העיד חזקיה אבי עקש לפני רבן גמליאל
שאמ׳ משום רבן גמליאל הזקן כל שאין לו תוך
בכלי חרש אין לו אחורים" אל תוכו מתוכו הוא מיטמא
אינו מיטמא מאחוריו הלא דין הוא מה אם כלי שטף
שאינו מטמא מתוכו מטמא מאחוריו כלי חרש
שהוא מיטמא מתוכו אינו דין שיטמא מאחוריו
ת״ל אל תוכו מתוכו הוא מיטמא ואינו מיטמא מאחוריו
קל וחומ׳ לכלי שטף שיטמא מאוירו מה אם כלי
חרש שאינו מיטמא מאחורין מטמא מאוירו כלי
שטף שהוא מיטמא מאחורין אינו דין שיטמא מאוירו
ת״ל וכל כלי חרש אל תוכו אין כלי שטף מיטמא מתוכו" תנו
רבנן אויר כלי חרש טמא וגבו טהור אויר כל הכלים
טהור וגבן טמא נמצא טהור בכלי חרש טמא בכל
הכלים טהור בכל הכלים טמא בכלי חרש" מנא הני
מילי דתנו רבנן תוכו ואע״פ שלא נגע אתה אומר אע״פ
שלא נגע או אינו אלא אם כן נגע ר׳ יונתן בן אבטולמוס
אומ׳ נאמ׳ תוכו ליטמא ונאמ׳ תוכו לטמא מה תוכו
האמור ליטמא אע״פ שלא נגע אף תוכו האמור
לטמא אע״פ שלא נגע" וליטמא מנא לן אמ׳ ר׳

יונתן הנו העידה על כלי חרש ואפלו מלא חרדל
כיון שככבשה טומאת אוירו טמא אמ׳ ליה רב אדא
בר אבה לרבא והא כלי חרש מיטמא מגבו מקל וחומ׳
ומה אם הכלים שאין מיטמאין מאוירן מיטמאין
מיטמאין מגבן כלי חרש שמיטמא מאוירו אינו דין
שיטמא מגבו אמ׳ ליה אמ׳ קרא וכל כלי פתוח אשר
אין צמיד פתיל עליו טמא הוא איזה הוא כלי שטומאה
קודמת לפתחו הוי אומ׳ זה כלי חרש ואמ׳ רחמנא כי אין
צמיד פתיל עליו טמא הא יש צמיד פתיל עליו טהור
לומר שאינו מיטמא מגבו לעולם. ד״א וכל הכלים
מיטמאין מאוירן מקל וחומ׳ ומה כלי חרש שאין מיטמא
מגבו מיטמא מאוירו כל הכלים שמיטמאין מגבן
אינו דין שיטמאו מאוירן מעיט רחמנא גבי כלי
חרש תוכו תוכו שלשה ולא תוכו של אחר והני תוכו
דרשינהו ארבעה תוכו כתיבי תוכו תוך תוכו חד לגופו
איידך לגזירה שוה איידך תוכו שלו ולא תוך תוכו
של אחר ואיידך תוכו ולא תוך תוכו ואפלו כלי שטף
ולא יהו כל הכלים מיטמאין מגבן אלא מתוכן ובדבעי׳
מקל וחומ׳ ומה כלי חרש שמיטמא מאוירו אין מיטמא׳
מגבו כל הכלים שאין מיטמאין מאוירן אינו דין
שלא יטמאו מגבן אמ׳ קרא וכל כלי פתוח אשר אין
צמ׳ פתי׳ על׳ טמ׳ הוא האי יהוא דכי אין צמיד פתיל עליו
טמא הא יש צמיד פתיל עליו טהור הא כל הכלים
אע״פ שיש צמיד פתיל עליהן מיטמאין. אל
תוכו תנו רבנן כשיפול אל תוכו טמא לא כשיפול
לתוך תוכו כיצד חבית שהיא נתונה בתנור ופיה
למעלה מן התנור השרץ בחבית האוכלין והמשקין
שבתנור טהורין. כל אשר בתוכו יטמא לא מה
שבתוך תוכו כיצד חבית שהיא נתונה בתנור ופיה
למעלה מן התנור השרץ בתנור האוכלין והמשקין
שבחבית טהורין. יכול אע״פ נקובה ת״ל כל אשר
בתוכו יטמא וכמה הוא שיעורו שלנקב בכלי
חרש כונס משקה ובכלי שטף במוציא זתים
הוא יל׳ ונקובה היא טומאה יוצאה ונכנסת ואינה
מצלת מיכאן אמרו כוורת פחותה ופקוקה בקש

ומשונשלה לאויר התנור והשרץ בתוכה התנור טמא
השרץ בתנור אוכלין שבתוכה טמאין ר׳ אליעזר אומ׳
מצלת אמ׳ ר׳ אליעזר אם הצלה במת החמור לא
תציל בכלי חרש הקל אמרו לו אם הצילה במת
שכן חולקין אוהלין תציל בכלי חרש הקל אמרו לו
שאין חולקין כלי חרש. כל אשר בתוכו יטמא אי״נ
אומ׳ טמא לא יטמא לטמא אחרים כדברי ר׳ עקיבא
דתנן בו ביום דרש ר׳ עקיבה וכלי חרש אשר יפול מהם אל
תוכו כל אשר בתוכו יטמא אינו אומ׳ טמא אלא
יטמא לטמא את אחרים למד על הככר השני שי׳
שיטמא את השלישי אמ׳ ר׳ יהושע מי יגלה עפר
מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהיית אומ׳ עתיד דור
האחרון לטהר את הככר השלישי שאין לו מקרא מן
התורה והלא עקיבה תלמידך הביא לו מקרא מן התו׳
שהוא טמא שנ׳ כל אשר בתוכו יטמא׳ הא כיצד
הכלי ראשון והאוכל שבתוכו שני והוא מטמא את
השלישי אמ׳ מר לענין תרומה דשיני עושה שלישי
אבל בחולין אין שני עושה שלישי. דתנו רבנן
הראשון שבחולין טמא ומטמא השני פסול ולא
מיטמא ואין השני עושה שלישי בחולין לעולם.
ומנין שהשני בחולין פסול שנ׳ כל אשר בתוכו
יטמא השרץ אב והכלי ראשון והאוכל שבכלי
שני והא אמ׳ ר׳ עקיבה יטמא לטמא אחרים הכ׳
מכי לתרומה שהראשון והשני שבתרומה טמאין
ומטמאין והשלישי פסול ולא מיטמא ואין שלישי
עושה רביעי בתרומה לעולם. ומנין שהשלישי
שבתרומה פסול שהטבול יום שלי לטומאה הוא
ופוסל אוכלי תרומה שנגע בהן ועשה אותן שלישי
שנ׳ ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשי׳ לאחר
שיעריב שמשו יאכל בתרומה הא קודם לא יאכל.
הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאין ומטמאין
והרביעי פסול ואינו מטמא ואין רביעי עושה חמישי
בקדש לעולם. ומנין לרביעי בקדש שהוא פסול
קל וחומ׳ מתרומה מחוסר כפורים שהוא מותר
בתרומה אסור בקדש עד שיביא כפרתו ת״ל וכפר

בכנפו ותנא שמע ויען חגי ויאמר כן העם הזה וכן
הגוי הזה לפני נאם יי' וכן כל מעשה ידיהם ואשר
יקריבו שם טמא הוא בשלמא לרב היינו דקא טמא אלא
לשמואל אמאי טמא אתמוהי קא מיתמה והאוין כל
מעשה ידיהם אשר יקריבו טמא הוא קשיא אמר מר
עוקבא ואיתימא רב אשי מתוך שקלקלו מעשיהן
העלה עליהן הכתוב כאלו הקריבו בטומאה" והלא דברים
קל וחומר ומה אם הכהנים ובזמן שבית המקדש קיים
משתמשי הוו בהלכות טומאה וטהרה בגולה על
אחת כמה וכמה ישוטטו לבקש את דבר יי' ולא ימצאו"
אותו תשברו יכול ישבירנו ודאי והליהוא אומר בזב
וכלי חרש אשר יגע בו הזב ישבר יכול ישברנו ודאי ת"ל
אותו אותו את שובר אין את שובר כלי חרסו של זב
קל וחומר מה אם המגע בזב החמור אינו טעון שבירה
הנוגע בשרץ הקל אינו דין שלא יטען שבירה אם כן
למה נאמר ואותו תשברו מלמד שאין לו טהרה אלא שבירה
ליתה לטהר שוברו" ד"א ואותו תשברו אותו את שובר
לטהרתו אין אתה שובר אוכלין לטהרתן" כל אשר
בתוכו יטמא שומע אני אף הכלים יהו מיטמאין באויר
כלי חרש ת"ל מכל האוכל אוכל מיטמא באויר כלי
חרש ואין הכלים מיטמאין באויר כלי חרש שכל ראשון
לטומאה אינו מיטמא לא אדם ולא כלים אין מטמא אלא
אוכלין ומשקין בלבד וזה הכלל כל שהוא אב הטומאה
מטמא אדם וכלים וכל המטמא אדם וכלים הוא אב
הטומאה לעולם זה הוא דין תורה" יכול אף אוכלי בהמה
יהו מיטמאין באויר כלי חרש ת"ל האוכל המיוחד
לאדם מיטמא באויר כלי חרש ואין אוכלי בהמה
מיטמאין באויר כלי חרש או יכול שאני מוציא את
אוכלי בהמה שחישב עליהן לאוכל אדם ת"ל אוכל אוכל
יטמא מכאן אמרו האוכל מן האדם ומן הבהמה ומן
החיה ומן העופות ומנבלת העוף הטמא והחלב
בכפרים ושאר כל ירקות השדה שמרעין ומטריות
ר' יהודה אומר חוץ מכרישי שדה והלגילה ונץ החלב
ר' שמעון אומר חוץ מן העכביות ר' יוסי אומר חוץ מן
הבלוסין הרי אלו צריכין מחשבה והכשר אוכל יטמא

יכול כל אוכל ת"ל אשר יאכל פרט לאוכל סרוח מיכן
אמרו אוכלין שנפסלו מאכילת אדם כגון שנפסדו
ושלחו אינן מקבלין טומאה" ד"א אוכל יטמא
מלמד שהוא מיטמא בכל שהוא יכול יטמא לאחרים
בכל שהוא ת"ל אשר יאכל הא אינו מטמא לאחרים
אלא בכביצה" דין תורה אין אוכל מטמא אוכל ולא
משקה מטמא משקה שנ' יטמא הוא טמא ואין
עושה כיוצא בו וזה שאמרנו אוכל מטמא חבירו
וחבירו את חבירו והמשקין מיטמאין הל' לעולם
מדברי סופרים הא למדת שהאוכלין והמשקין מיטמאין
אם נגעה בהן טומאה דין תורה ואין מיטמאין לאחרים
אלא מדברי סופ' ואין אוכל מטמא כלי לעולם לא
מדברי תורה ולא מדברי סופרים אבל המשקין מטמאין
הכלים אם נגעו בהן מדברי סופ' מאי שנא דאוכלי
אין מטמאין כלים ומשקין מטמאין כלים אוכלין דלית
עלייהו לאב הטומאה לא גזרו בהו ובמשקין דעלויין
לאב הטומאה משום משקה הזב גזרו בהו רבנן ואין
אוכל מטמא אדם ולא משקה מטמא אדם דין תורה
אבל מדברי סופרים אם אכל אדם אוכלין טמאין
או שתה משקין טמאין נפסלה גויתו והרי הוא כשני
לטומאה והוא שיאכל חצי פרס וישתה רביעית אש
יאכל יכול אף הרבעת שנפלה לאויר התנור ולא
הובשה תהא טמאה ת"ל אשר יבוא עליו מים יטמא
הא למדת שאין אוכל מקבל טומאה עד שיוכשר אחר
שנתלש אין לי מכשיר אלא מים מנין הטל והיין והשמן
והדם והדבש והחלב ת"ל וכל משקה או וכל משקה יכול
מי תותים ומי רמונים ושאר כל מי פירות ת"ל מים מה
מים מיוחדין שאין להם שם לווי אף אני מרבה הטל
והיין והשמן והדבש והחלב שאין להם שם לווי ומוציא
מי תותים ומי רמונים ושאר כל מי פירות שיש להן שם
לווי" תנו רבנן מנין לדם שהוא משקה שנ' ודם
חללים ישתה מנין ליין שהוא משקה שנ' ודם ענב
תשתה חמר" מנין לדבש שהוא משקה שנ' ויניקהו
דבש מסלע" מנין לשמן שהוא משקה שנ' משתר
שמנים משתה שמרים" מנין לחלב שהוא משקה

שנ' ותפתח את נאד החלב ותשקהו" מנין לטל שהוא
משקה שנ' וימץ טל מן הגזה מלא הספל מים" מנין
לדמעת העין שהיא משקה שנ' ותשקמו בדמעות שליש
מנין למי החוטם שהוא משקה שנ' ועפעפינו יזלו מים" הל'
א' ותולדות המים דתנן תולדות למים היוצא מן העין
ומן האוזן ומן החוטם ומן הפה' תנא וכל משקה זה
היין אשר ישתה זה המים וכן הוא אומ' מנחל בדרך ישתה
על כן ירים ראש "דברי ר' יהודה ר' אליעזר אומ' אשר ישתה
פרט למשקה סרוח שאינו מיטמא ולא מכשיר במאכל
אבל אם נטמא המאכל הלי הוא בטומאתו עד שיפסל
מלאכול הכלב וה המשקין שנטמאו הרי הן בטומאתן
לעולם ואפלו סרחו שאין משקין יוצא מידי הכלב לעולם
ואין לאוכלין טמאין ולא למשקין טמאין טהרה לעולם
אלא המים בלבד שאם נטמאו מטבילן במי מקוה והן
טהורין כיצד עושה נותנן בכלי אפלו בכלי שלא עשו'
צר בזתו ומטבילו במי המקוה עד שישקו המים עליהן
ומעלן והן טהורין' וכל משקה יכול אפלו הן בבורות
שיחין ומערות והן מכשירין ת"ל בכלי יטמא אין לי אלא
שמילאן בכלים לשתייה ומנין לרבות אפלו הן בבורות
ובשיחין ובמערות יהוא מכשירין ת"ל כלי מה כלי מיוחד
שהוא תלוש מן הקרקע אף אני מרבה את שמיוחד לגבל
בהן את הטיט ולכבס בהן את הכלים שהן תלושין מן
הקרקע או יכול אפלו חישב שירדו לבורות לשיחין
ולמערות ומוציא את שבבורות ושבשיחין ושבמערות
שאינן תלושין מן הקרקע יכול אפלו חישב שירדו
לבורות לשיחין ולמערות יהו מכשירין ת"ל אשר
ישתה אין לי אלא שמילאן לשתייה ומנין אם חישב
להדיח בהן עצים או אבנים ת"ל מים הא למה שאין
המשקין מכשירין עד שיהו תלושין מן הקרקע'
וכשם שאין מכשירין עד שיתלשו כך אין מיטמאין
עד שיתלשו' ד"א וכל משקה אשר ישתה בכל כלי
יטמא מלמד שהמשקין מטמאין את הכלים. דברי
ר' יהודה ר' יוסי אומ' אין טומאת משקין לכלים מן
התורה אלא מדברי סופרים אמ' ר' יהושע בן קרחה
אמרתי לו לר' יהודה מסכ. מה אין אנו רואין את

דברי ר' יוסי ב"ל שאמ' אין טומאת משקין לכלים
מן התורה אלא מדברי סופרים שאין טומאה מן התו'
ידי טומאתה בו ביום וכלים שנטמאו במשקין
עולין לידי טומאתן בו ביום ל' אומ' תדע שאין
טומאת משקין לכלים מן התו' אלא מדברי סופ'
שאין טומאה מן התורה מטמא כלי שטף
מאחוריו שאין תוכו טמא וכלים שנטמאו מאחוריו
במשקין מאחוריהן תוכן טהור חסמן למה נאמר
משקה בכל כלי יטמא מלמד שהכלים מטמאין
את המשקין ר' אליעזר אומ' אין טומאה למשקין
כל עיקר תדע לך שהעיד ר' יוסי בן יועזר איש צרידה
על משקה בית מטבחיא דאינון דכין אמנו לוהלי
הוא אומ' וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא
מלמד שיש טומאה למשקין ומשקה בית מטבחיא
בלבד הם שיצאו מכלל המשקין שלא יכשירו ושלא
יטמאו ושאר משקין שבעולם מיטמאין ומכשירין
ומטמאין" וכל אשר יפל מנבלתם יטמא במי
הוא מדבר אם במיתתן הלי מיתתן אמורה ואם באבר
מן החי הלי אבר מן החי אמור למעלן הא אינו מדבר
אלא באבר מן המת" מנבלתם לא מן העצמות
ולא מן השניים ולא מן הצפרנים ולא מן השער
שבהם בזמן שפירשו" יטמא תנור אם שנטמא
ואם אתכו הלי הוא טהור מכאן אמרו תנור שנטמא
כיצד מטהרין אותו חולקו לשלשה וגורר את הטפלה
עד שיהא בארץ אלא ממעטו מלפנים ארבעה
ר' מאיר אומ' אינו צריך לגרור את הטפלה ולא עד
שיהא בארץ אלא ממעטו מבפנים ארבעה טפחים
ר' שמעון אומ' צריך להסיען" חולקו לשנים אחד
גדול ואחד קטן הגדול טמא והקטן טהור חילקו
לשלשה ואחד גדול כשנים הגדול טמא ושנים
קטנים טהורין חילקו לשנים והן שוין טמאין
שאי אפשר" יטמא תנור אם שלם טמאוהו
אתכו הלי הוא טהור מכאן אמרו אתכו חלות חליות
לחבו פחות מארבעה טפחים טהור מילחו בטיט
מקבל טומאה משיסיקנו כדי לאפות בו ספגנין

הלחיך ממנו את הטפלה ונתן חול בין חוליא לחוליא
ומילאהו מבחוץ ר' אליעזר מטהר אף יצלוק חו זיתים
בשן אמרו הגדה והטהורה חופות בו והוא טהור
יטמא תמל אם שלם טמא אם חיתכו היהורן
טהור מכאן אמרו תנור שבא מחותך מבית האומן
שצריך לימודים נותן עליו והוא טהור נטמא סילק
את הלמודים טהור החזירן לו טהור מידתו בטיט
מקבל טומאה ואינו צריך להסיקו שכבר הוסק אתבו
חתמות ונתן חול בין חוליא לחוליא ומילאהו מבחוץ ר'
אליעזר מטהר וחכמ' מטמאין זה תנורו שלעכנאי
יוסף העכבים שהוא חוטר בחלין וטח בטיט אם יכול
הטיט לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה
הוא תנורו שלבן דינאי תנור בן דינאי מאי תנורו שלעכנאי
אמ' רב יהודה אמ' שמואל שהקיפוהו דברים כעכנא
וטמאוהו תנא באותו היום השיב ר' אליעזר כל תשובות
שבעולם ולא השיבוהו עליו אמ' אם הלכה כמותי
חרוב זה יוכיח נעקר החרוב ממקומו הלך ארבע
מאות וחזר וישב במקומו ואמרו לו אין מביאין ראיה
מן החרוב אמת המים תוכיח חזרו המים לאחוריהם אמ'
לו אין מביאין ראיה מן אמת המים כתלי בית המדרש
יוכיחו נטו כתלי בית המדרש ובקשו ליפול גער בהן ר'
יהושע בהן ואמ' להן תלמידי חכמ' מנצחין זה בזה
ואתם מה לכם לא נפלו בשביל כבודו של ר' יהושע ולא
זקפו בשביל כבודו של ר' אליעזר אמ' אם הלכה כמותי
מן השמים יוכיחו יצתה בת קול ואמרה להן מה לכם
אצל ר' אליעזר הגדול שהלכה כמותו בכל מקום עמד
ר' יהושע על רגליו ואמ' לא בשמים היא מאי לא בשמ'
היא אמ' ירמיה כבר נתנה לנו (מן) השמים מהר סיני
וכתבת בה אחרי רבים להטות אשכחיה ר' נתן לאליהו אמ'
ליה מאי עביד קב"ה בההיא שעתא אמ' ליה חייך ואמ'
נצחוני בני מיד הביאו כל טהרות שטיהר ר' אליעזר
ושרפום וברכוהו אמרו מי ילך ויודיעו אמ' ר' עקיבא אני
אלך שמא ילך אדם שאינו הגון ונמצא מחריב את
העולם כולו הלך לבש שחורים ונתעטף שחורים וחלץ
מנעליו ונשמט וישב לפניו בארבע אמות אמ' לו עקיבא

מה יום מיומים אמ' לו ר' חבירך בדלים ממך אף הוא חלץ
מנעליו וזלגו דמעיו ונשמט על גבי קרקע אותו היום
לקה שליש בחטים שליש בזיתים ומחצה בשעורים
ויש אומ' אף בצק שביד אשה תפח תאנא אף גדול היה
באותו היום שבלבו את ר' אליעזר שבכל מקום שנתן ר'
אליעזר בו עיניו נשרף ומעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו
באין בספינה ועמד עליו נחשול שבים לטבעו אמ'
ידעני שאין זה אלא בשביל בן הורקנוס עמד על רגליו
ואמ' רבונו שלעולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי
עשיתי ולא לכבוד אבא עשיתי אמרתי כדי שלא ירבו
מחלוקות בישראל עמד הים מזעפו אימא שלום
דביתהו דר' אליעזר אחתיה דר' גמליאל הוה כל יומא
לא הוה שבקא ליה למיפל אאפיה יומא חד ריש ירחא
הוה אתא עניא וקאי אדשא ספקא ליה ריפתא ריש ירחא
הוה ליה לאחנפיל אאפיה עד דאתיא אשכחתיה ונפל
אאפיה אמרה ליה קטלתיה לאחי אדהכי שמעו קל שיפורי
דשכבא מבי דרבן גמליאל אמ' לה מנא לך אמרה
מקובלני מבית אבי אבא כל השערים ננעלו חוץ
משערי אונאה מאי תנורו שלבן דינאי שנידון
עליו דינין הרבה ובקשו במנו אם יכול לעמוד בפני
עצמו הלי כתנור וטמא ואם לאו אינה כתנור וטהור
תנור שומע אני בין חדש בין ישן ודין הוא טימא
כלי חדש וטימא תנור מה כלי חדש משיגמור
מלאכתו באחר אף תנור משיגמור מלאכתו באחר
או מה כלי חדש כשמו אף תנור כשמו תנור שלא
הוסק תנור שמותל אחד מאימותי מקבל טומאה
משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנין ר' יהודה אומ' משיסיק
החדש כדי לאפות בישן סופגנין יתן טמאים את
שיש לו כתיפה ישלו טומאה ואת שאין לו כתיפה אין
לו טומאה פרט לתנור ושלמתכת ובירה שלאבן ושלמתכת
מכאן אמרו תנור שלאבן ושלמתכת טהור וטמא משום
כלי מתכות ואם חיברו לקרקע הרי הוא כקרקע וטהור
נקב בבגד נסרך שאין בו טפלה אומנים שלטיט
טמא כמה יהא בנקב כדי שיצא בו האור וכן בכירה
כירה שלאבן ושלמתכת טהורה וטמאה משום כלי

מתכות ניקבה כסבמה נסדקה עשה לה פטפוטים
טמאה מילהה בטיט מבפנים או מבחוץ טהורה ל' יהודה
אומ' מבפנים טמאה ומבחוץ טהורה". יתץ טמאים את
שיש לו נתיצה יש לו טומאה ואת שאין לו נתיצה אין לו
טומאה מכאן אמרו האבן שהיא שופת עליה ועל הכופה
טמאה מפני שיש לה נתיצה עליה ועל האבן טהורה
עליה ועל הסלע עליה ועל הכותל טהורה מפני שאין לו
נתיצה" יתץ יכול יתיצנו ודאי ת"ל וטמאים יהו מקיימן
אתה בטומאתן אם כן למה נאמ' יתץ שאם רצה לטהרו
נותצו" יהיו לכם כל שהוא לצרככם להביא כל ידות
הכלים וטפלה שלהן מיכאן אמרו האבן היוצאה מן התנור
טפח ומן הכירה שלש אצבעות חיבור היוצא מן הכופה
עשאו לאפיה שיעורו בתנור עשאו לבישול שיעורו
בכירה או יכול שאני מרבה יותר משיעור ת"ל הם וטמאים
יהיו לכם כדי צרככם" תנו רבנן מעשה באחד מבית
למתא שכתב שלוש בנעלו ומחת פרישתשלה עליו
לפני יוחנן בן זכאי לבדקו הלכו ומצאהו שנתן שמן
על גבי כירים ונטלו מעל גבי כירים ונתנו בתוך הקפה
של בדיין אמרו לו מה עושה אמ' להן כהן גדול אני
ותרומה טהורה אני אוכל אמרו לו וכי כירים זו טהורה
או טמאה אמ' להן וכי יש לנו בתו' על הכירים טומאה
והלא לא אמרה תורה אלא על התנור שהוא טמא שנ'
וכל כלי חרש אמרו לו כשם שאמרה תורה על התנור
שטמא כך אמרה על הכירים שטמא שנ' תנור וכירים
יתץ אמרו לו אם כן היאך עושה לא ראית טהרה מימיך"
אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור תנו רבנן
מקוה מים יכול אפילו מילא על כתיפו ועשה מקוה
בתחלה יהא טהור ת"ל מעין מה מעין בידי שמים אף
מקוה בידי שמים או מה מעין שאין בו תפוסת יד אדם
אף מקוה שאין בה תפוסת יד אדם יצא המניח קנקנים
בראש הגג לנגבן ונתמלאו מים והשיקן למקוה יכול
יהוא פסולין שעקרו בקרקע ומן הקרקע אף מקוה
שעקרה בקרקע ומן הקרקע במלאכת אדם מקוה שאובר
פסולה ולא עוד אלא מקוה כשרה שהיא פחות מארבעים
סאה אם נפלו לתוכה שלשת לוגין מים שאובין פסלוהו

או יכול אפלו המשיכן לתוכה יהו פסולין הא תנן כל
מקוה שמצאהו חסר משלימין לו את שיעורו כיצד
משלימין שואב ושופך מבחוץ והן נמשכין ויורדין
למקוה וכשרין ותנו רבנן שאבה שהמשיכה כשרה
והוא שיהיה רובה אינו שאוב" אך מעין ובור מקוה
יכול מה מעין מטהר בכל שהוא אף מקוה יטהר
בכל שהוא ת"ל אך מעין מטהר בכל שהוא והמקוה
בארבעים סאה יכול מה מעין מטהר בזוחלין אף
מקוה יטהר בזוחלין ת"ל אך המעין מטהר בזוחלין
והמקוה באשבורן" ומנין שהמעין מטהר את
המקוה מעין ומקוה יהא טהור אי אלי אלא מעין את
המקוה מעין ומקוה יהא טהור אי נמי לא מעין
את המקוה מנין מקוה את המקוה מקוה את הבור
בור את המקוה מנין ת"ל מעין יהא טהור ובור יהא
טהור ומקוה מים יהא טהור מכאן אמרו מטהרין
את המקוות העליון את התחתון והרחוק מן הקרוב
ממשיכין מים לו עד שיש עליו שיעורו אפלו
בהשקה ומקוה מים לא מקוה כלה משקין בולין
שאם נפלו למקוה פסלוהו בשני מראה אבל
המים אפלו מי צבע אינן פוסלין אלא בשלשת
לוגין לא בשני מראה תני רב על הא תש כמים
מה מים פטורין מלכסותן אף דם פטור מלכסותו
אמר ליה יעקב מי נאק לתחלה קיסוח לן חירק
בכלל בהמה לסימנין ואימא נמי בהמה בכללה
לכסוי אמר ליה עלך אמ' קרא על הארץ תשפכנו כמים
מה מים לא בעי כסוי אף החיי נמי לא בעי כסוי אמ'
ליה לא מעכה יתביט בו אמ' ליה אמ' קרא אך מעין
ובור מקוה מים יהי' טהור הני אין מדי אחרינא לא ואיטמא
הני נמי למעוטי שאר משקין דלא איקרו מים אבל
דם דאיקרו מים לא אמ' ליה הכי נמי תני מיעוטי
תניבי מעין מים מקוה מים בור מים אישתוק
אמ' ליה ההוא מינא לר' אבהו אלהיכו כהנא דכת' ואזן
ליתחמה כי קבריה למשה ה' אין היכא טבל וכי תימא
במיא טבל והא כת' מי מדד בשעלו מים אמ' ליה
בנורא טבל דכת' כי הנה יי' באש יבוא אמ' ליה

ומי סלקא ליה טבילותא בנודא אמי ליה אין עיקר
טבילותא במקוה היא דכת' כל דבר אשר יבוא באש
תעבירו באש וטהר מכאן אמרו הוי שקד ללמוד
מה שתשיב את אפיקורוס" ונגע בנבלתם יטמא
הלל אומ' אפלו הן בתוך המים הן מטמאין שהייתי
אומ' מה המקוה מעלה את הטמאים מטומאתן כך
יציל את הטהורים מליטמא ת"ל ונגע בנבלתם
יטמא אפלו הן בתוך המים ומשיעלה מן המים טהור
והוא שלא יגע בהן כשיעלה" גסטרא שנתנה
היא מלאה משקין ונפל שרץ לתוכה היא טמאה
שאין לה טהרה במקוה מפני שהיא כלי חרס ואין לו
טהרה אלא שבירה והמשקין שבתוכה טהורין שהרי
טהרו במקוה ובלבד שיהיו מים אבל שאר משקין אין
להן טהרה עולמית" ר' יוסי הגלילי אומ' ונגע בנבלתם
יטמא במגע הן מיטמאין ואינן מיטמאין במשא
הלא דין הוא מה אם בהמ' שלא עשה רמה כבשרה
מטמא במשא השרץ שעשה רמו כבשרו אינו דין
שיטמא במשא ת"ל ונגע מנבלתם יטמא במגע
הן מטמאין אינן מטמאין במשא" ר' עקיבה אומ'
ונגע בנבלתם יטמא לרבות כלי עצם הלא דין הוא מה
אם העץ שאבין טהור כלים הנעשים ממנו מקבלין
טמאה עצם שאבין טמא אינו דין שיהוא כלים הנעש'
ממנו מקבלין טומאה לא אם אמרת בעץ שהוא מכשיר
בית המנוגע תאמ' בעצם שאינו מכשיר בבית המנוגע
הואיל ואינו מכשיר בבית המנוגע לא יהו כלים הנעשין
ממנו מקבלין טומאה ת"ל ונגע בנבלתם יטמ' לרבות
כלי עצם" וכי יפל מנבלתם יש מנבלתם שהיא מטמאה
ויש מנבלתם שאינה מטמאה כנבילתה שאינה
יכולה להישרות" על כל זרע מה ת"ל אשר יזרע
תנא רבי ר' ישמעאל אשר יזרע כדרך שבני אדם מוציאין
לזריעה חיטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשים
בקליפתן לימד על השומר שהוא מיטמא ומטמא
ומצטרף לא כל כזמן שהוא שומר מיכאן אמרו כל
הקליפין מיטמאות ומטמאות ומצטרפות כגון שולי
השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהן לחים ובפטומה

שלהן בין לחים בין יבישין והעמוד שהוא מכוון כנגד
האוכל עצם שיש עליו בשר מצטרף עצם לבשר
כל אלו ומוצא בהן שומרין הן לפיכך מיטמאין ומטמאין
ומצטרפין" ר"א אשר יזרע טהור הוא לימד על
זרעים טמאים שנזרעו שהן טהורין ש"נ אשר יזרע
טהור הוא כיון שנזרעו טהרו או יכול אע"פ שלא
השרישו ת"ל הוא" וכי יפל מנבלתם על כל זרע טהור
הוא וכי יתן מים על זרע וג' יש לי בענין זה זרעים טמאים
וזרעים טהורין מחוברין לקרקע ותלושין מן הקרקע מתן
בידי אדם ומתן בידי שמים אוכלי אדם ואוכלי בהמ'
יש לך לחלק אם אומ' אתה מחוברין טמאים ותלושי'
טהורין טמאתה את הכל וכשאתה אומ' בידי שמים
טהורין ובידי אדם טמאין טמיתה מקצת וטיהרת
מקצת" אם אומ' אתה אוכלי בהמ' טמאין ואוכלי
אדם טהורין טמיתה הכל וכשאתה אומ' אוכלי בהמ'
טהורין ואוכלי אדם טמאין טמיתה מקצת וטיהרת
מקצת הא אין מיטמא אלא אוכלי אדם תלושין ומוכשרין
לדעת" אבל הכשר חיבור אינו הכשר ש"נ וכי יתן מים
על זרע אין לך זרע שלא בא עליו מים בשעת צמיחתו
לא נאמ' וכי יתן אלא לאחר שנתלש" וכי יתן מים על
זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הרי זה בא ללמד על
השרץ שלא יטמא את הזרעים אלא לאחר הכשר
ואחר השרץ ואחר שאר כל הטמאות אין מטמאין
את הזרעים עד שיוכשרו" אין לי אלא לאחר הכשר
מים שכן וכי יתן מים ומנין לרבות שאר שבעה משקין
להכשר ת"ל מים מים אמורין למעלה ומים אמורין לחטן
מה מים אמורין באשר יבוא עליו מים עשה בהן שאר
משקין כמים אף מים אמורין למטן נעשה בהן שאר
משקין כמים אי לך משקין שהן מכשירין ומיטמאין
ומטמאין אלא שבעה משקין האמורין למעלן בלבד
ושאר כל משקין טהורין ואין מקבלין טומאה ואינ'
מכשירין" וכי יתן מים או יכול אפלו נפלו עליהן
משקין שלא לדעת יהוא מוכשרין ת"ל יתן תנא רבי
ר' ישמעאל כת' יתן וקו' יותן יותן דומיא דיתן מה יתן
לרצונו אף יותן לרצונו מכאן אמרו הטומן פירותיו

במים מפני הגנבין אינן בכי יותן מעשה באנשי ירושלם
שטמנו דבילתן במים מפני הגזלנין הסקרין וטיהרו להן
חכמים הנותן פירותיו לשיבולת הנהר להביאן אינן בכי יותן
המוליך חטיו לטחון וירדו עליהן גשמים אם שמח בהן בכי
יותן ר' יהודה אומ' אי אפשר שלא לשמוח אלא אם עמד
הזורע נתכם בגג וירדו עליהן גשמים אם שמח בהן בכי
יותן ר' יהודה אומ' אי אפשר שלא לשמוח אלא אם פקק את
הצינור או הסח לתל את החמרין שהיו עוברין בנהר
ונפלו שקיהן במים אם שמחו בהן יותן ר' יהודה אומ' אי
אפשר שלא לשמוח אלא אם הכי פירות שנפלו לתוך
המים פשט מי שהיו ידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות
ופירות טהורין אם חישב שידיחו ידיו טהורות ופירות בכי
יותן. וכי יתן מים על זרע אין לי אלא בזמן שנתן מים על
גבי זרע נתן זרע על גבי מים מנין ת"ל טמא טמא הוא
הוא טמא ואינו עושה כיוצא בו את למוות שאין אוכל
מטמא אבידו מן התורה אלא מדברי סופ'. טמא הוא לכם
כל שהוא לרבים לרבות ידות האוכלין מכאן אמרו יד
הסרבל טפח מכאן וטפח מכאן יד האשכול כל שהוא
וזנב שלאשכל שליקט ויד המכבר שלתמרה ארבעה
טפחים וקנה שלשבולת שלשה טפחים ויד כל הנקצרין
שלשה ושאין דרכן להיקצר ידיהן ושרשיהן כלשהן ומלעין
שלשבלים. או יכול אשה שבפטן בגופן ת"ל הוא ומה
בין ידי לשומר אלא שהשומר מיטמא ומטמא ואינו
מצטרף. וכי ימות הרי זו מיתה ודאי. מן הבהמ' יש
מן הבהמ' מטמא ויש מן הבהמ' שאינה מטמא פרט
לטרפה שמשחטה אע"ש היא היא מטמא במשא אין
השרץ מטמא במשא. לכם להביא בהמ' טמאה
שתטמא במשא. לאכלה את שהיא ראויה לאכלה
בין שחיטתה בין מיתתה מטהרתה ומיתתה מטמאתה
את שאינה ראויה לאכלה בין שחיטתה בין מיתתה
מטמאתה ואיזו זו בהמ' טמאה. הנגע באיזה
אבל נגע בנבלתה לא בכל המפורר. בנבלתה לרבות
את העור או יכול אחר הפשט ת"ל בנבלתה מכאן אמרו
המפשיט לשטיח כדי אחיזה ולחימות עד שיפשיט את
כל האחזה הרי זה חיבור יתר על זה אינו חיבור.

בנבלתה לא בעור שיש עליו כזית או יכול שאני
מוציא את הנוגע בעור שכנגד הבשר מאחורין ת"ל
טמא. יטמא עד הערב הרי זה בטן אב בכל מיני טמאות
בין קלות בין חמורות שהוא מטמא טומאת ערב חוץ
מן המת שפירש בו רכות הנגע במת לכל נפש אדם וטמא
שבעת ימים. והאוכל מנבלתה יכול תהא נבלתה מ—
מטמאה בגדים בבית הבליעה ת"ל נבלה ועוד לא יאכל
לטמאה בה את שאין לה טומאה אלא אכילתה יצאת נבלת
בהמ' שהיא מטמאת עד שלא יאכלנה יכול נבלת העוף
תטמא מן הכת ונבלת בהמה מקל וחומ' ת"ל בה בה את
מיטמא בבית הבליעה ואין אחר מיטמא בבית הבליעה
בבית הבליעה אם כן למה נאמ' האוכל ליתן שיעור
לטמאה מה האוכל בזית אף הנוגע והנושא כזית.
יכבס יכול אף הצופה ת"ל בגדיו או בגדי יכול בגדי לבן
המיטמא בנגעים מגן צבוע קטן צבוע גדול עד שתהא
מתבה להביא שבים שלשבטה וגרעינון ת"ל בגד בגדיו
ליבה ומנין לעשות שאר בגדים כבגדי' ת"ל טמא יכול
יכול יטמא אדם וכלי חרש ת"ל בגד בגדי הוא מטמא
מטמא לא אדם ולא כלי חרש. והנושא יכבס אחד
הנושא ואחד המסיט הוא מטמא בגדים נמצאת אומ'
נבלה חלק מגעה ממשאה. וכל השרץ השורץ על
הארץ זה שטה ורבה על הארץ כגון חלד ועכבר ונחשים
ועקרבים וחפושית ודומה להן. לא יאכל לחייב את
המאכיל כאוכל או לא יאכל אינו אלא לאסרם בהנאה
ת"ל לא תאכלום הא מיעד באכילה הן אסורין ובהנאה הן
מותרין אם מה אני מקיים לא יאכל לחייב את המאכיל
כאוכל. ד"א וכל השרץ השרץ על הארץ להוציא את היתושין
שבכליסים ואת הזיזין שבעדשים ואת התולעים שבתמרות
ושבגרוגרות אמ' שמואל קישות שהתליעו במחובר אסור
משום שרץ השורץ על הארץ ותניא אידך כל לרבות
תולעים שבעיקרי זתים ושבעיקרי גפנים מאי לאו איידי
ואיידי בפירי והא במחובר ושלא במחובר לא איידי ואיידי במחובר
והא בפלא והא באילנא בגופיה ריקא ומדקא תאני לרבות
תולעים שבעיקרי גפנים ושבעיקרי זתים שמע מינה.
כל הולך תנו רבנן על גחון זה נחש כל הולך לרבות את

השלשול ואת הדומה לשלשול" על ארבע זה מקרב
כל הולך לרבות את החפושית ואת הדומה לחפושית"
מרבה רגלים זה נדל עד כל מרבה רגלים לרבות את דומה
ואת הדומה לדומה" לכל השרץ השרץ על הארץ להביא
תולעת הפירות שפירשה לארץ אבל קודם שתפרוש אוכל
הפרי בתולעת שבו והוא שהתליעה אחר שנעקרה אבל
אם התליעה ועדיין היא מחוברת לקרקע הרי היא בכלל
השרץ השרץ על הארץ" ואם שהה הפרי אחר שנעקר
שנים עשר חדש מותר לאוכלו שאין תולעת שבו
מתקיים שנים עשר חדש" אמ' רב הונא כל שאין בו
עצם אין מתקיים שנים עשר חדש אמ' רב פפא שמע
מינה מדרב הונא הא דאמ' שמואל קישות שהתליעה באביה
אסורה משום שרץ השרץ על הארץ המתמהא דכלא לביר
תני מר ינחי שתא שריא" אמ' רב ליתבקא בת ימיה ולית
דובא בר שתיה" לא תאכלום יכול יאכילום לקטנים ת"ל
לא יאכלו" למה כי שקץ הם שהן משקצין את הנפש
ואני מזהיר אתכם" אל תשקצו את נפש אל תגרמו
לנפשותיכם שיבואו לידי שקוץ" בכל השרץ השורץ
לרבות שרץ המים ואיזה זה כל שאינו בתולדת דגים
כגון הדלפונין והצפרדע והעלקה וחיות שבים" בכל
השרץ השרץ לרבות תולעת הפירות שיצאה לארץ
וחזרה" ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם אם מיטמאין
אתם בהם סופכם ליטמא בם תנא דבי ר' ישמעאל
עבירה מטמטמת לבו של אדם שנ' ולא תטמאו בהם
ונטמאתם בם אל תקרא ונטמאתם בם אלא ונטמטמתם
בם" תנו רבנן אל תטמאו בהם ונטמ' בם אדם
מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה" מלמטה
מטמאין אותו מלמעלה" בעולם הזה מטמאין אותו
לעו' הבא" ותנו רבנן והתקדשתם והייתם קדושים אדם
מקדש את עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה
מקדשין אותו מלמעלה בעו' הזה מקדשין אותו בעו'
הבא" אמ' ר' שמעון בן לקיש מאי דכתי' אם ללצים הוא
יליץ ולענוים יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא ליטהר
מסייעין אותו תנא דבי ר' ישמעאל משל לאדם שהוא
מוכר נפט ואפרסמון בא למדוד נפט אומ' לו לך מדוד

לעצמך בא למדוד אפרסמון אומ' לו המתן עד שאמדוד
לך אני כדי שאתבסם אני ואתה" ר"א אל תשקצו את
נפש אמ' רב אחא המשהה את נקביו קא עבר משום אל
תשקצו את נפשותיכם" תנו רבנן הנכנס לסעודת קבע
ילך שיבדוק עצמו כי עד יעשה מהלך ארבעה פעמים
של עשר פסיעות או עשרה פעמים של ארבע פסיעות
ונפנה ואחר כך יכנס" אמ' ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא
אמ' ר' יוחנן משתין מים בפני רבים ואין שותין מים
בפני רבים ומעשה באחד שבקש להשתין ולא השתין
ונמצאת כריסו צבה" מר אצטריך בשבתא דרגלא
אמ' ליה לשמעיה נגור לי גלימא אמ' ליה אבוי איתי
לך ארבע מאה זוזי וזיל אית עובדא למלתיה" תינח מר
דאפשר ליה מאן דלא אפשר ליה בשתכין מר בר רב אשי
אצטריך אשתין אבודא דגלימא ובמלא אמרי ליה
אמתין דקא חושא אמ' להו אפלו באתר עוח ליה דלא
תיעקר בלתה דתניא שני נקבים יש בו באדם אחד מוציא
מים ואחד מוציא שכבת זרע ואין בין זה לזה אלא כקליפת
השום פעמי' שאדם נצרך נקב זה לתוך זה ונעשה
עקור" אמ' ריש מאי דכת' לא יהיה בך עקר ועקרה
ובבהמ' אימתי לא יהיה בך עקר ועקרה בזמן שבבהמתך
אמ' רב ספרא לא ישתין אדם מים על גבי חלק ולא על
בבי מקום קשה דאמ' ר' הני בכבי מדרי דבבל מהדרי
מחיא לעין עיטם" אמ' אביי הולכך אתתא לא תקרא
ליה ירא לינוקא לא תשפיה חשפו" תניא רבן שמעון
בן גמליאל אומ' עמוד החוזר מביא את האדם לידי
הדרקון סילון החוזר מביא את האדם לידי ירקון" אמ' רב
חנינא בר רב קטינא אמ' ריש לקיש דסלקא שחין לבה"
שכבת זרע ובה צרעת דבה" עצור לבה הדרוקון ומה
מי רגלים דבה ירקון דבה" אמ' רב יהודה אמ' רב לעולם
ילמד את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יתרחק"
ותניא בן עזאי אומ' השכם צא והערב צא כדי שלא
תתרחק" הנצרך ליפנות ואינו יכול לפנות רב חסדא אמ' יעמד
וישב יעמוד וישב אמ' ליה ר' זירא לרב חסדא תרח
ליתבי ותרי ליעקור בה" דבריאתא הצריך ליפנות ואינו
נפנה רב חסדא אמ' יצמצם וילך ארבע אמות וישב

יעמוד ויגין ארבע אמות וישב רב המנונא אמ' ימשמש
בעדשות באותו מקום לבחון מנהרדעא אמ' יפנה לצדדין
ורבנן אמרי יסיח דעתו מדברים אחרים אמ' ר' ירמיה מדפתי
הנא חזיתיה לההוא טייעא דקם ויתיב וקם ויתיב עד דאשתין
בי קרנא" ד"א אל תשקצו את נפש שלא יאכל ורבים
המגעילין את הנפש ולא יאכל על גבי כלים מגולין וא"מ
מר האי מקרשאתי בקדלא דאומנא קא עבר משום אל
תשקצו את נפש" כי אני יי' אלהיכם והתקדשתם זו קדושת
מצות" כי קדוש אני כשם שאני קדוש כך אתם תהו קדושים
כשם שאני פרוש כך אתם תהו פרושים" ולא תטמאו את
נפש בכל השרץ הרמש על הארץ אע"פ שאינו פרה ורבה"
כי אני יי' המעלה אתכ' מארץ מצ' על תנאי כך העליתי אתכם
מארץ מצרים על מנת שתקבלו עליכם על מצות שכל
המודה בעול מצות מודה ביציאת מצרים וכל הכופר
בעול מצות כופר ביציאת מצ'" אמ' רבא יציאת מצרי'
דכתב רחמנא גבי רבית וגבי משקלות וגבי ציצית למה
לי אמ' הקב"ה אני הוא שהבחנתי במצ' בין טיפה שלבכור
ובין טפה שאינה שלבכור אני הוא שעתיד ליפרע ממי
שתולה מעותיו בגוי ומלוה אותן ברבית וממי שטומן
משקלותיו במלח אני הוא שהבחנתי במצ' בין טפה שלבכור
ובין טפה שאינה שלבכור ואני עתיד ליפרע ממי שתולה
קלא אילן בבגדו ואומ' היא תכלת" רבינא איקלע לסורא
דפרת אמ' ליה רב חביבא יציאת מצרים דכתב רחמנא
גבי טומאה שקצים ורמשים למה לי אמ' ליה אמ' הקב"ה
אני הוא שהבחנתי במצ' בין טיפה שלבכור ובין טפה
שאינה שלבכור אני הוא שעתיד ליפרע ממי שמערב
קרבי דגים טמאים בקרבי דגים טהורים ומוכרן לישר'
אמ' ליה אנא הכי קאמינא לך מאי שנא בכל דוכתא
כת' המוציא מאי שנא הכא דכת' המעלה אמ' ליה תנא
הקב"ה אילמלא לא העליתי את ישר' ממצ' אלא בשביל
מצוה זו דיי" להיות לכם לאלהים על כרחכם" והייתם קדושי'
כשם שאני קדוש כך אתם היו קדושים" זאת תורת
הבהמ' והעוף תנו רבנן. ומי באה זו תורה שותה בהמה
לעוף ועוף לבהמה בהמ' מטמאה במגע ובמשא ועוף
אינו מטמא במגע ובמשא עוף מטמא בגדים אבית
הבליעה בהמה אינה מטמאה בגדי' אבית הבליעה
לא באתה תורה שותה בהמ' לעוף ועוף לבהמה לומ' לך
מה בהמ' בשחיטה אף עוף בשחיטה או מה להלן ברוב
שנים אף כאן ברוב שנים ת"ל זאת" ר' אליעזר אומ' באת זו
תורה שותה בהמ' לעוף ועוף לבהמה לומ' לך מה עוף הכשירו
מן הצואר אף בהמ' הכשירה מן הצואר או מה להלן ממול
עורף אף כאן ממול עורף ת"ל ומלק את ראשו ממול
ערפו ראשו שלזה ממול העורף ואין ראשו שלאחר ממול
העורף" ר' אליעזר וזאת למה לי' אי לא זאת הוה אמינא
מה עוף בסימן אחד אף בהמ' בסימן אחד כתב רחמנא
זאת" תני בר קפרא זאת תורת הבהמ' והעוף וכל נפש
החיה הרמש במים הטילו הכת' לעוף בין בהמ' לדגים לחייבו
בשני סימנין אי אפשר שכבר הוקש לדגים לפטרו
בלא כלום אי אפשר שכבר הוקש לבהמ' הא כיצד ע'
הכשירו בסימן אחד" וכל נפש החי' הרמש במים להביא
את הדגים" ולכל נפש השרצת על הארץ" להביא את
החגבים למה באו להבדיל" להבדיל בין הטמא. ובין
הטהו' צריך לומ' בין חמור לפרה והלא כבר הן מפורשין
אם כן למה נאמ' להבדיל בין הטמא ובין הטהור בין טמאה
לך לטהורה לך בין שנשחט רובו שלקנה ובין שנשחט חציו
וכמה הוא בין חציו לרובו כחוט השערה" ובין החיה
הנאכלת ובין החיה אש' לא תאכ' צריך לומ' בין צבי לערוד
והלא כבר הן מפורשין אם כן למה נאמ' ובין החיה הנאכ'
ובין החיה אש' לא תאכל" בין טל כשרה לטל פסולה" אחרים
אומ' ובין החיה אשר לא תאכל ליתן אזהרה לחיה" ר"א
להבדיל ר' יוחנן אומ' כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה
הויין לו בנים זכרים דכת' להבדיל וכת' אחריו אשה כי
תזריע וילדה זכר" אמ' ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן כל
המבדיל על היין במוצאי שבת הויין לו בנים זכרים כת'
להבדיל וכת' אחריו אשה כי תז' ויל' זכר" אמ' רב חמי ב'
גדולה הבדלה שניתנה בתחלת תפלה שלחול אמ' ר' בתחלה
קבעוה בתפלה העשיר העולם קבעוה על הכוס חזר והעני
קבעוה בתפלה" והן אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל
על הכוס" ומפני מה קבעוה בחונן הדעת אמ' ר' יוסף
מפני שהיא חכמה קבעוה בברכת חכמה" רבנן אמרי

בתוך שהיא חול קבעוה בברכת חונן וכשם שיכולו
להבדיל בין קודש לחול כך הבטיחנו להבדיל בינינו ובין
רשעי העולם שנ׳ ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין
עובד אלהים לאשר לא עבדו ומזריח לנו שמש צדקה ומרפא
ורפואה לנו ולעולמי עולמים שנ׳ וזרחה לכם יראי שמי
שמש צדקה ומרפא בכנפיה ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק
ואומ׳ וחמלתי עליכם כאשר יחמול איש על בנו העובד
אותו״ כן יאמ׳ רחום

אשה כי תזריע

מלשות״י — מלך עולם ועד״
כבודו מלא עולם — והוא היודע ועד״
מפניו יחילו עמים — ולבם לוער״
בתוף ירוש גוים — ובזעמו עליהם צוער״
יגאל בלחמו בן — מתנו בגלות מוער״
ויהיו בלבם בעת — צרה סומך וסועד״
ישכן כמאז בציון — ולו שם יועד״
ויבשרהו כי עת לחננה — כי בא מועד״
יעזרנו השם אשר לקח אותנו לו למנה״
שבר מוטות עולינו — ואותו ישמו קנה״
בעבור ברית אבות אשר — אדבו מראש ימנה״
ויתן לנו תורת אמת — ועדות נאמנה״
לישר נתיבנו ולהדריכנו — בדרך נכונה״
אשרי שומרי משפט ועושי — צדקה בכל עונה״
יהיה אל למו ביום עברה — לסוחרה וצנה״
לכן בן אדם התעורר — ואל תאהב שינה״
תן לבך לאל — ושנן דרכיו תבינה״
כי לא תדע מה יהיה על הארץ — רעה חונה״
על כן תן חלק במעש טוב — לכל ימי השנה״
ככתוב תן חלק לשבעה וגם לשמונה״

להשכ׳ תן חלק לשבעה וגם לשמונה״ ר׳ אליעזר ור׳ נחמיה
ור׳ יהושע. ר׳ אליעזר אומ׳ תן חלק לשבעה זו שבת שנ׳
וביום השביעי שבת״ וגם לשמונה אלו שמונת ימי המילה
דכת׳ וביום השמיני ימול שאין עומד לישראל בכל דור
ודור אלא שבת ומילה וכן הוא אומ׳ וישם כבוד בלונו
ויהי בשביעית ויאמר הנה עב קטנה אמ׳ אליהו לפני

הקב״ה רבונו של עולם אלו לא נשתייר לישר׳ אלא שתי
מצות הללו בלבד כדאי הוא זכותן שירדו להן גשמים
ור׳ נחמיה אומ׳ תן חלק לשבעה זה דוד שמלך משה
לשבעה״ וגם לשמונה זה דור שמלך יהושע לשמונה
אמ׳ לו הקב״ה משה רבך מלך לשבעה את מולך לשמונה
שנ׳ וישב מלך את בני ישר׳ שמנת״ הבאים בבלית שנית
שנית את מלך חוץ את מלך שלישית״ ור׳ יהושע
אומ׳ תן חלק לשבעה אלו שבעת ימי הפסח וגם לשמונה
אלו שמונת ימי החג וכשהוא אומ׳ וגם להרבות את
העצרת ואת ראש השנה ואת יום הכפורים״ ר׳ סימון
פתח קרייה בנשיאים תן חלק לשבעה ביום השביעי
נשיא לבני אפרים וגם לשמונה ביום השמיני נשיא
לבני מנשה״ ר׳ עזריה בשם ר׳ יודן ב״ר סימון פתח
קרייה במלואים תן חלק לשבעה כי שבעת ימים ימלא
את ידכם״ וגם לשמונה ויהי ביום השמיני קרא משה
ר׳ יודה ב״ר סימון בשם ר׳ מאיר פתח קרייה בנדה תן
חלק לשבעה אלו שבעת ימי הנדה״ וגם לשמונה אלו
שמונת ימי המילה אמ׳ הקב״ה אם שמרת שבעת
ימי הנדה כראוי אני נותן לך בן זכר ואת מולו לשמונה
ימים מנין ממה שקרינו בענין אשה כי תזריע
וילדה זכר וטמ׳ שבעת ימים וביום השמיני ימול״
אמ׳ ר׳ חייא בר אבא אמ׳ ר׳ יוחנן כל הפורש מאשתו
סמוך לוסתה הוין לו בנים זכרים שנ׳ ולהבדיל בין
הקדש ובין החול וסמיך ליה אשה כי תזריע וילדה
זכר״ ר׳ יהושע אומ׳ הוין לו בנים שראויין להוראה
שנ׳ ולהבדיל ולהורות״ שמאי אומ׳ גדולה הנדה
שהיא מרחקת מן העבירה ומקרבת לבן שין ולא עוד
אלא שהיא מרחקת מן הטומאה ומקרבת לטהרה
ולא עוד אלא שרוחה מן האדם כל גזירות קשות
לפי ששימר מן הנדה הקב״ה שומרו ונותן לו משאלות
לבו אין לך גזלה קשה יותר ממה שכבגד עד
יכמה מלך יהודה רבת העצבה נבזה כבוץ האיש הזה
כביהו ר׳ אבא בר כהנא אומ׳ כעצב הזה שלמוח
משעה שאת מכפצו עוד אכן יפה למאומה
לחלבו אומ׳ כחתל הזה שלתמרה משעה שאת

כענפרו

מן המים מבוער הזה עכשו נברא ממקום שאין
עין יכולה לראות ומלוכלך ומטונף בכל מיני
טמאות. ועליו אמ' איוב התימני החקר אלוה תמצא
אם עד תכלית שדי תמצא" וידבר ובראל
בני ישל" בני ישר' בענין הזה אין הגוים בענין הזה
או בני ישר' אין לי אלא בני ישל' ומנין לרבות את
הגיורת ואת השפחה בין משוחררת בין שאינה משוחר'
ת"ל אשה מכל מקום" אשה כי תזריע וילדה זכר
אמ' ר' יצחק רבי ל' אמי אשה מזרעת תחלה יולדת
זכר ואיש מזריע תחלה יולדת נקבה שנ' אשה כי תז'
וילד' זכר" תנו רבנן בראשונה היו אומ' אשה מזרעת
תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה ולא
פירשו חכמ' את הדבר עד שבא ר' צדוק ופירשו מן המקרא
הזה ויהיו בני אולם אנשים גבורי חיל ודורכי קשת
ומרבים בנים ובני בנים מאה וחמשים כל אלה מבני
בנימין וכי בידו של אדם להרבות בנים ובני בנים
אלא מתוך שכובשין יצרן ומשהין עצמן בבטן כדי
שיזריעו נשותיהן תחלה עד שיהו בניהם זכרים מעלה
עליהם הכת' כאלו מרבים בנים ובני בנים והיינו ואמ'
רב קטינא יכול אני לעשות כל בני זכרים אמ' רבא הרוצה
לעשות כל בניו זכרים יבעול וישנה" כיוצא בו ובתו'
ילד' את רבקה שמונה אל' ילדה מלכה כיוצא בו אלה
בני לאה אש' ילד' ליעק' בפדן ארם ואת דינה בתו וכי בתו
של יעקב ולא בתה שנאה אלא ללמדך אשה מזרעת
תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה לפיכך
תלה הכת' את הזכרים בנקיבות ואת הנקיבות בזכרים"
אמ' ר' בנימין בר יפת אמ' ר' אלעזר כל המקדש עצמו
בשעת תשמיש הויין לו בנים זכרים שנ' והתקדשתם
והייתם קדושים וכת' בתריה אשה כי תז' וילדה זכר" במה
יקדש עצמו בשעת תשמיש כגון הא דאמרינן שאלו
את אימא שלום אשתו של ר' אליעזר מפני מה בניך יפים
ביותר אמרה להן אינו מספר עמי לא בתחלת הלילה
ולא בסוף הלילה אלא בחצי הלילה וכשהוא מספר עמי
מגלה טפח ומכסה טפח כמי שכפאו שד אמרתי לו מה
טעם אמ' כדי שלא אתן עיני באשה אחרת ונמצאו

בניו באין לידי ממזרות וכגון הא דאמרינן אמ' רב חמא
בר חנינה בשכר שמשהין עצמן בבטן בשעת ביאה
כדי שיזריעו נשותיהן תחלה הקב"ה נותן להן שכר בנים
וכגון הא ואמ' ר' חמא ישר' קדושים הן ואין משמשין מטותיהן
ביום" וכגון הא דתנן הבא מבית הכסא אל ישמש
מטתו עד שישהה שיעור חצי מיל מפני ששד שבבית
הכסא מלוהו אמ' ר' יצחק דבי ר' אמי אין אשה מתעברת
אלא סמוך לוסתה שנ' הן בעון חוללתי ר' יוחנן אמ' סמוך
לטבילתה שנ' ובחטא יחמתני אמ' מאי משמע דהאי
חטא לישנא דדכויי הוא דכת' וחטא את הבית ואי בעית
אימא מהכא תחטאני באזוב ואטהר" דרש ר' חנינא
כי אבי ואמי עזבוני וי'י יאספני כך אמ' דוד לפני הקב"ה
כלום אבא ישי נתכוון להעמידני או שמא אמי נתכוונה
להעמידני לא נתכוונו אלא לצורך עצמן תדע לך שהוא
כן שבשעה שעומדין לעשות צרכן זה הופך פניו לצד
זה וזה הופך פניו לצד זה ונשת'יה טפה במקומה"
הוא שאספתני ויצרתני וכוננו'. ועכשיו גם
מקדם ממעי אמי אתה גוזי הרב ודרש בעם
מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישר' מיום
הקב"ה וסופר כל רביעותיהן של ישר' ואו' מתי אחר
הטפה שהצדיק נוצר ממנה" ר' אבהו
חיל למלחמה וכו' ותאזרני חיל למל' אמ' דוד
רצונו של עול' אתה הוא שזירזתני וזריזתני אחר
בל פטא מחי ירכתא אלחי ורבעי דליתא לא ישתהר
אדם נוצר אלא מהבדוד שבה משל לאח בן
הגבנות איכו מניח פסולת" דרש ר' חנינא ...
דכת' עושה גדולות עד אין חקר בוא וראה שאין
הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם
בחמה צרורה ופיה למעלה ספק מגיח
אבל הקב"ה צר את העובר במעי אמו ופיו
עולה למעלה" דרש ר' יוסי הגלילי מאי
על כי נוראות נפלאות נפלאים מעשיך
הקב"ה מדת בשר ודם אדם נותן זרעונים
כל אחד ואחד עולה במינו הקב"ה צר
אמו מלובן ואודם וכולן עולין לגוף אחד"

נתן סימן לזה כנגד עולם לצבע אחר הקב"ה נר את
העולם באשה כל אחד ואחד עולה במינו" וילדה פרט
לשילדה לפני הדבר או יכול שאני מוציא את שעיברה
לפני הדיבר וילדה לאחר הדיבור ת"ל ואם נקבה ת"ל אין
הדבר תלוי אלא בלידה" וילדה עד שתלד ממקום ולד
פרט ליוצא דופן ואיזה מקום ולד מקום הזרע שנ' כי תזריע
וילדה עד שתלד ממקום שמזרעת מכאן אמרו יוצא דופן
אין אמו טמאה לידה ואין לה ימי טומאה וימי טהרה ודם
היוצא דרך הדופן אינו דם ואין האשה מתטמאה בו לעולם
אין האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה" וילדה זכר
אמ' ר' יצחק דבי ר' אמי כיון שבא זכר בא שלום לעולם
זכר זה כר דכת' שלחו כר מושל ארץ מסלע מדברה אל
הר בת ציון ואמ' ר' יצחק דבי ר' אמי כיון שבא זכר בא ככרו
בידו זכר זה כר וכת' ויכרה להם כירה גדולה ויאכלו וישתו
ר' חומי אינה כותב וילד זכר מה תלמוד לפי שנ' וטמאה שבעת
ימי' ובשמיני ימול שומעני אחר שמועאחי שהוא מטמא
ישב כימי טומאת דוה היוצאמות שהוא מטמא אחר
ויבשלהו לא נגלו ... טומאת שבעה איבורין שיטמא
יעזלג לידה אמרו ... שאתה
שבר מיטות יד' וסופו להקל אצורין הא אמר ... החי
בעבור בית ... המת את אמו ת"ל זכר לרבות את המת
ויתן לנו תולו ... בן שמונה בן שבעה בן ששה בן
לישר נתיבותיו וילדה כל שתלד או וילדה אין לי אלא
אשרי שומו ... פלת סנדל או שליה ושפיר מרוקם ... זה
יהיה אל לב מזריע וילדה כל זרע שתלד" תנן התם
לבן בן אדם או שליה תשב לזכר ולנקבה" תנו רבנן
תן לבן לאל ... על דג שלם ומתחלתו ולד הוא אלא שנימוח
כי לא תדעמו ... מלא ... או מסנדל דומה ללשון של שור
עלבן תן חלק ... ... העידו סנדל צריך צורת פנים
בבת ... אמ' שמואל הלכה סנדל צריך צורת פנים
להשל' תן תלאות אמ' ר' ולה"ם אמ' ר' יצחק סנדל צריך
ול יהושע" ר' ופלו מאחוריו משל לאדם שקטר את
וביום השביעי לו פניו לאחוריו" בימי ר' ינאי ביקשו
ר"ת סנדל שאין לו צורת פנים אמ' להן ר' ינאי ... יהושע
ודוד ... ת והא תניא משום דבותי העידו סנדל צריך
ויהי בני

צורת פנים אמ' ר' ביבי אמ' ר' יוחנן מתוך משנתו
של ר' נחוניא נשמית משנה זו דתאנא ר' ביבי בשמועיה
אנא ונחווליה הוו יתבינן קמיה דר' יוחנן כי אמנא ליה
שמעתא קדים איהוא אמרה דבא בה גופה סנדל שאין
עמו ולד צריך צורת פנים ושיש עמו ולד אינו צריך
צורת פנים והוא ואמור למה הוזכרו סנדל ושליה
והלא אין סנדל שאין עמו ולד אי דאיתיליד זכר ...
מהוא דתימא לחו ולד הוא קא משמע לן ולד מעליא
הוא ותשב לזכר ולנקבה דלמא סנדל זה נקבה הוא
ונשתנה ונקפה" ושליה אמאי טמאה שאנו אומ' אין
שליה בלא ולד ושמא שפיר מרוקם הוא בה ונמוח"
תנא אין שליה פחותה מטפח" תאנא אושעיה זעירא
דמן חבריא חמשה שיעורן טפח שליה ושופר ושורה
דופן סוכה ותיאב" שליה הא דאמרן שופר דתניא כמה
שיעור תקיעה פירש רבן שמעון בן גמליאל כדי שיאחזנו
בידו ויראה לכאן ולכאן" שדרה דאמ' ר' פרנך אמ' ר'
יוחנן שדרו של לולב צריכה שתצא מן ההדס טפח"
דופן סוכה" דתנן סוכה שתים כהלכתן ושלישית אפילו
טפח" אזוב תם ר' חייא אזוב טפח אמ' רב אונא בר
פפא דרש ר' שילא איש כפר תימרתא תלת מתניאתא
ותלתי שמעתתא שיעורן טפח תלת הדא היא אמ'
אביי אימא אמ' ר' חייא אזוב טפח תנו ליכא והא
איכא טפח על טפח על רום טפח מביא
את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה טפח קא אמרינן
טפח על טפח לא קא אמרינן היכא דבציר מטפח"
והא איכא אבן היוצא מן התנור טפח ומן הכירה שלש
אצבעות חיבור כי קא אמרינן היכא דבציר מטפח
ולא חזי הכא כל שכן בציר מטפח הויא תנור היא"
והא איכא תנורי בנות דתנן תנור תחלתו ארבעה ושיריו
ברובו וכמה כל שהוא אמרי דבי ר' ינאי טפח שכן
עושין תנורי בנות" בפלוגתא לא קא מיחשבי השתא
דאתית להכא הך נמי פלוגתא היא דקא תני סופה
אמ' ר' יהודה לא אמרו טפח אלא מן התנור לכותל"
והא איכא מסגרת טפח כד כתבינן לא קא מיחשבי והא
כפורת טפח בקדשים לא קא מיירי והא איכא דייה

לקודה

לקולה שהוא רחבה טפח ורבנן לא קא מיירי אלא בכואי
הא אליי"רי כדקתבנן ולא מפרשנן שיעורייהו" תנן
רבנן הפילה שליה ואחר כך ולד חוששין לשליה ותשב
לזכר ולנקבה הפילה ולד ואחר כך שליה חוששין לה
ותשב לזכר ולנקבה ילדה ולד שלקיימה ואחר כך
הפילה שליה אין חוששין לה אלא תולין אותה בולד"
שמואל ותלמידי דרב הוו יתבין מלי ואתי רב יוסף בריה
מנא שאמירי ייל לאפיהו אמרי אתא ליה גבלא וחיין
ליה בגילתה דחיטתה ומורחי אתא אמ' ליה שמואל מאי
אמ' רב בשיליה אמ' ליה הכי אמ' רב אין תולין את
השליה אלא בבן קיימה שאיבנהו שמואל לכל תלמידי
דרב ואמר כותיה הדר הזייה לרב יהודה בישית אמ'
רבא בבר חנה אמ' ל' יוחנן מעשה ותלו את השליה
בולד שלשה ועשרים יום אמ' ל' אסי אמ' ל' יוחנן מעשה
ונשתהה הולד אחריו שלשה חדשים כדאמרינן
לעיל" בעא מיניה ל' יוסי בן שאול מל' המפלת דמות
עורב ושליה עמו מהוא אמ' ליה אין תולין את השליה
אלא במי שיש במינו שליה קשורה בו מהוא אמ'
ליה דבר שאין במינו שאתה אותיבה המפלת מין
בהמ' חיה ועוף ושליה עמהן בזמן שקשורין בה
אין חוששין לולד אחר אינה קשורה בהם הרי מטיל
עליהן אומרי שני ולדות שאני אומ' שמא נימוח
שפיר שלשליה ושמא נימוח שליתו שלשפיר"
תיובתא" ושפיר מרוקם מאי שפיר מרוקם תא שמע
דאמ' אבא שאול תחלת בריתו שלאדם גופו כעדשה
שתי עיניו כשתי טפי זבוב תאני ל' חייא מלוחקות זו
מזו שני חוטמין כשני טפי זבוב" תני ל' חייא מקורבין
זה לזה פיו מתוח כחוט השערה ואיתך ידים ורגלים אין
לו ואין צורתו נבמדת אלא לארבעים יום ותנא עד כל
יום צורת הולד נבמרת והוא הנקרא שפיר מרוקם ואמו
טמאה לידה פחות מיכאן אינו ולד אלא כמים הוא נחשב
ההוא שפירא ואתיה לקמיה דרב שמואל אמ' להו האי
כלאוי בר ארבעין וחד יומא חשוב מן יומא דאזלא לטבילה
ולא הוה האוי אלא בר ארבעין אמ' להו האי בגדותיה בעלה
וכפתוהו ואתויה לרב שמואל דרב גוריה" תנו רבנן"

שפיר במה בודקין אותו בשמן והשמש מנחתו ומביאו
קוסם שלחשו חלק ומכענע באותו מקום מלמעלה למטה
אם מסכסך בידוע שהוא זכר ואם יש באותו מקום כשעורה
סדוקה אלי זו נקבה ואם אין ידוע תשב לזכר ולנקבה" אמ'
ל' שמעון בן לקיש שפיר שנפתו במים נעשה במת
שנתבלבלה צורתו ... אמ' ... ומת
שנתנבלה צורתו מנא לן דטהור אילימא דאמ' ל' אבתאי
אמ' ל' יצחק מגדלאה ואמרי ליה אמ' ל' יצחק מגדלאה
אמ' ל' שבתאי מת שלשרף ושלדו קיימת טמא מעשה
היה וטיהרו לו פתחים קטנים במת שלם וקא דקיימת
מינה טעמא דשלדו קיימת הא אין שלדו קיימת טהור
הוא אדרבה דוק מינה להך גיסא שלדו קיימת הוא דטיהרו
לו פתחים קטנים האחין שלדו קיימת אבלו פתחים קטנים
טמאים דכלחד והדר חזי לאפוקי ביה חראבר" אמ' ליה
רבינא לרב אשי ל' יוחנן ואמ' כמתן כל אליעזר דתנן ל'
אליעזר אומ' אבר השרופין שיעור בזוגע" תנן התם
המפלת יום ארבעים אינה חוששת לולד יום ארבעים
ואחד תשב לזכר ולנקבה ולמה ל' ישמעאל אומ' יום
ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה יום שמונים ואחד
תשב לזכר ולנקבה ולנדה שהזכר נגמר לארבעים
ואחד והנקבה לשמונים ואחד וחכמ' אומ' בין אחד
בריית הזכר ואחד בריית הנקבה זה וזה לארבעים ואחד"
תניא ל' ישמעאל אומ' טימא וטיהר בזכר וטימא וטיהר
בנקבה מה כשטימא וטיהר בזכר יצירתו כיוצא בו
אף כשטימא וטיהר בנקבה יצירתה כיוצא בה אמרו
לו אין למדין יצירה מטומאה אמרו לו לר' ישמעאל
מעשה בקלפטרא מלכה מלכת אלכסנדריים שנתחייבו
שפחותיה הריגה למלכות ובדקן ומצאו זה וזה לארבעים
ואחד אמ' להם אני מביא לכם ראיה מן התורה ואתם מביאין
לי ראיה מן השוטים מה ראיה מן התורה אילימא טימא
וטיהר וטימא וטיהר בנקבה הא קאמרי ליה דאין למדין
יצירה מטומאה אלא אמ' קרא תלד הוסיף הכתוב
לידה אחרת בנקבה ומאי ראיה מן השוטים אימור
הך דנקבה קרים אי עבר ארבעין יומי מיקמי הך דזכר
ודבנן ... ודלא אשקימי ול' ישמעאל איסרי גופא

דלא מקביל סמא אמ׳ ליה ר׳ ישמעאל מעשה בקלאופטרא
מלכה מלכת היונים ונתחייבו שפחותיה הריגה למלכות
ובדקו ומצאו זכר לארבעים ואחד ונקבה לשמונים ואחד
אמרו לו אין מביאין ראייה מן השוטים מאי טעמא
אימור הך דנקבה אתרח ארבעין יומין והדר איעברה ר׳ ישמעאל
לשומר מסרוהי ורבנן אין אפוטרופוס לעריות אימור שומר
גופיה בא עליהן ודלמא איקרעה לה ונקבה בארבעים
ואחד הוה משתכחא בזכר אמ׳ אביי בשסימנין שוין
והיוצא מחותך תנא והוא שיצא ראשו וחמרי לה והוא שיצא
ראשו לא קשיא משיצא רובו אמרינן ורובו ככולו אמ׳ רב
חונא היוצא עובר את ראשו והחזירו אמו טמאה לידה
שנ׳ ויהי בלדתה ויתן יד מותיבי אמ׳ רב יהודה הוציא עובר
את ידו והחזירו אין אמו חוששת לכל דבר אמ׳ רב נחמן
לדידי מפרשא לי מפה דרב חונא לחוש חוששת ימי טוהר
לא יהבינן לה עד דנפיק רובו והא אין אמו חוששת לכל דבר
קא אמרינן אין אמו חוששת לכל דבר מדאורייתא אבל
מדרבנן חיישא והא קרא אמ׳ אסמכתא בעלמא״ או כי
תזריע וילדה יכול המפלת כמין דגים וחגבים שקצים
ורמשים תהא טמאה ת״ל זכר מה זכר מיוחד שיש בו
מצורת האדם יצאו אלו שאין בהן מצורת האדם״ תנוקב
איזו היא צורת האדם המצח והגבינין וגלגל העינים
והלסתות והבות הזקן ושאר הגוף אלא שהוא כשלבנמ׳
הרי זה ולד״ יכול המפלת בריה לחש שאינו חתוך
בית גוף שאינו חתוך או ושט אטום או גלגולת
אטומה או בריה שסונה הואיל ויש בהן מקצת אדם
תהא טמאה ת״ל וטמאה שבעת ימים וביום השמיני
ימול מה זה מיוחד שהוא ראוי לברית נשמה יצאו אלו
שאינן ראויין לברית נשמה״ וטמאה היא טמאה ואין
הולד טמא ״הלא דין הוא מה אם היא שהולד גרם לה
טומאה הרי היא טמאה הולד שגרם לטומאה אינו דין
שיהא טמא״ שעיר המשתלח יוכיח שגרם כטומאה
והרי הוא טהור לא אם אמרת בשעיר המשתלח
שאין לו טומאה תאמ׳ בולד שיש לו טומ׳ הואיל ויש
לו טומ׳ יהא טמא ת״ל וטמאה היא טמאה ואין הולד
טמא״ ילדה וטמאה שבעת ימים שתספור שבעה

ימים לנדר האחרון מלמד שהיא צריכה שבעה
משפסקה לידה״ שבעת ימי׳ יכול בין סמוכין בין
מופלגין ת״ל כימי נדת דותה מה נדתה סמוכין אף
לידתה סמוכין״ כימי נדת הקיש ימי נדתה לימי
לידתה מה ימי נדתה אינן ראויין לזיבה אף ימי לידתה
אינן ראויין לזיבה״ דותה תטמא לרבות את בועלה
דותה תטמא לרבות את הלילות״ דותה תטמ׳ לרבות
את היולדת בזוב שלא תהא טהורה עד שתספור
שבעה נקיים מפני מה זכר לשבעה ונקבה לארבעה
עשר זכר שהכל שמחין בו מתטהרת לשבעה
נקבה שהכל עצבין בה מתטהרת לארבעה עשר״
מפני מה מילה לשמונה שלא יהיו כל העולם שמחין
ואביו ואמו עצבים״ היה ר׳ מאיר אומ׳ מפני מה
אמ׳ תור׳ נדה שבעה מפני שרגילה בה קץ בה לפיכך
אמרה תור׳ תהא שבעה כדי שתהא חביבה עליו ביום
טבילתה כיום כניסתה לחופה״ בשמיני ימול יכול
בין ביום בין בלילה ת״ל ביום לא בלילה אין לי אלא
הנימול לשמונה שיהא נימול ביום מנין לתשעה
לעשרה לאחד עשר לשנים עשר ושאר כל הנימולין
לא יהו נימולין אלא ביום ת״ל ביום ומה ת״ל וביום אמ׳
תלמיד אחד לפני ר׳ עקיבה צריך לאמרו שומע אני
וטמאה שבעת ימים ובשמיני ימול שבעה ושמונה
הרי טו׳ ת״ל וביום אמ׳ לו ר׳ עקיבה צלצלתה והלא כבר
נאמ׳ ובן שמונת ימי׳ ימול לכם כל זכר לדורתיכם״
וביום מלמד שכל היום כשר למילה אבל הזריזין
מקדימין למצות שנ׳ וישכם אברהם בבקר ויחבש
את אתנו״ בשמיני ימול אפלו בשבת מה אני
מקיים מחלליה מות יומת בשאר כל המלאכות חוץ
מן המילה או אף במילה ומה אני מקיים בשמיני
ימול חוץ מן השבת ת״ל וביום אפלו בשבת״ תנו
רבנן מנין למילה בזמנה שהיא דוחה את השבת אמ׳
ר׳ יוחנן דאמ׳ קרא וביום השמיני ימול ביום״ שמיני
ואפלו בשבת ור׳ אליעזר אומ׳ אתיא אות אות כתי׳
במילה והיתה לאות ברית וכת׳ בשבת אות היא לעולם
אלמשנה תפלין דכת׳ בהו אות לידהו שבת אלא

אתיא ברית ברית כת׳ במילה והיתה לאות ברית וכת׳
בה בשבת לעשות את השבת לד׳ ברית עולם מה הכ׳
גדול נמי דכת׳ ביה ברית לידחי שבת דלא אתיא דוחות
דוחות כת׳ במילה ובן שמונת ימים ימול לכ׳ כל זכר
לדרתיכם וכת׳ בה בשבת לעשות את השב׳ לדרתם א״ר
אבא ציצית נמי דכת׳ ביה לדרתם תדחה שבת אמ׳ רב
נחמן בר יצחק דבין אות ברית ודורות מאות ברית ודורות
לאפוקי הכך דהדא חדא איתבהו״ ימול ערלתו אעפ׳
שיש שם בהרת מה אני מקיים השמר בנגע הצרע׳
לשמור מאד ולעש׳ חוץ מן הערלה או אף במילה ת״ל
בשר ערלתו אעפ׳ שיש שם בהרת״ ערלתו׳ ערלתו
אחת דוחה את השבת אין בעל שתי ערלות דוחה את
השבת״ ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת אין ספק
דוחה את השבת ולא את יום טוב״ ערלתו ודאי דוחה
את השבת אין אנדרגינס דוחה את השבת״ ערלתו
ודאי דוחה את השבת אין נכנס בין השמשות דוחה
את השבת״ ערלתו ודאי דוחה את השבת אין שנולד
מהול דוחה את השבת אעפ׳ שצריך להטיף ממנו
דם ברית״ ושלשים יכול בין סמוכין בין מפוזרין
ת״ל ימים מה יום כולו אחד אף שלשים כולן אחד
יכול שלשים סמוכין ושלשה בין סמוכין בין מפוזרין
ת״ל ושלשים יום ושלשת ימים מה שלשים סמוכין
אף שלשה סמוכין״ תשב בדמי טהרה לימד הכת׳
שיש דמים טהורים באשה לפי שבלי לפע מי
שאמ׳ והיה הגע׳ שהזקת דמים שופעין אחר לידה
ואי אפשר להחזיקה מבעלה יותר מראוי לפי כך
אמ׳ תול טהור הוא אעפ׳ שהכל ממעין אחד ובמקום
אחד הוא זיעה הת׳ טמאתו והת׳ טהרתו וכן הוא
אומ׳ בין דם לדם בין דם טמא לדם טוהר הא אין הדבר
תלוי אלא בדמים אלא בימים ישעת רואה והוא טמא
וישעת רואה והוא טהור״ תשב בדמי טהרה ושבת
עם בעלה ומשמשתו אעפ׳ שהיא רואה והוא שתשב
אחד שבעה כדי שתפלין מטומ׳ לידה״ בכל קדש
לא תגע יכול אף במעשר ת״ל ואל המקדש לא תבוא
מה מקדש ישבו נטילת נשמה אף הקדש שיש בו

נטילת נשמה יצא מעשר״ או מה מקדש הנכנס לו
בטומאה ענוש כרת אף הקדש האוכלו בטומאה ענוש
כרת יצאת תרומה שאין בה כרת ת״ל בכל קדש לרבות
את התרומה״ או מה קדש משמעו תרומה בביאה
אף מקדש משמעו בביאה ומנין שלא תכנס לעזרה
ת״ל ואל המקדש לא תבוא מכל מקום״ עד מלאת
ימי טהרה לרבות יולדת נקבה״ בכל קדש לא תגע
זו אזהרה לאוכל״ אתה אומ׳ אזהרה לאוכל או אינו
אלא אזהרה לנוגע ת״ל בכל קדש לא תגע ואל המק׳
לא תבא מקיש קדש למקדש מה מקדש שיש בו
נטילת נשמה אף מקדש דבר שיש בו נטילת
נשמה ואי לנגיעה מאי נטילת נשמה איכא
אלא לאכילה ואפקה רחמנא לאכילה בלשון נגיעה
למימרא דנגיעה כאכילה אין לי אלא יולדת שמוזהרת
על אכילת קדשים שאר טמאות מנין ודין הוא
מה יולדת טמ׳ טומאה ידועה ומוזהרת על אכילת
קדשים אף כל שהוא מ״ט טמא טומאה ידועה
מוזהר על אכילת קדשים״ ואם נקבה תלד נקי
באה לעו׳ ואם נקבה אין לי אלא נקבה מנין לרבות
טומטום ואנדרגינס ת״ל ואם נקבה תלד אין הדבר
תלוי אלא בלידה וטמאה שבועים כנדתה שני שבועות
שהן ארבעה עשר יום שאין תלמו׳ לו אלא יהו בן
דנין אקלא אני שבעים יכול תהא יולדת נקבה
טמאה שבעים אמ׳ להן דין הוא טימא וטיהר בזכר
וטימא וטיהר בנקבה מה כשטיהר בזכר בנקבה
כפלים בו ואף כשטימא בזכר בנקבה כפלים בו לאחר
שיצאו יצא וחידד עליהן אמ׳ להן בני אין אתם
נזקקין לכך שבועים קרינן בה ויש אם למקרא
אלא זו תשובה לדבר טימא וטיהר בזכר וטימא
וטיהר בנקבה מה ימי טהרתה כפלים בזכר אף ימי
טומאתה כפלים בזכר הלכה לך לדרך הזו זכר
שימי טהרתו מעוטין ימי טומאתו מעוטין נקבה
שימי טהרתה מרובין אינו דין שיהוא ימי טומאתה
מעוטין ת״ל וטמאה שבועים כנדתה שהן ארבעה
עשר יום״ וששים יכול בין סמוכין בין מפוזרין

ת״ל יום מה כולו אחד אף ששים כולן אחד יכול ששים
סמוכין וששים בין סמוכין בין מפוזרין ת״ל וששים
יום וששת ימים מה ששים סמוכין אף ששה סמוכין״
וששים יום וששת ימי׳ מה ת״ל אבל שימי טומאתה
מעוטין ימי טהרתו מעוטין נקבה שימי טומאתה
מרובין אינו דין שיהיו ימי טהרתה מעוטין ת״ל וששים
יום וששת ימים״ תשב להביא את המקשה בתוך שמונים
שלנקבה שכל דמים שהיא רואה טהורין עד שיצא
הולד ואמ׳ ר׳ שמעון בן לקיש אמ׳ קרא תשב יש לך
ישיבה אחרת שהיא כזו ואיזו זו זה דם קושי בימי
זיבה ואימא זה קושי בימי נדה לא אמ׳ אבוה דשמואל
אמ׳ קרא וטמאה שבועים כנדתה כנדתה ולא כזיבתה
מיכלל דזיבתה טהורה ואיזה זה זה דם קושי בימי
זיבה״ על דמי טהרה אע״פ שהיא רואה אע״פ שהיא
רואה מותרת לבעלה ואסורה לקודש ולתרומה עד
מלאת ימי טהרה״ ובמלאת אינה מביאה בתוך מלאת
ואם הביאה בתוך מלאת לא יצאת יכול לא תביא בתוך
מלאת על הולדות הראשונות ת״ל תביא״ לבן לחייב על
כל בן ובן״ לבת לחייב על כל בת ובת״ ובלבד שתהא ילדתו
שלשנים לאחד מלאת שלראשון אבל בתוך מלאת אפי׳
מאה זה בתוך מלאת שלזה וזה בתוך מלאת שלזה הי׳
קרבן אחד היא מביאה על ידי כולן״ או לבת להביא את
המפלת אור לשמונים ואחר שתהא חייבת בקרבן אחד
כדברי בית הלל בית שמאי אומ׳ פוטרין מן הקרבן אמרו
בית הלל לבית שמאי מה שנה אור שמונים ואחד
מיום שמונים ואחד אם שוה לו לטומאה לא ישוה
לו לקרבן אמרו בית שמאי להם לא אם אמרתם
במפלת יום שמונים ואחד שכן יצאת לשעה שהיא
ראויה להביא בה קרבן״ אמרו להם בית הלל והלא
המפלת יום שמונים שחל להיות בשבת תוכיח שלא
יצאת לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן וחייבת
בקרבן אמרו להם בית שמאי לא אם אמרתם
במפלת יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת אע״פ
שאינו ראוי לקרבן יחיד ראוי לקרבן צבור הדמים
אינן מוכיחין שהמפלת בתוך מלאת דמיה טמאין

ופטורין מן הקרבן אמרו להן בית הלל ובנשואו אי
אומ׳ או לבת להביא את המפלת אור לשמונים ואחר
שתהא חייבת בקרבן״ תניא כבש בן שנתו לעולה שנה
שלו לא שנה למנין עולם״ ובן יונה או תור לחטאת״ חז
זה או זה״ אבל פתח הכ׳ מוע׳ אל הכהן מלמד שהיא
מטפלת בהן ומביאה אותן אל פתח אהל מועד אל הכהן
והקריבו מה ת״ל לפי שהיא טעונה שנים יכול יהו
שנים מעכבין אותה ת״ל והקריבו אחד מעכב ואין
שנים מעכבין״ אתה ואינו יודע אם חטאת אם עולה
אבל השלה דלון היא ואינה מעכבת וטהרה לאכול
בזבחים״ האלמנות שכל ימי טהרה הלי היא בה
בטבול יום לקדש ולתרומה שכלו ימי מלאת פשה
לתרומה ועדיין היא פסולה לקדש הביאה כפרתה כשרה
אף לקדש״ וטהרה ממקור דמיה מלמד שכל דמים
שהיא רואה אינן אלא מן המקור״ דמיה מלמד שכל
דמים הלבה מטמאין בה והאדום והשחור וכקרן כרכום
וכמימי אדמה וכמזג בית שמאי אומ׳ אף כמימי
תלתן וכמימי בשר צלי בית הלל מטהרין דם ירוק
עקביה בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין״ זאת
תורת היולדת תורה אחת לכל היולדות שהן חייבות
בקרבן או יכול אפלו המפלה שפיר מלא מים מלא
גטפם כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים המפלת
קם ארבעים או המפלת דמות אדם בעל כנפים ת״ל
לזכר או לנקבה עד שיהא בו צורת זכר או צורת נקבה
או יכול המפלת ואין ידוע מה הפילה ת״ל זאת תורת
היולדת״ יולדת מכל מקום כלל בדו לאחוז כל שאמרו
טמאה לידה ודאי מביאה קרבן ודאי ונאכל וכל שאמרו
טמאה ספק לידה מביאה קרבן ואינו נאכל אלא מניחין
חטאתה עד שתעבור צורתה ותצא לבית השרפה.
וכל שהוא ספק ספיקא אינה מביאה כלל״ כל
שטומאתה ודאי נותנין לה ימי טוהר וכל שטומאתה
ספק אין לה ימי טוהר כלל אלא דנין בה להחמיר״
תשב ארבעה עשר כיולדת נקבה ואין לה ימי טוהר
וכל דם שתראה הוא דם זיבה או דם טמא לא ילדה
וזו היא שאמרו בה תשב לזכר ולנקבה ואם אין ידוע

אם זכר אם נקבה תשב לזכר ולנקבה תשב ארבעה
עשר כיולדת נקבה ואין לה ימי טוהר אלא עד תשלום
ארבעים כיולדת זכר ודנין בה להחמיר בכל מקום"
שאלו תלמידיו את ר' שמעון בן יוחאי מפני מה
אמרה תורה יולדת תביא קרבן אמ' להן בשעה שכורעת
לילד קופצת ונשבעת שלא איזקק לבעלי לפיכך אמרה
תורה תביא קרבן" מתקיף ליה רב אשי הא מזידה היא
ובחרטא תליא מילתא ועוד קרבן שבועה בשא לאייתי"
ותניא לא מידעם אלא לא באה הכת' אלא להתירה במקדש
וקדשין" תנו רבנן זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה למעלה מן
הענין הוא אומ' זאת תורת הבהמ' והעוף וכו' מה ענין
יולדת אצל שקצים ורמשים שאם תלוה ועשו שלאום
עליו אומ' לו יתוש קדמך במעשה בראשית אף אחר
חמלה בספר תלים החיה וכל בהמ' רמש וצפור כנף"
ולבסוף מלכי ארץ וכל לאמים" תורת היולדת תנן התם
האשה שיש לה ספק חמש לידות ספק חמש זיבות
מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה
חובה" חמש לידות ודאיות חמש זיבות ודאיות מביאה
קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה מעשה
שעמדו קנים בירושלם בדינר זהב אמ' רבן שמעון בן
גמליאל המעון הזה לא אלין הלילה עד שיהיו בדינרין
נכנס לבית דין ולימד האשה שיש עליה חמש לידות ודאיות
חמש זיבות ודאיות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחי'
ואין השאר עליה חובה ועמדו קינים בו ביום ברבעתים
הוראת שעה היא דעבד עד שהוזלו קנים ואיזה הלכה"
ואם לא תמצא ידה די שה אין אומ' לה לכות ולא לעשות
באומנותה" יש לה שה ואין לה עדיין מנין שתביא
קרבן עני ת"ל די שה" ולקחה שתי תרים או שני בני יונה
שנים היא מביאה אינה מביאה שלשה הלא דין הוא
זו מביאה מהשב יד ומצורע מביא מהשב יד מה
מצורע מביא אחד תחת אחד" אף זו תביא אחת תחת
אחת" הלכה לך לדרך הזו זו מביאה מהשב יד ומטמא
מקדש וקדשיו מביא מהשב יד מה להלן שנים תחת
אחד אף זו תביא שנים תחת אחד גמאה למי דימה
רצון מחוסר כפורים במחוסר כפורים אל יוכיח

מטמא מקדש שאינו מחוסר כפורים" הולכה לך לדרך
הזו ודנין מי שאין העט שלו מביא בהמ' ממי שאין
העט שלו מביא בהמה אל יוכיח מצורע שהרי העט
שלו מביא בהמה ת"ל ולקחה שתי תרים או שני בני יונה
שנים היא מביאה אינה מביאה שלשה" אחד לעולה
מה ת"ל בכל מקום הוא אומ' אחד לחטאת ואחד לעולה
וכן הוא אומ' אחד לעולה ואחד לחטא' כל מקום שנתחלפה
חטאת הקדים חטאת לעולה כאן שנתחלפה העולה
הקדים עולה לחטאת" כל מקום שהיא באה על חטא
הקדים חטאת לעולה כאן שאינה באה על חטא הקדים
עולה לחטאת" כל מקום ששנים באין תחת חטאת
הקדים חטאת לעולה כאן שאין שנים באין תחת חטא
הקדים כדי עולה לחטאת" ד"א מה ת"ל אחד לעולה
ואחד לחט' לפי שנ' במקום אחר אחד לחטא ואחד לעולה
שהיא מביאה חטאתה תחלה תביא עולתה מנין חטאתה
כאן שהיא מביאה עולתה תחלה אינו דין שתביא חטא
מנין עולתה ת"ל אחד לעולה ואחד לחטאת שאם הביאה
חטאתה תר ועולתה בן יונה תכפול ותביא עולתה תור"
עולתה תר חטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה תור"
בן עזאי אומ' הלכין אחר הראשון" אחד לע' ואחד לחט'
וכפר מלמד שהכפרה בחטאת" וטהרה לאכול
בזבחים" וידבר אדם כי יהיה וכו' מה ענין צרעת
אצל יולדת אמ' ר' חנינה הצרעת אינה באה אלא מזמים
מכוערין כל אשה שאינה משמרת נדתה כראוי
גורמת שילקו בניה בצרעת" אמ' ר' שמעו' מפני מה
רמזה שלאשה משונין עליה מפני שהיא אוהבת
אכילת ילקות והילקות משנין את הדם ועוד אמ' ר'
שמעו' הלוחה דם כדם שחיטת צפור לא פחות ולא
יתר תהא מוזהרת בנפשה ומשמרת נדתה ואם לאו
היא גורמת לבנה שיהא מצורע ויצטרך לצפרים"
אדם כי יהיה בני ישראל מיטמאין בנגעים אין גוים
מיטמאין בנגעים" או יכול אפלו נתגיירו ת"ל אדם
מכאן אמרו בהרת שהיתה בגוי ונתגייר בקטן ונולד
בקמט ונגלה ר' אלעזר בן עזריה מטהר נשתם מכאן
ר' אלעזר חסמא אומ' להקל טהור ולהחמיר תולאה'

בתחלה ר' עקיבא אומ' בין להקל בין להחמיר ת"ל אחר
בתחלה לכך נאמ' אדם כי יהיה כי יהיה מן הדיבור ואילך"
בעור בשרו מה ת"ל לפי ש"נ ושער בנגע הפך לבן
שיכול אין לי אלא מקום שהוא ראוי לגדל שער לבן
מקום שאינו ראוי לגדל שער לבן מנין ת"ל בעור בשרו
ריבה" שאת זו השאת בהרת זו בהרת" ספחת שש לבהרת
מנין ספחת שני לשאת ת"ל שאת או ספחת או בהרת הטיל
הכת' לספחת באמצע לומ' כך ספחת לשאת וספחת
לבהרת. ומה לשון ספחת לשון טפילה ה"א כמה דאת אמ'
ספחני נא אל אחת הכהונות לאכול פת לחם" ר' דוסא אומ'
נאמ' לבנה בשאת ונאמ' לבנה בבהרת מה לבנה האמורה
בשאת יש לה טפילה אף לבנה האמורה בבהרת יש לה
טפילה אף לבנה האמורה בבהרת יש לה טפלה" מכאן
אמרו מראות נגעים שתים שהן ארבע בהרת וספחתה
ושאת וספחתה בהרת עזה כשלג שניה כסיד ההיכל"
השאת כצמר לבן שנייה כקרום ביצה למה הן דומין לשני
מלכים ושני הפרכין מלכו של זה למעלה ממלכו של זה
והפרכו של זה למעלה מהפרכו של זה שאת אין לשון
שאת אלא גבוהה כמראה הצל שהוא גבוה ממראה
החמה ולהלן הוא אומ' ומראיה עמוק מאי עמוק כמראה
החמה שהן עמוקין ממראה הצל" והיה מלמד
שכל המראות מצטרפין זה עם זה לפטור להחליט ולהסגיר"
בעור בשרו בעור בשרו שלנראה ולהלן הוא אומר
בעור הבשר בבינוני מכאן אמרו בהרת עזה נראית
בגרמני כהה והכהה בכושי עזה" ר' ישמעאל אומר
בני ישר' אני כפרתן הרי הן כאשכרוע לא שחו' ולא לבנים אלא
בינונים ר' עקיבא אומ' יש לציירין סמנין שהן צרין
בהן צורות שחורות ולבנות ובינוניות מביא סם
בינוני ומקיפו מבחוץ ותראה כבינוני" ר' יהודה אומ'
מראות נגעים להקל אבל לא להחמי' ט"ת בעור בשרו
וכ"ת בעור הבשר ויראה הגרמני כבשרו להקל ונמצאת
מקיים בעור בשרו והכושי בבינוני להקל ונמצאת
מקיים בעור הבשר וחכמ' אומ' זה וזה בבינוני"
והיה בעור בשרו נגע מלמד שהוא מצטער ממנו
ומנין שאף אחרים רואין אותו שהוא מצטער ממנו

ת"ל לבנה" צרעת אין צרעת פתוחה מגדלים הלא
דין הוא טימא כאן וטימא במחיה מה מחיה כגריס
אף כאן כגריס לא אם אמרת במחיה שהיא צריכה
כעדשה תאמר בשער לבן שאין למקומו שיעור ת"ל
צרעת" והובא אל אהרן אין לי אלא אהרן עצמו מנין
לבנות כהן אחר ת"ל או אל אחד מבניו הכהנים אלא
למד שאין טומאה וטהרה אלא מפי כהן כיצד חכם
שבישר' רואה את הנגעים ואומ' לכהן אעפ' שוטה
אמור טמא והוא אומ' טמא אמור טהור והוא אומ'
טהור" ד"א מה ת"ל או אל אחד מבני הכהנים לפי ש"נ
ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע" הקיש ריבין לנגעים
מה נגעים ביום אף ריבין ביום או מה ריבין בשלשה
אף נגעים בשלשה קל וחומ' אם ממונו בשלשה גופו
לא יהא בשלשה ואם כן למה נאמ' או אל אחד מבניו
הכהנים מלמד שכהן אחד רואה את הנגעים" וראה
הכהן את הנגע שיהיו עיניו בשעה שהוא רואה אותו"
בעור הבשר בשר הבשר במשמע בעור הבשר שיהא
רואה את כל הבשר עמו כולו כאחת ר' יוסי ב"ר יהודה
אומ' מה ת"ל בעור הבשר שיהא כל שחוצה לו סמוך
לעור הבשר וסמוך לפניו שאם היה סמוך לראש ולזקן
ולשחין ולמכוה ולקרחת אינו פושה להן" ושער מיעוט
שער שתי שערות" בנגע שיביא את שבתוכו ושוכב
חוצה לו ופרט לשחורה ט' ושוכב לתוכו" בנגע הפך
לבן מכאן אמרו שתי שערות אסבכרת קדמה לשער
לבן טמא אם שער לבן קדם את הבהרת טהור אם ספק טמא
ר' יהושע קיהה מאי קיהה לישנא אקהוי הוא דתנן האוכל
הבוסר תקהינה שניו מלמד שקיהה וטיהר" ושער
בנגע הפך לבן מכאן אמרו שתי שערות עיקרן משחיר
וראשן מלבין טהור עיקרן מלבין וראשן משחיר טמא"
וכמה יהא בלבנונית ר' מאיר אומ' כל שהוא וחכמ' אומ'
כשיעור אמ' ר' מאיר שלא יהא בנגע אדם מר מן שבנגעו
הן טרודין אלא הכי שער לבן טמא ושאינו לבן טהור"
לבן לא ירוק לא אדום לא שחור הוציא את כולן
ולא הוציא שער צהוב ודין הוא מה אם שער לבן
שאינו סימן טומאה בנתק הרי הוא סימן טומאה

בנגע שער צהב שהוא סימן טומאה בנתק אינו דין
שיהא סימן טומאה בנגע ת"ל לבן לא צהב" ומראה
הנגע עמוק אין מפורש עמוק מראה הנגע עמוק אין
שער לבן עמוק" ומראה הנגע עמוק לרבות מראה
רביעי לנגעים יכול אף מראה חמישי ת"ל נגע צרעת
הוא אין לו מראה חמישי" וראהו שלא יראה שתים
באחת יכול לא יראה שני נגעים ביום אחר ויאמר לו
אתה מוסגר בזה ומוחלט בזה מוחלט בזה ומוסגר בזה
מוסגר בזה ובזה מוחלט בזה ובזה ת"ל נגע וראהו צרעת
וראהו" וראהו שיהא רואה טוב כאחת שאם היה בראש
חוטמו שופע הולך והולך או בראש אצבעו שופע הולך
והולך אינו טמא מכאן אמרו עשרים וארבעה ראשי
אברים באדם שאינן מיטמאין משום מחיה" ראשי
אצבעות ידים ורגלים ראשי אזנים ראש החוטם וראש
הגויה וראשי הדדין שבאשה ר' יהודה אומ' אף שבאיש
ר' אליעזר אומ' אף היבלות והדלדולין אינן מיטמאין
משום מחיה" וטמא אתו" אותו הוא מטמא ואינו
מטמא את התולש סימני טומאה מתוך נגעו עד
שלא בא אצל הכהן אמ' ר' עקיבה שאלתי את רבן גמליאל
ואת ר' יהושע בהולכין לנזיר בתוך הסגרו מהוא אמ'
לו לא שמענו אבל שמענו עד שלא בא אצל כהן
טהור לאחר החליטו טמא התחלתי מביא להן ראיות
אחד עומד לפני כהן ואחד בתוך הסגירו טהור עד
שיטמאנו הכהן מאימתי היא טהרתו ר' אליעזר אומ'
כשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו וחכמ' אומ' עד
שתפרח בכולו" ואם בהרת לבנה אין לי אלא בהרת לבנה
מנין לרבות את השאת ואת שהיא לבנה ת"ל למטן שאת
לבנה ומנין לרבות שאר מראות ללבנות ת"ל אם בהרת
יכול כשם שהיו שלשה בכתוב שנ' שאת או ספחת
או בהרת כך תהא שלשה למראות ת"ל לבנה היא היא
לבנה ואין למעלה ממנה וכמה תהא לבנוניתה כשלג
שנ' והנה מרים מצורעת כשלג יכול כל שהוא כמראה
שלג יהא טמאין ושאר כל המראות יהו טהורין ת"ל
בוהק הוא טהור הוא בוהק טהור למעלה ממנו טמא
מיכאן אמרו מראות נגעים שתים שהן ארבעה

בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל והשאת כקרום
ביצה ושניה לה כצמר לבן דברי ר' מאיר וחכמ' אומרי'
השאת כצמר לבן ושניה לה כקרום ביצה הא למדת שאין
בנגעים למעלה משלג ולא פחות מקרום ביצה" אין לי
אלא לבנה טמאה לבנה אדמדמת מנין ת"ל בהרת לבנה
אדמדמת או לבנה לימד על הפתוך שהוא כלבן מיכן
אמרו הפתוך שבשלג הפתוך שבסיד כדם נמזוג"
בחלב דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומ' אודמים שבזה
ושבזה כיין המזוג במים אלא שבשלג עזה ושבסיד
דיהה ממנה" ארבע מראות אלו מצטרפין זה עם זה
לפטור להחליט ולהסגיר בין שהיה הנגע כולו שלג או
מקצתו כשלג ומקצתו כקרום ביצה בין שהיה כולו
לבן או מקצתו אדמדם כולן מצטרפין זה עם זה וכולן
נגעים" תנו רבנן כיצד משערין את הפתוך רואין אותו
כאלו הן ארבעה כוסות מלאים חלב בראשון שתי טיפים
ובשני ארבע ובשלישי שמונה וברביעי י"ו הפתוך
שבבהרת כמראה מסרביעי והפתוך שבשאת כמראה
כוס שלישי והפתוך שבספחת הבהרת כמראה כוס שני
והפתוך שבספחת השאת כמראה כוס ראשון" כמה הוי
שמונה מראות ארבעה בחוץ ושנים בפתוך" ר'
חנניה סגן הכהנים אומ' מראות נגעים י"ו ר' דוסא
אומ' ל"ו עקביא בן מהללאל אומ' ע"ב" הא כיצד
ר' חנניה סגן הכהנים אומ' ששה עשר שמונה
מראות בשבוע ראשון שמונה מראות בשני שאם
עמד כמות שהוא או נשתנה או הקל או הכביד
צריך להבחין בין מראה למראה שבוע ראשון למראה
שבוע שני" ר' דוסא בן הרכינס אומ' לא החשיבו מיני
נגעים שבאדם אלא ארבעה נגעי עור בשר נגעי שחין
ומכוה נגעי ראש וזקן קרחת וגבחת שמונה לכל אחד
ואחד הרי שלשים ושנים בנגעי בגדים ירקרק ואדמדם
ושנים בנגעי בתים ירקרק ואדמדם הרי שלשים וששה"
ר' עקיבה אומ' ע"ב י"ו בכל מין ומין מארבעה נגעי
אדם שמונה במראה שבוע ראשון ושמונה במראה
שבוע שני הרי ארבעה וששים וארבעה לנגעי בגדי
שנים לשבוע ראשון ושנים לשבוע שני הרי שבעים

ושמם אלו כולן מראות נגעים שכל נגעים תל' בהן"
אמ' ר' יהושע ר' יוסי שאל ר' יהושע בנו של ר' עקיבה את
ר' עקיבה אמ' לו מפני מה אמרו מראות נגעים שנים
שהן ארבע אמ' לו ואם לאו מה יאמרו אמר לו יאמרו
מקום ביצה ולמעלה טמא אמ' לו ללמד שהן מצטרפין
זה עם זה אמ' לו יאמרו מקום ביצה ולמעלה טמא
ומצטרפין זה עם זה אמ' לו מלמד שאם אינו בקי
בהן ובשמותיהן לא יראה את הנגעים" מכאן אמ'
מנין אתה אומ' כהן שהוא בקי בנגעים ולא בנתקים
בנתקים ולא בקרחות באדם ולא בבגדים בבגדים
ולא בבתים במראה ראשון ולא במראה שני במראה
שני ולא במראה שלישי לא יראה את הנגעים עד
שיהא בקי בהן ובשמותיהן ת"ל זאת התורה לכל נגע
הצרעת ולנתק" ולצרעת הבית ולשאת" להורות ביום הטמא
וביום הטהור הא אינו יכול להורות עד שיהיה בקי
בכולן הוי א' ומה לא נתנו במנין אלא לחקור בהן ולבחון
דעתו שלכהן אם מבחין בין מין למין ובין מראה
למראה או אינו מבחין" ושערה לא שער מחיה
כיצד בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה ושער לבן
בתוך המחיה הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן
טמא מפני המחיה ר' שמעון או' מטהר מפני שלא
הפכתו הבהרת אמרו לו והלא כבר נאמ' ושער בנגע
הפך לבן בנגע מכל מקום" ושערה לא הפך לבן
והסגיר הא הפך לבן טמא" ושערה לא הפך לבן
והסגיר הא אם יש בה שער שחור אינו ממעטה"
שאלו התלמידים את ר' יוסי בהרת ובה שער שחור
חוששין אנו שמא מיעט מקומו את הבהרת מכגריס
אמ' להן אם כן בהרת ובה שער לבן חוששין אנו שמא
מיעט מקומו את הבהרת מכגריס אמרו לו לא אם
אמרת בשער לבן שמא מיעט מקומו את הבהרת
מכגריס אמרו לו לא אם אמרת בשער לבן שהוא סימן
טומאה תאמ' בשער שחור שאינו סימן טומאה אמ'
להן הרי שיש בה עשר שערות לבנות כלום הן סימן
טומאה אלא שתים חוששין אנו על המותר שמא מיעט
מקומו את הבהרת מכגריס אמרו לו לא אם אמרת בשער

לבן שהוא מין טומאה תאמ' בשער שחור שאינו
מין טומאה אמ' להן אף שער שחור הופך והווה מין
טומאה ואומ' ושערה לא הפך לבן והסגיר הא יש בה
שער שחור אינו ממעטה והסגיר הכ' את הנגע שבעת
ימים תחלה" וראהו הכהן בשביעי תחלה בין ביום בין
בלילה ת"ל ביום לא בלילה" יכול כל מראה היום יהו
כשרים ת"ל לכל מראה עיני הכה' מה כהן פרט
לשחסר מאור עינו אף היום פרט לשחסר מאור היום"
מכאן אמרו אין רואין את הנגעים בשחרית ובין
הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעונן לפי שכהה
נראית עזה ולא בצהרים לפי שעזה נראית כהה ואימתי
רואין בשלש ובארבע ובחמש ובשבע ובשמונה
ובתשע דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' בארבע ובחמש
ובשמונה ובתשע" והנה הנגע עמד בעיניו שאם
העז וכהה או כהה והעז כבתחלה לא כהה ולא פשה שאם
פשה וכנס או כנס ופשה כבתחלה לא פשה" והסגירו שבעת
ימים שנית מלמד שיום שביעי עולה לו מן המנין בין
מלפניו בין מלאחריו" וראה הכהן אותו ביום השביעי
שנית כהן שהוא רואהו בראשון רואהו בשני ואם
מת רואהו כהן אחר בתחלה" והנה כהה שאם העז
וכהה כבתחלה לא העז" הנגע שאם כהה והעז כבתחלה לא
כהה ולא פשה שאם כנס ופשה כבתחלה לא פשה"
הנגע שאם פשה וכנס כבתחלה לא פשה" אם נאמרו
בשבוע ראשון למה נאמרו בשבוע שני אלא לפי
שבבגדים העומד בראשון מסגיר ובשני שורף
ובאדם העומד בראשון מסגיר ובשני פוטר לכך צריך
לומ' בשבוע ראשון וצריך לומ' בשבוע שני" וטהרו
הכהן שיאמ' לו טהור אתה לא שיטהרנו בדבר אחר
מספחת היא אע"פ שנשתנו מראיה" מספחת היא
אע"פ שהלבינה וחזרה בתוך הסגר הראשון ולא פשת
ולא נראה בה לא מחיה ולא שער לבן טהורה ואח'
וכבס בגדיו מלטמא משכב ומושב ומלטמא
בביאה" וטהר מכלל שהיה טמא דתנן אין בין
מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה
תגלחת וציפרין" וכבס בגדיו וטהר יכול הריהו אי

מכוכב

מסולק ת"ל ואם פשה תפשה וטמאו" ואם פשה אין
לי אלא פשיון במראה ראשון מנין שלא במראה
ראשון ת"ל תפשה מכל מקום" ואם פשה תפשה אין לי
אלא פסיון מנין לרבות שער לבן ומחיה ת"ל תפשה ואם פש
תפשה לרבות את כולן מכאן אמרו החליטו בשער
לבן והלך שער לבן וחזר שער לבן וכן מחיה וכן בפשיון
בתחלה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטר
הרי הוא כמות שהיה" החליטו במחיה והלכה המחיה
וחזרה מחיה וכן בשער לבן וכן בפסיון בתחלה בסוף
שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטר הרי הוא
כמות שהיה" החליטו בפשיון והלך הפשיון וחזר הפשיון
וכן בשער לבן ובמחיה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע
שני לאחר הפטר הרי הוא כמות שהיה יכול יהא הפשיון
מטמא בתחלה ת"ל אחרי הראתו אל הכהן יכולני לאחר
הכהן שהוא משה והולך תקן לו בתחלה ת"ל לטהרתו
כזקן אלא משעה שהוא רואה אותו מטומאה לטהרה"
ונראה שנית אל הכהן כהן שהוא רואהו בראשונה
רואהו בשניה ואם מת מאהו כהן אחר" וראה הכהן
והנה פשה המספחת בעור הרי זה בא ללמד על הפשיון שאם
נשתנו מראיו יהא טמא וטמאו הכהן צרעת הרי זה
בא ללמד על הפשיון שלא יטמא אלא בארבע מראות
וראה המראות שהאום מטמא הפשיון מטמא הלא
דין הוא האום מטמא והפשיון מטמא מה האום אינו
מטמא אלא בארבע מראות אף הפשיון לא יטמא
אלא בארבע מראות הולכה לי לדרך הזו שער לבן
סימן טומאה והפשיון סימן טומאה מה שער לבן
מטמא בכל מראה לובן אף הפשיון מטמא בכל
מראה לבן בראה למי דימה דנין דבר שהוא מטמא
בכל הנגעי' מדבר שהוא מטמא בכל הנגעי' אל
יוכיח שער לבן שאינו מטמא בכל הנגעים"
הולכה לי לדרך הזו דנין דבר שהוא סימן טומאה
מדבר שהוא סימן טומ' אל תוכיח האום שאינה
סימן ת"ל וטמאו הכהן צרעת הרי זה בא ללמד על
הפשיון שלא יטמא אלא בארבע מראות היא מדט
לשפשת לבוהק" בגע צרעת הרי זה מוסף על

שנין ראשון להשלים סימנו צרעת חפיבן למה נאמ'
הופסק ליתן ריוח למשה בין פרשה לפרשה ובין ענין
לענין" בגע צרעת וג' וראה הכהן והנה שאת לבנה
בעור והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאת"
למדנו לשאת שהיא מטמאה במחיה מנין לרבות
שאר המראות שיטמאו במחיה ודין הוא אם מצינו
ששוו כל המראות לשאת ליטמא בשער לבן ישוו
כל המראות לשאת ליטמא במחיה נקל וחומ' אם
שוו כל המראות לשאת ליטמא בשער לבן שהשיער
לבן מטמא בקרחת ובגבחת לא ישוו כל המראות
לשאת ליטמא במחיה שהמחיה מטמאה בקרחת
ובגבחת" לאו ואם שוו כל המראות לשאת ליטמא
בשער לבן ששער לבן מטמא בשחין ובמכוה
ישוו כל המראות לשאת ליטמא במחיה שאין
המחיה מטמא בשחין ובמכוה ת"ל נגע צרעת
לרבות כל מראה בנגעים" או מה השאת אום אף
הבהרת שהיא אום מנין לרבות שאר המראות והוא
הדין והיא התשובה ת"ל נגע צרעת" כי תהיה מיכן
הדיבור ואילך" באדם להביא את הבא כולו לבן
שתהא המחיה מטמאתו הלא דין הוא בהרת
קטנה מחיה מטמאתה בהרת גדולה לא תהיה
המחיה מטמאתה" לא אם אמרת בבהרת קטנה
שהיא סימן טומאה תאמ' ואינה סימן טומאה
לא תהיה מחיה מטמאתו ת"ל באדם להביא את
הבא כולו לבן שתהא המחיה מטמאתו מנין את
אומ' קראו לו לראות נגע אחד ונמצא בו ב' נגע
אחר מנין שהוא זקוק לו ת"ל נגע צרע וראה הכהן
והנה שאת" והיא הפכה שהפכתו היא לא שהפכתו
חבירתה זה הוא שער פקידה שעקביה בן מהללאל אומ'
מטמא וחכמ' מטהרין תנן התם שער פקידה
עקביה בן מהללאל מטמא וחכמ' מטהרין" ואיזה
הוא שער פקידה מי שהיתה בו בהרת ובה שער
לבן הלכה הבהרת והניחה לשער לבן במקומו' וחזרה
עקביה בן מהללאל מטמא וחכמ' מטהרין אמ' ר'
עקיבה מודה אני בזה שהוא טהור ואיזה הוא טהור

ואיזה הוא שער פקידה מי שהיתה בו בהרת כגריס
ובה שתי שערות והלך ממנה כחצי גריס והבירה
לשיער לבן במקום הבהרת וחזר ואמרו לו כשם שביטלו
את דברי ר' עקביא אף דבריך אינן מקובלין" תנן התם
עקביה בן מהללאל העיד ארבעה דברים אמרו לו עקביא
חזור בך בארבעה דברים שהיית אומ' ונעשך אב בית
דין לישראל אמ' להן מוטב לי להקרות שוטה כל ימי ולא
להיעשות שעה אחת רשע לפני המקום שלא יאמרו
בשביל שררה חזר בו הוא היה מטמא שער פקידה
ודם הירוק וחכמ' מטהרין הוא היה מתיר שער בכור
בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו וחכמ'
אוסרין הוא היה אומ' אין משקין לא הגיורת ולא את
שפחה משוחררת וחכמ' אומ' משקין אמ' לו מעשה
בכרכמית שפחה משוחררת שהיתה בירושלם והשקוה
שמעיה ואבטליון אמ' להן דוגמה השקוה ונדוהו ומת
בנידויו וסקלו בית דין ארונו" אמ' ר' יהודה חס ושלום
שעקביה נתנדה שאין העזרה ננעלת על כל אדם בישר'
בחכמה וביראת חטא כעקביה בן מהללאל ואת מי נדו
את אלעזר בן הנך שפקפק בטהרת ידים וכשמת שלחו
בית דין והניחו אבן על ארונו ללמד שכל המנודה ומת
בנידויו בית דין סוקלין את ארונו בשעת מיתתו" אמ'
לבנו בני חזור בך בארבעה דברים שהייתי אומ' אמ' לו
ואתה למה לא חזרת בך אמ' לו אני שמעתי מפי מרובין
והן שמעו מפי מרובין אני עמדתי בשמועתי והן
עמדו בשמועתן אבל אתה שמעת מפי היחיד
ומפי המרובין מוטב להניח דברי היחיד ולאחוז בדברי
המרובין אמ' לו אבא פקוד עלי לחבירך אמ' לו איני
מפקיד שמא עולה מצאת בי אמ' לו לאו אמר לו
מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך" והיא הפכה
שהפכתו כולה לא שהפכתו מקצתה כיצד בהרת
כחצי גריס ובה שתי שערות נולדה בהרת כחצי כגריס
ובה שער אחת הרי זו להסגיר" והיא הפכה שהפך
כולה את כולו ולא שהפך כולה את מקצתו" כיצד
בהרת כחצי גריס ובה שער אחת הרי זו להסגיר"
בהרת כחצי גריס ואין בה כלום נולדה לו בהרת

כחצי גריס ובה שתי שערות הרי זו להחליט מפני
שהפכתו בהרת שלימה" ומחית בשר חי בשאת"
יכול כל שהוא ת"ל שער לבן ומחית בשר חי מה
שער לבן מקום שתי שערות אף המחיה מקום שתי
שערות" יכול לא תהא טמ' עד שיהא בה שער לבן
ומחיה ת"ל צרעת נושנת היא היא טמאה ואינה
צריכה" לא נתמעה אם כן למה נאמ' שער ומחית
בשר מלמד שלא תהא טמאה עד שיהא בה כדי לקבל
שער לבן ומחיה וכמה כעדשה שהוא מקום למחית
שתי שערות יכול כשם ששער לבן מטמא מתוך
כך המחיה תטמא מתוך ת"ל בשאת עד שתהא
מבודרת בשאת ויהיה מוקף סביב לה מקום למחית
שתי שערות לכל צד מכאן אמרו גופה שלבהרת
כגריס הקלקי מרובע שהוא מקום תשע עדשות
שהוא מקום למחית שש ושלשים שערות ופחות
מזה אינו קרוי נגע" בשר חי לא תשחין בשר חי לא
תכוה" בשאת לא בשחין בשאת לא במכוה אינה
מטמאה עד שתהא בגופה שלטהרת" צרעת בגון
חב לכל הצרעות שיהו כגריס" נושנת מלמד שהנגע
מטמאה שלא הפוכה הלא דין הוא שער סימן טומאה
ומחיה סימן טמ' מה שער אינו מטמא אלא הפוך אף
מחיה לא תטמא אלא הפוכה ת"ל נושנת אפלו היא
מיושנת מקודם מלמד שהיא מטמא שלא הפוכה"
יכול לא תהא מטמא הפוכה המדקל ואומ' ומה
שער לבן שאינו מטמא שלא הפוך מטמא הפוך
מחיה שהיא מטמא שלא הפוך אינו דין שתטמא
הפוך וכן הוא אומ' היא היא מלמד שהיא מטמא
הפוכה" וטמאו הכהן לא יסגירנו כי טמא הוא" כל
שנקרא עליו טמא אינו זקוק לו למדנו שאין מסגירין
את המוחלט מנין שאין מחליטין את המוסגר אי'
מסגירין את המוסגר ולא מחליטין את המוחלט ת"ל
לא יסגירנו כי טמא הוא כל שנקרא עליו טמא אינו
זקוק לו או לא יסגירנו כי טמא הוא שאם הכהן עצמו
מוחלט לא יסגיר לאחרים ת"ל כי טמא הוא בנראה
דברתי לא רבותי בגופו" כי טמא הוא ואם פקוח

תפרח מכאן אמרו הפורח מן הטמא טהור ויכול
אף הפורח מן הטהור יהא טהור ודין הוא מה אם
הטמא שפרחה בכולו טהור הטהור לא כל שכן אם
פרחה בכולו יהא טהור ת"ל כי טמא הוא ואם פרוח
תפ' עד שתפרח מתוך החלט או מתוך הסגר אבל
מתוך הפטור טמא" אם פר' תפ' אין לי אלא בזמן שפרחה
בכולו כאחת מנין פורחת וחוזרת ופורחת וחוזרת
ופורחת ת"ל תפרח ואם פר' תפ' אין לי אלא מלמעלה
למטה מלמטה למעלה מנין ת"ל תפרח אם פרוח תפרח
עד שתפרח מתוך החלט אין לי אלא מטמאה לטהורה
מטהורה לטמאה מנין ת"ל פרחת פ' הואיל ויש בו טומ'
כיון שפרחה בכולו מכל מקום טהור" הצרעת מה ת"ל
שיכול אין לי פריחה מטהרת אלא בשאת בלבד ומנין לרבות
שאר המראות ת"ל הצרעת. וכסתה הצרעת לא הבהק
שהייתי אומ' הואיל והוא סימן טהרה בסוף יהא סימן
טהרה בתחלה ת"ל וכסתה הצרעת לא הבוהק" את כל
עור הנגע עור שהוא ראוי לקבל נגע פרט לשחין
המורד ולמכוה המורדת" את כל עור הנגע אין לי
אלא עור הראוי לקבל בנגעים יעכב ופחות מכגריס
לא יעכב מנין לרבות ראשי אצבעות ידים ורגלים
וראשי אזנים וראש החוטם וראשי הדדין שהן
מעכבין ת"ל כולו הפך כולו עד שיהפך כולו אוהט כולו
יכול תוך ראשו ותוך זקנו ותוך השן ותוך הפה ותוך
החוטם ת"ל מראשו להוציא את תוך ראשו ועד רגליו
להוציא את תוך רגליו" לכל מראה עיני הכהן פרט
לבית הסתרים ותוך הקמטים ותוך הפה ותוך החוטם
מכאן אמרו האיש נראה כעודר וכמוסק זתים כעודר
לבית הסתרים וכמוסק זתים לבית השחי" והאשה
כעורכת וכמניקה את בנה" וכעורכת לבית הסתרים
וכמניקה את בנה לתחת הדד" וכאורגת בעומדין
בשחי ליד הימנית" ר' יהודה אומ' אף כטווה בפשתן
לשמאלית כל הנראה ממנו והוא על דרכו הרי זה
שמעכב וכל שלא נראה והוא על דרכו אין מעכב
וכשם שהוא נראה לנגעו כך הוא נראה לתגלחתו"
ר"א לכל מראה עיני הכהן פרט לכהן שחסר מאור

עינו מכאן אמרו כהן הסומא באחת מעיניו או שכהה
מאור עיניו לא יראה את הנגעים" וראה הכהן והנה כסתה
הצרעת מה ת"ל שיכול אין לי פריחה מטהרת אלא
מן השאת בלבד מנין לרבות שאר המראות ת"ל הצרעת"
את כל בשרו להביא את בין אצבעות ידים ורגלים"
ר"א מה ת"ל את כל בשרו מנין אתה אומ' פרחה בכולו
ולא בבית עם שער הסמוך לראש ולזקן ולשחין ולמכוה
ולקרחת יכול יהא טהור ת"ל את כל בשרו עד שתפרח בכולו"
וטהר את הנגע טהור מה ת"ל שיכול אין לי פריחה
מטהרת אלא אחר החלט מחיה לאחר החלט שער לבן
לאחר החלט פשיון מנין שיכול אין לי אלא מתוך החלט
מתוך הסגר מנין ת"ל וטיהר את הנגע טהור" או טהור
יכול הפורח מתוך הפטור יהא טהור ת"ל הוא הוא טהור
אין הפורח טהור אלא טמא מכאן אמרו יש מראה
נגעו לכהן ונשכר ויש מראהו ומפסיד כיצד מי
שהיה מוחלט והלבו להן סימני טומאה לא הפסיק
להראותו לכהן עד שפרחה בכולו טהור שאילו הקדים
והראהו לכהן וטמאו ואחר כך פרחה בכולו היה טמא
הרי כתב זה ונשכר" ויש מתאחר ומפסיד" כיצד
בהרת ואין בה כלום לא הפסיק להראותו לכהן עד
שפרחה בכולו הרי זה טמא להסגיר שרין בהרת
גדולה הבאה בתחלה כדין בהרת קטנה שאילו הקדים
והראהו לכהן והסגירו ואחר כך פרחה בכולו היה טהור"
וביום הראות בו יש יום שיראה בו וטהור ויש יום
שיראה בו וטמא הא כיצד" נראה בשבת מעבירין
לאחר השבת ברגל מעבירין לאחר הרגל ויש שבגבל
להקל ולהחמיר" ר"א וביום הראות בו יש יום שרואין
בו את הנגעים ויש יום שאין רואין בו שאם נראה
ברגל ובשבעת ימי המשתה שלו אין רואין אותו
שמא תיהפך שמחתו לאבל" וביום הראות בו בשר
חי יטמא הרי זה בא ללמד על ראשי איברים
שנתבקעו שהוא טמא יכול כל שהוא ת"ל כאן בשר
חי ולהלן בשר חי מה בשר חי אמור להלן כשעורה
דברי ר' יוסי אמ' ר' מאיר וכי משום מחיה הוא מטמא
והלא אין המחיה מטמאה בראשי איברים אלא

בדיקת מלך היא אפילו כל שהוא אמ׳ ר׳ יוסי וכי משום
לראשי איברים היא מטמאה והלא אף חבורה לא מ׳נשתנו
טמאה אלא נאמ׳ כאן בשר חי ונאמ׳ להלן בשר חי מה
בשר חי אמור להלן כעדשה אף כאן כעדשה׳׳ וביום
מלמד שנותנין לו שני ימים לכסותו דברי ר׳ יהודה
ר׳ אומ׳ הרי הוא אומ׳ וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם
יבוא הכהן ולא יטמא כל אשר בבית ואחר כן יבוא
הכהן אם ממתינין לדבר הרשות לא ימתינו לו לדבר
מצוה וכמה יום מצותו כיצד בחתן נותנין לו שבעת
ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל
ימי הרגל בו מה ת״ל מנין אתה אומ׳ קרחה במ׳ לו
אבל לא בראשו ובזקן ובשחין ובמכוה המורדין אחר
הראש והזקן וכן אחר השחין והמכוה ונעשו צלבת
יכול יהו טהור ת״ל בו בשר חי כל הראוי לבשר חי מעכב׳׳
בשר חי בשר חי החוזר טמא אין שער לבן החוזר
טמא ר׳ יהושע מטמא שר״י ר׳ יהושע אומ׳ שער לבן
סימן טומאה ומחיה סימן טומאה מה מחיה חוזרת
ומטמאה אף שער לבן יחזור ויטמא אמ׳ לו ר׳ עקיבא
אימתי יפה כחך שער לבן מטמא בזמן ששימש
החלט אמ׳ לו בזמן ששימש החלט מחיה איננו מעכב את
הפריחה בזמן שלא שימש החלט איננו דין שלא יעכב
את הפריחה ועוד נאמ׳ בשר חי בשר חי החוזר טמא
אין הבוהק החוזר טמא הלא דין הוא בוהק מעכב מחיה
מעכבת מה מחיה חוזרת ומטמאה אף הבוהק יחזור
ויטמא ת״ל בשר חי בשר חי החוזר טמא אין הבוהק
החוזר טמא׳׳ וראה הכ׳ את הבשר החי וטמ׳ בכל
מראות נגעים דינו לא במראה אחד׳׳ הבשר החי טמא
הוא גזירה וכן הוא אומ׳ מי יתן טהור לא אחד בהרת
כגריס טמאה פרחה בכולו טהור צרעת טומ׳ היא חזר
בשר חי טמא הוא מי יתן טהור מטמא מי עשה כן
מי גזר כן מי צוה כן לא אחד לא זה יחידו של עולם׳׳
או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן הרי זה בא ללמד
על ראשי איברים שנתגלו וחזרו ונתכסו שיהו
טהורין יכול פעם אחת מנין אפילו מאה פעם נתכסו
טהור נתגלו טמא נתכסו טהור נתגלו טמא ת״ל

ישוב או כי ישוב או כי ישוב׳׳ ונהפך ללבן אפילו
למראה בוהק שהייתי אומ׳ הואיל והוא סימן טומאה
בתחלה יהא סימן טומאה בסוף ת״ל ונהפך ללבן אפילו
למראה בוהק׳׳ וראהו הכהן והנה נהפך׳׳ טהור
מה ת״ל שיכול אין לי אלא ראשי איברים שנתגלו וחזרו
ונתכסו שיהיו טהורין אלא חזרת פריחת החלט מנין
מתוך הסגר ת״ל נהפך הנגע ללבן וטהר את הנגע
טהור לרבות את כולן יכול הבא לבן כולו בתחלה
יהא טהור ת״ל הוא הוא טהור אין הבא בכולו לבן
בתחלה טהור אלא טמא׳׳ ובשר כי יהיה בו בעורו
שחין יכול מורדת ת״ל ונרפא או ונרפא יכול עד שינמה
צלקת ת״ל שחין הא כיצד נרפא ולא נרפא וכן הוא אומ׳
למטן צרבת השחין אשר שתקרום כקליפת השום׳׳
אין לי אלא שחין שעלה מאליו ומנין לוקה בעץ ובאבן
ובכפה ובמי טבריה וכל שאינו מחמת האש זה
הוא השחין ת״ל שחין שחין ליבה׳׳ אין לי אלא שחין שלאחר
שלפני הדיבר מנין כגוי משנתגייר עד שלא נתגייר
מנין בקטן משנולד עד שלא נולד מנין ת״ל שחין
שחין ליבה׳׳ אין לי אלא שחין שיש בו לאיבן שיפשה
שחין שאין לו לאיבן שיפשה מנין ת״ל כי יהיה׳׳
בו אפילו בכולו אין לי אלא בזמן שמקצת גופו
שחין ומקצת השחין בו בהרת של מנין מקצת גופו
שחין והשחין כולו בהרת מקצת גופו בהרת וכולו
שחין כולו שחין וכולו בהרת מנין ת״ל כי יהיה יכול
אפילו בכולו בעורו אפילו בכולו׳׳ והלא שחין
ומכוה בכלל עור הבשר ולמה יצאו יצאו לטעון
טעון אחר שהוא כענינו יצאו להקל ולא להחמיר
להקל עליהם שידונו בשבוע אחד ושלא ידונו במחיה
והיה במקום השחין מלמד שאינו פושה לעור
הבשר ולא צרעת עור הבשר פושה לתוכו לכך
נאמ׳ בענין בפני עצמו׳׳ שאו את ל׳ ר׳ אליעזר אומ׳
מי שעלתה לתוך ידו בהרת כסלע ומקומה צרעת
השחין חלוטה יסביר אמרו למה אם לגדל שער
לבן אינה ראויה ואם לפשיון אינה פושה ואם למחיה
אינה מיטמאת במחיה אמ׳ להן שמא תיכנס את

ותפשה אמ' לו והלא מקומה כבריא אמ' להן לא שמשתי
לא יסגיר אמ' לו ר' יהודה בן בתירה אני אמר בו אמ' לו
אם לקיים דברי חכמ' הין אמ' לו שמא יולד בו שחין
אחר ויצא לו וימשה לתוכו אמ' לו חכם גדול אתה
שקיימתה דברי חכמ'" והיה במקום השחין שאת
שיקדום השחין לשאת לא שתקדום השאת ל' אלעזר
אלעזר בן יעקב אומ' קדוי הוא במקומו עד שלא בא
לשם כיצד היה בעור הבשר עד שלא נעשה שחין
ונעשה השחין והיה ר' אליעזר בן יעקב או' מטמא וחכמ'
מטהרין שכל נגע שטהר שעה אחת אין לו טומאה
עולמית" שאת לבנה מלמד שהיא חלקה" בהרת
לבנה אדמדמת מלמד שהוא מטמא בפתוך יכול
שאת מטמא חלקה בהרת מטמא בפתוך מנין ליתן
את האמור בשאת ובבהרת ואת האמור בבהרת בשאת
ת"ל נגע צרעת" וראה הכהן והנה מראיה שפל
מלמד שאין השחין מתטמא אלא במראה שפל כעור
הבשר שלהם" ושערה הפך לבן מלמד שהוא מיטמא
משער לבן לא במחיה וטמאו הכהן נגע צרעת היא
בשחין פרחה אבל לא בעור הבשר שאין עור בשר
מצטרף לשחין יכול תפשה בעור המכוה ת"ל ואם
תחתיה תעמד הבהרת לא פשתה במקום שתחתיה
היא פשה אינה פושה לא בעור הבשר ולא בעור
המכוה" ואם יראנה הכהן עד שתהא כולה לחייה
אחת והנה אין בה ולא בחוט היוצא ממנה שאם היה
בחוט היוצא ממנה אינו סימן טומ' יכול אפלו יש
בו רוחב שתי שערות ת"ל והנה אין בהרת שער לבן
כל שהוא נחשב עמה וזקקה לטומאה" ושפלה
איננה והיא כהה כקרום ביצה שאם היתה למטה מקרום
ביצה אינה כלום" ואם פשה תפשה בעור מה ת"ל
לפי שנ' וראהו הכהן ביום השביעי אם פשה שיכולין
לו פשיון מטמא אלא בשביעי בלבד בשמיני בתשיעי
בעשירי מנין ת"ל תפשה אם פשה תפשה" וטמא
הכהן אותו את הודאי הוא מטמא אינו מטמא את
הספק "כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס
ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע

ואין ידוע באיזה מהן פשת בין באיש אחד בין בשני
אנשים טהור ר' עקיבה אומ' באיש אחד טמא ובשני
אנשים טהור אמ' לו והלא כבר נאמ' נגע היא עד
שידע באיזה נגע טימאו אם כן למה נאמ' וטמא
אותו את הודאי הוא מטמא אינו מטמא את הספק"
ואם תחתיה תעמד זה הוא שאמרנו במקום שתחתיה
היא פושה אינה פושה לא בעור הבשר ולא בעור המכוה"
צרבת שיהא מקומה צרוב ושיהא מקומה ככר"
וטהרו הכהן את הודאי הוא מטהר אינו מטהר את
הספק כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס
ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע
ועור שניהם טמאים אע"פ שחזרו להיות כסלע
וכסלע שניהם טמאים עד שיחזרו להיות כגריס
לכך נאמ' וטהרו את הודאי הוא מטהר אינו מטהר
את הספק כמעשה אומ' עד שלא הוזקקו לטומאה
ספיקו טהור אבל משהוזקקו לטומאה ספיקו טמא.
נאמ' ובשר כי יהי' בו בעורו שחין ונאמ' או בשר כי
יהיה בעורו מכות אש למה נחלקו הכת' לומ' לך שאין
פוסין זה לזה ואין מצטרפין זה עם זה כיצד שאם היה
כחצי גריס שחין וכחצי גריס מכוה יכול הואיל וטמאין
שוה יצטרפו ת"ל כי יהיה בו שחין כי יהיה בו מכוה גלמד
שאין מצטרפין זה עם זה" יכול אם לא בורע אם
שחין או מכוה הוא יהא טהור ת"ל צרבת צרבת הואיל
ודין שוהרי זה מטמא ומטמאו הרי מכות יכול
מורדת ת"ל והיתה מחית המכוה יכול עד שיעשה
צלקת ת"ל מכות אש האש עד חיתה ולא חיתה ובין
הוא אומ' למטן צרבת המכוה היא עד שתקדום כ"
קלופת השום אין לי אלא בגומי שכוה באור מנין נכוה
בגחלת או ברמץ או בסיד הרותח או בגבסים שרותח
על דבר שהוא מחמת האש זו היא מכוה ת"ל מכוה
מכוה ריבה" אין לי אלא מכוה שלאחר הדיבור מנין
בבני משנתגייר עד שלא נתגייר מנין בקטן משנולד
עד שלא נולד מנין ת"ל מכוה. מכוה ריבה אין לי אלא
מכוה שיש לה לאיכן שתפשה מכוה שאין לה לאיכן
שתפשה מנין ת"ל כי יהיה בו כדאמרינן בשחין בהרת

לבנה אדמדמת. מלמד שהוא מטמא מנין שתטמא
חלקה ת"ל לבנה" מנין לרבות שאר המראות ת"ל או
לבנה" וראה אתה הכהן והנה כ' שא לבנה בעור ומר'
עמוק זו היא בהרת וקימנה עמה" וטמא אתו הכהן
מיד למה נגע צרעת הוא נגע וסימניו עמו" ואפילו
כולם כאחת" והנה אין בבהרת שער לבן זה הוא שאמרו
לרבות את החוט שיש בו ורחב שתי שערות" ושפלה
איננה והיא כהה זו היא שאמרו לרבות את השוה
לגבה" וראהו הכהן ביום השבי' אם פשה תפשה לרבות
באיזה זה פשה בין בשביעי בין לאחריו בין לאחר אחרין
וכן אם החליטו בשער לבן והלך שער לבן וחזר שיער
לבן בפשיון בתחלה בסוף שבוע לאחר הפטר החליטו
בפשיון הלך פשיון וחזר פשיון וכן בשער לבן בסוף
שבוע לאחר הפטר לכך נאמ' תפשה פשה תפשה
מה ת"ל צרעת צרעת שלשה פעמי' צרעת שתהיא
כגליס צרעת ליתן את האמור בשאת בבהרת ואת
האמור בבהרת בשאת צרעת ליתן את האמור בשחין
במכוה ואת האמור במכוה בשחין מה ת"ל היא היא
שבע פעמי' היא איננה מטמאה במחיה בתחלה בסוף
שבוע לאחר הפטר היא כרתלשפסת בבוהק בסוף
שבוע לאחר הפטר היא אין לי אלא מראות חמישי אין
השחין והמכוה מצטרפין זה עם זה כמעאת ומי עיר
הבשר מיטמא בשלשה סימנין בשער לבן ובמחיה
ובפשיון והשחין והמכוה בשנים סימנין בשער לבן
ובפשיון ואין בו מחיה" ואיש להביא את שכיתן נתק
בתוך נתק דברי ר' עקיבה" ואיש או אשה אין לי אלא
איש ואשה מנין לרבות טומטום ואנדרוגינס ת"ל ואיש
או אשה" כי יהיה בו נגע מלמד שנקרא נגע אע"פ
שאינו כשאר נגעים" בראש או בזקן מלמד שאין
הראש והזקן מצטרפין זה עם זה" יכול לא יצטרפו זה
עם זה אבל יפשו מזה לזה ת"ל צרעת הראש או הזקן
הוא כשם שאין מצטרפין זה עם זה כך אין פושין
מזה לזה" בזמן אין לי אלא בזמן שיש לו בראש
ובזקן יש לו בראש אבל לא בזקן בזקן אבל לא בראש
לא בראש ולא בזקן מנין ת"ל ואיש או אשה כי יהיה

נגע בראש או בזקן" וראה הכהן את הנגע והנ' מראהו
עמוק אין לי אלא מלאה עמוק מנין לרבות את השוה לגבוה
ת"ל והנה אין מראהו עמוק והסגיר מלמד שהנתקים
מטמאין אע"פ שאינן עמוקין אם כן למה נאמ' ומראהו
עמוק שיכול אם נתקו אדם יהא טמא ת"ל מראהו עמוק
מה מראה עמוק בידי שמים אף אין לי אלא נתק בידי
שמים" ובו להביא את שבתוכו ושוכב חוצה לו ובו פרט
לשחוצה לו ושוכב לתוכו" שער מיעוט שער שתי שערות
ואלכן כדי שינתקו בפני הצוב והוא הדין לכל מקום שנ'
בו שער" צהב לפי שיצא לידון בדבר שלא כענינו
יצא להקל ולהחמיר להקל שלא ידון בשער לבן ולהקל
שידון בשער צהב" צהב לא ירוק ולא אדום ולא שחור
או ציא את כולו ולא או ציא שער לבן ודין הוא מה אם
שער צהב שאינו סימן טמ' בנגעים הרי הוא סימן טומ'
בנתק ת"ל צהב צהב לא לבן ולמה הוא דומה לתבנית
הזהב" דק לקוי קצר דברי ר' עקיבה ר' יוחנן אומ' אפלו
ארוך אמ' ר' יוחנן בן נורי מה הלשון אומ' דק מקל זה דק
קנה זה דק לקוי קצר או לקוי ארוך אמ' לו עקיבה עד שאתה
למדין מן הקנה נלמוד מן השער דק שער ש לפלוני
דק לקוי קצר לא דק לקוי ארוך" וטמא אתו הכהן
נתק הוא בדילת הטה' אע"פ שאין שם טהרת" יכול יטמא
שאר הגוף בנתק ת"ל נתק זה הוא בנתק ואין שאר הגוף
בנתק יכול יהא הראש והזקן מיטמאין בנתקים ובבהרת
ת"ל נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא אין לראש ולא
לזקן טומ' אלא טומאת נתקים בלבד" צרעת הראש
או הזקן לומר שאין הראש והזקן מעכבין זה את זה
ואין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה ואיזה
הוא הזקן מן הפרק שללחי ועד פיקה שלגרגרת הא
כיצד מותח את החוט מאוזן לאוזן כל שלמטן החוט
ולמעלה זה הוא ראש מן החוט ולמטה זה הוא זקן"
וכי יראה הכ' את נגע הנתק מקיש נגע לנתק וכול'
אף בשיער ת"ל ובו שער צהב וטמא מלמד שהוא
מטמא מכונס ומכונס מפוזר ושלא מפוזר הפוך
ושלא הפוך דברי ר' יהודה ר' שמעון אומ' אינו מטמא
אלא הפוך אמ' ר' שמעון ודין הוא מה אם שער לבן

כדין שער אחר מציל מידו אינו מטמא שלא הפוך
שער צהב דק שיש שער צהב דק שיש שער אחר
מציל מידו אינו דין שלא יטמא אלא הפוך אמ' ר' יהודה
כל מקום שצריך לומ' הפוך אמ' הפוך אבל הכתוב שנאמ'
בו ולא היה בו שער צהב מטמא הפוך ושלא הפוך אם כן
למה נאמ' נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נגע כבגדים
אף נתק כבגדים וכשהוא אומ' למטן נתק נגע הקיש
נגע לנתק מה נגע כבגדים נתק שאין הפסיון לתוכו אף
הנגע שאין הפסיון לתוכו ושער מעוט שער שתי שערות
שחור שער שחור מציל מן הצהב בין משואר בין צומח
מה בין צומח למשואר הצומח מציל מיד שער צהב
ומיד הפסיון מכונס ומפוזר ומבוצר ואין מציל מיד שער
צהב ומיד הפסיון מכונס ומפוזר ומבוצר ואין מיד הצהב
עד שיהא לחוץ מן הקמה מקום שתי שערות היתה אחת
צהובה ואחת שחורה אחת צהובה ואחת שחורה אחת
צהובה ואחת לבנה אינן מצילות עד שיהיו שתים שחורות"
ושער שחור אין בו והסגיר הא יש בו פוטר או אינו
אומ' אלא ושער שחור אין בו הסגיר ואם יש בו מטמא
וכשהוא אומ' למטן ואם בעינו עמד הנגע ושער שחור
צמח בו נרפא הנתק טהור הוא" הרי זה בא ללמד על שער
שחור שהוא סימן טהרה בנתק הא מה אני מקיים ושער
שחור אין בו והסגיר הא יש בו פטור" והסגיר הכהן את
הנת' שבעת ימים לתחלה" וראהו הכ' ביום השביעי יכול
בין ביום בין בלילה ת"ל ביום ולא בלילה שהייתי אומ' עד
הבשר מיטמא בארבע מראות והרי צריך יום נתקים
שאין מיטמאין בארבע מראות לא יהוא צריכין יום ת"ל
וראהו ביום ולא בלילה" והנה לא פשה ולא היה בו שע' צ'
מלמד שמיטמא בשני סימנים בפשיון או בשער צהב
ולא היה בו שער צהב מיכאן אמ' ר' יהודה ולא הפך בו שע'
צהב לא נאמ' אלא ולא היה הא אפלו קדם את הנתק טמא"
והתגלח בכל אדם לפי שמצינו שתגלחת האחרונה
בכהן יכול אף זו בכהן ת"ל והתגלח בכל אדם" והתגלח
בכל דבר לפי שמצינו בתגלחת האחרונה בתער יכול אף
זו בתער ת"ל והתגלח בכל דבר" והתגלח [illegible] לפי
שכ' תער לא יעבר על ראשו יכול אפ' מנוגע ת"ל

והתגלח [illegible]" והתגלח ואת הנ' יכול כשם שת'
שתגלחת הנגע דוחה לתגלחת הנזיר בזמן שהיא ודאי
כך תהא תגלחת הנזיר דוחה לתגלחת הנתק בזמן שהוא
ספק ת"ל ואת הנתק לא יגלח שאין הספק דוחה" לא יגלח
וכי מה יש בו אם כן למה נאמ' ואת הנתק לא יג' סמוך לנתק
לא יגלח הא כאיזה צד מגלח חוצה לו ומניח שתי שערות
חוצה לו כדי שיהיה ניכר אם פשה אם לא פשה לא יגלח
ואם גילח לוקה ומנין לתולש סימני טומ' מתוך נתקו
שהוא עובר בלא תעשה ת"ל ואת הנתק לא יגלח והסגירו
הכהן שבעת ימי' שנית מלמד שהוא טעון הסגר שני
שבועות בעור הבשר ביום השביעי שנית מלמד שיום
שביעי עולה לראשון ולשני נמצאו שני שבועות
שלשה עשר יום" וראה הכהן והנה לא פשה ומראהו
איננו עמק בין עמק בין אינו עמק הואיל ואין בו
סימן יטהר אתו הכהן אומ' לו טהור אתה" וכבס
בגדיו וכבס בגדיו מלטמא משכב ומושב ומלטמא
בביאה" וטהר מן הפריעה ומן הפרימה ומן התגלחת
ומן הצפרים" וכבס בגדיו וטהר זו טבילה יכול והרי
הוא מסולק ת"ל ואם פשה יטמא" ואם פשה יפשה
אחרי טהרתו אין לי אלא הפטר מנין בסוף שבוע ראשון
בסוף שבוע שני ת"ל פשה אם פשה יפשה" ר"א ואם
פשה יפשה למדנו שהפשיון מטמא בין בתחלה בין
בסוף שבוע ראשון בין בסוף שבוע שני בין לאחר הפטר"
ומנין לשער צהב הבא אחר לאחר הפטר טמא ת"ל לא
יבקר הכהן לשער הצהב ומנין לשער צהב שיטמא
שלא בפשיון ומנין לפשיון שיטמא בלא שער טהור
ת"ל לא יבקר הכהן לשער הצהב טמא הוא" ומנין שאין
מסגירין את המוסגר ואין מחליטין את המוחלט ואין
מסגירין את המוחלט ולא מחליטין את המוסגר
בנתקים ת"ל לא יבקר הכ' לש' הצ' טמא הוא" ואם
בעינו אין לי אלא בעינו עצמו בעינו בגו בשני תלמידו
מנין ת"ל ואם בעינו עמד הנגע מלמד שהראיה
כשרה בכל אדם והטומ' והטה' תלויה בכהן" ושער
מיעוט שער שתי שערות" שער צמח בו אפ'
שאינו מבוצר" נרפא הנתק ת"ל אומ' לא שניתק

נתק בתוך נתק. בלפת הנת׳ טהור הוא ר׳ עקיבה אומ׳
לא טיהרת את הלפו׳. טהור הוא יכול יפטר וילך לו
ת״ל וטהרו הכהן הא אינו מטהר עד שיאמ׳ לו הכהן
טהור אתה. או וטיהרו הכהן יכול אם אמ׳ הכהן על
הטמא טהור יהא טהור ת״ל טהור הוא וטיהרו הכהן על
הדבר הזה עלה הנ׳ מכלל. ואיש או אשה כי יהי׳ בעור
בשרם בהרת בהרות יכול לבנות ממש ת״ל והנה בעור
בשרם בהרות כהות לבנות מלמד שהן כהות למטה ממקום
ביצה והן נחשבין בכלל מומין לא בכלל נגעים לפי כך הן
טהורין. בהק טהור מלמד שהבוהק טהור לא יטמא משום
חום אבל יטמא משום משין ת״ל פרח בעור טהור הוא
יכול יטהר את הבהרת שיצאת ממנו ת״ל הוא יכול
לא יטהר את היוצאת ממנו אבל יטהר את הבהרת שנסמך
לה ת״ל בהק הוא טהור הוא הוא טהור אין הבהרת שיצאת
ממנו ושנסמך לה טהורה אלא טמאה. ואיש כי
ימרט ראשו מה בא זה ללמדינו אם לטהרו מכלל טומאה
הליהוא חומ׳ וכי יהיה בקר׳ או בגבחת טמא יטמא הכהן
הא מה בא זה ללמדינו לא בא אלא לומר שאם היה בו
נתק כגריס וניתק כל ראשו טהור הוי טהור מטומאת נתקים
לא מטומאת בהרת. ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טה׳
הוא יכול יהא הזקן מעכב ודין הוא מה אם עור הפנים
עור הבשר שיש דבר אחד מפסיק ביניהן והוא שער זקן
מעכבין את זה בגופך כולו לבן הראש והזקן דבר אחר
מפסיק ביניהן אינו דין שיעכבו זה את זה ת״ל ראשו ראש
טהור אין הזקן מעכבו או אינו אומ׳ אלא ניתק ראשו טהור
ניתק זקנו לא יהא טהור ת״ל ואיש להביא את הזקן הא
אם ניתק כל ראשו וזקנו עומד או ניתק כל זקנו ושער
ראשו עומד טהור הוא משום נתק. ואיש יכול אין לי
אלא איש אשה קטן מנין ת״ל נגע הוא טמא הוא בין איש
בין אשה בין גדול בין קטן. קרח הוא בין מחמת חולי
בין מחמת גופו. גבח הוא בין מחמת חולי בין מחמת
גופו. או מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער אף גבחת
שאינה ראויה לגדל שער מנין אבל נשם סך נשם
ונקלח וסופו לחזור ת״ל קרחת קרחת ריבה. מפאת
פניו ואם מפאת שיפוע אין לי אלא מפאת פניו מלבר

מנין לרבות את הצדדין מכאן ומכאן ת״ל ואם מפאת
פניו לרבות את הצדדין. גבח הוא טהור הוא אינו היא
קרחת ואינו היא גבחת מקדקד שופע לאחוריו זו היא
קרחת. מקדקד שופע לפניו זו היא גבחת. וכי יהיה
בקרחת או בגבחת מלמד שאין הקרחת והגבחת מצטרפות
זו עם זו כך אינן פושות מזו לזו. נגע לבן אדמדם
מלמד שהוא מטמא בפתוך כבחטין. צרעת מלמד
שהיא מטמא במחיה הלא דין הוא מה השחין והמכוה
שהן מיטמאין בשער לבן אינן מיטמאין במחיה קרחת
וגבחת שאינן מיטמאות בשער לבן אינו דין שלא
יטמאו במחיה ת״ל צרעת ולהלן נאמ׳ צרעת מה
צרעת האמורה להלן מחיה אף כאן מחיה לפי שאין בה
שער אין שער לבן סימן טומאה בהן. פורחת
מלמד שהיא מטמא בפשיון היא מלמד שאינה
מיטמא בשער לבן. וראה אותו הכה׳ והנ׳ שאת הנגע
לבנה אדמדמת לימדנו לשאת שהיא מיטמא בפתוך
ומנין לרבות שאר המראות ת״ל כנגע לבן אדמדם
כמראה צרעת עור בשר בשני שבועות הלא דין
הוא טימא כאן וטימא בעור הבשר מה עור הבשר
בשני שבועות אף כאן בשני שבועות הולכה לך לדרך
הזו טימא כאן וטימא בשחין ובמכוה מה שחין ומכוה
בשבוע אחד אף כאן בשבוע אחד נראה למי דומה דנין
דבר שהוא מיטמא במחיה מדבר שהוא מיטמא במחיה
אל יוכיחו השחין והמכוה שאינן מיטמאין במחיה
הולכה לך לדרך הזו דנין דבר שהוא מיטמא בשני
סימנין מדבר שהוא מיטמא בשני סימנין אל יוכיח
עור הבשר שהוא מיטמא בשלשה סימנין ת״ל כמראה
צרעת עור בשר מה עור הבשר בשני שבועות אף זו
בשני שבועות. כמראה עור בשר הרי עור הבשר
כזו מה זו מיטמא בפתוך אף עור הבשר מיטמא בפתוך
ר׳ אומ׳ הרי זו כעור הבשר מה עור הבשר מטמא חלקה
שלא פתוכה אף זו בנוהיא תטמא חלקה שאינה פתוכה
כמראה צרעת עור בשר מה צרעת עור הבשר בבגדים
אף זו בבגדים. איש אין לי אלא איש מנין לרבות את האשה
ואת הקטן ת״ל צרוע בין איש בין אשה בין קטן אם כן

למה

למה נאמ' איש לענין שלמטן" האיש צרוע ופרם
ואין האשה פורעת ופורמת" טמאנו הכהן מלמד
שטומאתו בכהן אין לי אלא זה בלבד מנין לרבות שאר
מנוגעין ת"ל טמא יטמאנו הכהן" או מה מיוחד בראשו
נגעו אף אני מביא את הנתקין שבראשו נגעו מנין לרבות
שאר מנוגע ת"ל טמא יטמאנו הכהן" יכול אף שאר
הטמאין שאין טומאתן מגופן בכהן ת"ל הוא אוציא את
שאר הטמאין שאין טומאתן מגופן ולא אוציא את הזב
ואת הזבה שטומאתן מגופן ת"ל הוא טמא יטמאהכהן זה
טומאתו בכהן ואין שאר הטמאין טומאתן בכהן" הצרוע
אפי' כהן גדול לפי שנ' ראשו לא יפ' ובג' לא יפרם" יכול
אפי' מנוגע מה אני מקיים בבגדיו יהיו פרומי' וראשו יהיה
פרוע בכל אדם חוץ מכהן גדול ת"ל אשר בו הנגע אפי'
כהן גדול" בגדיו יהיו פרומי' יהיו קרועים" וראשו יה' פרוע
גדל פרע ובד"ר ר' אליעזר ר' עקיבא אומ' נאמרה הוייה בראשו
ונאמרה הוי' בבגדיו מה הוי' האמורה בבגדים דברים
שהן חוץ מגופו אף הויה האמורה בראש דברים שהן חוץ
מגופו שהיא פריעה מן ה' כובע מכאן אמרו מצורע כל
ימי חלוטו יהיה ראשו מכוסה ועוטה על שפם כאבל
ובגדיו היו פרומים ואסור בשאלת שלום ומודיע לאחר'
שהוא טמא ואסור לספר ולכבס ונוהג בדברים אלו כל
ימי חלוטו" אבל מותר הוא ברחיצה וסיכה וב נעילת
הסנדל ובתשמיש המטה וזוקף את מטתו כשאר
העם" וטמא טמא יקרא" אומ' פרוש אני אין לי אלא זה
בלבד מנין לרבות שאר מנוגע ת"ל טמא טמא יקרא
ארבה טמאין החמורין ולא ארבה את טמאין" או מה
זה מיוחד שבראשו נגעו אף אני אביא את הנתקים
שנגען בראשן מנ' לרבות שאר מנוגע ת"ל וטמא טמא
יקרא מנין לרבות שאר הטמ' ת"ל טמא טמא יקרא אורבה
טמאין החמורין ולא ארבה את טמאין הקלין כגון טמא
מת ובועל נדה ואת כל המטמאין ת"ל טמא טמא
יקרא כל שהוא טמא צריך לומ' פרוש למה ב"ר
שיבקשו עליו רחמי' כיהא דתניא אילן שמשיר פירותיו
סוקדו בסקרא וטוענו באבנים בשלא טוענו באבנים
כי היכי דליחוש חיליה וליטען לא סוקדו בסקרא

אמאי כי היכי דלחזוהו עליה כד תניא טמא טמא יקרא
צריך להודיע לרבים ורבים מבקשין עליו רחמי' אמ'
לחבינא כמאן תלינן כבסא בריקלא כי האייתנא היא
אתתא דבלא אומת דהיא סלקא מטבילת מצוה הוה
חזיא דם אתאי לקמיה דר' יוחנן אמ' לה שמא זמות
שיק עלתה בין לכי היבעלי לבעליך על גב נהר איתא
דאמרי אמ' לה לא תיבעלי לחברתך כי היכי דליבעיין
רחמי עליך דתניא טמא טמא יקרא צריך להודיע לרבים
ורבים יבקשו עליו רחמי' אמ' רב יהודה עוברא הוה בפום
בדיתא ואיתסחי" ימי אשר הנגע בו יטמא לא
ימים שהיתה בו הבהרת וכן צרעת יכול קרחה מתבויץ
ת"ל כל ימי מאימתי היא טהורה ר' אליעזר אומ' כשיוולד
לו נגע אחר ויטהר ממנו וחכמ' אומ' עד שתפרח בכולו
אמ' רב יהודה לא נחלקו ר' אליעזר וחכמ' על שקרחה
וקרחתו עמה בשר חי שאין לו טהרה עולמית ועל
שקרחתה ושייר ממנה כל שהוא שאפלו פורח בכולו
טהור ועל מה נחלקו על שקרחה בצמצום של ר' אליעזר
אומ' כשיוולד לו נגע אחר ויטהר ממנו וחכמ' אומרי'
עד שתפרח בכולו" בדד ישב מחוץ למחנה ישב אין
לי אלא זה בלבד מנין לרבות שאר המנוגעין ת"ל טמא
בדד ישב או מה זה מיוחד שבראשו נגעו אף אני
אביא בעלי נתקים בלבד שבראשן נגען מנין לרבות
שאר המנוגעין ת"ל טמא בדד ישב' יכול שאר
טמאין עמו ת"ל הוא הוא בדד ישב ואין שאר טמאין
עמו" אמ' ר' יהושע בן לוי מה נשתנה מצורע שאמרה
תורה בדד ישב אלא אמ' הקב"ה הבדיל בין איש לאשתו
בין איש לרעהו לפיכך אמרה תור' בדד ישב ואמ' ר' יהוש'
בן לוי מה נשתנה מצורע שאמרה תורה יביא שתי
צפרים לטהרתו אלא אמ' הקב"ה הוא עשה מעשה
פטיט לפיכך אמרה תור' יביא קרבנו פטיט" למה
שאין הצרעת באה אלא על לשון הרע" מחוץ למחנה
חוץ לשלש מחנות מלמד שהוא משולח מירושלם
שהיא מחנה ישר' ואם נכנס לוקה" יכול מחוץ למחנה
מושבו שמשלחין אותו חוץ לעיר בכל מקום ודבר זה
בעיירות המוקפות חומה בארץ ישר' בלבד וכן הוא אומ'

ואלבעה חנשיםה ין מצורעים פתח השע' מושבו
מושבו טמא מכאן אמרו הטמא עומד תחת האילן
והטהור עובר טמא הטהור עומד תחת האילן והטמא
עובר טהור אם עמד טמא וכן באבן המנוגעת טהור
ואם הניחה הרי זה טמא" חומר במצורע שבוא מטמא
בביאה כיצד טמא שהכניס ראשו ורובו לבית נטמא
כל אשר בבית טלית מנוגעת שהכניס ממנה כזית
לבית טהור טימאתו" ותנן מצורע שנכנס לבית
כל הכלים ששם טמאים עד הקורות נכנס לבית
הכנסת עושין לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים על
רוחב ארבע אמות נכנס ראשון ויצא אחרון כדי שלא
יתערבב עם העם ויטמאן" ר' יוסי הגלילי אומ' מחוץ
למחנה מושבו וסמוך לו והבגד לימד לך על הבגדים שיהו
טעונין שילוח חוץ לשלש מחנות וחומ' בבגדים מבאים
שהבגדים מוציאין אותן חוץ לעיר בין מוקפת בין
שאינה מוקפת והאדם חוץ לעיר המוקפת משלחין
ושאינה מוקפת אין משלחין" והבגד יכול השירים
והסליקין והכלך ובמל בפן ובמר בגמלים ת"ל בצמר ארגנים
והבועה שלעזים ת"ל בבגד צמר או בבגד פשתים אין
לי אלא צמר ופשתים המיוחדין מנין לרבות את הכלאים
ת"ל והבגד אין לי אלא אחד מן המינין הבא במוכו כלאים
שבא בכולו וכלאים שבא במקצתו מנין ת"ל והבגד
אין לי אלא בגד שיש בו שלש על שלש מנין לתוסר
מיטליות פחות משלש ת"ל והבגד אין לי אלא בגד
שיש לו לאחין שיפשך בגד שאין לו לאיכן שיפשה
מנין ת"ל והבגד דברי ר' אליעזר אמ' לו ר' ישמעאל ר' הוי
הוי את אומ' לכתוב שתק עד שאדרוש אמ' לו ישמעאל ליעזר
דקל הלים אתה מיכן אמלו קיטא שישבה פספסים ידי
צבועין ולבנים פוסין מה לזה שלו את ר' אליעזר והרי
והלי היא כפיפס יחידי ואין לו מקום לפשות אמ'
להן יסגיר אמק לו מפני מה יסגיר אמ' להן לא
שמעתי אמ' לו ר' יהודה בן בתירה אלמדך אמ' לו
אם לקיים דברי חכמ' הין אמ' לו שמא יעמוד בו שני
שבועות והעומד שני שבועות טמא אמ' לו חכם
גדול אתה שקיימת דברי חכמ'" והבגד יכול

יהו מיטמאין בין צבועין בין שאינן צבועין ת"ל
בבגד צמר או בבגד פשתי' מה פשתים כבריתן אף
צמר כבריתו הוציא את הצבועין בידי אדם ולא את צבע
את הצבועין בידי שמים ת"ל לפשתים ולצמ' מה
פשתן לבנה אף צמר לבן" או בשתי או בערב למה
על המפקעת שלשתי ושלערב שתיטמא בנגעים מה
שאין כן בשאר טמאות או בשתי או בערב יכול
השתי והערב שלכפה ושלכברה יהו טמאין ת"ל בבגד
צמר או בבגד פשתים לא אמרתי אלא בפקעת שלצמר
ושלפשתים שקויה בגד יכול יהו מיטמאין מיד ת"ל
בבגד מה בגד משתיגמר מלאכתו אף כולן משתיגמר
מלאכתן איזו היא גמר מלאכתן השתי משישלקו והערב
מיד והאונין שלפשתן משיתלבנו דברי ר' יהודה וחכמ'
אומ' או בשתי או בערב מכל מקום מלמד שהשתי
והערב מיטמאין בנגעים מיד אם כן למה נאמ' בבגד
ושתי מה בגד משיראה בו שלש על שלש שתי וערב
אף שתי וערב עד שיהיה בהן כדי שיארוג מהן שלש
על שלש שתי וערב אפלו כולו שתי אפלו כולו ערב"
היתה פסיקות אינה מיטמאה בנגעים ר' יהודה אומ'
אפלו פסיקה אחת וקשרה אינה מיטמאה בנגעים"
עור יכול אפלו עורות שבים ת"ל בגד ועור מה בגד
מן הגדל בארץ אף עור מן הגידל בארץ יכול שאני
מוציא את שחיבר לו מן הגידל בארץ כל שהוא אפלו
חוט אפלו ספלא משיחה ובלבד שיחברנו לו כדרך
חיבורו לטומאה" יכול אף עור המצה והאיפה שלא נעשו
ת"ל מלאכת עור המצה ועור האיפה שלא נעשה
בהן מלאכה הוציא עור המצה ועור האיפה שלא
נעשה בהן מלאכה ולא אוציא עורות רצועות סנדלין
שנעשה בהן מלאכה ת"ל כלי עור יצאו עורות רצועות
סנדלין שאינן כלים יכול שאני מוציא עורות אוכלין
שאינן כלים ת"ל לכל אשר יעשה העור למלאכה
לרבות עורות אוכלין" או מה צמר מין בהמ' דקה
בנאכל אף אין לי אלא עור מין בהמה דקה בנאכל
מנין עור בהמ' דקה ואינו נאכל בהמ' גסה ונאכל
בהמ' גסה ואינו נאכל עד שתהא מרבה להביא עורות

שלעורים מנין ת"ל בעור בעור ריבה יכול יהו
מיטמאין בין צבועין בין שאינן צבועין ת"ל בגד מה
בגד כולו לבן אף עורות כולן לבנים דברי ר' מאיר
ר' יהודה אומ' או בעור לרבות את הצבועין ר' שמעון אומ'
כת' אחר אומ' בבגד וכת' אחר אומ' או בעור האכ"ד
הצבועין בידי שמ' מיטמאין ובידי אדם אין מיטמאין
והיה הנגע ירקרק יכול כל מראה ירוק ת"ל ירקרק ירוק
שבירוקין שהוא ככנף הטווס אדום יכול כל מראה
אדום ת"ל אדמדם אדום שבאדומין שהוא כזהורית
יפה ירקרק או אדמדם מלמד שאינן מיטמאין
בפתוך יכול כשם שאין מיטמאין בפתוך כך לא יצטרפו
זה עם זה ת"ל והיה הנגע מלמד שהן מצטרפין בבגד
לא בנימין בבגד או בעור או בשתי או בכל כלי עור
נגע צרעת הוא מה ת"ל שיכול אין לי אלא בגד שיש
לעשיר ולעני ישנו לעשיר אבל לא לעני שבגד לא
לעשיר לא לעני ולא לעשיר מנין ת"ל נגע צרעת
הוא והראה את הכהן לרבות את כולן וכמה יהיה שלש
צרעת כגריס הלאדין הוא טימא כאן וטימא בעור
בבשר מה עור הבשר כגריס אף כאן כגריס הולכה
לך לדרך הזו טימא כאן וטימא בבתים מה בבתים
כשני גריסין אף כאן כשני גריסין נראה למי דומה
דנין דבר שהוא מיטמא בשני שבועות מדבר שהוא
מיטמא בשני שבועות אל יוכיחו הבתים שהן מיטמ'
בשלשה שבועות הולכה לך לדרך הזו דנין דבר שהוא
מיטמא בירקרק ובאדמדם מדבר שהוא מיטמא
בירקרק ובאדמדם אל יוכיח עור הבשר שאינו מיטמא
בירקרק ובאדמדם ת"ל צרעת הוא והראה את הכהן הרי
הוא כגריס וראה הכהן את הנגע והסגי' שבעת ימים
הרי זו התחלה וראה את הנגע ביום השביעי יכול
בין ביום בין בלילה ת"ל ביום ולא בלילה כי פשה
זה הפסיון הסמוך כל שהוא ת"ל נאמ' כאן נגע ונאמ'
להלן נגע מה נגע האמור להלן כגריס אף כאן
כגריס נמצאת אומ' הסמוך כל שהוא והרחוק כגריס
והחוזר כגריס צרעת ממארת תן בו מארה ואל
תהנה בו אין לי אלא מוחלט מוסגר מנין ת"ל כי צרעת

(ומנין לרבות את הרחוק ת"ל ...)

או מה מוחלט אסקצנו ועשאו מוכין טמא ואסור
בהנייתו יכול אף מוסגר כן ת"ל צרעת ממארת הנגע
המוחלט אסור בהנייה מכאן אמרו בגד מוסגר שנבלע
או מכרו לגוי טהור נתערב באחרים כולן טהורין קצצו
ועשאו מוכין פחות משלש על שלש טהור אבל מוחלט
שנתערב באחרים אפלו במאה לפיכך הכל אסורים
בהנייה ונשרפין כולן קצצו ועשאו מוכין הריאן אסורין
בהנייה ועומדין בטומאתן לעולם ושרף את הבגד
או את השתי או את הערב בצמר או בפשת' יכול יביא עצי
צמר ועצי פשתן וישרפם עמו ת"ל היא היא באש
תשרף ואינה צריכה דבר אחר שישרף עמה אם כן
למה נאמ' בצמר או בפשתי' להוציא את האימריות שיש
בו מיכן אמרו תלוין שנראה בו נגע מציל את האימריות
שבו אוציא את האימריות שלשריין ושלזהב שאין
מינן מיטמא בנגע ולא אוציא שלארגמן ושלזהורית
טובה שמינן מיטמא בנגעי' ת"ל אשר בו הנגע אש בו
לא האימריות בצמר או בפשתי' לרבות תערובתן מכאן
אמרו צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב
מן הגמלים אינו מיטמא בנגעי' ואם רוב מן הרחילים מיטמ'
בנגעים מחצה למחצה מיטמא בנגעים וכן הפשתן
והקנבס שטרפן זה בזה ואם יראה הכהן והנה לא
פשה זה העומד במקומו כמות שהוא וצוה הכהן
וכבסו הצווי בכהן והכיבוס בכל אדם וכיבסו מלמד
שמעבירין עליו שבעה סממנין שמעבירין על הכתם
את הנגע יכול מקום הנגע בלבד ת"ל את אשר בו הנגע
או את אשר בו הנג' יכול כל הבגד כולו יטען כיבוס ת"ל
וכבסו את אשר בו הנג' הא כיצד יכבס מן הבגד עמו
והסגירו שבעת ימים שנית מלמד שיום שביעי עולה
לו מן המנין בין מלפניו בין מלאחריו וראה הכהן אחרי
הכבס את הנגע והנה לא פשה הנג' את עינו והנ' לא פש'
נמצאת למד שאם עמד במראיו ולא פשה הואיל
ועמד שני שבועות טמא הוא ואיני יודע מה אעשה
לו ת"ל באש תשרפנו שורף את כולו כל שכן אם עמד
ופשה שהוא נשרף פחתת שיהיו כל מראיו שוקעין
או אינו פוחת אלא במראה שני ובשהוא אומ' היא

הרי היא כמות שהיתה והא מה אני מקיים פחתת שיהו
כל מראיה שוקעין' בקרחתו או השחורים בגבחתו או
החדשים מכאן אמרו סבוס שנראה בו נגע אינו נזקר
בין ימים אלא עד שיראה בראיה ובמוכין" ואם נראה
הכתם והנה כהה זה שכהה למראה שני כבן שהיה אדום
ונעשה ירוק או ירוק ונעשה אדום או אפלו כהה למראה
שלישי יהא טמא ת"ל הנגע אין נגע בבגד' אלא ירוק
ואדום בלבד" או הנגע יכול עמד כמראיו יהא קורע
ת"ל והנה כהה האמיד כהה למראה שני לא למראה
שלישי" וקרע יכול יקרע בו קרע קטן דייך במוצות
קליעה ת"ל אותו מקום הנגע כולו או וקרע אותו יכול
יש מטנו ויניחנו במקומו ת"ל מן הבגד ינתקנו מן הבגד
יכול יקרע וישליך קלעין לאשפות ת"ל באש תשרפנו
את אש בו הנגע" לימד על הקרעים שהן טעונין
שריפה" ומנין שהן טעונין טלית מטלית ת"ל ואם תראה
עוד ואין עוד אלא מקומו מלמד שהוא עולה עליו מטלית
ומכבסו כיבוס שני ומטבילו וטהר" ואם תראה עוד
בבגד תנן התם אחד נגע על הבגד מציל את המטלית
אחד על המטלית שורף את הבגד הטולה מן המוסגר
במוהזר אחר נגע על הבגד שורף את המטלית אחד
על המטלית הבגד הראשון ישרף והמטלית תשמש
את הבגד השני בסימנין" ואם תראה עוד אין לי אלא
מקומה מנין לרבות את כל הבגד ת"ל בבגד יכול כל
שהוא ת"ל עוד מה הראשונה כגריס אף שניה כגריס
אין לי אלא במראה שהיה מנין שלא כמראה כבר
שהיתה ראשונה ארמרם והזלה ירקרק או הראשנה
ירקרק והזלה ארמרם ת"ל פרחת היא כמראה ושלא
כמראה" באש תשרפנו מלמד שהוא שורף את
כולו במצורת אומ' העומד שם שבועות והפושה והחוזר
כולן לשרפה" והבגד או השתי או הערב אשר תכבס
יכול יקיים בו מצות כיבוס ת"ל וסר הנגע או וסר הנגע
יכול מעד זה לעד אי ת"ל מהם עד שיעקר מכולו"
וכבס שנית וטהר השמה לטהרו והראשנה להסיר
את נגעו" זאת תורת נגע משנה אומ' הרי הוא
אומ' זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק ולשער הבגד

ולבית הקיש בגד לבית מה בית מטמא בביאה ואף
בגד מטמא אין לי אלא בגד מנין לרבות שתי וערב
ועור וכולן ת"ל זאת תורת נגע וגו' בגד הצמר או הפשתי
או בשתי או הערב או כל כלי עור מקישן לבגד מה בגד
מטמא בביאה אף כולן מטמאין בביאה" או מה
בגד מטמא בכל הטמאות אף כולן יטמאו בכל הטמאות
ת"ל זאת לטהרו או לטמאו כשם שמצוה לטהרו כך
מצוה לטמאו' ד"א לטהרו או לטמאו כהן שהוא
מטהרו הוא מטמאו ואם מת לו אין כהן אחר" דרש
ר' תנחום והצרוע אשר בו הנגע וגו' זה צרעת זה בית
המקדש שנצטרע מעונותן של ישר'" אשר בו הנגע זה
עו"ג שהיא מטמאה כנגעים דכת' מחקה על הקיר סביב
סביב" בגדיו יהיו פרמים אלו בגדי כהונה ובגדי מלכות
וראשו יהיה פרוע ויגל את מסך יהודה" ועל שפם
יעטה שכיון שגלו ישר' בין האומות אין אחד מהן
יכול להוציא דבר תורה מפיו" וטמא טמא יקרא זה
חרבן ראשון וחרבן שני" כל ימי אשר הנגע בו
כל ימי שהוא יודע כמה שמם עבה עד יודע אימתי
בן דוד בא ואית ליה תלתא קריי ופקדתי עליה את ימי
הבעלים כימי הבעלים והיה כאשר קראתי ולא שמעו
כן יקראו ולא אענה וכת' יען וביען אלא עין בעין
מדה כנגד מדה" בדד ישב איכה ישבה בדד"
מחוץ למחנה זו גלות שנ' שלח מעל פני ויצאו"
מושבו זה סילוק השכינה וכן הוא אומ' אלכה
ואשובה אל מקומי אמר הקב"ה כל זמן שהיה ישר'
טהור הייתי משרה שכינתי בתוכו וכיון שטימאוהו
בשקוציהם ועשאוהו כבית מנוגע תסתלק שכינתי
מהן וכן הוא אומ' כטומאתם וכפשעיהם עשיתי אותם
ואסתיר פני מהם" אמ' ר' שמואל עשר מסעות
נסעה שכינה מכרוב לכרוב למפתן הבית ממפתן
הבית לכרובים מכרובים לשער הקדמוני משער הקדמוני
לחצר מן החצר למזבח מן המזבח לגג מן הגג לחומה
מן החומה לעיר מן העיר להר הזיתים מכתב לכתוב
דכת' וכבוד יי' אלהי ישר' נעלה מעל הכרוב אשר היה
עליו" מכרוב למפתן הבית דכת' וירם כבוד יי' מעל

הכתב על מפתן הבית ממפתן הבית לכרובים דכת׳ ויצא כבוד יי׳ מעל מפתן הבית ויעמד על הכרובים ואפשר כן ויצא כבוד יי׳ ואומ׳ ויעמד על הכרובי׳ אלא מושלין אותו משל להד׳ למלך שהיה יוצא מתוך פלטין שלו והיה ממשש בכתלים ומגפף בעמודים ואומ׳ לכן הוי בשלום ביתי הוי בשלום פלטין דידי כך היתה השכינה מנשקת בכתלים ומגפפת בעמודים ואומרת לכן הוי בשלום ביתי הוי בשלום פלטין דידי" מן הכרובי׳ לשער הקדמוני דכת׳ וישאו הכרובים את כנפיהם וירומו מן הארץ לעיני בצאתם ויעמד פתח שער בית יי׳ הקדמוני וכבוד יי׳ אלהי ישר׳ עליהם מלמעלה" משער הקדמוני לחצר דכת׳ והחצר מלאה את נוגה כבוד יי׳" מן החצר למזבח דכת׳ ראיתי את יי׳ נצב על המזב׳" מן המזב׳ לגג דכת׳ טוב לשבת על פנת גג" מן הגג לחומה דכת׳ כה הראם והנה יי׳ נצב על חומת אנך מן החומה לעיר שנ׳ קול יי׳ לעיר יקרא מן העיר להר דכת׳ ויעל כבוד יי׳ מעל תוך העיר אל ההר אשר מקדם לעיר אמ׳ ר׳ יונתן שלש שנים ומחצה עשתה שכינה שרויה בהר הזתים ומכרזת שלש פעמי׳ בכל יום ואומ׳ שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וכיון שלא חזרו התחילה השכינ׳ פורחת באויר ואומ׳ את הפסוק הזה אלכה ואשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו את פני בצר להם ישחרנני בכל כך למה מפני הטומאה שטימאו את המקדש בעלה בהם שטנה וכן הוא אומ׳ בתתם ספם אל ספי ומזוזתם אל מזוזתי והקיר ביני וביניהם וטמאו את שם קדשי בתועבות אשר עשו ואכל אתם באפי וכיון ששבו מהוא אומ׳ עתה ירחקו את זנותם ואת פגרי מלכיהם ממני ושכנתי בתוכם לעולם ואמ׳ ולא אסתיר עוד פני מהם אשר שפכתי את רוחי על בית ישר׳ נאם יי׳ אלהים" בו ג׳ א׳

זאת תעיה"

מלשות הגל הנושה	שמים כיריעה"
רוקעה הארץ וצאצאיה	בחכמה ובדיעה"
ויכל את כל מלאכתו	כחפצו לימי שבעה"
הבוחר בעמו והושיעם	ומלטם ביום רעה"
הגונה לם במדבר ואותם	בחסרון בעוזרתה"
כן יוסיף שנית ידו	לאסוף אום צולעה"
וישבור מעל צורה עול מלכים אורבים ויחרש פה מלכות אשר ממנה נקרעה" (ארבעה)	וישימה לבאון עולם תחת אשר
נבנעה"	ותלא אויבתה ותיבוש ותלבש
בושה" ויפלו בכיה	יום באתן השמועה"
בטחו עמי	כי זכרתי לכם שבועה"
בואו חסו בצלי	כי זאת המרגעה"
ושאבתם מים בששון	ממעיני הישועה"

יעבירו הל׳ אשר כל נשמה תהללנו"

יושיע פנין	ועל מי מנוחות ינהלינו"
ישיבהו לקדמותו	וכמאד יסגל לבו"
ידלה בו ובמעשהו	ואל עוד יגעל בו"
ומחלצות ילבשו	ואדמות קדש ינחילנו"
יפקוד המס אישעיר	ועולו אשר יפעלבו"
יאבד שדידיו מעיד	ובאף וחמה יכלבו"
יפיל עצתו ואורו	בעבדים יאפילנו"
ואסיר תקוה אחרי	נמכר לו יגאלנו"
ירימהו תחת שפלותו	ומשאול יעלבו"
וכבנהות עין אבין	ורום לבבו יפילנו"

כבת גאות אדם תשפילנו"

זה שה׳ גאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמך כבוד" באות אל תשפ׳" ר׳ חנינא פתח קריה בבנות ציון דכת׳ ויאמר יי׳ יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות בגסות הרוח ומה היו עושות ותלכנה נטויות גרון כשהיתה אחת מהן מתקשטת היתה מטה בגרונה לכאן ולכאן כדי להראות תכשיטיה" ומשקרות עינים ר׳ מנסיא דקסרין אומ׳ שהיו מסקרות עיניהן בסקרא" ר׳ שמעון בן לקיש אומ׳ בצלורית אדומה" הלוך וטפוף תלכנה כשהיתה אחת מהן ארוכה היתה מביאה שתי קצרות ומהלכת ביניהן כדי שתהא נראית צפה עליהן וכשהיתה אחת מהן קצרה היתה לובשת קולריאן עבה ומביאה שתי קצרות ומהלכת ביניהן כדי שתהא נראית גבוהה" וברגליהן תעכסנה ר׳ אבא בר כהנא אמ׳ שהיתה אחת מהן צרה צורת דרקון שלתוך בגלת ומנעלה שלמנעלה ורבנן אמרי שהיתה כל אחת מהן מביאה שלפוחית שלתרנגולת

אבלסמון ומתנת אותה בין עקיבה וכשהיתה מגעת
לבית שלבחורים היתה דולסת עליו והיה מתגבין עליה
והיה הריח יוצא ממנה ומפעפע בהן כריסה שלכלבים
והיה הקב"ה אומ' לישעיה ישעיה מה אלה עושות ב"ג לו
מכאן והיה ישעיה מחזר עליהן ואומ' להן בנותי שובו
תשובה עד שלא יבואו השונאים עליכם מהו אומרות
ימהר יחישה מעשיהו ולמען נראה רבונו לו אמ' ונוטלנו
שלאשה אפלכוס לזאת אותי ונוטלנו לו לאשה"
ותקרב ותבואה עצת קדוש ישראל ונדעה ונודע על דמן היא
קימה על דירן או על דיריה וכיון שגרמה העונות ונכנסו
השונאים לירושלם היו יוצאות לפניהם מקושטות
כזונות והיה רוכם לזה אחת מהן ונוטלה לו לאשה
ומעלה ומושיבה על קרוכין שלו אמ' הקב"ה היא קמות
על דיריהן קמת על דירי לא קימא מה שה להן הקב"ה
אמ' ר' אלעזר הלקה אותן בצרעת רכת ושפח י"י קדקד
בנות ציון ואין שיפוח אלא צרעת רכת ולשאת ולספחת
ר' יוסי בי ר' חנינה אומ' העלה לאשן משפחות משפחות
שלכנים ר' חייא בר אבא אומ' עשה אותן משפחות
מכונדות אמהן משעבדין ר' ברכיה וחלבו ביר' זבוד
בשם ר' יוסי שיפח כת' שיפח בשין מלמד ששימר
הקב"ה משפחותיהן שלא יתערבו זרע הקדש בעממי
הארצות ואעפ"כ לא חזרו בהן אמ' הקב"ה יודעאנו
שאין אומות העו' בריכין מן הדיבה ומן הצרעת מה
עשה להן הקב"ה וי"י פתיהן יערה למ' הקב"ה למעיינות
שלהן והיו מוקחות דם והיתה ממלאה קתבון שלגויים
וכיון שהיה אחד מהן שואה כן היה כונעה בחרב
ומשליכה תחת קרוביו שלו והיו אומ' אי לאסורו
מהן טמאותיהן הוא שהנביא מקונן סורו טמא
קראו למו ר' חנינה בר פפא ור' סימון ר' חנינה
בר פפא אמ' לא גלו ישראל עד שנאצו להקב"ה
ור' סימון אמ' לא גלו ישר' עד שכעסו בעלי מדות
להקב"ה שנ' ונאצו ויהפר את בריתו וגאות אדם
תשפילנו" ושפל רוח יתמוך כבוד אלו נשי בבל
הגולה שבשעלו מן הגולה עלו עמהן נשותיהן
ומפני החמה והצנה ומפני היבון והדראגה ינשלו

פניהם והניחום בעליהם ונשאו להם נשים נכריות
והיו נשותיהן מסיפות את המזבח ובזכות הוא שהנביא
אומ' להן וזאת שנית תעשו שניה לשבטים כסות דמעה
את מז' י"י בכי ואנקה אמ' הקב"ה מי קובל מהן בכי
ואנקה" ואמ' להם על מה על כי י"י העיד בינך ובין
אשת נעוריך אשר אתה בגדת בה וג' כי שנא שלח
אמ' י"י שנאתה אתה ואתה משלחה" וכסה חמס על
לבושו מאחר שחמסתה אותה ומשלחה יפה ממנה
את משלחה ולא זז הנביא מחבבן על בעליהן ומפייס
עליהן עד שחזרו להן והוציאו כל הנשים הנכריות
שנ' ועתה נכרת ברית לאלהינו להוציא כל נשים נכריות
וכל כך למה לא שהיו גדורות מן העריה לפי כך לא
קיפח הקב"ה שכרן הה"ד ושפל רוח יתמך כבוד" ד"א
גאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמך כב' בשבנא
הסופר ובחזקיה מלך יהו' הכת' מדבר" דשבנא הוה
דריש לתרי סר רבוותא וחזקיה הוה דריש לחד סרי
רבוותא זהת רעתיה דשבנא עליה כיאתא סנחריב
וצר על ירו' סבר שבנא אשתמומסרא ליה בידיה
ובטילא לה מלכות בית דוד ולא יהי מיכפ[illegible] לחזקיה
כתב פיתקא ושדא בגידא אמ' שבנא וסיעתו השלימו
חזקיה וסיעתו לא השלימו הה"ד כי הנה הרשעים ידרכון קשת
כוננו חצם על יתר וג' והוה קא מסחיר חזקיהו אמ' דלמא
חס ושלום נטת דעתיה דקוד' שא בה בתרלוהא כיון
מימסרי איתהן נמי מימסרי בא נביא ואמ' לו לא
תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר ואת
מוראו לא תיראו ולא תעריצו כלומר קשר רשעים
אינו מן המנין הלך שבנא לחצוב לו קבר אצל קברי
ישע' כב בית דוד בא נביא ואמ' לו מה לך פה ומי לך פה כי חצבת
לך פה קבר הנה י"י מטלטלך טלטלה גבר אמ' רב
שמע מינה טלטולא דגוברא קשי מדאיתתא"
וצנוף עטה אמ' ר' יוסי בר חנינה מלמד שפרחה בו
צרעת כתה הכא עטה וכת' התם ועל שפם יעטה"
צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים
שמה תמות ושמה מרכבות כבודך קלון בית אדוניך
הוא בקש כבוד לעצמו וקלון בית אדוניו לפיכך

נהפך כבודו לקלון הוה קא כפיץ הוא וסיעתו לשלומי
נפק כי אתא גבריאל אחריה לבבא בתריה כי אתא קמי
סנחריב אמ׳ ליה סיעתך היכא אמ׳ ליה הדלו מיחד קא
חייכת בי מיד נקבוהו בעקבותיו ותלאוהו בעקיבו׳ וקשרו
בזנבי סוסים והיו גוררין אותו על הקוצים ועל הברקנים
אמ׳ ל׳ אלעזר שבנה בעלה נאה היה שנ׳ לך בא אל הסוכן
הזה אל שבנא אשר על הבית וכת׳ ותהי לו סוכנת. כי
השתות יהלסון צדיק מה פעל רב יהודה ורב עינא חד
אמ׳ אמלא מחשבותיו שלאותו רשע לא נהרסו צדיק
מה פעל וחד אמ׳ אמלא חזקיה וסיעתו נהרסו צדיק
מה פעל עולה אמ׳ אמלא בית המקדש נהרס צדיק מה
פעל בשלמה למאן דאמ׳ אמלא מחשבותיו שלאותו
הרשע לא נהרסו היינו דכתי׳ השתות יהלסון ולמאן
דאמ׳ נמי בית המקדש אשכחן דאיקרי שתות דתנן
משניטל ארון בית קדש הקדשים אבן היתה שם
מימות נביאים הראשונים ושתיה נקראת אלא למאן
דאמ׳ חזקיה וסיעתו צדיקים היכא אשכחן דאיקרו שתות
דכת׳ כי ליי׳ מצוקי ארץ וישת עליהם תבל אי בעית
אימא מהכא הפליא עצה הגדיל תושיה אמ׳ ל׳ חנינה
למה נקרא שמה תושיה שמתשת כחו של אדם
ד״א תושיה שניתנה בחשאי מפני השטן הוי ושפל
רוח יתמך כבוד ענותנותו שלחזקיהו שתמכתהו
ולו ממותהו על הכל ועלין ואמ׳ שלמ׳ שקר החן והבל היופי
שקר החן זה דורו שלמשה והבל היופי זה דורו שליהושע
אשה יראת י״י היא תתהלל זה דורו שלחזקיהו ר׳ ישי
בנו שלר׳ יוסי הגלילי אומ׳ שקר החן זה דורו שלמשה
ויהושע והבל היופי זה דורו שלחזקיהו אשה יראת י״י
היא תתהלל זה דורו שלר׳ יהודה בר׳ אלעאי שהיו ששה
תלמידי חכמ׳ מתכסין בטלית אחת ועוסקין בתורה
ד״א גאות אדם תשפ׳ זה עוזיה מלך יהודה דכת׳ ביה
וכחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל מעל ביי׳ אלהיו
ויבא אל היכל יי׳ להקטיר על מזבח הקטרת מה אמ׳ בו
אמ׳ שלשה כתרים הן כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכו׳
כתר תורה וכתר כהונה מיכף כיפו ליה לכתר מלכות
אלא כתר מלכות למעלה מהכל דכת׳ כל איש אשר

יעלה את פניך יומת. נאה למלך להקטיר למלך מהוא
אומ׳ ויבא אחריו עזריהו הכהן ועמו כהנים ליי׳ שמונים
בני חיל וכי כל הכהנים אינם ליי׳ אלא מאי ליי׳ שמסרו
עצמן על קדושת השם ויעמדו על עזיהו המלך ויאמ׳
לו לא לך עזיהו להקטיר ליי׳ כי לכהנים בני אהרן המקודשי׳
להקטיר כהן מקודש לא מלך מקודש נאה למקדש כהן
להקטיר לקדש לא מלך די לך כתר מלכות הנח כתר
כהונה לבעלין צא מן המקדש כי מעלת ולא לך
לכבוד מילי אגים כבוד הרב וכבוד העבד כבוד הרב
קודם כיון ששמע כך נכנס בו כריסה שלחכינה
ויבקש להפוך הקערה על פיה אמלא בא מלאך וספנו
על פניו דכת׳ וידעף עזיהו ובידו מקטרת להקטיר
ובזעפו מן הכהנים וא צרעת זרחה במצחו מיד תשש
כחו ונדחף לו לחוץ וכן הוא אומ׳ ויפן אליו עזריהו כהן
הראש וכל הכהנים והנה הוא מצורע במצחו ויבהלוהו
משם וגם הוא נדחף לצאת כי נגעו יי׳ והוי גא׳ אדם
תשפ׳ ושפל רוח יתמך כבוד זה נחמיה התרשתא שאמ׳
לשמעיה בן דליה כשאמ׳ לו נועד אל בית האלהים אל תוך
ההיכל ונסגרה דלתות ההיכל מה אמ׳ לו האיש כמוני
יברח ומי כמוני אשר יבוא אל ההיכל וחי לא אבוא. מה
היה שכנו קלסו הכת׳ ידי זרובבל יסדו הבית הזה וידיו תבצענה
ולא עוד אלא ששקלו הכת׳ במשיח דכת׳ מי אתה הר
הגדול לפני זרובבל למישור והוציא את האבן הראשה
תשואות חן חן לה. ואומ׳ ותאבנה ר׳ מאות לשלמה הוא
נשבר לב ומנחת כל אחתא. ד״א גאות אדם תשפילנו
ושפל רוח יתמך כבוד זה מצורע שטהרתו בארז ואזוב
ארז באילנות למעלה מן הארז ולא למטה מן האזוב
לומ׳ לך שבשעה שאדם מתגאה כארז הקב״ה משפילו
כאזוב ובשעה שאדם משפיל עצמו כאזוב הקב״ה
מגביהו כארז. קשה היא גסות הרוח שקשה נגרין
בצרעת וכן הוא אומ׳ ולשאת ולספחת ואין שאת
ישעיה ב׳ אלא גבה דכת׳ ועל כל הגבעות הנישאות שכל המתגאה
נגרין בספחת. ר׳ אלכסנדרי אומ׳ כל שיש בו גסות הרוח
תהל׳ אפילו רוח קימעה עגמתו שלא נבנה שנ׳ כי רוח עברה
בו ואיננו אמ׳ ר׳ אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אפלו

לזה קימעה עוכרתו שנ׳ והרשעים כים נגרש והלא
רבלים קל וחומ׳ ומה ים שיש בו כמה רביעיות לוח
קימעה עוכרתו אדם שאין בו אלא רבי׳ אחת על אחת
כמה וכמה" אמ׳ ר׳ אינן כל עבירות שבתו׳ תולין עלין
ואם עשה תשובה מקבלין אותו חוץ מגסות הרוח
ולשון הרע דכת׳ גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל"
לבהונא ורב חסדא חד אמ׳ כביכול אמ׳ הקב״ה אותי אינ
יכול לסבול וחד אמ׳ הקב״ה אותו אינו יכול לדור בעולמו
ר׳ יהושע אומ׳ כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מיללת
עליו שנ׳ וגבוה ממרחק יידע" קשה היא גסות הרוח
שבה פתח הכת׳ תחלה דכת׳ שש הנה שנא י׳ ושבע
תועבות נפשו יכול שש ושבע הלי שלש עשרה
ת״ל ושבע תועבות נפשו מלמד שהן שבע אם כן
למה נאמ׳ ושבע שהשביעית שקולה כנגד כולן"
ואלו הן עינים רמות לשון שקר וידים שופכות דם נקי לב
חורש מחשבות רע ורגלים ממהרות לרוץ לרעה יפיח
כזבים עד שקר ומשלח מדנים בין אחים" עינים רמות
אלו גסי הרוח" לשון שקר אלו הכשבעין לשקר וידים שופכות
כמשמעו" לב חורש מחשבות און אלו בעלי מחשבות
רעות" רגלים ממהרות לרוץ לרעה אלו המהלכין לדבר
עבירה" יפיח כזבים עד שקר כמשמעו" ומשלח
מדנים בין אחים אלו בעלי לשון הרע" ד״א עינים רמות
זה שמשון שהלך אחר עיניו שנ׳ כי היא ישרה בעיני"
מה היה לו בסוף ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו" לשון שקר
זה דואג שאמ׳ על דוד ראיתי את בן ישי בא נבה אל
אחימלך בן אחיטוב את מוצא בתחלה הלשין עליו
ולבסוף הלשין עליו בתחלה מהוא אומ׳ ויען אחד מן
הנערים ויאמר הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי יודע
אמ׳ רב כל הפסוק הזה לא אמרו דואג אלא בלשון הרע
יודע נגן שיודע לשאול וגבור חיל שיודע להשיב ואיש
מלחמה שנושא ונותן במלחמתה של תורה ואיש תואר
שמאיר פנים בהלכה וי״י עמו בכל מקום שהלכה
כמותו" כלהו אמ׳ ליה יהונתן בני כמותו כיון דאמ׳ ליה
וי״י עמו בכל מקום שהלכה כמותו נתקנא שאול בדוד"
ומנין לן דדואג הוה כת׳ הכא אחר מן הנערים מיוחד

שבנערים" וכת׳ התם ושם איש מעבדי שאול נעצר
ביום ההוא לפני י״י ושמו דואג האדומי אביר הרועים
אשר לשאול הרעים כת׳ הכא אביר רועים אלא אביר
הרעים" כת׳ דואג וכת׳ דויג אמ׳ ר׳ יוחנן בתחלה יושב
הקב״ה ודואג עליו ואומ׳ שמא יצא זה מן הדרך לאחר
שיצא אמ׳ וי שיצא זה" אמ׳ ר׳ יצחק מאי דכת׳ מה
תתהלל ברעה הגבור אמ׳ לו הקב״ה לדואג גבור מהלך
אצל רעה לא גבור בתורה אתה" מאי חסד אל כל היום
אמ׳ ליה והוה במדרשא כל דבעית מיני׳ שמעת
ביתי בשאול אמ׳ ר׳ יצחק מאי דכת׳ ולרשע אמר אלהים
מה לך לספר חקי אמ׳ לו הקב״ה לדואג לשעמה לך
אצל חקי בשעה שאתה מגיע לפרשת רוצחים
ופרשת שקרים ופרשת מספרי לשון הרע מה אתה
מדבר בם" מאי ותשא בריתי עלי פיך ולא בלבבך
רב אמ׳ כל תורתו שלדואג אינה אלא משפתו ולחוץ
אמ׳ ר׳ אמי לכי הוה מאטי דואג איה סופר איה שוקל
את המגדלים הוה בעי בה ארבע מאה בעיי והוה
פשיט בה שלש מאות הלכות פסוקות אלא רחמנא
ליבא הוא בעי" כי הא בשני דרב יהודה כולהו תנויי
בסדר נשקים הוו ואנן מתנינא ... דרב יהודה
הוה שליף מסאניה אתא מטרא ואנן קא בעינן
ולא אתא מטרא אלא רחמנא לבא הוא דבעא" אמ׳
ר׳ יוחנן שלשה מלאכים נזדמנו לדואג אחד
אחד ששיכח תלמודו ואחד ששרף נשמתו ואחד
שפיזר עצמותיו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות" אמ׳
רב משרשיה דואג ואחיתופל לא הוה ידעי שמועתא
מתקיף לה מר זוטרא מאן דכת׳ ביה איה סופר
איה שוקל ואת אמרת לא הוה ידעי שמעתא אלא
דלא סלקא להו שמעתא אליבא דהלכתא" אמ׳ רב
חמי לא מת דואג עד ששכח תלמודו שנ׳ הוא ימות
באין מוסר" ר׳ אסי אמ׳ נצטרע שנ׳ הבט
לאחרך יאבדו הצמתה כל זונה ממך וכת׳ לצמיתות
ומתרגמין לחלוטין ותנן אין בין מצורע מוסגר למצורע
מוחלט" וידים שופכות דם נקי זה יואב בן
צרויה שהרג לאבנר ועמשא דכת׳ והשיב י״י את

ימוע על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטובים
ממנו ויהרגם בחרב ואבי דוד לא ידע את אבנר בן נר
שר צבא ישל ואת עמשא בן יתר שר צבא יהודה"
טובים שהן דרשו אכין ורקין והוא לא דרש" צדיקים שהן
בפה ולא עשו באיגרות ועשה אוריה בפה לו יואב אמ' ליה
מאי טעמא קטלתיה לאבנר אמ' ליה גואל הדם דעשהאל
הואי אמ' ליה עשהאל רודף הוא" היה לך להצילו באחד מאיברין
לא יכיל ליה בדוכן חמישית כדין רבה ויכהו אבנר באחר"
החנית אל החומש ואמ' ר' יוחנן מקום שמרה וכבד תלויין
באחד מאבריו לא יכיל ליה" ליזיל אבנר מאי טעמא
קטלתיה לעמשא עמשא מורד הוא דכת' ויאמר המלך
לעמשא הזעק לי את איש יהודה לשלשת ימים ואתה
פה עמד וילך עמשא להזעיק את יהודה ויוחר מן המועד
אשר יעדו" אמ' ליה עמשא אכין ורקין דריש אשכחינהו
אשכחינהו דפתיחי למסכתא אמ' כת' כל איש ימרה את
פיך ימות יכול אפלו לדברי תורה תל' רק חזק ואמץ אלא
ההוא גברא מורד במלכות הוא דכת' והשמועה באה
על יואב כי יואב נטה אחרי אדניהו ואחרי אבשלום לא
נטה מאי לא נטה אמ' ר' יהוד' אמ' רב שביקש לנטות
ולא נטה" מאי טעמא לא נטה אמ' ר' אלעזר עדיין
לחלוחית של דוד קיימת" ר' יוסי בר' חנינא אמ' עדיין
קטנטנין של דוד קיימין דאמ' רב יהודה ארבע מאות
ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תאר היו מגדלי בלורית
היו ומהלכין בראשי הגייסות והן אגרופין של בית דוד
לבעותי עלמא" ועמשא לא נשמר בחרב אשר ביד
יואב אמ' רב יהודה אמ' רב שלא חשדו בכך" ויקבר
בביתו במדבר אטו ביתו מדבר הוא אמ' רב יהודה אמ'
רב במדבר מה מדבר מופקר לכל אף ביתו שלו אב
מופקר לכל" ד"א במדבר מה מדבר מנוקה מגזל
ועבירות אף ביתו של יואב מנוקה מגזל ועריות מאי
כתיב ויואב יחיה את שאר העיר אמ' רב יהודה אמ'
רב אפלו מינוני וצחנתא טעים ופליג להו "שהיה
ותיו ותחת אלא שבדמה לו שעה" לבחורש מחעבות
הוא זה יונדב בן שמעה שיעץ לו לאמנון כדכתיב
ולאמנון ריע ושמו יונדב בן שמעה אחי דוד איש

חכם מאי איש חכם מאד אמ' רב יהודה אמ' רב חכם
להרע" ויאמר לו מדוע אתה ככה דל בן המלך" ויאמ'
לו שכב על משכבך והתחל ותקח את המשרת ותצוק
לפנו אמ' רב יהוד' אמ' רב שעשתה לו מיני טיגון" וישנא
אמנון שנאה גדולה מאי טעמא ליה אמ' רב יצחק נימה
נקשרה לו ועשאתו כרות שפכה וכי נקשרה לו איהי
מאי עבדא ליה אלא אימא נימא נקשרה ועשאתו
כרות שפכה" ומי הוה לה והא דרש רבא דיצא לך
שם בגוים ביופיך שאין להן לבנות ישראל לא בית השחי
ולא בית הסתרים ולא בית העשר הא אמור תמר בת
יפת תאר היתה" ותקח תמר אפר על ראשה וכתנת
הפסים אשר עליה קרעה א"ל ותשם ידה על ראשה
ותלך הלוך וזעקה תנא אמ' ר' יהושע בן קרחה גדר גדול
גדרה תמר באותה שעה אמרה ומה לבנות מלכים
כך לבנות הדיוטות על אחת כמה וכמה" אמ' ר' יהודה
באותה שעה גזרו על הייחוד ועל הפנויה ייחוד דרבנן
ייחוד דאורייתא הוא דאמ' ר' יוחנן משום ר' שמעון בן
יוחאי רמז לייחוד מן התורה מנין כי יסיתך אחיך בן אמך
וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית אלא לומר לך בן מתייחד
עם אמו ואין אחר מתייחד עם אמו אלא אימא גזרו
על ייחוד דפנויה" ומנא לן דתמר בת יפת תאר כדאמ'
רב תמר בת יפת תאר היתה שנ' ועתה דבר נא אל המלך
לא ימנעני ממך ואי סלקא דעתא אחותיה מי שריא
ליה אלא שמע מינה תמר בת יפת תאר היתה" רגלים
ממהלות לדוץ נלשה זה בלעם בן בעור הרשע שרץ
בבלעו לקלל את ישל מה היה ענשו ואת בלעם בן
בעור הקוסם הרגו בני ישל בחרב אל חלליהם" יפיה
כזבים זה אחיתופל שבטח על חכמתו ויעץ לאבשלום
לבוא אל פלגשי אביו ולבסוף בסתר מן העו' בפחי נפש
אמ' ר' יוחנן בתחלה קראו דוד לאחיתופל רבו ולבסוף
קראו חבירו ולבסוף קראו תלמידו חבירו ולבסוף קראו
תלמידו מנין שקראו רבו שנ' ואתה אנוש כערכי אלופי
ומיודעי" חבירו דכת' אשר יחדו נמתיק סוד" תלמידו
דכת' גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי" אמ'
ר' יוחנן דואג ואחיתופל לא ראו זה את זה דואג בימי

שאול ואחיתופל בימי דוד" ואמ' ר' יוחנן דואג ואחיתופ'
לא חיו ימיהם דכת' אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם
תניא נמי הכי דואג שלשים וארבע וימי אחיתופל שלשים
ושלש" מאי דכת' ויצו אל ביתו ויחנק אמ' רב יהודה זלמת
חכם אפלו בחנם היא באה מנא לן מאחיתופל שבשעה
שכרה דוד שיתין קפא תהומא ובעא למשטפיה לעלמא
אמ' מהוא למכתב שם אחספא מישדא ומינחת ליה ומא
ומיקם בדוכתיה ליכא דאמ' ליה מידי אמ' כל היודע ואינו
אומ' יחנק בגרונו נשא אחיתופל קל וחומ' בעצמו ומה
לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב
בקדושה ימחה על המים לא כל שכן אמ' ליה שרי כתב דוד
שם אחספא ושדיה למיא והדר תהומא קם בדוכתיה
ואפלו הכי כתיב ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו
ויצו לביתו ויחנק" אמ' רבא אבהא קללת חכם אפלו על
תנאי היא באה מנא לן מעלי דקא אמ' ליה לשמואל
כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר
ואף על גב דכת' ויגד שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו
דכת' בה ולא הלכו בניו בדרכיו" עד שיקח זה ביחוד שהשיר
עיניו שקלט ריבו ואמ' אדוני שלחני אליך לאמר הנה שני
נערים בא ויאמר נעמן הואל וקח ככרים ויפצרבו ויצר
ככרים כסף" באותה שעה שבא ומצאו שהיה יושב
ועוסק בשמונה שרצים ויאמר אלישע מאין גחזי
ויאמ' לא הלך עבדך אנה ואנה ויאמר לו לא לבי
הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת
כסף" ומי שקל כוליה האי כסף וזהב בגדים הוא דשקל
אמ' לו העת שתיטול שכר שמונה שרצים העת
לקחת כסף ולקחת בגדים זתים וכרמים יהי רצון שדעת
נעמן תדבק באחזי ובזרעו עד סוף הדורות שנצרע
מלפניו מצורע כשלג ויצא בעולם הזה מלפניו
בעולם הבא" היינו דכת' וארבעה אנשים היו
מצרעים פתח השער זה גחזי ושלשת בניו"
ומשלח מדנים בין אחים אלו מרגלים שהוציאו דבה
בין ישראל לאביהם שבשמים ואין אחים אלא ישר' שנ'
למען אחי ורעי מה היה סופן דימותו האנשי האנשי
מוציאי דבת הארץ רעה במגפה שמתו במיתה משונה"

קשה היא לשון הרע יותר מכולן שנ' יכרת יי' כל שפתי
חלקות לשון מדברת גדולות" קשה היא לשון הרע
שאין הקב"ה שרוי בה אלא בשבילה וכן הוא ד' עדה
דרש אחר תורת המצורע אל תקרא מצורע אלא מוציא
שם רע וכן הוא אומ' שומר פיו ולשונו שומר מצרות
נפשו אל תקרי מצרות אלא מצרעת אמ' רב חמא
בר חנינא מאי דכת' מות וחיים ביד לשון וכי יד ללשון
אלא לומ' לך מה יד ממיתה אף לשון ממיתה או מה
יד אינו ממית אלא בסמוך לו אף לשון אינו ממית אלא
בסמוך לו ת"ל חץ שחוט לשונם הו מה חץ עד ארבעים
וחמשים אמה אף לשון עד ארבעים וחמשים אמה
ת"ל שתו בשמים פיהם וכי מאחר שתו בשמים פיהם
חץ שחוט לשונם למה לי הא קא משמע לן דקטיל
כחץ וכי מאחר דכת' חץ שחוט לשונם מות וחיים ביד
לשון למה לי הא קא משמע לן דקטיל כחץ" לכדרבא
דאמ' רבא רבעי חיי בלישנא ורבעי מיית בלישנא
אנטונינוס מלכא אמ' ליה לרבן גמליאל סבא דיהודאי
שדר איתי לי בסרא טבא מן שוקא שדר ואיתי ליה
לישנא למחר אמ' ליה סבא דיהודאי שדר איתי לי
בסרא בישא מן שוקא שדר ואיתי ליה לישנא אמ'
ליה סבא דיהודאי אתאמרת לך בסרא טבא איתית
לי לישנא בסרא בישא איתית לישנא אמ' ליה
מלכא לית טוב מחיי ולית ביש מן מותא ותניא
משתכח בה דכת' מות וחיים ביד לשון אמלא טובן
וטובי אומתך אמ' ר' אלעזר אין אדם מספר לשון הרע
אלא אם כן קלבה שתו דכת' ויקרבו ימינך אין כת' אלא
ותקריבי ימינך ותבא עד שמתיך" ואמ' ר' יוחנן אין אדם
מספר לשון הרע עד שהוא כופר בעיקר שנ' אשר
אמרו ללשוננו נגביר מר זוטרא אמ' מהכא שתו
בשמים פיהם אמ' ר' אלעזר כל המספר לשון הרע
נופל בגיהנם שנ' מלשני בסתר רעהו אותו אצמית
ואין צמיתה אלא בגיהנם שנ' צמתו בבור חיי' אמ'
ריש לקיש כל המספר לשון הרע מגדיל עונות
עד לשמים שנ' שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך
בארץ" אמ' רב חסדא אמ' מר עוקבא כל המספר לשון

הרע

רע ראוי לסקלו באבן כת׳ הכא יתנו ידינו לצמית וכת׳ התם
ומתו בבור חיי וידו אבן בי׳ ואמ׳ רב חסדא אמ׳ מר
עוקבא כל המספר לשון הרע אמ׳ הקב״ה אין אני והוא יכולין
לדור בעו׳ שנ׳ מלשני בסתר רעהו אותו לא אוכל״ אמ׳
ר׳ יוחנן משום ר׳ יוסי בן זימרא מאי דכת׳ מה יתן לך
ומה יוסיף לך לשון רמיה אמ׳ לו הקב״ה ללשון מה אעשה
לך כל איברים שבאדם זקופין ואתה מוטל כל איברין
שבאדם מבחוץ ואתה מבפנים ולא עוד אלא שהקפתי
לך שתי חומות אחת של עצם ואחת של בשר מה יתן
לך ומה יוסיף לך חצי גבור שנונים חץ בגבור אלא הקב״ה
שנ׳ ה׳ כגבור יצא גחלי רתמים זו אשה שלגיהנם
אמ׳ לה הקב״ה לגיהנם אני עליו מלמעלה ואת עליו
מלמטה״ תניא רבי ישמעאל כל המספר לשון הרע
מגדיל עונות כנגד ג׳ עבירות ע״ז וגלוי עריות ושפיכו׳
דמים כת׳ בהו גדולה הגדולה גדול וכת׳ בתריה לשון
מדברת גדולות״ אמ׳ רב ששת משום ר׳ אלעזר בן עזריה
כל המקבל לשון הרע וכל המספר לשון הרע והמעיד
עדות שקר על חבירו ראוי להאכילו לכלבים שנ׳ ואנשי
קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אתו
וכת׳ בתריה לא תשא שמע שוא״ אמ׳ ר׳ יוחנן כל המספר
לשון הרע נגעים באין עליו שנ׳ מלשני בסתר רעהו
אותו לא אוכל אצמית וכת׳ התם לצמיתות ומתרגמינן
לחלוטין ותנן אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט
וכו׳ ואמר ר׳ שמעון בן לקיש זאת תהיה תורת המצורע
זו היא תורתו של מוציא שם רע״ היכי דמי לישנא
בישא דא״מ מאביי כא משתכחא כגון דאמ׳ איכא
נורא בי פלני והוא דקא מפיק ליה בלישנא בישא ואמ׳
היכי היכא משתכחא נורא אלא גבי פלניא דאיכא טווי״
אמ׳ רבא כל מילתא דמתאמרא באפי מרא ליתביה
משום לישנא בישא אמ׳ ליה אביי כל שכן חוצפה
ולישנא בישא אמ׳ ליה אנא כהא דר׳ יוסי סבירא לי
דאמ׳ ר׳ יוסי מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי
אמ׳ ר׳ שמואל בר נחמני אמ׳ ר׳ יונתן על שבעה דברים
נגעים באין על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת
שוא ועל גלוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל

ועל צרת העין״ על לשון הרע דכת׳ מלשני בסתר
רעהו אותו אצמית״ על שפיכות דמים דכת׳ ואל יכרת
מבית יואב זב ומצורע״ על שבועת שוא דכת׳ ויאמ׳
נעמן הואל וקח ככרים״ וכת׳ וצרעת נעמן תדבק בך״ על גלוי
עריות דכת׳ וינגע ה׳ את פרעה״ על גסות הרוח דכת׳
וכחזקתו גבה לבו עד להשחית וכת׳ והצרעת זרחה
במצחו״ על הגזל דכת׳ וצוה הכהן ופנו את הבית״
ותנא הוא כונס ממון שאינו שלו יבא הכהן ויפזר
ממונו״ ועל צרות עין דכת׳ ובא אשר לו הבית תנא
רבי ישמעאל מי שמיחד ביתו לו ואינו רוצה שיהנו אחרים
לביתו ואינו מהנה בני אדם מנכסיו איני והא אמ׳ רב
ענני בר ששון למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרש׳
קרבנות לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה
מכפרין כתונת מכפרת על שפיכות דמים מעיל מכפר
על לשון הרע לא קשיא הא דאתו מעשיו הא דלא
אתו מעשיו אי דאתו מעשיו נגעים באין עליו אי
לא אתו מעשיו מעיל מכפר״ איני והא אמ׳ ר׳ סימון
אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי שני דברים לא מצינו להם כפרה
בקרבנות ומצינו להן כפרה בדבר אחר ואלו הן שפיכות
דמים ולשון הרע שפיכות דמים בעגלה ערופה ולשו׳
הרע בקטורת״ דתאנא ר׳ חייא למדנו מקטורת שמכפרת
שנ׳ ויתן את הקטורת ויכפר על העם״ ותנא דבי ר׳ ישמעאל
במה הקטרת מכפרת על לשון הרע אמ׳ הקב״ה יבא דבר
שבחשאי ויכפר על מעשה בחשאי״ קשיא שפיכות
דמים אשפיכות דמים הא דידוע מאן קטליה הא דלא ידוע
מן קטליה אי ידוע מן קטליה בר קטלא הוא במזיד ולא
אתלו ביה״ לשון הרע אלשון הרע נמי לא קשיא הא
בצנעה הא בפרהסיא״ אמ׳ רבא כל מילתא דמתאמרא
באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא״ מאי
טעמא חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא
אית ליה״ כי אתא רב דימי אמ׳ מאי דכת׳ מברך
רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה תחשב לו משום
דמברך רעהו בקול גדול קללה תחשב לו אין כגון
דאיקלע לאושפיזא וטרחי קמיה שפיר למחר נפק
בשוקא ואמ׳ רחמנא ליבריכיה לפלני דהכא טרח קמאי

ושמעי אינשי ואנסי ליה" תנו רב דימי אחוה דרב
ספרא לעולם אל יספר אדם בטובתו שלחבירו יתר
מידאי שמתוך טובתו בא לידי רעתו" זימנא חדא איתני
לקמי ר׳ ספרא תנא׳ חמא ר׳ דכתיב טאבות. אמי כאה כתב
זה אמי לו בר קפרא יהודה כתבו אמי לו כלך מלשון
הרע וזכי מה לשון הרע יש בכך אלא שמתוך טובתו
בא לידי רעתו" קשה היא הלשון שהיא הורגת שנים
האומרו והמקבלו ופעמי שהוא הורג אף הנאמי עליו
נמצאו שלשה בימי שאול ארבעה שאול המקבלו ודואג
האומרו ואחימלך שנ׳ עליו ואבנר שנ׳ מה על ידי שהיה
בידו למחות ולא מיחה" אמ׳ ר׳ אלעזר וכמה שתקנתו
שלאדם שלא יבוא לידי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא
יעסוק בתורה שנ׳ מרפא לשון עץ חיים ואם עם הארץ
הוא ישפיל את עצמו שנ׳ וסלף בה שבר ברוח"
וידבר זאת תהיה תורת המצורע" לבית העולמים
זאת" אינה נוהגת בבמה" תהיה אף בזמן הזה
תורת המצורע תורה אחת לכל המצורעין שיהיו
מביאין קרבן זה" וכי מנין יצאו לפי שמצינו שחלק
הכת׳ בטמאותיהן ובשבועותיהן יכול אף כן נחלוק
בקרבנן ת״ל תורת המצורע תורה אחת לכל המצורעים
שיהוא מביאין קרבן זה" תורת המצורע ביום מלמד
שטומאתו וטהרתו ביום מנין שחיטת צפרו והזיית
דם ציפרו ותגלחתו ביום ת״ל תורת המצורע ביום יכול
אף לקיחת צפריו ושילוח צפרו וכיבוס בגדיו ולחיצתו
ביום ת״ל זאת" הזולת המצו׳ ביום טהרתו והובא אל
הכהן מלמד שטומאתו וטהרתו בכהן אין לי אלא
טומאתו וטהרתו בכהן מנ׳ שחיטת צפרו והזיית
דם צפרו ותגלחתו בכהן ת״ל תורת המצורע והובא
אל הכהן" יכול אף לקיחת צפריו ושילוח ציפרו"
וכיבוס בגדיו ורחיצתו בכהן ת״ל זאת" ביום
טהרתו והובא אל הכהן שלא ישהה" ויצא הכה׳ אל
מחוץ למחנה מה ת״ל נאמ׳ ויצא הכהן ונאמ׳ וראה
הכהן שיכול אין לי מטהר את המצורע אלא כהן
שהיה לפנים מן החיה בימים ובטהרות ובמתבח ת״למנ
ת״ל וראה הכהן מכל מקום" אם כן למה נאמ׳ ויצא
הכהן כהן שאפשר לו להכנס לפנים מן החומה
מטהר את המצורע אין מצורע מטהר את המצורע
והנה נרפא שהלך לו נגעו" נגע שהלך שער לבן
צרעת שהלכה לה המחיה" אין לי אלא כולו מנין אף
מקצתו ת״ל מן הנגע אפלו מקצת שער לבן" הצרעת
אפלו מקצתו מחיה" מן הצרוע להביא את שפרחה
בכולו שיטעון צפרים" וצוה הכהן ולקח הציווי בכהן
והלקיחה בכל אדם" ולקח למיטהר לשם מיטהר
בין איש בין אשה בין קטן מכאן אמרו לקח לאיש
כשרות לאשה לבית כשר למצורע למצורע כשר
לבית" ולקח ציפרים מיעוט צפרים שנים אם כן
למה שתי שיהיו שוות מנין אף שאינן שוות כשרות
ת״ל צפור צפור ריבה" אמ׳ ר׳ יהושע מה נשתנה
מצורע שאמרה תורה יביא שתי צפרים לטהרתו אלא
הקול הוא עשה מעשה פטיט לפי כך אמרה תורה
יביא קרבנו פטיט" חיות שיהו דרור ולמה נקרא
שמה דרור לפי שאינה מקבלת מרות" תאנא ובי
ר׳ ישמעאל למה נקרא שמה צפורדור מפני
שדרה בבית כבשדה" חיות לא שחוטות" חיות
טהורות לא טמאות" טהורות לא טרפות" ועץ ארז
כל עץ ת״ל ארז או ארז יכול טרף ת״ל ועץ הארז
שו בקעת שלארז" ר׳ חנינא בן גמליאל אומ׳ ובלבד
טרף" אמי ר׳ יהודה שבתי היתה והלכתי אחר ר׳
טרפון אמ׳ לו יהודה בני תן לי סנדלי ונתתי לו ופשט
ידו לחלון ונתן לי ממנה מקל ואמ׳ לי יהודה בני
בזו טיהרתי שלשה מצורעין ולמדתי בה שבע
הלכות שהיא שלבוות ובראשה טרף וארכה אמה
ועביה כרביע כרע מכרעי המטה אחד לשנים
ואחד לארבעה ומזין ושונין ומשלשין ומטהרין
בפני הבית ושלא בפני הבית ומטהרין בגבולין"
ושני יכול פיקס ת״ל תולעת יכול אחר מנין
הצבעין ת״ל ושני הא כיצד זו זהורית טובה יוחנן
בן דבאי אומ׳ ושני תולעת השני שבתולעת"
ואיזוב לא אזוביון ולא איזוב כחלית ולא אזוב
רומי ולא אזוב מדבר אלא כל אזוב שיש לו שם

לחי' אמ' ר' יצחק בן טבלאי מה טיבו שלעץ ארז
ואזוב ושני תולעת אצל מצורע אלא שאומרין
לו מפני שהגבהת עצמך כארז הזה השפילך הקב"ה
כאזוב הזה שהכל דשין אותו ועכשיו שאחזת בך
הליה הוא אומ' דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם
ניחומים לו ולאבליו מלמד שהמצורע כאבל·
ושני תולעת זה שאומרין לו מה שני תולעת זה
תולעתו לבן ונשתנה על ידיה אורך ונעשה שני תולעת
אף אתה שהגבהת עצמך תחלה ונעשית גס רוח
עכשיו אחז בך והשפל את דעתך כדי שיקיים עליך
אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו· וצוה
הכהן ושחט הצווי בכהן והשחיטה בכל אדם דברי
יוסי ב"ר יהודה ר' אומ' אף השחיטה בכהן· ושחט
את הצפור האחת· האחת שבשתי סגבולה שבשתים
האחת שאם מתה אחת מהן או שנעשית טרפה יקח
זוג לשניה· האחת אל כלי חרש ואין שתים אל כלי
חרש· כלי יכול אחד מן הכלים ת"ל חרש או חרש
יכול מקידה ת"ל כלי הא כיצד זה פיילי שלחרש· על
מים חיים מים חיים לא מים מלוחין לא מים פושרין
לא מים המכזבין ולא מים המנטפין ר' אליעזר אומ'
מה כלי שלא נעשה בהן מלאכה אף כלי שלא
נעשה בו מלאכה ר' שמעון אומ' מה מים שלא
הבלולין שבמינן אף צפור הבלולה שבמינה זו
את הצפור החיה יקח אותה כיצד הוא עושה נוטל
עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכורכן בשיירי לשון
ומקיף להן לראשי וראשי הזנב משל שניה וטובל
ומזה בדם יכול בדם ודאי ת"ל על המים החיים או
מה חיים יכול עד שיהו כולן מים חיים ת"ל דם הא
כיצד מים חיים שדם הצפור ניכר בהן שיעורו חכמ'
רביעית ומנין אם נשפך הדם תמות המשתלחת
מתה המשתלחת ישפך הדם ת"ל את הצפור החיה
יקח אותה מלמד שהוא מפרישה לעצמה· ואת עץ
הארז ואת האזוב וטבל אתה ואת הצפ' החי' בדם הצפ'
השחוט מה ת"ל שיכול הואיל ולא היתה עמהם
בכלל אגודה לא תהא עמהן בכלל טבילה ת"ל

וטבל אותם ואת הצפור החיה הואיל ואתה צפור
לכלל טבילה· בדם הצפור השחוטה לא השחוטה
בכלל מה יעשה לה חופר לה וקוברה בפניו· בדם
הצפור השחוטה לא המלוקה הלא דין הואיל ודרך
הכשירו בפנים בעוף ודרך הכשירו בחוץ בעוף מה
דרך הכשירו בפנים במליקה אף דרך הכשירו בחוץ
במליקה ת"ל השחוטה לא המלוקה· על המים החיים
אין כלי חרש אלא מים חיים· והזה על אחד ידו
שלמצורע ויש אומ' על מצחו· והזה על המטהר
מן הצרעת שבע פעמי' הטהור מן הצרעת טעון הזייה
בשלישי ובשביעי מה אם טמא מת שאין טעון
הזיית שבע טמא מת שהוא טעון הזייה בשלישי
ובשביעי אינו דין שיטעון הזיית שבע ת"ל והזה על
המטהר מן הצרעת שבע פעמי' הטהור מן הצרעת
טעון הזיית שבע אין טמא מת טעון הזיית שבע קל
וחומ' למצורע שיטעון הזייה בשלישי ובשביעי
מה אם טמא מת שאינו טעון הזיית שבע טעון
הזייה בשלישי ובשביעי מצורע שהוא טעון הזיית
שבע אינו דין שיטעון הזייה בשלישי ובשביעי ת"ל שבע פעמי'
וטיהרו הזיית שבע הוא טעון ואינו טעון הזייה
בשלישי ובשביעי· וטיהרו בדברים הנעשים
בגופו יכול הריהוא משלח ושלח וכבסו וגלח ורחץ
יכול יהוא כולן מעכבין אותו ת"ל וטיהרו טהרה
אמורה למעלן בדברים הנעשין בגופו אף טהרה
אמורה למטן מה טהרה אמורה למעלן בדברים
הנעשין בגופו אף טהרה אמורה למטן בדברים הנעשין
בגופו· ושלח את הצפור אינו הופך את פניו לא לים
ולא לעיר ולא למדבר שנ' ושלח אל מחוץ לעיר
אל פני השדה שלחה ואזלה והיא חוזר ומשלחה
אפלו מאה פעמים· ולמה אחת בשחיטה ואחת
בשילוח אלא שאומרין לו כשם שזו נשחטה שוב
אינה חייה אף אתה אם עמדת בתשובתך שוב אין
באין עליך נגעים ואחת לשילוח שאומרין לך
כשם שזו שנשתלחה סופה לחזור אף אותו האיש
אם אינו חוזר בתשובה סוף שהנגעים באין עליו

וכן הוא אומ' אם און בידך הרחיקהו מה כת' אחריו
כי אז תשא פניך ממום והיית מוצק ולא תירא'
אתה עמל תשכח' ובטחת כי יש תקוה' ורבית
ואין מחריד וחלו פניך רבים' וכבס המטהר את
בגדיו אמ' ר' שמעון מה בא זה ללמדינו אם ללמד
שיטמא בגדים במגע והלא ד"ו ק"ו ומה אם
בימי ספרו שאינו מטמא בביאה מטמא בגדים
במגע בימי גמרו שהוא מטמא בביאה אינו דין
שיטמא בגדים במגע אם כן למה נאמ' וכבס
המטהר את בגדיו מלמד שמטמא משכב ומושב מפני
שאין שני כבוסי בגדים אחד מלמד מטמא משכב ומושב
ואחד מלמד מטמא בגדים במגע' וגלח את כל שערו
יכול בית הסתרים ודין הוא נאמרה תגלחת בימי
ספרו ונאמרה תגלחת בימי גמרו מה תגלחת האמורה
בימי ספרו פרט לבית הסתרים אף תגלחת האמורה
בימי גמרו פרט לבית הסתרים או' אם היקל בימי
ספרו שאינו מטמא משכב ומושב ואינו מטמא
בביאה נקל בימי גמרו שהוא מטמא משכב ומושב
ומטמא בביאה הואיל והוא מטמא משכב ומושב
ומטמא בביאה יגלח אף בית הסתרים ת"ל כל שערו
כל שערו לגזירה שוה' מה כל שערו אמור בימי
ספרו פרט לבית הסתרים אף כל שערו אמור בימי
גמרו פרט לבית הסתרים' ורחץ במים אפלו במי
המקוה ודין הוא מה אם הזב שאינו טעון הזיית
מים חיים טעון ביאת מים חיים מצורע שהוא טעון
הזיית מים חיים אינו דין שיטעון ביאת מים חיים ת"ל
ורחץ במים אפלו במי מקוה' ורחץ בשרו וטהר
ואחר יבוא אל המחנה לחיצת גופו מעכבתו ליכנס
לפנים מן המחנה אף כיבוסין מעכבין אותו ליכנס
לפנים מן המחנה' וישב מחוץ לאהלו יהא כמנודה
ויהא אסור בתשמיש המטה שנ' אהלו אין אהלו
אלא אשתו וכן הוא אומ' שובו לכם לאהליכם'
שבעת ימים לא ימי החלטו דברי ר' יוסי בר' יהוד'
אומ' ר' וחכמ' לימי החלטו אמ' ל' חייא הועבת לפני
ר' והלא לימדנו ר' שלא היה יותם לעזיה אלא בימי

החלטו אמ' לו אף אני כך אמרתי בימי חלוטו מותר
בתשמיש המטה בימי ספרו אסור בתשמיש המטה
גזירת הכת' תנן התם לא יטול אדם אם על הבנים
אפלו לטהר בהן את המצורע' פשיטא וטהרת
מצורע עשה ושילוח הקן עשה ולא תעשה ואין עשה
דוחה את לא תעשה ועשה אמ' מר בר רב אשי
צריכה כיון שנטלה על מנת לשלחה דלאו ליכא
עשה הוא דאיכא ליתי עשה ולידחי עשה ומאי אולמיה
דהאי עשה מהאי עשה א צטריך סלקא דעתך
אמינא הואיל ואמ' מר גדול שלום שבין איש לאשתו
שהרי אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על
המים והאי מצורע נמי הא מיטהר ואסיר בתשמיש
המטה דכת' וישב מחוץ לאהלו שבעת ימי' שאסור
בתשמיש המטה ליתי עשה ונדחי עשה קמ"ל משמע
קן דלא והיה בשביעי יכול בין ביום בין בלילה ת"ל
ביום ולא בלילה' יגלח את כל שערו יכול בית
הסתרים ת"ל גבות עיניו מה גבות עיניו בנראה פרט
לבית הסתרים אף כל שערו בנראה פרט לבית הסתרים
או מה גבות עיניו מקום כינוס שער ובנראה אף
כל מקום כינוס שער ובנראה מוציא כינוס שער
בשאינו נראה ופיזור שער בנראה פיזור שער בשאינו
נראה ת"ל את כל שערו יגלח' ראשו מה ת"ל לפי שנ'
להלן תער לא יעבור על ראשו יכול אפלו מצורע
ת"ל ראשו' ואת זקנו מה ת"ל לפי שנ' ופאת זקנם
לא יגלחו יכול אפלו מצורע ת"ל זקנו מה ת"ל ראשו
ומה ת"ל זקנו לפי שיש בראש מה שאין בזקן
ובזקן מה שאין בראש הראש אסור במספרים
כבתער והזקן אינו אסור במספרים כבתער' הראש
מותר בכל אדם והזקן אסור בכל אדם הא לפי שיש
בראש מה שאין בזקן ובזקן מה שאין בראש
צרך לומ' ראשו וצרך לומ' זקנו ר' יוסי הגלילי
אומ' גבות עינו ולא ריסי עיניו' ואת כל שערו מה
ת"ל יגלח לר' פתח אחריות לתגלחת שאם לא גלח
בשביעי מגלח בשמיני ובתשיעי ובעשירי ואם
הניח שתי שערות לא עלתה לו תגלחת שייר שתי

שערות

שערות לא עלתה לו בתגלחת לחשוכה וגילחן בתגלחת
שנייה לא עלתה לו אלא אחת דתנן שלשה מגלחין
ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע והלוים וכולן שגלחו
שלא בתער או ששייר שתי שערות לא עשו כלום"
בשביעי יגלח וביום השמיני יקח שני כבשים לימד
שאם גלח בשביעי מביא קרבנותיו בשמיני גילח
בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום דברי ר' עקיבא אמ'
לו ר' טרפון מה בין זה לנזיר אמ' לו שהנזיר טהרתו
תלויה בימיו ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו ואינו
מביא את קרבנותיו אלא אם כן היה מעריב שמש הא
כיצד מגלח וטובל ומביא קרבנותיו למחר"
יקח שני כבשים מיעוט כבשים שנים אם כן למה
נאמ' שני שיהו שוין ומנין שאם לא היו שוין
כשלים ת"ל כבש כבש ריבה" וכבשה אחת שתהא
בודה אחת מלמד שהוא מביא אחת על נגעו ברגע"
בת שנתה לא שנה למנין עולם" ושלשה עשרונים סלת
מנחה בלולה בשמן למנחת נסכים או יכול תהא מנחה
בפני עצמה כשהוא אומ' והעלה הכהן את העולה ואת
המנחה המזבחה לימד שאינה אלא מנחת בהמ'" יכול מנחה
לעולה בלבד מנין לרבות לחטאת ולאשם כשהוא אומ'
להלן תעשה כל העולה זו עולת המצורע לרבות להביא
את חטאתו או לרבות להביא את אשמו מלמד שהוא
מביא שלשה עשרונות על שלש בהמות עולה וחטאת
ואשם ואין לך חטאת ואשם שטעונין נסכים לעולם
אלא חטאת מצורע ואשמו בלבד" ומנין שהוא מביא
על חטאתו ועל אשמו אמ' ר' יהודה בן בתירה הרי הוא
אומ' ואם דל הוא ואין ידו משגת והביא כבש אחד
לאשם לתנ' ועשרון לימד שעשרון לכל אחת ואחת" ולג
אחד שמן זה תוספת על שלשה שבנסכים" ולג
אחד שמן שיהא בדין שיביא שלשת לוגין מה
מצינו בעני שהוא מביא עשרון אחד מביא לוג
אבל עשיר שהוא מביא שלשה עשרונים יביא שלשת
לוגין ת"ל ולג אחד שמן" והעמיד הכהן המטהר את
האיש המיטהר ואותם למדנו שהן טעונין עמידה
כולן יכול כשם שטעונין עמידה כך יטענו תנופה
כולן ת"ל והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן והניף
אשם טעון תנופה אין כולן טעונין תנופה" את
האיש המיטהר אין לי אלא איש אשה קטן מנין ת"ל
המטהר מכל מקום בין איש בין אשה בין קטן" לפני יי' פתח
אהל מועד מעמידן בשער ניקנור אחוריהן למזרח
ופניהן למערב" ולקח הכהן את כבש האחד והקריב
אתו לאשם ואת לג השמן והניף אתו תנופה לימד שאין
טעונין תנופה כאחת ומנין אם הניף זה בפני עצמו
וזה בפני עצמו ת"ל אותו לאשם והניף" תנופה
לא תנופות" לפני יי' על הפתח במזרח כיצד הוא
עושה המצורע עומד מבחוץ על שער ניקנור מביא
לו האשם עד הפתח ומכניס שתי ידיו וסומך עליו"
ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה
במקום הקדש מה ת"ל לפי שיצא לידון בעמידה יכול
מקום עמידה יהא מקום שחיטה ת"ל במקום אשר ישחט
את החטאת ואת העולה במקום הקדש ומנין אף חטאת ועולה
במקום הקדש ת"ל את החטאת ואת העולה במקום הקדש"
שחטו וקיבלו שני כהנים את דמו אחד בכלי ואחד ביד
ואיני יודע אם אינו יקדים אם מזבח אם בהמות ומשהוא
אומ' הוא לכהן הכהן יקדים מה מציק מי מכשירו למזבח
המזבח המזבח יקדים" הוא פרט לששחטו שלא לשמו"
קדש קדשים לרבות לוג שמן של מצורע" הוא פרט
לשחסר כל שהוא" ולקח יכול בכלי ת"ל ולקח הכהן
ונתן הכהן מה נתינה בעצמו של כהן אף קבלה בעצמו
של כהן" יכול אף שלמעלה תהא ביד ת"ל כי כחטאת האשם
הוא לכהן מה חטאת טעונה כלי אף אשם טעון
כלי נמצאת למד שני כהנים מקבלין את דמו אחד
בכלי ואחר בא זה שקיבל בכלי בא ולקח על גבי המזבח
כמצותו וזה שקיבל ביד בא לו אצל מצורע ומצורע
טובל בלשכת המצורעין בא ועמד בשער ניקנור
ר' יהודה אומ' לא היה צריך טבילה שכבר טבל מבערב
וחכמ' אומ' כיון דרש בטומ' במי חטאת לפי כך צריך
טבילה היום שמא נטמא מבערב ואילך" ולקח
הכהן ונתן הכהן הבכנס המצורע ראשו ונתן על תנוך
אזנו ידו ונתן על בהן ידו רגלו ונתן על בהן רגלו"

ר' יהודה אומ' שלשתן כאחת היה מכניס אין לו בהן יד
אין לו בהן רגל ואוזן ימנית אין לו טהרה עולמית ר'
אליעזר אומ' נותן הוא על מקומן ר' שמעון אומ' אם נתן
הוא על שמאל יצא ונתן על תנוך יכול על
תוך ודאי ת"ל על תנוך או על נוך יכול על גובה שלאוזן
ת"ל תנוך מן הא כיצד זה גדר האמצעי ולקח הכהן
מלוג השמן ויצק חסר מלוג עד שלא יצק ימלאנו ומש
יצק יביא אחר כתחלה דברי ר' עקיבה ר' שמעון אומר
חסר הלוג עד שלא נתן ימלאנו ומשנתן יביא אחר
כתחלה ויצק על כף הכהן השמאלית מצוה שיצק
לתוך כפו שלחבירו ואם יצק לתוך כף עצמו יצא
וטבל ולא המספג וטבל והזה וטבל והזה על כל הזייה
טבילה אצבעו נאמ' כאן אצבעו ונאמ' להלן אצבע
מה אצבעו האמורה כאן ימין המיומנת שבימין אף
אצבעו האמורה להלן הימנית המיומנת שבימין והזה
מן השמן באצבעו שבע פעמ' מלמד שהוא טובל ומזה
שבע פעמ' לפני יי' כנגד בית קדש הקדשי' ומיתר
השמן אשר על כפו על דם האשם שיקדום הדם לשמן
אתה אומ' שיקדום הדם לשמן או אינו אלא אם
יש דם יתן אין שם דם לא יתן ת"ל על מקום דם האשם
הוי אין הדם גורם אלא המקום גורמין והנותר בשמן
אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר עליו ואם נתן
כלא כיפר ואם לא נתן לא כיפר דברי ר' עקיבה ר' יוחנן
בן נורי אומ' שירי מצוה הן בין שנתן בין שלא נתן
כיפר אבל מעלין עליו כלו לא כיפר ועשה הכהן את האח
חטאת שיהוא כל מעשיה לשם חטאת ועשה הכה'
את החטא וכפר מה ת"ל לפי שנ' והעלה הכהן את העלה
ואת המנחה המז' וכפר יכול יהוא כולן מכפרין אותו
ת"ל ועשה הכהן את החטאת וכפר מלמד שהכפרה
בחטאת וכפר על המטהר מטומאתו לא מזובו
ואחר ישחט את העולה אחר המעשה הזה והעלה
הכהן את העלה אע"פ ששחטה שלא לשמה והע'
הכ' את הע' אע"פ שקדמה לחטאת מלמד שאיברי
עולה קודמין לאימורי חטאת ר' שמעון למה חטאת
דומה לפרקליט שנכנס לרצות ריצה פרקליט ונכנס

דורון ואם דל הוא שומע אני דל איש פלוני ממנה
שהיה בן מאה מנה ונעשה בן חמשים מנה
ת"ל ואין ידו משגת או ואין ידו משגת ישלו ואין לו יכול
ליקח ת"ל ואם דל הוא הא מה עד שיאמנו שני כתוניו
ואם לאו לא שמענו הוא לא נודרין לפי שבערכים
עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני יכול אם אמ'
קרבנו שלמצורע זה עלי אם היה מצורע עשיר יביא
קרבן עני ת"ל הוא לא נודרו ר' אומ' אומר אני אף
בערכים כן וכי מפני מה עני שהעריך את העשיר
נותן ערך עני שאין העשיר חייב כלום אבל עשיר
שאמ' ערכי עלי ושמע עני ואמ' מה שאמר זה עלי
נותן ערך עשיר היה עני והעשיר או עשיר והעני
נותן ערך עשיר אף זה הואיל והוא מחויב שלש
בהמות ובקש האיש הזה לפטרו הרי הוא מביא עליו
קרבן עשיר ולקח כבש אחד אשם מה ת"ל אחד
זו שאל ר' עקיבה את ר' נחונא אמ' לו מה ת"ל אחד אמ'
לו זה מביא מהשג יד ומטמא מקדש מביא מהשג
יד מה מקדש מקביל שנים תחת אחד אף זה יביא
שנים תחת אחד ת"ל אחד לתנופה לכפר וכי יש
תנופה מכפרת אם כן למה נאמ' לתנופה לכפר אלא
לאמר שאם לא עשה תנופה שהיא שיירי מצוה
כלו לא כיפר ועשרון לימור שהוא מביא נסכים
על אשמו כנסכי עולה ולוג שמן הלויה תוספת
על מנחת נסכים ולוג שמן הדין תוספת על מנחת
נסכים ולוג שמן מה ת"ל שהיה בדין שיביא שליש
לוג מה מצינו בעשיר שהוא מביא שלשה עשרונות
מביא לוג אחד אבל עני שהוא מביא עשרון אחד
יביא שליש ת"ל ולוג שמן ושתי תורים או שני בני
יונה שנים הוא מביא אינו מביא ארבעה הלא
דין הוא זה מביא קרבן מהשג יד ויולדת מביאה
קרבן מהשג יד מה יולדת מביאה אחד תחת אחד
אף זה יביא אחד תחת אחד הולכה לך לדרך הזו זה
מביא מהשג יד ומטמא מקדש וקדשיו מביא
מהשג יד מה מטמא מקדש מביא שנים תחת אחד
אף זה יביא שנים תחת אחד ת"ל אחד לתנופה

לכפר

לכפר וכי יש תנופה מכפרת אם כן למה נאמ' לתנופה
לכפר אלא לומר שאם לא עשה תנופה שהיא שייר
מצוה כאלו לא כיפר" ועשרון לומר שהוא מביא נסכים
על אשמו כנסכי עולה" ולוג שמן הלי זה תוספת על
מנחת נסכים" ולוג שמן מה ת"ל שהיה ברין שיביא
שלש לוג מה מצינו בעשיר שהוא מביא שלשה
עשרונות מביא לוג אחד אבל עני שהוא מביא עשרון
אחד יביא שליש ת"ל ולוג שמן ושתי תרים או שני בני
יונה שנים הוא מביא אינו מביא ארבעה הלא דין הוא
זה מביא קרבן מהשג יד ויולדת מביאה קרבן מהשג
יד מה יולדת מביאה אחד תחת אחד אף זה יביא אחד
תחת אחד הולכה לך לדרך הזו זה מביא מהשג יד ועמ'
מקדש מביא מהשג יד מה מטמא מקדש מביא שנים
תחת אחד אף זה יביא שנים תחת אחד" כהאי למי"מה
דנין מחוסר כפורים ממחוסר כפורים ואל ידון מטמא
מקדש שאינו מחוסר כפורים הולכה לך לדרך הזו דנין
דבר שהוא נוהג באיש כבאשה מדבר שהוא נוהג
באיש כבאשה ואל יוכיח קרבן יולדת שאינו נוהג
באיש כבאשה ת"ל שתי תרים או שני בני יונה שנים
הוא מביא אינו מביא ארבעה" אשר תשיג ידו" מאש
תשיג ידו את אשר תשיג ידו מה ת"ל שיכול אימתי
אני אומ' יביא קרבן עני בזמן שהוא עני מתחלה
היה עשיר והעני מנין ת"ל אשר תשיג ידו מאשר
תשיג ידו את אשר תשיג ידו מכאן אמרו היה עשיר
והעני או עני והעשיר הכל הולך אחר המכשיר ואיזה
זה המכשיר זה האשם" היה עשיר בשעה שהקריב
אשמו והעני משלם קרבן עשיר היה עני בשעה
שהקריב אשמו והעשיר ישלם קרבן עשיר לא העשיר
ישלם קרבן עני" תנן התם מצורע עני שהביא קרבן
עשיר יצא ועשיר שהביא קרבן עני לא יצא" מביא
אדם על ידי בנו ובתו ועל ידי עבדו ושפחתו קרבן עני
ומאכילן בזבחים ר' יהודה אומ' אף על ידי אשתו
מביא קרבן עשיר מפני שגופה כגופו וכן כל קרבן
שהיא חייבת' תנו רבנן שני מצורעין שנתערבו
קרבנותיהן ונקרב דם שלאחת מהן לאחר החטאות

ומת אחד מן המצורעין זו שאלו אנשי אלכסנדריא את ר'
יהושע ואמ' להן להביא חטאת בהמ' אינו יכול שאין חטא'
בהמ' באה על הספק וחטאת העוף אינו יכול שהעשיר
שהביא קרבן עני לא יצא וכיצד יעשה יכתוב נכסיו
לאחר ויביא קרבן עני ונמצא עני מביא חטאת העוף
אמ' להן ר' יהושע עכשו שאלתם דבר שלחכמה" זאת
תורת אשר בו נגע צרעת" המודה צרעת שנכתב בה
חמש תורות זאת תורת נגע צרע' בבגדים" זאת
תה' תורת המצורע" זאת תור' אשר בו נגע צרע'" זאת
התו' לכל נגע הצר' זאת תורת הצרע'" למלך שכל
המספר בלשון הרע הרי הוא כעובר על חמשה חומשי
תורה ואמ' ר' שמעון מאי דכת' עונותיו ילכדונו את
הרשע ובחבלי חטאתו יתמך רשע זה בעל לשון
הרע והקב"ה לוכדו בייסורין שמא ירגיש ויחזור הא
כיצד כל המספר בלשון הרע בתחלה משתנין קורות
ביתו אם חזר בו וטיהר את הבית לא חזר בו ונתץ
את הבית והתחילו כלי העור שלו להשתנות אם חזר
בו וכבס וטהר לא חזר בו באש תשרפנו והתחילו בגדיו
להשתנות אם חזר בו וכבס וטהר לא חזר בו ושרף
את הבגד והתחילו בגופו להשתנות אם חזר בו וטיהרו
הטין מספחת היא לא חזר בו בדד ישב מחוץ למחנ' מושבו"
כדי שלא ימצא מי יספר לו לשון הרע ונמצא דווי על
נפשו ונפשו דוה עליו" א"ל חונא ור' יהושע בר אבון
ור' זכריה חתניה דר' לוי בשם ר' לוי אין בעל הרחמים נוגע
בנפשות תחלה ממי אתה למד מאיוב ומלאך בא אל
איוב ויאמ' אמ' רב חמא בר חנינא נעשה לו מעין
דוגמת העולם הבא היך דכת' ונגש חורש בקוצר ודרך
ענבים במושך הזרע אף כאן הבקר היו חורשות
והאתונות רועות על ידיהן ותפול שבא ותקחם ואמלטה
רק אני לבדי מיעוט עד שהוא מדבר ונלקה היה אמ'
ל' יודע עוד לבדי. עוד לבדי להגיד לך אף הוא כיון שהיה
מכיר בשורות מת' וכת' עוד זה מדבר וזה בא
ויאמ' כשדים שמו שלשה ראשים אמ' ר' שמעון
בר נחמן כיון ששמע איוב כך התחיל מכניס חיילותיו
למלחמה עליהן דכת' ט' חצרון המן רבה ובוז משם

יחתכו אמ׳ איזב אומה בזוה שבאוטות הם חרץ כשרים
מהוא קבור ליתן אימות ועלוטון שאמרו לו איש אלהים
נפלה מן השמ׳ אמ׳ ואם שמים היא מה אני יכול לעשות
מיד ואחים לא איצא מיר סתה ואחר כך ויך את איוב בשחין
רע ויקח לו חרש להתגרד בו אף במחלון וכליון וכל׳
בתחלה מתו סוסיהם וחמוריהם וגמליהם ואחר כך מת
הוא וימת אלימלך איש נעמי ואחר כך וימותו גם שני
מחלון וכליון אף בנגעים הבאין על האדם כן בתחלה
הוא מתחיל בביתו אם חזר בו טעונין חליצה חלצו
את האבנים ואם לא חזר טעונין נתיצה ונתץ את הבית
ואחר כך מתחיל בבגדיו אם חזר בו טעונין קריעה
וקרע אותו מן הבגד ואם לא חזר בו טעונין שריפה
ושרף את הבגד או את השתי ואחר כך הוא מתחיל
בגופו אם חזר בו יוצא ובא לו ואם לא חזר בו בדד
ישב מחוץ למחנה מושבו" אף במצרים נגעה מתחרין
בממונם דכת׳ ויך גפנם ותאנתם וישבר עץ גבולם
ואחר כך ויך כל בכור בארצם" וידבר כי תבאו יכול
משבאו לעמון ומואב ת״ל אשר אני נותן לכם לא עמון
ומואב לאחזה עד שיכבשו מנין אתה אומ׳ כיבשו אבל
לא חילקו חילקו למשפחות ולא חילקו לבתי אבות חילקו
לבתי אבות ואין כל אחד ואחד מכיר את שלו"
ונתתי נגע צרעת אמ׳ ר׳ יהודה וכי בשורה להן שהן באין
עליהן נגעים אלא לא בא אלא להזהיר על לשון הרע
שאם יכשל אדם בה קנס שמחריב את ביתו ואת גופו
ונתתי שלא תאמ׳ דבר זה מקרה נקרא או שלא תאמ׳
דבר זה ממנהגו של עולם אלא ונתתי שהשמים האמור
בבגד ובבתי׳ איני אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהיר
מלשון הרע" ונתתי נגע צרעת מאחר הדיבור ואילך
מכאן אמרו כל הבתים מיטמאין בנגעים חוץ
משלגויים הלוקח בתים מן הגוי יראו בתחלה
בבית בית אחוזתכם להוציא בית עכו״ם בית טריבוץ"
בבית ארץ בית המחובר לארץ" פרט לבית הבנוי ב׳
בספינה ובאסכריה על ארבע קורות שאינו מיטמ׳
בנגעי׳ אין ירוש׳ מיטמא בנגעים אמ׳ ר׳ יהודה אני
לא שמעתי אלא בית המקדש בלבד" תנו רבנן עשרה

אי יכול אפלו

הבנוי על ארבע עמודים ת״ל בבית ארץ הואיל והוא מחובר בארץ עד היסוד
הלי הוא מיטמ׳ בנגעי׳" אחזתכם אחוזה מיטמאה בנגעים אין ירוש׳

דברים נאמרו בירושלם אין הבית נחלט בה ואין
מביאה עגלה ערופה ואינה מיטמאה בנגעים
ואין נעשית עיר הנדחת ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות
ואין עושין בה כבשונות ואין עושין בה אשפתות
ואין עושין בה גנות ופרדסות חוץ מגנות ורדין שהיתה
שהיתה מימות נביאים הראשונים ואין מגדלין בה
תרנגלין ואין מלינין בה את המת" אין הבית נחלט
בה דכת׳ לקונה אותו לדרתיו ואין ירוש נתחלקה לשבטים
ואין מיטמאה בנגעים" ואין נעשית עיר הנדחת
דכת׳ באחת עריך ואין ירושלם נתחלקה לשבטים"
ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות משום אהל
הטומאה ואין עושין בה כבשונות משום קוטרא
ואין עושין בה אשפתות משום שרצים ואין עושין
בה גנות ופרדסות משום סרחא ואין מגדלין בה
תרנגלין מפני קדשים ואין מלינין בה את המת
משום יקרא" תנא הוסיפו עליהן אין מעבירין
עליהן עצמות מת ואין משכירין בה בתים ואין
נותנין בה מקום לגר תושב ואין מקיימין בה
קברות חוץ מקברי בית דוד וקבר חולדה הנביאה
שהיו בה מימות נביאים הראשונים" אחזתכם ר׳
ישמעאל אומ׳ אחזתכם מיטמא בנגעים אין אחוזת
גוים מיטמא בנגעים כשם שאין אחוזתן מיטמא
בנגעי׳ כך אין בגדיהן וגופן מיטמא בנגעי׳" ובא
אשר לו הבית שלא ישלח ביד שליח יכול אפי׳ זקן
אפי׳ חולה ת״ל ובא והגיד לכהן ידקדק הכהן כיצד
בא הנגע לביתו לאמ׳" ואמר לו הכהן דברי כיבושין
בני אין הנגעי׳ באין אלא על לשון הרע שכן מצינו
במרים שלא נענשה בצרעת אלא על לשון הרע
שנ׳ השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות" זכור
את אשר עשה יי׳ אלהיך למרים" וכי מה ענין זה לזה
אלא מלמד שלא נענשה אלא על לשון הרע והלא
דברים קל וחומ׳ מה אם מרים שדיברה שלא בפני
משה כך נענשה על אחת כמה וכמה המדבר
בגנותו של חבירו בפניו" ר׳ שמעון אומ׳ אף על
גסות הרוח הנגעי׳ באין שכן מצינו בעזיה מלך

יהו

יהודה שכ' ופחדקתו גבה לבו ונאמ' ויזעף עוזיהו והצרעת זרחה במצחו" נגע מה ת"ל כנגע אפלו תלמיד חכמים ויודע שהוא נגע לא יגזור ודאי ויאמר נגע נראה לי בבית. לא כנגע נראה לי בבית" כנראה לי לא לי ולכבודי מכאן אמרו בית אפל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו" בבית להביא את הצבוע" בבית להביא את העליה בבית מתוכו הוא מיטמא ואינו מיטמא מאחוריו"

וצוה הכהן ופנו" הצווי בכהן והפנוי בכל אדם" ופנו את הבית אפלו חבילי עצים אפלו חבילי קנים מעכבין דברי ר' יהודה ר' שמעון אומ' עסק הוא לפנוי אמ' ר' מאיר וכי מה מיטמא לו אם תאמ' כלי עצו ובגדיו ומתכתו מטבילן והן טהורין ועל מה חסה התורה על כלי חרסו ועל כפו ועל טפוז אם כך חסה התורה על ממונו הבזוי קל וחומ' על ממונו החביב אם כך על ממונו קל וחומ' על נפש בנו ובנותיו אם כך על של רשע קל וחומ' על של צדיק" בטרם יבא הכהן לראות את הנגע לא לראות את הפנוי" ולא יטמא כל אשר בבית מה ת"ל לפי שמצינו בבכנס לבית המנוגע שאינו מטמא בגדים עד שישהה כדי אכילת פרס יכול אף הן שם כלים מקופלין ומונחין על כתיפו כלים מקופלין ומונחין בתוך הבית יכול לא יהיו טמאין עד שישהה כדי אכילת פרס ת"ל ולא יטמא כל אשר בבית מיד"

ואחר כן אחרים כי יצא בהן ר' אומ' אם ממתינין לו לדבר הרשות לו ימתינו לא לדבר מצוה וכמה היא מצותו כגון חתן נותנין לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל"

וראה את הנגע יכול כגליס ת"ל וראה את הנגע והנה הנגע מלמד שאין הבית מיטמא אלא בשני גריסין בקיר קירות הרי שנים והבית הוא אומ' בקיר קירות הרי ארבעה מלמד שאין הבית מיטמא אלא בארבעה כתלים מכאן אמרו בית עגול בית טריגון אינו מיטמא בנגעים" או בקירות יכול עד שיראה כשני כתלים כדברי ר' אלעזר בי' ר' שמעון שהיה ר' אלעזר בי' ר' שמעון אומ' עד שיראה כשני גריסין על שתי אבנים בשני כתלים בזוית ארכו פשכב

גריסין ורחבו כגריס ת"ל ומראיהן שפל מן הקיר אפלו בכותל אחד או יכול אפלו נראה באבן אחת יהא טמא ת"ל וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע אין פחות משני אבנים הא אינו מיטמא עד שיהיה שיעור שני גריסין על שתי אבנים אפלו בכותל אחד אם כן למה נאמ' קירות קירות שאינו מיטמא עד שיהיה כל קיר וקיר ראוי לטמאה מכאן אמרו כמה אבנים יהיו בו ר' ישמעאל אומ' ארבעה ר' עקיבה אומ' שמונה של ישמעאל אומ' עד שייראה כשני גריסין על שתי אבנים או על אבן אחת ר' עקיבה אומ' עד שיראה כשני גריסין על שתי אבנים ולא על אבן אחת" בית שאחד מצדדין מחופה בשיש ואחד בסלע ואחד בלבנים ואחד בעפר טהור" בית שלא היה בו אבנים ועצים ועפר ונראה בו נגע ואחר כך הביא בו אבנים ועצים ועפר טהור" בקירות הבית נאמ' כאן טיחה ונאמ' להלן בסוף ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית לימד שאין הבית מיטמא בנגעים עד שיהיה בו אבנים ועצים ועפר" כמה עצים יהיו בו כדי ליתן תחת השקוף ר' יהודה אומ' כדי לעשות סנדל לאחורי השקוף" עפר כדי ליתן בין פצים לחבירו" בקירות הבית לא בקירות הגינה ולא בקירות האיבוס ולא בקירות המחצב ולא בקירות המגורה הא אינו מתטמא עד שיהיה בית דירה" הבית אין בית פחות מארבע אמות על ארבע אמות" שקערורות שוקעות במראיהן" יקרקרות או אדמדמות הירוק שבירוקין והאדום שבאדומין" ומראיהן שפל מן הקיר לא ממש"

ויצא הכהן מן הבית יכול ילך לתוך ביתו ויסגיר ת"ל מן הבית עד שיעקר כולו הא כיצד עומד בצד השקוף יכול הכהן לתוך ביתו והסגיר עמד תחת השקוף והסגיר עומד על פתח הבית שהנגע בתוכו והסגיר לא יהיה מוסגר ת"ל והסגיר את הבית מכל מקום" ושב הכהן בשביעי יכול בין ביום בין בלילה ת"ל ביום לא בלילה"

וראה והנה פשה זה פשיון הסמוך כל שהוא ומנין לרבות את כל הרחוק ת"ל בבית יכול שהוא ת"ל נאמ' כאן נגע ונאמ' להלן נגע מה נגע אמור להלן כגליס אף כאן כגליס" במצאת אומ' הפשיון

הסמוך כל שהוא והלחוק בגליס והחוזר כשני גריסין"
בקירות הבית אפלו בקיר מקירות הבית" וצוה הכהן
וחלצו הצור בכהן והחליצו בכל אדם" וחלצו מלמד
ששניהן מחלצין מכאן אמרו אוי לרשע ואוי לשכנו
שניהן חולצין שניהן קוצעין שניהן מביאין את האבנים
אבל הוא לבדו מביא את העפר שנ' ועפר אחר יקח
וטח את' אין חבירו מיטפל עמו בטיחה" יכול אף
כותל הסמוך לאויר יהו שניהן חולצין ת"ל אחר חלצו
את האבנים הא כיצד הכותל שבינו לבין חבירו שניהן
חולצין הכותל הסמוך לאויר הוא לבדו חולץ" וחלצו
אבנים יכול יחלוץ בו שתי אבנים יקיים בו מצות
חליצה ת"ל אשר בהן הנגע או אשר בהן הנגע יכול
אפלו לבנים ת"ל אבנים הא עד שיאמרו שני כתובים אם
לאו לא שמענו" והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר" אתן
חוץ לכל העיר ואין אדם חוץ לכל עיר אלא חוץ לכל עיירות
המוקפות חומה בלבד" אל מקום טמא שיהא מקומו
טמא מלמד שהן מטמאין בביאה כיצד נכנס כזית
מהן לבית טהור נטמא כל אש בבית" ואת הבית יקציע
יכול מבפנים ומבחוץ ת"ל מבית או מבית יכול מן
הקרקע ועד הקורות ת"ל סביב לא אמרתי אלא סביב
לנגע" ושפכו אשר הקצו יכול צרורות ת"ל עפר או
עפר יכול אף הגושר ת"ל אשר הקצו הא עד שיאמרו
שני כתובים ואם לאו לא שמענו" ולקחו אבנים אין
פחות משתי אבנים והביאו אל תחת האבנים מכאן
אמרו אין חולצין פחות משתים ואין מביאין פחות
משתים ואינו מביא לא אחת תחת שתים ולא שתים
תחת אחת אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש
תחת ארבע ארבע תחת ארבע תחת שלש תחת שתים"
ולקחו אבנים יכול יטול אבנים מצד זה ויביאן
לצד זה ת"ל אחרות יכול אפלו קורמירין ואפלו לבנים
ת"ל אבנים עד שיאמר שני כתובים ואם לאו לא
שמענו" ועפר לרבות כל משמע עפר אף טורד
אפלו חרסית" יכול יטול עפר מצד זה ויביא לצד זה
ת"ל אחר" או אחר יכול אפלו סיד אפלו גבסיס ת"ל
עפר הא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו"

ואם ישוב הנגע ופרח בבית משל חזר איש פלונ
למקומו כשיחזור הנגע לאותן האבנים אין לי אלא מקומו
מנין לרבות את כל הבית ת"ל בבית" יכול כגריס ת"ל
נאמר כאן נגע ונאמר להלן נגע מה נגע אמור להלן
כשני גריסין אף כאן כשני גריסין כמראית או מה הפסין
הסמוך כל שהוא והלחוק כגריס והחוזר בבתים כשני
גריסין אין לי אלא במראיו שלא במראיו מנין ת"ל ופרח
במראיו ושלא במראיו או אינו או' ופרח אלא שלא יהא
טמא עד שיחזור ויפשה ודין הוא טימא בבגדים
וטימא בבתים מה בבגדים טימא את החוזר אף על פי
שאינו פושה אף בבתים יטמא את החוזר אף על פי שאינו
פושה' ומנין אם עמד בראשון ופשה בשני חולץ
וקוצה ונותן לו שבוע שלישי ת"ל ובא הכהן וראה
והנה פשה במה הוא מדבר אם בפושה בראשון הרי
אמור הא אינו אומ' ובא הכהן וראה והנה פשה אלא
את שבא בסוף שבוע ראשון ומצאו עומד ובא
בסוף שבוע שני ומצאו פושה מה יעשה לו הרי אני
דן מה מצינו בפושה בראשון חולץ וקוצה וטח ונותן
לו שבוע אף בפושה בשני חולץ וקוצה וטח ונותן
לו שבוע שלישי" הין אם הקל בפושה בראשון
שהקל בעומד בו נקל בפושה בשני שהרי
החמיר בעומד בו והא פושה כעומד ת"ל ושב הכהן
ובא הכהן הוא שיבה היא ביאה מה שיבה חולץ
וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף ביאה חולץ וקוצה
וטח ונותן לו שבוע" ומנין אם עמד בזה ובזה
חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ת"ל ובא הכהן
ואם בא יבא במה הוא מדבר אם בפושה בראשון
הרי אמור ואם בפושה בשני הרי אמור הא אינו
אומ' ובא ואם בא יבא אלא את שבא בסוף שבוע
ראשון ובא בסוף שבוע שני וראהו והנה לא פשה
זה העומד מה יעשה לו וטיהר הכהן את הבית יכול
יפטור וילך לו ת"ל כי נרפא הנגע לא טיהרתי אלא את
הרפוי" מה יעשה לו הריני דן מה מצינו בפושה
בשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע הין אם החמיר
בפושה בשני שהרי החמיר בפושה בראשון נחמיר

בעומד בשני שהרי היקל בעומד בראשון ויהא העומד
בפושה ת"ל ובא ואם בא יבוא הכהן שתי ביאות ביאה
אמורה למעלן וביאה אמורה למטן מה ביאה אמורה
למעלן חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף ביאה
אמורה למטן חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע
משום ר' ישמעאל אמרו נאמרה צרעת ממארת בבגדים
ונאמרה צרעת ממארת בבתים מה צרעת ממארת
אמורה בבגדים עשה את העומד בשני כפושה בשני
אף צרעת ממארת אמורה בבתים נעשה את העומד
בשני כפושה בשני" שיכול אין לי אלא חוזר ונותץ
אלא אחר הפושה בראשון ומנין לרבות את החוזר אחר
הפושה בשני ואחר העומד בשני ת"ל אחר חלץ את
האבנים שאין ת"ל ואחרי הקצות את הבית ואחרי הטוח
וכי יש חליצה שאין עמה קציצה וטיחה חסכן למה
נאמ' אחרי הקצות את הבית ואחרי הטוח אלא לרבות
את החוזר אחר הפושה בשני ואחר העומד בשני
ומנין לכהה בשני וההולך לו קולפו והוא טעון ציפרים
ת"ל ולקח לחטא את הבית הלכך אין בית אחר" מכאן
אמרו עשרה בתים הן הכהה בראשון וההולך לו קולפו
והוא טהור הכהה בשני וההולך לו קולפו והוא טעון
צפרים" עומד בראשון ופשה בשני חולץ וקוצה וטח
ונותן לו שבוע חזר נותץ לא חזר טעון צפרים"
עומד בזה ובזה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע
חזר נותץ לא חזר טעון צפרים" אם עד שלא טיהרו
בצפרים נראה בו נגע הלזה יתץ ואם משטיהרו
בצפרים נראה בו נגע יראה כתחלה" צרעת
ממארת תן בו מאירה ואל תיהנה בו אפלו שרץ ועשה
מהן סיר הליהן אסורין בהנייה טמא הוא וכי טהור
היה אלא מה ת"ל לפי שמצינו בבית המוסגר שאין
מטמא אלא מתוכו יכול אף מוחלט כן ת"ל בו טמ'
הוא הוסיף לו טומאה על טומאתו שיהא מטמא
בין מתוכו בין מאחוריו" ונתץ את הבי' את אבניו
ואת עציו ואת כל עפר הבית דבר למוד מסופו מלמ'
שאין הבית מיטמא בנגעים עד שיהו בו אבנים
ועצים ועפר" אבניו שלו עציו שלו מלמד

שהוא גורר ומוציא" אבניו כל אבנים שנבנה עמו
עציו כל עצים שנבנה עמו עפר כל עפר שנבנה
עמו אבניו לא אבני העליה" עציו לא עצי העליה"
עפרו לא עפר העליה מכאן אמ' נראה נגע בבית נותן
את הקורות לעליה נראה בעליה נותן את הקורות לבית"
אבנים לא אבנים שהכניס לו משנבנה עציו לא עצים
שהכניס לו משנבנה עפר הבית לא עפר מתכות
שלו מיכן על המלבנים ועל שדיפי החלונות שאין
ניצלין" אם נאמרו בחליצה למה נאמ' בנתיצה ואם
נאמרו בנתיצה למה נאמ' בחליצה לפי שיש בחליצה
מה שאין בנתיצה ובנתיצה מה שאין בחליצה" בחליצה
האבן שבזוית בזמן שהוא חולץ חולץ את כולה
ובזמן שהוא נותץ נותץ את שלו ומניח את של חבירו
ובנתיצה נותץ את האבנים שיש בהן נגע ואת האבנים
שאין בהן נגע ובחליצה אינו חולץ אלא אבנים שיש
בהן נגע הא לפי שיש בחליצה מה שאין בנתיצה
ובנתיצה מה שאין בחליצה צרך לומ' בחליצה וצרך
לומ' בנתיצה" תנא בית המנוגע לא היה ולא
עתיד להיות ולמה נכתב אמ' לחמנה דרוש וקבל
שכר כמאן אזלא כר' לעזר בר' שמעון דתנן ר'
לעזר בר' שמעון אומ' לעולם אין הבית מיטמא
בנגעים עד שיראה בו כשני גריסין על שתי אבנים
בשני כתלים בזוית ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס
מאי טעמא דר' לעזר בר' שמעון כת' קיר וכת' קירות
איזה הוא קיר שהוא בקירות הוי אומ' זה זוית"
תניא אמ' ר' לעזר בר' צדוק מקום היה בתחום עזה
והיו קורין אותו חורבתא סגירתא אמ' ר' שמעון בן יהוד'
איש כפר איכוס פעם אחת הלכתי לגליל וראיתי
מקום שמציינין אותו אמרו אבנים מנוגעות פינו
לשם" תנא בית מנוגע לא היה ולא נהיה אמ' ר'
נתן אני פניתי את הבנין עיר הנדחת לא היתה ולא
נהיתה" ר' נתן אומ' אני עמדתי על תלה" בן סורר ומורה
לא היה ולא נהיה אמ' ר' נתן אני ראיתי את בוצלין ישבת
בצותרינו ועמדתי על קברו" נשך הגדול לא היה ולא
נהיה אמ' ר' נתן אני ראיתי את בוצלין" איוב לא

היה ולא נבנה אמ' כהן הנראתי את בני בנין"
והבא אל הבית משיכניס ראשו ורובו" ימי הסגר
אותו לא ימים שקילף את נגעו או יכול שאני מוציא
את המחלט שקילף את נגעו ת"ל כל ימי" יטמא
עד הערב מלמד שאינו מטמא בגדים יכול אפלו
שהה כדי אכילת פרס ת"ל והאוכל בבית יכבס את בגד'
אין לי אלא האוכל השוכב מנין ת"ל והשוכב בבית' יכבס
את בגדיו אין לי אלא אוכל ושוכב מנין לרבות יושב
עומד ת"ל יכבס את בגדיו ריבה אם סופינו לרבות
היושב והעומד למה נאמ' האוכל והשוכב אלא ליתן
שיעור לאוכל כיושב כדי שיאכל השוכב וליתן שיעור
לשוכב כדי שיאכל וכמה הוא שיעור אכילה כדי
אכילת פרס פת חטים לא פת שעורים מוקב ואוכלו
בליפתן נמצאת אומ' נכנס לבית מנוגע וכליו
מוטלין על כתיפו וטבעתו וסנדלו נתונה בכפו
הוא והן טמאין מיד נכנס והוא לבוש בגדיו וסנדלו
ברגלו וטבעותו בידו הוא טמא מיד והן טהורין
עד שישהה כדי אכילת פרס" כל כיבוס בגדים
בתו' להחמיר קל וחומ' ללבוש יותר מן המקופל
וזה להקל אפלו לבוש עשרה סובריקין ועטוף
עשרה פלונות כולן טהורין עד שישהה כדי
אכילת פרס' יכול הבהמ' והגוי יהו מצילין בגדי'
בבית המנוגע ת"ל יכבס בגדיו ריבה כמלאת' אומ'
המטמא בגדים מציל בגדים בבית המנוגע
עד שישהה אבל הבהמ' והגוי שאין מיטמאין
בגדים אינן מצילין בגדי' בבית מנוגע כמלאת
אומ' גוי ובהמ' שנכנסו לבית מנוגע והן מלובשין
בגדים הן טהורים וכלים שעליהן טמאין מיד"
והשוכב בבית וג' לרבות את העומד בפנים ופשט
ידו לחוץ וטבעותיו בידו אם שהה כדי אכילת
פרס טמאות' היה עומד בחוץ והכניס ידו לפנים
וטבעות בידו ר' יהודה מטמא מיד וחכמי' אומ'
עד שישהה כדי אכילת פרס אמרו לו לר' יהודה
מה אם בזמן שכל גופו טמא לא טימא את מה
שעליו עד שישהה כדי אכילת פרס" אמ' להן ר'

יהודה מטיננו שיפה כוח הטומאה להיות יתר מן
הטהור שהרי ישנו מקבלין טומאה ומצילין בגדי'
בבית מנוגע עד שישהו והבהמ' והגוי שאינן
מקבלין טומאה אינן מצילין בגדים בבית המנוגע
אלא טמאין מיד אמרו לו אין מביאין ליש' מגוי'
ובהמ'" וטיהר את הבית כי נרפא הנגע" לימד שהבית
צריך טהרה אחר שנרפא טהרת אדם שהייתי אומ'
בתים כבגדים מה בגדים אין צריכין טהרה כך
הבתים אלא זוכית אדם שאינו לא כבגדים ולא
כבתים ת"ל וטיהר את הבית" ולקח לחטא את
הבית כסדר האמור בטהרת אדם כן הוא סדר
טהרת בתים אלא שבאדם מזה על אחורי ידו
ובבית על משקופו מבחוץ" ושלח את הצפור החיה
אל מחוץ לעיר ר' יוסי הגלילי אומ' צפור שחייה
חוץ לכל עיר ואילו זו זו דרור" וכפר על הבית
וטהר אם נאמרו במצורע למה נאמרו בבתים
ואם נאמרו בבתים למה נאמ' במצורע אלא
לפי שיש במצורע מה שאין בבתים ובבתים
מה שאין במצורע צריך לומ' במצורע וצריך
לומ' בבתים" זאת התורה לכל נגע הצרעת
הקיש צרעת עור בשר לנתק וצרעת בגדים
לבתים ומראה שאת למראה ספחת וספחת
לבהרת לומ' לך כל כהן שאינו בקי בכולן לא
יראה את הנגעים עד שיהא בקי בהן ובשמותיהן"
ר' אומ' ולמה בא ביום מלמד שביום הוא מטמא
וביום הוא מטהר חנניה בן חכינאי אומ' ולמה
בא להודות מלמד שאינו רואה את הנגעים עד
שיודנו לבו" וידבר ייי אל משה ואל
אהרן דברו אל בני ישר' מיטמאין בזיבה
אין הגוים בזיבה אע"פ שאינן מיטמאין בזיבה
אבל גזרו עליהן שיהו מטמאין כזבים בין
ראו בין לא ראו וטומאתן מדבריהם לפי כך
אין שורפין עליהן את התרומה ואין חייבין
עליהן על ביאת המקדש" או בני ישר' אין לי
אלא בני ישר' מנין לרבות את הגרים ואת

העצרים ת"ל ואמרת אליהם" איש אין לי אלא איש ומנ'
לרבות את האשה ואת הקטן ת"ל איש איש דברי ר'
יהודה ר' ישמעאל בנו שלר' יוחנן בן ברוקה אומ' הרי
הוא אומ' והזב את זובו לזכר ולנקבה לזכר כל
שהוא זכר בין גדול בין קטן ולנקבה כל שהיא נקבה
בין גדולה בין קטנה" כי יהיה מן הדיבר ואילך הלא
דין הוא טימא בנגעים וטימא בזבים מה נגעים
פטר בהן לפני הדיבר אף זבים יפטור בהן לפני הדיבר
קל וחומ' ומה אם נגעים שטימא בהן אונסין פטר
בהן לפני הדיבר זבים שלא טימא בהן אונסין אינו
דין שיפטור בהן לפני הדיבר לא אם אמרת בנגעים
שאין טומאתן וטהרתן אלא בכהן תאמ' בזבים שטומאתן
וטהרתן בכל אדם הואיל וטומאתן וטהרתן לא יפטור
בהן לפני הדיבר ת"ל כי יהיה מן הדיבר ואילך" כי
יהיה זב יכול אפלו זב מכל מקום מחוטמו מפיו
מבית נקבותו יהא טמא ודין הוא טימא בזב וטימא
בזבה מה זבה מקום שהוא מיטמא בטומאה קלה
מיטמא טומאה חמורה אף הזב מקום שהוא מיטמא
טומאה קלה מיטמא טומאה חמורה" לא אם אמרת
בזבה שאינה מיטמאה אלא בשלש ראיות ימים תאמ'
בזב שהוא מיטמא בשלש ראיות ביום אחד הואיל
והוא מיטמא בשלש ראיות ליום אחד יטמא מכל
מקום ת"ל זב מבשרו לא כל בשר אחד שאמרתי הלא
זכיתי לדון טימא בזב וטימא בזבה מה זבה מקום
שהוא מיטמא טומאה קלה מיטמא טומאה חמורה
אף הזב מקום שהוא מיטמא טומאה קלה מיטמא
טומ' חמורה" מבשרו עד שתצא טומאתו חוץ לבשרו
הלא דין הוא מה אם הזבה שאינה מיטמאה אלא
בשלש ראיות לשלשה ימים מיטמאה מבפנים כבחוץ
זב שהוא מיטמא בשלש ראיות ליום אחד אינו
דין שיטמא בפנים כבחוץ ת"ל מבשרו עד שתצא
טומאתו חוץ לבשרו" מבשרו לא מחמת דבר
אחר" מכאן אמרו בשבעה דרכים בודקין את הזב
עד שלא נזקק לזיבה במאכל ובמשתה במשא
בקפיצה בחולי במראה ובהרהור" הרהר עד שלא

ראה או ראה עד שלא הרהר ר' יהודה אומ' אפלו ראה
בהמ' חיה ועוף מתעסקין זה עם זה אפלו ראה בגדי
צבע האשה ר' עקיבה אומ' אפלו כל מאכל בין רע
בין יפה ושתה כל משקין אמרו לו אין כאן זבים
מעתה אמ' להם אין אחריות זבים עליכם" משנזקק
לזיבה אין בודקין אותו אונסו וספיקו ושכבת זרעו טמאים
שרגלים לדבר כמה היא זקיקתו לטומאה שתי ראיות
מכאן אמרו לחה נזייה לאשנה בודקין אותו בשניה
בודקין אותו בשלישית אין בודקין אותו ר' אליעזר אומ'
אף בשלישית בודקין אותו מפני הקרבן כיצד בודקין
אותו במאכל ובמשתה כגון שאכל אכילה גסה
או שתה הרבה או שאכל או שתה אוכלין או משקין
המביאין לידי שכבת זרע" ובמשא כגון שנשא
משוי כבד עד שיבע ובקפיצה כגון שקפץ ממקום
למקום או שהוכה על גבו ובחולי כל ימי חליו תולין
כגון שקפץ ממקום למקום
לו ובמראה כגון שראה אשה ונתאוה לבעלה ובהרהור
כגון שהרהר בעסקי בעלה אם קדם אחר מכל אלו
וראה זוב תולין בו ואינו טמא שנ' מבשרו לא מחמת
דבר אחר" זובו טמא לימד על הזוב שהוא טמא
הלא דין הוא מה אם הזב שהזוב גורם לו טומאה
הרי הוא טמא הזוב שגרם לטומאה אינו דין שיהא
טמא" שעיר המשתלח יוכיח שגרם לטומאה
והרי הוא טהור אף אתה אל תתמה על הזוב שאעפ"י
שגרם לטומאה לא יהא טמא ת"ל זובו טמא לימד
על הזוב שהוא טמא" יכול הדם היוצא מן האמה
שלו יהא טמא ת"ל הוא הוא טמא אין הדם היוצא
מן האמה שלו טמא אלא טהור אין לי אלא זובו
מימי רגליו מנין ודין הוא מה אם הרוק שהוא יוצא
ממקום טהרה הרי הוא טמא מימי רגלים שהן
יוצאין ממקום טומאה אינו דין שיהו טמאין הדם
היוצא משם יוכיח שהוא יוצא ממקום טומאה
והרי הוא טהור אף אתה אל תתמה על מימי רגלים
שאעפ"י שהן יוצאין ממקום טומאה לא יהו טמאין
ת"ל וזאת לרבות מימי רגלים וזאת לרבות שכבת
זרעו שאי אפשר לה מצחצוחי זוב יכול הזיעה

והלחה הסרוחה והלעי יהוו טמאין ת"ל הוא חוציא
את אלו שאינן מטמאין ת"ל זאת נמצאת אומר
תשעה משקין בזב הזיעה והלחה הסרוחה והרעי
טהורין מכלום דמעת עינו ודמעת מגפתו וחלב
האשה מטמאין טומאת משקה זובו ורוקו ומימי
רגליו מטמאין טומאה חמורה והוא הדין לשכבת
זרעו וכי מה בין שכבת זרע לזוב אלא שכבת זרע
לבנה קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת וזוב דומה למי
בצק תמוה וגזוב בגדר דוכר כמו בצק שלשעורים
דומה כלובן ביצה המוזרת ואינו קשור ולא ורק הנחה
וזה מחולל שיש באחרי הזרע זכתלל התוף בשרה עליו
תורה שיהא מטמא טומאה חמורה עד שיטהר"
וזאת תהיה טומאתו בזובו טומאתו בזובו תלויה ואינה
תלויה בימים הלא דין הוא מה אם הזבה שהיא מטמאה
את בועלה אינה מיטמא אלא בשלש ראיות לשלשה
ימים זב שאינו מטמא את שהוא בועל אינו דין
שלא יטמא אלא בשלש ראיות לשלשה ימים ת"ל
וזאת תהי' טומ' בזובו טומ' בזובו תלויה ואינה תלויה
בימים" זובו רר מלמד שהוא מיטמא בשלש ראיות
אין לי אלא גדולות קטנות מנין ת"ל תהיה אפלו כל שהוא
רר אפלו כל שהוא בשרו אפלו כל שהוא אם נאמ
בגדולות למה נאמרו בקטנות אלא ליתן שיעור
לגדולות שאם ראה אחת מרובה בשלש שהיא כמגרין
לשילוח שהן כדי שתי טבילות וכשני ספוגין הרי זה
זב גמור" ר' אומ' למה הדבר דומה להבל של מאה
אמה ראה בתחלת מאה בסוף חמשים ובסוף
מאה הרי זה זב גמור ראה בתחלת מאה ובתוך
חמשים ובסוף מאה או בתחלת מאה לאחר חמשים
ובסוף מאה אין זה זב גמור" תנו רבנן הזוב אין
לו שיעור אלא אפלו כל שהוא טמא שנאמר החתים
בשרו כל שהוא ניכר בבשרו אמרו כדי חותם פי האמה
ראה ראייה מרובה אם יש בה שיעור טבילה וספוג
כחשבת לו בשתים וטמא היה בה שיעור שתי
טבילות ושני ספוגין כחשבת לו בשלש וטמא
וחייב בקרבן ראה שלש ראיות בשלשה ימים

זה אחר זה הרי אלו מצטרפין ונעשה זב גמור"
וחייב בקרבן הפסיק ביניהן יום אינן מצטרפין" תנן
התם אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש
אלא קרבן הא לענין משכב ומושב וספירת שבעה
זה וזה שוין מנא הני מלי דתניא ר' סימאי אומר
מנה הכת' שתים וקראו טמא שלש וקראו טמא הא
כיצד שתים לטומאה ושלש לקרבן אימא שתים
לטומאה ולא לקרבן שלש לטומאה ולא לקרבן ושלש
לקרבן ולא לטומאה עד שלא ראה שלש ראה שתים
אימא שתים לקרבן ולא לטומאה שלש אף לטומאה
לא סלקא דעתא דתניא וכפר עליו הכה' לפני יי' מזובו
מקצת זבים מביאין קרבן מקצת זבים אין מביאין
קרבן הא כיצד עד ראה שלש מביא שתים אינו
מביא או אינו אלא ראה שתים מביא שלש אינו מביא
אמרת עד שלא ראה שלש ראה שתים" ואצטריך גל'
סימאי ואצטריך מתבן דאי מגל' סימאי הוה אמינא
כי קושיין הא משמע לך" מזובו ואי מזובו הוה
אמינא לא ידענא כמה ראיות הא משמע לן ר' סימאי"
מזובו אף מקצת זובו מטמא משכב ומושב מכאן
את שראה שתי ראיות שיטמא משכב ומושב הלא
דין הוא מה אם הזבה שאינה סופרת שבעה לשתי
ראיות מטמא משכב ומושב בשתי ראיות זב
שהוא סופר שבעה לשתי ראיות אינו דין שיטמא
משכב ומושב בשתי ראיות לא אם אמרת בזבה
שהיא מטמאה משכב ומושב בראייה אחת
תאמר בזב שאינו מטמא משכב ומושב בראייה
אחת הואיל ואינו מטמא משכב ומושב בראייה
אחת לא יטמא משכב ומושב בשתי ראיות ת"ל
מזובו אף מקצת זובו מטמא משכב ומושב הא
את הרואה שתי ראיות שיטמא משכב ומושב טמאתו
היא בלובן הוא מיטמא בדם הלא דין הוא מה אם
הזבה שאינה מיטמאה בלובן מיטמאה בדם הלא
דין זב שהוא מיטמא בלובן אינו דין שיטמא בדם
ת"ל טומאתו היא בלובן הוא מיטמא בלובן זבה
שהיא מיטמא בדם אינו דין שתיטמא בלובן

ת"ל טומאתו היא טומאת האיש בלובן וטומאת
האשה בדם" טומטום ואנדרוגינס נותנין עליהן ח'
חומרי האיש וחומרי האיש וחומרי האשה מיטמאין
בלובן כאיש ובדם כאשה וטומאתן בספק לפיכך אין
שורפין עליהן תרומ' וקדשים ואין חייבין עליהן על
טומאת מקדש וקדשין רואה אדם ולובן כאחת שורפין
עליהן את התרומה ואת הקדשים אבל אין חייבין עליהן
על ביאת המקדש ש"נ מזכר עד נקבה תשלחו עד שיהא
זכר ודאי ונקבה ודאית וכן הנוגע באודם ולובן שלהן
כאחד אינו חייב נגעו זה באודם ולובן שלו הרי זה חייב
על ביאת המקדש" כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא
יכול אפלו שכב על אוריינו ועל הרדלת אוציא ת"ל משכב
הראוי למשכב לא האנדריינו ולא הרדלת אוציא את אלו
ולא אוציא מחצלת הקנים ושלחנם ת"ל משכב משכב
המיוחד אין לי אלא המטה והכר מנין הקבוס והלרד החלוק
והטלית והקלסטר ארבעת קבין והתרמל חמשת קבין
והכליתית סאה והחמת של שבעת קבין ת"ל כל משכב רבה
או יכול שאני מרבה הסלור והרף שלנחתומין עריבה
גדולה שהנדות שוכבות בתוכן ת"ל אשר ישכב עליו
המיוחד לשכיבה לא שאומדין לו עמוד ונעשה את
מלאכתינו או יכול שאני מוציא הסבוס והלרד החלוק
והטלית והקלסטר והתרמל והכריתית והחמת ת"ל כל
משכב רבה מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו
אחר שריבה הכת' מיעט מרבה אני את אלו שהן משמשין
שכיבה עם מלאכתן ומוציא את אלו שאינן משמשין
שכיבה עם מלאכתן" וכל הכלי אשר ישב עליו יכול
יכול אפלו ישב על האבן ועל הקורה ת"ל כלי לא אבן
ולא קורה אוציא את אלו ולא אוציא כסא שבגללים
ושלאבנים ושלאדמה ת"ל כלי בכלי המיוחד אין לי אלא
כסא וספסל וקתדרה המיוחדין מנין תיבת הבלנים
ותיבה שפתחה מצדה ועריבה משבי לוג ועד תשעת
קבין שנסדקה שאינו יכול להרחיץ בה רגלו אחת ת"ל
כל כלי ריבה יכול אפלו כפה סאה וישב עליה תיקב
וישב עליו ת"ל אשר ישב עליו המיוחד לישיבה לא
שאומ' לו עמוד ונעשה את מלאכתינו או יכול שאני
מוציא תיבת הבלנים ותיבה שפתחה מצדה ועריבה
שנסדקה ת"ל כל כלי ריבה מה ראית לרבות את אלו ולהוציא
את אלו אחר שריבה הכת' מיעט מרבה אני את אלו שהן
משמשין ישיבה עם מלאכתן ומוציא את אלו שאינן
משמשין ישיבה עם מלאכתן" אין לי אלא בזמן ששכב
על המשכב וישב על המושב מ"נ שכב על המושב
וישב על המשכב עומד נתלה נשען ת"ל יטמא יטמא
ריבה" הזב לא בעל קרי הלא דין הוא הזב שטומאתו
ממקור ובעל קרי טומאתו ממקור מה הזב מטמא
משכב ומושב אף בעל קרי מטמא משכ' ומושב ת"ל
הזב לא בעל קרי" הזב לא אבן המנוגעת הלא דין
הוא מה אם הזב שאינו מיטמא בביאה מטמא
משכב ומושב אבן המנוגעת שהיא מטמאה בביאה
דין שתטמא משכב ומושב ת"ל הזב לא אבן המנוגעת"
הזב לא המת דין הוא מה אם הזב שאינו מטמא
טומ' שבעה מטמא משכב ומושב המת שהוא מטמ'
טומ' שבעה אינו דין שיטמא משכב ומוש ת"ל הזב
לא המת" ר' שמעון אומ' איש ישכב עליו ואשר ישב
עליו את שיש לו שכיבה וישיבה מטמא מש' ומוש'
אין זה שמת מטמא משכ' ומוש' וזה שאמרו הזב
שמת מטמ' משכ' ומוש' עד שימוק הבשר מדברי תו'
ודבר זה שנו לפני בית דין אמר ר' יהושע בן חנניה הזב
והזבה הנדה והיולדת והמצורע שמתו עד מתי מטמאי'
במשא אמ' להם עד שימוק הבשר מאי במשא שהם
מטמאין משכב ומושב שהן נישאין עליו אפלו מתוך
אבן משמא אמ' להן ענשו שאתם דבר חכמה גזירה
שמא יתעלף אחד מהן וידמו שמת ויטהרו משכבו
ומושבו ועדיין הוא חי לפיכך גזרו על כל מטמ' משכ'
ומושב שאם מתו ועודם בטומאתן שיהוו מטמאין
משכב ומושב כשהן עד שימוק בשרן בית שמאי
אומ' כל הנשים מתות נדות ויהיו מטמאין מש' ומושב
בית הלל אומ' אין נדה אלא מי שמתה נדה מאי טעמייהו
דבית שמאי אי נימא משום דכת' ותחל להי המלכה
מאד ואמ' רב שפיר שהנדה הכא נמי אגב בעתה
דמלאך המות הזיא והא תנן שחדה מסלקת את

הדמים הא לא קשיא בעתא מרפיא פחרא צאמירב"
ואילא הא דתניא בית שמאי אומ' כלה אנשים מתין תבי"ס
וביתה כל אומ' אין זבה מי שמתזב אקרא כן מבשהו
ולא מחמת אנסו לא טעמיהו דבית שמאי כי דתניא
בראשונה היו מטבילין את הכלים על גבי נדות מתות
והיו נדות חיות מתביישות התקינו מטבילין על גבי הכל
מפני כבודן של נדות חיות בראשונה היו מטבילין את
הכלים על גבי זבים מתים והיו זבים חיים מתביישין
התקינו שיהוא מטבילין על גבי הכל מפני כבודן של
שלזבים חיים" ובית הלל אטו כבוד לא גזרינן" ואיש
אשר יגע במש לפי שנ' כל המשכב אשר ישכב עליו הזב
יטמא שומע אני בין שלו בין שלאחרים ת"ל אשר
יגע במשכבו מש כלו הוא מיטמא במדרס אינו שלא
נגע בו אין משכב אחרים מיטמא במדרס אינו שלא
נגעו בו מוכין אמרו גזל משכב ודרס עליו בלא נגיעה
הלי זה טהור ואם נתיאשו הבעלים טמא" גנב משכב
וישב עליו הלי זה טמא שחזקתו שנתיאשו הבעלים
א' שאינן יודעין מי גנבו ואם טרע שעדיין לא נתיאשו
הבעלים הלי הוא טהור" ואיש אש' יגע במשכבו
יכבס בגדיו אדם הנוגע במשכב מטמא בגדים
אין מש נוגע במשכב מטמא בגדים הלא דין הוא
מה אם במקום שלא נטמא אדם מתחת הזב לטמא
אדם ולטמא בגדים נטמא משכב מתחת הזב לטמא
אדם ולטמא בגדים מקום שנטמא אדם במגע
משכב לטמ' בגד' אינו דין שיטמא משכב במגע
מש לטמא בגד' ת"ל ואיש אשר יגע במש יכבס בגדיו
והנוגע במשכ' מטמא בגדים אין משכב נוגע במשכ'
מטמא בגד' קל וחומ' שיטמא אדם מתחת הזב
לטמא אדם ולטמא בגד' מה אם במקום שלא נטמא
משכב במגע מש לטמא בגדים נטמא אדם במגע
מש לטמא בגד' מקום שנטמא משכב מתחת הזב
לטמא אדם ולטמא בגדים אינו דין שיטמא אדם
מתחת הזב לטמא אדם ולטמא בגד' ת"ל וכל הנוגע
אשר ישב עליו הזב יטמא" משכב מיטמא מתחת
הזב לטמא אדם ולטמא בגד' אין אדם מיטמא

מתחת הזב לטמא אדם ולטמא בגדים משכב במשכבו
כל זמן שהוא משכב הא אם נשבר טהור הלא דין הוא
מה אם כלי חרש שאין לו טהרה מטומ' נשבר טהור
משכב שיש לו טהרה מטומ' אם נשבר לא יהא טהור
לא אם אמרת בכלי חרש שאינו נעשה אב לטומאה
לטמא אדם ולטמא בגדים תאמ' במשכב שהוא
נעשה אב הטומ' לטמא אדם ולטמא בגדים הואיל
והוא נעשה אב הטומ' לטמא אדם לטמא בגדים
אם נשבר לא יהא טהור ת"ל משכבו במשכבו אם נשבר
טהור מכאן אמרו מטה שהיתה טמאה מדרס ומטה
קצרה ושתי כרעים טמאה שעדיין צורתה עומדת
ניטלה ארוכה ושתי כרעים או שקצץ שני לשונות
באלכסון או שתי כרעים באלכסון או מיעטן פחות מטפח
הלי זו שבורה וטהורה" במשכבו לא בזבל היוצא
מן המטה פחות מחמשה או יתר על עשרה או יכול
שאני מוציא מחמשה ועד עשרה ת"ל טמא" במשכבו
לא בכמין היוצאין מן הקשר חוץ לשלש אצבעות
או יכול שאני מוציא משלש ולמטן ת"ל טמא" במשכבו
לא הגזול או יכול שאני מוציא את הגנוב ת"ל טמא
ל' שמע את ומ' במש לא בגנוב או יכול שאני מוציא את
הגזול ת"ל טמא אמרו מה ראית לרבות את זה ולהוציא
את זה אחר שריבה הכת' מיעט מרבה אני את זה
שנתיאשו הבעלים ממנו ומוציא את זה שלא נתיאשו
הבעלים ממנו" ואיש אש' יגע במש' יכבס בגדיו
בשעת מגעו מטמא בגד' פירש אינו מטמא בגדים"
יכבס בגדיו יכול אף העופה ת"ל בגד ובגד בגדים
ריבה לרבות בגד קטן גדול לבן צבועי יכול יטמא
אדם וכלי חרש ת"ל בגד בגד הוא מטמא אינו מטמא
לא אדם ולא כלי חרש מכאן אמרו כל המטמא בגד'
בשעת מגעו מטמא אוכלים ומשקין להיות תחלה
והידים להיות שניות ומטמא שאר כל הכלים כבגד'
ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש לאחר פרישתו
ממטמאין מטמא משקה להיות תחלה והאוכלין
והידים להיות שניות ואינו מטמא בגד' ואין צריך
לומ' אדם וכלי חרש" והיושב על הכלי אשר ישב

עליו הזב יטמא אין לי אלא בזמן שהוא גלוי ונוגע
בו ומנין לעשרה מושבות זה על גבי זה ואפלו על
גבי אבן משמא ת״ל והיושב על אש יש עליו הזב
יטמא מקום שהזב יושב ומטמא ושב הטהור
ויטמא מה הזב מטמא משכב עומד יושב שוכב
נתלה נשען אפלו על גבי אבן משמא כן הטהור
מיטמא שמד שוכב יושב נתלה נשען אפלו על
גבי אבן משמא יותר עליו הטהור בשני דרכים
במגע ובמשא" והנגע בבשר הזב לא בצואה
שעליו ולא בקשין שעליו ולא בשירים ולא בנימים
ולא בטבעות אע״פ שאין יוצאין חוץ יכול שאני
מוציא את השיער ואת הצפורן ת״ל טמא" בבשר
הזב לא בעצם המפרש ממנו ולא בבשר המפרש
ממנו ק״ו וחומ׳ למפרש מן הטהור שיהא טהור הא
מה אני מקיים או בעצם אדם או בקבר זה אבר
המפרש מן החי בין פרקלטין" יכבס בגד׳ ורחץ
במים אם נאמרו בזב למה נאמרו במשכב ואם
נאמרו במשכב למה נאמרו בזב לפי שיש בזב
מה שאין במשכב ובמשכב מה שאין בזב הזב
עושה משכב אין משכב עושה משכב חיבורי
הזב טהורין וחיבורי משכב טמאין הא לפי שיש
בזב מה שאין במשכב ובמשכב מה שאין בזב
צרך לומ׳ בזב וצרך לומ׳ במשכב" וכי ירק הזב"
יכול אפלו לא נגע בו יהא טמא ת״ל בטהור עד שיגע
בו אין לי אלא רקו כיחו ניעו ליחו ומימי האף שלו
מנין ת״ל וכי ירק הזב בטהור יכול מטמא כשהוא
יבש ת״ל וכי ירק עד שיהא כלוח לא כמה הוא לח
שלו כל שישלה בפושרין מעת לעת ויתלח" וכל
המרכב אשר ירכב עליו יכול אפלו רכב על המשכ׳
ועל המושב ת״ל מרכב לא מושב ולא משכב הוצא
אלו ולא אוציא את האכף ת״ל מרכב מרכב
המיוחד איזה הוא מרכב המיוחד זה האשקלונית
ומדוכה המדית ועביט של גמל וטפיט של סוס
ר׳ יוסי אומ׳ טפיט של סוס טמא מושב מפני
שעומדין עליו בקמפון אבל אכף שלנקבה טמא

אין לי אלא בזמן שהוא רוכב עליו ונוגע בו ומנין
לעשרה מרכבות זה על גבי זה ואפלו על גבי אבן
משמא ת״ל וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא"
עד שינשא רובו עליו" וכל הנגע בכל אשר יהיה
תחתיו של זב זה המרכב יכול תחתיו של מרכב"
הוא מה הזב החמור לא טימא כלי שטף אלא במגע
מרכב הקל אינו דין שלא יטמא כלי שטף אלא
במגע מה לזב הקל א״כ הא מה אני מקיים וכל הנגע
בכל אשר יהיה תחתיו תחתיו של זב" יטמא ואינו
מטמא בגדים" והנשא אתם מה ת״ל שיכול אין
לי מטמא במשא אלא מרכב בלבד משכב ומושב
מנין ודין הוא מה אם מרכב שאין מגעו מטמא
בגדים משאו מטמא בגדים משכב ומושב שכן
שמגען מטמא בגדים אינו דין שיהא משאן מטמא
בגדים" גולל ודופק יוכיחו שמגען מטמא בגדים
ואין משאן מטמא בגדים אף אתה אל תתמה על
המשכב ועל המושב שאעפ״י שמגען מטמא בגדים
לא יהא משאן מטמא בגדי׳ ת״ל והנשא אתם לרבות
את המשכב ואת המושב" ר׳ אליעזר אומ׳ והנשא
את מה ת״ל שיכול אין לי מטמא במשא אלא גופו בלבד
מנין זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו
ודם הנדה ת״ל והנשא אתם לרבות את כל האמור
בענין" וכל אשר יגע בו לא בצואה שעליו ולא
בקשין שעליו כאמור למעלן וכל אשר יגע בו
מה ת״ל והלא כבר נאמ׳ והנגע בבשר הזב אלא להלן
באדם הנגע וכאן בכלי שטף" וידיו לא שטף
במים קודם טבילה ומה ת״ל וידיו לפי שנ׳ ורחץ במים
את כל בשרו יכול אף בית הסתרים ת״ל וידיו לא שטף
במים מה ידיו בנראה פרט לבית הסתרים אף כל בשרו
בנראה פרט לבית הסתרים" ומנין לעשות אחר ספרו
שלזב טמא גמור כל זמן שלא טבל ת״ל וידיו לא
שטף במ׳ אפלו לאחר מאה שנה שבימים וטבילה
תלה הכת׳ והוא הדין לנדה וזבה ויולדת" ד״א וידיו
לא שטף במים אמ׳ ר׳ אלעזר בן עזריה מכאן סמכו
לטהרת ידים מן התורה" אמ׳ ליה רבא לרב נחמן

מאי חסמכתא רבה׳ וידיו לא שטף במים הא שטף טהור
טבילה בעי הכי קאמ׳ ואחר שלא שטף טמא אמ׳ רב איד׳
בר אבין אמ׳ ר׳ יצחק בר אשיאן מים ראשנים מצוה מאי
מצוה חובה מאי מצוה אמ׳ אביי מצוה לשמוע דברי חכמ׳
רבא אמ׳ מצוה לשמוע דברי ר׳ אלעזר בן ערך דכת׳ וכל
אשר יג׳ בו הזב וידיו לא שט׳ במ׳ אמ׳ ר׳ אלעזר בן ערך
מכאן סמכו חכמ׳ לנטילת ידים לחולין מן התורה׳ תנו
רבנן טהרת ידים בתחלה תקן שלמה לקודש ובית דינ׳
שעמדו אחריו תקנו אף לתרומה בא ר׳ אלעזר בן ערך
ותיקן אף לחולין אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב ושמואל ואמרי לה
במתניתא והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושי׳
אלו מים אחרונים כי קדוש זה שמן טוב אני׳ אלהיכם
זו ברכה אמ׳ רב יהודה בריה דר׳ חייא מפני מה אמרו
מים אחרונים חובה מלח סדומית יש ומסמא את
העינים אמ׳ אביי ומשתכחא בי קורטא בכורא אמ׳ ליה
רב אחא בריה דרבא לרב אשי כול מלחא מאי אמ׳ ליה
לא מבעיא אמ׳ ר׳ זריקא אמ׳ ר׳ אלעזר כל המזלזל בנטילת
ידים נעקר מן העולם׳ אמ׳ ר׳ חייא בר אשי אמ׳ רב מים
ראשנים צריך שיגביה ידיו למעלה׳ אחרונים צריך
שישפיל ידיו למטה׳ אמ׳ רב אבהו כל האוכל בלא
נגוב ידים כאלו אוכל לחם טמא שנ׳ ויאמר ה׳ אל׳
ככה יאכלו בני ישר׳ את לחמם טמא בגוים׳ כי אתא
רב דימי אמ׳ מים ראשנים האכילו בשר חזיר אחרונים
הוציאו אשה מבעלה׳ כי אתא רבין אמ׳ מים ראשונים
האכילו בשר נבלה אחרונים הרגו את הנפש אמ׳ רב
נחמן בר יצחק וסימנך אתא רב דימי אפקה לאבות
קטלה׳ אמ׳ רב אידי בר אבין אמ׳ ר׳ יצחק בר אשיאן
לא אמרו נטילת ידים לחולין אלא מפני סרך תרומה
ועוד מצוה מאי מצוה מצוה לשמוע דברי חכמ׳
אמ׳ ר׳ אלעזר אמ׳ ר׳ אושעיה לא אמרו נטילת ידים
לפירות אלא משום נקיות סבר מינה חובה הוא וליכא
הא מצוה איכא אמ׳ להו ר׳ אבא אינה לא חובה
חובה ולא מצוה אלא רשות ופליגא דרב נחמן
דאמ׳ רב נחמן הנוטל ידיו לפירות אינו אלא מגסי
הרוח׳ אמ׳ רבא בר בר חנא הוה קאימנא קמיה דר׳

אמי ור׳ אסי ואיתו לקמיהו כלכלה דפירי ואכול בלא
משי ידיהו ולא אהבו לי ובריך חד חד לחודיה שמע
מינה תלת שמע מינה אין נטילת ידים לפירות ושמע
מינה אין מזמנין על הפירות ושמע מינה שנים שאכלו
מצוה ליחלק תניא נמי הכי שנים שאכלו מצוה
ליחלק בד״א שהיו שניהן סופרים אבל אחד סופר
ואחד בור סופר מברך ובור יוצא ידי חובתו׳ תנו
רבנן קידוש ידים במקדש עד הפרק לחולין עד הפרק
לתרומה עד הפרק וכל דבר שחוצץ בגוף חוצץ בנטי׳
ידים בחולין בקידוש ידים ורגלים במקדש אמ׳ רב
עד כאן לחולין עד כאן לתרומה ושמואל אמ׳ עד כאן
בין לחולין בין לתרומה לקולא ורב ששת אמ׳ עד כאן
בין לחולין בין לתרומה לחומרא וכן אמ׳ ר׳ יהושע בן
לוי עד כאן בין לחולין בין לתרומה לחומרא׳ אמ׳ רב
נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהן כל היום אמ׳
להו ר׳ אבונה לבני פקתא דערבות אתון דלא שכיח
לכו מיא משו ידיכו מצפרא ואתנו עליהו כוליה
יומא איבעיא להו מהו לאכול במפה מי חיישינן
דלמא נגעי לא תא שמע ונתנו לו לר׳ צדוק
אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה
ולא בירך ודלמא פחות אוכל פחות מכביצה ולא
בעי נטילה הא כביצה בעיא נטילת ידים תא
שמע׳ שמואל אשכחיה לרב דקא אכיל במפה
אמ׳ ליה עבדין כדין אמ׳ ליה דעתי קצרה׳ סליק ר׳
זירא אשכחינהו לר׳ אמי ור׳ אסי דקא אכלי כבלאיי
חמתות אמ׳ תלי גוברי בי רבנן ליטעו בדרב ושמואל
הא דעתי קצרה קאמ׳ אשתמטתיה הא דאמ׳ רב
תחליפא בר אבימי אמ׳ שמואל התירו מפה לאוכלי
תרומה ולא התירו מפה לאוכלי טהרות ור׳ אמי ור׳
אסי כהני נינהו וכל שכן לחולין׳ תנו רבנן ארבעה
דברים נאמרו בנטילת ידים שיהיו מים כשרים
ושיהיו בכלי ושיהיה בהן רביעית ושיהו מכח גברא
כי אמ׳ ליה רב אשי לאמימר קפדיתו אמאסא אמ׳
ליה אין אחצותא אמ׳ ליה אין אשיעורא אמ׳ ליה
אין מכוח כותן אמ׳ ליה אין׳ אתקין רב יעקב בנהר

פקור נטלא בת לבישתא אתשין רב אסי בנהרדעא
נטלא בת לבישתא" כלי חרש אין לי אלא כלי חרש
מנין לרבות כל כלים נתר ת"ל וכלי חרש" אשר יגע בו
הזב יכול אפילו נגע בו הזב מאחוריו יהא טמא
ודין הוא מה אם במת החמור לא טימא כלי חרש מ
מאחוריו הזב הקל אינו דין שלא יטמא כלי חרש
מאחוריו לא אם אמרת במת שאינו עושה משכב
ומושב הואיל והוא עושה משכב ומושב יטמא כלי
חרש ת"ל מאחוריו ת"ל כאן אשר יגע בו ולהלן כתו'
אשר תבשל בו מה בו האמור להלן מאוירו אף כאן
מאוירו" מאחר שלמדנו שאינו מטמא אותו אלא
מאוירו מה ת"ל אשר יגע בו במגע שהוא בכולו הוי
אומ' זה היסטו" במציאת אומ' אין כלי חרש מטמא
לעולם אלא מאוירו או בהיסט הזב והוא הדין לכל
הכלים שיטמאו בהיסט הזב שנ' וכל כלי עץ ישטף"
ואין לך טומאה שאם היסיטה לאחרים מטמאה
אותן אלא הזב בלבד והוא הדין לזבה ונדה ויולדת
מכאן אמרו הזב והטהו' שישבו בספינה או באסדה
או שרכבו על גבי בהמה אע"פ שאין בגדיהן נוגעין
הילו טמאים מדרס שבועל הבשר על הספסל ועל
הנשיש שלמטה ועל הכלונס בזמן שהן מחגירין
עלו כאילן שכוחו רע ובסוכה שכוחה רע ובסולם
מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש ועל
הקורה ועל הדלת בזמן שאינן עשויין בטיט טמאין"
לא וכל כלי עץ ישטף מה ת"ל אמ' ר' שמעון מה
בא זה ללמדינו אם ללמד שטמא כלי שטף במגע
והלא כבר נאמ' והנגע בבשר הזב יכבס בגדיו אם הנגע
בו מטמא כלי שטף במגע הוא הדין עצמו לא יטמא
כלי שטף במגע אם כן למה נאמ' וכל כלי עץ ישטף
במים אלא אלו אוכלין ומשקין שעל גבי הזב אם למגע
מאבן משמא שיהיו טמאין טומ' מדרס' הלא דין הוא
מה אם במקום שעשה תחתיו משכב אינו דין שלא
נעשה על גביו מדרס ת"ל וכל כלי עץ ישט' במ' כלומר
שהוא עושה על גביו מדרס קל וחומ' על גביו שיעשה
[illegible] ומה אם במקום שלא נעשה תחתיו מדרס

עשה תחתיו' מושב מקום שעשה על גביו מדרס אינו
דין שנעשה על גביו משכב ת"ל וכל המשכב אשר
ישכב עליו הזב יטמא משכב הוא עושה תחתיו ואינו
עושה תחתיו מדרס יכול לא יעשה תחתיו משכב
ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא מלמד שהוא
עושה תחתיו מדרס משכב" במציאות אומ' כל
שתחת הזב אפילו תחת אבן משמא מן האוכלין ומן
המשקין ומשאר כלים כולן טהורין אלא אם כן
היו כלים הראויין למשכב או למושב יהיו אמ' טומ'
ואדם שתחתיו יהיה ראשון לטומ' וכל שיהיה על גבי
הזב בין משכבו בין שאר כלים ובגדי' ואוכלין ומשקין
ואדם ואפילו למעלה מאבן משמא הרי אלו טמאין
מדרס" מאי טומאת מדרס טומ' קלה כמה דאת אמר
קול עלה נדף" וכד אמור רבנן במתנ' ליהוו כודף
לטמא אוכלין ומשקין לא כלים ולא אדם" וכי
יטהר הזב מזובו כשיפסוק מזובו' מזובו ולא מנגעו"
מזובו וספר אף מקצת זובו טעון ספירת שבעה
להביא את שלאחר שתי ראיות שיטען ספירת שבעה
לשתי ראיות זבה תוכיח שהיא מטמא משכב ומושב
בשתי ראיות ואינה סופרת שבעה לשתי ראיות אף
אתה אל תתמה על הזב שאע"פ שהוא מטמא משכב
ומושב בשתי ראיות לא יטען ספירת שבעה לשתי
ראיות ת"ל מזובו וספר אף מקצת זובו טעון ספירת
שבעה להביא את שראה שתי ראיות שיטען ספירת
שבעה" וספר לו. לעצמו מכאן אמרו הזב והזבה
שבדקו את עצמן ביום הראשון ומצאו טהור וביום
השביעי ומצאו טהור ושאר כל הימים לא בדקו
ר' אליעזר אומ' הרי הן בחזקת טהרה ר' יהושע אומ'
אין להן אלא יום ראשון ויום שביעי בלבד ר' עקיבה
אומ' אין להן אלא יום שביעי בלבד ר' יוסי ור' שמעון
אומ' נראין דברי ר' אליעזר מדברי ר' יהושע ור' עקיבה
מדברי שניהן אבל הלכה כר' אליעזר" שבעת ימים
יכול בין סמוכין בין מפוזרין ת"ל לטהר שתהא טהרתו
וכבס בגדיו ורחץ בשרו הקיש כבוס בגדי' לרחיצת
גופו מה רחיצת גופו בנקיות אף כיבוס בגדי' בנקיות"

מושב מקום

ודברי

הא מה למדנו שיש חוצצין בכלים כדרך שיש
חוצצין באדם מכאן אמרו ואלו חוצצין בכלים בכלים
הזפת והמור בכלי זכוכית בין מבפנים בין מבחוץ
על השלחן ועל הטבלא ועל הדרגש על הבקים חוצץ
ועל הכלונסין אינן חוצצין על מטות בעלי הבית
חוצץ ועל שלעני אינו חוצץ על אכוף בעל גבות
חוצץ ועל שלשקים אינו חוצץ על המרדעת" חוצץ
רבן שמעון בן גמליאל אומר עד כאיסר האיטלקי"
על הבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדין
ר' יהודה אומר אף שלקייטין משום ר' ישמעאל מצד
אחד ר' יוסי אומר שלבנאים מצד אחד ושלבור משני
צדדין" מטפחות שלספרין ושליוצרין ושלמפספין
אין חוצצין ר' יהודה אומר אף שלקייטין כיוצא בהן זה
הכלל כל המקפיד עליו חוצץ וכל שאינו מקפיד
עליו אינו חוצץ" ורחץ בשרו במים חיים הזב טעון
ביאת מים חיים אין המצורע טעון ביאת מים חיים
מצורע שהוא טעון הזיית מים חיים אינו דין שיטען
ביאת מים חיים ת"ל ורחץ בשרו במים הזב טעון ביאת
מים חיים אין מצורע טעון ביאת מים חיים" יכול
אף כליו יטענו ביאת מים חיים ת"ל בשרו בשרו טעון
ביאת מים חיים וכלין עולין בכל המימות" וטהור
מלטמא כלי חרש במשא אע"פ שחזר וראה בסוף
היום וסתר הכל והרי הוא מטמא משכב ומרכב
ואדם למפרע אין מטמא כלי חרש למפרע" בן עזאי
אומ' מה אם במקום שלא עשה ולד טומ' כולד טומ'
קל לטמא באב הטומ' קל עשה ולד טומאה קל כולד
טומאה קל ליטמא באב הטומאה קל מקום שעשה
ולד טומאה החמור כולד טומאה החמור ליטמא
באב הטומאה החמור אמ' לו ר' יוסי הגלילי שנה
לי אמ' לו אין שונין לחכם פרשיהו לי אמ' לו אין מפרש'
לחכם" אמר לר' יוסי ופירש ומה אם במקום שלא
עשה בגדי המיטמאין בשרץ כבגדים בשרץ עשה
כלי חרש בשרץ כאדם בשרץ כאן שעשה בגדי
המיטמאין בזב כבגדי בזב אינו דין שנעשה כלי
חרש בזב כאדם בזב ת"ל וטהר מלטמא כלי חרש

במשא" בשמיני יכול בין ביום בין בלילה ת"ל וביום
השמיני ביום ולא בלילה" יקח לו לעצמו" שתי
תורים או שני בני יונה אלו שני תורין בני יונה ואילו שני
בני יונה תלים ואין אילו שני עשירית האיפה ומנין
שהוא טובל מבעוד יום ת"ל ובא לפני י"י אל פתח
אהל מו' כיצד הוא בא אל פתח אהל מועד לא אם
כן היה מעורב שמש מלמד שהוא טובל מבעוד
יום ביום השביעי ומעריב שמשו ומביא כפרתו
ביום השמיני ונכנס לו לעזרת נשים עד שער
ניקנור שאין מחוסר כפורים מוזהר בעזרת נשים"
ועשה אתם הכה' אחד חט' והאח' עולה שיפרישם
הכהן אחד לחטאת ואחד לעולה ומנין אם יפריש
הוא יהא הפרישו ת"ל חטאת והא' עו' ונתנם אל הכהן"
וכפר עליו הכהן לפני י"י מזובו מן קרבנים מביאין
ומן קרבנים אין מביאין הא כיצד ראה שלש יביא
ראה שתים לא יביא או אינו אלא ראה שתים יביא
ראה שלש לא יביא והלא משראה שלש ראה שתים
הא מה אני מקיים וכפר עליו הכהן לפני י"י מזובו
מקצת זבים מביאין מקצת זבים אין מביאין הא
כיצד ראה שלש יביא ראה שתים לא יביא" איש
כי תצא ממנו שכבת זרע איש פרט לקטן בן תשע
שנים ויום אחד לביאה מנין ת"ל ואיש וכי קטן מזיד
ומזריע אמ' אביי יש לו ואינה מזרעת כתבואה
שלא הביאה שליש דבי חזקיה תאנא וכי יזיד איש
על רעהו להרגו בערמה איש מזיד ומזריע ואין קטן
מזיד ומזריע" אמ' ליה רב מרדכי לרב אשי מאי
משמע דהאי יזיד לישנא דבישולא הוא דכת' ויזד
יעקב נזיד" כי תצא ממנו עד שתצא טומ' חוץ
לבשרו מכאן אמרו הזב ובעל קרי שהרגישו אוחזין
באמה ובולעין את התרומה" שכבת זרע פרט
למעדה מכאן אמרו בעל אשה ולא הוציא שכב'
זרע הוא והיא טהורין שאינן טמאין עד שיזריע"
תניא שכבת זרע מאיכן היא באה ומפני מה
סלוחה אמרו שתחלתה באה מן המוח ואחר כך
משקעת בתוך הורידין והורידין מכניסין אותה לגוף

השדרה והשדרה מחלקתה לאיברין ומן האיברין לגידין
והגידין מוליכין אותה למקומות המים ואינה יוצאת
מן הגוף עד שהיא מתערבת. בתוך חלל הגוף כולו ולפי
כך תניא בדלגשי' ותניא כשהיא סרוחה' מ"מ שכבר
מן היוצא בכל שהוא ונגע במעורש' ורחץ במים
אפלו במימקוה' את כל בשרו במים שכל בשרו
עולה בהן וכמה הן אמה על אמה על רום שלש אמות
במעאת אומ' שיעור המקוה ארבעים סאה' ד"א ויש
כי תצא ממנו שכבת זרע שומע אני עד שיהיה בלטן
ת"ל כי תצא ממנו אפלו לא נכנס מכאן אמרו האשה
אין בודקין בה אפילו בחוכם מפני שהוא בה כבעל קרי
ובעל קרי טמא בין מחמת עצמו בין מחמת אונסו
ולא עוד אלא אפ המהרהר בלילה ועמד ומצא בשחר
הם טמא ובין המטיל עפין עבות מפי אמה טמא
לאה מים תלויין ועכורין כתחלה טהור באמצע
ובסוף טמא מתחלה ועד סוף טהור לבנים ומשכים
טמא' ר' יוסי אומ' לבנים כעכורים' תנן התם בעל קרי
שטבל ולא הטיל מים לכשיטיל מים טמא' ר' יוסי אומ'
בחולה ובזקן טמא בילד ממש טהור' יבך עד כמה אמ'
ר' אילעא אמ' ר' חנינה כל זמן שעומד על רגלו אחת
ונועל מנעלו וחולץ מנעלו אמרו עליו על ר' חנינה
שהיה בן שמונים שנה והיה עומד על רגלו ונועל
מנעלו וחוזר וחולץ מנעלו' אמ' ר' חנינה חמין
ושמן שסכתני אמי בילדותי הן עמדו לי בעת זקנותי'
ורחץ במים את כל בשרו שלא יהא דבר על בשרו
מכאן אמרו אלו חוצצין באדם חוטי צמר וחוטי
פשתן והרצועות שבראשי הבנות ר' יהוד' אומ'
של צמר ושל שיער אינן חוצצין מפני שהמים
באין בהן' קלקי הלב והזקן ובית הסתרים באשה
לפלוף שחוץ לעין וגלד שעל גבי המכה והרטייה
שעליה ושרף היבש וגלדי צואה שעל בשרו ובצק
שתחת הצפורן והמלמולין וטיט היון וטיט היוצרים
וגץ יוני חתא הוא טיט היון זה טיט הבורות
שנ' ויעלני מבור שאון מטיט היון' טיט היוצרים
כמשמעו' ר' יוסי מטהר בטיט היוצרים ומטמא

בשלמריקה' ואלו הן שאין חוצצין קלקי הראש ובית
השחי ובית הסתרים באיש ר' אלעזר אומ' אחד איש ואחד
אשה כל המקפיד עליו חוצץ וכל שאינו מקפיד עליו
אינו חוצץ' אמ' רבא לעולם ילמד אדם בתוך ביתו
שתהא אשה בשעת טבילה מדיחה קמטיה אגב
דתנן בית הקמטים ובית הסתרים אין צריכין שיבואו
בהן המים והיא דביאת מים לא בעינן מקום הראוי
לביאת מים בעינן' כל זירא ואמ' כל הראוי לבילה אין
בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת
בו' אמ' רבא בר רב אדא אמ' ר' יצחק מעשה בשפחתו
של ר' שטבלה ועלתה ונמצא עצם בין שיניה והצריכה
ר' טבילה אחרת' ותנן נדה שנתנה מעות בתוך פיה
וירדה וטבלה טהורה מטומאתה אבל טמאה היא
אבל רוקה' נתנה שערה בתוך פיה קפצה ידה קרצה
שפתותיה כאלו לא טבלה' אמ' רבא טבלה ועלתה ונמצא
עליה דבר חוצץ על בשרה אם אותו היום שחפפה
טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה
לחוף ולטבול איכא דאמרי אם סמוך לחפיפה טבלה
אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול
מאי בינייהו איכא בינייהו וסמוך לחפיפה טבלה'
וחפיפה גופה מאן תקון תקנת עזרא היא דתנן דבני
עשר תקנות תיקן עזרא' שיהו קורין בתורה במנחה
בשבת ושיהו קורין בשני ובחמישי ודנין בשני ובחמיש
ומכבסין בחמישי בשבת ואופין שום בערב שבת
ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת
בסינר ושיהו הרוכלין מחזרין בעיירות ושתהא
אשה חופפת וטובלת והתקין טבילה לבעלי קריין
ושיהו קורין במנחה בשבת משום יושבי קרנות
ושיהו קורין בשני ובחמישי דאורייתא הוא
דכת' וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי
רשומות אמרו אין מים אלא תורה שנ' הוי כל צמא
לכו למים כיון שהלכו שלשה ימים בלא תור' נלאו
נביאים שביניהן עמדו ותיקנו שיהו קורין
בשבת ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני
ומפסיקין בשלישי וברביעי וקורין בחמישי ולא

ומפסיקין בששי כדי שלא ילינו שלשה ימים בלא תורה"
דאורייתא חד גברא ותלתא פסוקי או נמי תלתא גברי
ותלתא פסוקי אתא איהו ותקין תלתא גברי ועשרה
פסוקי" ודנין בשני ובחמישי משום דשכיחי רבים
ואי נמי משום טריח סל תורה ומכבסין בחמישי בשבת
מפני כבוד השבת" ואוכלין שום בערב שבת משום
עונה" כי דכת' אשר פריו יתן בעתו" ואמ' רב יהודה
ואי תימא רב הונא אמ' רב נחמן אמ' ר' יוחנן זה המשמש
מטתו מע' שבת לע' שבת" תנו רבנן חמשה דברים
נאמרו בשום משחין ומשביע ומצהיב פנים ומרבה
זרע והורג כנה שבבני מעים ויש או' אף מכניס
אהבה ומוציא קנאה" ושתהא אשה משכמת ואופה
כדי שתהיה פת מצויה לעניים" ושתהא אשה חוגרת
בסינר משום צניעותא ושתהא אשה חופפת וטובלת
דאוריתא היא דכת' את כל בשרו הטפל לבשרו וזהו
הוא שיעור דאוריתא שוני ומטביל אתא איהו ותקין
חפיפה" ושיהו רוכלין מחזרין בעיירות משום תכשיטי
אשה שלא יהיו בנות ישר' מתגנות על בעליהן"
ותיקן טבילה לבעלי קריין דאורייתא היא דכת' ואיש
כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ במים את כל בשרו ואורי'
היא לתרומה ולקדשי' ואתא איהו תקין לדברי תורה וכיון
וכיון שלא פשטה בכל ישר' ולא היו רוב הציבור יכולין
לעמוד בה בטלוה לטבילה לדברי תורה" תנו רבנן
בעל קרי חולה שנפלו עליו תשעה קבין מים טהור
נחום איש גם זו לחשה לר' עקיבה ור' עקיבה לחשה לבן
עזאי ובן עזאי יצא ושנאה לתלמידים בשוק" פליגו
בה תרי אמוראי במערבא ר' יוסי בר' אבון ור' יוסי בר'
זבידא חד אמ' טעמא דמאן שנאה משום ביטול
תורה וחד אמ' טעמא דמאן לחוש בה כדי שלא
יהו תלמידי חכמ' מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין
אמ' ר' ינאי שמעתי שמקילין בה ושמעתי ש
שמחמירין בה וכל המחמיר בה מאריכין לו שנותיו
וימיו" תניא אמ' ר' חנינה גדול גדרו בדבר
מעשה באדם שתבע את האשה לדבר עבירה
אמרה לו ריקה כלום יש לך ארבעים סאה שתטבול

בהן מאי פירוש מן העבירה הא לא מפני טומאה וטהרה
בגעובה אלא כדי שלא יהיו מצויין לאותו דבר כתרנגולין"
שלה רבא באיגרתיה אשה לא תחוף בערב שבת
ותטבול למוצאי שבת ותמה על ועתך היאך אשה
חופפת ביום וטובלת בלילה והא תנן סמוך לחפיפה
טבילה והלכתא אשה חופפת בלילה וטובלת בלילה
קשיא הלכתא אהלכתא דדריש אמימר אשה חופפת
בערב שבת וטובלת למוצאי שבת לא קשיא הא
דאפשר הא דלא אפשר אמ' ר' יצחק דבר תורה כולו
רובו ומקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו
חוצץ ומיעוטו אע"פ שמקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו
על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו
המקפיד משום רובו המקפיד הולכך אם היה דבר
המקפיד אפלו כל שהוא חוצץ ודבר שאינו מקפיד
עליו בין היה בין לא היה אם היה על רובו חוצץ ואם
לאו אינו חוצץ" אמ' רב שמואל בר רב יצחק אשה
לא תטבול בנהר מפני שמתביישת מבני אדם
ואיבה טובלת בהגן" אמ' רב אשי לא תחוף לא
בנתר ולא באהל לתר מקבה מדיא אהל מסליק
מדיא משום דרבא אמ' אמימר ואיכא דאמרי
אמ' אמימר משום דרבא אשה לא תחוף אלא בחמי
ואפלו בחמי חמה דחמין משלו מדיא" ואחד בעלי
קרי ואחד נדה וזבה וכל הטמאין באותן מים לענין
טבילה ולענין חציצה אחד הן" בגד ועור ורחיץ לי
אלא בגד ועור ומנין לעשות שאר כל הכלים כבגד
ועור ת"ל וכל בגד וכל עור אם כפשך למ' בגד ועור
בשלך ונאמ' בגד ועור במת ונאמ' בגד ועור
בשכבת זרע מה בגד ועור אמורין בשלך ובמת
עשה שאר כל הכלים כבגד ועור אף בגד ועור
אמורין בשכבת זרע נעשה שאר כל הכלים כבגד ועור"
אשר יהיה עליו חפלו על מקצתו" שכבת זרע
מה שכבת זרע מטמאה למטה אף כאן כבריתה
פרט לשכבת ז' שסרחה מכאן אמרו הפולטת
שכ' ז' ביום השלישי שהיא טהורה דברי ר' אלעזר
בן עזריה" ר' ישמעאל אומ' פעמ' שהן ארבע

עונות" פעמי' שהן חמש עונות פעמי' שהן שש ר'
עקיבה אומ' לעולם חמש מכאן אמרו חשה שפלטה
שכבת זר' בתוך שלש עונות היא טמאה ושכ' ברע
טמ' לאחר שלש עונות היא טהורה ושכ' זר' טהורה
שהרי בסרחה וכמה היא עונה או יום או לילה וא"ר
העונה שנבעלה בה מן המנין" תאמר שכ' זרע
שליש טמאה בכל מקום ואפלו במעי גויה ואפלו
בעי רב פפא שכב' זר' ישר' במעי גויה מהוא בתוך
שלשה לא איבעיא ליה לרב פפא כי איבעיא ליה לאחר
שלשה" ישר' דדאיגי במצות הוה דמסרחא אבל גוים
דלא דאיבי במצות לא מסרחא או דלמא הני נמי
כיון דאכלי שקצים ורמשים חביל גופיהו ומסרחא
תיקו" ושכבת זר' שלגוי טהורה לגמארי מכאן אמרו
נכרית שפלטה שכ' זרע שלישר' בתוך שלש עונות
טמאה ובת ישרא' שפלטה שכבת זר' שלנכרי אפ'
בתוך שלש עונות טהורה" וכל בגד וכל עור אש'
יהיה עלי' שכ' זר' מעבירין עליו תולה שבעה סממנין
שלכתם ואחר כך מטבילין אותו" תנו רבנן בבגד
שאבריה בו שכ' זרע אם חדש הוא יבדק במאט ואם
שחוק הוא יבדק בחמה" ואיש אש ישכב פרט לקטנה
שהוא פחות מבן תשע" אותה פרט לכלה דברי ר'
יהודה אמרו לו לר' יהודה וכי מה לאייה לכלה אלא אותה
פרט לדבר אחר" ורחצו במי וטמ' עד הערב שכ' זר'
ורחצו אם הוציא שכבת זר' שמהן טעונין רחיצה לא
הוציאו שניהן טהורין" ורחצו במי' וטמ' עד הערב הק"ש
רחיצתו לרחיצתה מה רחיצתו בארבעים סאה אף
רחיצתה בארבעים סאה" מה רחיצתו בנקיות אף
רחיצתה בנקיות" מה רחיצתו פרט לבית הסתרים אף
רחיצתה פרט לבית הסתרים" מכאן אמרו האשה
ששימשה את ביתה וירדה ולא כיבדה את הבית"
כאלו לא טבלה כבעל קרי שטבל ולא הטיל מים" ר'
שמעון אומ' מה ת"ל ורחצו במים וטמאו עד הערב
וכי מפני מה צריכה רחיצה אם מחמת נגיעה
כבר אמור בנוגע ואם לענין בית הסתרים מגע
בית הסתרים אינו מגע אלא גזירת מלך היא

שהמשמשת כלואה קרי" אשה אין לי אלא אשה
במחלה מנין לרבות את הקטנה ת"ל ואשה מכאן
אמרו בת יום אחד לנדה ובת עשרה ימים לזיבה
תנן התם בנות הכותים נדות מעריסתן היכי דאמי
אי דקא חזיין אפלו דידן נמי אי דלא חזיין דידהו
נמי לא הכא במאי עסיקינן בסתמא כיון דאיכא
מיעוטא דחזיין חיישינן דתניא אמ' ר' יוסי מעשה
בעין בול והטבילוה קודם לחמה' ואמ' רב מעשה
בבית שערים והטבילוה קודם לחמה" אמ' רב יוסף
עובדא הוה בפום בדיתא והטבילוה קודם לחמה"
בשלמא ר' ור' יוסי משום תרומת חוץ ישר' אלא
דרב יוסף למה לי והא אמ' שמואל אין תרומה חוצה
לארץ אסורה אלא במי שטומאה יוצאה עליו מגופו
והני מילי באכילה אבל בנגיעה לא אמ' מר זוטרא
לא נצרכה לסוכה בשמן שלתרומה דתניא ולא
יחללו את קדשי בני ישר' לרבות את הסך ואת השותה
שותה למה לי אמ' קרא שתייה בכלל אכילה אלא
לרבות את הסך כשותה ואי בעית אימא מהכא
ותבוא כמים בקרבו וכשמ' בעצמותיו אי הכי אפ'
דידן נמי אנן דרשינן איש ואשה וכי חזיין להו
מפרשינן להו אינון לא דרשי אשה ואשה בסתמא
גזלו בהו רבנן" מאי אשה ואשה דתניא אין לי
אלא אשה תינוקת בת יום אחד לנדה מנין ת"ל ואשה"
וכי מפני מה בת יום אחד תטמא בנדה ובת
עשרה לזיבה לפי שתחלת דם שתראה האשה תחלה
הוא נקרא דם נדה ותהיה בנדתה שבעת ימים וזה
הנקראין ימי נדה לאחת שמינו ותשיעי ועשירי
נעשית זבה גדולה שהרי לאחת עשר ימים בלא עת
נדתה הוי אינה נעשית זבה אלא בת עשרה ימים"
כי תהיה מן הדבר ואילך" כי תהיה צבה יכול מכל
מקום תהא טמאה ת"ל והיא גלתה את מקור דמיה"
לימר על הדמים שאינן אלא מן המקור" יכול כל
מלאה זוב שתזוב תהא טמאה ת"ל דם או דם אין לי
אלא מלאה דם אחד וכשהוא אומ' דמיה מלמ' שדמים
הלבה טמאין בה האדום והשחור וכקרן כרכום

וכמימי אדמה וכמזג בית שמאי׳ אומ׳ אף כמימי
תלתן וכמימי בשר צלי ובית הלל מטהרין״ בית
הלל דרשי והיא גלתה את מקור דמיה הליכא שנים
וטהרה ממקור דמ׳ הלי כאן שנים הלי לו ארבעה
והא אנן חמשה תנן אמ׳ ל׳ חנינה האי שחור אדום
הוא אלא שלקה ובית׳ שמאי סברי הני תלתי אחריני
נמי מלקא לקו״ ומנא לן דאיכא דם טהור באשה
דלמא כל דם דאתי מינה טמא הוא אמ׳ רב חמא בר
יוסף אמ׳ ל׳ הושעיה דאמ׳ קרא כי יפלא ממך דבר
למשפ׳ בין דם לדם בין דם טהור לדם טמא״ דם
הירוק עקביה בן מהללאל אומ׳ מטמא וחכמ׳ מטהרי׳
אמ׳ ל׳ מאיר אם אינו מטמא משום כתם מטמא משום
משקה׳ ל׳ יוסי אומ׳ לא כך ולא כך איזה הוא האדום
כדם המכה והשחור כחרת דיהה מיכאן טהור וכיון
כלכום כבלור שיש בו וכמימי אדמה מבקעת בית
כרם״ במים וכמזג שני חלקים מים ואחד יין מן היין
השלוני״ בבשרה מלמד שהיא מיטמאה בפנים
כבחוץ הלא דין הוא מה אם הזב שהוא טעון ביאת
מים חיים אינו מיטמא בפנים כבחוץ נדה שאינה
טעונה ביאת מים חיים אינו שלא תיטמא בפנים
כבחוץ ת״ל בבשרה מלמד שהיא מיטמאה בפנים
כבחוץ״ אין לי אלא נדה זבה מנין ת״ל זבה מכל מקום
ד״א בבשרה עד שתראה הדם במקומה בבשרה
לא בכתמה אם כן טומאת כתמים דמאן דרבנן
היא דתנן התם הרואה כתם על בשרה כנגד בית
תרפה טמאה שלא כנגד בית תרפה טהורה על
עקיבה ועל ראש גודלה טמאה על שוקה ועל פרסותיה
מבפנים טמאה מבחוץ טהורה ראת על הצדין
מכאן ומכאן טהורה ראת על חלוקה מחגור ולמטה
טמאה מחגור ולמעלה טהורה ראת על בית יד
שלחלוקה אם מגיע כנגד בית תרפה טמאה ואם לאו
טהורה היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום
שנמצא בו דם טמאה מפני שהוא חוזר וכיון
בפליון״ ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות
שחטה בהמה חיה ועוף ונתעסקה בכתמים או

שישבה בצד העוסקין בהן הרגה מאכולת הרי זו
תולה בה עד כמה היא תולה ל׳ חנינה בן אנטיגנוס
אומ׳ עד כגריס שלפול אע״פ שלא הרגה ותולה
בבנה ובבעלה אם יש מכה והיא יכולה להתגלע
ולהוציא דם אמרה לו הין ויהודה ל׳ עקיבה לאחד
תלמידיו מסתכלין אנו בזה אמ׳ להן מה לדבר קשה
בעיניכם שלא אמרו בדבר להחמיר אלא להקל שנ׳
ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה ולא כתם״
השאילה חלוקה לנכרית או לנדה הרי זו תולה
בה שלש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על
ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות ישבו
על ספסל שלאבן ועל האצטבה שבמרחץ
ל׳ נחמיה מטהר שהיה ל׳ נחמיה אומ׳ כל דבר
שאינו מקבל טומ׳ אינו מקבל כתמים מכאן
אמרו ישבה על הקרקע ועמדה וראת כתם על
הקרקע טהורה אע״פ שבודקה קרקע קודם שתשב
דכת׳ ונקתה לארץ תשב כיון שישבה על הארץ
נקתה״ תנו רבנן בגד צבוע מטמ׳ משום כתם
ל׳ יוחנן בן ל׳ יוסי אומ׳ אינו מטמא משום כתם
שלא תיקנו בגדי צבעונין לנשים אלא להקל על
כתמיהן תיקנו מאן תיקנינהו אלא שלא הותרו
בגדי צבעונין לנשים אלא להקל על כתמיהן דתניא
הותרו מיכלל דאסירין אין והא תנן בפולמוס
שלאספסיינוס גזרו על עטרות חתנים ועל
האלוס ובקשו לגזור על בגדי צבעונין אמרו
הא עדיפא טפי להקל על כתמיהן״ אמ׳ רב חסד׳
עיר שיש בה חזירין אין חוששין לכתמיה אמ׳ רב
נחמן בר יצחק האי דרואקא אע״ג דמי עלמא הרא
דאתו לה כעיר שיש בה חזירין דאמו״ תנן התם
שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא
דם תחת האמצעית שלשתן טמאות תחת הפנימית
הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה תחת החיצונה
שתים החיצונות טמאות והפנימית טהורה
אימתי בזמן שעלו דרך מרגלות המטה אבל
אם עלו שלשתן דרך עלייה כולן טמאות״ בד״א

אחת

אחת מהן ומצאה טהור היא טהורה והשתים טמאו'
שתים ומצאו טהור הן טהורות והשלישית טמאה'
שלשתן ומצאו טהור כולן טמאות. קה"ו לגל טמא
שנתערב בגלגלין טהורין בדקו אחד ומצאו טהור
הוא טהור ושנים טמאין שנים ומצאו טהור הן
טהורים ושלישי טמא שלשתן ומצאו טהור כולן
טמאים דברי ר' מאיר שהיה ר' מאיר אומ' כל דבר
שהוא בחזקת טומ' לעולם הוא בטומאתו עד
שתודע הטומ' וחכמ' אומ' בודק עד שהוא מגיע
לסלע או לבתולה אמ' להו ר' מאיר לרבנן מאי שנא
ברש דלא פליגיתו מאי שנא בגל דפליגיתו אמרין
ליה בשלמא גבי טומ' איכא למימר בא עורב ונטלה בא
עכבר ונטלה אלא רש אמאי לשדיה תנא אמ' ר' מאיר
מעשה בשוקמא שבכפר סבא שהיו מוחזקין בו
טומ' ובדקו ולא מצאו לימים נשבה הרוח ועקרתו
ונמצאת גולגולת שלמות תחובה לו בעיקרו אמרו
לו משם ראיה אימר לא בדק כל צרכו" תנא אמ' ר'
יוסי מעשה במערה אחת בשיחין שהיו מוחזקין
בה טומ' ובדקו עד שהגיעו לקרקע שהיא חלוקה
בצפון ולא מצאו נכנסו להן פועלין מפני הגשמים
והיו מתניזין בקרדומותיהן ומצאו מכתשת מלאה
עצמות אמרו לו משם ראיה אימר לא בדק כל
צרכיה" תניא אמ' ר' שאול מעשה בסלע בית חורון
שהיו מוחזקין בטומאה ולא יכלו חכמ' לבדקו
מפני שהיה מרובה אמ' להן זקן אחד ור' יהושע
בן חנניה הביאו לי סריקין ושל' היביאו לו סריקין ושראן
במים ושטחן על גבי מקום טומ' נגבו מקום טהור
לא ברקו ומצאו בור גדול מלא מתים תנא הוא
הבור שמילא ישמעאל בן נתניה חללים דכת' והבור
אשר השליך שם ישמעאל את כל פגרי האנשים
אשר הכה ביד גדליה הוא אשר עשה המלך
אסא מפני בעשא מלך ישר' אותו מילא ישמעאל
בן נתניה חללים" וכי גדליה הרגן והלא ישמעאל
הרגן אלא מתוך שהיה לו לחוש לעצת יוחנן בן קרח
ולא חש העלה עליו הכת' כאלו הרגן" אמ' רבא

האי לישנא בישא אע"ג דלקבולה לא מיבעי מיחשא
ליה מיבעי" הנהו בני גלילא דאמרו להו קטלתון נפשא
אתו לקמיה דר' טרפון אמרו ליה אטמרינן אמ' להן
אנא לא מטמירנא לכו מיחשא ליה מיבעי אידי
אתו איטמרו" תנו רבנן כתם שנמצא ואין ידוע
מהוא מעבירין עליו שבעה סממנין ומטבילין
ועושה על גבן טהרות בין עברבין לא עבר דא
דאיעבר כתם הוא הרי טהרו ואי לא עבר צבע הוא
וטהור" ואלו הן שבעה סממנין רוק תפל מי גריסין
מי רגלים נתר ובורית קימוליא ואשלג" שבעת
ימים תהיה בנדתה לא בזיבתה כל שבעה יכול עד
שתהא רואה כל שבעה ת"ל תהיה אע"פ שאינה רואה
אין לי אלא ימים לילות מנין ת"ל תהיה אע"פ שאינה
לרבות את הלילות יכול בין סמוכין בין מפוזרין
ת"ל תהיה שתהא הוייתן אחת" ומנין איכא טובלת
מבעוד יום ת"ל שבעת ימי תהי' בנדתה תהא בנדתה
כל שבעה" אמ' רב בזה בזמנה לא תטבול אלא בלילה
שלא בזמנה תטבול בין ביום בין בלילה ור' יוחנן
אמ' נדה בין בזמנה בין שלא בזמנה לא תטבול
אלא בלילה משום סרך בתה אתקין רב איר יבר אבין
בצרש למטבל ביממא דתמניא משום אליוותא"
רב אחא בר יעקב בפאפוניא ורב יהודה בפום בדיתא
משום צנה ורבא במחוזא משום אבולאי"
וכל הנגע יטמא יכול לא יהא הנגע בה מטמא
בגדים במגע הין אם תטמא במשכב לטמא אדם
ולטמא בגדים היא עצמה לא תטמא בגדים
במגע אסכן למה נאמ' וכל הנוגע בה יטמא עד הע
יכול יהא הנוגע בה מטמא אדם וכלי חרש ודין
הוא הנוגע בזב מטמא והנוגע בנדה מטמא מה
הנוגע בזב מטמא אדם וכלי חרש אף הנוגע בנדה
לא יטמא אדם וכלי חרש לא אם אמרת בזב שהוא
מטמא אדם לטמא אדם במקום אחר תאמ' בנדה
שהיא מטמא אדם לטמא במקום אחר הואיל
והוא מטמא אדם לטמא אדם במקום אחר יהא
הנוגע בה מטמא אדם וכלי חרש אף כן למה נאמ'

וכל הנוגע בה יטמא עד הערב לומ׳ לך שאין הנגע
בה מטמא אדם וכלי חרש הא למדת שהמשכבה
מטמא אדם וכלי חרש אבל הנוגע בה כל זמן שלא
פירש מטמא בגדים ואוכלין ומשקין ואינו מטמא
לא אדם ולא כלי חרש כדין כל נוגע בטומאה מן
הטמאות׳׳ וכל אשר תשכב עליו בנ׳ יטמ׳ וכו׳
אשר תש׳ עליו יטמא יכול תטמא משכב שאינו
מיוחד לשכיבה ומושב שאינו מיוחד לישיבה ת״ל
והנגע בכל כלי אש׳ תשב עליו מה למטן חיבה מטמא
אלא משכב המיוחד לשכיבה ומושב המיוחד לישיבה
יכול לעבין לטמא לא תטמא אלא משכב המיוחד
לשכיבה ומושב המיוחד לישיבה אבל לענין לטמא
תטמא אף על שהדבה מיטמאין ואינן מטמאין ת״ל
עליו׳׳ עליו חמור לענין לטמא ועליו חמור ליטמא
מה עליו חמור לענין לטמא אינה מטמא אלא משכב
המיוחד לשכיבה ומושב המיוחד למשיבה׳׳ וכל הנגע
מלמד שהוא מטמא משכב ומושב ומרכב בחמשה
דרכים עומד יושב שוכב נתלה נשען ומשכב מטמא
באחלים בשבעה דרכים עומד יושב שוכב נתלה
נשען ומגע ומשא׳׳ ואם על המשכב הוא עד
שינשא רובו עליו׳׳ או על הכלי אשר היא יוש׳ עליו
עד שינשא רובו עליו׳׳ עליו או על מקצתו מכאן
הטמא על מקצת משכב והטהור על מקצת משכב
טמא׳׳ מקצת טמא על המשכב ומקצת על המשכב
טהור במצאת טומאה נכנסת לו ויוצאת לו ומגו
במיעוטו׳׳ במצאת אומ׳ עד שיהיה רוב בשר
על המשכב אפלו על קצתו אבל אדם אינו כן
דתנן מקצת טמא על הטהור מקצת טהור על
הטמא חיבורי טמא על הטהור וחיבורי טהור על
הטמא ואלו הן החיבורין השנים והצפרנים והשער
שלהן ואלו הן מקצתן ראשי אצבעות ידים ורגלים
וכיוצא בהן׳׳ תנן התם זב שהיה מוטל על
חמשה ספסלין או על חמש פונדיות לארכן טמאין
לרחבן טהורין ישן ספק נתהפך עליהן טמאין
היה מוטל על ששה כסיות שתי ידיו על שנים.

ושתי רגליו על שנים ראשו על אחד וגופו על אחד
אין טמא אלא זה שתחת גופו׳׳ היה יושב על גבי
המטה וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה טמאות
מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש׳׳ ר׳ שמעון
מטהר היה רוכב על גבי בהמ׳ וארבע טליות תחת
ארבע רגלי בהמ׳ טהורות מפני שאינה יכולה לעמוד
על שלש׳׳ תנ׳ המשכב זה המשכב׳׳ אשר היא יוש׳ על
זה המושב או על הכלי זה המרכב שנ׳ בנגעו בו
יטמא עד הע׳ איזה דבר שחלק מגעו ממשאו הוי
אומ׳ המרכב ותאנא דבי ר׳ ישמעאל לעולם יספר אדם
בלשון כבוד שהרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו
מושב׳׳ ואם שכב ישכב לרבות שתי עכיבות
אחת כדרכה ואחת שלא כדרכה׳׳ ואם שכב ישכב
לרבות את המערה כגומר׳׳ איש פרט לקטן או יכול
שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת״ל ואם שכב
ישכב כל שיש לו שכיבה׳׳ אותה פרט למזורעת׳׳
הלא דין הוא ומה אם המה שאינה מטמאה בביאה
מטמאה את בועלה מזורעת שהיא מטמאה בביאה
אינו דין שתטמא את בועלה ת״ל אותה פרט למזורעת׳׳
ותהי נדתה עליו יכול יעלה לרגלה ת״ל וטמ׳ שבע
ימים יאמ׳ וטמא שבעת ימים מה ת״ל ותהי נדתה
עליו יכול לא יטמא אדם וכלי חרש ת״ל ותהי נדת׳
עליו מה היא מטמ׳ אדם וכלי חרש אף הוא מטמ׳
אדם וכלי חרש או מה היא מטמאה משכב לטמא
אדם ולטמא בגדים ת״ל ותהי נדתה עליו אף הוא
יטמא מני לטמא אדם ולטמא בגדים ת״ל ותהי
נדתה עליו יטמא שבעת ימ׳׳ וכל המש׳ אשר ישכב
עליו יטמ׳ שאין ת״ל אלא ניתקן מטומאה חמורה
ותלאו בטומ׳ קלה שלא יטמא אלא אוכלין ומשקין
במצאת חומ׳ תחתון של בועל נדה כעליון של נדה
מה עליון שלנדה טמא טומאת לטמא אוכלין
ומשקין אף תחתון שלבועל נדה טמא טומאת
מדף לטמא אוכלין ומשקין ובמצאת אומ׳ משכבו
כמתנו מה מבעו לטמא אחד ולפסול אחד אף
משכבו לטמא אחד ולפסול אחד׳׳ וטמא שבע

ימים שיספור שבעה לביאה האחרונה הלא דין הוא
מיטמאה במת ומיטמאה בנדה אם מצינו כשהוא מיטמא
במת אינו סופר שבעה אלא לטומאה האחרונה אף
כשהוא מיטמא בנדה לא יספור שבעה אלא לביאה
האחרונה הולכה לך לדרך הזו היא מיטמאה ומטמאה
את בועלה מה היא אינה סופרת שבעה אלא לראיה
הראשונה אף כשהוא מיטמא בנדה לא יספור שבעה
אלא לביאה הראשונה בלאה למידימה דבנן טומי ממקום
אלא אחד מטמי ממקום אחד אלא יוכיחו דמים שהן
גופה הולכה לך לדרך הזו דבנן טומי שהיא מחמת דמים
מטומאה שהיא מחמת דמים אל תוכיח טומאת מת
שאינה מחמת דמים ת"ל וטמא שבעת ימים שיספור
שבעה לביאה האחרונה" וכל אשה יש עליו יטמא יכול
יטמא משכב שאינו מיוחד לשכיבה ומושב שאינו
מיוחד לישיבה אף הוא לא יטמא אלא משכב המיוחד
לשכיבה ומושב המיוחד לישיבה" משכב אין לי אלא
משכב מלכב מנין ת"ל וכל המשכב אין לי אלא בזמן
שהוא שוכב עליו ונוגע בו מנין לעשרה משכבות
זה על גבי זה ואפילו על גבי אבן משמאה ת"ל וכל המש
אשר יש עליו יטמא עד שיבשא לזבו עליו" ואשה
בין גויה בין שפחה בין משוחררת בין בת ישר'" כי
יזוב זוב דמה' דמה מחמת עצמה לא דמה מחמת
הולד או דמה מחמת עצמה ולא מחמת האונס
וכשהוא אומ' הוא לגבות את האונסין הא מה אני
מקיים דמה" דמה מחמת עצמה לא דמה מחמת
הולד" וכימה ראית לטהר בולד ולטמא באונס מטהר
אני בולד שיש בו שהלה לאחריו ומטמא אני באונס
שאין טהלה לאחריו ובימי זיבה דהוא דאם קשת טהור
דכת' זוב דמה מחמת עצמה לא מחמת ולד" אבל
אם קישת בימי נדה טמאה נדה דכת' ואשה כי תהי'
זבה שבעת ימים תהיה בנדתה מכל מקום" היכו דתנן
המקשה נדה מאי המקשה נדה כל המקשה נדה
הויא אמ' רב נדה ודאי ושמואל אמ' חיישינן שמא
תשפה וכן אמ' רב חיישינן שמא תשפה ור' יצחק
אמ' המקשה אינה כלום והא קא תני המקשה נדה

אמ' רבא בימי נדה נדה" בימי זיבה טהורה" שילא בר
אבינא עבד עובדא כותיה דרב כי קא נחא נפשיה דרב אמ'
ליה לרב אסי זיל בעיה ואי לא צייתך גררה הוא סבר דביזיה
אמ' ליה בתר דנח נפשיה דרב אמ' ליה הדר ביך דיהדר
ביה רב אם איתה דיהדר ביה רב לדידי הוה אמר לי
לא צית גריה אמ' ליה לא מסתפינא מדליקתא אבא
הזה אסי בר יהודה דהוה אסי בן גור אריה דהוה אסי
בן גמליאל דהוה אסי בן מהללאל" אסיתא דנחשא
דלא שליט בה תקבא אמ' ליה אנא הוא שילא בר
אבינא בוכאנא דפרזלא דמיתבר אסיתא דנחשא
חלש רב אסי עיילוה בחמימי אפקוה מקלידי נח
עיילוה בקרירי אפקוה מחמימי נח נפשיה דרב
אסי אתא שילא בר אבינא אמ' לה לדביתיהו צבותו
לה זוודתא דלמא אזיל ומודע ליה לרב עליי צבות
זוודתא נח נפשיה חזו דפרח אסא מהאי פוריא להאי
פוריא אמרי שמע מינה עבור לבבן שלמא" תנא
רבנן אין קשוי יתר משני שבעות מכאן אמרו יש
מקשה עשרים וחמשה יום ואינה זבה בין לבנה
שת מלאה שבעה נדה שנים לאחר הנדה וארבעה
עשר שלנקיבה אבל אי אפשר שתקשה עשרים
וששה יום ולא ותהיה יולדת בזוב" תנו רבנן יש
רואה מאה וארבעה עשר יום ואינה זבה כיצד
שנים בלא עת נדתה ושבעה נדה ושנים לאחר נדה
הלי מאה וארבעה עשר הא למאי קושי שמונים
שלנקבה שבעה נדה ושנים לאחר נדה הרי מאה
וארבעה עשר הא למרת שכלים שתאה אחר
מלאת תהיה נדה הוא" ימים שנים יכול הרבה אמ'
ר' עקיבה כל ששמועו מרובה ושמועו מועט תפשת
מרובה לא תפשת תפשת מועט תפשת ר' יהודה בן בתירה
אומ' שתי מדות אחד מדה כלה ואחד מדה שאינה
כלה מודדין במדה כלה ואין מודדין במדה שאינה
כלה אמ' ר' נחמיה יבי למה בא הכל לפתוח או לנעול
והלא לא לנעול בא אלא לפתוח אם אתה אומ' ימים
עשרה אינו אלא מאה אלא מאתים אלא אלף אלא ריבוא
וכשאתה אומ' שנים פחות אמ' רב מנא משום ר'

יהורה ימים יכול ימים הלבה או מלובים הם והלא
כבר נאמ' רבים הא לא דיבר הכת' אלא בימים ממועטין
וכמה הן הוי אומ' שנים" רבים שלשה יכול רבים עשרה
אפלו ימים ונאמ' רבים מה רבים מיעוט ימים שנים אף
רבים מיעוט רבים שנים אף רבים מיעוט רבים שלשה
יכול שנים ושלשה הרי חמשה וכי נאמ' ימים ורבים
והלא לא נאמ' אלא ימים רבים האמעור הרבים הכתו' יהוא
מלובין על שנים וכמה הן שלשה" יכול הרואה שלשה
כתחלה תהא זבה מה אני מקיים ואשה כי תהיה זבה
דם יהיה זב בבשרה ברואה יום אחד אבל הרואה שלשה
כתחלה תהא זבה ת"ל על נדתה אחר נדתה היא מיטמאה
אינה מיטמאה כתחלה" למוד פרשה לאשנה שדם
שתראה האשה תחלה כקרא דם נדה ותטמא בו טומאת
שבעה בין לחת טפה אחת בין שופעת כל שבעה שובלת
בלילי שמיני ופסקו ימי נדתה ראת מליל שמיני ואילך
תעשה בו זבה וזה הוא ענין פרשה שניה ואין בין
זמן נדות לנדות פחות מאחד עשר יום ודבר זה
הלכה למשה מסיני" אין לי אלא שלראת סמוך לנדתה
שתהא זבה דכת' על נדתה מופלג מנדתה מנין ת"ל
או כי תזוב על נדתה אין לי אלא מופלג מנדתה יום אחד
מנין שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שמונה
תשעה עשרה מה מצינו ברביעי שהוא כשלם ספירה
וכשר לזיבה אף אני ארבה את אלו שהן כשרים לספירה
שיהוא כשרין לזיבה ומנין לרבות את אחד עשר ת"ל
בלא עת נדתה או יכול שאני מרבה את שנים עשר
אמרת לאו מה ראית לרבות את אחד עשר ולהוציא
את שנים עשר אחר שריבה הכת' מיעט מרבה אני
את אחד עשר שהוא בספירת בלא עת נדתה ומוציא
את שנים עשר שאינו בספירות בלא עת נדתה" אין לי
אלא הרואה שלשה שהיא זבה ומנין לרואה שנים שהיא
זבה קטנה ת"ל כל ימי זובה כימי נדתה" ומנין ששומרת
יום כנגד יום ת"ל טמא יהיה יכול כשם ששומרת אחד
לאחד כן תשמר שנים לשנים ודין הוא מה אם הזב
שאינו סופר אחד לאחד סופר שבעה לשמ' ראיות זבה
שהיא סופרת אחד לאחד אינו דין שתספור שנים לשנים

ת"ל יהיה לה אין לה אלא יום אחד אין לי אלא הרואה שלש
שיהא מטמאה משכב ומושב ומנין לרואה שתים
שתטמא משכב ומושב ת"ל ימי זובה כמשכב נדתה"
ומנין לרואה יום אחד שתטמא את בועלה אין ל
זב מטמא את שהוא בועל הלא דין הוא מה אם הזבה
שאינה מיטמאה אלא בשלש ראיות לשלשה ימים
מטמאה את בועלה זב שהוא מיטמא בשלש ראיות
לשלשה ימים מטמא את בועלה אין הזב מטמא
את שהוא בועל אלא שריבה חכמ' בלשון בקייה"
כטומאת נדתה לא כימי נדתה הלא דין הוא מה אם
במקום שלא עשה טומ' המיטמא כמטמא עשה
ימי המיטמא כמטמא ת"ל כטמ' נדתה לא כימי
נדתה" כל המש אש תש כאמור למעלה" ואם טהרה
מזובה כשתפסוק מזובה לא מזובה ולא מנגעה"
מזובה לא מזובה ומלידתה" וספרה לה לעצמה שבעת
ימים יכול בין סמוכין בין מפוזרין ת"ל ואחר תטהר"
אחר אחר לכולן ר' שמעון אומ' ואחר תטהר אחר
המעשה תטהר כיון שטבלה טהלה להתעסק בטהרות
אבל אמרו חכמ' לא תעשה כן שלא תבוא לידי ספק"
ואחר תטהר אחר הטבילה שטובלת ביום שביעי
ומערבת שמשה ואחר כך תטהר לתרומה אין לי אלא
זבה שטובלת ביום מנין לשומרת יום כנגד יום שטובלת
ביום השמור ת"ל כל ימי זוב טומאתה לרבות את הכל
ולא זבה בלבד אלא אף כל בעלי טבילות טובלין ביום אין
מנדה ויולדת" אם טהרה מזובה זבה צריכה שבע ימי
נקיים אין נדה ויולדת צריכה שבעת ימי נקיים" והשתא
כיון דאשתבוש נשיא בספירת ימי נדה וימי זיבה ואתקשו
מנהג דמים גדול ובדבר לבנן גדל גדול דלא ליבני באיסור
נדה בר חמר ר' יוחנן חכמתיה דר' חנינא גרמה לי דלא
אחזי דמא מטמינא מטהל מטהידנא מטמנא" ואמ'
ר' זירא טרבשא דבבל גרמא לי דלא אחזי דמא ומה
סבא דידע בטבעא לא חזא ואנא אחזי כיון דחזו
הכי חיישי לבנן למילתא ועברו הרחקה יתירה לסלוקי
כל ספק" ואצליכו למיתב שבעת ימי נקיים על כל
דם כדאמ' רב יהודה אמ' רב התקין רב בסוריא לאחר

יום אחד תשב ששה והואי שנים תשב חמשה וכן שלשה
תשב שבעה נקיים אמ׳ ר׳ זירא בנות ישר׳ הן החמירו
על עצמן שאפי׳ רואות דם טפה כחרדל יושבות עליה
שבעת ימי נקיים" והאיי חומרא יתירה על חתקין בסוריא
והאיי דר׳ זירא הלכה פסוקה היא כדאמרינן התם אין ע׳
עומדין להתפלל לא מתוך הלכה פסוקה היכי דאמי הלכה
פסוקה אמ׳ אביי כי הא דאמ׳ ר׳ זירא בנות ישר׳ הן החמירו
על עצמן" רבא אמ׳ כי הא דאמ׳ ר׳ הושעיה מערים אדם
על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו
אוכלת ממנה ומטורה מן המעשר" או נמי כיהא דרב
הונא דאמ׳ רב הונא אמ׳ זעירי המקדיש דם לבנה מתקדשים
אסור בהנייה ומועלין בו שמע מינה דהאיי דר׳ זירא
הלכתא למעשה היא וכן יולדת בזמן הזה הלי היא כיולדת
בזוב וצריכה שבעת ימי נקיים ואחר תטבול ותותר
לבעלה ולא חיישינן בימי טוהר לא לנדה ולא לזיבה לכך
שהיא לבעלה על גב דמה שהתורה מיהרתו" וכן דין דם
בתולים בתחלה אמרו תינוקת שלא הגיע זמנה לראות
ונשאת בית שמאי אומ׳ נותנין לה ארבע לילות בית הלל
אומ׳ עד שתחיה המכה" הגיע זמנה לראות ונשאת בית
שמאי אומ׳ נותנין לה לילה הראשון בית הלל אומ׳ עד
מוצאי שבת ארבע לילות" ראת ועודה בבית אביה בית
שמאי אומ׳ נותנין לה בעילת מצוה בית הלל אומ׳ כל
הלילה כולה" אמ׳ רב בוגרת נותנין לה לילה אחת והכי
מילי דלא ראת אבל ראת אין נותנין לה אלא בעילת מצוה
ותוב לא" קטנה נותנין לה עד שתחיה המכה" נערה
נותנין לה ארבעה לילות ואפלו בסיבובין והוא דלא ראת
אבל ראת בועל בעילת מצוה ופורש" בעא מניה ר׳
חייא בר שלמיה מרב הגיע זמנה לראות תחת בעלה
מהוא אמ׳ לה כל בעילות שבעל אינן אלא אחת ומשלימין
לה ארבעה לילות ואפלו בסיבובין" מנימין סקי סנאה הוה
שקיל ואזיל בתריה סבר למעבר עובדא כותיה
דרב אמ׳ לא פליג רב בין לא ראת לראת שכיב בארוכאה
קרי שמואל עליה דרב לא יאונה לצדיק כל און" אמ׳ ר׳
חייא בר שלמיה משמיה דרב כיון שנתקנו שנים שלמים
נתמעטו מזונותיו שנ׳ וגם אני נתתי לכם נקיון שנים

בכל עריכם וחוסר לחם בכל מקומותיכם ולא שבתם עדי
נאם יי׳" איתמר בעל ולא מצא דם וחזר ובעל ומצא
דם ר׳ חנינה אמר טמא ר׳ אסי אמ׳ טהו׳ ר׳ חנניה אמ׳ טמא
אי איתה דהוה דם בתולים מעיקרא אתא ר׳ אסי אמ׳
טהורה כדשמו׳ דאמ׳ שמו׳ יכול אני לבעול כמה
בלא דם ור׳ חנינה שאני שמו׳ דרב גובריה" רב ושמו׳
דא מלי תרוייהו הלכתא בכולהו בועל בעילת מצוה
ופורש" אמ׳ עולא כי הוו בה ר׳ יוחנן ור׳ שמעון בן לקיש
בתינוקת לא הוו מסקי מינה כי דמסיק תעלא מבי כרנא
ומסי׳ מי הכי בועל בעילת מצוה שמו׳ אמ׳ כל הני א
הלכתא דרישא דפרקא אחריה דנדה להלכה אבל לא
למעשה הא למדת שאין להם לישר׳ דם בתולים בזמן
הזה אלא הכל טמא חוץ מדם טוהר אמ׳ רב תבעיה
להנשא ונפייסה צריכה לישב שבעה נקיים ולא שנא
גדולה דשכיחי בה דמים ולא שנא קטנה" גדולה
מאי טעמא משום דמחמדה" קטנה נמי מחמדה"
בשמיני יכול בין ביום בין בלילה ת״ל וביום ביום ולא
בלילה" תקח לה לעצמה" שני תרים או שני בני יונה לחייבי
תורים בני יונה וחילופי בבני יונה תרים ואין חילופיה
עשירית האיפה" ומנין שהיא טובלת מבעוד יום
ת״ל והביאה אותם של הכה׳ אל פתח אהל מועד כי צריכה מביאה
אותם אל פתח אה׳ מועד אלא אם כן מעורבת שמש
מלמד שהיא טובלת מבעוד יום" ועשה הכה׳ את
האחד חטא׳ ואת האחד עולה שיפרישם הכהן אחד אחד
חטאת ואחד עולה ומנין אם הפרישתן היא יהא כ
הפרישה הקדש ת״ל את האחד חטא׳ ואת האחד עולה
והביאה אותם" וכפר עליה הכהן לפני יי׳ מזוב טומאה
לפי שטומאתה חילוף טומאת זב לכך חלקה הכת׳ ואמ׳ מזוב
טומאתה מכאן אמרו ארבעה מחוסרי כפרה זב
וזבה יולדת ומצורע וכולן חטוקין" והזרתם
את בני ישר׳ אין נזירה אלא הפרשה וכן הוא אומ׳
נזרו אחור" ויבזר מאחרי יי׳ ועל בגלוליו אל לבו ואומ׳ נזורו אחור"
מכאן והזרתם את בני ישר׳ מטומאתם
אמ׳ ר׳ יאשיה אזהרה לבני ישר׳ שיפרשו מנשותיהם
סמוך לוסתן וכמה אמ׳ רבה עונה או יום או לילה אמ׳

ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל שאינו פורש
מאשתו סמוך לוסתה אפי' הוויין לו בנים כבני אהרן
מתים שנ' והזרתם את בני ישר' מטומ' והדוה בנדתה
וסמיך ליה אחרי מות שני בני אהרן" תנן התם כל היד
המרבה לבדוק בנשים משובחת ובאנשים תקצץ
החרשת והשוטה ומי שנטרפה דעתה אם יש להן
פקחות מתקנות אותן ואוכלות בתרומה" דרך בנות ישר'
משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה הצנועות מתקינות
להן שלישי אחר להתקין את הבית" תנו רבנן כל אשה
שאין לה וסת אסורה לשמש ואין לה כתובה ולא פירות
ולא מזונות ולא בלאות ויוציא ולא יחזיר עולמית דברי
ר' מאיר ר' חנינה בן אנטיגנוס אומ' משמשת בשני עדים
והן הן עדותיה והן הן תקנתה" תנו רבנן היה משמש עם
הטהורה ואמרה לו נטמאתי אם פירש מיד חייב שיוציאו
הנייה לו כביאתו אלא היכי עביד אמ' רב הונא נועץ צפורניו
בארץ עד שימות האבר" תנו רבנן נשאת וראת דם
מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית
מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר
נשאת לאחר וראת דם בשעת תשמיש משמשת
פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש
אלא תתגרש ותנשא לאחר ועד כמה מותרת להנשא עד
שלשה מכאן ואילך לא תנשא עד שתתרפא" אמ' ליה
רבן שמעון בן לקיש לר' יוחנן תבדוק עצמה בפעם שלשי'
שלבעל ראשון לפי שאין כל אצבעות שוות" ותבדוק
עצמה בביאה ראשונה שלבעל שלישי לפי שאין כל
כוחות שוות" ההיא דאתאי לקמיה דר' אמ' ליה לאבא
דין זיל בעתה בעתה ואתסי ולא הדרת רס" אמ' נתרפאת
הנו" ההיא דאתאי לקמיה דשמואל אמ' ליה לרב דימי
בר יוסף זיל בעתה בעתה ולא אפיל ולא מדעם אמ' זו
ממלא ומופצת היא וממלא ונופצת אין לה תקנה" תנן
התם כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הבאים מן
הדרך נשיהם בחזקת טהרה בית שמאי אומ' צריכה
שני עדים על כל תשמיש ותשמיש או תשמש לאור
הנר ובית הלל אומ' דייה שני עדים כל הלילה" תנו רבנן
החמרין והפועלין והבאין מבית האבל ומבית המשתה

נשיהם להם בחזקת טהרה ובאין וישנין עמהן בין ישנות
בין עלות ה"מ בשהניחה בחזקת אבל אם הניחה בחזקת
טמאה לעולם היא בחזקתה עד שתאמ' לו טהורה אני"
והזרתם את בני ישר' הרי זו אזהרה" ולא ימותו
בטומ' הזה ענוש" בטמאם את משכני אשר בתוכם
אעפ' טמאים השכינה עמהם" זאת תורת הזב
תולה אחת לזב שהוא טעון ביאת מים חיים שאין
בכל הטמאים" ואשר תצא ממנו שכבת זרע זה בעל קרי
שהוא מטמא טומ' ערב טובל ואוכל פסחו לערב"
תורת הזב והדוה בנדתה זה שראה שתי ראיות שהוא
כנדה מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים
ופטור מן הקרבן' תורת הזב והזב את זובו זה שראה
שלש ראיות שהוא זב גמור מטמא משכב ומושב
וצריך ביאת מים חיים וחייב בקרבן" תורת הזב ואש
תנא מנ' שנ' מה הזוב סותר בזב אף שכבת זרע
סותרת או מה הזב סותר את הכל אף שכב' זרע תסתור
את הכל ת"ל לטמאה בה אינה אלא יום אחד" יכול אף
מימי כבלים יהו סותרין ת"ל זאת" ואשר תצא ממנו שכב'
ז' לטמ' בה למד על שכבת זרע שהיא מטמאה
טומאת ממנה כמוה נגע בו זה וזה לראשון לטומאה'
והדוה בנדתה מלמד שמדוה כמוה" והדוה בנדתה
מלמד שאינה מטמאה לאיברין אלא בגוף שלם" והדוה
בנדתה זקנים הראשונים היו אומ' תהיה בנדתה לא
תכחול ולא תפקוס עד שתבוא במים עד שבא ר' עקיבא
ולימד נכנס הדבר לידי איבה והוא מבקש לגרשה
הא מה אני מקיים והדוה בנדתה תהא בנדתה עד שתבוא
במים אמ' רב יצחק בר חנינה אמ' רב הונא כל מלאכות
שהאשה עושה לבעלה נדה עושה חוץ ממזיגת הכוס והצעת
המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו" הצעת המטה אמ'
רבא לא אמרן אלא בפניו אבל שלא בפניו ליתלן בה
מזיגת הכוס בפניו אמ' שמואל מחלפא לה מימינה
לשמאלא דביתהו דאביי מנחא ליה אפומא דכובא דרבא
אבי סדיא דרבי רב פפא אשרשיפא" והזבה את זובו
אחרים אומ' מה הזב מטמא במשא אף הזוב מטמ'
במשא" לזכר לרבות את המצורע שנא' ראשונה

שלא יהיה בה זב ש' כל צרוע וכל זב" ולנקבה לרבות את
את היולדת בזוב' ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה
אומ' הלא הוא אומ' והזב את זובו לזכר ולנקבה לזכר כל
שהוא זכר בין גדול בין קטן ולנקבה כל שהיא נקבה בין
קטנה בין גדולה" ד"א והזב את זובו לזכר ולנקבה מקיש זכר
לנקבה מה נקבה אף זכר אם ראה שכבת זרע סותר יום אחד כך
נקבה אם פלטה שכבת זרע סותרת יום אחד" ד"א לזכר ולנקבה
מה זכר יש בו טומ' ערב אף נקבה יש בה טומ' ערב כדאמ'
ר' שמעון בן לקיש משום ר' יהושע בשיחה מקור שנעקר
ונפל לארץ טמא ש' יען השפך נחשתך ותגלה ערותך
למאי איצטריך לטומ' שבעה" דם אמ' לחטאה ולא חתיכה
לא לטומ' ערב" אמ' ר' יונתן מקור כשהוציא כשתי טפי'
מרגליות טמאה" מאי לטומ' שבעה" חמשה דמים טמאים
באשה לא לטומ' ערב וזוקה תרתי אבל הדא אימור מיא
בלאו הוה דמתר" ולאיש אשר ישכב עם טמאה להביא
את שומרת יום כנגד יום אחר שטבלה שאם ראתה בסוף
היום כמו בה טמאה למפרע חייב בחטאת" הרי הוא אומ'
והזרתם את בני ישר' מטומ' ולא ימותו בטומ' מוטב
שתצא הנפש טהורה ולא תצא טמאה שאם יצאת טמ'
אין לה טהרה עולמית וכן הוא אומ' והרוח תשוב אל האל'
אשר נתנה" תנה לו כמה שנתנה לך מה הוא בטהרה אף
את בטהרה" משל למלך בשר ודם שחילק בגדי מלכות
לעבדיו פקחים שבהן קיפלום והניחום בקופסא טפשים
שבהן לבלכתו" לימים ביקש המלך את כליו פקחים שבהן
החזירום לו כשהן מגוהצין וטפשים שבהן החזירום
כשהן מלוכלכין שמח המלך לקראת פקחים וכעס
לקראת טפשים על הפקחים מהוא אומ' כלי יתנו לאוצר
והם ילכו לבתיהם לשלום ועל הטפשים הוא אומ' בגדי
ינתנו לכובסה והם יחבשו בבית האסורים אף הקב"ה על
גופן שלצדיקים מה הוא אומ' יבוא שלום ינוחו על
משכבותם ועל נשמתן מהוא אומ' והיתה נפש אדוני
צרורה בצרור החיים את יי' אלהיך ועל גופן שלרשעים
מהוא אומ' אין שלום אמר אלהי לרשעים ועל נשמתן
מהוא אומ' ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע" ר'
אליעזר הגדול אומ' כשמתו שלצדיקים גנוזות ומונחות

תחת כסא הכבוד ש' והיתה נפש אדוני צרורה וג' ונשמתן
שלרשעים זוממות ומשוטטות מסוף העולם ועד סופו
ואין להן מנוחה ש' ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע"
אמ' ר' עקיבה אשריכם ישר' לפני מי אתם מיטהרין ומי
הוא מטהר אתכם אביכם שבשמים מטהר אתכם ש'
וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומ' ומכל
גלוליכם אטהר אתכם ואו' מקוה ישר' יי' מושיעו בעת
צרה מה המקוה מטהר את הטמ' אף הקב"ה מטהר את
ישר' וא' קוה קוה אל יי' ויט אלי וישמע שועתי וכן הוא
אומ' בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב" אמ'
ר' יהושע בן לוי אם הכבו שפתיך בתפלה תהיה מבושר
שאת נענה ש' תכין לבם תקשיב אזנך ואו' כי
תעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך" כן יעלה השם
ארוכה למחלתינו וירפא מחץ מכתנו ויקבץ נפוצותינו
ויטהרנו מטומאתנו ויבנה בית קדשינו ותפארתינו
וכן הוא אומ' ביום טהרי אתכם מכל עונותיכם והושבתי
את הערים ונבנו החרבות ואמרו הארץ הלזו הנשמה
היתה כגן עדן והערים החרבות והנשמות והנהרסות
בצורות ישבו" כן יאמר בע' הרחמ'

אחרי מות

מרשות מלך — רחמן ומושיע"
הא' המשקיט — ואין מי ירשיע"
אשר במאמרו — שחקים הרקיע"
וארני ארץ — על בלימה הטביע"
מהללו כל פה — יום ליום יביע"
ונעלה ואין מי — עד תכונתו יגיע"
ישכין בטוח — העם אשר הכניע"
ויאזין לדמעתו — ואותו יפגיע"
ועל איביו — יצריח אף יריע"
ועל לבו ידבר — ואל אזנו ישמיע"
אל תירא כי לא — עוד אותך אכניע"
וכל לשון תקום אתך — אך תרשיע"
כי אני מדבר בצדקה רב להושיע"
יענה קריאתנו — האל ששמו אחד"
אשר בפי כל בלאיו — מקודש ומיוחד"

יודע רזים וכל סוד · מנהו לא נכחד
אין לפניו משוא פנים · ולא מקח שחד
יעלינו לארצינו בקרוב · חברים כאחד
נגילה בישועתו · ואל טובו נפחד
ישמיד אויבינו · ויפיל עליהם פחד
יבילם על ידי חרב · לטבח הוחד
יתלם תאכל אש · וכל קמים נכחד
מקרה אחד בכלם · יתן ויצמיתם יחד

בכת׳ הכל כאשר לכל מקרה אחד לצ׳
זה שה הכל כאשר לכל מקרה אחד לצדיק
ולרשע ז׳ לטוב ולטהור ולטמא ולזבח ולאשר
איננו זובח כטוב כחוטא הנשבע כאשר שבועה
ירא ר׳ שמעון בר אבי פתח הכל כאשר לכל
מקרה אחד לצדיק זה נח דכת׳ ביה נח איש
צדיק ר׳ פנחס ור׳ יוחנן בשם ר׳ אלעזר
בנו של ר׳ יוסי הגלילי נח כשהוא יוצא מן
התיבה נשכו ארי ושיברו ולא היה כשר להקריב
והקריב שם בנו תחתיו ולרשע זה פרעה נכה
שבשעה שביקש לישב על כסא שלמה לא היה
יודע מכבשן שלו והכישו ארי ושיברו זה מת
עולע וזה מת עולע זה צדיק וזה רשע הוי מקרה
אחד לצדיק ולרשע לא לטוב ולרשע מאי לטוב
זה משה דכת׳ ותרא אותו כי טוב הוא ר׳ מאיר אומ׳
שנולד מהול ולטהור זה אהרן שהוא עוסק בטהרות
שלישראל ולטמא אלו המרגלים אלו אמרו שבחה
שלארץ ישר׳ ולא נכנסו לתוכה ואלו אמרו גנותה
ולא נכנסו לתוכה הוי מקרה אחד לטוב ולטהור
ולטמא לא לזובח ולאשר איננו זובח מאי לזובח
זה יאשיהו דכת׳ ביה וירם יאשיהו לבני העם
צאן כבשים ובני עזים לפסחים שלשים אלף
ובקר שלשת אלפים אלו מרכוש המלך ולאשר
איננו זובח זה אחאב שביטל הקרבנות מעל
גבי המזבח והא כת׳ ויזבח לו אחאב צאן ובקר
לרב לע״ז זבח לקרבנות לא זבח וזה מת בחצים
דכת׳ ויורו המורים למלך יאשיהו וזה מת בחצים

דכת׳ ואיש משך בקשת לתומו אמ׳ ר׳ לעזר לפי תומו
רבא אמ׳ כדי לתמם שני חזיונות אחד שלמיכיהו ואחד
שלאליהו ואומ׳ והזונות רחצו אמ׳ ר׳ לעזר כדי למרק
שני חזיונות אחד שלמיכיהו ואחד שלאליהו במיכיהו
כת׳ אם שוב תשוב בשלום לא דיבר י״י בי באליהו כת׳
במקום אשר לקקו הכלבים את דם נבות וגו׳ ויעבר
הרנה במחנה אמ׳ ר׳ אחא בר׳ חנינה באבוד רשעים
רנה ובאבוד אחאב רני רנה הוי מקרה אחד לזוב׳
ולאשר איננו זובח לא כטוב כחוטא מאי כטוב
זה דוד שהיה יפה דכת׳ עם יפה עינים וטוב
רואי ר׳ מאיר אומ׳ שהיה מאיר פנים בהלכה
ורבנן אמרי כל מי שהיה רואה אותו היה מגביר
תלמודו כחוטא זה נבוכדנצר הרשע
דכת׳ ביה וחטאך בצדקה פרוק זה בנה בית
המקדש ומלך בתוכו ארבעים שנה וזה החריבו
ומלך ארבעים וחמש שנה הוי מקרה אחד
לטוב כחוטא לא הנשבע באשר שבועה ירא
מאי הנשבע זה צדקיהו דכת׳ וגם במלך נבוכד
נצר מרד אשר השביעו באלהים במה השביעו ר׳ יוסי
בן חנינה אמ׳ בברית השביעו כאשר שבועה ירא זה
שמשון דכת׳ ויאמר להם השבעו לי פן תפגעון בי
אתם זה מת בנקור עינים וזה מת בניקור עינים
זה מת בניקור עינים דכת׳ ויאחזוהו פלשתים וינקרו
את עיניו וזה מת בניקור עינים דכת׳ ואת עיני
צדקיהו עור הוי מקרה אחד הנשבע כאשר שבועה
ירא דא מקרה אחד לצדיק זה נדב ואביהוא
ולרשע זה קרח ועדתו דכת׳ בהון סורו נא מעל
אהלי האנשים הרשעים האלה אלו נכנסו במחלוקת ויצאו
שרופים ואלו נכנסו להקריב שלא במחלוקת ויצאו
שרופים שנ׳ אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני
י״י וימותו אמ׳ ר׳ חייא בר אבא באחד בניסן מתו
שני בני אהרן מפני מה הוא מזכיר מיתתן ביום
הכפורים לא ללמדך שכשם שיום הכפורים מכפר
כך מיתתן שלצדיקים מכפרת ומנין שיום הכפורים
מכפר שנ׳ כי ביום הזה יכפר עליכם ומנין שמיתתן

שלצדיקים

שנעריים מכפרת רכת׳ ויקברו את עצמות שאול
ויהונתן בנו בארץ בנימין בצלע בקבר קיש אביו ויעשו
ככל אשר צוה המלך ויעתר אלהים לארץ אחרי כן
וידבר יי׳ אל משה אחרי מות שני בני אהרן מה
ת״ל לפי שנ׳ ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו
בני אהרן לא נטלו עצה מאהרן נדב ואביהוא לא נטלו
עצה זה מזה ומנין שכשם שעבירת שניהם שווה
כך מיתת שניהם שווה ת״ל אחרי מות שני בני אהרן
בקרבתם לפני יי׳ ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ על הקריבה
מתו לא על ההקרבה ר׳ עקיבה אומ׳ כת׳ אחד אומר
בקרבתם לפני יי׳ וימותו וכת׳ אחד אומ׳ ויקריבו לפני
יי׳ אש זרה הכריע בהקריבם אש זרה הוי על ההקרבה
מתו ולא מתו על הקריבה ר׳ אלעזר בן עזריה אומר
כראי הקרבה לעצמה וכראי קריבה לעצמה ויאמר
יי׳ אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא ואין אנו
יודעין מה נאמ׳ לו בדיבור הראשון היה ר׳ אלעזר בן
עזריה מושלו משל לרופא לחולה שנכנס אצלו רופא
אמ׳ לו אל תשתה צונן ואל תשכב בטחב בא אחר
ואמ׳ לו אל תשתה צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות
בא אחר ואמ׳ לו אל תשתה צונן ואל תשכב בטחב
שלא תמות כדרך שמת פל׳ זה זירזו יתר מכולם
לכך נאמ׳ אחרי מות שני בני אהרן ויאמר יי׳ אל
משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא ואם בא מנין ת״ל
אל יבא ולא ימות הא אם בא מת כדרך שמת
פל׳ לכך נאמ׳ אחרי מות דבר אל אהרן אחיך ואל יבא
משום ר׳ ישמעא׳ אמרו הואיל ונאמרו בשתי
דיבורות זה בצד זה אחד פתוח ואחד סתום ילמד
הפתוח על הסתום מה פתוח דבר ביד משה שיאמ׳
לאהרן על ביאת המקדש אף סתום דבר ביד משה
שיאמ׳ לאהרן על ביאת המקדש ואיזה זה דבר
שלישי ושכר שנ׳ ואחיכם כל בית ישר׳ יבכו את
השרפה את השרפה אשר שרף יי׳ וידבר יי׳ אל
אהרן יין ושכר אל תשת אחיך בל יבא ואין משה
בל יבא אלא כל זמן שידיעה נכנס ועומד בין שני
הכרובים ורוח הקדש לובשתו ונבואה שורה עליו וכן

הוא אומ׳ עמדו ואשמעה או אחיך בל יבוא
אין הבנים בל יבוא אמ׳ ר׳ אלעזר ור׳ יהודה מה
אם מי שנצטוה לבוא נצטוה שלא לבוא מי
שלא נצטוה לבוא אינו דין שיצטוה שלא לבוא
תמימים יוכיחו שנצטוו לבוא אל אהל מועד
ונצטוו שלא לבוא שתויי יין אבל בעלי מומין
שלא נצטוו לבוא לא נצטוו לבוא שלא שתויי
יין אף כן המצטוה נצטוה ת״ל דבר אל אהרן
שאין ת״ל אחיך ומה ת״ל אחיך לרבות את הבנים
ואל יבא בכל עת זה יום הכפורים שלא יבא
פעם חמישית אל הקדש לרבות שאר ימות השנה
אמ׳ ר׳ אלעזר הדין הוא מה אם על יום שנצטוה
שיבוא נצטוה שלא יבא יתר על יום שנצטוה
שלא יבא ישראל יוכיחו שנצטוו לבוא ברגלים
ונצטוו לבוא ושלא ריקנין אבל בשאר כל ימות
השנה שלא נצטוו לבוא לא נצטוו לבוא שלא
ריקנין אף כאן על יום שנצטווה נצטווה ת״ל אל
הקדש לרבות שאר ימות השנה מבית לפרכת
זה זהב על כל הבית יכול על כל הבית במיתה ת״ל
אל פני הכפרת אשר על הארן ולא ימות הא כיצד
אל פני הכפרת במיתה ועל שאר הבית באזהרה
במצאת אומ׳ על ההיכל בארבעים ועל הקדש
הקדשים במיתה בידי שמים אל פני הכפרת אשר
על הארון ת״ל לפי שנ׳ כפרת יכול יהא כסוי לארון
ת״ל כפרת כפרת לארון אין כסוי לארון יכול לא יהא
כסוי לארון אבל יהא דבר חוצץ בין כפרת לעדות
ת״ל וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות
הא אין דבר חוצץ בין כפרת לעדות ולא ימות הרי
זה עונש ואזהרה נאמרו קודם למיתת בני אהרן
ת״ל אחרי מות שני בני אהרן יכול שניהם נאמרו
לאחר מיתת בני אהרן ת״ל כי בענן אראה הא
כיצד אזהרה נאמרה קודם למיתת בני אהרן
ועונש נאמ׳ לאחר מיתת בני אהרן ד״א כי
בענן אראה מלמד שנותן מעלה עשן ואם לא
נתן או שחיסר אחד מסממניה חייב מיתה

בזאת יבא אהרן אל הקדש למעט פרו הבא על כל
המצוות שלא יכנס בו לפני ולפנים" בזאת רמז ליורש
ראשון שיעמוד מכאן בזאת יבא אהרן ל״מ שעבודת
יום הכפורים כולה אינה אלא באהרן ומה אהרן כהן
גדול כך בנין כהנים גדולים מכאן אמרו שבעת
ימים קודם ליום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו
ללשכת פלהדרין היא לשכת כהן גדול ומזין עליו
שלישי ושביעי שמא נטמא במת ולא ידעו ומתקנין
לו כהן אחר שמא יארע בו פסול ר׳ יהודה אומ׳ אף
אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ש״נ
וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו היא אשתו אמרו חכמ׳
אם כן אין לדבר סוף" ומפני מה מפרישין כהן
גדול שבעה כדי לעשות לו מלואים יתרים דכתיב
לעיל" ומפרישין אותו מאשתו שמא תמצא נדה
ונמצא טמא שבעת ימים לכך מפרישין אותו
שבעה ללשכת פלהדרין היא לשכת כהן גדול ומזין
עליו שלישי ושביעי שמא נטמא במת ולא ידעו
ומתקינין לו כהן אחר שמא יארע בו פסול מעשה
בשמעון בן קמחית שיצא להתטייל עם המלך ערב
יום הכפורים עם חשיכה ונתזה צנורה שלרוק מפיו
על בגדיו וטמאתו ונכנס יהודה אחיו ושימש תחתיו
בכהונה גדולה באותו היום ראת אמן שני בניה כ״ג טס
גדולים" שבעה בנים היו לקמחית וכולם שימשו
בכהונה גדולה שלחו חכמ׳ ואמרו לה מה מעשים
טובים יש בידך שזכית חמלה להן יבוא עלי אם
ראו קורות ביתי שער ראשי ואם אמרתי חלוקי מימי
אמרין כל קמחי קמח וקמחא דקמחית סלת"
וקראו עליה את הפסוק הזה כל כבודה בת מלך
פנימה" תנו רבנן מעשה בצדוקי אחד שסיפר
עם כהן גדול בשוק ונתזה צנורה מפיו ונפלה לו לכה׳
גדול על בגדיו הוריקו פניו שלכהן גדול קדם אצל
אשתו אמרה לו ר׳ אע״ג שצדוקיות הנו מתיראין אנו
מפרושין ואנו מראין דם לחכם" אמ׳ ר׳ יוסי בקיאין
הנו בהם ביותר מן הכל ואין מראות דם לחכם חוץ
מאחת שהיתה בשכונתינו שלא הראת דם לחכם

ומיד מתה ותיפוק לי משום צבורא דעם הארץ"
אמ׳ אביי בצדוקי חבר אמ׳ לבה חיה כי קרס אצל
אשתו למה לי צדוקי חבר בועל נדה משוית ליה"
אלא אמ׳ רבא לגל הוה וטמי עם הארץ ברגל טהורה
שוויה רבנן רבת׳ ויאסף כל איש ישר׳ אל העיר
כאיש אחד חברים הכת׳ עשאן כולן חברים ר׳ יהודה
אומ׳ אף אשה אחרת מתקינין לו וחכמ׳ אומ׳ אין
לדבר סוף אם תאמ׳ זו מתה ושמא שנייה ושלישי
ואין לדבר סוף אלא טומ׳ דשכיחא תיקנו לה מיתה דלא
שכיחא לא תיקנו לה" בפר בן בקר לחטאת ואחר
לעולה יכול מקום מתן דמו שלפר שם מתן דמו
שלאיל אמ׳ ר׳ יוסי מה אני מקיים לא תעלו עליו קטרת
זרה ועולה איזו היא עולה שצריך הכת׳ למעטה זה
איל העולה שלכהן גדול שליום הכפורים" כתנת בד
קדש ילבש בד שיהיו שלבוץ בד שיהיו חדשים בד
שיהיו כפולין בד שלא ילבש עמהן בגדים אחרים
יכול לא ילבש עמהן בגדי פשתן אבל ילבש עמהם
בגדי צמר ת״ל בד יכול לא ילבש עמהם בגדי קדש
אבל ילבש עמהם בגדי חול ת״ל בד ומה ת״ל בד בד
ארבעה פעמ׳ למעט ארבעה כלים שלבהן לפני ולפנים"
מתוך שלבחשן ונשא אהרן את שמות ב״י בחשן
המשפט" יכול יכנס בו לפני ולפנים ת״ל בד לא בחשן
בתוך שלבאפוד ונשא אהרן את שמותם לפני י״י יכול
יכנס בו לפני ולפנים ת״ל בד לא באפוד בתוך שלבמעיל
והיו על אהרן לשרת בבאו אל הקדש לפני י״י יכול יכנס
בו לפני ולפנים ת״ל בד לא במעיל" בתוך שלבציץ
והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני י״י יכול יכנס
בו לפני ולפנים ת״ל בד לא בציץ" קדש ילבש שיהיו
משלקדש אין לי אלא אלו בלבד מנין לרבות שאר בגדי
כהונה ובגדי אחיו הכהנים ת״ל בגדי קדש בנין אב
לכל הבגדים שיהו משלקדש" כתנת בד קדש ילבש
יכול תהא הכתנת קודמת לכל הבגדים ת״ל ומכנסי
בד יהיו על בשרו מלמד שהמכנסיים קודמין אם
כן למה הקדים הכת׳ כתנת בד לפי שהיא מכסה
כל הגוף לכך הקדימה" כתנת בד ומכנסי בד

מכלתר

מלמד שעבודת היום בבגדי לבן ולמה תדין אמורין
חד אמ׳ ח״ל תתהדר לפני מלך שלא יכנס לפני השכ׳
לא בחלוק לבן וחד אמ׳ שאין קטיגור נעשה סניגור
ואם תאמ׳ יכנס בבגדי זהב שמא ישטין מעשה
העגל ומה ת״ל ילבש יחגור ויצנוף לפי שסופינו לעבות
לו כלים אחרים בין הערבים אם אין לו יכול לא ילבש
שלשחרית ת״ל ילבש יחגור ויצנוף" היינו דתנן בשחר
היה לבוש פלוסין של שנים עשר מנה ובין הערבים הנדוים
של שמונה מאות דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ בשחר
היה לבוש של שמונה עשר מנה ובין הערבים של שנים
עשר מנה הכל שלשים מנה אלו בוטל מן ההקדש ואם
רצה להוסיף מוסיף משלו" ובלבד שימסור לציבור"
אמרו עליו על ר׳ ישמעאל בן פיאבי שעשת לו אמו
כתנת ממאה מנה ולבשה ועבד בה עבודת יחיד ומסרה
לציבור" אמרו עליו על ר׳ אלעזר בן חרסום שעשת לו
אמו כתנת משתי רבוא ולא הניחו אחיו הכהנים לעבוד
מפני שנראה כעירום ומאי מיתחזי והא אמ׳ מר
חוטן כפול ששה אמ׳ אביי כי חמרא בחזגא" ומנין
שהוא טעון טבילה קודם לבישה ת״ל בגדי קודש הם
ורחץ במים את בשרו ולבשם" ומנין המשנה מבגדי
זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב מבגדי
לבן לבגדי לבן טעון טבילה ת״ל הם ורחץ" יכול יטען
טבילה בין מכנסיים לכתנת ובין כתנת לאבנט ובין
אבנט למצנפת ת״ל ולבשם כולן באחת" תנו רבנן
חמש טבילות ועשרה קדושין טובל כהן גדול ביום
הכפורים ומקדש על כל טבילה שני קדושי׳ חוג׳
מנין שטעון חמש טבילות שנ׳ ורחץ במים את
בשרו ולבשם מלמד שטעון טבילה על כל בגדי׳
וחמש עבודות הן עושה תמיד של שחר בבגדי זהב
ועבודת היום בבגדי לבן ויצא ועושה את אילו ואת
איל העם בבגדי זהב נכנס והוציא את הכף ואת
המחתה בבגדי לבן ועושה תמיד של בין הערבים בבגדי
זהב שהמשנה מבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה"
ומאת עדת בני ישראל שיהיו משל ציבור" יקח
שעירי מיעוט שעירים שנים אם כן למה נאמ׳ שני

שיהיו שוין במראה ובקומה ובדמים ולקיחתן כאחד
ומנין אע״פ שאינן שוין כשרים לקח אחד מהם היום
ואחד למחר כשרים ת״ל שעיר ריבה" ואיל אחד לעולה
מה ת״ל אחד ממשמע שנ׳ איל שומע אני אחד אם
כן למה נאמ׳ אחד ר׳ אומ׳ איל אחד הוא" הוא האמור כאן
והוא האמור בחומש הפקודים" שהיה ר׳ אלעזר בי ר׳
שמעון אומ׳ שני אילים הן אחד אמור כאן ואחד אמור
בחומש הפקודים" והקריב אהרן את פר החטאת אשר
לו שלא יביא משל ציבור" וכפר בעדו זה וידוי דברים"
תנן התם כל שבעת הימים זורק את הדם ומקטיר
את הקטרת ומטיב את הנרות ומקריב את הראש
ואת הרגל כל זה כדי שיהיה רגיל בעבודה ביו׳ הכפור
מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לו בסדר היום
ואומ׳ לו אישי כהן גדול קרא אתה בפיך שמא שכחת
או שמא לא למדת ערב יום הכפורים בשחרית מעמידין
אותו בשערי המזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים
וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה" אפשר
לומ׳ או שמא לא למדת דבר זה והא תניא והכהן
הגדול שיהא גדול מאחיו בנואי בכח בעושר בחכמ׳
לא אלו כהני בית שני שהיו ממנין אותן שלא כהוגן
לא כל מי שהמלך רוצה בו היה מעמידו כהן גדול
אע״פ שאינו הגון היה ממנין אותו ומעבירין אותו
כפי דעתן לא כדין ולא כשורה לכך אפשר לומ׳ בהם
שמא לא למדת דבר זה ומתוך שהיו מתמנין שלא
כהוגן היו שנותיהן מתקצרות כדר׳ אמ׳ רבא בר בר חנה
אמ׳ ר׳ יוחנן מאי דכת׳ יראת יי׳ תוסיף ימים ושנות
רשעים תקצרנה יראת יי׳ תוסיף ימים זה מקדש ראשון
שעמד ארבע מאות ועשר שנים ולא שימשו בו אלא
שמונה עשר כהנים" ושנות רשעים תקצרנה זה
מקדש שני שעמד ארבע מאות ועשרים שנה
ושימש בו יתר משלש מאות כהנים צא מהן ארבעים
שנה ששימש שמעון הצדיק" שמונים ששימש
יוחנן כהן גדול" עשר ששימש ישמעאל בן פיאבי
ואמרי לה אחת עשרה שנה" אחת עשרה שנה
ששימש אלעזר בן חרסום מכאן ואילך צא וחשוב

שבכל אחד לא תשלים שנתו" כל שבעת הימים לא היו
מונעין ממנו מאכל ומשתה ערב יום הכפורים עם
חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה שהמאכל
מביא את השינה ולא היו מניחין אותו לישן שמא
יראה קרי ולא היו מאכילין אותו דברים המרבין ז'
לשכבת זרע כגון ביצים וחלב חם וכיוצא בהן תניא
ר' יהודה בן נקוסא אומ' מאכילין אותו סלתות וביצים
כדי לשמטו אמרו לו כל שכן שאתה מביאו לידי
חמום" תניא סומכוס אומ' משום ר' מאיר אין מאכילין
אותו אבצ' ויש אומ' ואמרי לה אבצ' סימן ויש אומ' אף
לבן לא אבצ' לא אתרוג ולא ביצים ולא יין ישן" ואמרי לה
אבצ' לא אתרוג ולא ביצים ולא בשר שמן ולא יין ישן"
ויש אומ' ולא יין לבן" מפני שיין לבן מביא לידי טומ'"
אלעזר בן פנחס אומ' אין מאכילין אותו חלב"י לא חלב
ולא גבינה ולא ביצים ולא יין ישן ולא גלגלי מי גריסין
שלפול ובשר שמן ומליח" ולא כל הדברים המביאין
לידי טומאה לאיתויי מאי לאיתויי הא דתנו רבנן חמשה
דברים מביאין את האדם לידי טומאה ואלו הן השום
והשחלים והחלבות והביצים והגרגיר" ויצא אחד השדה
לקט אורות מאי אורות תנא משמיה דר' מאיר זה
גרגיר" אמ' ר' יוחנן למה נקרא שמו אורות שמאיר
את העינים אמ' רב הונא המוצא גרגיר בשוק אם
יכול לאכול אוכל ואם לאו מולגו ומעבירו על גב
עינו" אמ' רב פפא בגרגירא מיצריתא" אמ' רב גידל
אמ' רב אכסנאי לא יאכל ביצים ולא יישן בטליתו שלבעל
הבית בקונא מתני הכא בפום בריתא מתני הכי אמ' ר'
יהודה אכסנאי לא יאכל ביצים ולא יישן בטלה ולא יי"ש
בטליתו שלבעל הבית" מסרוהו זקני בית דין לזקני
כהונה והוליכוהו לעליית בית אבטינס השביעוהו
ונפטרו והלכו להן ואומ' לו אישי כהן גדול אנו שלוחי
בית דין ואתה שלוחנו ושליח בית דין משביעין אנו
עליך במי ששיכן את שמו בבית הזה שלא תשנה
דבר מכל שאמרנו לך הוא פורש ובוכה והן פורשין
ובוכין מפני מה הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין
דאמ' ר' שמעון בן לקיש כל החושד בכשרים לוקה

בגופו וכל כך למה שלא יתקן מבחוץ ויכנס לפנים
כדרך שהצדוקים עושין מאי דרוש כי בענן אראה
שלא יראה אלא בענן אמ' להן חכמ' והלא כבר נאמ'
ונתן את הקטרת על האש לפני י'י' אם כן למה נאמ'
כי בענן אראה מלמד שנותן מעלה עשן" מעשה
בצדוקי אחד שתיקן מבחוץ והכניס ביציאתו היה שמח
שמחה גדולה פגע בו אביו אמ' לו בני אע"פ שצדוקין אנו
מתיראין אנו מן הפרושים" אמ' לו כל ימי הייתי מצטער
על המקרא הזה כי בענן אל על הכפ' אימתי יבוא לידי
ואקיימנו עכשו שבא לידי לא אקיימנו אמרו לא היו
ימים מועטין עד שמת והוטל באשפה והיו תולעים
יוצאין מחוטמו ויש אומ' ביציאתו נוגף ומת" דתניא
ר' חייא כמין קול נשמע בעזרה שבא מלאך וחבטו
על פניו ונכנסו אחיו הכהנים ומצאו כמין רגל
עגל בין כתפיו שנ' ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם
ככף רגל עגל" כל ליל יום הכפורים אם חכם הוא
דורש ואם תלמיד חכמ' דורשין לפניו אם רגיל לקרות
קורא ואם לאו קוראין לפניו ובמה קוראין באיוב
ובעזרא ובדברי הימ' זכריה בן קבוטל אומ' פעמים
הרבה קריתי לפניו בדניאל" בקשו להתנמנם פרחי
כהונה מכין לפניו באצבע צרדה ואומ' לו אישי כהן
גדול עמוד והפג אחת על הרצפה ומתעסקין עמו
עד שמגיע זמן השחיטה" מכין לפניו באצבע
צרידה מאי אצבע צרידה אמ' רב יהודה צרדתא
דרא מה היא רגודל מחוי רבהונה ואזל קלה בכוליה
בירב" עמוד והפג אחת על הרצפה אמ' ר' יוחנן על
חדא מאי היא אמרו ליה אחוי קירה" תנא אין מנעמין
אותו לא בנבל ולא בכנור אלא בפה והיו אומ' לו אם
י'י' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו" מיקירי ירושלם
לא היו ישנים כל הלילה עד שמגיע כדי שישמע כהן
גדול קול הברה ולא תבא שינה דוחקת אתו" תניא
אבא שאול אומ' אף בגבולין היו עושין כן זכר למקדש
אלא שהיו ישנים אמ' אביי ואי תימא רב נחמן בר
יצחק אמ' ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא
ואמריתו אמאי לא קא אתי משיחא והא האידנא

יומא דכפורי היבעול כמה בתולתא בנהרדעא
אמ׳ ליה קודשא בריך הוא מאי אמ׳ ליה לפתח חטאת
רבץ" אמ׳ ליה ושטן מאי אמ׳ ליה שטן יומא דכפורי
לית ליה רשותא לאשטוני מנא אמ׳ רב חמא השטן
בגימטריא תלת מאה שתין וארבעה כל יומי
דשתא אית ליה רשותא לאשטוני ביומא דכפורא
לית ליה רשותא לאסטוני" כיון שהגיע זמן השחיט׳
אומ׳ להן הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיט׳
אם הגיע הרואה אומ׳ ברקאי" מתיה בן שמואל אומ׳
האיר פני כל המזרח עד שהוא בחברון והוא אומ׳
הין ולמה הוצרכו לכך פעם אחת עלה מאור הלבנה
ודמו שהאיר המזרח ושחטו את התמיד והוציאוהו
לבית השרפה והורידו כהן גדול לבית הטבילה"
תנא קמא אומ׳ ברקאי משיתחיל המזרח להאיר
כי נזקא" מתיה בן שמואל אומ׳ עד שיגיע האור
עד האור עד חברון ולמה עד חברון כדי להזכיר זכות
ישיני חברון והלכה כמתיה בן שמואל" פעם אחת
עלה מאור הלבנה מאי האי הכי והא אין לבנה
עולה מן המזרח אלא בשלשים החדש האחרון
ובשחרית יום כפור ליכא לבנה כלל אלא שמע
מינה הכי עובדיהוו" מעשה בסוף חדש שעלה
מאור הלבנה ודמו שהאיר המזרח ושחטו את
התמיד בלא עתו ושרפוהו ושב מעשה ביום עב
כפור שנראו להם זיקים ומאור כוכבים בשחרית
ודמו שהאיר המזרח ושחטו התמיד בלא עתו והוליכו
ושרפוהו והורידו כהן גדול לבית הטבילה" ומאי
מיחלף והא תניא ר׳ מאיר אומ׳ אינו דומה תימור שללבנה
לתימור שלחמה תימור שללבנה מתמר ועולה
כמקל ותימור שלחמה מפסג לכאן ולכאן"
תניא ר׳ ישמעאל אומ׳ יום המעונן היה והיה אור
הלבנה מפסג לכאן ולכאן" אמ׳ רב פפא שמע
מינה יומא דעיבא כוליה שמשא למאי נפקא מינה
לשטוח עולות נמי לכי דדריש רבא דאמ׳ אשה לא
תטוש לא בחמה ולא בחמין ולא בחמי חמה" אמ׳
רפרם זיהרא דשמשא קשין משמשא וסימנך

חלא דחלא" שבירי דשמשא קשי משמשא וסימנך
חלבא הלהורי עבילה קשין מעבילא וסימנך ריחא
דבשלא" שבקי דקיטא קשי מקיטא וסימנך תנורא
סגילא" אנשתא דסתוא קשי מדקיטא וסימנך תנורא
קלילא" מוגמר דשתיקא קשי מאחרתא וסימנך טינא
בר טינא" אמ׳ רב אבהו מאי טעמא דכל למנצח
על אילת השחר מה אילה זו קרניה מפוצלות
לכאן ולכאן אף השחר מפצל לכאן ולכאן" כיון
שהלכו שהאיר המזרח פרשו סדין של בוץ בינו
לבין העם קידש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה
ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו
והביאו לו את התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על
ידו וקיבל את הדם וזרקו" נכנס להקטיר את הקטרת
ולהטיב את הנירות ומקריב את הראש ואת הרגלים
ואת החבתים ואת היין" השלים עבודת התמיד והקריב
את הפר ואת שבעת הכבשים של מוסף היום ואחר
כך הביאוהו לבית הפרוה ובמקדש היתה פרשו
סדין שלבוץ בינו לבין העם וקידש ידיו ורגליו ופשט
ר׳ מאיר אומ׳ פשט וקידש ידיו ורגליו וירד וטבל
ועלה ונסתפג הביאו בגדי לבן ולבש וקידש ידיו
ורגליו מיד והקריב אהרן את פר החטאת ובא לו
אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו
לדרום ופניו למערב וסומך שתי ידיו עליו והתודה
וכך היה אומ׳ אנא השם עויתי פשעתי וחטאתי
לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים
ולחטאות שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני
וביתי ככת׳ בתורת משה עבדך לאמר כי ביום הזה
יכפר עליכם וג׳ לפני י״י תטהרו" והכהנים והעם
העומדין בעזרה כשהיו שומעין את השם
המפורש שיוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה
היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומ׳
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" תנו רבנן
עשרה פעמים הזכיר כהן גדול את השם בו ביום
שלשה בוידוי שלשה בוידוי שני שלשה בשעיר
המשתלח כשהוא נותן הגורל על שעיר החטאת

אומ׳ ליי׳ חטאת. והיה נשמע קולו מיריחו אמ׳ רבא
בלבל חנא מירושלם ליריחו עשר פרסאות. וקול דלתות
ההיכל היה נשמע בשמי תחומי שבת. ועזים שביריחו
היו מתעטשות מריח הקטרת. תנן התם מיריחו היו
שומעין קול שער הגדול שנפתח. מיריחו היו שומעין
קול המגריפה מיריחו היו שומעין קול החליל מיריחו
היו שומעין קול הצלצל מיריחו היו שומעין קול השיר
מיריחו היו שומעין קול גבני כרוז. מיריחו היו
שומעין קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור. מיריחו
היו שומעין קול השופר ויש אומ׳ אף קולו של כהן
גדול בשעה שהוא מזכיר את השם ביום הכפורים.
מיריחו היו מריחין מריח פטום הקטרת והכהנים והעם
תניא ר׳ אומ׳ כשם שי׳ חקרא אמ׳ משה לישראל בשעה
שאני מזכיר שמו של הקב״ה אתם הבו גדל לאלהינו.
חנניה בן אחי ר׳ יהושע אומ׳ אמ׳ להם הנביא לישר׳
זכר צדיק לברכה בשעה שאני מזכיר צדי׳ עדיקו
עולמים תנו ברכה. ולקח את שני השעי׳ מלמד
שהן מעכבין זה את זה. והעמיד אתם לפני יי׳.
מתני׳ את׳ מעמידן בשער נקנור אחוריהן
למזרח ופניהן למערב. בא לו למזרח העזרה
לצפון המזבח הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו
ושם שני השעירים וקלפי היתה שם ובה שני גורלות
שלאשכרוע היו ועשאן בן גמלא של זהב ומזכירין
אותו לשבח. אמ׳ רב יהודה המהלך לימין רבותי
זה בור והא תנן הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו
ועוד תניא שלשה היו מהלכין בדרך הרב באמצע
והגדול מימינו והקטן משמאלו וכן מצינו ב
בשלשה מלאכי השרת שבאו אצל אברהם מיכאל
באמצע וגבריאל מימינו ורפאל משמאלו. תרגמה רב
שמואל בר אחא מקמי רבו כדי שיתכסה בו רבו.
והא תניא המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו
הרי זה מגסי הרוח אלא דמצדד אצדודי. ונתן
אהרן על שני השעי׳ גורל שלכל דבר יכול שנים
על זה ושנים על זה תל׳ גורל ליי׳ וגורל לעזאזל
יכול שלשם ושלעזאזל לא על זה ושל שם
ושלעזאזל על זה תל׳ גורל אחד ליי׳ אין כאן לשם
לא אחד וגורל אחר לעזאזל אין כאן לעזאזל אלא
אחד. אם כן למה נאמ׳ גורלות שיהיו שוים שלא
יעשה אחד גדול ואחד קטן אחד של כסף ואחד
של זהב אחד שלשיש ואחד שלאשכרוע. טרף
בקלפי והעלה שני גורלות אחד כת׳ עליו לשם ואחד
כת׳ עליו לעזאזל אם שלשם עלה בימינו הסגן אומ׳
לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בשמאלו עלה
ראש בית אב אומ׳ לו אישי כהן גדול הגבה שמאלך
נתנם על שני השעירים שלימין על שלימין
ושלשמאל על שלשמאל ואומ׳ לשם חטאת. ר׳
ישמעאל אומ׳ לא היה צריך לומ׳ חטאת אלא לשם
והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכו לעולם ועד.
טלף בקלפי למאי לי כיהכי דלא ליכוין ונשקול
אמ׳ רבא קלפי שלעץ היתה ושלחול היתה ואינה
מחזקת אלא שתי הידים מתקיף ליה ראבינא בשלמא
אינה מחזקת אלא שתי הידים כיהיכי דלא ליכוין
ולשקול אלא שלחול אם כן הויא ליה כלי שרת וכלי שרת
דעץ לא עבדינן ונעבדיה דכסף ונעבדיה דדהב
התורה חסה על ממונן שלישראל תנו רבנן ארבעים
שנה ששימש שמעון הצדיק היה הגורל עולה
בימין מיכאן ואילך פעמים עולה בימין ופעמים
עולה בשמאל והיה לשון שלזהורית מלבין מיכאן
ואילך פעמים מלבין ופעמים אינו מלבין והיה נר
מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק ופעמים
אינו דולק. והיה אש שלמערכה מתגבר ולא
היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני
גזרי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך
פעמים מתגבר פעמים כובה ולא היו כהנים
נמנעים להביא עצים למערכה כל היום כולו
ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים
וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכל ושובע ויש אוכל
ומותיר מכאן ואילך נשתלחה מארה בעומר
ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כפול
המיני הצנועין מושכין ידיהן והגרגרנין נוטלין

ואוכלין.

ואוכלין ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו והיו
קורין אותו בן חמצן עד יום מותו אמ׳ לבא בר לבשלא
מאי קראה אלי מלטני מיד רשע מכף מעוול וחומץ
רבא אמ׳ מהכא אשרי חמוץ ואל תאשה חומץ״ תנו
רבנן אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק אמ׳ להם
לישראל בשנה זו הוא מת אמרו לו מנין אתה יודע אמ׳
להם בכל יום הכפורים היה מזדמן לי זקן אחד
לבוש בגדים לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויוצא
עמי והיום נזדמן לי זקן אחד לבוש בגדים שחורים
ועטוף שחורים נכנס עמי ולא יצא עמי״ לאחר
הרגל חלה שבעת ימים ומנעו אחיו הכהני׳ מלברך
בשם״ תנו רבנן ארבעים שנה קודם חרבן הבית
לא היה גורל עולה בימין ולא היה לשון של זהורית
מלבין ולא היה נר מערבי דולק והיו דלתות ההיכל
נפתחות מאיליהן עד שגער בהן ר׳ יוחנן בן זכאי
אמ׳ לו היכל היכל מפני מה אתה מבעית את עצמך
יודע אני שסופך ליחרב וכבר נתנבא עליו זכריה
בן עדו ואמ׳ פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך״
אמ׳ ר׳ יצחק בן טבלאי למה נקרא שמו יער דכת׳
בית יער הלבנון לומ׳ לך מה יער מלבלב אף בית
המקדש מלבלב דאמ׳ ר׳ הושעיה בשעה שבנה שלמ׳
בית המקדש ונטע בו כל מיני מגדים של זהב וכו׳
כדכתוב בסדר פקודי״ והקריב את השעיר אשר עלה
עליו הגורל יכול יהא נתון על גבו ת״ל אשר עלה
עליו שעלה לשמו מתוך קלפי במערבת. אומ׳ הניחה
אינה מעכבת והגרלה מעכבת לפי שאל כן הסיח
כשרה בזרים והעליית הגורל מן הקלפי פסולה בזרים״
ועשהו חטאת מעמידו כנגד בית שחיטתו
ועשהו שאם מת אחד מהן משיגריל יביא שנים
יגריל עליהן כתחלה ויאמר אם של שם מת זה
שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו ואם של עזאזל
מת זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו
והשני ימות דברי ר׳ יהודה וחכמ׳ אומ׳ ירעה עד
שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת צבור
מתה״ ועשהו חטאת שיאמר חטאת לשם ל

ישמעאל אומ׳ לא היה צריך לומ׳ חטאת איבו אומר
לא לשם ולית הלכה כוותיה״ והשעיר אשר עלה עליו
הגורל יכול יהא נתון על גביו ת״ל אשר עלה עליו שעלה
לשמו מתוך קלפי״ יעמד חי לפני י״י קושר לשון
של זהורית והעמידו בין קרניו כנגד בית שלוחו״ אמ׳
ר׳ עקיבה מנין שקושרין לשון של זהורית בראש
שעיר המשתלח שנ׳ אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג
ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו״ יעמד חי לפני י״י
מה ת״ל לפי שנ׳ לשלח אתו שלוחו למיתה יכול שלוחו
לחיים ת״ל יעמד חי לפני י״י לכפר עליו ת״ל עליו לכפר
הא כיצד עמידתו חי לפני השם עד שהוא ביוצא עד
אימתי היה זקוק לו להיות חי לכפר עד שיתכפר שנ׳
וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מו׳ וגו׳ דברי ר׳ יהודה
ר׳ שמעון אומ׳ לכפר עליו כפרה שהיא בגופו״
לשלח אתו שאם נשפך הדם ימות המשתלח מת
המשתלח ישפך הדם״ לעזאזל במקום עזאזל למקום
הקשה צדדים יכול בישוב ת״ל המדברה ומנין שהוא
בצוק ת״ל אל ארץ גזרה וסוכות היו עושין מירושלם
ועד צוק עשר סכות תשעים ריס שבעה ומחצה לכל
מיל נמצא הכל יב׳ עשר מיל׳ והקריב אהרן את
פר החטאת אשר לו נלמדנו הוא אומר את פר החטאת
אשר לו מאי אשר שלא יביא משל ציבור יכול לא
יביא משל ציבור שאין הציבור מתכפרין בו אבל
משל אחיו הכהנים שהרי אחיו הכהנים מתכפרין בו
ת״ל אשר לו יכול לא יביא ואם הביא יהא כשר ת״ל
אשר לו״ וכפר בעדו ובעד ביתו זה וידוי דברים יכול
כפרה בדמים הלימד נאמרה כפרה בפר ונאמרה
כפרה בשעיר מה כפרה האמורה בשעיר וידוי דברים
חוץ מדמים אף כפרה האמורה בפר וידוי דברים
חוץ מדמים הם נמשך לומ׳ שוב והקריב אהר׳ את
פר החט׳ אשר לו״ וכפ׳ ושחט את פר עדיין לא נשחט׳
כיצד היה מתודה אנא השם חטאתי עויתי ופשעתי
וחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך
אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ושעויתי
ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן

עם קדושיך ככת' בתורת משה עבדך לאמר כי
ביום הז' יכפ' עלי' לטהר את' מכל חטא' לפ' השם
תטהרו" ואומ' והתודה עליו את כל עונות בני ישר'
ואת כל פשע' לכל חטא' עון ופשע וחטאת דברי ר'
מאיר וחכמ' אומ' עונות אלו הזדונות פשעים אלו
המורדים לכל חטאתם אלו השגגות וכי מאחר שהתוד'
על הזדונות ועל המורדים הוא חוזר ומתודה' על
השגגות אלא כך הוא מתודה אנא השם חטאתי עויתי
פשעתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לחטאים
ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי
לפניך אני וביתי ככת' בתורת משה עבדך כי ביו' הז'
יכפ' עלי' וגו' את' והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכו'
לעולם ועד" וכן מצינו בכל מתודין אחר אמ' חכ'
שם אב' העוינו והרשענו" שלמה בנו אומ' חטאנו
ועוינו והרשענו דניא' אומ' חטאנו ועוינו והרשענו
ומרדנו אף הוא כך היה מתודה חטאתי ועויתי
פשעתי לפניך ומהוא שמשה אומ' נושא עון ופשע
וחטאה ונקה ואומ' והתודה עליו את כל עונות בני
ישרא' ואת כל פשעיהם לכל חטאתם אלא כיון שהיה
מתודה על הזדונות ועל המורדים נעשו להן הן
שגגות לפניו" ושחט את פר החטאת אשר לו"
שחטו וקיבל במזרק את דמו נתנו למי שהוא ממרס
בו על הרובד הרביעי שבהיכל כדי שלא יקרש"
ולקח מלא המחתה והביא נטל מחתה ועלה לראש
המז' וחתה וירד והניחה על הרובד שבעזרה בכל יום
חותה בשלכסף ומערה בתוך שלזהב והיום חותה
בשלזהב ובה היה מכנס בכל יום חותה בשלארב'
עת קבין ומערה בתוך שלשלשת קבין והיום חותה
בשלשלשת קבין ובה היה מכניס ר' יוסי אומ' בכל
יום חותה בשלסאה ומערה בתוך שלשלשת קבין
והיום חותה בשלשלשת קבין ובה היה מכנס בכל יום
כבדה והיום קלה בכל יום היתה קצרה והיום ארוכה
בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום דברי ר' מנחם
בכל יום היה מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים
והיום מוסיף מלא חפניו בכל יום היתה דקה והיום

דקה מן הדקה בכל יום עולין במזרחו שלכבש ויורדין
במערבו והיום עולין באמצע ר' יהודה אומ' לעולם כהן
גדול עולה באמצע בכל יום כהן גדול מקדש ידיו
ורגליו מן הכיור והיום מן הקיתון שלזהב" ר' יהודה
אומ' לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון
שלזהב בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום
חמש דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' בכל יום שלש והיום
ארבע מוסיפין מערכה לגבי המזבח ולא הנדרין"
גחלי אש יכול עוממות ת"ל אש אי אש יכול שלהבת
ת"ל גחלי אש הא כיצד מן הלוחשות. הללו מנין שתהא
האש בטילה על גבי הגחלת ת"ל גחלי אש מעל
המזבח יכול מעל המזבח כולו ת"ל מלפני יי' הא
כיצד מן הסמוך למערב אמ' ר' יוסי זה סימן כל
הכותל מבחוץ להיותו בפנים נוטל מן הסמוך
לפנים וכל היוצא מבפנים להכתו בחוץ ניתן על
הסמוך לפנים" ומלא חפניו הגדול לפי גדלו והקטן
לפי קטנו" וכך היתה מדתה" תנו רבנן מלא קומצו
בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ אי בעא להו מה
הוא שיעשה מדה לחפינה התם הוא דכת' בקומצו
אבל הכא דלא כת' בחפניו לא" או דלמא כיון דמלא
מלא מקומץ תא שמע כך היתה מדתה מאי לאו
שאם רצה לעשות מדה יעשה לאו כדרך שמודדה
בחוץ כך מודדה בפנים שמעת מינה חופן וחוזר
וחופן שמע מינה" במציאות אומ' חופן מבחוץ
וכשנכנס לפנים מחזירה במדת חפניו כמדת
שהיתה" קטרת שהיא משל ציבור" שמים שיהיו
ממנים לתוכה" דקה מה ת"ל והלא כבר נאמ' ושחקת
ממנה הדק אם כן למה נאמ' דקה שתהיה דקה מן
הדקה" כיצד הוא עושה מפריש בשלשת מנים
מערב יום הכפורים ומחזירן למכתשת כדי למלאות
ממנה חפניו לקיים בה דקה מן הדקה" והביא מבית
לפרכת כיצד הוא עושה נוטל את המחתה בימינ'
ואת הכף בשמאלו שהיה בדין שיוליך הכף בימינ'
והמחתה בשמאלו מפני שזה קרבן וזה מכשיר
קרבן" אלא מפני כובד המחתה וחמימותה ולוב'

הרץ התירו לו ליטול מחתה בימינו והכף בשמאלו
מהלך בהיכל עד שהוא מגיע לבין שתי הפרוכות
המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה
ר' יוסי אומ' לא היה שם אלא פרוכת אחת מהלך עד
שהוא מגיע לארון הגיע לארון נותן את המחתה בין
שני הבדים משניטל ארון אבן היתה שם מימות נביאים
הראשונים ושתיה היתה נקראת וגבוהה מן הארץ שלש
אצבעות ועליה היה נותן" והביא מצית לפל ונתן את
הקטרת על האש לפני יי' שלא יתקן מבחוץ ויכניס
שהרי הצדוקין אומ' מתקן מבחוץ ומכניס אמרו אם
לפני בשר ודם עושין כך איכו קל וחומ' לפני המקום
ואומ' כי בענן אראה אמרו להן חכמ' והלא כבר נאמ'
ונתן את הקטרת לפני יי' איכו נותן אלא בפנים אם כן
למה נאמ' כי בענן אראה על הכפרת לימר שהוא
נותן בה מעלה עשן ומנין שהוא נותן בה מעלה עשן
ת"ל וכסה ענן הקט' את הכפ' אשר על העדות ולא ימות
הא אם לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחד מסממניה
חייב מיתה" אם חיסר חייב מיתה וחילא לא" ותיפוק
ליה דקא מעייל ביאה ריקנותא והוא חייב מיתה על
ביאתו בלא מצוה אמ' רב ששת הכא במאי עסקינן
כגון ששגג בביאה והזיד בקטורת רב אשי אומ' אפי'
תימא הזיד בזו ובזו כגון שעייל שתי הקטורות אחת
שלימה ואחת חסרה אביאה לא מיחייב דהוא עייל ליה
שלימה אהקטרה מיחייב דהא קא מקטר קטרת דמחסרא"
אמ' מר ומנין שנותן בה מעלה עשן ת"ל וכסה ענן
הקטרת קלה לקרא אמ' ר' יוסי הכי קאמ' אין לי אלא
מעלה עשן עיקר מעלה עשן מנין ת"ל וכסה" רב
ששת אמ' אין לי אלא אהל מועד שבמדבר שילה ובית
העולמים מנין ת"ל וכסה" האי מן ובן יעשה לאהל מועד
נפקא אלא אמ' אביי אין לי אלא קטרת שביום הכפורים
בשאר ימות השנה מנין ת"ל וכסה. חד למצוה
וחד לעכב" ואמ' ליה אביי הני שבמקדש כפקא
אמ' ליה אביי אין לי אלא קטרת שלפני ולפנים בהיכל
מנין ת"ל וכסה" רבא אמ' חד לעונש וחד לאזהרה
דתניא ר' אליעזר אומ' ולא ימות זה עונש" כו.

בענן זו אזהרה יכול יהו שניהן אמורין אחר מיתת
בני אהרן ת"ל כי בענן אראה מאי תלמודא אמ' רבא
אראה ועדיין לא נתלה אלא מאי טעמא איענוש דתניא
ר' אליעזר אומ' לא מתו בני אהרן אלא עד שהורו הלכה
בפני משה רבן" מאי דרוש ונתנו בני אהרן הכהנים
אש על המזבח אמרו אע"פ שהאש יורד מן השמים
מצוה להביא מן ההדיוט כדכתבינן לעיל' ונתן את
הקטרת תנא כיצד הוא עושה אוחז את הבזך בראשי
אצבעותיו ויש אומ' בין שניו ומעלה בגודלו עד
שמגעת לבין שני אילי ידיו חוזר ומחזירה לתוך
חפניו וצוברה עד שיהיה פשנה ממהר לבוא וזו
היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש תנא
כמאן דאמ' צוברה תנא חד' זו היא ותנא ובא איסא
מליקה והא איכא קמיצה אלא זו היא עבודה קשה
מעבודות שבמקדש" תנא כמאן דאמ' צוברה תנא
חדא צוברה פנימה שהיא חוצה לו לכהן גדול ותניא
חוץ צוברה חוצה שהיא פנימה לו" אמ' אביי
מסתברא כמאן דאמ' צוברה פנימה שהיא חוצה
לו דתניא מלמדין אותו הוי זהיר שלא תתחיל מפניך
שמא תכוה" ועומד במקומו עד שיתמלא הבית
עשן יצא ובא לו כדרך בית כניסתו ומתפלל
תפלה קצרה בבית החיצון ולא היה מאריך שלא
להבעית את ישר' מאי מצלי רבא בר רב חנ' דרב
ורבין בר רב אדא ואמרי תרויהו משמיה דר'
יהודה אומ' יהי רצון מלפניך יי' אלהי' שתהא שנה
זו שחונה וגשומה שחונה למה לי אלא אימא אם
שחונה תהא גשומה רב אחא בריה דרבא מסיים
בה משמיה דרבי יהודה ולא יעדי עביד שלטון מדבית
יהודה ולא יהיו עמך בית ישר' צריכין לפרנסה ואל
תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים" פי' בירידת
גשמים ליחנניה בן דוסא הוה קא אזיל באורחא
שדא מטרא עליה אמ' לפניו רבונו שלעולם כל
העולם כולו בנחת ואני בצער פסק מטרא כי מטא
לביתיה אמ' רבונו שלעולם כל העולם כולו בצער
ואני בנחת אתא שוא מטרא אמ' ר' יוסף מאי

אהניא צלותיה דכהנא רבא לר' חנינא בן דוסא"
תנו רבנן מעשה בכהן גדול אחד שהאריך בתפלתו
ונמנו אחיו הכהנים להכנס אחריו התחילו הן נכנסין
והוא יוצא אמרו לו מפני מה הארכת בתפלתך אמ' להן
קשה בעיניכם שהתפללתי עליכם ועל בית המקדש
שלא ליחרב אמרו לו אל תהי רגיל לעשות כן שהרי שנינו
ולא יהיה מאריך בתפלתו שלא להבעית את ישר'
כלומ' שמא יאמרו מת הוא כדרך שמתו אחרים אם
איכן הגונין או ששינינו בעשייתן לכך מתו ולא ימות
שאם שנה הוא מת" ר' יודן דמן בלייה פתח אם על
פיך יגביה נשר וכי ידים קנו אמ' הקב"ה לאהרן על
מימר פומך הייתי משלה שכינתי על גבי הארון
או על מימר פומך הייתי מסלק שכינתי מעל גבי
הארון מקדש ראשון סלע ישכון ויתלונן לינה אחת"
מקדש שני על שן סלע ומצודה ליכות הלבה היאך
דתנן משניטל הארון אבן היתה שם מימות נביאים
הראשונים ושתיה היתה נקראת ולמה נקראת שמה
שתיה ר' יוסי בר חנינה אומ' שממנה הושתת העולם
והאתה" כיצד היתה תפלתו של כהן גדול ביום
הכפורים יהי רצון מלפניך יי' אלהי' ואלהי אבותינו
שתהא השנה הזאת הבאה עלינו שנה ועל עמך
ישראל שנת גשומה שנת טללה שנת שחונה
שנת זול שנת שובע שנת רצון שנת ברכה
שנת מקח וממכר שנה שלא יצטרכו עמך
בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר" ודבני
רקסלין אמרין על אחיהון דקסרין שלא יגביהו
שללה או על גבו" ודבנן דדרומא אמרין על
אחיהון שבשרון שלא ייעשו בתיהם קבריהם
משמחפי אבל עינו ביטו משם איה מולל
אוכל לכל ימות השנה ולמחוון עינו יביטו
מלאש השנה היה יודע מה בסופה" הא
כיצד בשעה שהיה יוצא מטהר ולוחה עשן המערכה
עולה לדרום היה יודע שהדרום כולו שבע
למערב היה יודע שהמערב כולו שבע"
לצפון היה יודע שהצפון כולו שבע" עולה למזרח

היה יודע שהמזרח כולו שבע" עולה לאמצע
הרקיע היה יודע שהעולם כולו שבע" אמ' ר' יהושע בר
אבדימי מוצאי יום טוב האחרון של חג הכל צופין
לעשן המערכה נטה כלפי צפון עניים שמחים ובעלי
בתים עציבין שגשמי אותה שנה מתבררין ופירותי'
מרקיבין נטה כלפי דרום עניים עציבים ובעלי
בתים שמחין שגשמי אותה שנה מועטין ופירותי'
משתמרין למזרח הכל שמחים למערב הכל
עצבים" ואמ' מר כלפי מזרח הכל שמחים כלפי
מערב הכל עציבים ולמינהו מזרחית לעולם יפה
מערבית לעולם קשה רוח צפונית יפה לחטים
בשעה שהביאו שליש ויפה לזיתים בשעה שיניצו
מועטין רוח דרומית קשה לחטים בשעה שהביאו
שליש ויפה לזיתים בשעה שהן חונטין ואמר
רב יוסף סימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום הא
הא מרבי דידיה והא מרבי דידיה לא קשיא הא
כן והא להו" ועשן המערכה אפלו כל הרוחות
שבעולם באות ומנשבות בו אין מזיזות אותו ממ
ממקומו לא קשיא דבאיף ופשיט כי דקלא ואיבדו
לא הוה מיבדר" תניא אבא שאול אומ' יום טוב
שלעצרת ברור סימן יפה לכל השנה כולה
שכך היה יום מתן תורה צח וברור אמ' רב זביד
יומא קמא דריש שתא אי חמים כולה שתא
חמימא אי קריר כולה שתא קרירא למאי
נפקא מינה לתפלתו שלכהן גדול" תנו רבנן
שלשה דברים צוה אחיתופל את בניו אל
תהיו במחלוקת ואל תמרדו במלכות בית דוד
משום דהוה רגא סלקא בידיה ואם ראיתם יום
טוב שלעצרת ברור זרעו חטים לשנה
הבאה" מר זוטרא אמ' במר ר' ישבב אומ'
לאבור ממש ולא צלול בלול ממש שלא אפלו
צלול ואח עפועפי מנשבת בו זה הוא בלול"
ולקח מרם הכר נוטלו מבין שהוא ממולבן
ונכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד וזו
לא המנטיף והשה לא הגורק" אצבעו נואמים

ואצבעו

אצבעו ונאמ' להלן אצבעו מה אצבעו האמור
להלן ה ימנית המיומנת שבימין אף אצבע האמור
כאן הימנית המיומנת שבימין" נמצאת אומ' אצבע
זו בקרחת ש' אצבעו והין לה שם לווי ואיזו זו שלא הוסמכה
לגודל דאמר מר זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע
זו גודל" אמ' רבא טפח דאוריתא ארבע בגודל ושית
בקמיצה וחמיש ותלתה באצבע" על פני הכפרת קדמה
זה בנין אב בכל מקום שנ' כפרת ופנים למזרח"
אל פני הכפרת ולפני הכפרת יזה מלמד שנותן אחת
למעלה ושבע שבע פעמ' לא שבע טפין שבעפעמ'
שיהא מונה שבע פעמים הלי אחת ושבע ולא היה
מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף וכן
היה מונה אחת ואחת אחת ושתים אחת ושלש אחת
וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע" יצא
והניח על כן הזהב שבהיכל מאי כמצליף מחוי רב
יהודה כמנגדא ירוש' אמרי כמטבדיל כולהו לשון
הכאה ומר כי אתליה ומר כי אתליה היינו דאמרי טבדיל
ליה ותנן רצועה ידה טפח ורחבה טפח ומגעת עד פי
כריסו" ושחט את שעיר החטאת אש' לו שלא יהו אחיו
הכהנים מתכפרין בו ובמה הן מתכפרין בפרו שלאחיו
יכול לא יתכפרו בפרו שלאחיהן שהלי הוא אומ' אשר
לו משמע אין להם כפרה וכשהוא אומ' ועל הכהני
ועל כל עם הקהל יכפר יש להן כפרה ובמה הן יתכפרו
מוטב שיתכפרו בפרו שלאחיהם שכן מצינו שחלק
מכללו שהלי הוא וביתו מתכפרין ואל יתכפרו
משלציבור שלא מצינו שחלק מכללו הציבור" אם
נמשך לומ' והקריב אהרן את פר החטאת אש' לו
וכפר בעדו ובעד ביתו הלי ביתו שלאהרן הם דכל
בית אהרן ברכו את יי' בית הלוי ברכו את יי'" ומפנאי
אם מת כהן גדול שהן המתמנה תחתיו מקריב פרו
שלראשון ואינו חטאת יחיד שמתה אלא הלי היא
כחטאת ציבור שאינה מתה חטא שנ' בו אשר לו
המקום הבקיר ממונו בו לכל אחיו הכהנים ובפרו
הן מתכפרין בו" והביא את דמו אל מבית לפרכת
מלמד שהוא נכנס בו לפני לפנים ואין לי אלא דם

השעיר שנכנס בו לפני לפנים דם הפר מנין ת"ל ועשה
את דמו כאשר עשה לדם הפר מה דם השעיר הכנס
בו לפני לפנים אף דם הפר יכנס בו לפני לפנים" והזה
אותו על הכפרת מלמד שהוא נותן אחת למעלן
ולפני הכפרת ואיני יודע כמה הרי אני דן נאמ' מתן דמים
בפר למטן ונאמ' מתן דמים בשעיר למטן מה מתן
דמים אמורים בפר למטן אמורים שבע אף מתן
דמים אמורים בשעיר למטן שבע" ואם נפשך לומר
ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר מה דם הפר
למטן שבע אף דם השעיר למטן שבע" ואיני יודע
כמה ליתן בין מדם הפר למעלן נאמ' מתן דמים
בשעיר למעלן ונאמ' מתן דמים בפר למעלן מה
מתן דמים אמורים בשעיר למעלן אחת אף מתן דמים
אמורים בפר למעלן אחת ואם נפשך לומר ועשה
את דמו כאשר עשה לדם הפר מקיש דם הפר לדם
השעיר ודם השעיר לדם הפר מה דם הפר למטן
שבע אף דם השעיר למטן שבע מה דם השעיר
למעלן אחת אף דם הפר למעלן אחת ומונה כדרך
שמונה בפנים ויוצא ומניחו על כן שני שהיה
בהיכל" וכפר על הקדש מטומאות בני ישר' [illegible]
בענין הזה שומ' ענין שנ' למטן טמא את מקדש [illegible]
ולהלן את שם קדשי" טומאת גלוי עריות שנ' לבלתי
עשות מחקות התועבות" ולא תטמאו בהם שפיכות
דמים שנ' ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה
יכול כל הטמאות הללו יהא שעיר זה מכפר ת"ל
מטומאת בני ישר' לא כל הטמאות מה מצינו שחלק
מכלל כל הטמאות בטומאת מקדש וקדשיו אף [illegible]
לא בא שעיר אלא בטומאת מקדש וקדשיו" דברי רבי
יהודה ר' שמעון אומ' ממקומו הוא מכריע שנ' וכפר
על הקדש מטמא כל טמאה שבמקדש" יכול על כל
טומ' מקדש וקדשיו יהא שעיר זה מכפר ת"ל פשעיהם
פשעים אלו מורדים וכן הוא אומ' מלך מואב פשע
בי' אז תפשע לבנה בעת ההיא" מכאן אמרו כל
שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים
הלי זה בעולה ויורד יש בה ידיעה בתחלה ואין בה

ידיעה בסוף שעירים הנעשה בפנים יום הכפו'
תולה עד שיודע לו ויביא עולה ויורד" וכן יעשה לאהל
מועד כשם שהוא עושה לפני לפנים אחת למעלן
ושבע למטן" מדם השעיר אף בהיכל אחת למעלן
ושבע למטן מדם השעיר" השכן אתם בתוך טומאו'
על מנת כן שכן בתוכם שהן מטמאין והוא מכפר"
השכן אתם בתוך טומאתם אע"פ שהן טמאין שכינ'
ביניהן" וכל אדם לא יהיה באהל מועד יכול בעזרות
ת"ל באהל מועד אין לי אלא אהל מועד מנין לרבות
שילה ובית העולמי' ת"ל לכפר בקדש' אין לי אלא בשעה
שנכנס לכפר בקטרת בשעה שנכנס בדמים מנין ת"ל
בבאו לכפר בקדש כל כפרה שבקודש" אין לי אלא
בביאה מנין אף ביציאה ת"ל עד צאתו הא מיד נכנס
לקדש הקדשים הכל פורשין מן ההיכל נכנס להיכל
הכל פורשין מבין האולם ולמזבח" וכפר בעדו ובעד ב'
ובעד כל קהל ישר' כפרתו קודמת לכפרת ביתו וכפרת
ביתו קודם לכפרת כל ישראל" ויצא אל המזבח
הזהב אשר לפני יי' מה ת"ל אמ' ר' נחמיה לפי שמצינו
במזבח הזהב על כל המצות שהוא עומד חוץ למזבח
הזהב ומזה יכול אף זה כן ת"ל אשר לפני יי' איכן
היה עומד לפנים מן המזבח בין המזבח למנורה
או יכול אינו מדבר אלא במזבח החיצון ת"ל אשר
לפני יי' הא אינו מדבר אלא במזבח הפנימי" וכפר
עליו כל שהיא בגופו" ולקח מדם הפר ומדם השעיר
בזמן שהן מעורבין יכול מזה בפני עצמו ומזה
בפני עצמו ת"ל וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה
מדם חטאת הכפורים" פעם אחת הוא מכפר אין מכפר
שני פעמים הא מה אני מקיים ולקח מדם הפר
ומדם השעיר בזמן שהן מעורבין מיכן הוא עושה
עירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בריקן"
ונתן על קרנות המזבח סביב מתחיל מקרן מזרחית
צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית
מזרחית" מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח
החיצון שם הוא גומר על מזבח הפנימי" ר' יהודה
אומ' משום ר' אליעזר במקומו הוא עומד ומחטא

ועל כולן הוא נותן אחת למעלן ושבע למטן חוץ מזו בלבד
שהיתה לפניו שהוא נותן מלמעלן למטן" סביב ר'
ישמעאל אומ' נאמ' כאן סביב ונאמ' להלן סביב מה סביב
האמור כאן הכסף ארבע אף סביב האמור להלן הכסף
ארבע מתנות" והזה עליו על טהרו של מזבח" מן
הדם מן הדם שבעין" שבע פעמים לא שבע טפין
שבע פעמים שיהא מונה שבע פעמים" וטהרו
וקדשו מטומאת בני ישרא' וכי מאחר טמא נאמ' כאן
טומ' ונאמ' טומ' להלן מה טומאה אמורה למעלן
טומא מקדש וקדשיו" שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי
של מזבח החיצון ושל מזבח החיצון על יסוד דרומי
אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין
לגננים לזבל ומועלין בהן וכל המכפר את הקדש
אם כפר כלה דברי ר' עקיבה אמ' לו ר' יהודה מפני מה
הוא אומ' אם כלה כיפר שלא נאמר שאם חסר אחת מן
המתנות כאילו לא כיפר" וכלה מכפר את הקדש זה
לפני לפנים" ואת אהל מועד זה ההיכל ואת המזבח
זה מזבח אהל מועד מלמד שכל אחד ואחד יש לו
כפרה בפני עצמו" מכאן אמרו נתן מקצת מתנות
שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל במתנות
שבפנים ר' אלעזר ור' שמעון אומ' אינו מתחיל אלא
ממקום שפסק גמר את המתנות שבפנים נשפך
הדם יביא דם אחר ויתחיל במתנות שבחוץ נתן
מקצת מתנות ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל
בתחלה במתנות המזבח ר' אלעזר ור' שמעון אין מתחיל
אלא ממקום שפסק גמר מתנות מזבח נשפך הדם שיירי
מתן היסוד מעכב וכולן מטמאין בגדים ונשרפין
בבית הדשן דברי ר' אלעזר ור' שמעון ר' מאיר אומ'
אין מטמאין בגדים ולא נשרפין בבית השרפה אלא
אחרון שהוא גומר את כל הכפרה בלבד והלכה כדבריו"
והקריב את השעיר החי עד כאן הוא זקוק להיות
חי" וסמך אהרן את שתי ידיו מלמד שהסמיכה
בשתי הידים בנין אב לכל הסמיכות שיהו בשתי
ידים" על ראש השעיר זה טעון סמיכה אין שעירי
על טעונין סמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומ' זה

טעון

טעון סמיכה באהרן אין שעירי ע"ז טעונין סמיכה
באהרן' ר' שמעון אומ' כל חטאת ציבור שדמה
נכנס לפנים טעונה סמיכה ולית הלכתא כוותיה"
והתודה עליו זה ודוי דברים כיצד היה מתודה אנא השם
חטאו ועוו ופשעו לפניך עמך בית ישר' אנא השם
כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ושעוו
ושפשעו לפניך עמך בית ישר' דכת' בתורת משה
עבדך לאמ' כי ביום הזה וג' זהו עונין אחריו ברוך
שם כבוד מלכותו לעו' ועד" ובכולן היה מתכוין לגמור
את השם כנגד המברכין ואומ' להן תטהרו" אין לי אלא
זדונין ופשעיהן ספיקותיהן שגגותיהן מנין ת"ל עונות לכל
עונותם פשעיהם לכל פשעיהם חטאתם לכל חטאתם
יכול אף חייבי חטאות ואשמות עמהן ת"ל אותם על
ואשה שעי' אין חייבי חטאות ואשמות עמהן מכאן
אמרו חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפו'
חייבין להביא לאחר יום הכפורים חייבי אשמות תלויין
פטורין" ושלח ביד איש להכשיר את הזר תנן התם
מסרו למי שהוא מוליכו והכל כשרים להוליכו אלא
שעשו כהנים גדולים קבע ולא היו מניחין את ישר'
להוליכו אמ' ר' יוסי מעשה והוליכו ערסלה מצפורי
וישר' היה" עתי שיהא מזומן עתי אף בשבת עתי
אף בטומאה" ונשא השעיר עליו עליו הוא נושא ואין
שאר השעירים עמו ועל מה שאר שעירים מכפרין
על טומאת מקדש וקדשיו מכאן אמרו כל שיש בה ידיעה
בתחלה וידיעה בסוף והעלם בנתים הרי זה בעולה
ויורד אין בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף שעיר
המשתלח הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה עד
שתודע לו ויביא בעולה ויורד אין בה ידיעה בתחלה
אבל יש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ ויום
הכפורים מכפר שנ' מלבד חטאת הכפורים על מה
שזה מכפר זה מכפר" מה הפנימי אינו מכפר אלא
על דבר שיש בו ידיעה אף החיצון לא יכפר אלא על
דבר שיש בו ידיעה ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה
ולא בסוף שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין
דברי ר' יהודה ר' שמעון אומ' שעירי רגלים מכפרין

אבל לא שעירי ראשי חדשי' ועל מה שעירי ראשי
חדשים מכפרין על טהור שאכל טמא" ר' מאיר אומ'
כל השעירים כפרתן שוה על טומ' מקד' וקד' ועל מה
מקדש וקדשיו שעיר הנעשה יום הכפו' מכפר על שאר
עבירות שבתורה קלות וחמורות זדונות ושגגות הודע
ולא הודע עשה ולא תעשה הכריתות ומיתות בית דין
שעיר המשתלח מכפר" המדברה המדבר במדבר
לרבות מדבר נוב וגבעון ושילה ובית העולמים"
ונשא השעיר עליו כבשהיו עושין לו מפני הבבלים
שהיו מתלשין בשערו ואומ' לו טול וצא טול וצא" ויקירי
ירושלם היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה" עשר
סוכות מירושלם ועד צוק" על כל סוכה וסוכה אומרין
לו הרי מזון והרי מים אם כשל כוחו וצריך לאכול
אוכל ומעולם לא צרך אדם לכך ומלוין אתו מסוכה
לסוכה חוץ מן האחרון שבהן שאינו מגיע עמו לצוק
אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו מה היה עושה
חולק לשון של זהורית חציו קושר בסלע וחציו קושר
בין שני קרניו ודוחפו לאחוריו והוא מתגלגל ויורד
לא היה מגיע לחצי ההר עד שהוא נעשה איברים
איברים בא וישב תחת סוכה האחרונה עד שתחשך"
תניא בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על
פתח אולם מבחוץ הלבין היו שמחין לא הלבין היו
עצבין התקינו שיהו קושרין אותו על פתח אולם
מבפנים ועדיין היו מציצין ורואין הלבין היו שמחין
לא הלבין היו עצבין התקינו שיהו קושרין אותו על
פתח אולם מבפנים ועדיין היו מציצין ורואין הלבין
היו שמחין לא הלבין היו עצבין התקינו שיהו קושרין
אותו חציו בסלע וחציו בין שני קרניו של שעיר המשתלח"
מאי תקון אמ' רב נחמן בר יצחק תקון רבן יוחנן בן
זכאי" תנו רבנן תשע תקנות התקין רבן יוחנן בן
זכאי שית בפרקי' ראש השנה ועוד אמ' ר' יהושע
בן קרחה ועוד זו התקין רבן יוחנן בן זכאי שאפלו
ראש בית דין בכל מקום שלא יהו העדים מהלכין
אלא למקום הועד ואידך דתנו רבנן אין הכהנים רשאין
לעלות בסנדליהן לדוכן" ואידך דתניא בר שנתא ד'

בזמן הזה יגיד שיפריש כוב״נ לקיטו אמ׳ ר׳ שמשון
אלעזר בבר נמנה עליה לבן יוחנן בן זכאי וביטלה
מפני התקלה" ואידך מאי היא לב כפא כלם לבער
לב נחמן בר יצחק אמ׳ לשון שלזהורית לב פפא
דתניא כלם לבער עולה לירושלם מהלך יום לבל
ער וזו היא תחומה יעלת מן הכסין ועקרבת מן הדרום
ולור מן המערב וילרן מן המזרח אמ׳ עולא ואי
תימא לבא בלבל הנא מה טעם כדי לעטר שוקי
ירושלם בפירות והא תניא כלם לבער היה לו לר׳
אלעזר במזרח לור בער כפר טבי וביקש להפקירן
לעניים אמרו לו תלמידיו ר׳ כבר נמנו חביריך עלין
והתירוהו ומאן חביריך לבן יוחנן בן זכאי רב נחמן
בר יצחק אמ׳ לשון שלזהורית בר אמרינן" רב נחמן
בר יצחק מאי טעמא דלא אמ׳ כרב פפא קא מקשינא
דעתא לבן יוחנן בן זכאי חביקך רב והוא "ואירדני
דתלמיד יהודה הקא אמרו ליה לא חולחח דעתך
למימרא ליה לבך ורב פפא מאי טעמא לא אמ׳ כרב
נחמן בר יצחק אמ׳ לך לא סלקא דעתא לשון שלזהורית
בשניה דרבן יוחנן בן זכאי הוה והא תניא כל שנותיו
שלרבן יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה ארבעים
עסק בפרקמטיה וארבעים שנה למד תורה וארבעים
שנה לימד ותניא ארבעים שנה קודם לחרבן בית שני
שלמד כתלמיד יושב לפני רבו היה ואמר מילתא
ואסתברא ליה לרביה וקבעה בשמיה" יצא שעיר
למדבר כהן גדול אצל הפר ואצל השעירים הנשרפים
קרען והוציא את אימוריהן במפס קלעם במנענות
והוציאן לבית השרפה" אמרו לו לכהן גדול הגיע
שעיר למדבר ודבאות היו עושין ומניפין בסודרין
ויודעין שהגיע שעיר למדבר" אמ׳ ר׳ יהודה והלא
סימן גדול היה להן שלשת מילין מירושלים ועד בית
חורון הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל ויודעין
שהגיע שעיר למדבר" דשנה ר׳ יהושע משהגיע
שעיר למדבר נעשית מיטתו אצלו שהגיע לצוק
וחכמ׳ אומ׳ בזלן המדבריה לרבות עד שעת ראייתו
לצוק באו לו כהן גדול בקדות אם רוצה הוין בבגדי

בוץ קורא ואם לאו באצטלית לבן משלו אמ׳א
בגדי כהונה נתנו ליהנות בהן עד שלא בשעת
עבודה שמע מינה" ואם רצה קורא באצטלית לבן
שמע מינה קריאה זו איבה עבודה דאלמ׳ עבודה
היא בעיא בגדי כהונה חזן הכנסת נוטל ספר תורה
ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן
והסגן נותנו לכהן גדול שמעת מינה אין חולקין
כבוד לתלמיד במקום הרב אמ׳ אביי כולה משום
כבוד כהן גדול הוא וכהן גדול עומד ומקבל וקורא
עומד מיכלל דיושב הוה" והאמ׳ מר אין ישיבה
בעזרה אלא למלכי בית דוד שנ׳ ויבא המלך דוד
וישב לפני י׳י כד אמ׳ רב חסדא בעזרת נשים היו
קורין במעות הקהל כא נמי בעזרת נשים" מותיבי
היכן קוראין בעזרה ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ בהר
הבית שנ׳ ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער
המים" אמ׳ רב חסדא בעזרת נשי׳ שנ׳ ויברך עזרא
את י׳י אלהים הגדול מאי אמ׳ רב יוסף אמ׳ ברוך
המבורך רב מתנה אמ׳ ברוך י׳י אלהי ישראל מן העו׳
ועד העולם אמ׳ ליה אביי לרב דימי שגדלו בשם
המפורש אמ׳ ליה אין ואמ׳ שם המפורש בגבולין
וליא והא דכת׳ ויעמד עזרא הסופר על מגדל עץ
ויברך עזרא את י׳י האלהים הגדול ואמ׳ רב גידל אמ׳
רב שגדלו בשם המפורש הוראת שעה היתה ורבת
ויזעקו בקול גדול אלהי שמע מינה קריאה לעולם
בעזרת נשים ועזרא בהר הבית ואין מזכירין שם
המפורש אלא בעזרה ודעבד עזרא הוראת שעה
היתה" וקורא אחרי מות ואך בעשור אמאי והא
קא מדלג ותנן מדלגין בנביא ואין מדלגין בתור׳
אמ׳ אביי לא קשיא כאן בכדי שיפסיק התורגמן
וכאן בכדי שלא יפסיק התורגמן מיכלל ובתורה
כלל לא אמ׳ אביי לא קשיא כאן בשני ענינים כאן
דתניא מדלגין בתורה בענין אחד ובנביאים שני
ענינות וזה וזה בכדי שלא יפסיק התורגמן וגולל
את התורה ומניחה בחיקו ואומ׳ יתר ממה שקראתי
לפניכם כתוב וכל כך למה כדי להוציא לעז על

רבי תורה" ובעשור קורא אותו על פה ואמאי
וביאו ספר תורה להתם ונקרי ביה אמר רב הונא
בר יהודה לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור מפני
כבוד הציבור ליתו ספר תורה אחרינא ונקרי ביה
רב הונא בר יהודה אמ' משום פגם ראשון ריש
לקיש אמ' משום ברכה שאינה צריכה" ומאי
חיישינן לפומא והא אמ' רבי יצחק נפחא ראש חדש
טבת שחל להיות בשבת מוציאין שלשה ספרים
התם תלתא גברי בתלתא ספרי הכא חד
גברא בתלת ספרי הוי פגמא" ומברך עליה שמונה
ברכות על התורה ועל העבודה ועל ההודאה ועל
מחילת העון ועל המקדש ועל ישראל ועל הכהנים
ועל שאר התפלה" הרואה כהן גדול כשהוא
קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין והרואה פר
ושעיר הנשרפין אינו רואה כהן גדול קורא לא
מפני שאינו רשאי אלא מפני שהיתה דרך רחוקה
ומלאכת שניהן היתה כאחת" ובא אהרן
אל אהל מועד הא כל הפרשה כולה נאמרה על
הסדר חוץ מן הפסוק הזה ובא אהרן אל אהל מועד
ולמה בא להוציא את הכף ואת המחתה ואימתי
הוא בא אחר שעשה את עולתו ואת עולת העם
לא הליכה מקרא מסורס" ופשט את בגדו ורחץ
את בשרו במים במקום קדוש מה צריך אם לטבילה
והרי כבר נאמ' ורחץ במים את בשרו ולבשם הא אינו
מדבר אלא בקדוש ידים ורגלים ומנין ששני
קדושי ידים ורגלים על כל טבילה וטבילה תל'
ופשט ורחץ ולבש אמ' ר' אלעזר בן שמוע ורין
הוא מה אם במקום שאינו טעון טבילה טעון
קדוש ידים ורגלים כאן שהוא טעון טבילה אינו
דין שיטעון קדוש ידים ורגלים טול לך מה
שהבאת אומר להלן אחת לכל היום אף כאן
אחת לכל היום אם כן למה נאמ' ופשט את בגדי
הבד אשר לבש שאין ת"ל אשר לבש וכי עלת
על דעתינו כלום הוא פושט אלא מה שהוא לובש
אם כן למה נאמ' אשר לבש מקיש פשיטה

ללבישה מה לבישה בקידוש ידים ורגלים אף פשיטה
בקידוש ידים ורגלים" והניחם שם מלמד שהן
טעונין גניזה ואין כשרים ליום הכפורים הבא"
ורחץ את בשרו במקום קדש תאנו חמש טבילות
היו שם באותו היום וכולן בקדש בבית הפרוה
חוץ מן הראשונה שהיתה בחול על גבי שער המים"
ולבש את בגדי' ובגדי זהב" ויצא ועשה את עולתו ואת
עולת העם וכפ' בעדו ובעד העם" עולתו קודמת
לעולת העם כפרתו קודמת לכפרת העם" ואת
חלב החטאת יקטיר המזב' יקטיר אף בגדי אף בטומ'"
ואחר כך יקדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה
ונסתפג הביאו לו בגדי לבן וקדש ידיו ורגליו ונכנס
והוציא את הכף ואת המחתה קדש ידיו ורגליו
ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו לו בגדי
זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ונכנס להקטיר קטרת
שלבין הערבים ולהטיב את הנרות קידש ידיו ורגליו
ופשט והביאו לו בגדי עצמו ולבש ומלוין אתו
עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו על שיצא
בשלום מן הקודש" תנו רבנן מעשה בכהן
גדול אחד שיצא בשלום מבית המקדש הוו קא
אזלי כולי עלמא בתריה כי רחיוה לשמעיה ואבטליון
דהוו קא אתו שבקוה לדידיה ואזלו בתר שמעיה
ואבטליון קא אה לסוף אתו שמעיה ואבטליון קא
יהיב ליה שלמא כהן גדול אמרו ליה ייתי בר אמין
לשלם אמ' להו ייתון בני עממין לשלם דעבדין
עובדא דאהרן ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עביד
עובדא דאהרן היינו דכת' יקרה היא מפנינים יקרה
היא מכהן גדול שנכנס לפני לפנים" והמשלח
את השעיר לא המשלח את המשלח" והמשלח
את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו יכול טמא את
בגדים משיצא העזרה ת"ל לעזאזל יכבס בגדיו
או לעזאזל יכבס בגדיו יכול לא יטמא בגד' עד'
זה אומ' לו מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני"
יכבס בגדיו ורחץ יכול גדילת מלך ת"ל ואחר
יבא אל המחנה ומה ואחר אמור להלן מכבס

הטומאה אף כאן מפני הטומאה" ואת פר
החטאת ואת שעיר החט' אשר הובא את דמם"
והשורף אותם מה ת"ל שיכול אין לי מטמאין
בגדים ונשרפין בבית הדשן אלא אלו בלבד ומנ'
לרבות פר כהן המשיח ופר העלם דבר של צבור
ושעירי ע"ז שהן מטמאין בגדים ת"ל החטאת
דברי ר' יהודה ר' אומ' ממקומו הוא מוכרע"
אשר הובא דמם לכפר בין כך ובין כך אבל שדמו
נכנס לפנים השורפו מטמא בגדים לכפר בקדש
אם כפרו במיצותן נשרפין בבית הדשן ומטמאין
בגדים ואם לא כפרו במצותן נשרפין בבירת
הבחירה ואינן מטמאין בגדים" יוציא אל מחוץ
למחנה יכול להלן אתמותן לו שלש מחנות וכן
אתמותן לו מחנה אחת ואם כן למה נאמ' יוציא
אל מחוץ למחנה אלא כיון שיצא חוץ למחנה אחת
השורפו מטמא בגדים מכאן אמרו היו סובלין
אותו במוטות יצאו הראשונים חוץ לחומת העזרה
והאחרונים לא יצאו הראשונים מטמאין בגדים
והאחרונים אינן מטמאין בגדים עד שיצאו"
ושרפו באש מלמד שצריכין אש מכל מקום"
את ערתם ואת בשרם ואת פרשם נאמ' כאן עור
בשר ופרש ונאמ' להלן עור ובשר ופרש מה עור
בבשר ובפרש אמורין להלן על ידי ניתוח אף כאן
על ידי ניתוח" והשורף לא המצית את האור ולא
המסדר המערכה איזה הוא שורף המסייע בשעת
השרפה יכול יטמאו בגדים משיעשו אפר ת"ל אתם
אינן מטמאין משיעשו אפר דברי ר' יהודה ר' שמע'
אומ' הרי הן מטמאין עד שיצת האור ברובן מ"כ
אותם כיון שנתך הבשר אין השורף מטמא בגדים
והלכה כר' יהודה" והיתה לכם לא לאחרים לחוקת
עולם לבית העולמים" בחדש השביעי יכול
כולו ת"ל בעשור לחדש תענו את נפשתיכ' ישב
לו בחמה ובצנה כדי שיצטער ת"ל וכל מלאכה
לא תעשו ומלאכה אסרתי לך במקום אחר וענוי
אסרתי לך במקום אחר מה מלאכה שאסרתי לך

במקום אחר מלאכה שחייבין עליה כרת אף
ענוי שאסרתי לך במקום אחר ענוי שחייבין עליו
כרת ואלו הן הפגולין והנותרין שיהא חייב להתענות
מהן ומנין לרבות את הטבלים ת"ל תענו את נפש
ריבה ארבה את הפגולים ואת שהן במיתה ולא
ארבה את הנבלות שאינן במיתה שנ' תענו את
נפשתיכם ריבה" ארבה את הנבלות שהן בלא
תעשה ת"ל תענו את נפשתי' ריבה" ארבה את
החולין שאינן בעמוד אכול ולא ארבה את התרומות
ואת מעשר שני שהן בבל תותיר ולא ארבה את
הקדשים שהן בבל תותיר ת"ל תענו את נפשתיכם
ריבה" מלמד שהוא חייב להתענות מכל אכילה
ושתיה בין אסולה בין מותרת בין לשות בין מזגה"
ואם נפשך לומ' והאבדתי את הנפש ההיא דברי'
שיש בהן איבוד נפש ואיזו זו אכילה ושתיה מה'
ואם נפשך לומ' וכי תימא בעריות קא משמע דהא
הליהוא אומ' והאבדתי את הנפש ההיא דברים שיש
בהן איבוד ואיזו זו זו אכילה ושתיה" ד"א תענו
את נפשתיכם ענוי שהוא אבידת הנפש ואיזו זו
אכילה ושתיה וכן הוא אומ' ענותי בצום נפשי"
משום ר' ישמעא' אמרו נאמ' כאן תענו את נפשתי'
ונאמ' להלן ויענך וירעיבך מה ענוי של להלן ענוי
רעבון אף ענוי האמור כאן ענוי רעבון ולילך
מאם תענה את בנתי דין ענוי דברים מענוי
דברים ואין דנין ענוי דברים מענוי דאחיר ולילך
מוילא את ענינו דאמ' מר וירא את ענינו זו
פרישות דרך ארץ דנין ענוי דבר שמים מענוי
דברי שמים" וכל מלאכה לא תעשו יכול לא
יקצב את הירק ולא יפיע את המטות ולא ידיח
את הכוסות ת"ר הוא נאמ' כאן מלאכה ולהלן מלאכה
במלאכת המשכן מה מלאכה האמורה במשכן
מלאכה שיש עמה מחשבה אף מלאכה האמור'
כאן מלאכה שיש עמה מחשבה ונולה בדיתא
דכתבנן לעיל אין לי אלא מלאכה שחייבין על
מינה כרת מלאכה שאין חייבין על מינה כרת מנין

לא יעלה באילן ולא ירכב על גבי בהמה ולא ישוט
על פני המים לא יספק לא יטפח ולא ירקד ת"ל
שבתון שבות אין לי אלא שבות רשות שבות מצוה
מנין לא יקדיש לא יעריך לא יחרים ולא יגביה תרומה
ומעשרות לא יקדש לא יגרש לא ימאן לא יחלוץ
לא ייבם ולא יפדה נטע רבעי ומעשר שני ת"ל שבתון
שבות" אזרח זה אזרח האזרח לרבות נשי' אזרחים
גר זה הגר הגר לרבות נשי הגרים" בתוככם לרבות
נשים ועבדים" כי ביום הזה יכפר עליכם בקרבנות
ומנין אע"פ שאין קרבנות ואין שעיר היום מכפר
ת"ל כי ביום הזה יכפר עליכם" עבירות שבין אדם
למקום יום הכפורים מכפר ושבינו לבין חבירו אין יום
הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו את זו דרש
ר' אלעזר בן עזריה מכל חטאתיכם לפני יי' תטהרו" דברים
שבינך לבין המקום מוחלין לך שבינך לבין חבירך אין
מוחלין לך עד שתפייס את חבירך" ר"א מכל
חטאתיכם לפני יי' תטהרו חטא שאין יודע בו אלא יי'
יום הכפורים מכפר מכאן אמרו כל חייבי אשמות
תלויות שעבר עליהן יום הכפורים פטורין להביא
אחר יום הכפורים" או יכול אע"פ שבא יום הכפורים
והוא מבעט ת"ל תטהרו עד שיתכוין לטהרה לפי
דרכך אתה למד שכל המתכוין לטהרה טהרה שורה
עליו וכל המתכוין לטומאה טומ' טובעתו" אמ' ר'
עקיבה אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין ומי
מטהר אתכם אביכם שבשמים שנ' וזרקתי עליכם
מים טהורים וטהרתם מכל חטאתיכם תטהרו" ואומ' כי
ביום הזה יכפר עליכם וגו' מכאן למדו חלוקי כפרה"
תניא וכשהלך ר' מתיה בן חרש אצל ר' אלעזר הקפר
ללודקיה אמ' ליה שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה
ר' ישמעאל דורש שובו בנים שובבים כי ביום הזה
יכפר עליכם ופקדתי בשבט פשעם אם יכפר העון
הזה לכם עבר אדם על מצות עשה ועשה תשובה
מוחלין לו מיד שנ' שובו בנים שובבים ארפא משובו'"
עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה
תשובה תולה ויום הכפורים מכפר שנ' כי ביום הזה יכפ'

עליכם לטהר אתכם" מי שנתחייב כרת ומיתת בית דין
ישבוח בתשובה תולה ויום הכפורים מכפר
מחצה ויסורין ממרקין שנ' ופקדתי בשבט פשעם"
ומי שנתחלל בו שם שמים אין כח בתשובה לתלות
ולא יום הכפורים לכפר ולא ייסורין למרק אלא
תשובה ויום הכפורים תולין והיסורין מכפרין מחצה
ומיתה ממרקת שנ' ונגלה באזני אם יכפ' שלא
כיפרה לו מיתתו הליהוא אומ' לכן הנבא ואמרת
אלהם כה אמ' יי' אלהים הנני פותח את קברותיכם
עמי" שבת שבתון שבת מכאן אמרו יום הכפ'
אסור באכילה ובשתייה וברחיצה ובסיכה ובנעילת
הסנדל ובתשמיש המטה שנ' שבת שבתון שבת
לענין מלאכה שבתון לענויין או יכול תהא שבת
בראשית אסורה בכולן ת"ל הוא היא אסור בכולן
אין שבת בראשית אסורה בכולן" וכפר הכהן
אשר ימשח אותו מה ת"ל לפי שכל הפרשה אמורה
באהרן אין לי אלא אהרן עצמו מנין לרבות כהן
אחר ת"ל אשר ימשח אותו אין לי אלא המשוח בשמן
המשחה מרובה בבגדים מנין ת"ל אשר ימלא את
ידו" ומנין לרבות כהן אחר המתמנה ת"ל וכפר הכהן"
לכהן תחת אביו מלמד שהבן קודם לכל אדם יכול
אע"פ שאינו ממלא מקומו של אביו ת"ל ואשר ימלא
את ידו בזמן שהוא ממלא מקומו של אביו אבל
בזמן שאינו ממלא מקומו של אביו יבא אחר וישב
תחתיו" ומנין לרבות לו כלים אחרים בין הערבים ת"ל
ולבש את בגדי הבד בגדי הקדש בנין אב לכל הבגדים
שיהו משל הקדש" וכפר את מקדש הקדש זה לפני
לפנים ואת אהל מועד זה ההיכל ואת המזב' זה מזבח
הקטרת" יכפר אף לעזרות" ועל הכהנים אלו הכהנים
ועל הקהל אלו ישראל יכפר אף ללוים השוה את כולם
בכפרה אחת מלמד שהן מתכפרין בשעיר המשתלח
דברי ר' יהוד' ר' שמעו' אומ' כשם שדם השעיר שנעשה
בפנים מכפר על ישראל כך דם הפר מכפר על הכהנים
וכשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר על ישר' כך
וידוי של פר מכפר על הכהנים" והיתה זאת לכם

לחקת עולם לכפר על בני ישר' מכל חטאתם אחת
בשנה מה ת"ל לפי שמצינו שיום זה מכפר שלא
בשעירים יכול אף שאר הימים מכפרין שלא
בשעירים ת"ל אחת בשנה אוציא את הפסח ואת
החג שהן שבעת ימים ולא אוציא את העצרת
שהיא יום אחד ת"ל אחת בשנה" אוציא את העצרת
שהיא רגל כרגלים ולא אוציא את ראש השנה
יום טוב כיום הכפורים ת"ל אחת בשנה זה מכפר
שלא בשעירים אין שאר הימים מכפרין שלא
בשעירים ומנין שכל הפרשה אמורה על הסדר
ואם שנה בה כלל ת"ל ויעש כאשר צוה יי' את משה"
ומנין שאין אהרן לובש בגדים לגדולתו אלא כמקיים
גזרת מלך ת"ל ויעש כאשר צוה יי' את משה ומנין
שהיה אהרן שומע מפי משה כשומע מפי הקדש
ת"ל ויעש כאשר צוה יי' את משה וכן הכת' משבחו
בקבלה בריתי היתה אתו החיים והשלום תורת אמת
היתה בפיהו וג' ורבים השיב מעון שהושיב פושעים
לתורה" וידבר יי' אל משה דבר אל אהרן בני ישר'
חייבין משום השוחט והמעלה בחוץ אין הגוים חייבין
משום השוחט והמעלה בחוץ ולא עוד אלא
שהגוים מותרין לעשות במה בכל מקום ולעלות
לשמים ומותר להורותם שיקריבו לשם אבל אין
עושין שלוחות ואין מסעדין אותן שלא יראה כמרבין
בחוץ' ובני ישר' אין לי אלא בני ישר' ומנין לרבות את
הגרים ואת העבדים ת"ל ואמרת אליהם יכול בני
ישר' חייבין על הגבלייה בפנים יהו חייבין על השוחט
בחוץ ת"ל אהרן ובניו ובני ישראל אין לי אלא אהרן ובניו
ובני ישראל ומנין לרבות ראשי המטות ת"ל זה
הדבר להלן נאמ' זה הדבר מה להלן ראשי המטות אף
כאן ראשי המטות ומנין לרבות את כל ישר'
ת"ל ויאמר משה אל ראשי המ' זה הדבר ונאמ' כאן
זה הדבר מה זה הדבר האמור כאן אהרן ובניו ובני
ישראל אף זה הדבר האמור להלן אהרן ובניו ובני ישר'
זה הדבר זה הדבר לגזירה שוה" זה אשר צוה יי' מלמד
שהפרשה הזו נאמרה בכה אמר אין לי אלא זו בלבד

ומנין לכל הפרשיות שנאמרו בכה אמר ת"ל הדבר
אשר צוה יי' בנין אב לכל הפרשיות שנאמרו בכה
אמ'" איש איש מבית ישר' האיש מוזהר אין הקטן
מוזהר או יכול שאין מוזהרין עמו ת"ל מבית ישר'"
אשר ישחט יכול השוחט את החטאת בדרום שאין
מקום שחיטתה יהא חייב ת"ל מחוץ למחנה" או
מחוץ למחנ' יכול עד שישחוט חוץ לשלש מחנות ומנין
אף במחנה לויה חייב ת"ל מחוץ למחנה מה מחוץ
למחנ' מיוחד שאינו כשר לשחיטת כל זבח אף במחנה
שאינו כשר לשחיטת כל זבח" יצא השוחט את החטאת
בדרום שהוא כשר לשחיטת קדשי קלים אין לי אלא
השוחט שור וכשב ועז שהוא חייב ומנין לשוחט
את העוף שיהא חייב ת"ל או אשר ישחט יכול המולק
את העוף בחוץ יהא חייב ודין הוא מה אם שחיטה
שאינה מכשרת בפנים חייבין עליה בחוץ מליקה
שהיא דרך הכשירו בפנים אינו דין שיהוא חייבין
עליה בחוץ ת"ל אשר ישחט על השחיטה הוא חייב
אינו חייב על המליקה שהמליקה בחוץ [illegible] היא אינה
כלום" יכול השוחט חולין בפנים יהא חייב ודין הוא
מה אם קדשים שהיה להן שעת היתר בחוץ חייבין
עליהן משום השוחט בפנים ת"ל קרבן על הקרבן
הוא חייב אינו חייב על החולין או יכול יהוא חייבין
על הקדש בדרך הבית ת"ל ואל פתח אהל מועד לא
הביאו יצא הקדש בדרך הבית שאינו בא אל פתח אהל
מועד" אוציא את הקדש בדרך הבית שאינו בא אל
פתח אהל מועד ולא אוציא את הרובע והנרבע
והמוקצה והנעבד והאתנן והמחיר והכלאים והטרפה
ויוצא דופן ובני זונה שעבר זמנן ובעלי מומין
קבועין ת"ל להקריב הכשרים ליקרב יצאו אלו שאינן
כשרים ליקרב ולא אוציא פרת חטאת ושעיר
המשתלח ת"ל ליי' המיוחדים לשם יצאו אלו שאינן
מיוחדין לשם אוציא את אלו שאין מיוחדין לשם
ולא אוציא עולה מחוסרת זמן בגופה וחטאת בין
בגופה בין בבעלים ותורים שלא הגיע זמנן ובעלי
מומין עוברין ת"ל לפני משכן יי' הכשירין ליקרב

עכשו

עכשיו יצאו או כשרים לא לאחר זמן שהיה ר' שמעון
אומ' הואיל והן כשרין לאחר זמן חייבין עליהן בלא
תעשה" או יכול שאני מוציא עולה מחוסרת זמן
בבעלים ואשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא
לשמן ת"ל שור מכל מקום כשב מכל מקום עז מכל
מקום" דם יחשב לאיש ההוא לא לשוחט" דם שפך
אחד ששחט חייב ושנים ששחטו פטורין הלא דין הוא
מה אם במקום שמעלה להדיוט פטור חייב שנים
שהעלו מקום שהשוחט להדיוט חייב אבורין שנ"ב
שנים ששחטו ת"ל דם שפך אחד ששחט חייב ושנים
ששחטו פטורין ואם כן מה אשר ישחט או
אשר ישחט אחד שוחט ואין שנים שוחטין מכאן
אמרו שנים שאחזו בסכין ושחטו בחוץ פטורין אבל
שנים שאחזו אבל העלו אותו בחוץ חייבין שנ' חומר
בהעלה משחיטה" ונכרת האיש ההוא מעמיו" ההוא
לא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה" מקרב עמו ועמו
שלום" עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת
איסור במות והקריבן בשעת איסור במות בחוץ שהרי
ענשן אמור אזהרתן מנין ת"ל השמר לך פן תעלה
עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אם במקום שם תעלה
ושם תעשה" שחיטה בכלל עשייה מלמד שלא
תהא בחוץ מיכאן ואילך הוא מדבר בקדשים שהקדישן
בשעת היתר במות והקריבן בשעת איסור במות בחוץ
שיהא חייב ש"נ למען אשר יביאו בני ישר' את זב' אש
זבחים המותרין להן בבל" אשר הם זב' על פני השדה"
מלמד שכל הזובח בבמה כזובח בשדה" והביאם
לי' מצות עשה בלא תעשה מנין ת"ל ולא יזבחו עוד
את זבחיהם לשעירים ואי כו יודע אלו קדשים קרבים
בבמה ת"ל וזבחו זבחי שלמי' אין לי אלא שלמים ומנין
לרבות את העולה ת"ל זבחי או יכול שאני מרבה חטאת
ואשם ת"ל לה' אתם מה ראית לרבות את העולה ולהוציא
את החטאת ואת האשם אחד שריבה הכת' מיעט ת"ל
שלמים מה שלמי' מיוחדין שהן באין בנדר ובנדבה
אף אינו מרבה אלא כל שהוא בא בנדר ובנדבה ר'
אומ' אף המנחות והנדרות וחכמ' אומ' אין לך קרב

בבמה אלא עולה ושלמים בלבד" ד"א והביאם לה'
בבשר תאוה הכת' מדבר שהתירה לשחוט במדבר"י"ה
שוחט שלמים והרוצה שלא לשחוט אחר ואוכל גרים
ולא התירה כחולה לא במדבר בלבד אבל לדורות כחישה
אסורה בכל מקום וחולין נשחטין בכל מקום" וזרק
הכהן את הדם על מזבח יי' זריקת הכהן במזבח יי' ואין
זריקת הכהן בבמה אלא אף הזרים אף העברים אף
הנשים כשרים בבמה' מזבח יי' פתח אהל מועד ואין
מזבח יי' בבמה' אפלו העלה על הסלע או על האבן
חייב דברי ר' שמעון בן יוחאי ר' יוסי אומ' לעולם אינו
חייב עד שיבנה כמין מזבח ויעלה עליו והלכה כותיה"
והקטיר החלב לריח ניחוח לה' אין ריח ניחוח בבמה"
ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעי' אין שעירים אלא
שדים שנ' ושעירים ירקדו שם" אשר הם זונים אחרי' ישעי' י"ג
לרבות שאר ע"ז בשוחט לע"ז הכת' מדבר רתבורוני
מנין לזובח בהמ' למרקוליס שהוא חייב ש"נ ולא יזבחו
עוד את זבחיהם אם אינו ענין לזובחה דכת' איכה
יעבדו הגוים ובתניהו ענין לשלא כדרכה" חקת עולם
לבית העולמים" תהיה זאת להם בזמן הזה לדורותם
שינהוג הדבר לדורות" ואלהם תאמ' לבלה אמור
בעני" איש איש מבית ישרא' אלו ישר' ומן הגר אלו הגרים"
אשר יגור לרבות נשי הגרים" בתוכם לרבות נשים
ועבדים אם כן למה נאמ' איש איש לרבות שנים
שהעלו דברי ר' שמעון' אומ' אמ' ר' שמעון ודין הוא מה
אם במקום שהשוחט להדיוט חייב פטור שנים ששחטו
מקום שהמעלה להדיוט פטור איבורין שנפטור שנים
שהעלו ת"ל איש איש להביא שנים שהעלו" אשר יעלה
עולה אין לי אלא עולה מנין אימורי חטאת אימורי
אשם אימורי קדשי קדשים אימורי קדשים קלים ת"ל זבח ומנין לרבות
את הדם ת"ל או זבח" מנין הקומץ והלבונה והקטרת
ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים
ושלשת לוגין מים ושלשת לוגין יין ת"ל ואל פתח אהל
מועד לא יביאנו כל שהוא בא אל פתח אהל מועד
חייבין עליו אין לי אלא כשרין פסולין מנין הלן
והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו

ולא כמו
שכל הרוצה
לשחוט יביא
שלמי' אלא
במדבר
בלבד אבל

ושקיבלו פסולין וזרקו את דמו והניתנין למטן שנתנן
שנתנן למעלן והניתנין למעלן שנתנן למטן והניתנין
בפנים שנתנן בחוץ והניתנין בחוץ שנתנן בפנים
והפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן ת״ל לא יביאנו
לעשות כל הנעשה לה׳ חייבין עליו ושאין נעשה לה׳ אלא
שנפסלו לפי כך חייבין עליהן׳ חייב על השחיטה וחייב
על העלייה ר׳ יוסי אומ׳ שחט בפנים והעלה בחוץ
חייב שחט בחוץ והעלה בפנים פטור שלא העלה
אלא דבר פסול אמרו לו אף השוחט בפנים ומעלה
בחוץ כיון שהוציאו פסלו יכול המעלה פחות מכזית
מן העולה פחות מכזית מן האימורין פחות מכזית מן
הקומץ פחות מכזית משלשת לוגין מים פחות משלשת
לוגין יין יהא חייב ת״ל אותו על השלם הוא חייב אינו
חייב על המקצת יכול המעלה בשר חטאת מבשר
אשם מבשר קדשי קדשים מבשר קדשים קלים ומן
העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושיירי מנחות יהא
חייב ת״ל עולה מה עולה מיוחדת שהיא ראויה לאשים
יצאו אלו שאין ראויין לאשים יכול היוצק והבולל
והפותת והמולח והמניף והמגיש והמסדר את השלחן
המטיב את הנרות והקומץ והמקבל דמים בחוץ יהא
חייב ת״ל עולה מה עולה מיוחדת שהיא גמר עבודה
יצאו אלו שאינן גמר עבודה׳ ונכרת האיש לא הציבור
ההוא זה המעלה לראש המזבח חייב יצא המעלה
על הסלע ועל האבן שאינו חייב וכן הוא אומ׳ ויעל
עולות במזבח אינו חייב עד שיעלה על המז׳ ועד
שיעשה לעשות אותו לה׳ כענין שבפנים עשה אותו
בחוץ יצא המעלה להדיוט בחוץ שהוא פטור׳ יכול
אף השוחט בחוץ להדיוט יהא פטור ת״ל דם יחשב
לאיש ההוא מ״מ אפלו השוחט לאיש חייב׳ ההוא ומעמו
ועמיו שלם׳ ואיש איש מבני יש׳ אלו ישר׳ ומן הגר
אלו הגרים הגר לרבות נשי גרים׳ בתוכם לרבות נשים
ועבדים אם כן למה נאמ׳ איש איש אמ׳ ר׳ אלעזר בר׳
שמעון להביא ולד בת ישר׳ מן הגר ומן העבד׳ אשר
יאכל כל דם מה ת״ל לפי שנ׳ כי נפש הבשר בדם היא
ואני נתתיו לכם על המז׳ לכפר ~~על המזבח~~ שיכולין

לי לא שחייבין אלא על דם הנפש במוקדשין מנין על
דם הנפש בחולין ת״ל אשר תאכל דם׳ ר׳ יהודה אומ׳ אף על
דם תמצית במוקדשין ועל דם תמצית בחולין וחכמ׳
אומ׳ על כולן אינן חייבין אלא על דם הנפש בלבד׳ ונתתי
פני פונה אני מכל עסקיי ועוסק בה׳ בנפש לא בגוף
האוכלת לא המאכלת׳ האוכלת את הדם אין הדם והחלב
מצטרפין זה עם זה׳ והכרתי אותה מקרב עמה
ועמה בשלום׳ כי נפש הבשר בדם היא לעבור מה
גרם לימוד על הדם שהוא הנפש ואין ראוי לפי שעיין
לנפש לאכול את הנפש׳ ואני נתתיו לכם נאה שיהיה
לכפר שהנפש מכפרת על הנפש׳ ואני נתתיו לכם
לכפרה נתתיו לא למעילה מכאן אמרו אין מעילה
בדמים עד שיצאו לנחל קדרון׳ ואני נתתיו לכם
לכפר מלמד שאם נתנו מתנה אחת כיפר׳ לכם לא
לאחרים׳ על המזבח כל מקום שיתן על המזבח יכפר
הא אסנתן מדם התמצית לא עשה כלום עד שיתן
מדם הנפש׳ על כן אמרתי לבני ישר׳ כל נפש
מכם לא תאכל דם׳ להזהיר את הגדולים על ידי
הקטנים יכול יהוא עוברין על ידיהן ת״ל האוכלת האוכל
נכרת לא המאכיל׳ יכול לא יהוא נכרתין על ידי
הקטנים שאין הקטנים נכרתין על ידי עצמן אבל
יהו נכרתין על ידי גדולים שהגדולים נכרתין על
ידי עצמן ת״ל כל אוכליו יכרת הא אין נכרתין לא על
ידי גדולים ולא על ידי קטנים׳ ואיש איש מבני
ישר׳ אלו ישר׳ ומן הגר אלו הגרים הגר לרבות נשי
הגרים׳ בתוכם לרבות נשים ועבדים אם כן למה
נאמ׳ איש איש לפי שנ׳ אשר יצוד אין לי אלא צד
שלקח ושניתן לו במתנה מנין ת״ל איש אשר
יצוד אין לי אלא באשר יצוד צד׳ ועומדין מאיליהן
כגון אווזין ותרנגולין מנין ת״ל ציד מכל מקום אם כן
למה נאמ׳ אשר יצוד לימדה תורה דרך ארץ שלא
יאכל אדם בשר אלא בהזמנה מכאן אמרו כסוי
הדם נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא
בפני הבית בחולין אבל לא במוקדשין ונוהג בחיה
ובעוף במזומן ובשאינו מזומן ונוהג בכוי מספק

שהוא

שהוא ספק ואין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין
מכסין את דמו" במוקדשין מאי טעמא לא אי לימא
משום דל זילא אמלב דאמ' ל' זירא אמ' רב השוחט
עליו שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנ' ושפך
את דמו וכסהו בעפר עפר לא נאמ' אלא בעפר מלמד
שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה
והכא לא אפשר" היכי ליעביד ליתי וליבטליה קא
מוסיף אבנים וכת' הכל בכתב מיד יי' עלי השכיל לא
ליבטליה קא הויא חציצה ונהי נמי דלמטה לא אפשר
אפשר למעלה ואיפשר לא עביד כל דילא דאמ' ר'
זילא כל הראוי לבילה בילה מעכבת וכל שאין ראוי
לבילה אין בילה מעכבת בו ולגלגליה ולכסייה תנן התם
הנותן ושעל הסכין חייב לכסות אי בקדשי מעכד
היכי נמי במאי עסקינן בקדשי בדק הבית ולפרקינהו
ולכסי בעיי העמדה והערכה ואמר קרא ושפך
וכסה מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי יצא זה
שמחוסר שפיכה פדייה וכסויה שתא ראוחת לאיכי
ואפלו תימא קדשי מזבח מי שאינו מחוסר אלא שפיכה
וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה זריקה וכסוי מל בדרב אמ'
קרא אש יצוד ציד חיה או עוף מה חיה איננה קודש אף
עוף איננו קודש או מה חיה אין במינה קודש אף עוף
אין במינו קדש הוציא תורים ובני יונה שיש במינן
קדש אלא כי חיה מה חיה לא חלקתה בה אף עוף לא
תחלק בו וכוזהב בכוי מספק ואין שוחטין אותו ביום טוב
דתניא ר' יוסי אומ' כוי אין שוחטין אותו ביום טוב
ואם שחטו אין מכסין את דמו מקל וחומ' ומה מילה
שודייה דוחה את השבת אין ספיקה דוחה את יום טוב"
כסוי שאין ודיו דוחה את השבת אינו דין שאין ספיקו
דוחה את יום טוב" דרש רב עינא הפתחא ורבי יר' ש
גמ' תא השוחט לחולה בשבת חייב לכסות אמ' להו
לבא מי דשמעי קאמ' נשמטיניה לאמוריה מנהכל'
יוסי דאמ' כסוי שאין זריו דוחה את השבת אינו דין
שאין ספיקו דוחה את יום טוב מאי ודאו דכסוי דרם
דלא ואי שבת לאו" השוחט לחולה ודלמא דעבר
ושחט דמיא דמילה מה מילה בדשות אף כסוי

בדשות" עוף יכול אין עוף טמא במשמע ת"ל חיה
מה חיה שהיא משמאה בגדים אף העוף שהוא
מטמא בגדי' יצא עוף טמא שאינו מטמא בגדים"
או מה חיה שאינה באם על הבנים אף הבן שאינו
באם על הבן" יצא עוף טהור שהוא באם על הבנ' ת"ל
ת"ל אשר יאכל יצא עוף שאינו נאכל" אין לי אלא שוף
הנאכל חיה הנאכלת מנין ת"ל חיה או עוף אש יאכל
חיה לרבות כל משמע חיה בין מרובה בין מועטת
עוף לרבות כל משמע עוף בין מרובה בין מועט"
מכאן אמרו שחט מאה חיה במקום אחד כסוי אחד
לכולן" ר' יהודה אומ' שחט חיה יכסה ואחר כך ישחט
את העוף שנ' חיה או עוף" אמרו לו והלא כבר נאמ'
כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא מאי טעמיהו דרבנן
דאיי אי מיבעי ל' לחלק דר' יהודה לחלק מדמו נפקא
ולבנן דמו טובא משמע כי נפש כל בשר דמו
בנפשו הוא אמ' ר' חנינה מודה ר' יהודה לענין ברכה
שאינו מברך אלא ברכה אחת ושפך וכסה. פרט
לשוחט ונתנבלה בידו ולנוחר ולמעקר ולהביא את
השוחט לאכילת גוים ולאכילת כלבים ר' חייא כפלגיה
יעוכא דתניא אתא לקמיה דר' אמ' ליה שקיל עופא
שחוט אבכיתא רמיא דמילא דמא ושבק ליה ויתיב עביד
הכי והתניא השוחט וצריך לדם חייב לכסות כיצד עד
עושה או מחלו או עוקרו כי אתי לבר רמי אתא צא טרוף
אמ' ליה כי אתא לבון אמ' ליה צא בחור ואמ' ליה ומי
נפל ליה יעוכא בביתנא והא אמ' לבון בר שאנה ואמרי
לה אמ' ל' ראבון בר שאבה משעלו בני הגולה. פסקו
הזיקין והזעות והלוחו והרעמים ולא נחמין יין
ולא לצה משתכס ונתנו חכמ' עיניהם בר' חייא ובכוו
כדרב יהודה אמ' רב דאמ' רב יהודה דאמ' רב בכל יום
ויום בת קול יוצאה ואומ' כל העולם כולו ניזון בשביל
חנינה בני וחנינה בני דיו קב חרובין מערב שבת
לערב שבת" השוחט ובמצאת טל והשוחט לעבד
השוחט חולין בפנים וקדשים בחוץ חיה ועוף הנסקלין
ר' מאיר מחייב שנ' ושפך וכסה וחכמ' ואמ' אש יאכל
ושפך את דמו שחיטה שהיא כשרה לאכילה חייב

מאה עפות במקום
אחד כסוי אחד לכולן
חיה ועוף במקום אחד
כסוי אחד לכולן.

לכסות

לכסות ושחיטה כשרה לאכילה פטור מלכסות ושפך
וכסה במה ששפך יכסה לא יכסנו ברגל שלא יהו
המצוות בזויות עליו" ושפך וכסה מי ששפך
יכסה ומנין שאם שחט ולא כסהו וראהו אחר שחייב
לכסותו שנ' ואמר אל בני ישר' אזהרה לבני ישר'
תניא אידך ושפך וכסה מי ששפך הוא יכסה ומעשה
באחד ששחט וקדם חבירו וכסה וחייבו רבן שמעון
בן גמליא' ליתן לו עשרה זהובים איבעיא להו שכר
מצוה אי שכר ברכה תא שמע דאמ' ליה ההוא
מינא לר' מי שיצר הרים לא ברא רוח ולא שברא רוח
לא יצר הרים שנ' כי הנה יוצר הרים ובורא רוח אמ'
ליה שוטה שפיל לסופיה יי' צבאות שמו" אמ' ליה קבע
לי זמנא תלתא יומי דמהדרנא תיובתא אותיב ל'
בתעניתא תלתא יומי כי הוה יתיב ל' וקבעי מי ברא
אמרי ליה מינא דקאים אבבא קאלי אכפשיה ויתבו
בברותי ראש ולצמאי ישקוני חומץ" אמ' ליה ל'
מבשר טובות אני אויבך נפל מן הגג ומת אמ' ליה
דעוך שתסעוד אצלי אמ' ליה הין לאחר שאכלו
ושתו אמ' לו כוס שלברכה אתה שותה או ארבעים
זהובים אתה נוטל אמ' לו כוס שלברכה אני שותה
יצתה בת קול ואמרה כוס שלברכה שווה ארבעים
זהובים אמ' ר' יצחק עדיין ישנה לאותה משפחה
בין גדולי רומי וקוראין אותן משפחות בית בר לואנס"
ושפך וכסה מצוה שיכסנו הוא כסהו ונתגלה פטור
מלכסות אמרי ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי
מאי שנא מהשב אבדה דאמ' מר השב אפלו מאה פעמ'
אמ' התם לא כתיב מיעוטא הכא כת' מיעוטא "וכסהו"
כסהו והוא חייב לכסות אמ' רבא בדבר הזה
אמ' ר' יוחנן לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא
חזר ונתגלה פטור מלכסות וכי חזר ונתגלה מאי
הוה הא אידחי ליה אמ' ר' פפא אחת אומרת אין
דחוי אצל מצוות ומאי שנא מהא דתניא השוחט
ונבלע דם בקרקע חייב לכסות אמ' ר' דלא התם
בשרישומו ניכר" את דמו וכסה מלמד שכל דמו
חייב לכסות מכאן אמרו דם הנתז ושעל הסכין חייב

לכסות אמ' ר' יהודה אימתי בזמן שאין שם דם
אלא הוא אבל אם יש שם דם פטור מלכסות"
וכסהו יכול יכסנו באבנים או יכפה עליו את הכלי
ת"ל בעפר ואין לי אלא עפר מנין לרבות זבל דק
וחול דק ושחיקת אבנים ושחיקת חרסים ונעורת
שלפשתן דקה ונסורת שלחרשים דקה ולבינה
ומגופה שכתשן ת"ל וכסהו או וכסהו יכול שאני
מרבה אף זבל הגס ושחיקת כלי מתכות ולבינה
ומגופה שלא כתשן וקמח וסובין ומורסן ת"ל בעפר
ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה
הכת' מיעט מרבה אני את אלו שהן מין עפר ומוציא
אני את אלו שאינן מין עפר שתמצא אומ' כלל
שלרבן שמעון בן גמליא' אומ' מה עפר מיוחד שהוא
מגדל צמחים מכסין בו אף כל דבר שהוא מגדל
צמחים מכסין בו" יצא זבל שאינו מגדל צמחים
אין מכסין בו דרש רב כהנא בדלב' א קסד' אין מכסין
אלא בדבר שזורעין בו ומצמיח אמ' רבינא בלבנא
אמ' ליה רב נחמן בר יצחק לרבא מאי בלבנתא אכתי
אמלתה ליה במילתא מתעיתא אמרתה ליה היה מהלך
במדבר ואין עפר לכסות שורף טליתו ומכסה
היה מהלך בספינה ואין לו עפר לכסות שוחק דינרי
זהב ומכסה" בשלמא שורף טליתו משכחת אפר
דאיקרי עפר אלא דינרי זהב מנא לן אמ' ר' זירא וכת'
ועפרות זהב לו" תנו רבנן בית שמאי אומ' אין
מכסין אלא בעפר ובית הלל אומ' מצינו אפר שקרוי
עפר דכת' ולקחו לטמא מעפר שלה החט' וב"ש
אומ' עפר שריפה איקרי עפר סתמא לא איקרי
תנא הוסיפו עליהן השחור והכוחל ונקורת הפסילים
ויש אומ' אף הסלך" כי נפש כל בשר להבידמה
גלם "כל אוכליו יכרת זה הוא שאמרנו האוכלהוא
שנכרת הא אין בכרת לא על ידי גרים ולא על
ידי קטנים" וכל נפש יכול אף הגוי בכלל ת"ל
גר או גר יכול גר תושב ת"ל אזרח מה אזרח
בן ברית אף גר בן ברית" אשר תאכל אין אכילה
פחותה מכזית" אשר תאכל נבלה פרט לחוטם

ולצפרנים הקשין ולכנפים ולנוצה ולשליל שלבנים
יכול יהא מטמא מלעלם בגדים בתוך המעים ת״ל
וכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים וטמא עד הערב
וטהר אינה מטמאה בגדים בתוך המעים יכול תטמ׳
בגדים בתוך הפה ת״ל ונפש אבית הנפש הוא מטמא
לא [illegible] מעיים ולא בתוך הפה׳ יכול אם הקיאה
תהא מטמאה בגדים כדרך יציאתה ת״ל אש תאכל
כדרך יציאתה יכול אפי׳ לבה היא מטמאה והיכה
מטמאת כדרך יציאתה יכול אף נבלת העוף הטמא
תהא מטמא בגדים בבית הבליעה ת״ל אשר תאכל
נבלה את שאסורה משום בל תאכל נבלה יצא עוף
טמא שאין אסורו משום בל תאכל נבלה כדברי ר׳
יהודה וחכמ׳ אומ׳ נבלה וטרפ׳ נבלה שיש בה טרפ׳
יצא עוף טמא שאין לה טרף אשר תאכל נ׳ מה ת״ל
טרף אמ׳ ר׳ יהודה אם טרפה חיה והלא כבר נאמ׳ נבלה
ואם טרפה מתה הרי היא בכלל נבלה אם כן למה
נאמר טרפה שחוטה אמ׳ ר׳ מאיר מה אם נבלת
בהמ׳ שהיא מטמא במגע ובמשא שחיטתה מטהרת
טריפתה מטמאתה נבלת העוף שאינה מטמאה במגע
ובמשא אינו דין שתהא שחיטתה מטהרת טריפתה
מטמאתה מה מצינו בשחיטתה שהיא מכשרתה
לאכילה תטהר את טריפתה מטומאתה אף מליקתה
שהיא מכשרתה לאכילה תטהר את טריפתה מטומאתה
ר׳ יוסי אומ׳ דיה כנבלת בהמה ששחיטתה מטהרת
טריפתה אבל לא מליקתה׳ יכול המלוקה שבפנים
תהא מטמאה בגד׳ בבית הבליעה ת״ל נבלה וטרפה
מה נבלה שאינה מתרת את האסור יצאת המליקה
שבפנים שהיא מתרת את האסור ובא המולק
קדשים בחוץ וחולין בין בפנים בין בחוץ שאינן
מתירין את האסור״ אחרים אומ׳ באוכלה ובבגד
את שאיסורו שוה באוכלה ובבגד יצאת מליקה
שבפנים שאין איסורה שוה באוכלה ובבגד׳ יכול
השוחט חולין בפנים וקדשים בין בפנים בין בחוץ
יהוו מטמאין בגדים בבית הבליעה ת״ל נבלה וטרפה
מה נבלה שעות בפנים כבחוץ יצא השוחט חולין
בפנים וקדשים בין בפנים בין בחוץ שלא שוו בפנים
כבחוץ׳ וכבס בגדיו מלמד שהוא מטמא בגדים
עד שיפרוש ממטמאיו בגדיו ריבה כל מיני בגדים
ומנין לעשות שאר כלים כבגדים ת״ל וטמא יכול תטמ׳
מטמא אדם וכלי חרש ת״ל בגד בגד הוא מטמא אינו
מטמא לא אדם ולא כלי חרש במעצת חומ׳ היה
אוכל בכבלת העוף הטהור וידו אחת על גבי התנור
וידו אחת על גבי חבירו שניהן טהורין״ ואם לא
יכבס ובשא עונו יכול על כבוס בגדים יהא ענוש
כרת ת״ל ובשרו לא ירחץ ונשא עונו הא כיצד על
רחיצת גופו ענוש כרת ועל כבוס בגדיו ארבעים
מכאן אמרו טמא שנכנס למקדש במזיד ענוש
כרת שנ׳ ואם לא יכבס ובש׳ לא ירחץ ונש׳ עונו״
בשוגג מביא קרבן עולה ויורד שנ׳ או נפש אשר
תגע בכל דבר טמא והזורק כלים טמא׳ למקדש
אספלהין כלים שנגעו במת פטור מן הכרת אבל
חייב מלקות שנ׳ ואם לא יכבס על כבוס בגדיו לוקה
ארבעים ומנין שאינו מדבר אלא בטומאת מקו׳ וקדשי׳
הגדיר ונענש על ידי טומ׳ וחייב קרבן על ידי טומאה
מה קרבן שחייב להלן על ידי טומ׳ בטומ׳ מקד׳ וקדשיו
הכתוב ונענש על ידי טמאה וחייב קרבן על ידי טומ׳
הכת׳ מדבר אף עונש ואזהרה אמורין כאן על ידי
טומ׳ בטומ׳ מקדש וקדשיו״ אחרים אומ׳ ונשא עון
ונשא עונו לגזרה שוה מה בשיאת עון אמור להלן
כרת אף כאן כרת״ וידבר יי׳ אל משה דבר אל בני
ואמרת אליהם אני יי׳ אלהיכם ר׳ שמעון בן יוחאי אומ׳
זה הוא שנ׳ להלן אנכי יי׳ אלהיך אשר הוצא׳ אני הוא
שקבלתם מלכותי עליכם במצרים אמרו לו הין והין
קבלתם מלכותי קבלו גזירותי לא יהיה לך אלהי׳ אחרי׳
על פני הוא שנ׳ כאן אני יי׳ אלהיכם אני הוא שקבלתם
מלכותי עליכם בסיני אמרו לו הין והין קבלתם מלכו׳
קבלו גזירותי כמעשה ארץ מצרים לא תעשו״
ר׳ ישמעאל אומ׳ חמודותיהן העריות שהוא פותח בהן
ביום הזה וחותם בהן ביום הזה״ ר׳ אומ׳ גלוי וידוע לפני
מי שאמ׳ והיה העולם שסופן לנתוץ בעריות לכך

בא עליהן בגזירה אני יי׳ אלהיכם דיין מי הוא גוזר
עליכם וכך מצינו שנתקן בעריות שנ׳ וישמע משה
את העם בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות וכן מלאכי
או׳ וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח יי׳
אמ׳ להן אין זאת תחלה כבר בכיתם בימי משה אמרו
לו הלא אחד עשה ושאר רוח לו לא מישבנא את
ישראל בלא את האומות אמ׳ להם ומה האחד מבקש
זרע אלהים עמו כולם ואמרו יכרת יי׳ לאיש אשר
יעשנה ער ועונה לא יהיה לו ער בחכמ׳ ולא עונה
בתלמידים ואם היה כהן לא יהיה מגיש מנחה ליי׳
צבאות וכן הוא או׳ ומבנו אלישיב בן אלישיב הכהן הגדול
וחתן לסנבלט החורוני ואבריחהו מעלי ר׳ חוני רבי א׳
בני ישר׳ ואמרת אליהם אמור להם אף אני מזהיר וכשם
שאמרתי לך וקבלת כך אמור להן ויקבלו ואמרת
אלהם הרי זו אזהרה לבית דין אני יי׳ אלהיכם אני שאמרתי
והיה העולם אני דיין ואני מלא רחמים אני דיין להפרע
ונאמן לשלם שכר אני הוא שפרעתי מדור המבול
ומאנשי סדום ומן המצרים ועתיד ליפרע מכם אם
תעשו כמעשיהם כמעשה ארץ מצרים מנ׳ שלא
היתה אומה באומות שהתעיבו מעשיהם יתר מן
המצרים ת״ל כמעשה ארץ מצרים לא תעשו ומנין
שדור האחרון התעיבו מעשיהם יתר מכולם
ת״ל כמעשה ארץ מצרים לא תעשו ומנין למקום
שישבו בו ישר׳ שהתעיבו מעשיהם יתר מכולם
ת״ל אשר ישבתם בה לא תעשו ומנין שישיבתן של ישר׳
היא גרמה לכל המעשים הללו ת״ל אשר ישבתם בה
לא תעשו וכמעשה ארץ כנען מנין שלא הי׳ א
היתה אומה באומות שהתעיבו מעשיהם יתר מן
הכנענים ת״ל וכמעשה ארץ כנען לא תעשו ומנין
לדור האחרון שהתעיבו מעשיהם יתר מכולם ת״ל
וכמעשה ארץ כנע׳ לא תעשו ומנין למקום שבאו בו
ישר׳ שהתעיבו מעשיהם יתר מכולם ת״ל אשר אני
מביא אתכם שמה לא תעשו ומנין שביאתן של ישר׳
גרמה לכל המעשים ת״ל אשר אני מביא אתכם שמה
לא תעשו ר׳ שמעון אומ׳ הליהוא אומ׳ מי פער

ומעשה זולא הדורות מראש שזימן לדור החייב שיבואו
ישראל ויפרעו מהן כמעשה ארץ מצרים הקיש
מעשה מצרים למעשה כנענים ומעשה כנענים
למעשה מצרים מה מעשיהן של כנענים שטופין
בע״ז ובגלוי עריות ובשפיכות דמים ובמשכב זכור
וברביעת בהמה אף מעשיהן של מצרים כיוצא בהן
ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ אחר שהכתו׳ שוקל מעשה ארץ
מצרים כמעשה ארץ כנע׳ ומע׳ ארץ כנע׳ כמע׳ ארץ
מצ׳ מפני מה זכו הכנענים לישב בארצם ארבעים
ושבע שנה שנ׳ וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען
מצרים אלא בשכר שכיבדו את אברהם אבי׳ שאמרו
לו שמענו אדוני נשיא אלהים אתה בתוכינו בני חרם
שכיבדו את אבר׳ אבינו זכו לישב בארצם ארבעים
ושבע שנים רבן שמעון בן גמליא׳ אומ׳ משום ר׳
יהודה בן לקיש הליהוא אומ׳ האדם הגדול בענק הוא
זה ארץ שקטה ממלחמה בני אדם שכיבדו את ע״ז
זכו שתשקוט עליהם הארץ או כמעשה ארץ מצר׳
וכמעשה ארץ כנע׳ לא תעשו יכול לא יבנו בנינות
ולא יטעו נטיעות כמותן ת״ל ובחקתיהם לא תלכו
לא אמרתי אלא בחוקים החקוקים להם ולאבותיהם
ולאבות אבותיהן ומה היו עושין האיש נושא לאיש
והאשה לאשה והאיש נושא אשה ובתה והאשה
נשאת לשני אנשים לכך נאמ׳ ובחוקותי׳ לא תלכו
ד״א ובחקותיהם לא תלכו וכי מה הניח הכת׳ שלא
אמרו והלא כבר נאמ׳ לא ימצא בך מעביר בנו
ובתו באש וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ומה ת״ל
ובחקותיהם לא תלכו שלא תהלכו בנימוסות שלהם
בדברים החקוקין להם כגון תטרואות וקרקסאות
ואסטדיות ר׳ מאיר אומ׳ אלו דרכי האמורי שמנו חכמ׳
ר׳ יהודה בן בתירה אומ׳ שלא תנחור ולא תגדל ציצית
ושלא תספר קומי ושמא תאמ׳ להם חקים ולנו אין
חוקים ת״ל את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו
ועדיין יש מקום ליצר הרע להרהר ולומ׳ שלהן נאים
משלנו ת״ל ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכ׳
לעיני העמים את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו

משפטי

משפטי אלו הדינין חקתי אלו המדרשות. תשמרו זו
המשנה ללכת בהם זו המעשה" תשמרו ללכת
בהם לא המשנה עיקר אלא המעשה עיקר" ד"א את
משפטי תעשו אלו הדברים הכתובים שאלו לא נכתבו
בדין היה לכתבם כגון הגזילות והעריות וע"ז וקללת
השם ושפיכות דמים שאלו לא נכתבו בדין היה לכתבם"
ואת חקתי תשמרו אלו דברים החקוקים בתו' שיצר
הרע משיב עליהן ואומות העולם משיבין עליהן
כגון אכילת חזיר ולבישת כלאים וחליצת יבמה
וטהרת המצורע ושעיר המשתלח שיצר הרע
משיב עליהן ואומות העו' משיבין עליהן ת"ל אני י"י
אני חקקתים ואין אתה רשאי להשיב עליהן"
ללכת בהם עשם עיקר ואל תעשם טפלה ללכת
בהם שלא יהא משאך ומתנך אלא בהם שלא תערב
בהם דברים אחרים כפלוני שלא תאמר למדתי
חכמת ישראל אלך ואלמד חכמת האומות ת"ל ללכת
בהם לא לפטר מתוכן" וכן היה ששאל בן דמה
את ר' ישמעאל מה אני ללמד חכמת יונים
אמ' לו כתוב בתו' והגית בו יומם ולילה צא ובקש
לך שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולך
ולמוד חכמת יונים וכן הוא אומ' לך לבדך ואין לזרים
אתך ואו' בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמר
עליך והקיצות היא תשיחך בהתהלכך בעולם הזה
בשכבך תשמר עליך בשעת המיתה והקיצות היא
תשיחך בעולם וכן הוא אומ' הקיצו ורננו שוכני עפר
ושמא תאמ' אבד סבורי אבד סיכויי ת"ל אני י"י אני
סבלך ואני סבורך ועלי בטחונך וכן הוא אומ' ועד
זקנה אני הוא ואומ' כה אמר י"י מלך ישראל וגואלו
י"י צבאות אני ראשון ואני אחרון" ואומ' אני ראשון ואת
אחרונים אני הוא" ושמרתם את חקתי ואת משפטי
ליתן שמירה ועשייה לחקים ושמירה ועשייה למשפט"
ד"א ושמרתם את חקתי ואת משפטי שאין לי אלא מה
שפירט הכת' שאר דקדוקי הפרשה מנין ת"ל ושמרתם
את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם"
ר' ירמיה אומ' מנין אתה אומר אפלו גוי ועושה את

התורה הרי הוא ככהן גדול ת"ל אשר יעשה אותם הכהני'
הלוים וישר' לא נאמר אלא אשר יעשה אותם האדם" וכן
הוא אומ' וזאת תורת הכהנים הלוים וישר' לא נאמר אלא
וזאת תורת האדם י"י אלהים וכן הוא אומ' פתחו שערים
ויבא גוי צדיק שומר אמונים וכן הוא אומ' זה השער לי"י
כהנים לוים וישר' יבואו בו לא נאמ' אלא צדיקים יבאו בו"
וכן הוא אומ' רננו כהנים לוים וישר' לא נאמ' אלא רננו
צדיקים בי"י וכן הוא אומ' היטיבה י"י לכהנים לוים וישר'
לא נאמ' אלא היטיבה י"י לטובים הא אפלו גוי ועושה את
התורה הרי הוא ככהן גדול וחי בהם לעולם הבא" אם
תאמ' בעולם הזה והלא סופו מת הוא הא מה אני מ"י
וחי בהם לעולם הבא" ד"א וחי בהם לא שימות בהם
ר' ישמעאל אומ' ומנין אתה אומ' שאם אומרין לו
לאדם בינו לבין עצמו עבוד ע"ז ואל תהרג יעבוד ע"ז
ואל יהרג ת"ל וחי בהם ולא שימות בהם" או יכול אפלו
ברבים ישמע להם ת"ל ולא תחללו את שם קדשי
ונקדשתי בתוך בני ישר' אם מקדש אתם את שמי אף
אני מקדש את שמי על ידיכם כשם שעשו חנניה
מישאל ועזריה שהיו כל אומות העולם שטוחין לפני
הצלם והן עומדין דומין לתמרים ועליהם מפורש
בקבלה זאת קומתך דמתה לתמר" אמרתי אעלה
בתמר אחזה בסנסניו היום אני מתעלה בהם בעיני
כל האומות היום אני נפרע להן משונאיהן היום
אני מחיה להם את המתים אמ' ר' שמואל בר נחמני
אמ' ר' יונתן מאי דכת' אמרתי אעלה בתמר אחזה
בסנסניו ועכשו לא עלתה בידי אלא סנסנה אחת
ומאן ניהו חנניה מישאל ועזריה" ולית הלכה כר' ישמעאל
דאמרינן אמ' ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק נמנו
וגמרו בעליית בית נתזה בלוד כל עבירות שבתורה
אם אומ' לו לאדם עבור ואל תהרג יעבור ולא ייהרג
חוץ מע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים" אני י"י אני דיין
להפרע ונאמן לשלם שכר" איש איש מה ת"ל
איש איש להביא את הגוים שיהוא מוזהרין על העריות
כישראל" והא מהכא נפקא מהתם נפקא דאמר זה
גלוי עריות התם בעריות דידהו הכא בעריות דידן"

בסנסנו אמר הקב"ה אני
ומורע אעלה בתמר
אחזה בסנסנו

דקא תאני בא על ערוות ישראל נדון בדיני ישראל
למאי הלכתא ואמ' ר' יוחנן לא נצרכה לא לנערה המאורסה
מאורסה לדידהו דלית להו דינא להו בדינא דידן הבא
אשת איש בדינא דידיה דיינינן" והא תניא בא על
נערה מאורסה כורין בסקילה על אשת איש נדון
בחנק אמ' רב נחמן בר יצחק כגון שנכנסה לחופה
ולא נבעלה דבדידהו לית ליה דתניא ר' חנינא בעולת
בעלי שלהן נכנסה לחופה ונבעלה אין להן" ולא
איש איש" איש ואיש הוא שדורשין את יתר אין דורשין
מכאן אמרו אין דורשין בסתרי עריות בשלשה מפני
שאחד עוסק בשאילת הרב והשנים נושאין ונותנין
זה עם זה ואין דעתן פנויה לשמוע ולפי שדעתו
של אדם קרובה אצל עריות אם נסתפק לו דבר ששמע
מילה להקל לפי כך אין דורשין אלא שנים כדי שיהיה
האחד השומע מפנה לבו ויודע מה שישמע מן
הרב" לא תקרבו מה ת"ל לפי שנ' איש איש שיכול
אין לי אלא איש שהוא מוזהר על ידי אשה" אשה
שהיא מוזהרת על ידי האשה מנין ת"ל לא תקרבו
הרי כאן שנים או אמר ואל אשה בנדת טומאתה
לא תגלה ערותה אין לי אלא שלא יגלה ומנין שלא
יקרב ת"ל לא תקרב אין לי אלא נדה בלא תקרב ובלא תגלה
ומנין לכל העריות שהן בבל תקרבו ובבל תגלו ת"ל
לא תקרבו לגלות" או כל שאר בשרו לאתין כלל
ערות אביך וערות אמך פרט וכלל ופרט ואין
בכלל אלא מה שבפרט הואיל ומותר בבת אחי
אביו יהא אסור באשתו הואיל ומותר באשת רבו
והרבו מותר באשתו למדתי שהוא אסור בבתו
אף הוא יהא אסור באשתו בבתו אם אמרת כן
הבאת עריות מן הדין לכך נאמ' איש איש אל כל
שאר בשרו כלל ערות אביך וערות אמך לא תגלה
פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט" אבי
אי אבי דיין ליפרע ואני נאמן לשלם שכר" ערות
אביך זו ערות אביך ממש ה"א מאחת זכר לא
תשכב במקרא לחייב עליו שתים וכדרב יהודה
דאמ' ר' יהודה גוי הבא על אביו חייב שתים אמר

אמלבא מסתברא מלתיה דרב יהודה בישראל ובשוגג
ובקרבן והא"י דקאמ' גוי לישפא מעתה דאי סלקא
סלקא דעתך בגוי דינה מאי מהו קטלי בתרי קטלא
לה" וערות אמך זו אמו וכשהוא אומ' אמך היא
למדנו עונש לא מין שאינה אשת אביו ואמ' רב
שיבא בריה דרב אידי ואמ' קרא אמך הוא עשאה
הכת' לאמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת
אביו" ערות אשת אביך לא תגלה אין אזהרה
לאשת אביו ומנין שהוא מוזהר על אשת אביו
אף לאחר מיתה ת"ל ערות אביך היא ומנין שהוא
ענוש עליה אף לאחר מיתה ת"ל להלן ערות אביו
גלה מות יומתו שניהם דמיהם בם נמצאת אומ' שאשת
אביו ערוה עליו לעולם בין מן האירוסין בין מן הנשואין
בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו אונס משום
אמו ואחת משום אשת אביו" ערות אחותך בת
אביך או בת אמך אחת אחותו מאביו ואחת אחותו
מאמו בין מן הנשואין בין מן הזנות בכון שזינה
אמו או אביו עם אחרים והיתה לו אחות ממזרת
הליכך ערוה עליו של מולדת בית או מולדת חוץ
ערות בת בנך או בת בתך מאחר שאסר בת בתו
ובת בנו למדנו שבתו אסורה עליו ומפני מה שתק
ממנה הכת' מפני שיכולין אנו ללמוד אותה מגזירה
שווה דתניא בתו מאונסתו מנין אמ' אביי קל וחומ'
על בת בתו ענש הכת' על בתו לא כל שכן ובי עונשין
מן הדין בדיי מלתא בעלמא אדרבא אמ' ר' יצחק
בר אבדימי אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה כת'
ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה ערו' כי ערו' הנה"
וכת' ערות אשה ובתה לא תגלה שארה הנה זמה
הנה האמור באשה ובת בנה ובת בתה אסורה אף
הנה האמור בבת בנו ובת בתו תהא בתו אסורה
ומנין שהיא בשרפה שהרי נאמ' ערות בת בנך
או בת בתך וגו' כי ערותך הנה ונאמ' בערות אשה
ובתה שארה הנה וכת' בה זמה ונאמ' ואיש אשר
יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו
אתו ואתהן מה זמה האמור כאן שרפה אף זמה

האמור להלן שליבה" ותניא אלתי בגזירה שוה קלה
בעינן שהלימתו מגזרה אחר מגופי תורה ולא למורה
הכא לא בגזירה שוה" אתיא הנה הנה אתיא זמה
זמה נמיצא הבא על בתו מנשואתו חייב שתים
אחת משום בתו ואחת משום ערוה ובתה" ערות
בת אשת אביך זו אחותו שהיא לו בת אשת אביו"
שחייב עליה שתים משום אחותו ומשום בת אשת
אביו" ר' יוסי ב"ר יהודה אומ' אינו חייב אלא משום
אחותו בלבד ומאי טעמיהו דרבנן אמרי מכדי כת'
ערות אחותך בת אביך ערות בת אשת אביך מולדת
אביך ולמה לי אמרו חכמ' צרותיהן מותרות אמו
ואשת אביו ואחותו מאביו ואשת אחי אביו הבא
כלת והבא כלת הבא ממזר והבא ממזל" מאחר
אמולות שאינן יכולות לינשא לאחים שלא נשביה"
כיצד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת מחמש
עשרה עריות לו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת
ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה
צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת
כשם שבתו פטורה אף צרת צרתה פטורה ואפי'
הן מאה" מנא הני מילי אמ' רב יהודה אמ' קרא לצרור
התורה לבדה צרות הרבה הכא עמה אחת ורב אשי
אמ' צרת צרתה לא צריכא קרא סברא הוא יצריך
מאי טעמא אסירה דבמקום ערוה קיימא צרת צר'
נמי במקום צרה קיימא" אזהרה שמענו עונש לא
שמענו ת"ל כי כל אשר יעשה מכל התועבות האל ונכרתו"
ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב זו אזהרה לבועל
נדה ואחד הבא על הנדה ואחד הבא על יולדת זכר
כל שבעה ועל יולדת נקבה כל ארבעה עשר או על
הזבה בין קטנה בין גדולה כל ימי זובה וספירתה
בין שטהר בין משוחררת והוא שהיה מבת שלש
שנים ויום אחד הכל בכרת שהכל בכלל נדרות
שבכרות הוא ואמ' שבעת ימים תהי' בנדתה ובזבה
הוא או' ומי כל ימי זוב טומ' כימי נדתה תהי' וביולדת
הוא אומ' כי נדת דותה תטמא" וטמאה שבעי' כנדתה
והוא שטבלה אחר הימים הספורים אבל אם לא

טבלה ואפי' נשתהו כמה שנים עדיין הן עומדין
בכרת שבימים וטבילה הכת' תלה שנ' ורחצו במים
בנין אב לכל הטמאות שהוא בטומאתו עד שיטבול'
ד"א לא תקרב מלמד שאסור לאדם להרבץ באשתו
כשהיא נדה ואפי' שהוא בכסותו ולא יקרב בה ולא
יגע בבשרה אפלו באצבע קטנה ולא יאכל עמה
בקערה אחת מפני הרגל עבירה אי בעיא להו נדה
מהוא שתישן היא בבגדיה והוא בבגדו
ת"ש ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא
יקרב מקיש אשתו נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו
הוא בבגדו והיא בבגדה אסור תנא דבי אליהו מעשה
בתלמיד אחד שקרא הרבה ושנה הרבה ושימש
תלמידי חכמי הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו
נוטלת תפלין שלו ומחזרתן בבתי כנסיות ובבתי
מדרשות ואומרת הלא כת' בתו' כי היא חייך וארך
ימיך בעלי שקרא הרבה והעמיד בימיו תלמידי
חכמי הרבה מפני מה מת בחצי ימיו ולא היה אדם
שהשיבה עד שהלכתי לה פעם אחת נתארחתי אצלה
אמרתי לה בימי נדותיך מהוא אצליך אמרה לי
חס ושלום אפלו באצבע קטנה לא נגע בי" בימי
לבוניך מהוא אצליך אמרה לו אוכל עמי ושותה עמי
ולן עמי בקירוב בשר ולא עלה דעתו לדבר אחר
אמרתי לה ברוך המקום שעקרו שלא נשא פנים לתורה
שהרי אמרה תורה ואל אשה בנדת טמ' לא תקרב"
כי אתא רב דימי אמ' מטה חדא הואי במערבא
אמר רב יצחק בר יוסף אמ' וסימנך מפסיק ביניה ל"ת
הולכך ימי נדה כימי לכל דבר עד שתטבול" ואל
אשת עמיתך להוציא אשת חרש ושוטה ואשת
טומטום ואנדרוגינס וחרשת ושוטה ואשת הפקר
שאינן קרויין אישות" לא תתן שכבתך אין לי
לא אזהרה לאיש אזהרה לאשה מנין ת"ל לאתנחף
ומזרעך לא תתן להעביר למלך זו אזהרה לנותן
מזרעו למלך ואינו חייב עד שימסור למולך ויעביר
באש ואמ' ר' ינאי אינו חייב עד שימסרנו לכומרים
שנ' ומזרעך לא תתן אמ' רב אחא בריה דרבא

המביל כל זמנו פטור שנ׳ ומזרעך לא תתן זרעך׳׳
להעביר אמ׳ ר׳ יהודה אינו חייב עד שיעבירנו דרך
העברה היכי דאמי אמ׳ אביי שרגא דלבני במיצעי
כוסא מהאי גיסא ונורא מהאי גיסא רבא אמ׳ במשגותא
דפוריא תנא כותיה דרבא אינו חייב עד שיעביר דרך
העברה למלך תניא אחד למולך ואחד לשאר ע״ז
חייב ר׳ אלעזר בי״ר׳ שמעון ור׳ חנניה בן אנטיגנוס
אמ׳ דבר אחר דתניא ר׳ חנניה בן אנטיגנוס אומ׳
מפני מה תפסה תורה לשון מולך כל שתמליכהו עליך׳׳
אפלו עיור חפקולמוס לבא אמ׳ מולך ערתי איכא
ביניהו׳׳ ולא תחלל את שם אלהיך מגיד שהעובד ע״ז
מחלל את השם ומטיל בעיקר׳׳ אני ה׳ אני דיין להפרע
ונאמן לשלם שכר לעושה רצוני׳׳ ואת זכר לא
תשכב זו אזהרה לשוכב עם הזכר׳׳ אחר הבא על
הזכור אזהרה זכור עלו קרי ביה לא תשכב לא
תשכיב והוא שיהיה בן תשע שנים ויום אחד׳׳ ואחד
הבא על הזכור אזהרה על האנדרוגינס רקי זכרותו
חייב שנ׳ ואת זכר לא תשכב לבהמות, אבל אם בא
עליו רקי נקבותו פטור׳ משכבי אשה אחד המערה
ואחד הגומר חייב׳׳ תועבה היא אמ׳ הקב״ה תועבה
בישל שמניחין נשותיהן והולכין אחר משכב זכור׳׳
ובכל בהמה בין גדולה בין קטנה ואחד בהמ׳ ואחד
חיה ועוף בין זכרים בין נקבות בין כדרכן בין שלא
כדרכן אחד המערה ואחד הגומר הרי זו אזהרה לשוכב
עם בהמ׳ ושוכב ונשכב אחד הוא׳׳ דקרינא ביה שכבתך
ואשה לא תעמוד לפני בהמה זו אזהרה בפני
עצמה לאשה המביאה את הבהמ׳ עליה׳׳ תבל הוא
אמ׳ הקב״ה ביאת חמור תבלין יש בה שמנתת בעלה
ונבעלת לחמור׳׳ אל תטמאו בכל אלה בין בכולן
בין במקצתן׳׳ דרש רב חנא בר׳ חנינה מאי דכת׳
ההרים לא אכל ועיניו לא נשא׳ אל ההרים לא אכל
זה שלא אכל בזכות אבות׳׳ ועיניו לא נשא אל
גלולי ב״י זה שלא הלך בקומה זקופה ואת אשת רעהו
לא טמא שלא ירד לאומנות חבירו׳׳ ואל אשה נדה
יקרב שלא נהנה מקופה של צדקה וכל צדיק הוא חיה

יחיה כשהיה רבן גמליאל מגיע לפסוק הזה היה
בוכה אמ׳ מן דעבד להני כולהי הוא דחיי חדא מנהון
לא׳׳ אמ׳ ליה ר׳ עקיבה אלא מעתה אל תטמאו בכל אלה בכולהו
אין בחדא מנהון לא אלא באחת מכל אלה הכא נמי
באחת מכל אלה׳׳ כיוצא בו עושה אלה לא ימוט לעולם׳׳
כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה היה בוכה אמ׳
מן דעבד לכולהו הוא דלא ימוט הא חדא מנהון מוטו׳׳
אמ׳ ליה ר׳ עקיבה אלא מעתה בכל אלה בכולהו אין בחדא
מנהון לא׳׳ אלא באחת מכל אלה הכא נמי באחת
מכל אלה נטמאו הגוים אלו המצרים׳׳ אשר אני
משלח מפניכם אלו הכנענים׳׳ ותטמא הארץ
מלמד שהארץ מטמאה על ידי דברים הללו׳׳
ואפקד עונה עליה כזין שאני פותח את הפינקס
מיד אני גובה את הכל׳׳ ותקיא הארץ את יושביה
כאדם שהוא מקיא את מאכלו׳׳ ושמרתם אתם
אתם נאים שומרים אתם פקחים תחלה ומן הגוג
אומ׳ גן נעול אחותי כלה׳׳ את חקותי אלו העריות
ואת משפטי אלו ההלכות׳׳ ולא תעשו מכל התועבות
האלה בין מכולן בין ממקצתן׳׳ האזרח והגר
אזרח זה אזרח האזרח לרבות נשי האזרחים
גר זה הגר הגר לרבות נשי הגרים בתוככם
לרבות נשים ועבדים׳ כי את כל התועבות האלה
עשו אנשי הארץ לפניכם ותטמא הארץ מלמד שהארץ
מיטמאה על ידי דברים הללו׳׳ ולא תקיא אתכם
הארץ מלמד שהארץ מתחייבת גלות על ידי דברים
הללו׳׳ כי כל איש אשר יעשה מכל התועבות בין
מכולן בין ממקצתן ונכרתה הנפש מה ת״ל לפי
שנ׳ איש שיכול אין לי אלא איש שהוא ענוש כרת
על ידי אשה אשה שנענשה כרת על ידי איש מנין
ת״ל הנפשות הרי כאן שנים העושות מה ת״ל לפי
שנ׳ לא תקרבו יכול יהוא חייבין כרת על הקריבה
ת״ל העשות לא הקרבות׳׳ מקרב עמם ועם משלום
ושמרתם את משמרתי שמרו לי משמרתי אמ׳
ל׳ חונה כמד לשיעוות מן התורה שנ׳ כי את כל התוע׳
האל עשו אנשי הא׳ קשות מיכל דאיכא רבות ומאי

נ׳ נדי׳ ץ

כנהי שניות" ומאי משמע דהאי ל' לשון קשר הוא דכת'
ואת אילי הארץ לקח ליכא כליבאדל לגי' דאמ' ל לגי' קשה
שנשין שלאילות יתר משנשין שלגבירות שהן כאמ' בהן
אל הא' הקשר ואלה קשה מאל' גבי' ערות כמי הא כת' אלא
גהות לא למעוטי מדות מכלת' לא מאי א' מינה הכא
אפשר בתשובה והכא לא אפשר בתשובה א' יהודה אומ'
מיהכא אין חקר ותקין משלים הדבר ואמ' עולא אמ'
ל' עד לא קודם שיבוא שלמה היתה תורה דומה לכפיפה
שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה לה אזנים. ר'
הושעיה אמ' מהכא פרעהו אל תעבור בו שטה מעליו
ועבור" אמ' אשי משל דל' הושעיה להד' למה שמשמר
את הפרדס אם משמרו מבחוץ הוא משתמר כולו מיבפנים
שלפנים משתמר שלאחרים איכו משתמר והאדל' אשי
בליתא הוא התם שלפנים מיהא משתמר הכא אי לא
שניות קא פקע בעריות גופיה הוא" רב כהנא אמ' מהכא
ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי אמ'
ליה אביי לרב יוסף הני שניות דאוריתא כינהו דאוריתא
ופשוטי דרבנן והא כל התורה כולה נמי דרבנן פרשוה
מי רבנן וקרא אסמכתא בעלמא" ואלו הן השניות ושלי
הן" אם אמו ואם אבי אמו" ואם אביו" ואם אבי אביו"
ואשת אבי אביו" ואשת אבי אמו" ואשת אחי האב מן
האם" ואשת אחי האם בין מן האב בין מן האם" וכלת בנו"
וכלת בתו" ובת בנו" ובת בן בנו" ובת בת בתו" ובת בן בתו"
ובת בן אשתו" למאי שמע מינה לאחייבו שתים משום
אחותו ומשום בת אשת אביו" אחותך היא יכול אפלו
שפחה אפלו נכרית ת"ל בת אשת אביך חובת אשת אביך
אפ' מאיש אחר ת"ל מולדת אביך אם כן למה נאמ' מולדת
בית או מולדת חוץ בין שאומ' לו קיים בין שאומרין לו
הוציא" ערות אחות אביך לא תגלה אחות אביו בין מן
האב בין מן האם בין מנשואין בין מזנות הרי זו ערוה
עליו משום אחות אביו אב של' שאר אביך מכל מקום"
ערות אחות אמך אחת אחות אמו מאמה ואחת אחות
אמו מאביה בין מן הנשואין בין מן הזנות הרי זו ערוה
עליו משום אחות אם של' כי שאר אמך היא מכל מקום"
ערות אחות אביך לא תגלה זה אחי אביו ממש

לפי כך הבא על אחי אביו חייב שתים משום ערות אחי
אביך לא תגלה ומשום ואת זכר לא תשכב" א"ל אשתו
לא תקרב זו אשת אחי אביו שהיא ערוה עליו לעולם
בין מן האירוסין בין מן הנשואין בין בחיי בעלה בין לאחר
מיתת בעלה של' דודך היא מכל מקום והוא שיהיה אחי
אביו מאביו אבל אשת אחי אביו מאמו שנייה ואינה
ערוה" ד"א דודך היא אמ' רב הונא מכן שהאשה
כבעלה של' ערות אשת אביך לא תגלה אל אשתו לא
תקרב דודך היא והלא אשת אביו דרתו לא כמא דקאמ'
לא לאשת אחי אביו ערותך כלתך לא תגלה הבא על
כלתו חייב שתים משום כלתו ומשום אשת איש בין
בחיי בנו בין לאחר מיתת בנו בין מן האירוסין בין הנשואין
ולא חייב נמי משום אשת בנו אמ' אביי פתח הכת' בכלתו
וסיים באשת בנו לומר לך זו היא כלתו או אשת בנך"
של' אשת בנך היא" ד"א לפי של' כלתך יכול אפלו
שפחה אלא כנענית ת"ל אשת בנך הא לא אמרתי אלא
באשה שיש לה אישות עם בנך יצאו שפחה ונכרית
שאין להם אישות עם בנך" ערות אשת אחיך לא
תג' אחד אחיו מאביו ואחד אחיו מאמו בין מן הנשואין
בין מזנות של' ערות אחיך הוא מכל מקום" ערות
אשה ובתה לא תג' את בת בנה ואת בת בתה זמה
הוא ובשונש הוא אומ' ואיש אשר יקח את אשה ואת
אמה זמה היא אתיא זמה זמה מה להלן בשלשה
דורות אף כאן שלשה דורות" במשנת אומ' כיון
שקידש אדם אשה נאסרו עליו מקרובותיה שש
נשים וכל אחת מהן ערוה עליו לעולם בין כנס בין
גירש בין בחיי אשתו בין לאחר מותה ואילו הן אמה
ואם אמה ואם אביה ובתה ובת בתה ובת בנה"
זימה היא אמ' היקש מה בין זו לאמה" ואשה אל אחותה
לא תקח אחת אחות אשתו מאמה ואחת אחותה מאביה
בין מן האירוסין בין מנשואין הרי היא ערוה עליו כל זמן
שאשתו קיימת של' לצרור לגלות ערותה עליה בחייה"
לגלות ערותה עליה בחייה למה נאמ' עליה לפי שהוא
אומ' יבמה יבוא עליה שומע אני ואפלו אחת מ
מכל העריות האמורות בתו הכת' מדבר ת"ל עליה נאמ'

כאן עליה וכאן להלן יבמה יבוא עליה מה עליה
האמור להלן במקום מצוה אף עליה האמור כאן
במקום מצוה" וקח אמר רחמנא לא תקח והן לא
היא צרתה מנין ת"ל לצרר לא לצרר לא היה ולא שתיה
אין לי אלא אחות אשתו שאר כל העריות מנין ת"ל
אמרת מה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין
על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם כל
שהוא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת
תהא אסורה ליבם ואין לי אלא הן צרותיהן מנין אמרת
מה אחות אשתו שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת
ועל שגגתה חטאת אסורה להתיבם צרתה אסורה של
לצרר אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל
שגגתה חטאת קבועה ואסורה ליבם תהא צרתה
אסורה" ואלו הן הנשים שהן פוטרות צרותיהן וצרות
צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם בתו
ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו
ואם חמותו ואם חמיו אחותו ואחות אשתו ואחות אמו
ואשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו
וכלתו איכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות
שיהו צרותיהן אסורות אמרת מה אחות אשתו מיוחדת
שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה
חטאת ואפשר לה נשא לאחיו ואסורה ליבם צרתה
אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל
שגגתה חטאת ואפשר לינשא לאחרים ואסורה ליבם
תהא צרתה אסורה יצאו שש עריות חמורות שאמרנו
הואיל ואי אפשר לינשא לאחרים שיהוא צרותיהן מותרות
ואין צריך לא מאח" מכאן אמרו שש עריות חמורות
מזו בת בת אשתו ואם אם אם אשתו ואם אב אם
אשתו ואם אבא אבי אשתו ארבעה מהן אין בהן הפסק
אם האם ואם האב ואשת אבי האב ואשת בנו" לא
ושמרתם את משמרתי לה זהיר בית דין על כך לבלתי
עשות מחוקות התועבות ולא תטמאו בהם מלמד
שכל העריות קרויות טומאה" ולא תטמאו בה ונטמא
בם אם מיטמאין אתם בהם בסלקין אתם מאחרי
מה הנייה יש לי בכם ואתם מתחייבין כליה לכך

נאמר אני יי' אלהיכם" וכן עזרא אומ' הנשוב להפר
מצותיך ולהתחתן בעמי התועבות האלה הלא תאנף בנו
עד כלה לאין שארית ופליטה יי' אלהי ישראל צדיק אתה
כי נשארנו פליטה כהיום הזה" מלמד שבעון גלוי עריות
מתחייבין כליה עד סוף כל הדורות. יתר על הברית ובין
הנה אומ' יכרת יי' לאיש אשר יעשנה ער ועונה ומה אם
מדת הפורענות שהיא מועטת זרעו כולן על ידי
מדת הטוב שהיא מרובה על אחת כמה וכמה
שהפורש מן העריות ומקדש נפשו שיזכה לו ולדורותיו
עד סוף כל הדורות" אמ' ר' חנינה בן גמליאל ומה אם
העובר עבירה אחת נפשו נטלת עליה העושה מצוה
אחת על אחת כמה וכמה שתינתן לו נפשו" ר'
שמעון אומ' ממקומו הוא למד שנ' ונכרתו הנפשות
העושות מקרב עמם ואומ' אשר יעשה אותם האדם
וחי בהם הא כל היושב ולא עבר עבירה נותנין לו
שכר כעושה מצוה ר' שמעון אומ' בי ר' אומ' הרי הוא
אומ' רק חזק לבלתי אכול הדם ומה אם הדם שנפשו
של אדם חתה הימנו הפורש ממנו מקבל שכר גדול
ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן על
אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו
עד סוף כל הדורות" ר' חנניה בן עקשיה אומ' רצה הקב"ה
לזכות את ישראל לפיכך הרבה להן תורה ומצות שנ'
יי' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" כ"ב"

קדשים תהיו

מלשית ל' היט
האל הנאדר בגבורו"
הוא ראשון לכל ראשון — והכל מפעלו"
הוא האחרון לבדו — ואין מי ידמה לו"
הוא שוכן בזבול — וזבול לא יכילו"
נוטה כרוק שמים — והוציא במספר חילו"
איש איש על עבודתו — וכל צבא על דגלו"
וכולם ממקומם משתחוים — יחד למולו"
שותפים לחזות בנעמו — ולבקר בהיכלו"
ובנעימה טהורה — מתנים שיר ומהללו"
ואומרים זה לזה הללוהו כרוב גדלו"
עזרינו אבינו על דבר — כבוד שמך ויחלתך"

ובל עינינו להביט   בפלאות מתורתך"
ולא נבוש   בהביטנו אל כל מצותיך"
והגן עלינו מכל צר   וסומכינו באברתיך"
ונהלינו ברחמים   ואל תשפטינו בעבדיך"
כי אנחנו עמך מאז   ויראין מדעותיך"
נחינו במעגלי צדק   והדריכנו בנתיבותיך"
וזכינו לביאת משיחך   ובנין בית בחירתך"
לששונו בשמחת גויך   להתהלל עם נחלתך"
למען כביר זדונך   לכל יבואו גבורתיך"
ואז יאמרו אין קדוש כיי' כי אין בלתך"

לשה אין קדוש כיי' כי אין בלתך הכת' מדבר כנגד קדושתו שלהקב"ה לפי שמצינו דברים הרבה שנקראו קדושים המלאכים נקראו קדושים שנ' אל נערץ בסוד קדושים רבה" השמים נקראו קדושים שנ' השקיפה ממעון קדשך מן השמ' הנביאי' נקראו קדושים שנ' כי איש אלהים קדוש הוא" הצדיקי' נקרא קדוש' שנ' והיה הנשאר בציון והנו' בירוש' קדוש יאמר לו" מלמד שעתידין הצדיקים לומר לפניהם קדוש שנ' קדוש יאמר לו" ישראל נקרא קדוש שנ' ואתם תהיו לי ממ' גוי קדוש" השבתות נקראו קדשי' שנ' ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם" המועדות נקראו קדושים שנאמ' כי קדוש היום לאד'" הקרבנות נקראו קדושים שנ' קדש קדשים הוא ליי' יכול שקדושתו שלאלו שאמ' והיאהעו כיוצא בהן ת"ל אין קדוש כיי' קדושתו למעלה מקדושתכם שנ' ואומ' קדוש ושמ' קדוש התהללו בשם קדשו. וכסא כבוד קדוש שנ' ישב על כסא קדשו" ודבורו קדוש שנ' כי זכר את דבר קדשו" ומלאכים משלשין לפניו קדושה בכלות קדוש קדוש קדוש יי' צבאות" ואעפ"כ מרוב חיבתן שלישר' קראן קדושים ולפי כך הוא או' למשה אני קדוש ומאחר קדושים קדש את ישר' ואמור להם שתהיו קדשים כדי שאשרה שכינתי ביניהם מנין ממה שקרינן בענין קדושים תהיו כי קדוש אני יי'. ומפני מה הוא מדביר בישר' שתי קדושות בתחלת הפרשה ובסופה משל למלך שהיה לו אוהב שהיה זה שיבו שומרין מן עתן שכרים ומן עתן גזירים כשהיה נותן להם שכרים היה נותן להם לשכרים שני תקנים ולגזירים

חלק אחר אמה לו הגזירים אדונינו כולנו שומרין כאחר מפני מה לאו נתת שני חלקים ולנו חלק אחר אמ' להם אתם גזידים ואין דרכן שלגזירים לשתות יין ואלו שכרים דרכן לשתות יין לפי כך נתתי להם שני חלקים כך העליונים על ידי שאין בהן יצר רע נאמ' בהן קדושה אחת שנ' ובמימר קדישין שאילתא" אבל התחתונים שיצר רע מצוי בהן נותן להן שני קדושות והלואי יהיו כופין אותו לכך נאמ' קדשים תהיו כי קדוש אני יי' ולמה נסמכה פרש' עריות לפרש' קדושי' ללמדך שכל הבודל עצמו מן הערוה נקרא קדוש וכן השונמית אומ' הנה נא ידעתי כי איש אלהי' קדוש הוא מאמאין ידעה שהעינה על מטתו טיפת קרי שלפשתן ולא בלאו עליו קרי לפי כך קראתו קדוש"   דבר אל כל עדת בני ישר' מלמד שפרשה זו נאמרה בהקהל ומפני מה נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה" ראמ' ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי שלש פרשיות כתב לנו משה רבי' בתו' וכל אחת ואחת יש בה ששים ששים מצות ואלו הן פרש' פסחים ופרשת נזקים ופרשת קדשי' ולוי בשם ר' שילא בכפר תימורתא שבעים שבעים" ר' תנחומא אומ' ולא פליגי מן דעבד פרשת פסחים שבעים כלל עמה פרשת תפלין ומאן דעבד פרשת נזקים שבעים כלל עמה פרש' ש' ומן דעבד פרש קדשי' שבעים כלל עמה פרש' ערלה" ד"א מפני מה נאמ' בהקהל מפני שנכתבו בה עשר הדיברות מכאן אמרו תו' לבר נאמ' בסיני ונשנית באהל מועד ונשתלשה בערבות מואב" בסיני הוא אומ' אנכי וכאן נאמ' אני יי' להלן לא יהיה לך וכאן לא תעשו לכם אלהים להלן לא תשא וכאן לא תשבעו בשמי לשקר" ולהלן זכור את יום השב' וכאן את שבתותי תשמ' להלן כבד וכאן איש אמו ואביו תיראו" להלן לא תרצח וכאן לא תעמד על דם רעיך" להלן לא תנאף וכאן מות יומת הנואף והנאפת" להלן לא תגנב וכאן לא תגנבו" להלן לא תענה וכאן לא תכחשו" להלן לא תחמד וכאן לא תעשק את ריעך"

קדושים תהיו פרושים היו קדשים תהיו כי קדוש אני יי' אלהיכם לומ' אם מקדשין אתם עצמכם

מעלה אני עליכם כלו קדשתם אותי" ואם אין אתם
מקדשין עצמכם כלו לא קדשתם אותי או אינו אומ'
לא אם קדשתם אותי הריני קדוש ואם לאו אין אני
קדוש ת"ל כי קדוש אני י"י אלהיכם בקדושתי אני עומד
בין מקדשין בין שאינן מקדשין אבא שאול אומ'
פמליה למלך ומה עליה מחקה למלך" ר"א קדושים
תהי' כי קדוש הדמו ברלכי מה אני קדוש אף אתם
תהיו קדושים יכול לא הוא הגדול ת"ל אני י"י אלהיכם
קדושתי למעלה מקדושתכם" איש אין לי אלא איש
שהאיש ספק בידו לעשות אשה אין ספק בידה לעשות
מפני שרשות אחרים עליה אמ' ר' אבי בר מלאי אבין
נתגרשה שניהן שוין נחלו איש אמו ואביו תיראו
ונאמ' את י"י אלהיך תירא הקיש מורא אב ואם למורא
המקום נאמ' כבד את אביך ואת אמך ונאמ' כבד את י"י
מהונך הקיש כבוד אב ואם לכבוד המקום נאמ' ומקלל
אביו ואמו מות יומת ונאמ' איש כי יקלל אלהיו ונשא
חטאו הקיש ברכת אב ואם לברכת המקום אבל אי
אפשר לומ' כלפי מעלה ובדין מפני ששלשתן
בו שותפין כך כתבינן לעיל ר' שמעון אומ' כבשים
קודמין לעזים בכל מקום יכול מפני שהן מובחרין
מהן ת"ל ואם כבש יביא קרבנו מלמד ששניהן שקולין
האב קודם לאם בכל מקום יכול שכיבוד האב עדיף
על כבוד אב ואם ת"ל איש אמו ואביו תיראו מלמד
ששניהן שקולין" חכמים אמרו חכמ' האב קודם לאם
בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו" ר'
אומ' גלוי וידוע לפני מי שאמ' והיה העולם שבן מכבד
את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים לפיכך
הקדים הכתוב כבוד אב לכבוד אם וגלוי וידוע לפני מי
שאמר והיה העולם שבן מתירא מאביו יותר מאמו
שמלמדו תורה לפיכך הקדים מורא האם למורא האב"
שאלו בן למנה אחת את ר' אליעזר אבא אומ' השקני
מים ואמא אומ' השקני מים איזה מהן קודם אמ' לו
הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך שאתה ואמך
חייבין בכבוד אביך בא לפני ר' יהושע אמ' לו כך"
איזהו מורא לא עומד במקומו ולא יושב

חשה מנ בשהוא אומ' תיראו הליכה שנים אסק כן מה איש אלא שהדיש

תורין קודמין לבני יונה בכל מקום יכול מפני שהן מובחרין מהן ת"ל או בני יונה הותר לאתו מלמד ששניהן שקולין

במקומו ולא מדבר במקומו ולא סותר את דבריו"
איזהו כבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה
מכניס ומוציא" איש אמו ואביו תיראו יכול אם
אמ' לו אביו ואמו לעבור על אחת מכל מצות האמורות
בתורה ישמע להם ת"ל את שבתתי תשמרו כולכם חייבין
בכבודי" אני י"י דברי הרב ודברי התלמיד דברי הרב
קודמין לעבד" לעזר בן מתיה אומ' אבא אומ' השקני
מים ומצוה לעשות מניח את כבוד אבא ועושה
את המצוה שאני ואבא חייבין בדבר מצוה"
איסי בן יהודה אומ' אם אי אפשר למצוה שתעשה
על ידי אחרים מצוה על ידי אחרים אמ' ר' מתנא בר
מתנה הלכה כאיסי בן יהודה" אמ' רבא אמ' ר' יצח'
בן שמואל בר מרתא גדול תלמוד תורה מכבוד אב
ואם שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר
לא נענש עליהן כדכתבינן לעיל" ותנן אלו דברים
שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם
הבא כבוד אב ואם וגמ' חסד והבאת שלום בין אדם
לחבירו ותלמ' תורה כנגד כולם" אל תפנו אל האלילים
אל תפנה לעבדן ר' יהודה אומ' אל תפנה לראותן
וראי' מכאן אמרו כתבה מה לך תחת העורה
ותחת הדיוקני אסור לקרותו בשבת ודיוקנו עצמה
אסור להסתכל בה אפלו בחול דכת' אל תפנו אל האלילים
מאי תלמודה אמ' ר' יוחנן אל תפנו אל מדעתכם"
וכל הפונה אחריה בדבר שהוא עושה מעשה ידי
זה לוקה" האלילים זה אחד מעשרה שמות מגונין
שנתגנית עבודה זרה בהן לשם מעשה" אלילים על שם
שהן חלולין פסל על שם שהן נפסלין" מסכה על שם
שהן נסוכין" מצבה על שם שהן עומדין" עצבים על שם
שהן טרדן כיקים" תרפים על שם שהן מרקיבין גלולים
על שם שהן מגועלין" שקוצים על שם שהן
משוקצים" חמנים על שם שהן עומדין בחמה"
אשרים על שם שהן מתאשרין מאחלים" אל
תפנו אל האלילים ואלהי מסכה תחלתן אלילים הן
ואם פונה את אחריהן את עושה אותן אלהות"
ואלהי מסכה לא תעשו לכם אפלו לאחרים"

הא למורה. שהעושה ע״ז בידו לצלמו עובר משום
שתי אזהרות. אחת משום שעשה ע״ז שנ׳ ואלהי
מסכה לא תעשו לכם ואחת משום שעשה ע״ז לעצמו
שנ׳ לא תעשה לך פסל וכל תמונה אני י״י אלה׳ חנ׳
ר״ין להפרע״ וכי תזבחו זבח שלמים ליי׳ לר׳ תזב׳
ביום זב׳ יאכ׳ וממח׳ ת״ל אם אינו ענין לאכילה תנהו
ענין לזביחה שאף תחלת זביחתו לא תהא אלא על
מנת להיאכל לשני ימים אין לי אלא שלמים ומנין לכל
הנאכלין לשני ימים שלא תהא זביחתן אלא על מנת
להיאכל לשני ימים ת״ל וכי תזבחו שלמים וכי תזבחו
זבח לרבות זבחים הנאכלין לשני ימים שלא תהא
זביחתן אלא על מנת להיאכל לשני ימים" ואם היאכ׳
יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה שאין ת״ל
אלא אם אינו ענין לאכלו תנהו ענין חוץ למקומו"
לרצונכם תזב׳ לרצונכם זבחו לדעתכם זבחוהו"
מכאן אמרו שחיטת הקדשי׳ צריכה כוונה ואם
שחטן בלא כוונה אלא כמתעסק פסולין אין לי אלא
שלמים ומנין לכל הקדשים ת״ל וכי תז׳ זב׳ וכי תזב׳
שלמ׳ לרבות כל הקדשי׳ שיהו צריכין כוונה תזבח
תזבח אין שוחטין שני ראשים בבת אחת ואם
שחט כשר" ביום זבחכם יאכל כל קרב האמור
בקרבנות הלילה הולך אחר היום שנזבחו
שמצותן להיאכל ביום אחד נאכל ביום ובלילה
הסמוך לו עד שיעלה עמוד השחר ומדבריהם
עד חצות בלבד כדי להרחיק מן הפשיעה וקרבן
שמצותו להיאכל לשני ימים נאכל ביום הזביחה
ובלילה הסמוך לו ולמחרת עד שתשקע החמה
נמצא נאכל לשני ימים ולילה אחת אחר זמן זה
הוא נקרא נותר והנותר ביום השלישי באש ישרף
הרי זו מצות עשה לשרוף הנותר ואינו נשרף
אלא ביום שנ׳ עד יום השלישי באש ישרף וכל
העצים כשרים לשרפה שנ׳ באש ישרף מכל
מקום" ואוכליו עונו ישא מפי השמועה למדו
באוכל נותר הכת׳ מדבר שאם היה מזיד חייב
כרת שנ׳ ונכרתה ואם היה שוגג חייב חטאת

קבועה עונש שמענו אזהרה מנין ת״ל במלואים
לא יאכל כי קדש הם ותאני ר׳ אליעזר אומ׳ לא
יאכל כי קדש הם כל שבקדש פסול ליתן לא
תעשה על אכילתו" כי את קדש יי׳ חלל ונכרתה
לרבות המפגל שהוא קדש לפי כך חייבין עליו כרת
ונכרתה הנפש לא הציבור ההוא לא אנוס ולא
שוגג ולא מוטעה מעמיה ועמה בשלום"
ובקצרכם את קציר ארצכם פרט לשקצרוהו לסטים
קרסמוה נמלים שברתה הרוח או הבהמ׳" ובקציר
פרט לשק צחה קים לעצמן" מכאן אמרו נכרי
שקצר את שדהו ואחר כך נתגייר פטור מן הלקט
ומן השכחה והפיאה אע״פ שאין שכחה אלא בשעת
העומר" אין לי אלא קוצר תולש מנין ת״ל לקצור
קוצר מנין ת״ל קצירכם אין לי אלא תבואה וקטנית
מנין ת״ל שדך לרבות האילן הקישואין והדלועין
והמלפפונות והאבטיחים הכל בכלל ת״ל קציר
מה קציר מיוחד שהוא אוכל ונשמר וגדוליו מן
הארץ ולקיטתו כאחת ומכניסו לקיום יצאו האסטיס
ופואה שאינן אוכל ויצא הפקר שאינו נשמר שנ׳
תעזב פרט להפקר שכולו שוב ויצאו כמהין
ופטריות שאינן גדולי קרקע שנ׳ גדולי קרקע
שנ׳ קציר ארצכם ויצאו ירקות שאע״פ שמכניס׳ ל
לקיום אבל אין לקיטתן כאחת" ארצכם אין ל׳
מתנות עניים נוהגות אלא בארץ ומדברי סופרים
אף בחוצה לארץ" ולא ארצכם מכלו שלשותפין
חייבת לא תכלה פאת אין פיאה אלא מיאמרת
הכלוי ואין פאה אלא שיש לה שם ואין פיאה
אלא בסוף נתן בין בתחלה בין באמצע הרי זה
פיאה ובלבד שלא יפחות באחרונה אחד משישים
על המשייר" היה ר׳ שמעון אומ׳ בשביל ארבעה
דברים אמרו לא יתן אדם פיאה אלא בסוף שדהו
מפני גזל עניים ומפני ביטול עניים ומפני
מראות העין ומשום שאמרה תורה לא תכלה
פאת מפני גזל עניים כדי שלא יראה אדם
שאינה פנויה ויאמ׳ לקרובו העני בוא וטול

לך פיאה מפני ביטול עניים כיצד שלא יהו העניים
יושבין ומשמרין ואומ' עכשיו הוא כותן פאה אלא
ילכו וילקטו בשדה אחרת ויבאו בשעת הכלוי. ש
מפני מלאות העין כיצד שלא יהו העוברים והשבין
אומ' לאו היאך קצר איש פל' שדהו ולא הניח פיאה
לעניים ומשום שאמרה תורה לא תכלה פאת.
פאת אין לפיאה שיעור מן התורה. ומדבריהם אין
פחות מאחד מששים ומוסיף לפי גודל השדה
ולפי העניים ולפי הענוה וכל המוסיף מוסיפין לו
שכר ואין להוספה הזאת שיעור. שדך ולא
שדה אחרים. שדך לחייב על כל שדה ושדה
שלא יניח משדה על חברתה. מכאן אמרו אלו
מפסיקין לפיאה הנחל אעפ"י שאינו מושך והשלולית
ודרך היחיד ודרך הרבים ושביל הרבים ושביל
היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים והבור
והניר והקוצר לשחת חרש מקום שקצר ואמת המים
הקבועה שאינו יכול לקצור מה שבשני צדדיה
כאחת. והוא שתהיה מושכת וכל ההרים אש' במעדר
יעדרון ואעפ"י שאין הבקר יכול לעבור בכליו הוא
נותן פיאה לכל. הכל מפסיק לזרעים ואין מפסיק
לאילן אלא גדר שהוא גבוה עשרה טפחים ואם היה
שערכות שאינו מפסיק לא נותן פיאה אחת לכל
ולחרובין כל הרואין זה את זה. אמ' רבן גמליאל נוהגין
היו בית אבא נותנין פיאה אחת לזיתים שהיו להם
בכל רוח ולחרובין כל שרואין זה את זה. ולקט
קצירך לא לקט קיטוף. מכאן אמרו היה קוצר בידו
בלא מגל אין לו לקט. ולקט קצירך אין לקט אלא מחמת
הקציר מכאן אמרו היה קוצר קצר מלא ידו ותלש
מלא קומצו הכהו קוץ עקצו עקרב נבהל ונפל
מידו לארץ הרי הוא שלבעל הבית. תוך היד ותוך
המגל לעניים אחר היד ואחר המגל לבעל הבית
לאש היד ולאש המגל ר' אליעזר אומ' לעניים ר' עקי'
אומ' לבעל הבית. לא תלקט לא תסייע את העני
על שלו. וכרמך לא תעולל מכאן אמרו כרם
שכולו עוללות ר' ישמעאל אומ' לבעל הבית ר'

עקיבה אומ' לעניים ר' אלעזר אומ' כי תבצור לא תעולל
אם אין בציר אין עוללות אמ' ל' עקיבה וכרמך לא
תעולל אפילו כולו עוללות. שיכול הואיל והתיר הכת'
את העוללות לעניים יכול יבאו עניים ויטלו אותן
בכל שעה ושעה שירצו אם כן למה נאמ' כי תבצר
לא תעולל אין לעניים בעוללות קודם לבציר וכמה
יבצור ויהיו זוכין בלקט ובעוללות שלשה אשכולות
שהן עושין רביעית. איזו היא עוללות כל שאין לה
כתף ולא נטף יש לה כתף אבל לא נוטף נוטף אבל
לא כתף לבעל הבית ואם ספק לעניים עוללות שבארכובה
בה אם נקרצת היא עם האשכול הרי שלבעל הבית
ואם לאו הרי שלעניים גרגר יחידי ר' יהודה אומ'
אשכול וחכמ' אומ' עוללות ופרט כרמך אין הפרט
אלא מחמת הבציר מכאן אמרו היה בוצר עוקץ את
האשכול והסבך בעלים נפל לארץ ונפרט הרי שלבעל
הבית. המניח כלכלה תחת הגפן בשעה שהוא
בוצר הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמ' אל תסג
גבול עולים. לעני יכול לעני מחללים ת"ל ולגר
או לגר יכול לגר תושב ת"ל ללוי מה לוי בן ברית אף
גר בן ברית או ללוי ולגר יכול בין מחוסרין בין שאינן
מחוסרין ת"ל לעני מה עני מחוסר ובן ברית אף כולן
מחוסרין ובני ברית. תעזב הנח לפניהם והן יבוזו
אפילו תשעים ותשעה אומ' לחלק ואחד אומ' לבזבז
אפילו בלא אפילו ידיו כפופות לזה שומעין שאמר
כהלכה. יכול בדלית ובדקלים ת"ל אותם אפילו תשעים
ותשעה אומ' לבזבז ואחד אומ' לחלק אף הוא לזה
שומעין שאמר כהלכה. מה ראית לומ' בדלית ובדקל
לחלק ובשאר כל הפירות לבזבז אחר שריבה הכת'
מיעט ת"ל קציר מה קציר מיוחד שהקטן מושל בו
כגדול יצאו הדלית והדקל שאין הקטן מושל בהן כגדול.
תעזב תנה לפניהן תבואה קשה תלתן בעמיר תמרי'
במכבדות יכול אפילו השילה אותן הלוח ת"ל אותם
הפרישן ואחר כך השילה חוזת הלוח כשם שזכו
בהן כך זכו בעיקרן תעזב אתם אינו חייב ליתן
להם דמיהם. שלא נאמ' תתן לעני ולגר תעזב אתם

אבל לא לעורבים ולא לעטלפים מכאן מאימתי
כל אדם מותרין בלקט משילכו הנמושות"
ובפרט ובעוללות משילכו העניים בכרם ויבואו"
ובשכחה שלזיתים שבראש הזית מראש חדש
פסלו ושתחת האילן משיפסקו העניים מלחזר
אחריה" לעני ולגר אחד לעני ואחד לגר מכאן
אמרו שבלת אחת או שתים לקט" שלשה באחת
אינן לקט" בלבד אחד או שנים פרט שלשה פרט
באחת אינן פרט" מנין ספק לקט לקט ספק שכחה
שכחה ספק פיאה פיאה ת"ל לעני ולגר תן לפניהם
הנח לפניהם משלך" אני יי' אלהיכם אני גובה מכם
את נפשות שנ' לא תגזל דל כי דל הוא כי יי' יריב ריבם
וקבע את קובעיהם נפש" לא תגנבו בגונב ממון
הכת' מדבר אתה אומ' בגונב ממון או אינו אלא
בגונב נפשות" אמרת צא ולמד משלש עשרה
מדות שהתורה נדרשת בהן דבר למד מענינו במה
הכת' מדבר בממון אף כאן בממון" לא תגנבו מה
ת"ל לפי שנ' בממון בגנבה שנים ישלם למדנו
עונש אזהרה מנין ת"ל לא תגנבו" לא תגנבו על
מנת למקט" לא תגנבו על מנת לשלם תשלומי
כפל ועל מנת לשלם תשלומי ארבעה וחמשה"
בן בגבג אומ' אל תגנב את שלך מאחרי הגנב
שלא תיראה גונב אלא הקהה את שניו ואמור לו שלי
אני נוטל" ולא תכחשו מה ת"ל לפי שנ' וכחש בה
למדנו עונש אזהרה מנין ת"ל ולא תכחשו הרי זו
אזהרה לכופר בפקדון" ולא תשקרו מה ת"ל לפי שנ'
וכחש בה ונשבע על שקר למדנו עונש אזהרה מנ'
ת"ל ולא תשקרו הרי זו אזהרה לנשבע על כפירת ממון
ושבועה זו היא הנקראת שבועת הפקדון ואם כפר
ונשבע בין בשוגג בין במזיד ועשה תשובה חייב
לשלם הקרן והחומש ויביא איל בשתי סלעים"
איש בעמיתו אין לי אלא איש באיש אשה באשה ואיש
באשה מנין ת"ל איש בעמיתו מכל מקום" לא תגנבו
ולא תכחשו ולא תשקרו אם גנבת סופך לכחש וסופך
לשקר וסופך לישבע לשקר" ולא תשבעו בשמי

לשקר מה ת"ל לפי שנ' או נפש כי תשבע לבטא
בשפתים עונש שמענו אזהרה לא שמענו ת"ל
ולא תשבעו בשמי לשקר הרי זו אזהרה לשבועת
בטוי שחייבין על זדונה כרת ועל שגגה קרבן עולה
ויורד" בשמי מה ת"ל לפי שנ' לא תשא את שם יי'
אלהיך שיכול אין לי חייבין אלא על השם המיוחד בלבד
ומנין לרבות את כל הכנויין ת"ל בשמי בכל שם
שיש לי מכאן אמרו אחד הנשבע ביי' אלהי ישר'
או במי ששמו חנון ורחום הרי זו שבועה וחייבין
עליה" וחללת את שם אלהיך מלמד ששבועת שוא
חילול השם" ד"א וחללת בעשה אתה חונן לחיה
ולבהמה וכיוצא בו אומ' על כל אלה תבלה האלה ויאשמו
אני יי' אני ממהר ליפרע על חילול שמי לא כשם
שאני מקיף על שאר עבירות כך אני מקיף לזה"
לא תעשק את רעך יכול אפלו איש פלוני גבור
והוא אינו גבור איש פלוני חכם והוא אינו חכם איש
פלוני עשיר והוא אינו עשיר ת"ל ולא תגזול מה גזל
מיוחד שהוא שלממון אף העושק שהוא שלממון
ואיזה זה זה הכובש שכר שכיר" ולא תגזול זה
הנוטל ממון חבירו בפרהסיא" גניבה בסתר ועשיה
זה שבא לידו ממון חבירו תחלה ברצונו וכבשו
ירדו עמו" גזלה בפרהסיא דאמרינן היכי דאמי
גזלן אמ' ר' יצחק כגון בניהו בן יהוידע דכת' ויגזל
את החנית מיד המצרי ור' יוחנן אומ' כגון בעלי
שכם דכת' וישימו להם בעלי שכם מארבים על
ההרי ויגזלו את כל אשר יעבר עליהם בדרך"
מארבים אטמורי קא מיטמרי לאו משום דמסתפו
אלא כי היכי דלא לשמע בהו אנאשי בל קטלא אומ'
איזה הוא גזלן זה הגוזל בפרהסיא היכי דאת אמ'
וחטפו את כל אשר יעבר עליהם בדרך מה דרך
בפרהסיא אף גזלן בפרהסיא ר' שמעון בן יוחאי
מיתי לה מהכא והבאתם גזול ואת הפסח מה פסח
מום שבגלוי אף גזלן בגלוי ר' יוחנן אומ' כל הגוזל
את חבירו שוה פרוטה מעלין עליו כאלו הלבו ואת
ליה קראיי סביאין כן אלהות כל בוצע בצע

בני יהודה אשר שפכו דם בארצם וילמד לטרפטרפ
אדם אבל זה באדם אבל שוחט השור מסה איש
וכ ואיש דמה לכן וכי הוא הכהן חורמה לכן לא עד
ידי שהחליב כנב עידהכהנים שהין מסקין להם
מים ומזון העלה עלין הכת כאן הכהן" לא תלין פעלת
שכיר אין לי אלא שכר האדם שכר כלים שכר בהמ'
שכר קרקעות מנין ת"ל לא תלין פעלת שכל דבר
עד בקר ממשמע שנ' לא תלין פעלת איני יודע שעד
בקר ומה ת"ל עד בקר מלמד שאינו עובר עליו אלא
בקר לאשון בלבד מכאן ואילך מאי אמ' רב עובר
משום בל תשהה אמ' רב יוסף מאי קראה אל תאמ'
לרעך לך ושוב" לא תלין אתך לא בא ולא תבשו ת"ל
אתך לא אמרתי אלא שלא ילין אתך ברצונך יכול
אפלו אין לו ת"ל אתך והוא שיש אתך ולא שהמחהו
אצל שלחני ואצל חנוני" לא תלין כעל של את
עד בקר אין לי אלא שכיר יום שהוא גובה כל הלילה
שכיר לילה שהוא גובה כל היום ת"ל ביומו תתן
שכרו ולא תבא עליו השמש אין אנו שבילות
אין משתלמת אלא בסוף" נמצא כל הכובש שכר
שכיר עובר בחמשה שמות משום בל תעשק ובל
תגזול ומשום בל תלין פעלת שכיר ומשום ביומו תתן
שכרו ומשום ולא תבוא עליו השמש" לא תקלל
חרש אין לי אלא חרש ומנין לרבות את כל האדם ת"ל
בעמך לא תאר אם כן למה נאמ' חרש מה חרש
מיוחד שהוא בחיים יצא המת שאינו בחיים" תנא
במי הכי לא תקלל חרש דבר הכת באמונ' שבאדם
ואפלו קלל קטן או עצמו הלינה לוקה שכל לן השמר
לך ושמור נפשך מאוד ואינו חייב עד שיקלל בשם
או בכנוי" ולפני עור לא תתן מכשול לפני סומא
בדבר בא ואמ' לך בת איש פלוני מה היא לכהונה
אל תאמ' לו כשירה והיא אינה אלא פסולה היא נוטל
ממך עצה אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו אל
תאמ' לו צא בהשכמה בשביל שיקפחוהו לסטים
צא בצהרים בשביל שישתרב אל תאמ' לו מכור את
שדך וקח לך חמור ואת עוקף עליו ונוטלה ממנו

שמא תאמ' עצה טובה אינו נותן לו והלא הדבר מסור
ללב שנ' ויראת מאלהיך הא כל דבר שהוא מסור ללב
נאמ' בו ויראת מאלהיך אני י'י'" ד"א ולפני עור לישעשע
אומ' במעכה בם הגדול הכת מדבר אפותא רציר
חדיתיה להוה גוברא מחי לבנו הגדול מגדיה ליה
להוי ההוא גברא בשמתא דקא עבר ב ולפני עור לא
תתן מכשול ולא נהגו חכמ' התג בכדו ייה שלש שנים"
ד"א ולפני עור לא תתן מכשול מנין למושיט
כוס יין לנזיר או אבר מן החי לבני נח שהוא עובר
בלאו ת"ל ולפני עור לא תתן מכשול המלוה והלוה
ברבית וכל מי שהיה סרסור בין שניהם או ערב
אחד מהן או הולהו עוברין משום ולפני עור לא תתן
מכשול ואמ' רבי יהודה אמ' שמואל כל משיש לו
מעות ומלוה אותן שלא בעדים עובר משום ולפני
עור לא תתן מכשול" לא תעשו עול במשפט זה
המעות את הדין ומזכה את החייב ומחייב את הזכאי"
וכן המענה את הדין כדי לעצל אחד מבעלי דינין
הרי זה בכלל מעוול והגם לבו בהוראה שוטה
רשע וגס רוח מלמד שהוא מביאו לידי עוות הדין
שנ' לא תעשו עול במשפט בדין מלמד שהדיין
המקלקל את הדין קרוי עול שנוי משוקץ חרם
ותועבה וגורם לחמשה דברים מטמא את הארץ
ומחלל את השם ומסלק את השכינה מישראל
ומפילן בחרב ומגלה אותם מארצם" לא תשא
פני דל שלא לחום על הדל בדיני ממונות שלא
תאמ' עני הוא זה הואיל ואני והעשיר הזה חייבין
לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בנקיות על
זה נאמ' לא תשא פני דל" ולא תהדר פני גדול
שלא תאמ' עשיר הוא זה בין גדולים מיוחסים
היאך אביישנו ואראה בבשתו על אחת כמה
וכמה שאני מביישו לכך נאמ' ולא תהדר פני
גדול" בצדק תשפט עמיתך זו השוויות שבב
בעלי דינין שלא יהא אחד מדבר כל צרכו ואחד
אתה אומ' לו קצר דבריך ושלא יסביר פנים לאחד
ויעפעפים לאחר ושלא יהא אחד לובש בגדי יקרים

ואחר

ואחר לובש בגדים בזויין ולא יהא אחד עומד
ואחר יושב אמ׳ ר׳ יהודה שמעתי שאם רצו
להושיב את שניהן מושיבין ואי זה הוא האסור
שלא יהא אחד עומד ואחד יושב ולא ישב אחד
למעלה ואחד למטה אלא זה בצד זה׳ ד״א בצדק
תשפט עמיתך יחיד דן את חבירו דבר תור׳ אלא אמרו
חכמ׳ אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד׳
בצדק תשפט עמיתך עם שאתך בתורה ובמצוות
הוי דן יחידי את כל האדם לכף זכות׳ תני רב יוסף
בצדק תשפט עם שאתך בתו׳ ובמצוות אמ׳ רב יהוד׳
בן שילה אמ׳ רב אסי אמ׳ ר׳ יוחנן ששה דברים
כשאדם עושה אותן אוכל פירותיהן בעו׳ הז׳ והקרן
קיימת לו לעו׳ הבא׳ ואלו הן הכנסת אורחין והשכמת
בית המדרש וביקור חולים ועיון תפלה והמגדל
בנו לתלמוד תורה והדן את חבירו לכף זכות׳ והא
תנינא ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעו׳ הז׳ והקרן
קיי׳ לו לעו׳ הבא כבוד אב ואם וגמ׳ חסדי׳ והב׳ שלום
בין אד׳ לחבי׳ ותלמו׳ תור׳ כנגד כולם׳ הני אין מידי
אחרינא לא׳ הני נמי בגמילות חסדים שייכי׳ תנו
רבנן הדן את חבירו לכף זכות דנין אותו לכף זכות׳
מעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר
אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים כיון
שהגיע ערב יום הכיפורים אמ׳ לו תן לי שכרי ואלך
ואפרנס את אשתי ואת בני אמ׳ לו אין לי מעות
תן לי בהמה אין לי תן לי קרקעות אין לי תן לי פירות
אין לי תן לי כרים וכסתות אין לי הפשיל טליתו
לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש לאחר הרגל נטל
שכרו בעל הבית בידו ומשוי שלשה חמורים אחד
של מאכל ואחד של משקה ואחד של מיני מגדים
והלך לביתו אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו׳ אמ׳
לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי לך אין
לי מעות במה חשדתני אמ׳ לו אמרתי שמא
פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן׳ וכשאמרתי
לך אין לי בהמה במה חשדתני אמ׳ לו אמרתי שמא
מושכרת היא ביד אחרים׳ וכשאמרתי לך אין לי

קרקע במה חשדתני אמ׳ לו אמרתי שמא מוחכר׳
לות ביד אחרים כשאמרתי לך אין לי פירות במה
חשדתני אמ׳ לו שמא אינן מעושרין וכשאמרתי
לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני אמרתי לו
שמא הקדיש כל נכסיו לשמים אמ׳ לו העבודה כך
היה שהקדשתי כל נכסיי לשמים בשביל הורקנוס
בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי שבדרום
התירו לי נדרי ואתה כשם שדנתני לכף זכות המקום
ידין אותך לכף זכות׳ תנו רבנן מעשה בחסיד אחד
שפדה ריבה אחת בת ישר׳ וכשהגיע למלון השכיבה
תחת מרגלותיו ולמחר השכים וטבל ועלה ושנה
לתלמידיו אמ׳ להן בשעה שהשכבתיה תחת מרגלותי
במה חשדתוני אמרו שמא יש בנו תלמיד שאינו
ברור לרבי וכשטבלתי במה חשדתוני אמרו שמא
מטורח הדרך ראה רבינו קרי אמ׳ להם כך היה ואתם
כשדנתוני לכף זכות המקום ידין אתכם לכף זכות׳
תנו רבנן פעם אחת הוצרך דבר לחכמי ישר׳ מטרונה
אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרו מי ילך
אצלה אמ׳ להם ר׳ יהושע בן חנניה אני אלך הלך הוא
ותלמידיו כיון שהגיע אצל ביתה חלץ תפלין ברחוק
ארבע אמות ונכנס ונעל הדלת בפניהם כשיצא
ירד וטבל ועלה ושנה לתלמידיו אמ׳ להן כשחלצתי
את תפלי במה חשדתוני אמרו כסבור רבי אל יכנסו
דברי קדושה למקום טנופת׳ ובשעה שנעלתי הדלת
בפניכם במה חשדתוני אמרו אמרנו שמא דבר
מלכות בינו לבינה ובשעה שירדתי וטבלתי במה
חשדתוני אמרו שמא נתזה צנורא מפיה על בגדיו
של רבי אמ׳ להם העבודה כך היה ואתם כשם שדנתוני
לכף זכות המקום ידין אתכם לכף זכות׳ לא
תלך רכיל בעמך שלא תהא כרוכל דברים לזה ומשיח
לזה׳ ד״א לא תהא כרוכל מטעין דברים והנכנס מזה
לזה׳ אמ׳ ר׳ נחמיה כך הוא מנהג של רוכלים בעלי
הדין עומדין לפניהן ושומעין את דבריהם ומוציאין
אותן לחוץ ונושאין ונותנין בדבר גמרו את הדבר
היו מכניסין אותן והגדול שבדיינין אומ׳ איש פלוני

אתה דכאי איש מ״ט אתה חייב״ ומנין שכשיצא
אחד מן הדיינין לא יאמר אני הוא המזכה וחבירי
מחייבין ומה אעשה ורבו עלי לכך נאמר לא תלך
רכיל בעמך זה הוא אומר הולך רכיל מגלה סוד״ ההוא
דאפיק מילתא דאתאמרא בבי מדרשא ר״ל אמר
לבתר עשרין ותלתין שנין אפקיה ר׳ אמי מבי מדרשא
ואכריז עליה דין גלי רזא״ לא תלך רכיל בעמך
לא תעמוד על דם רעך מלמד שכל המרגל בחבירו
גורם להרוג נפשות לבות מישל׳ צא ולמד מדואג
האדומי״ איזה הוא רכילות שהוא טוען דברים והולך
אצל זה ואחר כך אומ׳ פלו׳ כך וכך שמעתי על פלו׳
אעפ״י שהוא אומ׳ אמת הרי זה מחריב את העולם״
ובכלל לשון זה המספר בגנות חבירו והוא הנקרא
בעל לשון הרע זה שיושב ואומ׳ כך וכך עשה פלו׳
וכך וכך היו אבותיו וכך וכך שמעתי עליו ואומר
דברים של גנאי אעפ״י שאומ׳ אמת הרי זו לשון הרע
אבל האומ׳ שקר מוציא שם רע על חבירו נקרא״
קשה היא לשון הרע עד מאד שכל המספר בלשון
הרע כאלו כפר בעיקר ואין לו חלק לעולם הבא וגורם
לשפיכות דמים לכך אמרו חכמי׳ שלשה לשון הרע
הורגת האומרו והמקבלו וזה שאומ׳ עליו והמקבלו
יותר מן האומרו״ תנו רבנן מעשה באדם אחד
שהיו לו שלש בנות אחת גנבת ואחת עצלה ואחת
מספרת לשון הרע״ בא אדם שיש לו שלשה בנים
וביקש ליקח אותן לבניו אמ׳ לו אין בנותי ראויות״
לבניך אמ׳ לו למה אמ׳ מפני שאחת גנבת ואחת
עצלה ואחת מספרת לשון הרע אמ׳ לו אעפ״כ אני
רוצה ליקחן לבני״ לקחן והכניסן לבניו מה עשה
להם״ אותה שהיתה גנבת השליטה על כל שלו ואותה
שהיתה עצלה הביא כל עבדיו ושפחותיו והפקידה
עליהם״ ואותה שהיתה מספרת לשון הרע היה
משכים בכל יום ושואל בשלומה לימים בא אביהן
אצלן מיתה אותה שהיתה גנבת ואותה שהיתה
עצלה הן משבחות את אביהן ואומרות לו אבא יכל
הברכות ינוחו על ראשך שנתתנו לבית הזה

הכלה מיתהנו קולתרו ואותה שהיתה מספרת לשון
הרע אומ׳ לו כל הקללות ינוחו על ראשך שאין אדם
נותן בתו אלא לאיש אחד ואתה נתתני לשש אנשים
לאב נבלבו ואם אין אתה מאמין שב תחת המטה
ולאה כיון שבנו משכים לדרכו הלי הוא בא ותובעני
ישב אביה תחת המטה וראיה השכים אליה לשאול
בשלומה כדרך שהיה רגיל בכל יום בא לפניה והשתחוה
לה ונשקה כדרך שהוא רגיל אמרה לו הנה מפני
אבא שיש כאן חושב אביה ואמ׳ שמא לתבעה בא
עמד מתחת המטה והלכו שמעו בנין והכהו הרגו
ועמדה היא לבכות על אביה בית הנשים עמדו
והלכו אותה זו את גמרת שלשון הרע הורגת שלשה
נפשות״ ר׳ נתן אומ׳ הרי הוא אומ׳ מה יתן ומה יוסיף
לך לשון רמיה״ חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים
מה ראה הכת׳ למשלן בחיצים מכל כלי זיין שכל כלי
זיין משעה שאתה מגביהן אתה יכול להחזירן אבל
החיצים משעה שאתה מגביהן אין אתה יכול להחזירה״
מכאן אמרו שלשה יוצאין ואינן חוזרין האבן
והחץ״ ולא כל גחלים הוא מושלן אלא בגחלי רתמים
שכל גחלים שכבו מבחוץ כבו מבפנים אבל גחלי
רתמים אעפ״י שכבו מבחוץ לא כבו מבפנים כך
מקבל לשון הרע על חבירו ואעפ״י שאתה מפייסו
זה הוא מתפייס מבחוץ בוער הוא מבפנים למד לך
מציבא שאמ׳ לדוד ואיה בן אדוניך ויאמ׳ הנה
יושב בירוש׳ כי אמ׳ היום ישיבו לי בית ישר׳ את
ממלכות אבי מיד אמ׳ לו דוד הנה לך כל אשר למפיבשת
וכיון שיצא מפיבשת לקראתו מהוא אומ׳ עבדי
רמני ויגל בעבדך אל אדני המלך וג׳ כמה פיוסין
פייס ומהוא אומ׳ לו בקוף עד כמה תדבר דבריך
אמרתי אתה וציבא תחלקו השדה באותה שעה
יצתה בת קול ואמרה רחבעם וירבעם יחלקו את
המלכות״ לא תעמוד על דם רעך מנין אם
יודע את עדות אין את רשאי לשתוק עליה ת״ל
לא תעמוד על דם רעך ומנין אם ראיתו טובע
בנהר לסטים באין עליו חיה רעה באה עליו חייב

את להשיאו בנפשו ת"ל לא תעמוד על דם רעך ומנין
אם ראיתו טובע בנהר ואמבטא נפקא מה תימ'
נפקא אבדת גופו מנין ת"ל והשבותו לו אי מהתם הוא
אמינא הני מילי בנפשיה אבל מטרח ומיגר אגורי
לא קא משמע לן ומנין שאם שמעגוי שהוא קובל
עליו או שיש בלבו עליו שחייב לפייסו ולבטלות אזנו
ת"ל לא תעמוד על דם רעך ומנין לרודף אחר חבירו
להרגו ואחד זכר ואחד נערה מאורסה שחייב את
להצילו לכך נאמ' לא תעמוד על דם רעך לא תשנא
את אחיך בלבבך יכול לא תכנו ולא תקללנו ולא
תסטרנו ת"ל בלבבך לא אמרתי אלא שנאה שבלב
הוכח תוכיח אפלו הרב לתלמיד והתלמיד לרבו ומנין
אם הוכחתו אפלו ארבעה וחמשה פעמים שתחזור
ותוכיחו ת"ל תוכיח יכול את מוכיחו ופניו משתנות ת"ל
ולא תשא עליו חטא זו אזהרה שלא להלבין פניו שכל
המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא לפיכך
כשיודיע את חבירו צריך להוכיחו בינו לבין עצמו
בנחת ובלשון רכה ולא יכלימנו אם קבל ממנו מוטב
ואם לאו יוכיחנו פעם שניה ושלישית ותמיד חייב
להוכיח עד שיכנו החוטא ויאמר לו איני שומע לך
ודאסלינן הוכח תוכיח ל' אליעזר אומ' עד כדיפה ול'
יהושע אומ' עד קללה בן עזאי אומ' עד הכאה אמ' רב
נחמן ושלשתן מקרא אחד דרשו שנ' ויחר אף שאול
ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות וכת' ויטל שאול
את החנית עליו להכותו מאן דאמ' עד הכאה דכת'
להכותו ומאן דאמ' עד קללה דכת' לבשתך ולבשת
ערות אמך ומאן דאמ' עד נזיפה דכת' ויחר אף
שאול ביהונתן ולמאן דאמ' עד נזיפה הא דכת' הכאה
וקללה שאני התם אגב חביבותא יתירא דהוה ליה
ליהונתן בדוד מסר נפשיה טפי ואמ' ל' טרפון העבודה
אם יש בדור הזה יכול להוכיח אמ' ל' אלעז' בן עזרי'
העבודה אם יש בדור הזה יכול לקבל תוכחת אמ' ל'
עקיבה העבודה אם יש בדור הזה יודע היאך מוכיחין
אמ' ל' יוחנן בן נורי מעיד אני עלי את השמים ואת
הארץ שיותר מארבעה חמשה פעמי לקה עקיבה

על ידי שהייתי קובל עליו לפני רבן גמליאל וכל כך
הייתי יודע שהוא מוסיף לו אהבה לקיים מה שנ'
אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך מכאן
אמרו גדולה היא התוכחת שכל זמן שהתוכחת בעו'
נחת רוח באה לעולם וטובה באה לעולם וברכה באה
לעו' ורעה מסתלקת מן העו' שנ' ולמוכיחים ינעם
ועליהם תבוא ברכת טוב המוכיח ועל המתוכח אמ'
ר' שמואל אמ' ר' יוחנן כל המוכיח את חבירו לשם שמי'
זוכה לחלקו של הקב"ה שנ' מוכיח אדם אחריו חן ימצא
ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד שנ' ומצא
חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם לא תקום עד היכן
היא כוחה של נקימה אמ' לו השאילני מגלך ולא
השאילו למחר אמ' לו השאילני קרדומך אמ' לו
איני משאילך כשם שלא השאלתני מגלך לכך נאמ'
לא תקום ולא תטור עד היכן היא כוחה של נטירה
אמ' לו השאילני קרדומך ולא השאילו ולמחר אמ' לו
השאילני מגלך אמ' לו הא לך ואיני כמותך כשם
שלא השאלתני קרדומך לכך נאמ' ולא תטור לא
תקום ולא תטור את בני עמך נוקם אתה ונוטר
לאחרים ואהבת לרעך כמוך אמ' ל' עקיבה זה
כלל גדול בתו' בן עזאי אומ' זה ספר תולדות אדם
בדמות אלהים עשה אותו זה כלל גדול מזה שלא
תאמ' הואיל ונתבזיתי יתבזה חבירי עמי הואיל
ונתקללתי יתקלל חבירי עמי אמ' ר' תנחומא אם
עשית כן דע למי אתה מבזה אילו היא אהבה
שיאהב את חבירו כגופו ויספר בשבחו כשם שהוא
רוצה שלא יצא שם רע על כבודו כך יהא רוצה
שלא יצא שם רע על חבירו וכל המתכבד בקלון
חבירו אין לו חלק לעולם וכן חייב לחוס על ממון
חבירו כמו שהוא חס על ממון עצמו כשם שאינו
רוצה שלא יצא שם רע על ממונו כך יהא רוצה
שלא יצא שם רע על ממונו של חבירו
ואהבת לרעך כמוך בעושה מעשה עמך
אתה אוהבו ואם לאו אי אתה אוהבו ר'
שמעון בן יוחאי אומ' בשבועה גדולה נאמ'

רבל זה הליהוה אומ׳ ואהבת לרעך כמוך אני י״י
אם אתה אוהבו אני נאמן לשלם לך שכר ואם לאו
אני דיין לפרוע ממך״ את חקתי תשמרו חקים
שחקקתי לך כבר מכאן אמרו מותרין בני נח
בכלאים ולזרוע כלאים ואינן אסורין אלא בהרבעת
בהמה והרכבת אילן״ מנא הני מילי אמ׳ שמואל
דאמר קרא את חקתי תשמרו חקים שחקקתי עליך
כבר״ בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאי׳
מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה ומה בהמתך
בין בארץ בין בחוצה לארץ אלא מעתה ושמרתם את
חקתי ואת משפטי״ חקים שחקקתי לך כבר התם
ושמרתם את חקתי ההוא שתה הלא את חקתי תשמרו
דמיעקרא תשמרו לפי כך אסור לישראל שהניח גוי
להרכיב לו אילנו כלאים ואסור לישראל ליתן בהמתו
לגוי להרביע לו כלאים״ בהמתך לא תרביע כלאים
לו אמר בהמתך לא תרביע יכול לא יאחוז בהמה
ויעמידנה לפני הזכר ת״ל לא תרביע כלאים לא אמרתי
אלא משום כלאים אין לי אלא בהמתך על בהמתך
מנין בהמתך על בהמת אחרים בהמת אחרים על
בהמתך בהמת אחרים על בהמת אחרים ת״ל את
חקתי תשמרו אין לי אלא בהמה על בהמ׳ מנין בהמ׳
על חיה וחיה על בהמה טמאה על טהו׳ וטהורה על
טמאה ת״ל את חקתי תשמרו״ מכאן אמרו כל
המרכיב זכר על נקבה שאינה מינו בין בבהמ׳ בין
בחיה בין בעופות ואפלו במיני חיה שבים לוקה
מן התו׳ בכל מקום בין בארץ בין בחוצה לארץ ואחד
בהמ׳ ואחד חיה שלו או שלחבירו ואינו לוקה עד
שיכניס כמכחול בשפופרת אבל אם העלה זה על
זה או שעירן בקול מכין אותו מכת מרדות״ שדך
לא תזרע כלאים הלי זו אזהרה שלא לזרוע שני
מיני זרעים כאחת בארץ ישראל שנ׳ שדך אין לי
אלא שלא יזרע מנין שלא יקיים ת״ל לא תזרע כלאים
לא אמרתי אלא משום כלאים ומנין אין מרכיבין
עץ סרק על גבי עץ מאכל ת״ל את חקתי תשמרו
ואין אסור באילן אלא הרכבה בלבד והרכבה

אסורה בכל מקום אבל כלאי זרעים מותרין
לכתחלה בחוצה לארץ רב יוסף מערב בזרוני ואע
שדך כת׳ למיעוטי זרעים שבחוצה לארץ״
ובגד כלאים שעטנז מה ת״ל לפי שנ׳ לא תלבש
שעטנז צמ׳ ופשתי׳ יחדו יכול לא ילבש בגדי צמר
ואביצי פשתן ת״ל בגד אין לי אלא בגד ומנין לרבות
את הלבדים ת״ל שעטנז שוע וטווי ונוז ר׳ שמעון
בן אלעזר אומ׳ נלוז ומליז הוא את אביו שבשמים
עליו״ מכאן אמרו כיון שנתחבר הצמר עם הפשתים
צד חיבור בעו׳ הלי זה כלאים מן התו׳ כיצד צמר
ופשתים שטרפן זה בזה ושוה אותן ועשה מהן בגדים
הלי אלו כלאים״ טרפן וטווה אותן כאחד הלי בגד
מטווי זה הלי זה כלאים״ תפר בגד של צמר
בשל פשתים אפלו תפרן במשי או שתפר בגד צמר
בחוטי פשתן או בהפך של שעטנז או שוע או טווי
או נוז אפי׳ נתן צמר ופשתים בשק או בקופה וכרכן
הלי אלו כלאים ואפלו קשר גדיל של צמר בגדיל
של פשתן אע״פ שהוא עושה באמצע וכן המקפל
בגדי צמר ופשתן וקשרן הלי אלו כלאים שנ׳ צמר
ופשתי׳ יחדו מכל מקום כיון שנתחבר נפסל״ לא
יעלה עליך יכול לא יפשיל את הקופה לאחריו ת״ל
לא תלבש לא תלבש אין לי אלא שלא ילבש ומנין
שלא יכסה ת״ל לא יעלה עליך״ לא יעלה עליך
מותר אתה להציעו תחתיך אבל אמרו חכמי׳ אסור
לעשות כן בדי שמא תיכרך נימה אחת על בשרו״
אמ׳ ר׳ שמעון בן פזי אמ׳ ר׳ יוסי בן שאול משום
קהלה קדושה שבירושלם אפלו עשר מצעות זו על
גבי זו וכלאים ביניהן אסור לישן עליהן״ והני
מילי ברכין אבל בקשים מותרין והוא שלא יהא
בשרו נוגע בהם כדאמ׳ רב הונא בריה דרב יהושע
האי נמטא במלא דנרש שריא״ וכן הוילון אם
היה קר ואסור דאמ׳ רב עולא מפני מה אמרו
וילון אסור מפני שהשמש מתחמם כנגדו״
כלאי בהמה אסור להרביע ומותר לקיים ומותר
בהנאה כלאי הכרם אסור לזרוע ואסור לקיים

ואסור

ואסור בהנייה" כלאי בגדים מותר לעשות ומותר
בהנאה ואין אסור אלא ללבוש או להתכסות בבגדי של
לא תלבש" ואיש פרט לקטן או יכול שאני מוציא
בן תשע שנים ויום אחד ת"ל כי ישכב את אשה פרט
לקטנה שכבת זרע פרט למעשה" והיא שפחה יכול
בשפחה כנענית הכת' מדבר ת"ל והפדה יכול כולה
ת"ל לא נפדתה הא כיצד פדויה ושאינה פדויה את
שחציה שפחה וחציה בת חורין במאורסת לעבד חורין
הכת' מדבר" ר' לעזר בן עזריה כל העריות כבר אמורו'
משוייר אין לנו אלא שחציה שפחה וחציה בת חורין"
והיא שפחה לחייב על כל שפחה ושפחה מכאן אמרו
הבא על שפחות הרבה אפלו בעלם אחד חייב על
כל אחת ואחת בחלפתמ' משמעה דהוי בחלפת
אשתמי הוא דכת' ותשטח עליו את הריפות ואו'
בעית אימא מהכא אם תכתוש את האויל במכתש
בתוך הריפות" והפדה לא נפדתה בכסף ובשוה כסף
ומנין אף בשטר ת"ל או חפשה לא נתן לה ולהלן הוא
אומ' וכתב לה מה להלן האמור להלן בשטר אף כאן
בשטר" איני אלא בכסף בחציה ושטר בכולה ומנין
אף שטר בחציה ת"ל או חפשה לא נתן לה מה כסף
בחציה אף שטר בחציה" בקרת תהיה מלמד מלות
מלמד שהיא לוקה יכול אף הוא ילקה ת"ל תהיה היא
לוקה והוא אינו לוקה" ד"א בקרת מלמד שמבקרין
ואחר כך לוקין" בקרת תהיה מלמד שהמלקות בקל"ה
מכאן אמרו כל זמן שמכין הגדול שבדיינין קורא
אם לא תשמר לעשות וג' והפלא וג' ומשנה ומשלש
והשני מונה והשלישי אומ' הכה תבה שכל זמן
שהוא מכה על פיו הוא מכה" לא יומתו כי לא
חפשה הא אם חפשה הרי אלו חייבין" והביא את
אשמו נאמ' כאן איל ונאמ' להלן איל אשם מה
איל אשם אמור להלן בכסף שקלים אף כאן
בכסף שקלים וכן הוא אומ' ויתנו ידם להוציא
נשיהם ולהביא איל צאן צאן על אשמתם
אמ' רב חסדא מלמד שכולן שפחות חרופות היו"
וכפר עליו הכהן באיל האשם לפני יי' על חטאתו

אשר חטא מלמד שהוא מביא אחת על דברים הרבה
מכאן אמרו הבא על השפחה ביאות הרבה אפלו
בהעלמות הרבה אינו חייב אלא אשם אחד ונסלח
לו מחטאתו אשר חטא לעשות מזיד כשוגג" כל
העריות עשה בהן את המערה כגומר כל העריות
עשה בהן את הקטן כגדול והשפחה לא עשה בה
את הגדול כקטנה" כל העריות אחד האיש ואחד
האשה שוין במכות ובקרבן ובשפחה היא לוקה
הוא אינו לוקה" הוא מביא קרבן והיא אינה מביאה
קרבן" כל העריות בחטאת והשפחה באשם כל
העריות בנקבה והשפחה בזכר" כל העריות חייב
על כל ביאה וביאה ובשפחה לא חייב אלא אחת
על ביאות הרבה" כל העריות לא עשה בהן את המזיד
כשוגג והשפחה עשה בה את המזיד כשוגג"
ונזיר שנטמא שנ' בפתע פתאם פתע זה שוגג
פתאם זה המזיד וכן הוא אומ' פתאים עבדו ונענשו
ושבועת העדות לפי שלא נאמ' בה ונעלם" ושבועת
הפקדון אתיא משבועת העדות בג"ש שוה נאמ' תחטא"
וכי תבאו יכול משבאו לעבר הירדן ת"ל אל הארץ
אל הארץ המיוחדת" כי תבאו ונטעתם פרט
לשנטעו גוים עד שלא באו ישראל לארץ יכול
שאני מוציא את שנטעו גוים משבאו לארץ ת"ל
כל עץ מכאן אמרו עת שבאו אבותינו ומצאו
נטוע פוטר" נטעו אפלו שלא כבשו חייב" ונטעתם
פרט לעולה מאליו" ונטעתם פרט למבריך ולמרכיב
מכאן אמרו ספק גפנים ספוק על ספוק [illegible]
שהבליכה בארץ מותר" ונטעתם אין לי אלא שנטע
אבוז ושקד בטעיחור שלתחינה מנין ת"ל כל עץ
עץ מאכל לא עץ סרק עץ מאכל פרט לבוטע
לסייג ולקורות ולעצים" ר' יוסי אומ' אפלו אמר
הפנימי למאכל והחיצון לסייג הפנימי חייב והחיצון
פטור" נטעו לעצים וחשב עליו לאכילה מנין ת"ל
כל עץ" מאימתי הוא מונה לו משעת נטיעתו"
ד"א עץ מאכל היה לו מאיל אומ' ממשמע שנ'
ערלים לא יאכל איני יודע שעץ מאכל הוא אלא

ארבעה מביאין על
הזדון כשגגה ואלו
הבא על שפחה חרופה
שנ' ונסלח לו לעשות
שוגג כמזיד" וגו'

מה ת"ל עץ מאכל שטעם עצו ומאכלו שווה הוי
אומ' אלו כפלפלין בלמירן שהן אכין יש לי חסנה כלום
שנ' לא תחסל כל בה" פרט לעלים ולכלבים ולמי
גפנים ולסמדר או יכול שאני מוציא עבקוקלות ואת
הבסר ת"ל פריו פריו דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבה אומ'
וערלתם ערלתו ערלים לרבות את כולם והלכה כר' יוסי
הגלילי" שלש שנים יכול בתוך שלש שנים יהא
מותר ת"ל יהיה יהיה לכם לרבות או יכול אף לאחר
שלש יאכל מנין שלא יצבעו בו ולא יהנה בו ת"ל ערלים
ערלתו ערלים לרבות את כולן" שלש שנים אחד
בתשרי ראש השנה לערלה ולרבעי ומאימתי מונין
לערלה ולרבעי משעת נטיעה ואינו מונה מראש
השנה לראש השנה אלא שלשים יום בשנה קרוי
שנה" הוא שיקלוט נטיעה שתי שבתות ומונין
שלשים יום לפני ראש השנה הריהן ככל השנה
ת"ל ובשנה מכאן אמרו כל הנוטע ארבעה ועשרים
וארבעים יום קודם ראש השנה עלתה לו שנה ומונה
אחריה שנה שניה ושלישית וברביעית יהיה רבעי
ואם לאו אין פירות נטיעה זאת מותרין משום ערלה
אלא מחמשה עשר בשבט שלשנה רביעית עד
חמשה עשר בשבט שלשנה חמישית ואחר כך
הרי הן חולין" ובשנה הרביעית יהיה כל פריו
להביא את הפרט ואת העוללות כדברי בית הלל
בית שמאי אומ' ישלו פרט ויש לו עוללות והעניים
פודין לעצמן בית הלל אומ' כולו לגת' קדש מה
קדש אמור להלן טעון חומש וביעור אף קודש
האמור כאן טעון חומש וביעור" מכאן אמרו כרם
נטע רבעי להיאכל לבעלים בירושלם כמעשר שני
ואם רצה לפדותו ולאכלו בארץ פודה ומוסיף חומש
ובזמן הזה פודה הסלע בפרוטה ומשליכה לים המלח"
ורשב"ג אומ' בחוץ לארץ הלכה למשה מסיני ואין
דנין מטע רבעי בחוצה לארץ אלא הריהוא חולין
לכל דבר ואינו צריך פדייה" הלולים מלמד שהוא
טעון ברכה לפניו ולאחריו מכאן היה ר' עקיבה אומ'
לא יטעום אדם כלום עד שיברך" ובשנה החמישי'

תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו" ר' יוסי הגלילי
אומ' הרי אתה מוסיף פירות חמישית על פירות רביעית
מה פירות חמישית לבעלים אף פירות רביעית לבעלים"
ר' עקיבה אומ' דברה תורה כנגד היצר שלא יהא
אדם אומ' הרי ארבע שנים משעבדנו חנם לכך
נאמ' להוסיף לכם תבואתו" מלמד שאינו נתרה אלא עד
שיעשה אילן תבואה מכאן אמ' אין כורין את הרבעי
מכאן אמרו אין פירין את הרבעי עד שיבוא לעונת
המעשרות" לא תאכלו על הדם מנין לאוכל מבהמ'
עד שלא תצא נפשה שהוא עובר בלא תעשה ת"ל
לא תאכלו על הדם" ד"א לא תאכלו על הדם אל תאכל
מן הבשר ועדיין דם במזרק" ר' דוסא אומ' מנין שאין
מברין על הרוגי בית דין ת"ל לא תאכלו על הדם הסעודה
האבילה לפי שפכו דמים" לא תאכלו על הדם" ר'
עקיבה אומ' מנין לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין
טועמין כלום כל אותו היום ת"ל לא תאכלו על הדם
אמ' ר' יוסי בן חנינה אזהרה לבן סורר ומורה מה ת"ל
לא תאכלו על הדם אל תאכלו המביאה לידי שפיכות
דמים" אמ' ר' יוסי בר חנינה משום ר' אליעזר בן יעקב
מנ' לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו
על דמכם" אמ' ר' יצחק אמ' ר' יוחנן משום ר' אליעזר
בן יעקב כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל עליו
הכת' אומ' ואותי השלכת אחר גויך אל תקרא גויך
אלא גאיך אמ' הקב"ה לאחר שאכל ושתה ונתגאה
זה קיבל עליו מלכות שמים" לא תנחשו כגון אלו
שהן מנחשין בחלדה ובעופות ובכוכבים וכו'
בירית בהן" ולא תעוננו אלו אוחזי העינים ר' ישמעאל
אומ' זה המעביר על העינים" ר' עקיבה אומר אלו
נותני העתים כגון אלו שהן אומ' לימודות ערבי
שביעית להיות יפות" עקודות קטנות להיות יפות
ואסור לעונן ולשאול למעונן אלא שהמעונן יותר
בעבירה" לא תקיפו אחד המקיף ואחד הניקף
הוא שעשה משפה "פאת ראשכם סוף ראשכם
ואי זהו הצדעים מכאן ומכאן" הקפת כל הראש
שמה הקפה" ופיאה זו אין לה שיעור ושמענו

מזקנו שאין מגלחין פאות אלא במקום שערות"
ולא תשחית את פאת זקנך מה ת"ל לפי שנ' ופאת
זקנם לא יגלחו יכול אפלו גלחו במספרים כבתער
יהא חייב ת"ל ולא תשחית את פאת זקנך ולא תשחית את
פאת זקנו יכול אפלו לקטו במלקטת או ברהיטני יהא
חייב ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו
השחתה הוי אומ' זה התער לא תקיפו ולא תשחית וכל
מי שישנו בבל תשחית ישנו בבל תקיף חוץ מאשה שאינה
בבל תשחית אינה בבל תקיף" היינו דתנן כל מצות
שבזקן בלא תעשה שהזמן גרמה אחד אנשים ואחד
נשים חייבין חוץ מבל תקיף ובל תשחית ובל יטמא
כהן למתים" פאת זקנם סוף זקנך מלמד שהוא
חייב על הזקן שתים מכאן [illegible] ושתים מכאן
ואחת מלמטן ואם נטלן כולן באחת לוקה חמש"
חבל שעל השפה שלמעלה ושלמטה מותר ובבר
נהגו ישר' שלא להעבירו אלא בגלח קורין כדי שלא
יעכב אכילה ושתיה" ושרט יכול אפי' שרט על
ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה יהא חייב ת"ל
לנפש לא אמרתי אלא שריטה שהיא על המת" ומנין
לחמש שריטות על מת אחד שהוא חייב על כל
שריטה ושריטה ת"ל ושרט לחייב על כל שריטה
ושריטה" ר' יוסי אומ' ומנין לשריטה אחת על חמשה
מתים שהוא חייב על כל מת ומת ת"ל לנפש לחייב
על כל מת ומת" וכתבת יכול אפלו כתב ולא
קעקע יהא חייב ת"ל קעקע" או קעקע או יכול
אפי' קעקע ולא כתב יהא חייב ת"ל וכתבת הא
כיצד עד שיכתוב ויקעקע בידו ובכוחל ובכל דבר
שהוא רושם" אמ' ר' חלביה אמ' רב אדא בר אהבה
אסור לאדם שיתן אפר מוקלה על גבי מכתו מפני
שנראה ככתובת קעקע" רב ביבי בר אביי אמר
אפי' אליבדא דכסכלתא רב אשי אמ' כל מקום
שיש מכה מכתו מוכחת עליו" אל תחלל את
בתך יכול בכהן המשיא את בתו ללוי ולישר' הכת'
מדבר ת"ל להזנותה בחלולין שבזנות הכת' מדבר
ואיזה זה המוסר את בתו פנויה שלא לשם אישות"

ר' אליעזר אומ' זה המשיא את בתו לזקן' זה ר' עקיבה
אומ' זה המשיא את בתו בוגרת" אמ' רב כהנא משום
ר' עקיבה אין לך עני בישר' אלא רשע ערום והמשהא
את בתו בוגרת אטו זה המשהא את בתו בוגרת
אמ' רב יהודה אמ' רב המשיא בתו לזקן והמשיא
אשה לבן קטן והמחזיר אבדה לגוי עליו הכת' אומ'
למען ספות הרוה את הצמאה ובת לא יאבה יי' סלוח
לו" מותב האוהב את אשתו כגופו והמכבדה
יתר מגופו והמדריך את בניו בדרך ישרה והמשיא
את בניו סמוך לפרקן עליו הכת' אומ' וידעת כי
שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא סמוך לפירקן
שאני" ולא תזנה הארץ מזכיאהן מה הפלורל
יכול על מעשה יחידי ת"ל ומלאה הארץ זמה
לא על מעשה יחידי ר' יהודה אומ' אליהו אומ'
ותחניפי הארץ בזנותיך וברעתך ומה ענשו שנ'
וימנעו רביבים ר' אליעזר בן יעקב אומ' כתוב שהוא
בא על נשים הרבה ואין יודע על איזו כהן בא
והיא שקבלה מאנשים הרבה ואין יודעת מאיזה
מהן קיבלה" שבא ונשא בתו והשיאה לבנו
נמצא נשוי לבתו ובנו לאחותו נמצא ממלא את
העולם ממזרים שנ' זמה זו מה היא" ר' אליעזר
אומ' ומנין שהוא ענוש לפני המקום הבא על
אשה ואמה נאמ' כאן זמה ונאמ' להלן זמה ואיש אשר
יקח את אשה ואת אמה זמה היא מלמד שהוא
ענוש לפני המקום הבא על אשה ואמה יבתי
ר' פנ' בר מיקלע לדרשיש מכריז מן הויא ניימו
רב נחמן לשכנציב מכריז מן הויא ליומא איבו
והא תניא ר' אליעזר בן יעקב אומ' לא ישא אדם
אשה במדינה זו וילך במדינה אחרת וינשא אשה
שמא יזדווגו זה אצל זה ונמצא אח נושא
אחותו ויהא נושא בתו ועל זה נאמ' ומלאה הארץ
זמה" אמרי רבנן קלא אית להו והא אמ' רבא רבנן
לה נשא וניכיסה יקירה נישב שבעת יומי
הא מודע להו מיקדם הוו קרמי מנדרי שנין
ואי בעפת קושא שאינו מירומה מי שישלו כת

בסלו למי שאין לו פת בסלו" את שבתתי תשמרו
יכול יהא בנין בית המקדש דוחה את השבת ת"ל את
שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' שבת משום
שמילה ואני המקדש משום מורא יכול יהא ירא
מן המקדש ת"ל את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו מה שבת
לא מן השבת אתה ירא אלא ממי שפיקד על השבת"
אף המקדש לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי
שפיקד על המקדש" איזה הוא מורא לא יכנס אדם להר
הבית במקלו ובמנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו
ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה מקל וחומ' אין לי
אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן הזה שאין
בית המקדש קיים מנין ת"ל את שבתתי תשמ' ומקדשי
תיר' מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש
לעולם" ואסור לו לפסוע בכל מקום אלא בין
מזרח למערב אלא בין צפון לדרום נפנים ויש נים
מפני שהשכינה במערב" אל תפנו אל האבת
ואל הידעונים אוב זה פיתום המדבר משחיו או
מבין בקין" וידעוני זה המניח עצם ששמו
ידוע בפיו ומקטיר קטורת ועושה מעשים אחרים
עד שיפול בכספה ומדבר בפיו מה שיהיה הרי
אלו בסקילה והנשאל בהן באזהרה" אל תבקשו
לטמאה בהן מלמד שאין באין על האדם אלא
אם כן הפסיד דעתו להן ונטמא בהן ואם מתטמא
את בהן דע מה את מחליף מה במה אני ה'"
מפני שיבה תקום יכול מפני אשמאי ת"ל
זקן ואין זקן אלא חכם שנ' אספה לי שבעים איש
מזקני ישראל ר' יוסי הגלילי אומ' אין זקן אלא
שקנה חכמה שנ' ה' קנני ראשית דרכו ר' יוסי
הגלילי היינו תנא קמא איכא בינייהו זקן וחכים
תנא קמא סבר לא" ור' יוסי הגלילי סבר אפלו ינוקא
וחכים כמי" יכול יעמוד מפניו ממקום רחוק
ת"ל תקום והדרת פני זקן לא אמרתי אלא קימה
שיש בה הידור ואיזו היא קימה שיש בה הידור
הוי אומ' זו ארבע אמות או הדור יכול יהדרנו
בממון ת"ל תקום מה קימה שאין בה חסרון כיס
אף הדור שאין בו חסרון כיס מכאן אמרו אין
בעלי אומנות רשאין לעמוד מפני תלמידי חכמים
בשעה שעוסקין במלאכתן" יכול יעמוד מפניו
בבית הכסא ובבית המרחץ ת"ל תקום והדרת לא
אמרתי קימה אלא במקום שיש הדור והני מלבנות
אתי" אבל בבתי בלאי חייב לעמוד מפניו אף ראהו
יכול יעצים עיניו ממנו כאלו לא ראהו ת"ל תקום
והדרת" ויראת מאלהיך הרי הדבר מסור ללבו אלא כל
דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך" אבל
ר' שמעון בן אלעזר אומ' ומנין לזקן שלא יטריח
ת"ל זקן ויראת מאלהיך אמ' אביי כותיקנן דאי קיימי
הא" אביי מקיף לה לזומא מקיף איסי בן יהודה אומ'
מפני שיבה תקום ואפלו כל שיבה במשמע"
אמ' ר' יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה" ר' יוחנן קאי
מקמי סבא ארמאה אמ' כמה הרפתקי עדו עליהו
דהני רבנן מיקם לא קאים הדור עבד להו אבי יהב
ירא במסיבא לסא אבי' אמ' ר' אמי משיבה הלך
אחר חכמה ובמסיבה הלך אחר זקנה" אמ' רב
אשי והוא דמופלג בחכמה והוא דמופלג
בזקנה" ה"ני דאמרינן איזו היא קימה שיש
בה הדור הוי אומ' זו ארבע אמות אביי לא
אמרינן אלא ברבו שאינו מובהק אבל ברבו
מובהק מלא עיניו אביי מר חזי ליה לאודני
דחמרא דרב יוסף קאים דקימה ליה דרכב כמהלך
דאמי" ומחייב לאוקמי מקמיה" תניא תלמיד הנכנס
מהו אל יחזיר פניו אלא מצדד פניו והולך
כי האר"ל אלעזר כי הוא מיפטר מנה דר' יוחנן
הוה מסגי ואזיל לאחוריה כי הוה מעי ר' יוחנן
לסגויי הוה בהן וקאים ר' אלעזר אחוריה עד
דהוה מיכסי ר' יוחנן מכהו ואיזה הדורו לא
ישב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מדבר
במקומו ולא סותר את דבריו אמ' ר' אלעזר כל
תלמ' חכמ' שאינו עומד בפני רבו נקרא רשע
ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח שנ' וטוב
לא יהיה לרשע ולא יאריך ימים כצל אש' אינו

יהא מלפנ׳ אלהים מוראה אני יודע מה הן דרך
כשהוא אומ׳ תקום ויראת מאלהיך זו זימה"
ואמ׳ ר׳ יהושע בן לוי כל מלאכות שהעבד עושה
לרבו תלמיד עושה לרבו חוץ מהתרת לו מנעל
והנעלת לו מנעלו" אמ׳ רבא לא אמרן אלא במקום
שאין מכירין אותו נמי לא אמרן אלא דלא מנח
תפילי אבל מנח תפילין לית לן בה" אמ׳ רב
אשי בר אבא אמ׳ ר׳ יוחנן כל המונע תלמידו מלשמשו
משו כאלו מונע ממנו חסד שנ׳ למס מרעהו חסד
רב נחמן בר יצחק אומ׳ אף מונע ממנו יראת שמי׳
שנ׳ ויראת שדי יעזוב תניא ר׳ אליעזר או׳ המתפ׳
אומ׳ כל תלמיד חכם המתפלל כנגד רבו או אחורי
רבו והנותן שלום לרבו והמחזיר שלום לרבו והחולק
על ישיבתו שלרבו והאומ׳ דבר שלא שמע מרבו
גורם לשכי׳ שתסתלק מישר׳" וכי יגור אתך גר
באומ׳ לך גר אני יכול קיבלו ת״ל אתך במוחזק לך את
אמ׳ ל׳ שבאו עדיו מנין ת״ל וכי יגור" בארצכם אין
לי אלא בארץ בחוצה לארץ מנין ת״ל אתכם בכל מקום
שאתם אם כן למה נאמ׳ בארצכם אלא בארץ אתה
צריך להביא לחיה ובחוצה לארץ צריך להביאו לחיה"
לא תונו אותו שלא תאמ׳ לו אמש היית עובד ע״ז
והיום ועכשיו נכנסת תחת כנפי השכינה ר׳ אליעזר
הגדול אומ׳ מפני מה הזהירה התור׳ על הגר בשלשים
וששה מקומות מפני שסורו רע" כאזרח מכם
מה אזרח שקיבל עליו כל דברי התו׳ אף גר שקיבל
עליו את כל דברי התו׳ מכאן אמרו גר שקיבל עליו
כל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו ר׳
יוסי ב״ר יהודה אומ׳ אפלו דבר קטן מדברי סופ׳"
יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כשם שנ׳
בישר׳ ואהבת לרעך כמוך כך נאמ׳ בגרים ואהבת
לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצ׳ דעו מה נפש
של גרים שאתם הייתם גרים בארץ מצרים
מכאן אמרו מום שבך אל תאמרו בחבירך" לא
תעשו עול במשפט אם לדין כבר הדין אמור אם
כן למה נאמ׳ לא תעשו עול במשפט במדה מלמד

שהמודד נקרא דיין שאם שיקר במדה קרוי עול
שונא משוקץ חרם ותועבה וגורם לחמשה דברים
מטמא את הארץ ומחלל את השם ומסלק את
השכינה ומפיל ישר׳ בחרב ומגלה אותן מארצ׳"
במדה זו מדת הארץ במשקל זה טריטני" ובמשורה
זה ז״ל הגדול ויש אומ׳ קיטא ויש או׳ זה המחוק
תנו רבנן לא תעשו עול במדה מדה זו מדידת
קרקע שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד
בימות הגשמים" משקל שלא יטמין משקלותיו
במלח" ובמשורה שלא ירתיח והלא דברים קל וחומ׳
ומה משורה שהיא אחד משלשים וששה בלוג
הקפידה עליו תור׳ קל וחומ׳ להין וחצי ההין ושלישית
ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית" מאזני
צדק צדק את המאזנים יפה" אבני צדק צדק את
המשקלות יפה" איפת צדק צדק את האיפות יפה"
והין צדק צדק את ההינין יפה" אמ׳ ר׳ יוסי ב״ר יהודה
והלא הינין בכלל האיפה היה של איפת צדק אם כן
למה נאמ׳ והין צדק יהי׳ לך לאו צדק הין צדק"
דתניא הין שבועה לאו שבועה" הין הין לאו לאו דכת׳
ולא יהיה עוד מבול ולא יה׳ עוד המים למבול וכתי׳
נשבעתי מעבור מי נח שמע מנה דלאו לאו שבועה
ומדאתי לאו שבועה הין הין שבועה" מאזני צדק
תנו רבנן בפש׳ מאזנים תלויה באויר שלשה טפחי׳
וגבוהה מן הארץ שלשה טפחים וקנה ומתנה שלה
שנים עשר טפח" ושל צמרים ושל זגגים תלויה
באויר שני טפחי׳ וגבוהה מן הארץ שני טפחים
וקנה ומתנה שלה ט׳ טפחים ושלחנוני ושל בעלי בתים
תלויה באויר טפח וגבוהה מן הארץ טפח וקנה ומתנה
שלה ששה טפחים" שלטרוטני תלויה באויר שלש
אצבעות וגבוהה מן הארץ שלש אצבעות קנה
ומתנה איני יודע ואיזו במאי היא אמ׳ רב כהנא
דבלומני" אבני צדק אבני צדק תנו רבנן אין עושין
משקלות לא של בעץ ולא של אבר ולא של גסטרון
ולא של עופרת מפני שמיקל ולא של מתכת מפני
שמכביד אבל עושה הוא של שיש ושלזגוג׳ ושלשיקמה

ושלא אשכחנו" ואין עושין מחק צדו אחד עבה ודק
אחד קטן ולא ימחוק מעט מעט מפני שמטריחו למוכר
ולא ימחוק בבת אחת מפני שמפחיתו ללוקח" ועל
כולן אמ' ר' יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומ' ואוי לי אם
לא אומ' אוי לי אם אומ' שמא ילמדו הרמאין ואוי
לי אם לא אומ' שלא יאמרו הרמאין אין תלמידי חכמי'
בקיאין במעשה ידינו סוף סוף אמ' אמרה ואמר ר'
שמואל בר יצחק ואמ' מהכא כי ישרים דרכי ה'
וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם" יהיה לכם מנה
לך אנבגדרמין על כן מכאן אמרו הסיטון מקנח
את מדותיו אחת לשלשים יום ובעל הבית אחת
לשנים עשר חדש והחנוני מקנח את מדותיו פעם
בשבת וממחה את משקלותיו פעם אחת בשבת"
וקנה מאזנים על כל משקל ומשקל" אני ה' אלהי'
אש' הוצאתי אתכם מארץ מצ' על תנאי כך הוצאתי
אתכם מארץ מצ' על תנאי שתקבלו עליכם מצות
מדות שכל המודה במצות מדות מודה ביציאת
מצ' וכל הכופר במצות מדות כופר ביציאת מצרים"
תנו רבנן אוצרי פירות ומפקיעי שערים ומקטיני
איפה ומלוה בריבית עליהן הכת' אומ' לאמר מתי יעבר
החדש ונשבירה שבר והשבת ונפתחה בר להקטין
איפה ולהגדיל שקל ולעוות מאזני מרמה ואחריו מה
כת' נשבע ה' בגאון יעקב אם אשכח לנצח כל מעשיהם"
ושמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשי' אותם
ליתן שמירה ועשייה לחקים ושמירה ועשייה למשפ'
ולא עוד אלא שהקדים חקים למשפטים לפי שאין
טעמן גלוי ולא טובת עשייתן ידועה לכל כה' משפטי'
לכך הקדים החקים שלא ידמה שהן כחולין" אני
ה' אני נאמן לשלם שכר" וידבר ה' וא' בני ישרא'
תדבר אמר לו בני ישר' דבר לבני ישר' צו את בני ישר'
ואתה תצו את בני ישר' ר' יוסי אומ' דברה תורה בלשונות
הלכה וכולן צריכין להידרש" ישראל או ישר' גר
או הגרים הגר לרבות נשי הגרים" בישראל לרבות
נשים ועבדים אם כן למה נאמ' איש איש להביא
את הגרים שבאו על ערוות האומות ושבאו על

ערוות ישראל שידונו בדיני ישראל" אשר יתן מזרעו
למולך למה נאמ' לפי שנ' ומזרעך לא תתן יכול
אפילו מסר והעביר למלך שלא באש יהא חייב ת"ל
לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש העברה' עבודה
לבל שווה" מה העברה אמורה כאן למולך אף כאן
למולך" מה העברה אמורה להלן באש אף כאן
באש נמצאת אומ' עד שימסור ויעביר באש ונתן
מות יומת בבית דין ומנין אם אין כוח בבית דין
עם הארץ מסייעין ת"ל עם הארץ ירגמוהו באבן" דא
עם הארץ שבגללן נבראת הארץ" לבן במלוא אומ'
עם שהן עתידין לירש את הארץ על ידי דברים הללו"
ירגמוהו לא כסותו" באבן מלמד שאם מת באבן
אחת יצא" ואני אתן את פני פונה אני מכל עסקי
ועוסק בו באיש לא בציבור הה ולא אנוס ולא שוגג
ולא מוטעה" והכרתי אותו מקרב עמו ועמו בשלום"
כי מזרעו נתן למולך מה ת"ל לפי שלא ימצא בך
מעביר בנו ובתו באש אין לי אלא בנו ובתו בן בנו
בת בתו מנ' ת"ל כי מזרעו נתן למולך" אין לי אלא זרע כשר
זרע פסול מנין ת"ל בתתו מזרעו למולך כל זרע
שישלו" למען טמא את מקדשי ולחלל מלמד שהוא
מטמא את המקדש ומחלל את השם ומסלק את
השכי' ומפיל ישר' בחרב ומגלה אותן מארצן"
ואם העלם יעלימו ומנין אם העלימו בדבר אחד סוף
שבדברים הרבה מעלימין ת"ל ואם העלם יעלימו
ומנין אם העלימו בבית דין אחד סוף שבתי דינים
הרבה מעלימין ת"ל ואם העלם יעלימו" ומנין אם
העלימו בסנהדראות שלשבטים סוף שסנהדרין
גדולה שלישר' מעלמת וריב' נפשות נוטלין מהן
עלכן לכך נאמ' ואם העלם יעלימו" לבלתי המית
אותו בכל מיתה שירצו" ושמתי אני את פני פונה
אני מכל עסקי ועוסק בו" באיש לא בציבור הה
לא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה" ובמשפחתו מה ת"ל
אמ' ר' שמעון וכי מה חטאת המשפחה אלא ללמדך
שאין לך משפחה שיש בה מוכס שכולה מוכסין
יש בה לסטין שכולם לסטים מפני שכולן מחפין

עלין" והכיתי אתו אתו מה ת"ל לפי שנ' ובמשפחתו
יכול תהא משפחתו בהכרת ת"ל אותו בהכרת ואין
משפחתו בהכרת" מקרב עמו ועמו בשלום" והנפש
אש' תפ' אל האבת ואל הידעונים למה נאמ' לפי שהוא
אומ' כי יהיה בהם אוב או ידעוני עונש שמענו
אזהרה שמענו כרת לא שמענו ת"ל והנפש אשר
תפנה אל האב'" והתקדשתם והייתם קדושים זו
קדושת פרישות ע"ז אתה אומ' זו קדושת פרישות ע"ז
או אינו אלא קדושת כל המצות וכשהוא אומ' קדוש'
תהיו הרי קדושת כל המצות אמורה ומה אני מקיים
והתקדשתם והיית' קדושי' זו קדושת ע"ז פרישות ע"ז
כי אני יי' אלהיכם אני הוא נאמן לשלם שכר" ושמרת'
את חקותי ועשיתם אתם אני יי' לא את שפילטו הכות'
שאר דקדוקי הפרשה מנין ת"ל ושמר' את חקתי" אני
יי' מקדשכם כשם שאני קדוש כך אתם היו קדושים"
כי איש איש אין לי אלא איש טומטום ואנדרוגינס מנ'
ת"ל ומקלל אביו ואמו" אשר יקלל את אביו ולא את
אבי אביו ואת אמו ולא את אבי אמו אביו ודאי לא
הספק" אמו ודאי לא הספק" אביו ואמו קלל מה
ת"ל לפי שנ' ומקלל אביו ואמו מות יומת יכול לא יהא
חייב עד שיקלל שניהן כאחת ת"ל אביו קלל אמו
קלל ואפי' אחד מהן והלא הגל חייב על אמו ואין
חייב על אביו דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבה אומ' אביו
ואמו קלל את שהוא על אביו חייב על אמו ואת
שאינו חייב על אביו אינו חייב על אמו" מודה
ר' עקיבה בשתוקי שהוא חייב על אמו ואע"פ שאין
חייב על אביו אין לי אלא חיים מתים מנין ת"ל אביו
ואמו קלל מכל מקום" אשר יקלל אינו חייב עד
שיקללם בשם אתה אומ' בשם או אינו אלא בכנוי
ת"ל בנקבו שם יומת מה ת"ל שם ללמד על מקלל אביו
ואמו שאינו חייב עד שיקללם בשם" מות יומת
בסקילה אתה אומ' בסקילה או אינו אלא באחת מכל
מיתות שבתו' ת"ל כאן דמיו בו ונאמ' באוב וידעני
דמיהם בם מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה עונש
שמענו אזהרה לא שמענו ת"ל אלהים לא תקלל

אם דיין אביו הרי הוא בכלל אלהים לא תקלל ואם
נשיא הוא אביו הרי הוא בכלל ונשיא בעמך לא
תאור אינו לא דיין לא נשיא אלא בור מנין אמרת
הרי אתה דן בנין אב שבשניהם לא ראי דיין כראי
נשיא ולא ראי נשיא כראי דיין לא ראי דיין שהדיין
מצווה על הוראתו כראי נשיא שאין אתה מצווה על
הוראתו לא ראי נשיא שהנשיא אתה מצוה על
המראתו כראי דיין שאין אתה מצווה על המראתו"
הצד השוה שבהן שהן בעמך ואתה מוזהר על קללתן
אף אני אביא אביך שבעמך שאתה מוזהר על
קללתו מה לצד השוה שבהן שכן גדולתן גרמה
להן ת"ל לא תקלל חרש באמללין שבעמך הכת'
מדבר מה לחרש שכן חרשותו גרמה לו נשיא ודיין
יוכיחו מה לנשיא ודיין שגדולתן גרמה להן חרש
יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה
כראי זה הצד השוה שבהן שהן בעמך ואתה
מוזהר על קללתן אף אני אביא אביך שבעמך
שאתה מוזהר על קללתו מה להצד השוה שבהן
שהן משוען אם כן לכתוב אלהים וחרש או נשיא
וחרש אלהים למה לי אם אינו ענין לגופו תניהו ענין
לאביו" המנחה למאן דאמ' אלהים חול לא למאן דאמ'
אלהים קדש מאי איכא למימר דתניא אלהים חול
דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומ' אלהים קדש ותניא
ר' אליעזר בן יעקב אומ' אזהרה למברך את השם
מנין ת"ל אלהים לא תקלל" המנחה למאן דאמ' אלהים
חול לא למאן דאמ' אלהים קדש מאי איכא למימר
מן דאמ' אלהים חול במר קדש מחול לא למאן דאמ'
ולמאן דאמ' אלהים קדש במר חול מקודש" בשלמא
למאן דאמ' אלהים חול במר קדש מחול לא למאן דאמ'
אלהים קודש ט במר חול מקודש ודלמא אקודש הזהיר
אחול לא הזהיר אם כן ליכתוב לא תקלל אלהים מאי
אלהים לא תקלל שמעת מנה תלתי ואיש להוציא
את הקטן" אשר ינאף את אשת איש להוציא אשת
הקטן" אשר ינאף את אשת רעו להוציא את אשת
אחרים" מות יומת בחנק אתה אומ' בחנק או באחת

מכל המיתות שבתו' אמורות בה והאוב כל מיתתו' סתומות
בתורה חוץ את לשאי למשכבה להחמיר עליה אלא
להקל עליה דברי ר' יאשיה ר' יוחנן אומ' לא מוסבב
שהיא קלה אלא שנאמרה סתם וכל מיתה שנאמ'
סתם הרי זו חנק ר' אומ' כמיתה שנאמ' בידי
שמים מה מיתה שנאמ' בידי שמ' שלא מיתה
שאין בה רושם אף מיתה שנאמרה סתם מיתה
שאין בה רושם מכאן אמרו מיצות הנחנקין היו
משקעין אתו בזבל עד ארכובותיו ונותנין סודר
קשה לתוך הרכה וכורך על צוארו זה מושך אצלו
וזה מושך אצלו עד שנפשו יוצאה" עונש שמענו
אזהרה מנין ת"ל לא תנאף אחר האיש ואחר האישה
ואיש להוציא את הקטן" איש יש את אשת אביו
משמע בין אשת אביו שהיא אמו בין אשת
אביו שאינה אמו אין לי אלא בחיי אביו אשת
אביו לאחר מיתת אביו מנין ת"ל ערות אביו גלה
אפילו לאחר מיתת אביו "מות יומתו שניהם
בסקילה אתה אומ' בסקילה או באחת מכל מיתות
שבתו' ת"ל דמיהם בם ונאמ' באוב וידעוני דמיהם
בם מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה" עונש
שמענו אזהרה לא שמענו ת"ל ערות אשת אביך
לא תגלה" ואיש אשר ישכב את כלתו זו אשת
בנו" תבל עשו על שם שתיבל את החטא תבל
עשו על שחיטא את החטא" מות יומתו שני'
בסקילה אתה אומ' בסקילה או באחת מכל מיתות
שבתו' דמיהם בם ולהלן נאמ' דמיהם בם מה
להלן בסקילה אף כאן בסקילה עונש שמענו אז'
לא שמענו ת"ל ערות כלתך לא תגלה" אשר ישכב
את זכר בין קטן בין גדול "משכבי אשה מגיד הכת'
ששני משכבות באשה ר' ישמעאל אומ' הרי זה
בא ללמד ונמצא למד" מות יומתו בסקילה אתה
אומ' בסקילה או באחת מכל מיתות האמורו'
בתו' ת"ל דמיהם בם ונאמ' באוב וידעוני דמי' בם
מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה" עונש שמענו
אזהרה לא שמענו ת"ל ואת זכר לא תשכב אין לי

אלא אזהרה לשוכב אזהרה לנשכב מנין ת"ל ולא
יהיה קדש מבני ישראל ואומ' וגם קדש היה בארץ
דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומ' אינו צריך הריהוא
אומ' ואת זכר לא תשכב ואת זכר לא תשכיב"
תועבה עשו שניהם ר' חנינה בר אידי אומר
משכב זכור והבהמה הן בכלל כל העריות והרי
הכת' מוציאן מכללם וקוראם תועבה לומ' מה אן
עבירה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת
ועליה בלו כנענים אף כל עבירה שחייבין על זדונה
כרת ועל שגגתה חטאת ועליה בלו כנענים" ואיש
להוציא את הקטן" אשר יקח את אשה ואת אמה בזמן
הוא אומ' שכיבה ובמקום הוא אומ' לקיחה לומ' לך
שלעולם אינו חייב אלא על הנישואין שהלי דרך
חלק ליקוחין אסרה תורה מכאן אמרו נושאין על
האנוסה ועל המפותה והאונס והמפתה על הנשואה
חייב" נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת
בנו ומפותת בנו רבא אמ' אנס אשה מותר לישא
בתה מהכא נפקא דכת' ערות בת בנך או בת בתך
לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה דידה ובת בתה
דידה גלי ובת ערות אשה ובתה לא תגלה את בת
בנה ואת בת בתה הא כיצד כאן באונסין כאן בנישואין"
אימר אנא עריות שאר שכתבהו בנישואין איכא
שאר באונסין ליכא שאר זה המדרש דרש ר'
חנינה בר אידי לפני חכמ' משום ר' כתן כל האסורות
לו אסור ערוה ובא עליהן מותר בקרובותיהן" הבא
על האשה מותר בבתה וזה שאל של יוסף בן
תראי איש טבריה לפני רבן גמליא' ומה אם אשת
שאני מותר בה הריני אסור בבתה אשת איש שאני
אסור בה איני דין שאהא אסור בבתה אמ' לו צא
ופרנס לי כהן גדול שנ' בו כי אם בתולה מעמיו
יקח אשה ואני מפרנס לך כל ישר'" ד"א אמ' לו
אין דנין לעקור אות אחת מן התו' ונראו רבן גמליא'"
את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה בתה
ובת בתה ובת בנה מנין הרי אתה דן נאמ' כאן
זמה ונאמ' להלן זמה מה זמה שנ' להלן בתה

ובת

ובת בתה אף זמה שנ' כאן בת ובת בתה ובת
בנה ומנין לעשות את הזכרים כנקיבות הרי אתה
דן נאמ' כאן זמה ונאמ' להלן זמה מה זמה שנ'
להלן עשה את הזכרים כנקיבות אף זמה שנ' כאן
עשה את הזכרים כנקיבות ומנין לעשות למטה
כלמעלה אף כאן למטה כלמעלה ומה כאן למעלה
כלמטה אף למעלה כלמטה" באש ישרפו יכול
שריפה ממש ת"ל להלן יבכו את השרפה מה ת"ל
השרפה אלא לומ' לך כל שריפה האמורה בתורה
תהיה כזו מה זו שריפת נשמה והגוף קיים רבת
דיקלבו וישאם בכתנתם אף שריפה האמורה בבית
הבן ובאשה ובתה שרפת נשמה והגוף קיים" מכאן
אמרו מצות הנשרפין משקיעין אותו בזבל עד
ארכובותיו ונותנין סודרין קשה לתוך הרכה ואחד
כורכין על צוארו ומושכין עד שפותח את פיו
ומביאין עופרת רותחת ויוצקין לתוך פיו ויורדת
ומורדת את בני מעיו" אותו ואתהן אותו ואת
אחת מהן דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומ' אותו
ואת שתיהן מאי בינהו אמ' אביי משמעות
דרשין איכא בינהו ר' ישמעאל סבר אותו ואתהן
אתו ואת אחת מהן שכן בלשון יוני קורין לאחתן
ואם חמותו מר ראשא אתא ר' עקיבה סבר אותו
ואתהן אתו ואת שתיהן ואם חמותו הלא כתיבא
רבא אמ' חמות לאחר מיתה איכא בינהו ר' ישמעאל
סבר חמות לאחר מיתה בשרפה ר' עקיבה סבר איסורא
באיסורא בעלמא והלכתא כותיה" עונש שמענו אזהרה
לא שמענו ת"ל ערות אשה ובתה לא תגלה" ואיש
להוציא את הקטן" אשר יתן שכבתו בבהמ' בין
גדולה בין קטנה" מות יומת בסקלה אתה אומ'
בסקלה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות
בתו' נאמ' כאן ואת הבהמ' תהרגו ונאמ' להלן
כי הרג תהרגנו מה להלן בסקלה אף כאן בסקלה
למדנו עונש לשוכב עונש לנשכב מנ' ת"ל
כל שכב עם בהמ' מות יומת אם אינו ענין לשוכב
תנהו ענין לנשכב ולמדנו עונש בין לשוכבין

לנשכב אזהרה מנין ת"ל ובכל בהמה לא תתן שכבתך"
למדנו אזהרה לשוכב אזהרה לנשכב מנין ת"ל
ולא יהיה קדש מבני ישראל" ואומ' וגם קדש היה
בארץ דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומ' אינו צריך
הרי הוא אומ' לא תתן שכבתך" ואשה אשר תקרב
אל כל בהמ' והרגת את האשה בסקלה אתה אומ'
בסקלה או באחת מכל מיתות האמורות בתו' ת"ל
דמיהם בם כאן ונאמ' באוב וידעוני דמיהם בם
מה להלן בסקלה אף כאן בסקלה עונש שמענו
אזהרה לא שמענו ת"ל ואשה לא תעמ' לפני בהמ'"
והרגת את האשה ואת הבהמ' אם אדם חטא
בהמ' מה חטאת אלא לפי שבאה לאדם תקלה על
ידיה לפי כך אמ' הכת' תסקל' אדם שהוא גורם
לחבירו להטותו מדרך החיים לדרך המות
על אחת כמה וכמה שיעבירנו המקום מן העולם"
כיוצא בו אתה אומ' אבד תאבדון את כל המקומות
ונתצתם את מזבחם והלא דברים קל וחומ' ומה אם
המקומות והאילנות שאינן לא רואות ולא שומעין
ולא מדברין על שבא לאדם תקלה על ידיהם אמ'
הכת' השחת ושרוף וכלה ואבד והעבר מן העולם"
אדם שהוא גורם לחבירו להטותו מדרך טובה
לדרך רעה על אחת כמה וכמה שיעבירנו המקום
מן העולם" וכי למה אמרה תו' להחריב את המזבחות
ולאבד את האילנות מפני שמזכירין בהן שלאותם
והלא דברי' קל וחומ' אם כך חס המקום על כבוד
שלא שוה קל וחומ' על כבודן של צדיקי" לעבוד
צדיקים הוא אומ' כי תצור אל עיר ימים רבים לא
תשחית את עצה והלא דברים קל וחומ' ומה אם
האילנות שאינן לא רואין ולא שומעין ולא מדברין
על שהן עושין את הפירות חס עליהן המקום לכך
מלהעבירן מן העולם אדם שהוא עושה את התור'
ועושה רצון אביו שבשמים על אחת כמ' וכמה
שיחוס עליו המקום מלהעבירו מן העו'" לענין
כשעים מהוא אומ' רק עץ אשר תדע כי לא עץ
מאכל הוא אתו תשחית וכרת והלא דברים קל וחומ'

ומה אם האבנים שאינן לא רואין ולא שומעין ולא
מדברין על שהיו עושין את התפילות לא תניף עליהן
המקום מלהעביר מן העולם אדם שאינו עושה את
התורה ואינו עושה רצון אביו שבשמים על אחת
כמה וכמה שלא יחוס עליו המקום מלהעבירו מן
העולם" רבן יוחנן בן זכאי אומ׳ אבנים שלימות
תבנה אבנים המטילות שלום בין ישר׳ לאביהן
שבשמים והלא דברים קל וחומ׳ ומה אם אבנים
שאינן לא רואות ולא שומעות ולא מדברות על
שהן מטילות שלום בין ישר׳ לאביהן שבשמ׳ אמ׳
הכת׳ לא תניף עליהן ברזל אדם שהוא מטיל
שלום בין איש לאשתו בין משפחה למשפחה בין
עיר לעיר ובין מדינה למדינה על אחת ובין אומה
לחברתה על אחת כמה וכמה שלא תבואנו פורענות
ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ הברזל נברא לקצר
ימיו שלאדם אומ׳ דין שיונף המקצר על המאריך"
ואיש להוציא את הקטן" אשר יקח את אחתו
בת אביו או בת אמו אין לי אלא בת אביו ולא בת
אמו בת אמו ולא בת אביו מן האב ומן האם
מנין ת״ל ערות אחתו גלה מכל מקום" ועד שלא
יאמ׳ הכת׳ יש לי בדין אם חייב על אחתו מן האב
ושלא מן האם מן האם ושלא מן האב קל וחומ׳ מן
האב ומן האם אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין
לכך נאמ׳ אחתו ללמדך שאין עונשין מן הדין"
וראה את ערותה והיא תראה את ערוו עד שיהיו
מזידין אמ׳ עולא מנין להתראה מן התו׳ דכתיב
ואיש אשר יקח את אחתו מיכדי בלאו הכי תליא
מילתא אלא עד שיראוהו טעמי של דבר אם אינו
ענין לכרת תנהו ענין למלקות רבי חזקיה תנא
כי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה שהתרו בו
ועדיין הוא מזיד רבי ישמעאל תנא ויקריבו
אתו המוצאים אתו מקושש עצים דבי ר׳ ישמעא׳
שהתרו בו ועדיין הוא מקושש רבי תנא כלדבר
על עסקי דבור" ואצטריכי דאי כתב רחמנא אחותו
הוה אמינא חייבי מלקיות אין חייבין מיתת בית

דין לא כתב רחמנא וכי יזיד ואי כתב רחמנא
וכי יזיד הוה אמינא הני מילי קטלא דקילא כל קטילה
דחמורה אימא לא צריכא" ותלתי בנסקלין למאן
די לר׳ שמעון לאיתויי בשרפין לרבנן מילתא אחריתא
בקל וחומ׳ טלחו כתב ליה קרא חסד הוא ושמא
תאמ׳ קין נשא את אחותו ת״ל חסד הוא העו׳ מתחלתו
לא נברא אלא בחסד שנ׳ עולם חסד יבנה" ונכרתו
לעיני בני עמם עונש שמענו אזהרה לא שמענו
ת״ל ערות אחותך בת אביך או בת אמך לא תגלה
אין לי אלא בת אביו ולא בת אמו ולא בת אביו מן
האב ומן האם מנין ת״ל ערות בת אשת אביך
מולדת אביך אחותך היא מכל מקום" ועד שלא
יאמ׳ הכת׳ יש לי בדין אם הזהיר על אחותו מן
האב ושלא מן האם ושלא מן האב קל וחומ׳ מן
האב ומן האם אלא אם אמרת כן הזהרתה מן
הדין לכך נאמ׳ אחותך ללמדך שאין מזהירין מן
הדין" ואיש להוציא את הקטן" אשר ישכב
את אשה דוה אין דוה אלא נדה שנ׳ והדוה בנדתה"
את אשה דוה וגלה את ערותה מכאן אמ׳ ר׳ יוחנן
משום ר׳ שמעון בן יוחאי אין האשה טמאה
עד שיצא מדוה דרך ערותה" את מקורה הערה
מגיד הכת׳ שעשה בה את המערה כגומר" אין
לי אלא נדה שעשה בה את המערה כגומר שאר
כל העריות מנין אמרת מה נדה ערוה שחייבין
על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ועשה בה
את המערה כגומ׳ אף כל ערוה שחייבין על זדונה
כרת ועל שגגתה חטאת עשה בה את המערה
כגומ׳ אם לא אמרת בנדה שיש בה טמא לפיכך
עשה בה את המערה כגומ׳ תאמ׳ שאר כל העריות
שאין בהן טמאה לפי כך לא נעשה בהן את
המערה כגומר ת״ל כי את שארו הערה" הרי אתה
דן בנין אב מבנין שניהם לא ראי נדה כראי
אחות אב ולא ראי אחות אב כראי נדה הצד
השוה שבהן שהן ערוה שחייבין על זדונה כרת
ועל שגגתה חטאת ועשה בהן את המערה כגומר"

אמ׳ עולא מנין להרחקה מן התורה דכת׳ ואיש
אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה מכאן
להרחקה מן התו׳ ״ אשכחן נדה שאר עריות מנין
אמ׳ יונה ואי תימא רב הונא בריה דרב יהושע
אמ׳ קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות האל׳ הוקשו
כל העריות כולן לנדה מה נדה בהערייה אף כל עריות
נמי בהערייה״ בעא מניה לאביי מרבא המערה
בזכור מהוא״ משכבי אשה כתיבין דבאשה חייב
בזכור נמי חייב״ אל המערה בבהמ׳ מהוא אמ׳ ליה
ענין להערא׳ דכתיבא גבי אחות אב ואחות אם
אם דכת׳ ערות אחות אמ׳ ואחו׳ אביך לא תגלה כי את
שארו הערה ואתין בהקשה רל׳ זבה תאנה מנין
להערא׳ דבהמ׳ דהעריה דחייבי לאוין מגין מיגלי
רחמנא שכבת זרע גבי שפחה חרופה מכלל דחייבי
לאוין בהערא׳ ״ אמ׳ שמואל הערא׳ זו נשיקה משל
לאדם שמניח אצבעו על פיו אי אפשר שלא ידחוק
הבשר״ כי אתא רב שמואל בר יהודה אמ׳ ר׳ יוחנן
הערא׳ זו הכנסת העטרה גמר ביאה גמר ביאה
ממש מכאן ואילך אינו אלא כנשיקה ופטור ופליגא
דשמואל״ והיא גלתה את מקור דמיה נאמ׳ כאן
דמיה ונאמ׳ להלן וטהרה ממקור דמיה לימד
שארבעה מיני דמים טמאה באשה והא אנן
חמשה תנן האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי
אדמה וכיין המזוג אמרי שחור אדום הוא אלא שלקה
ושאר כל מלאה דמים טהורים״ ונכרתו שניהם
מקרב עמם עונש שמענו אזהרה לא שמענו
ת״ל ואל אשה בנדת טומ׳ לא תקרב״ וערות אחות
אמך ואחות אביך לא תגלה אחות אמך בין מן
האב בין מן האב בין מן האם״ ואחות אביך בין
מן האב בין מן האם״ כי את שארו הערה לענין
שאמרנו״ עונם ישאו בהכרת עונש שמענו
אזהרה לא שמענו ת״ל ערות אחות אביך לא תגלה
ערות אחות אמך לא תגלה״ ואיש לרבות את הקטן
אשר ישכב את דודתו באשת אחי אביו הכת׳ מדבר
אתה אומ׳ באשת אחי אביו הכת׳ מדבר או

אינו מדבר אלא באשת אחי אמו ת״ל ערות אחי
אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דודתך היא נאמ׳
כאן דודתך ונאמ׳ להלן דודתך מה דודתך האמור להלן
באשת אחי אביו הכת׳ מדבר או אינו אלא באשת
אחי אביו הכת׳ מדבר״ או אינו מדבר אלא באשת
אלא באשת אחי אביו אפילו מאמו ת״ל ערות דודו
גלה נאמ׳ כאן דודו ונאמ׳ להלן או דודו או בן דודו
יגאלנו מה דודו שנ׳ להלן במשפחת אביו הכת׳
מדבר דמשפחת אם אינה קרויה משפחה אף דודו
שנ׳ כאן במשפחת אביו הכת׳ מדבר״ חטאם
ישאו בהכרת״ ערירים ימותו אם יש להן בנים
קוברין את בניהן ואם להן בנים מתים בלא בנים
ואע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר כמו שנ׳ כתבו
את האיש הזה ערירי עונש שמענו אזה׳ לא שמענו
ת״ל ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב״
ואיש להוציא את הקטן״ אשר יקח את אשת
אחיו באשת אחיו מאביו הכת׳ מדבר אתה אומ׳
באשת אחיו מאביו הכת׳ מדבר או אינו מדבר
אלא באשת אחיו אפילו מאמו ת״ל נדה היא לפי
אמרתי כאן אלא באשת אח שהיא כנדה מה נדה
יש לה איסור ויש לה היתר אף אשת אח יש לה איסור
ויש לה היתר ואיזו היא אשת אח שיש לה איסור ויש
לה היתר זו אשת אחיו מאביו אם יש לו בנים אסור
אין לו בנים מותרת״ במעשה אומ׳ שהוא מחייבו
כאן על אשת אחיו שאין לה בנים בחיי בעלה״
ואע״פ דמשתריא ליה וכשהוא אומ׳ ערות אחיו גלה
לחייבו על אשת אחיו שיש לו בנים לאחר מיתת
בעלה״ ערירים יהיו אם יש לו בנים קוברן ולמעלה
הוא אומ׳ ערירים ימותו אם אין לו בנים הולך בלא
בנים עונש שמענו אזה׳ לא שמענו ת״ל כי כל אשר
יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו״ ושמרתם את
כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם לתן שמירה
ועשייה לחקים ושמירה ועשייה למשפטים״ ולא
תקיא הארץ אשר אני מביא אתכם שמ׳ לשבת בה
אינו מביא אתכם אלא על מנת לירש לא כבנענים

שיהיו שומרי מקום עד שתבואו" ולא תלכו בחקת
הגוי זו המצ' אשר אני משלח מפניכם אלו הכנענים"
כי את כל אלה עשו ואקץ בם מלמד שהיו הכנענים
בני שטופין בדברים הללו אני איני מגלה אותן אלא
על ידי דברים הללו" ואקץ בם כאדם שהוא קונט
במזונו" ואמר לכם אתם תירשו את אדמתם אתם
נאים ויורשין אותה שאתם טעתם תחלה וכן הוא
אומר גן נעול אחותי כלה" ואני אתננה לכם לרשת
אתה עתיד אני ליתנה לכם ירושת עולמים שמא
תאמרו אין לו ליתן לנו אלא משל אחרים וגלה משלכם
היא זו [illegible] אלא חלקו של שם ואתם בניו של שם
והם אינן אלא בני חם ומה טיבן בתוכה אלא שיהיו
שומרי מקום עד שתבאו" אני יי' אלה' אשר הבדל'
אתכם מן העמ' ראו מה בינכם לאומות באומות
אדם מקשט את אשתו ומוסרה לאחר אדם ישראל מקשט
עצמו ונמסר לאחר" והבדלתם בין הבהמה הטהור'
לטמא צריך לומר בין פרה לחמור והלא כבר הן מפורשין
אם כן למה נאמ' והבדלתם בין הבהמ' הטהו' לטמ' בין
טהורה לך לטמאה לך בין שנשחט רובו של קנה לבין
שנשחט חציו" וכמה היא בין רובו לחציו מלא
שערה ובין העוף הטמ' לטהור לאיסור" והייתם לי
קדושי' כי קדוש כשם שאני קדוש כך אתם היו קדושי'
כך שאני פרוש כך אתם היו פרושין" ואבדל אתכם
מן העמ' בשני דברים הללו הבדלנו ישר' מן האומו'
בעריות ובמאכלות אסורות" להיות לי אם מובדלין
אתם מן העמים הרי אתם לשמי ואם לאו הרי
אתם של נבוכדנצר מלך בבל וחביריו" ר"א והיית
לי קדושים בעו' הזה" ואבדל אתכ' מן העמ' להיות לי
בעו' הבא" ר' חנינה בן אנטיגנוס אומ' אלו אמ' ואבדיל
את העמים מכם לא היתה תקומה לאומות העולם
ולא היה פתח לאחד מהם שיתגייר למה הדבר דומה לבורר
רעות מתוך יפות שוב אינו חוזר על הרעות השתא
אומ' ואבדל אתכ' מן העמ' הרי פתח לגוים להתגייר
כהדין לבורר יפות מתוך הרעות שוב הוא חוזר [illegible] ית
שמא ימצא בהן עוד יפות" ר"א ואבדל אתכ' מן

העמ' ר' אלעזר בן עזריה אומ' ומנין שלא יאמר אדם
איפשי ללבוש כלאים איפשי לאכול בשר חזיר
איפשי לבוא על הערוה אבל איפשי ומה אעשה
ואבא שבשמים גזר עלי כך שנ' ואבדיל אתכ' מן העמים להיות לי
נמצא פורש מן העבירה ומקבל עליו מלכות שמים"
ואיש או אשה אין לי אלא איש ואיש ומנין לרבות
טומטום ואנדרוגינוס ת"ל או אשה" כי יהיה בהם אוב
הנשאל מהן" אוב זה פיתום המדבר משחיו" או ידעוני
זה המדבר בפיו הרי אלו בסקילה והנשאל להן באזהרה"
מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם בם" אלו
אב לכל דמיהם בם האמורין בתו' בסקילה זה כלל
שאוב וידעוני אמורים ענש עליהם הכת' בסקילה
כעל עצמה" ושתק הכתוב להעביר על מן העולם
שנ' והאלילים כליל יחלף ולבטל האבות והידעונים
והקוסמים ולהאיר עיני בחיריו בבנין הבית עוד
ותפארתו וכן הוא אומ' מפר אתות בדים וקוסמים
יהולל משיב חכמים אחור ודעתם יסכל מקים דבר
עבדו ועצת מלאכיו ישלים האומ' לירושלים תושב
ולערי יהודה תבנינה וחרבותיה אקומם" כו'

אמר אל הכהנים

מלשות לוכב שמים	אל ההוריות"
המקלל במים	עליו [illegible]"
הוא אלהים צדיק	בוחן לבות וכליות"
ויצופה נסתלות	בחדרי לבב ומשכיות"
מגיד מראשית אחרית	ויודע מה להיות"
בכל מקום רעים וטובים	עיניו צופיות"
ירחה למענו בעיני יונה	עיניה בוכיות"
ויקבץ נפוצה	מארבע זויות"
וישבר מעל צוארה	עול ארבע מלכיות"

וישובביה למגדל דוד בנוי לתלפיות"

יענינו בישע קדוש	שמו ושוכן עד"
ויהיה לנו בעת צרה	לסומך ומסעד"
ולב אויבינו יפיל	ויאחזמו רעד"
ידושם באפו	בזעם עליהם יצעד"
ישלח לנו מהרה	שר שלום אבי עד"

שאבב

ישובב כרוחינו | להר קדשו בית הועד"
ולא נבוש ולא נכלם | עד עולמי עד"
וישים יראתו בלבינו | לבל אשורינו תמעד"
כי היא העומדת לנו | ביום קומו לעד"
כבת יראת יי' טהורה עומדת לעד"

לקושט יראת יי' טהו' עומ' לעד" יראת יי' טהורה" אמ' ר'
אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' אימתי היא טהורה
כשאדם מטהר עצמו מדברי מינות" ר' שמעון
בן מנסיא אומ' הרי הוא אומ' שתה מים מבורך
שתה מים מדברי חכמ' ואל תשתה מים עכורין
ותמשך לדברי מינות ש"נ ולמה תשגה בני בזרה"
ומנהוא אומ' נפש שביעה תבוס נפת כשאדם
שבע מדברי תור' הוא מואס דברי מינות שהן ערבים
על כנסת ואדם שאינו משביע עצמו מדברי
תור' כל מה שהוא שומע הוא נמשך אחריו מי
גרם לו שהלעיב עצמו מדברי תור' ש"נ ונפש רעבה
כל מר מתוק" ד"א יראת יי' טהורה אמ' רב הונא
זה הלמד תורה בטהרה מאי ביהי זה הנושא אשה
ואחר כך למד תורה" משפטי יי' אמת אמ' ר' יוסי
אף בתחלת האותיות מים באמצעיתו בסופו"
אימתי הן קראין אמת כשאדם תחלה ואמצע
וסוף בנין אחד לפיכך נמנו שנותיהן של ראשונים
מסורין ויהיו ימי יעקב שבע שנים וארבעים ומאת
שנה" ד"א משפטי יי' אמת אימתי הן אמת לשאדם
דורשן מתוכו ומסכים לאמת" היה ר' עקיבא אומ'
למה נמשלה תור' בבאר לומ' לך מה הבאר הזה
מתחלה אין בה טיפת מים חיים לא משהיא מוציאה
מן העין מים אחר כך היא מגלגלת מים מכל צדדיה
כך תלמי' חכמ' בתחלה אין בו תורה וכיון שלמד נמצא
נובע והולך ש"נ נחל נובע מקור חכמה ואומ' תורת
חכם מקור חיים ואומ' אם תבקשנה ככסף וכמטמונים
תחפשנה אז תבין יראת יי' ודעת אל' תמצא"
ד"א אימתיהן אמת בשעה שאדם למידן לבר
ואינו מערב עמהן דברים אחרים" שלכן דמחבן
אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי

חכמת ישר' מהוא שאמר חכמת יונים אמ' לו פת
לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה חפש יש
לך שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה למד בה
חכמת יונים ד"א אימתי הן אמת בזמן שעמדין
מלאכה" ד"א יראת יי' טהורה שהיא מביאה לידי
טהרה וכן את מוצא באהרן שהיתה בו יראת שמ'
ש"נ ואתנם לו מורא וייראני לפיכך נתנה לו כהונה
שאינה זזה ממנו ומבניו לעולם זו טהרת המת
שאין אחד מהן מיטמא במת ש"נ ויאמר יי' אל
משה אמר אל הכהנים ואמרת אליה' לנפש לא יטמא בעמיו" מנוה
עומדת לעד בוא וראה בשר ודם שנתן מתנה לחבירו
אפלו היא משלמאה זהובים כמה היא עומדת בידו
שתים שלש שנים אפלו כל ימי חייו שמא היא שמורת
בידבנו או ביד בני בניו אבל הקב"ה נתן מתנה לאהרן
ולבניו מתנה שאינה זזה מהן לעולם ולעולמי עולמים
ש"נ והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונ' עולם" אמ' הקב"ה
אף על פי שעתיד בית המקדש ליחרב והקרבנות בטלים
וכהונה גדולה נפסקת הטהרה אינה בטילה לעולם
לכך נאמ' יראת יי' טהורה עומדת לעד" אמ' ר' שמעון
טהרה כת' לפי כך אלו הקב"ה אומ' למשה אמור אל אהרן
ולבניו שלא יהוא סבורין שמא על ידי הקרבנות אני אהבתי
אותם לא אף על פי שבטלו הקרבנות טהרו עצמן מלהיות
טמא למתים מנין ממה שקרינן בענין ויאמ' יי'
אל משה אמר אל הכהנים" ד"א שאלה למי כהחכם
ומי יודע פשר דבר" מי כהחכם זה הקב"ה שכת' בו
יי' בחכמה יסד ארץ" מי יודע פשר דבר זה הקב"ה
שפירש התו' למשה חכמת אדם תאיר פניו אמ' ר' יוד'
גדול כוחן של נביאים שהן מדמין דמות גבורה שלמעלה
כדמות אדם ש"נ ואשמע קול אדם בין אולי ויקרא ויאמ'
גבריאל הבן להלז את המראה" אמ' ר' יודה בר' סימון
אית קרא אוחרן מחוור יתיר מן הדין ועל דמות הכסא
דמות כמראה אדם" ועוז פניו ישונה שהוא משתנה
ממדת הדין למדת רחמ' וממדת רחמ' למדת הדין"
יפ' : יש שם שנוי ממש והא כת' כי אני יי' לא שניתי
לא הכל לפי מעשיהן שלבריות" ד"א מי כהחכם

מי יודע פשר דבר זה הקב"ה שפירש את אמ' רב המנונא
מאי דכת' מי כהחכם מי כהקב"ה שעשה פשרה בין שני
צדיקים בין חזקיהו לישעיהו חזקיה אמ' מיתי ישעיה
לגבאי כי היכי דאזל אליהו גבי אחאב ישעיה אמ' ניתי
חזקיה לגבי כי היכי דאזל יהורם בן אחאב גבי אלישע
אמ' הקב"ה עלי לעשות פשרה ביניהם מה עשה הביא
ייסורין על חזקיהו ואמ' לישעיה בקר את החולה שנ'
בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו וג'
מאי כי מת אתה ולא תחיה מת בעולם הזה ולא תחיה
לעולם הבא אמ' ליה אמאי כולי האיי אמ' ליה משום
דלא עסקת בפריה ורביה וכסיבת אתתא וחזו לך בנ'
אמ' ליה חזאי ברוח הקדש דלא נפיק מנו זרעא
מעליא' בהדי כובשי דמאי עלמא למאי לך מאי
דמיפקדת באעי למעבד ומאי דניחא ליה ליהוי אמ'
ליה אמ' השתא הב לי ברתך אפשר מכו ומנך תשתייע
מלתא ונפקי מנאי זרעא מעליא" אמ' ליה קא אמינא
לך אנא עלביתך ואת אמרת לי הב לי ברתך כבר
נגזרה גזירה עליך אמ' ליה בן אמוץ כלה נבואתך
וצא כך מקובל אני מבית אבי אבא אפילו חרב
חדה על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמ'
שנ' הן יקטלני לו איחל אתמ' נמי ר' יוחנן ור' אליעזר
דאמרי תרויהו ואמ' רב חנין אם בא בעל החלום ואמ'
לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמ'
שנ' כי ברב חלומות והבלים כי את האלהים ירא" לסוף
יהב ליה ברתיה נפק מניה מנשה ורב שקי יומא חד
הוו לכיבי על כתפה דאבא ואמיהו קא ממטי להו
לבי כנשתא חד אמ' דמיה קדלתיה דאבא למטוי עלה
גלראבי והד אמ' מרמיה קדלתיה דאבא למתבר עלה
אמגוזי חבט שדיכהו קרי עליהו וכלו כלהו רעים רב
שך מית מנשה חיא מיד ויסב חזקיהו פניו אל הקיר
ויתפלל אל יי'" ד"א מי כהחכם זה משה שפירש
את התורה לישראל שכתוב בה עיל גבורים עלה חכם" מי
יודע פשר דבר זה משה שפירש את התורה לשון תשעה
וארבעים פנים טמא ומ"ט פנים טהור" חכמת אדם
תאיר פניו ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי כל דבר ודבר

שהקב"ה אומ' למשה היה אומ' לו טומאתו וטהרתו
כיון שהגיע לפרשה זו שלאמר אל הכהנ' אמ' לפניו רבון
העולמ' ואם נטמא במה היא טהרתו ולא השיבו
באותה שעה נתכרכמו פניו שלמשה הדא היא ועוז
פניו ישנא" וכיון שהגיע לפרשת שלפרה אדומה אמ'
לו הקב"ה משה אותה תמיה שאמרתי לך בפרש'
אמר אל הכהנים ואמרת לי ואם נטמא במה היא טהרתו
ולא השיבותיך זו היא טהרתו ולקחו לטמא מעפר
שרפת החטאת" אמ' ר' תנחום בר חנילאי מאי דכת'
אמרות יי' אמרות טהורות אמ' הקב"ה למשה שתי
אמירות אמרתי לך בהן וטהרותיהן למי יתנך יי'
לשבטו שלבני שלוי בן וישב מלך ומטהר כסא
ואיזו זו פרשת המת הה"ד ויאמר יי' אל משה אמר אל הכהנ'
לנפש לא יטמא בעמיו" ויאמר יי' אל משה ואמר
אל הכהנים' מה כת' למעלה מן הענין ואיש
או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני ר' יהושע דסכנין
בשם ר' לוי אומ' ואיש זה שאול ואשה זו בעלת
אוב" בוא וראה מיום שגזר הקב"ה על אוב וידע'
לא מצאנו אדם שדרש אותם אלא שאול בלבד"
שנ' ויאמ' שאול אל עבדיו בקשו לי אשה בעלת אוב"
למה היה שאול דומה באותה שעה למלך שנכנס
למדינה וגזר ואמ' כל תרנגולין שיש כאן ישחטו
פעם אחת יצא בלילה ולא שמע קול תרנגול אמ'
אמ' איכן תרנגול שיקרא אמרו לו והלא אתה גזרת
שישחטו" ר' שמעון בן לקיש אומ' למה שאול
דומה באותה שעה למלך שנכנס למדינה וגזר
ואמ' כל המיניקות שיש כאן יסתמו לימים ביקש
המלך להניק את בנו אמ' לעבדיו הביאו לי מים
אמרו לו הלא אתה גזרת על המיניקות שיסתמו
כך שאול בשעה שמלך הכרית את האבות ואת הידעו'
שנ' ושאול הכרית את האבות ואת הידעונים מן הארץ
כשהיה צריך לו אמ' לעבדיו בקשו לי אשה בעלת אוב"
ויתחפש שאול מהוא ויתחפש מלמד שירד
חפשי מן המלכות" וילבש בגדים אחרים פשט
בגדי מלכות ולבש בגדי הדיוט" וילך הוא ושני

אנשים

אנשים עמו אלו אבנר ועמשא למדה תו' דרך
ארץ שלא יצא אדם לדרך לבדו שכל מי שהוא
יוצא לדרך לבדו סוף שהוא נעשה עבד לעבדים
אמ' ר' איבו שני בני אדם נהגו דרך ארץ אברהם
ושאול אברהם ויקח את שני נעריו אתו שאול וילך
הוא ושני אנשים עמו ויבא אל האשה לילה וכי
לילה היה אלא מלמד שהיתה אותה שעה אפילה
כלילה עליהן וישבע לה שאול ביי' לאמר חי יי' אם
יקרך עון בדבר הזה אמ' ר' שמעון בן לקיש למה
היה שאול דומה באותה שעה לאשה שהיא ישינה
אצל אוהבה ונשבעת בחיי בעלה כך שאול שוא'
באוב וידעוני והוא אומ' חי יי' ותאמ' האשה את מי
אעלה לך אמ' ר' יצחק בר חייא אמרה לו ממי אעלה
לך ממי שאמרו מי כמוכה באלים יי' או ממי שאמ'
מי יי' אשר אשמע בקולו אמ' לה את שמואל העלי לי
לבן שלכל נביאים אמרת מה דאמרת ועבדת מה
דעבדת סליק וקיים ית מימריה ארחיקית שנ' ותרא
האשה את שמואל ותזעק בקול גדול מיכן ידעה
שהוא שאול שלא עלה כשם שהוא עולה להדיוט הוא
עולה למלך להדיוט הוא עולה וכמו למטה אבל
למלך הוא עולה וכמו למעלה ותאמ' האשה אל
שאול אלהים ראיתי עולים מן הארץ כיון דשמע אלהי'
אדחיל ויש אומ' הלכה צדיקים עלו עמו ויאמר לה
ומה תארו וכי לא היה מכיר אלא כך אמרו שלשה
דברים נאמרו בזה שמעלה את המת זה שצריך
לו שומע קולו ואינו רואהו וזה שמעלה אותו רואהו
ואינו שומע קולו וזה שאינו צריך לו לא רואהו ולא
שומע את קולו כך האשה שהעלת את שמואל
ראתה אותו ולא שמעה את קולו שאול שהיה צריך
לו שמע קולו ולא ראהו אבנר ועמשא שלא היו
צריכין לו לא ראוהו ולא שמעו את קולו ותאמ'
איש זקן והוא עוטה מעיל אמ' לו כלא הדר לך
עלשם ומעיל קטן תעשה לו אמו ויאמר שמואל
אל שאול למה הרגזתני להעלות אותי אמ' לו לא
היה לך להרגיז בוראך אלא בי ולהרגיז אלא שעשית

אותי ע"ז לא למדת כשם שנפרעין מן העובר כך
נפרעין מן הנעבד ולא עוד אלא שהייתי סבור שהוא
יום הדין ונתיראתי והלא דברים קל וחומר ומה שמואל
שכתוב בו וידע כל ישראל מדן ועד באר שבע כי
נאמן שמואל לנביא ליי' נתירא מיום הדין שאר בני
אדם על אחת כמה וכמה ויאמר שאול צר לי
מאד ולמה לא אמ' לו גם באורים ותומים אמ' ר'
יצחק בר' חייא אלו אמ' לו באורי' ותומ' היה אומ' לו
אתה שהרגת נוב עיר הכהנים ויאמ' שמואל ולמה
הל' ויקרע את הממלכה מעליך ויתנה לרעך לדוד
אמ' ליה שאול כד הוית גבאי הוית אומ' לי לרעך
הטוב ועכשו אתה אומ' לרעך לדוד אמ' ליה כד
הוינא יתיב גבך הוינא בעלמא דשקרא דייל ואוינא
דחיל מנך וכאן דאנא בעלמא דקשטא לית אנא יכיל
לך מדעם ולא חנם עשה לך הקב"ה כך אלא כאשר לא
שמעת בקול יי' ולא עשית חרון אפו בעמלק שנא'
מנאי קשוט ויתן יי' את ישר' עמך ביד פלשתים ומחר
אתה ובניך עמי אמ' ליה ולית לי למערק אמ' ליה
אם את צדיק את משתזב ולית לי למעבד קרב
אמ' ליה אם את עביד קרב את נצח אלא אם צריאתי
עליך הדי למחר אתה ובניך עמי אמ' ר' יוחנן עמי
במחיצתי אזל גבי בנוהי אמ' ליה מה אמ' לך שמואל
אמ' להון אם את עביד סדרי קרבא את נצח וכן אזיל
לגבי עמש' ואבנר אם אתן עבדין קרב נצחין באותה
שעה קרא הקב"ה למלאכי השרת אמ' להן ראו בריה
שבראתי בעולמי כמה הוא מעולה ומשובח אמרו
לפניו רבון שלעולם אתה הוא שבראת הכל הנאה
אמ' להן כנוהג שבעולם אדם שיש לו בנים והזמינן
לבית המשתה אומ' לו רבונינו מתקן בניך עמך יוא
מתירא עליהן מעין רעה ואינו נוטלן עמו אלא הולך
לבדו וזה שהוא יודע שהן נהרגין קיבל עליו מדת
הדין ואמ' לבניו בואו עמי שאנן נוטלין ולא חס
עליהן הלא צדיק גמול הוא באותה שעה התחילו
מלאכי השרת צועקין ני על פה הנחה הזה די על
כל המשובח הזה מי גרם לשאול כל היראות הללו

חמש חטאות שעשה ואין הן חמש על אבא וחלב נובשל הכהנים ולא שא באחרים ותנו' ושא באחב
וידעונו ועגה שמוע" וכן הוא אומ' נושא כר"ש
שלך חלבך ומותני כי אחזני השבץ מהוא השבץ
עון לובשי תשבץ או כבני כב שהרגתים "ר' יהושע
דסכנין בשם ר' לוי אומ' בשעה שעלה משה אהר
סיני הראה לו הקב"ה דורות הנחידות לבוא דור דור
ופרנסי דור דור ושופטיו דור דור ונביאיו דור דור
וכהניו דור דור ומלכיו והראהו שאול מלך ישראל
נופל בחרב אמ' לפניו רבונו שלעולם להוא שבחר
שלבנך מלך ראשון שהוא עומד עליך תחלה נופל
בחרב אמ' כן ולי אתה אומ' זו אימה לכהנים שקטרוג
עליה הרה היא ויאמר יי' אל משה אמר אל הכהנים"
ויאמר יי' אל משה אמר אל הכהנ' ואמ' אל'" ר'
יוחנן בשם ר' שמעון בן יוחאי כל מקום שנ' שתי
אמירות צריכין להדרש "ויאמר אל האיש לבוש
הבדים ויאמ' בוא אל בינות לגלגל מלמד שאין
אומ' למלאך זה המלאך אומ' לכרוב והכתוב בגל'
על' הקב"ה ליטול שתי בחלים ממך ואיני יכול
להכנס במחיצתך עשה עמי אתה צדקה ותן לי
שתי גחלים מה כתב שם וישא ויתן מלמד שאין
בידו ונתנן לו" הדבותיו ויאמר המלך אחשורש
ויאמר לאסתר המלכה מהוא ויאמר ויאמ' שנ'
בעל' אמ' לו שעד עד שלא הלביש בה שניא יהורית
היה מדבר עמה מפיו משהלביש בה שהיא יהורית
היה מדבר עמה על ידי תרגמן והדין ויאמ' יי' אל
משה אמר אל הכהנים ואמרת אליהם מהוא אמר
ואמרת באמירה ראשונה אמ' לו לנפש לא יטמא
בעמיו' באמירה שניה אמ' לו אם בא לידך מת
מיצוה הזקק לו" אמר אל הכהנ' בני אה' "בני אהרן
אינן מיטמאין למת מיטמאות הן בנות אהרן
למתים" ומפני מה הותרה טומאה לנשים שהן
גרמו מיתה לעולם לפיכך יהיו מיטמאות למתים"
. בני אהרן יכול חללים תל' הכהנים יצאו חללים
ומנין לרבות בעלי מומין תל' בני אהרן" לא בני
אהרן לרבות את הקטנים" ואמרת אליהם להזהיר
גדולים על ידי קטנים" לנפש לא יטמא אין נ'
אלא המת מנין לרבות את הדם תל' לנפש ואומ' כי
הדם הוא הנפש' מנין לרבות כל הטמאות הפורשות
מן המת תל' ואמרת אליהם לרבות כל הטמאות
הפורשות מן המת" לא יטמא בעמיו בזמן שעמיו
שם אינו מיטמא מיטמא הוא על מת מצוה"
ואיזה הוא מת מצוה זה אחר מישל שהיה מושלך
בדרך ואין לו קוברין והוא שיהיה הכהן לבדו
ואין עמו אחר ואפלו קרא שם בדרך אין לו עונה
נשיא שמת הכל מיטמאין לו ואפלו כהנים
עשאוהו כמת מצוה לכל מפני שהכל חייבין בכבודו
וכן הכל אוננים עליו" כי אם לשארו אין שארו
אלא אשתו שנ' שאר אביך היא הקרוב לא הרחוקה
אין לא הברושה" לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו
יאמ' לאמו מה תל' לאביו שאו נאמ' לאמו ולא
נאמ' לאביו היתי אומ' מה אמו שהיא מתחללת הרי
הוא מתטמא לה אביו שאינו מתחלל אינו דין
שיטמא לו וכן הייתי אומ' מה אמו בודע אף
אביו בודע אביו חזקה מנין תל' ולאביו או נאמ'
לאביו ולא נאמ' לאמו הייתי אומ' מה אביו שהוא
חזקה הלי הוא מתטמא לו אמו שהיא ודאי
אינו דין שיטמא לה או כן הייתי אומ' מה אביו
שאינו מתחלל אף אמו שאינה מתחללת אמו
שנתחללה מנין תל' לאמו" יאמר לבנו ולבתו
ומה תל' לאמו ולאביו מה בנו ובתו שאינן חייב
בכבודן הלי הוא מיטמא להן אמו ואביו שהוא
חייב בכבודן אינו דין שיטמא להן" או כן הייתי
אומ' לבנו ולבתו יכול לבנו ולבתו הנפלים תל'
לאמו ולאביו מה אמו ואביו בני קיימה אף בנו
ובתו בני קיימה יצאו בנו ובתו הנפלים שאינן
בני קיימה מה תל' לבנו ומה תל' לבתו לפי שיש
בבן מה שאין בבת ובבת מה שאין בבן בבן
אביו חייב בו מצוות למולו ולפדותו וללמדו
תורה וללמדו אומנות ולהשיאו אשה מה שאין

מן בבת" בבת אביה לפי במציאתה ובמעשה
ידיה ובהפר נדריה מה שאין כן בבן הא לפי שיש
בבן מה שאין בבת ובבת מה שאין בבן צריך לומ'
לומ' לבנו וצריך לומ' לבתו" יאמ' לאחיו ולאחותו
מה ת"ל לבנו ולבתו מה אחיו ואחותו שאינו חייב
בהן מצוות הרי הוא מיטמא בנו ובתו שהוא חייב
בהן במצוות אינו דין שיטמא בהם לו כן הייתי אומ'
לאחיו ולאחותו יכול לאחיו ולאחותו מאמו ת"ל לבנו
ולבתו מה בנו ובתו שהוא יורשן אף אחיו ואחותו
שהוא יורשן יצאו אחיו ואחותו מאמו שאינו
יורשן" יאמר לאחיו מה ת"ל ולאחותו שאלו כן הי' אומ'
לאחיו ולא אמר לאחותו הייתי אומ' מה אחיו בין
קטן בין גדול אף אחותו בין קטנה בין גדולה ת"ל
ולאחותו הבתולה הקטנה לא הגדולה" או אלו נאמ'
לאחותו ולא נאמ' לאחיו הייתי אומ' מה אחותו
הקטנה לא הגדולה אף אחיו הקטן לא הגדול ת"ל
ולאחיו בין קטן בין גדול" ד"א ולאחותו מה ת"ל
הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו
ושמע שמת לו מת יכול יטמא ת"ל לא יטמא"
יכול כשם שאין מיטמא לאחותו כך אין מיטמא
למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא שאינו מיטמ'
אבל מיטמא הוא למת מצוה" ולאחותו הבתולה
פרט לארוסה ולמפותה" יכול שאם מוציא מוכת עץ
ת"ל אשר לא היתה לאיש שביאתה בידי איש לא
לא שביאתה בדבר אחר" הקרובה להיות את
שנתגרשה מן האירוסין" לה יטמא מצוה" לה
יטמא על הודאי הוא מיטמא אינו מיטמא על
הספק" לה יטמא אינו מיטמא לאחרים עמה"
שלא יאמ' הואיל ונטמאתי של אבא אלקט
עצמות סבי עמו' לפיכך כהן שמת לו מת צריך
להזהר ולקבור בסוף בית הקברות כדי שלא יטמא
בקברות אחרים" לה יטמא אינו מיטמא על
איבריה שאין אדם מיטמא על אבר מן החי מאביו
ולא על עצם כשעורה מאביו" מעשה ביוסף בן
פנחס שעלתה נומי על רגלו ובקש הרופא

לחתכה אמר לו כשתניח בה כחוט השערה
הודיעני חתכה והניחה בה כשערה והודיעו קרא
לנחמיה בנו אמ' לו נחמיה בני עד כאן הייתי
חייב להיטפל בו מכאן ואילך צא לך שאין אדם
מיטמ' על אבר מן החי מאביו וכשבא דבר
אצל חכמ' על זה אמרו עליו יש צדיק אובד
בצדקו הצדיק אובד בצדקו עמו" לא יטמא על
השלם הוא מיטמא לא על החסר מכאן אמרו
נקטע לאשון שלאביו אינו מיטמא לו שכבר
חסר" לא יטמ' הטומאה והאבל כאחד כל שמתטמא
לו חייב להתאבל עליו וכל שאינו מתטמא לו
אינו מתאבל עליו חוץ מאחיו ואחותו מאמו
שאע"פ שאינו מתטמא להן מתאבל הוא עליהן
מדברי סופרים" וכן אחותו הנשואה אע"פ שאינו
שאינו מתטמא לה מתאבל עליה תו' אם
היתה אחותו מאביו" ועד מתי הוא מצווה
להיטמא לקרובין עד שיסתם הגולל אבל לאחר
שנסתם הגולל הרי הוא כשאר כל המתים שאם
נטמא בהן לוקה" לא יטמא בעל בעמיו אפלו
כהן ואפלו מלך ואפלו נביא לא יטמא להן"
ד"א לא יטמא בעל מה ת"ל לפי שנאמ' לאמו
ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו מיטמא הוא
להן בין כשרי' בין פסולין" יכול אף לאשתו
מיטמא בין כשרה בין פסולה ת"ל לא יטמא בעל
בעמיו יש בעל מיטמא ויש בעל שאינו מיטמ'
הא כיצד מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו
מטמא לאשתו פסולה" בעמיו בזמן שעושין
מעשה עמיו לא בזמן שפירשו מדרכי צבור
אבל אם פירשו מדרכי צבור אין מתאבלין עליהן
כל עיקר ואין צריך לומ' שאין מיטמאין להן"
להחלו טהר במקרב זה הרי הוא חולין יכול
יהוא חולין לעולם ת"ל בעמיו להחלו בזמן שהוא
עמו הרי הוא חולין פירש הרי הוא בקדושתו"
מכאן א' מקוריה נובעמות כל היום כולו
או שהיה עומד בבית הקברות כל היום כולו

אינו חייב אלא אחת. שהרי הוא מחולל ונזיר
פירש וחזר ונטמא אם התרו בו לוקה על כל
אחת ואחת. לא יקרחה. יכול על חמש קריחות
לא יהוא חייב אלא אחת. תל' קרחה. לחייב על
כל קרחה וקרחה. בראשם מה תל' לפי שנ'
לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם יכול
אין לי חייבין אלא על בין העינים בלבד ומנין
לרבות את כל הראש. יכול הכהנים שריבה
בהן הכת' מצות יתירות לא יהו חייבין אלא אחת
ולא יהו חייבין אלא על בין העינים בלבד תל'
קרחה קרחה לגזירה שוה. מה קרחה האמורה
בכהנים חייבין על כל קרחה וקרחה ועל כל הראש
כבין העינים אף קרחה האמורה בישר' חייבין
אלא על המת אף קרחה האמורה בכהנים לא יהו
חייבין אלא על המת וכמה שיעור קרחה חין פחות
מכתמים בין ביד בין בסם. ובבשר לא ישרטו
שרטת. יכול על חמש שריטות לא יהו חייבין
אלא אחת. תל' שרטת לרבות על כל שרטה ושרטה.
יכול הכהנים שריבה בהן הכת' מצות יתירות
חייבין על כל שרטה ושרטה אבל ישר' שלא
ריבה בהן הכת' מצות יתירות לא יהו חייבין אלא
אחת. תל' שרטה שרטה לגז' שוה. מה שרטה
אמורה בכהנים חייבין על כל שרטה ושרטה
אף שרטה האמורה בישר' אינן חייבין אלא על
המת אף שרטה האמורה בכהנים לא יהו חייבין
אלא על המת. קדשים יהיו לאלהיהם על כרחן.
ולא יחללו שם אלהיהם זו אזהרה לטבול יום
ששימש דתניא ר' סימאי אומ' רמז לטבול יום
שאם עבד חילל ומנין. תל' קדשים יהיו לאלהי' ולא
יחללו שם אלהיהם. אם אינו ענין לטמא דנפקא
לה מויזהרו תנהו ענין לטבול יום ויליף חילול חילול
מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה. כי
את אשי יי' להביר מה בלם. הם מקריבים לא
הלוים. והיו קדש לרבות בעלי מומין. אשה זונה
ר' יהודה אומ' זונה זו איילונית וחכמ' אומ' אין זונה

חייבין על
כל קר' וקר'
ועל כל הראש
כבין העינים
מה קרחה אמו'
בישר' אינן

אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות
לאדם שהיא אסורה לו להנשא לו איסור השוה
בכל או שנבעלה לחלל הא למדת שאין הוייתה
זונה תלוי בבעילה של איסור שהרי הבא על
הנדה ועל הקדשה והנבעלת לבהמה כבעלה
בעילה של איסור ולא נעשית זונה ומי שנבעלה
לחלל ונבעלה בבעילה שלהתר ונעשית זונה
ואין הדבר תלוי אלא בפגימה ומפי השמועה למדו
שאינה פגומה אלא מאדם האסור לה או מחלל.
וחללה איזו היא חללה זו שנולדה מאיסורי
כהונה וכן נשים האסורות לכהונה שנבעלו
לכהן נתחללו. גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה
מנין ודין הוא מה אם גרושה שהיא מותרת
לחזור למגרש פסולה מן הכהונה חלוצה שהיא
אסורה לחזור לחולץ אינו דין שתהא פסולה מן
הכהונה צרה תוכיח שהיא אסורה לחזור לחולץ
ומותרת לכהונה הפרש. גרושה נעשה בה מעשה
וחלוצה נעשה בה מעשה אל תוכיח צרה שלא
נעשה בה מעשה אם נפשך לומ' ואשה לרבות
את החלוצה. יכול אף צרה תהא פסולה מן הכהונה
תל' ואשה גרושה מאשה שגירושיה בידי איש
לא שגירושיה בידי אשה. ואשה גרושה
מאישה את זו דרש ר' אלעזר בן מתיה הרי שיצא
בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך
ונתקדשה ואחר כך בא בעלה ומנין שהיא מותרת
לחזור לראשון שאפ' שנתן לה האחרון גט לא
פסלה מן הכהונה תל' ואשה גרושה מאיש ולא
מאיש אחר שאינו אישה אמ' ר' הונא לר' אלעזר בן
מתיה למדרש בהאיי קרא מרגניתא ודרש בה
חספא מאי מרגניתא ואשה גרושה מאיש אפי'
לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן הכהונה
כגון שכתב לה הרי את מגורשת ממני ואין את
מותרת לכל אדם שאותו שהוא גט בטל שאיסורה
הרי זו אסורה לכהונה וזה הוא ריח הגט שפוסל
בכהונה מדבריהם. לא יקחו לא יקחו מה תל'

שאף האשה מוהלת על ידי האיש" וקדשתו
בכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון
וליטול מנה יפה ראשון ומנין שאם אינו רוצה יכפין
ת"ל וקדשתו על כרחו" כי את לחם אלקיך הוא מקריב
להביא מה גלם" קדוש יהיה לך לרבות בעלי מומין
כי קדוש אני יי' מקדשכם להזהיר בית דין על
כך" ובת איש כהן כי תחל לזנות יכול אפילו חללה
שבת ת"ל לזנות בחלולין שבזנות הכת' מדבר
יכול אפילו פנויה כשהוא אומ' כאן אביה ונאמ' להלן
אביה מה להלן זנות עם זיקת הבעל אף כאן
זנות עם זיקת הבעל" או אינו אומ' אביה אלא
להוציא את כל האדם כשהוא אומ' היא מחללת
הרי כל אדם אמור מה אני מקיים אביה נאמ' כאן
אביה ונאמ' להלן אביה מה להלן זנות עם זיקת
הבעל אף כאן זנות עם זיקת הבעל" או מה
להלן נערה והיא מאורסה אף כאן נערה והיא
מאורסה" נערה והיא נשואה בוגרת והיא
ארוסה בוגרת והיא נשואה ואפלו הזקינה מנ'
ת"ל ובת כהן מכל מקום" והלכתא נערה מאורסה
בת כהן שדינה בסקילה" ובת כהן אין לי אלא ש
שנשאת לכהן נשאת ללוי ולישר' לכותי ולחלל
לנתין ולממזר מנין ת"ל ובת איש כהן אע"פ שאינה
כהנת לפי שבין שלבעלה לפסול לה נפסלה"
באש תשרף היא בשרפה אין בועלה בשרפה" היא
בשרפה אין זוממיה בשרפה" ר"א היה ל' ירמיה
אומ' מה ת"ל את אביה היא מחללת שאם היה נוהג
בו קדש נוהגין בו חול כבוד נוהגין בו בזיון אומרין
ארור שזה ילד ארור שזו גדל ארור שזו ילדה
מחללין א"ל רב אשי כמאן קרינן רשיעא בר
רשיעא אפלו לרשיעא בר צדיקא כמאן כי האי
תנא דתניא מכאן אמרו קשים בנים רעים מאבותיהן
כידעת" באש תשרף וסמיך ליה והכהן הגדול
להגיד כמה גרמו מעשיה שזו זכתה היה יוצא
ממנה כהן גדול כזה" והכהן הגדול מאחיו
שיהא גדול מאחיו בנוי בכוח במושר בחכמה

במראה אין לי מנין שיגדלוהו אחיו ת"ל הגדול
מאחיו שיגדלוהו אחיו" אמה שלו על פנחס
איש חכתא שעלה גורלו להיות כהן גדול והלכו
אחיו גזברין ואמרכלין ומצאוהו חוצב ומלאו
עליו את המחצב דינרי זהב" אמר חנינה בן גמליאל
וכי סתת היה והלא אתכינו היה אלא והלא לא מצאוהו
אלא חורש כענין שנ' שנים עשר צמדים לפניו"
אשר יוצק על ראשו שמן המשחה מה ת"ל לפי שנ'
שבעת ימים ילבשם הכהן שיכול אין לי אלא שנמשח
שבעה ונתרבה שבעה נמשח שבעה ונתרבה
יום אחד אפלו שעה אחת מנין ת"ל אשר יוצק
על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש את
הבגד' אפלו שעה אחת" ומלא אחר כהן המשוח
בשמן המשחה ואחר המרובה בבגדים הרי זה
כהן גדול ואין בין כהן משוח לכהן מרובה בבגדים
אלא פר הבא על כל המצוות בלבד" את ראשו
לא יפרע אלו אומ' ראש לא יפרע ובגד לא יפרם
הייתי אומ' יפרע ולא יפרם שלשוטה ת"ל
ראשו ובגדיו" ר' מאיר אומ' ראשו לא יפרע ובגד'
לא יפרם על מתו כדרך שבני אדם פורעין ופורמין
על מתיהן" לא יפרם כדרך הפורמין הא כיצד
כהן גדול פורם מלמטן וההדיוט מלמעלן" יכול
יסל ולא יפל מה ת"ל והלא כבר נאמ' ראשיכם אל תפרעו
ובגדיכם לא תפרמו אלא שכהן הדיוט בין בשעת
עבודה הוא שאסור בפריעה ובפרימה ושלא בשעת
עבודה מותר וכהן גדול בין בשעת עבודה בין
שלא בשעת עבודה אסור" מכאן אמרו כהן
גדול מסתפר מערב שבת לערב שבת מאי טעמא
אמ' רב שמואל בר יצחק מפני שמשמרות
מתחדשות" ואיבו מיב לא כגון השחתת תנא
פסום יכסמו את ראשיהם מאי פסוק בא ונתנו
מאי תספורת יהודית אמ' רבא כאשו שלזה
בין עיקרו שלזה" שזו אתך אינו היא שלכהן תספורת
אמ' להו עאו וראו תספורת שלבן אלעשה דתניא
ר' חוני לא נהנה מגל בן אלעשה את מעותיו אלא

כדי להלחות בהן תפסוות שלכהן גדול" ועל
כל נפשת מת אמ' ל' שניבה מנין לרביעית דם
הבאה משני מתים שמטמאה באהל שנ' ועל כל
נפשת מת לא יבא עשאן הכת' כשתי נפשות ש"ישר
אחר" ולבנו כנפשת כת' לא יבא ולא יטמא חי"ב
בלא יבא וחייב בלא יטמא אין לי אלא כהן גדול
מנין לכהן הדיוט שהוא חייב בלא יבא וחייב בלא
יטמא ת"ל לא יטמא לא יטמא לגז' שוה מה לא
יטמא אמור בכהן הדיוט חייב בלא יטמא וחי"ב
בלא יבא והוא שתהיה טומאה וביאה בחיי כאחת
כגון שנכנס לאהל קודם שימות ומת והוא שם
שהרי טומ' וביאה באין כאחת או שנכנס לאהל
המת בשדה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע גג
המגדל נכטמא" לאביו ולאמו לא יטמא"
מתטמא הוא למת מצוה" ומן המקדש לא יצא
זו אזהרה לכהן גדול שלא יניח עבודתו ויצא
מבית המקדש ויצטער אלא בשעת עבודה
בלבד כמו שנ' בכהן הדיוט ומפתח אהל מועד
לא תצאו אם כן מכ"פ מה נשמת אזהרה זו בכה'
גדול שכהן הדיוט שהיה עובד במקדש ושמע
שמת לו מת אע"פ שאינו יוצא אינו עובד מפני
שהוא אונן ואם עבד חילל אבל כהן גדול עובד
כשהוא אונן ועבודתו כשרה שנ' ומן המקדש
לא יצא ולא יחלל הא כהן הדיוט שעבד אונן
עבודתו פסולה" ומנא לן דאונן עבודתו פסו'
דכת' ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אחר
שלא יצא חילל" ל"א ומן המקדש לא יצא
אין כהן גדול יצא מן המקדש אחר מטת כל עקר"
מכאן אמרו כהן גדול נוהג כבוד גדול בעצמו
ית' מראי ולא יקל ראשו עם שאר העם ולא
יראו אותו עדום ולא בבית הכסא ולא במרחץ
ולא כשהוא מסתפר שנ' הגדול מאחיו מגדל
שמגדלין בו בגדולה יתירה ולא יכנס לבית המשתה
ולא לסעודות שרבים אוכלין שמא יצטער אבל
הולך הוא אם לעד לבית האבל וכשהוא הולך

אינו הולך בערבוביא עם שאר העם אלא הכהנים
מסבבין אותו וחולקין לו כבוד והסגן ממינו
בינו לבין העם והסגן ומשוח שעבר מימינו וראש
בית אב והאבלים וכל העם משמאלו ואומ' לאבלים
תנוחמו ואין מכבדין אותו כפי צרכו" מת לו מת
אינו יוצא אחריו ואינו יוצא מפתח ביתו או מן
המקום וכל העם באין לנחמו בביתו והוא עומד
בשורה וסגן מימינו וראש בית אב משמאלו ואבל
משיח שעבר לא קא אבריך מאי טעמא דלמא
חלשא דעתא דכהן גדול דסבר קא חארי לי'"
ואומ' לו אנו כפרתך והוא אומ' להן תתברכו מן
השמים וכשמברין אותו כל העם מסובין על
הארץ והוא מיסב על הספסל" כי שמן משחת
אלהיו עליו אין לי אלא משוח בשמן המשחה מרובה
בבגדי' מנין ת"ל כי נזר" כי נזר שמן משחת אלהיו
עליו אני יי' לגדל מה גרם" והוא לא המלך והוא
לא הנזיר" והוא לרבות כהן משוח מלחמה" אשה
פרט לקטנה" בבתוליה פרט לבוגרת שכלו בתוליה"
יקח אחת לא שתים ואם נשא שתים אין כונ'
לעבוד ביום הכפורים עד שיגרש אחת מהן שנ'
וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו אחד ולא שתים"
אלמנה מאי אלמנה אמ' רב הונא בגלותא אל'
מנה על שם מנה" אלמנה מן האירוסין מאי
איכא למימר איידי דראוי קאלי לה אלמנה
הא נמי קאלי לה אלמנה" אלמנה דכתיבא באוריי'
מאי איכא למימר דעתידי רבנן למתקני לה מנה"
דכתיב קרא לעתיד לבוא הא כת' ושם הנהר
השלישי חדקל הוא ההולך קדמת אשור ותאני רב
יוסף אשור זו סליק מאי הואי אלא דעתידא הכי
כמו דעתידא" אלמנה וגרושה יאמ' אלמנה מה
ת"ל גרושה שאלו נאמ' אלמנה ולא נאמ' גרושה
הייתי אומ' אלמנה שהיא מותרת לכהן הדיוט
אסורה לכהן גדול גרושה שהיא אסורה לכהן הדיוט
אינו שתהא אסורה לכהן גדול" אוכן הייתי
אומ' אלמנה שהיא מותרת לכהן הדיוט זדנן

ממנה

ממנה חולין גרושה שהיא אסורה לכהן הדיוט
יהא זרעו ממנה ממזר ת"ל גרושה לא יחלל
או אינו אמ' גרושה ולא נאמ' אלמנה הייתי אומ'
גרושה שהיא אסורה לכהן הדיוט זרעו ממנה חולין
אלמנה שהיא מותרת לכהן הדיוט לא יהא זרעו ממנה
כשר ת"ל אלמנה לא יחלל וגרוש' לא יחלל באת אלמנה
להחמיר עליה וגרושה להקל עליה" וחללה זו שנולדה
מאחר מכל הפסולין" זונה מה ת"ל שיכול אין לי אלא
כהן גדול שעשה זרעו מן הפסולות ממנו חולין
של מנין לכהן הדיוט שנעשה זרעו מן הפסולות
ממנו חולין ת"ל זונה" זונה לגז"ש" מה זונה
האמורה בכהן גדול עשה זרעו מן הפסולות ממנו
חולין אף זונה האמורה בכהן הדיוט נעשה זרעו
מן הפסולות ממנו חולין" גרוש וחללה זונה למה
נשנו בכהן גדול שמ' לך בזמן שהן כסדר הזה חייב
על כל אחת ואחת ואפ' באשה אחת כגון שהיתה
בתחלה אלמנה ונעשית גרוש' ונעשית חלל' ונעשית
זונה" ולמה כסדר הזה דקימא לן אין איסור חל על
איסור אלא אם כן היה איסור מוסיף או איסור כולל
או איסור בת אחת" ובשעה שהן על הסדר הזה
תמצא בכולן איסור מוסיף" ד"א למה נשנו לומ'
לך אע"פ שנאמרו בלאו אחד אינו לאו שבכללות
לא כשם שחלוקה גרוש' מחללה וזונה בכהן הדיוט
של אשה זונה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאיש
לא יקחו ולוקה על כל אחת ואפ' באשה אחת כך
חלוקה בכהן גדול ולוקה על כל אחת ואחת" לא יקח
ולא יחלל בעל לוקח לא בעל אינו לוקה" מה טעם
לא יקח משום לא יחלל מלמד שאחד כהן גדול
ואחד כהן הדיוט אין חייבין על בחש וזונה וחללה
עד שיקח ויבעול ולוקחין או הן הקידושין" את
אלה לא יקח ולא יחלל ואין זרעו מן הנדה חולין
הלא דין הוא ומה או שאינו חייב על ביאתו כרת
זרעו מהן חולין נדה שהוא חייב על ביאתה כרת
אינו דין שיהא זרעו ממנה חולין ת"ל את אלה
לא יקח ולא יחלל ואין זרעו מן הנדה חולין" כי

אם בתולה מלמד שהוא מצווה על הבתולה ואם
נשא בעולה זרעו ממנה חולים" היינו דתנן
אמסת אביו ומפותת אביו לא ישא ואם נשא
ר' אלעזר בן יעקב אומ' הולד חלל דכת' אלמנ' וגרוש
וחללה זונה את אלה לא יקח ולאו הבא מכלל עשה
עשה הוא" ולא יחלל זרעו בעמיו" אכולה ר'
דקא סבר יש חלל מחייבי עשה וחכמ' אומרי'
הולד כשר" אלמה הפסיק הענין וקא סברי אין חלל
מחייבי עשה ור' אלעזר בן יעקב סבר אלא למינסבי'
נדה כמאן אזלא האי מתני' אלא מחללה אתה עושה
חלל ואין אתה עושה חלל מנדה" כמאן כר' אלעזר
בן יעקב אמ' רב כהנא אמ' רב הלכה כר' אלעזר בן
יעקב" מעמיו להביא בת גיורת עמונית שהיא
כשרה לכהונה תאני ר' זכאי קמיה דר' יוחנן כי אם
בתולה מעמיו להביא גיורת מכנה שכשרה
לכהונה" אמ' ליה אם שונה עמיו מעמיו להביא
בתולה הבאה משני עממים ואת אמרת מכנה
ותוב לא" ומאי שני עממים עמוני שנשא
עמונית ואיבעי' מאי שני עממים או זכרים אסורים
ונקיבות מותרות היינו גיורת מכנה אלא בעמוני
שנשא בת ישראל ואיכא דאמרי אמ' ליה אבא
שונה עמיו מעמיו להביא בתולה הבאה משני
עממים ומעם שיש בו שני עממים ואת אמרת
גיורת מכנה ותוב לא" יקח אשה מה ת"ל מנין
אתה אומ' אירס את האלמנה ונתמנה להיות
כהן גדול יכנוס ת"ל יקח אשה מעשה ביהושע
בן גמלא שקדש את מרתא בת ביתוס ומנהו
המלך להיות כהן גדול וכנסה" יכול אפי' עשה
מאמר ביבמתו יכנוס ת"ל יקח אשה ולא יבמה
ולא יחלל זרעו אין לי אלא זרע שהוא מתחלל
היא עצמה מנין ודין הוא מה אם הזרע שלא
עבר עבירה הרי הוא מתחלל היא שעברה
עבירה אינו דין שתתחלל הוא עצמו יוכיח
שעבר עבירה ואינו מתחלל לא אם אמרת
באיש שאינו מתחלל בכל מקום הואיל והיא

מתחללת בכל מקום דין הוא שתתחלל ואם
במשך לומ׳ לא יחלל ולא יחלל אף מי שהיה
כשר ונתחלל" ולא יחלל זרעו בעמיו צ׳ אזהרה
לכהן גדול שלא יבעול אלמנה אפילו בלא קידושין
ואם בעל בלא קידושין לוקה" ולא יחלל זרעו אלא׳
לאלמנה והלי חילל ואם קידש ובעל לוקה שתים
דאמרינן כהן גדול באלמנה לוקה שתים לוקה משום
לא יקח ולוקה משום לא יחלל" בעמיו לרבי׳ א׳
את בת חלל זכר שתהא פסולה מן הכהונה"
כי אני ה׳ מקדשו להזהיר מה גרם" וידבר ה׳
דבר אל אהרן ואמ׳ איש מזרעך לדורותם מכאן אמ׳ ר׳
אלעזר בר׳ יוסי קטן פסול לעבודה אף תמים
מאימתי עבודתו כשרה משיביא שתי שערות
אבל אין אחיו הכהנים מקבלין אותו לעבודה
עד שיהיה בן עשרים שנה" אשר יהיה בו מום
אין לי אלא שהיה בו מום אחר הדבור כשיבוא
ובכנענים היה בו מום לפני הדיבור מנין ת״ל אש׳
יהיה בו מום" אין לי אלא שנולד תמים ונעשה
בעל מום נולד בעל מום ממעי אמו מנין ת״ל
אש׳ יהיה בו מום" לא יקרב זו אזהרה שלא יקרב
יכול אזהרה לבעל מום לעבודה" להקריב לחם
אלהיו אין לי אלא תמידין שהן קרויין לחם שנ׳ קרבני
לחמי לאשי" שאר קרבנות הציבור מנין ת״ל
ישוב לחם" מנין לרבות את הדם ת״ל להקריב ונאמ׳
להלן ויקריבו בני אהרן את הדם אין לי אלא מנין אימורי
חטאת אימורי אשם אימורי קדשים קלים
אימורי קדשי קדשים ת״ל להקריב" מנין הקומץ
והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן
משיח ומנחת נסכים ת״ל לא יגש להקריב"
מנין היציקות והבלילות והתנופות וההגשות והמליחות
והמליקות והקבלות ת״ל לא יגש להקריב יכול יהו
חייבין עליהם ת״ל לחם מה לחם מיוחד שהוא
משום עבודה יצאו אלו שאינן משום עבודה"
במיצוי אמ׳ שאינו חייב אלא על ארבע עבודות
עוד עבודה תמה שאין אחריה עבודה ואלו הן

הזליקה וההקטרה וניסוך המים בחג וניסוך היין
תמיד" כל אשר בו מום מה ת״ל לפי שנאמ׳ זרע
אהרן אין לי אלא זרעו של אהרן אהרן עצמו מנין
ת״ל כי כל איש אשר בו מום אין לי אלא בעל
מום קבוע בעל מום עובר מנין ת״ל כל איש
אשר בו מום לא יקרב זו אזהרה לבעל מום
עובר" עור בין סומא בשתי עיניו בין סומא
אפילו בעינו אחת תבלול הקבוע והמומין שבעיניים
מנ׳ ת״ל איש עור" פסח בין חגר בשתי רגליו
בין חגר ברגל אחת רגלו חלולה ועקומה דומה
למגל מנין ת״ל או פסח" חרום שחוטמו שוקע
שחוטמו בלום שחוטמו סולד חוטמו סולד
נוטף מנין ת״ל או פסח חרום" אבא יוסי החרש
אומ׳ החרום איזה הוא החרום הכוחל שתי עיניו
כאחת אמרו לו הפלגתה אנוס׳ שאינו יכול
לכחול שתי עיניו כאחת" או שרוע כל שנשמטה
ירכו פיקה יוצאה מגורלו עניבו יוצא לאחוריו
פרסתו לחבה כשלאוה מנין ת״ל או שרוע"
שבר רגל אין לי אלא שנשברה רגלו הנקשן ועקום
והקלבן מנין ת״ל או איש" שבר יד אין לי אלא
שנשברה ידו אצבעותיו מורכבות זו על זו אין
קולטות עד הפרק כשר" ולמטה מן ספול
אתבה כשר מנין ת״ל או שבר יד" לא שבר
רגל או שבר יד מה אלו בגלוי אף כל שבגלוי
פרט למומין שבתוך הגוף כגון שניטלה כוליתו
או טחולו או ניקבו מעיו או שנעשה טרף" גבן
שיש לו שלשה גבינין אין לו גבינין אין לו אלא
גבין אחד זה הוא הגבן האמור בתו׳ ר׳ דוסא אומ׳
כל שגביניו שופכין" ר׳ חנניה בן אנטיגנוס אומ׳
כל שיש לו שני גבין ושתי שדרות" דק זה
הדוק והוא שיש לו נקודה שחורה שוקעת בתוך
בשחור אף זה נקרא דק" חלזון נחש
עינב מנין ת״ל או דק תבלול לובן הנכנס
בשחור והשחור בלבן דברי ר׳ מאיר ר׳ יוסי
אומ׳ אין מומין בלובן איזה הוא תבלול לובן

הפוסק בסילה ונכנס בשחור" אמ' רבא מאיר
טעמא דר' יוסי יצא מחלב עיניו תלבא דעינא
איקלי שוטה לא איקלי" ור' מאיר מאי טעמיה
אמ' רבא מה לשון תבלל דבר המבלבל את העין
בעינו להביא את המומין שבעינים שתי עיניו
למעלה ושתי עיניו למטה עינו אחת למעלה
ועינו אחת למטה ורואה את החדר ואת העלייה
כאחת ספי שמש והאדם ורואה את חבירו
ואומ' לו הוא רואה" גרב זה החלס והוא הגרב
היבש אבל גרב לח מום עובר הוא" ילפת זו
חזזית מצרית ש' אמ' ריש לקיש למה נקרא
שמה ילפת שמלפפת והולכת עד יום מותו"
אבל חזזית שאינה מעלית מום טובל היא" מרוח
אשך אין לו בצים אין לו אלא ביצה אחת זה הוא
מרוח אשך האמור בגז' ר' ישמעאל אומ' כל
שנמרחו אשכיו" קשיא ליה לר' עקיבה אומ' כל
שהרוח באשכיו ר' חנניה בן אנטיגנוס אומ' כל
שמראיו חשכין" אין לו אלא ביצה אחת קשיא
ליה לר' ישמעאל האיי מרוח אשך חסר אשך מיבעי
ליה אלא שנמרחו אשכיו" קשיא ליה לר' עקיבה
האיי מרוח אשך ממרוח אשך הרוח באשך מיבעי
ליה אלא שהמגהבאשכיו" קשיא ליה לר' חנניה
בן אנטיגנוס האיי מרוח אשך הרוח באשך
מיבעי ליה אלא שמראיו חשכין גורעין ומוסיפין
ודורשין מראיו חשכים כגון כושי ר' חנינה בן
אנטיגנוס לא תאני כושי" כל איש אשר בו מום
אין לי אלא אלו בלבד מנין לרבות שאר המומין
ת"ל מום מום ריבה מנין הכושי והגיחור והלווקן
והכיפח והננס והחרש והשוטה והשכור ובעלי
נגעים טהורים ת"ל איש איש ריבה" אשר בו מום
פרט לאותו ואת בנו ולטרפה וליוצא דופן שהן
כשרים באדם ופוסלין בבהמ'" מום בו פרט
לשעבר מומו" מום בו לא יגש להקריב לרבות
מומין מפני מראות העין והן שנשלו מקצת
ריסי עינו ומי שניטלו שניו" מכאן אמ' שלשה

מיני מומין הן יש מומין שהן פוסלין הכהן מלעבוד
והבהמ' מליקרב ויש מומין שפוסלין האדם בלבד
מלעבוד ויש מומין שאינן פוסלין אבל מפני
מראית העין אמרו שכל כהן שיש בו אחד מהן
אינו עובד" כל מי שיש בו מום שפוסל באדם
ובבהמ' ועבר בין בשוגג בין במזיד עבודתו
פסולה ואם היה מזיד לוקה" וכל מי שיש בו
מום מן המומין המיוחדין לאדם ועבד אע"פ
שהוא לוקה לא חלל עבודתו ואם יש בו מום
שמפני מראות העין אינו לוקה ועבודתו כש'"
בית דין הגדול היו יושבין בלשכת הגזית ועיקר
מעשיהן התקן שהיו יושבין ודנין את הכהונה
ובודקין את הכהנים ביוחסין ובמומין מי שנמצא
פסול ביחוסו לובש שחורים ומתעטף שחורים
ויוצא מן העזרה וכל מי שנמצא כשר ושלם
לובש לבנים ונכנס ומשמש עם אחיו הכהנים
ומי שנמצא כשר ביחוס ונמצא בו מום יושב
בלשכת העצים מתלע עצים למערכה והוא
בקודשים עם אנשי בית אב שלו ואוכל שנ'
לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל"
לחם אלהיו מקדשי הקדשים אם נאמ' מקדשי
הקדשי' צרך לומ' מן הקדשים ולמה נאמ' מן
הקדשים שאלו נאמ' מקדשי הקדשים ולא נאמ'
ומן הקדשי' הייתי אומ' מקדשי הקדשים שהתרן
לזר מהן יאכל מקדשי הגבול לא יאכל צרך לומ'
ומן הקדשי' או אלו נאמ' ומן הקדשים ולא נאמ'
מקדשי קדשי' הייתי אומ' מקדשי הגבול יאכל
ומקדשי קדשי' לא יאכל צרך לומ' קודש קדשים
וצרך לומ' מן הקדשים" יאכל אף במחלוקת
הלא דין הוא מה אם טבול יום ומחוסר כפורים
שהן כשרים לעבודות אחר אין אוכלין במחלוקת
בעל מום שאינו כשר לעבודות אחר אינו
דין שלא יאכל במחלוקת ת"ל יאכל אף במחלוקת"
אך אל הפרכת אם נאמ' אל הפרכת צרך
לומ' ואל המזב' ולמה נאמ' ואל המזב' שאלו נאמ'

אל הפרכת ולא כאמ׳ ואל המזב׳ הייתי אומ׳ אל
הפרכת שהיא בפנים יהא פסול ואל המזבח שאין
בפנים לא יהא פסול. צרך לומ׳ ואל המז׳ או אילו נאמ׳
ואל המז׳ ולא נאמ׳ אל הפרכת הייתי אומ׳ אל המזב׳
שהוא כשר לעבודה יהא אסור ואל הפרכת שאינה
כשרה לעבודה לא יהא פסול. צרך לומ׳ אל
הפרכת וצרך לומ׳ ואל המז׳ יכול לא יכנס לעשות
קינים ת״ל אך יכ׳ כך היא מצותם הכהני׳ נכנסין
אם אין כהני׳ נכנסין לויים ואם אין טהורים נכנסין
טמאים ואם אין תמימין נכנסין בעלי מומין
ומנין אם עבר תהא עבודתו פסולה ת״ל
ולא יחלל את מקדשי ואעפ״י שהוא עובר אינו
במיתה אלא באזהרה. וידבר משה אל אהר׳ וא׳
בנו להזהיר את אהרן על ידי הבנים ואת הבנים
על ידי זה אל כל בני ישר׳ להזהיר בית דין
על כך. וידבר דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו
אין נזירה אלא הפרשה וכן הוא אומ׳ וינזר מאחרי
וישב גלוליו על לבו. וא׳ נזורו אחור. מקדשי
בני ישר׳ על קדשי בני ישר׳ חייבין משום פגול
ונותר וטמא אין חייבין על קדשי גוים משום פיגול
ונותר וטמא. קדשי ישר׳ אין לי אלא קדשי ישר׳
קדשי עצמן מנין ת״ל אשר הם מקדישים לי אני
יי׳ לרבות את כולן. ולא יחללו את שם קדשי זו
אזהרה לטמא ששימש ומנין שהוא במיתה
נאמ׳ כאן חילול ונאמ׳ חילול בתרומה מה להלן
מיתה אף כאן מיתה והיאך אפשר לו לעבור
ולא ישהה עד שלא יתחייב כרת על ביאתו למקדש
לא מיתה בלבד כגון שנטמא בעזרה ויצא מן
וביאתו היה צנור ציר והקדח בו אבר על גבי
המזבח וקיצב שריפתו שכל קירוב עבודה כעבודה
ואעפ״י שהעובד טמא במלקות אחיו הכהנים לא
היו מביאין אותו לבית דין אלא מוציאין אותו
לחוץ ופוצעין את מוחו בגזירין. אמר להם אין
העומדין לפני הר סיני. לדורותיכם שינהג הדבר
לדורות. אם נאמ׳ לאבות למה נאמ׳ לבנים ואם

נאמ׳ לבנים למה נאמ׳ לאבות לפי שיש באבות
מה שאין בבנים ובבנים מה שאין באבות.
באבות מה הוא אומ׳ וכל בת ירשת נחלה ממ׳ בני
מצות. בבנים מה שאין באבות. הא לפי שיש
באבות מה שאין ובבנים מה שאין באבות צרך
לומ׳ לאבות וצרך לומ׳ לבנים. איש אין לי אלא
איש אשה מנין ת״ל זרעכם ומנין לרבות את כל
ישר׳ ת״ל כל איש אש׳ יקרב מכל זרעכם אל הקדשי׳
מה ת״ל לפי שנ׳ והנפש אשר תאכל בשר מזבח
השלמים אשר ליי׳ וטמאה עליו ונכרתה. שיכול
אין לו חייבין כרת משום טומ׳ אלא על השלמים
בלבד ומנין לרבות את כל הקדשים ת״ל כל איש
אשר יק׳ מכל זרעכם אל הקדשי׳ אשר יקדישו בני ישר׳
ליי׳. יכול כל שחייבין עליו משום פגול יהו חייבין
עליו משום טמ׳ ומנין לרבות הקומץ והלבונה
והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת
נסכים ת״ל אל הקדשי׳ אשר יקד׳ בני ישר׳ לרבות
את כולן. יכול יהו חייבין עליו מיד ת״ל אש׳ יקרב
אמ׳ ר׳ אלעזר וכי יש נוגע חייב אם כן למה נאמ׳
אשר יקר׳ עד שיכשר ליקרב את שיש לו מתירין
עד שיקרבו מתירין ואת שאין לו מתירין עד שיקדש
בכלי. וטמאתו עליו טומאת הגוף יכול טומאת
הבשר ת״ל וטמאתו עליו לגל׳ שור׳ מה להלן טומ׳
הגוף אף כאן טומ׳ הגוף. ר׳ אומ׳ ואיש וטמאתו
בטומאת הגוף דיבר לא דיבר בטומאת הבשר.
ונכרתה הנפש שומע אני מישר׳ ותלך לעם
אחר ת״ל מלפני אני יי׳ בכל מקום שהיא רשות
שלי ועמה שלי. איש מזרע אהרן אין לי אלא
זרעו של אהרן עצמו מנין ת״ל והוא. והוא
צרוע או זב בקדשים לא יאכל אי זה הוא קדש
שאוכלין אותו כל זרע אהרן זכרים ונשי׳ הוי
אומ׳ זה תרומות. ואסור לאכול תרומה בין טמא
בין טהורה אלא שעל הטהורה חייב מיתה ולפי כך
לוקה ועל הטמאה אינו לוקה. שהרי אינה קדש
עד אשר יטהר אוכלין הן ישל׳ במעשר

טבול יום אהרן ובנין מנין ודין הוא מה אם ישר'
שאינן אוכלין בתרומה מערבי שמש הרי הן
הלויים אוכלין במעשר טבול יום אהר' ובניו שא'
אוכלין בתרומה מערבי שמש אינו דין שיאכלו
במעשר טבול יום יצאו ישר' מן הכלל ואה' ובנו
בכלל וחומ' "עד אש' יטהר יכול עד אשר יבוא
במים ת"ל ובא השמש וטהר מה טהרה אמורה
למטה ביאת שמש אף כאן ביאת שמש" והנגע
בכל טמא נפש אין טמא נפש אלא אהל במגע" או איש
תצא ממנו שכבת זרע זה בעל קרי ומנין לרבות
הנוגע בשכבת זרע ת"ל או איש" אשר יגע
בשרץ אין לי אלא השרץ ומנין לרבות את הנבלה
ת"ל בכל שרץ" טמאתו לרבות זבים וזבות נדות
ויולדות אין לי אלא ימי חומרן ימי קולן מנין ת"ל לכל
טומאתו" אשר יטמא לרבות בועל נדה" בו לרבות
בולע נבלת העוף הטהור" נפש אשר תגע לה
המשיטה" ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו
במים יכול יהא מרחיץ אבר אבר ת"ל ובא השמש
וטהר" מה ביאת השמש כולו אף ביאתו במים כולו
כאחת" ובא השמש וטהר ביאת שמשו מעכבתו
מלאכול בתרומה אין כפרתו מעכבתו מלאכול
בתרומה" במערבא בעי להו מיבעא ובא השמש
וטהר ביאת שמשו מעכבתו" ומאי וטהר טהר
גברא" או דלמא ביאת אורו מעכבתו ומאי וטהר
טהר יומא" תא שמע וחכמי' אומ' משעה שהכהנים
נכנסין לאכול בתרומתן וסימן לדבר צאת הכוכבים"
שמע מינה ביאת אורו מעכבתו ומאי וטהר טהר
יומא" אמ' רבא אמ' רב חסדא הלכה קרא כתיב
כתיב ולא יאכל כי אם רחץ בשרו במים הא לא רחץ
בשרו במים טהר וכת' ובא השמש וטהר וכת'
וכפר עליה הכהן וטהרה וטהרה מיכלל שהיא
טמאה הא כיצד כאן למעשר כאן לתרומה כאן
לקדשים" ואחר יאכל מן הקדשים מדבר שהוא
בקדושתו הוא שיאכל כשיטהר אבל דבר טמא
לא יאכל א"ע שטהר ולא הבא מכלל עשה

עשה הוא כמצא כהן טהור שאכל תרומה טמאה
אינו לוקה מפני שהיא בעשה" מי לאמו מסרבת
את החטא כל שהוא רועה ומקנב את הירק כבר
שהוא רועה יכול תהא הקיבות אסורה ת"ל הוא הרי
היא בקדושתו" נבלה וטרפה לא יאכל יכול תהא
נבלת בהמה מטמאה בגדים בבית הבליעה
ת"ל נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה את שאין
לה טומאה אלא באכילתה יצאת נבלת בהמה שהיא
מטמאה עד שלא יאכלנה" יכול נבלת העוף
תטמא מן הכל ונבלת בהמה מקל וחומר ת"ל בה
בה את מיטמא בבית הבליעה אין את מיטמא
בנבלת בהמה בבית הבליעה" ושמרו את משמרתי
שמרו לי משמרתי" ושמרו את משמרתי להזהיר
בית דין על כך" ולא ישאו חטא יכול בנבלה
הכת' מדבר ת"ל שלו בקדושתו הוא מדבר אין
מדבר בנבלה" ומתו מלמד שהן טמא שאכל
תרומה טהורה חייב מיתה" בו ולא במעשר"
כי יחללוהו פרט לכהן טמא שאכל תרומה טמאה
שכ' ומתו בו כי יחללוהו פרט לזו שהיא מחוללת
ועומדת" וכל זר לא יאכל קודש זר אין לי אלא
ממזר מנין אפלו לוי אפלו ישר' ת"ל וכל זר"
ד"א וכל זר לרבות שהנת אשת הזר" לא יאכל
אין אכילה פחותה מכזית וכשם שאינו לוקה על
תרומה בכזית כך שתייתה בכזית" קודש מה
קדש אמור להלן בקדשי הגבול הכת' מדבר אף
קודש אמור כאן בקדשי הגבול הכת' מדבר"
תושב כהן ושכיר תושב זה קנוי קנין עולם שכיר
זה קנוי קנין שנים" וכשהוא אומ' ושכיר בא
שכיר ולימד על התושב שהוא קנוי קנין עולם"
ר' ישמעאל אומ' נאמר כאן תושב ושכיר
ונאמ' תושב ושכיר בפסח מה תושב ושכיר
האמור בפסח פסלו בו את הערל אף תושב ושכ'
אמור כאן יפסע בו את הערל" וכהן כי יקנה
נפש מנין לכהן שנשא אשה וקנה עבדים
שיאכלו בתרומה ת"ל וכהן כי יקנה יאכל

זמנין לאשתו שקנת עבדים ועבדיה שקנו עבדים
שיאכלו בתרומה ת"ל וכהן כי יקנה נפש קנין אף
קנינו שקנה קנין יאכל' יכול אפלו קנה עבד
עברי יאכל בתרומה ת"ל כספו יצא עבד עברי
שאינו כספו" אוציא עבד עברי שאינו כספו
ולא אוציא שלשותפין ת"ל כספו הוא פרט לחצין
עבד וחציו בן חורין ד"א וכהן כי יקנה ולא שעדין
לא קנה מכאן אמרו בת ישראל המקודשת ליבם
כהן אינה אוכלת" ויליד ביתו ת"ל אם הקונה
קנין כסף אוכל יליד בית לא יאכל או כ דייתי אנא
מה קנין כסף שיש בו כסף אף יליד בית שיש בו
כסף" ומניין אנדרוגינוס שאינה שוה כלום ת"ל ויליד
ביתו מכל מקום ועדיין אנו דן יליד בית בין שיש
בו כסף בין שאין בו כסף אוכל אבל קנין כסף
אם יש בו כסף אוכל אם אין בו כסף לא יאכל"
ת"ל קנין כספו ויליד ביתו מה יליד ביתו אנדרוגינוס שאינו
שוה כלום" ומנין לבן שיאכיל את אמו בתרומ'
ודין הוא אם עשה את הזרע כאב לפסול נעשה
את הזרע כאב להאכיל' דין אם עשה את הזרע
כאב לפסול בעשה את הזרע כאב להאכיל שמדת
אכילה הפיסול מרובה נעשה את הזרע כאב
להאכיל שמדת אכילה מעוטה אמ' שמעון ת"ל
ויליד ביתו יאכילו" הם יאכלו הן האוכלין אין הבהמ'
אוכלת" יכול לא תאכל בכר שנין ת"ל כמשו
בלחמו יצאה המת שאין לו לחם" ובת כהן כי תהיה
לזר אין לי אלא ממזר מנין אפלו ללוי אם לישר'
ת"ל לאיש זר מנין לאלמנה לכהן גדול גרושה
וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל
בת ישראל לממזר ולנתין ת"ל לאיש המאכיל
הלא דין הוא מה אם ישראל שאין ביאתו פוסלת
מן הכהונה ביאתו פוסלתה מן התרומה כהן
גדול שביאתו פוסלתה מן הכהונה אינו דין
שתהא ביאתו פוסלתה מן התרומה" לא אם
אמרת בישר' שאינו מאכיל את אחות תאמ'
בכהן גדול שהוא מאכיל את אחות הואיל

והוא מאכיל את אחות לא תהא ביאתו פוסלתה
מן התרומה ת"ל לאיש לאיש המאכיל" תניא
בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי
ואדומי כותי נתין וחלל וממזר שבאו על הכהנת
ועל הלויה ועל בת ישראל פסלוה" מנא הני מילי
אמ' רב יהודה אמ' רב דאמ' קרא ובת כהן כי
תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה"
אשכחן כהנת לויה ישראלית מנא לן מבת ובת"
אשכחן לתרומה לכהונה מנין קל וחומר מגרושה
ומה גרושה שמותרת בתרומה פסולה לכהונה
זו שנבעלה לפסול לה שאסורה בתרומה אינו
דין שפסולה לכהונה ובן מהדרין מן הדין גלוי
מלתא בעלמא הוא" היא בתרומת הקדשי' לא
תאכל היא אינה אוכלת אוכלת היא אמה פי' ש'
בת ישראל שנשאת לכהן וילדה ממנו בת והלכה
הבת ונשאת לעבד או נשאת לנכרי הייתי אומ'
כשם שאינה אוכלת כך אמה לא תאכל ת"ל היא
בתרומת הקדשים לא תאכל" היא אינה אוכלת
אוכלת היא אמה" בתרומת הקדשי' אם נאמ'
בתרומות למה נאמרו בקדשי' ואם נאמרו בקדשי'
למה נאמרו בתרומות לפי שיש בתרומות
מה שאין בקדשים ובקדשים מה שאין בתרומו'
קדשים הותרו לזר ותרומות לא הותרו לזר קדשי'
חייבין עליהן משום פגול ונותר וטמא ותרומות
אין חייבין עליהן משום פגול ונותר וטמא"
הא לפי שיש בתרומות מה שאין בקדשי' ובקדשי'
מה שאין בתרומות צריך לומ' בתרומות וצריך לומ'
בקדשי' הא למדת שבת כהן שנשאת לישראל או
שנבעלה לפסול לה אסורה לאכול תרומה וחזה
ושוק שנ' בתרומת הקדשי' לא תרומות ולא קדשים"
ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה משום ר'
ישמעאל אמרו מנין לגוי ועבד שבאו על הכהנת
ועל הלויה ועל בת ישראל שפסלוה שנ' ובת כהן
כי תהיה אלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגירושין
בה יצאו גוי ועבד שאין להן אלמנות וגירושין בה"

חשכתן

ואשכחן כהנת לויה ובת ישראל מנין מבת וברת״
יאמ׳ גרושה מה ת״ל אלמנה שאם נאמ׳ גרושה ולא
נאמ׳ אלמנה הייתי אומ׳ גרושה שהיא אסורה לכהן
הדיוט הרי היא חוזרת אלמנה שהיא מותרת לכהן
הדיוט אינו דין שתחזור״ או כן הייתי אומ׳ גרושה
שאין לה זרע תחזור אלמנה בין שיש לה זרע בין
שאין לה זרע תחזור ת״ל אלמנה וזרע אין לה״
אם נאמ׳ אלמנה ולא נאמ׳ גרושה הייתי אומר
גרושה שהיא לכהן אלמנה שאין לה זרע תחזור
גרושה בין שיש לה זרע בין שאין לה זרע לא תחזור
ת״ל אלמנה וזרע גרוש וזרע אין לה בזאת אלמנה
להחזיר עליה הגרוש להקל עליה״ וזרע אין לה
אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין ת״ל וזרע אין לה
אפלו היה זרע זרעה כהן אינה אוכלת׳ כיצד
בת כהן שנשאת לישראל וילדה ממנו בת והלכה
הבת ונשאת לכהן וילדה ממנו בן הלי זה ראוי
להיות כהן גדול עומד ומשמש על גבי המזב׳
מאכיל את אמו ופוסל את אם אמו וזאת אומ׳
לא כבני בתי כהן גדול שהוא פוסלני מן התרומה״
וזרע אין לה כשם שזרע כהנת מישר׳ פוסל
מן התרומה כך זרע ישראלית מכהן מאכילה
בתרומה״ וזרע אין לה אין לי אלא זרע כשר זרע פסול
מנין ת״ל וזרע אין לה כיצד בת ישראל שנשאת
לכהן ובת כהן לישראל וילדה ממנו בת והלכה
הבת ונשאת לפסול לה וילדה ממנו בן הלי זה
ממזר היתה אם אמו בת ישראל לכהן תאכל בתרומ׳
יכול אפלו זרעה מן השפחה ומן הנכרית יפסול
או יאכיל ת״ל אין לה יצא זה שאינו זרעה כיצד
בת כהן שנשאת לישראל ובת ישראל לכהן וילדה
ממנו בן הלך הבן ונכבש על השפחה וילדה ממנ׳
בן יכול יפסול או יאכיל ת״ל אין לה יצא זה שאינ׳
זרעה״ ושבה אל בית אביה פרט לשומרת יבם״
כנעוריה פרט למעוברת מכאן אמרו העובר
והיבם פוסלין ולא מאכילין״ מלחם ולא כל לחם
חוזרת היא לאכלה ומעולה ואינה חוזרת לחזה

ושוק״ מלחם אביה הא למדת שאינו מדבר
אלא בקדשי הגבול״ ד״א ובת כהן כי תהי׳ אלמנ׳
וגרוש מפני שנישאת למי שאינו הגון לה
כנענשה שזה כמו חלל לזרעו שלאהרן הוא ויאמ׳
ר׳ יוחנן בת כהן לישראל אין זיווגן עולה יפה מאי
היא אמ׳ רב חסדא או אלמנה או גרושה או זרע
לה״ במתניתא תנא או אבלה או קוברתו או מביאתו
לידי עניות איני והא אמ׳ ר׳ יוחנן הרוצה
שיתעשר ידבק בזרעו של אהרן כל שכן תורה
וכהונה מעשרתו לא קשיא הא בתלמיד חכם
הא בעם הארץ״ וכל זר לא יאכל מנין לבת כהן
שנשאת לישראל ואחר כך אכלה תרומה וכל
כהן שאכל תרומה טמאה יכול יהו חייבין בחומש
ת״ל וכל זר לא יאכל בו״ ואיש כי יאכל קדש
בשגגה יצאו אלו שאינן זרים לה״ ואיש פרט
לקטן״ כי יאכל אין אכילה פחותה מכזית״
כי יאכל לא שיזיק עצמו מכאן אמרו המקיז שבע
וקץ במזונו והוסיף על שבעו באכילת התרומ׳
אינו משלם את החומש״ קדש מה קדש האמור
להלן בקדשי הגבול הכת׳ מדבר אף קדש האמור
כאן בקדשי הגבול הכת׳ מדבר״ בשגגה פרט למזיד
ויסף חמישיתו עליו שהא הוא וחומשו חמשה״
ונתן לכהן את הקודש כקודש שאכל מלמד שאינו
משלם ממין על שאינו מינו״ ד״א ונתן לכהן
את הקדש מלמד שאינו חייב אלא בחומש של קדש
בלבד כיצד גזל תרומה ואכלה משלם קרן וחומש
אחד שהחומש שחייב בו משום תרומה יצא בו
ידי גזילו״ ולא יחללו להביא את הסך ואת השותה
שותה למה לי הא אמ׳ קלא שתיה בכלל אכילה
אלא לרבות את הסך כשותה ואי בעית אימא מיהכא
ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו״ את קדשי
בני ישראל על קדשי בני ישראל חייבין בחומש ואין
חייבין על קדשי גוים בחומש״ את אשר ירימו
יכול יהו חייבין על התרומה שבטבל ת״ל את אשר
ירימו לה׳ על המורם הן חייבין ואין חייבין על התרומ׳

שבטבל״ ל״א ולא יחללו את קדשי בני ישראל
את אשר ירימו לשם הלימד הזהרה למוכל טבל
כלומ׳ קדשי שעתידין להרים ועדיין לא הורמו ולא
יהנו בהן הוא׳ ויאכלו אותן בטבלן דאמ׳ שמואל
משום ל׳ איעבלמינן לאוכל את הטבל שהוא במיתה
ת״ל ולא יחללו את קדשי בני ישראל בשעתידין לתרם
הכת׳ מדבר וילמד חלול חילול מתרומה מה להלן
במיתה אף כאן במיתה״ ד״א ולא יחללו את קדשי
בני ישראל שלא יתן תרומ׳ טהור לעם הארץ שכל
עמי הארץ בחזקת טומאה ומנין שאם נתן לו
שנענש שנ׳ והשיאו אתם עון אשמה״ וידבר
דבל״א אהל׳ וא׳ בניו ואל כל בני ישראל״ ישר׳ אין לי ישר׳
בל אין הגרים הגר להביא נשי הגרים בישר׳ להביא
נשים ועבדים אם כן למה נאמ׳ איש להביא את
הגוים שהן נודרין נדרים ונדבות כישר׳
אשר יקריבו לה׳ אין לי אלא שיהוא הגוים נודרין
אלא עולה ומנין להביא את השלמים ת״ל נדריהם
ומנין להביא את התודה ת״ל נדבותם ומנין להביא
העופות והמנחות והיין והלבונה והעצים ת״ל נדריהם
לכל נדריהם נדב ותם לכל נדבותם אם כן למה
נאמ׳ אשר יקריבו לה׳ לעולה פרט לנזירות דברי
רבי עקיבה אמ׳ לו רבי יוסי הגלילי אפלו את
מרבה כל היום אין בו אלא עולה בלבד והלכתן
כותיה״ לרצונכם אין כופין את הצבור על
ברחן״ תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים תמות
וזכרות בבהמה״ אין תמות וזכרות בעוף״ יכול
אפלו יבש גופו ונסמת עינו ושנקטעה
רגלה ת״ל לכל נדריהם להביא את העוף״ כל
אשר בו מום לא תקריבו אם משום אין לי אלא
בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין ת״ל כל
אשר בו מום״ לא תקריבו אם משום בל תשחט
הרי בל תשחט אמור לשם הא אינו אומ׳ כי לא
תקריבו אלא משום בל תקדיש״ מכאן אמרו
המקדיש בעל מום עובר משום ארבעה שמות
משום בל תקדיש בל תשחט בל תזבח את הדם

בל תקטיר את החלב״ כי לא לרצון יהיה לכם מלמד
שאינן מרצין ואיש היחיד מביא שלמים נדבה ואין
הצבור מביא שלמים נדבה״ או אינו אומ׳ ואיש
לא להוציא את השותפין כשהוא אומ׳ ואיש לרבות
את השותפין הא מה אני מקיים ואיש היחיד
מביא שלמים נדבה אין הצבור מביא שלמים
נדבה״ כי יקריב שלמים אין לי אלא שלמי צ׳״
ומנין לרבות את העופות ת״ל נדר ומנחה לרבות
את התודה ת״ל נדבה ומנין לרבות את הנזירות
ת״ל לפלא ומנין לרבות את הבכור ואת המעשר
ת״ל בבקר ומנין לרבות חטאת ואשם ת״ל ובצאן
ומנין לרבות את הולדות ואת התמורות ת״ל
בבקר או בבקר בצאן או בעזים״ תמים יהיה
לרצון מלמד שהיה מומה בלא תעשה מנין ת״ל
כל מום לא יהיה בו״ יכול אפלו כפתגם הגבן
ונשבר והוא עובר עליו ת״ל לא יהיה בו״ אלא אתה
בו מום הרי זה אתה הוא׳ להטיל מום במקדש וכל
המטיל מום במקדש לוקה והוא שיהיה בתוך זמן
המוקדש קיים עד שנתנו לקרבן״ תנין כל מום
לא יהיה בו אין לי אלא שיהיה בו מום מנין שלא
יגרום לו על ידי אחרים שלא יביא דבילה
ובצק ויניח על גבי האוזן כדי שיטלנה הכלב
ויטלנו ת״ל כל מום לא יהיה בו״ אמ׳ מום ואמ׳
כל מום רבי ידאי הוה ליה בכור ועוד ליה
קטרי במט׳ נברים שלשרבה קלנפה בהדי דקן
אכל פרטה לאפתיה בא לקמי רבי יהושע אמר
לו כלום חלקנו בין חבר לעם הארץ א״ל אמר לו הין״
בא לפני רבן גמליאל אמר לו כלום חלקנו בין חבר
לעם הארץ״ אמ׳ לו לאו והלא ר׳ יהושע אמ׳ לי
הין אמ׳ לו המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית
המדרש כיון שנכנסו בעלי תריסין לבית המדרש
עמד השואל לשאול ואמ׳ כלום חלקנו בין חבר
לעם הארץ״ אמ׳ רבי יהושע לאו אמר לו
רבן גמליאל והלא משמך אמרו לי הין יהושע עמוד
על רגליך ויעידו בך״ עמד רבי יהושע על רגליו

אמר

ואמר אלמלא אני חי והוא מת יכול החי להכחיש
את המת עכשו שאני חי והוא חי היאך יכול
החי להכחיש את החי והיה רבן גמליאל יושב
ודורש ולא היה יהושע עומד על רגליו עד שהתחיל
כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן העמד והעמידו
רבן גמליאל עוזת בין סומה בשתי עיניו בין
סומא אפלו בעינו אחת שבור מה ת"ל לפי שלא
שבר יד או שבר רגל שיכול שאין לי אלא שנשברו
ידו או רגלו ומנין לרבות שבר אצבע ת"ל או שבור
או יכול שאני מרבה שבר צפורות לשבר יד
או שבר רגל מה אלו מיוחדין שמומן גלוי ואינן
חוזרין יצא שבר רגל שאין מומו גלוי חרוץ
זה שלשפן שנפגם שנסדק שפתו שניקבה
שנפגמה שנסדקה חטין החיצונות שניקבו
שנפגמו והפנימיות שנעקרו או חרוץ להביא
כל עצם שבגלוי שנחרץ בו חרץ ואין הכלבים
בכלל עצמות שבגלוי יבלת זה בעל יבלת
והוא שיש בה עצם גרב זה החלס ילפת
זו חזזית מצרית כאן לא נאמרין ותבלל
ולהלן לא נאמר יבלת ומנין ליתן את האמור
באדם בבהמה ואת האמור בבהמה באדם ת"ל
גרב גרב ילפת ילפת לגזירה שוה לא תקריבו אם
משום בל תקדיש הרי בכלל תקדיש אמור להלן
הא אינו אמור כאן לא תקריבו אלא משום בל
תשחט לא תקריבו אלה אלה אין את מקריב
את שנעבדה בהן עבירה הרי זה דין הוא ומה אם
העגלה שאין המום פוסל בה עבודה פוסלת בה
קדשים שהמום פוסל בהן אינו דין שתהא
עבודה פוסלת בהן ת"ל לא תקריבו אלה אלה אין
את מקריב מקריב את את שנעבדה בהן עבודה
ואשה אלו החלבים לא תתנו אין לי אלא
כולן ומנין אף מקצתן ת"ל מהם אף מקצתן
על המזבח זה הדם כליל לרבות שעיר המשתלח
ומנין לרבות את כל הפסולין שבשור ושבשה
ת"ל ושור ושה לרבות את כל הפסולין שבשור

ושבשה שלוע שנשמטה ירכו וקלוט
שפרסת רגלו או ידו דומה כשל חמור ושלסוס
נדבה תעשה אותו לבדק הבית ומנין אף
לנדר ת"ל ולנדר יכול אף על המזבח ת"ל ולנדר
לא ירצה לאומר ממקומו הוא מוכרע שלא
נדר לא ירצה איזה קדש מלעה זה קדש המזבח
ת"ל ונדבה זו לבדק הבית נדבה תעשה אתו את
עושה נדבה אין את עושה תמים נדבה לבדק
הבית מכאן אמרו המקדיש תמים לבדק הבית
עובר בעשה ומעוך וכתות ונתוק וכרות כולן
בגיד אחד וכולן בביצים ואף בביצה אחת לא
תקריבו לשם הרי זה משום בל תזרק הדם לא
תקריבו אין לי אלא שלא יקריבו ומנין שלא ישחטו
ת"ל לא תעשו אין לי אלא תמימים בעלי מומין
מנין ת"ל לא תעשו אין לי אלא בהמה חיה ועוף
מנין ת"ל ובארצכם אין לי אלא בארץ מחוצה
לארץ מנין ת"ל לא תעשו בכל מקום שאתם מנין
אף באדם ת"ל בכם לא תעשו כדברי חנניה
מכאן אמרו המסרס את הזכר בין אדם בין
בהמה חיה ועוף טמא מן הטהור בכל מקום והוא שיסרס
ביד אבל אם כיתתו ושיסה בו כלב או הושיבו
בינה עד שנסתלק חייבו לוקה אבל מרדין אותו
מכת מרדות והכל מודים במסרס אחר מסרס
שהוא חייב שכן ומעוך וכתות ונתוק וכרות
אם על כרות חייב על נתוק לא כל שכן אלא
להביא נותק אחר כורת שהוא חייב ומיד בן
נכר מנין שאין מקבלין שקלים מן הגוים ת"ל
ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה
שיכול אין לי אלא תמידין שקרויין לחם שנ' קרבני
לחמי לאשי שאר קרבנות הצבור מנין ת"ל
מכל אלה כי משחתם בהם אין הנקיבות בכלל
לא ומיד בן נכר הרי זה אזהרה שלא להקריב
בעלי מום בקרבנות הגוים שנ' מכל אלה מבעלי
מבעלי מומין אין את מקריב אבל מקריב
אתה להן תמימים יכול אף שלמים ת"ל

להם זו העולה" כי משחתם בהם לרבות רובע
ונרבע ומוקצה ונעבד מום בם לא ירצו מלמד
שאין מרצין" ד"א שור או כשב
זה"ש צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה
אדם ובהמה תושיע ה'" צדקתך כהררי אל ר' ישמ'
ישמעאל ור' עקיבה ר' ישמעאל אומ' הצדיקים שהן
עושין את התורה שניתנה מהררי אל הקב"ה עושה
עמהן צדקות כהררי אל אבל הרשעים שאין עושין
את התורה שניתנה מהררי אל הקב"ה מדקדק עמהן
עד תהום רבה שנ' משפטיך תהום רבה" ר' עקיבה
אומ' אחד אלו ואחד אלו הקב"ה מדקדק עם הצדיקים
וגובה מהן מיעוט מעשים רעים שעושין בעולם
הזה בשביל ליתן שכרן מושלם לעתיד לבוא
ומשפיע שלוה לרשעים ומשלם להן מיעוט
מעשים טובים שעשו בעולם הזה בשביל ליפרע
מהן מושלם לעתיד לבוא" ר' יונתן בר' יאשיה
מסלס הדין קלייה צדקתך ומשפטיך מהררי אל עד
תהום רבה מה הררים הללו כובשים על התהום
שלא יעלה וישטף את העולם כך מעשיהן
של צדיקים כובשין את הפורענות שלא תבוא
לעולם" אדם ובהמה תושיע ה' אדם אתה
וכבהמה תושיענו לפי שאנחנו כמשכין אחרין
כבהמ' שנ' משכני אחריך נרוצה לאיכן אתה
נמשכין אחריך לגן עדן דכתי' ירוין מדשן ביתך
ונחל עדניך תשקם" ד"א אדם ובהמ' תושיע
ה' אמ' ר' יצחק משפט אדם ומשפט בהמה
משפט אדם וביום השמיני ימול בשר ערלתו
ומשפט בהמ' שור או כשב או עז כי יולד ומיום
השמיני והלאה ירצה" ר' תנחומא פתח מי
הקדימני ואשלם ר' תנחומא פתר קרייה בלוי
שהיה שלוי במדינה ונותן שכר סופרים ומל
ומשכם אמ' הקב"ה עלי לשלם לו ובממונו ונתתי לו
בן זכר" אמ' ר' ירמיה בן אלעזר עתידה בת קול
להיות מפוצצת בראשי ההרים ואומרת כעת
יאמר ליעקב ולישר' מה פעל אל כל מי שפעל

עם אל יבוא ויטול שכרו ורוח הקדש מכרזת
ואומרת מי הקדימני ואשלם מי קילס לפני עד
שלא נתתי לו נשמה מי מל לפני עד שלא נתתי
לו בן זכר" מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו
טלית מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי לו מקום
מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו בית מי
הפריש לפני פיאה עד שלא נתתי לו גורן מי
הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו בהמה שור
או כשב או עז" ר' אבהוא פתח ולא יהיה לבית
ישראל למבטח מזכיר עון כיצד שרפים עומדים
ממעל לו ובשתים יעופף לקילוס ובשתים יכסה
פניו שלא להביט בפני השכינה ובשתים יכסה
רגליו שלא יראו בפני השכינה משום שכתוב
רגליהם ככף רגל עגל על שם ולא יהיה לבית
ישראל למבטח מזכיר עון" תמן תנינן כל
השופרות כשרים חוץ משלפרה מפני שהוא קרן
שלעגל על שם ולא יהי' עוד לבית ישר' למבטח
מזכי' עון" כת' והרגת את האשה ואת הבהמה
תה' אם אדם חטא בהמ' מה חטאת שלא תהיה
הבהמ' עוברת בשוק ואומ' זו שנסקל איש פלוני
על ידיה על שם ולא יהיה עוד לבית ישר' למב' מז'
עון" מכמה אמרו אין שוטה שותה בכוס ש
שנבחנה שלא יהו הבריות אומ' בכוס זה שתת
חברתה ומתה על שם ולא יהיה עוד לבי' ישר' למ'
מזכיר עון אף כאן שור או כשב וכי שור הוא
כופר ולא עגל כופר אלא ממה דכת' עשו להם
עגל מסכה לפיכך קראו הכת' שור ולא קראו
עגל לכך נאמ' שור או כשב" ד"א זה"ש
עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתיך ענה בי אמ' ר'
אחא אמ' הקב"ה לישראל ענה בי וקבל שכר ולא
תענה ברעך ותתן דין וחשבון" ומה הלאיתיך
אמ' ר' ברכיה למלך ששלח פרוזדוגמה שלו
למדינה מה עשו כל בני המדינה נטלו אותה
ועמדו על רגליהן ופרעו את ראשיהן וקראו
אותה באימה ביראה ברתת ובזיע כך אמ' הקב"ה

לישר'

לישר' הרית קלית שמעו מדברתמה שלי הא לא
הטלחתי עליכם ולא אמרתי לכם שתהוא קורין
אותה לא עומדין על רגליכם ולא פורעין את
ראשיכם אלא בשבתך בביתך ובלכתך בדרך"
ד"א ומה הלאיתיך א"ל יודה בר סימון אמ'
הקב"ה עשר בהמות טהורות מסרתי לך שלש
ברשותך שבע אינן ברשותך אלו שהן ברשותך
שור שה כשבים ושה עזים ואלו שאינן ברשותך
איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר" לא
הטלחתי עליכם ולא אמרתי לכם לעלות בהרים
ולהתיגע בשדות שתביאו לפני קרבן מאלו שאינן
ברשותך ומן הגדל על אבוסך לכך נאמ' שור
או כשב" ד"א לאשה בדרשתם ישמחו ומין
ובבחשיהם שלים וכי מה ראה הקב"ה לעשות
שור לכל הקרבנות אמ' ל' לוי למטרונה שיצא
עליה שם רע אחר מגדולי מלכות ובדק המלך
בדברים ולא מצא בהן ממש מה עשה" עשה
סעודה גדולה והושיב לאותו האיש בראשן שלמסובין
וכל כך למה להודיען שבדק המלך בדברים ולא
מצא בהן ממש כך לפי שהיו אומות העו' מונין את
ישראל ואומ' להן אתם עשיתם את העגל ובדק
הקב"ה ולא מצא בדברים ממש ולא עשו אותו אלא
גרים שעלו עמהן לפי כך עשאן ראש לכל הקרבנות
שור או כשב או עז" שור בזכות אבר' אבינו
ול' הבקר רץ אברהם" כשב בזכות אבינו יצחק
וירא והנה איל אחר" ועז בזכות אבינו יעקב לך
נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים"
שור כי יולד לא אדם כי יולד לימר עליו יצא דופן
שפסול בבהמ' וכשר באדם" שור או כשב או עז
פרט לכלאים" כי יולד פרט ליוצא דופן" והיה
שבעת ימי' פרט למחוסר זמן" תחת אמו פרט
ליתום" ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה
אומ' נאמ' כאן תחת אמו פרט ונאמ' להלן תחת
אמו מה תחת אמו האמור כאן פרט לכלאים אף
ליוצא דופן ולמחוסר זמן וליתום מה תחת האמור

להלן פרט לטלי חף תחת אמור כאן פרט לטרפ'"
ר' יוסי בר' יהודה אומ' מה ת"ל והיה שבעת ימים
תחת אמו לפי שנ' שבעת ימים יהיה עם אמו
יכול עד שיהא עם אמו כל שבעה ת"ל תחת אמו
יכול אפי' יצא ממנה כשהיא מתה ת"ל עם אמו
הא כיצד אפי' נתקיימה לו שעה אחת" מפני
מה נאמ' והיה שבעת ימי' ר' יהושע דסכנין בשם
ר' לוי אומ' למלך שנכנס למדינה והוציא כרוז
ואמ' כל האכסנאים שיש כאן לא יראו פני עד
שיראו פני מטרונה תחלה כך אמ' הקב"ה לישר'
אל תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו השבת
שאין שבעה בלא שבת" ושור או שה לא
תשחטו ביום אחד עליה נאמ' יודע צדיק נפש בהמ'
זה הקב"ה" ורחמי רשעים אכזרי זה המן שאמ'
להשמיד להרג ולאבד ביום אחד" ד"א ל' ברכיה
בשם ר' לוי יודע צדיק נפש בהמ' זה הקב"ה שכת'
בתורתו לא תקח האם על הבנים" ורחמי רשעי'
אכזרי זה סנחריב שכת' בו אם על בנים רטשה"
ומיום השמיני והלאה ירצה יכול משמיני
ולהלן יהא מותר בשמיני עצמו אסור ת"ל בבכור
מיום השמיני תתנו לי" יכול יהא הבכור
מותר בשמיני ומשמיני ולהלן יהא אסור ת"ל
במוקדשין ומיום השמיני והלאה ירצה עדיין
אני אומ' הבכור יהא מותר בשמיני ובמוקדשין
משמיני ולהלן מנין ליתן את האמור בבכור
במוקדשין ואת האמור במוקדשין בבכור ת"ל
אמו אמו לגזירה שוה" והלאה אנפ' שהוא
כשר מיום שמיני כל שנשתהה הרי זה משובח"
ירצה אשה לאשים ומנין אף לה' קדש ת"ל
לקרבן אשה לה' לרבות את שעיר המשתלח"
ושור או שה מנין לשוחט אותו ואת בנו בחו'
במוקדשין הרי זה בלא ירצה ת"ל ירצה לקרבן
אשה לה' לרבות שעיר המשתלח" ושור או שה
אותו ואת בנו לא תשח' ביום אחד מלמד שהשוחט
אותו ואת בנו במוקדשין אין בחולין לא שור

הפסיק העגל" ואימא בחולין אין במוקדשין
לא ת"ל ושור ואו מוסיף על ענין ראשון" אומר
קדשים בפלאים לא אף אותו ואת בנו בפלאים לא
אמ' קרא או שה להביא את הפלאים" האי או
מיבעי ליה לחלק שלקה דתנן אמינא עד שישחוט
שור ושה ובנו האי מאותו נפקא" כיצד נוהג
בכלאים צבי שבא על העז וילדה ושחט העז
ובנה לוקה אבל עז הבא על הצביה לא ישחוט
ואם שחט אינו לוקה פרה ובנה אסרה תולה
לא צביה ובנה" שור לא חיה הלא דין הוא מה
אם בהמ' שאינה במצות כסוי הדם היא במצות
אותו ואת בנו חיה שהיא במצות כסוי אינו
דין שתהא במצות אותו ואת בנו ת"ל שור לא
חיה" שה לא עופות הלא דין הוא מה אם
בהמ' שאינה באם על הבנים הרי היא במצות
אותו ואת בנו עוף שהוא באם על הבנים
אינו דין שיהא במצות אותו ואת בנו ת"ל שה
לא עופות" או נאמ' שור ושה ובמ' יכול לא
יהא חייב עד שישחוט שניהם ת"ל או שה או
זה או זה" יכול יהא אותו ואת בנו נוהג בזכרי'
בנקבות ודין הוא חייב כאן וחייב באם על הבנים
מה אם על הבנים לא עשה בו זכרים כנקיבות אף
כאן לא נעשה בו זכרים כנקבות" לא אם
אמרת באם על הבנים שלא עשה בו את המזומן
כשאינו מזומן הואיל ועשה בו את המזומן
כשאינו מזומן יהא אותו ואת בנו נוהג בזכרים
כנקבות ת"ל אותו וכל אחר הוא חייב וחייב
חייב על שניהם אחר שחלקה הכת' זכיתי לדון
חייב כאן וחייב באם על הבנים מה אם על הבנים
לא עשה בו זכרים כנקיבות אפכא אלא עשה
בו זכרים כנקיבות" אם כמשך לומ' אותו
ואת בנו מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שאין
בנו כרוך אחריו" הלכה אומ' בית אותו דמשמע
זכר וכל בנו מי שבנו כרוך אחריו דמשמע
נקבה הולכך לחנטה נוהג בזכרים ובנקיבות

הולכך אם ידע שלה אביו ודאי לא ישחוט ואם
שחט אינו לוקה דספיקא הוא" אותו ואת בנו
אין לי אלא אותו ואת בנו אותו ואת אמו מנין
ת"ל לא תשחטו והלי כאן שנים הא כאיזה צד
אחד שבא ושחט את הפרה ובא אחד ושחט
את אמה ובא אחר ושחט בתה שנים האחרונים
חייבין" אותו ואת בנו לא אותו ואת האחים כיצד
שחט חמשה אחים ואחר כך שחט את אימן
אינו חייב אלא אחת אבל שחט את האם
ואחר כך שחט חמשה אחים חייב על כל אחת
ואחת" אותו ואת בנו לא אותו ואת אם אמה"
כיצד שחטה ואת אם אמה שכן הוא לשחי
ואחר כך שחט את האמצעית סופג את הארבעים
שחטה ואת אמה ואת אם אמה סופג שמונים"
אותו ואת בנו ולא אותו ואת בת בתה כיצד
שחטה ואת בת בתה שכן הוא לשאי ואחר כך
שחט את האמצעית סופג את הארבעים שחטה
ואת בתה ואת בת בתה סופג שמונים" לא
תשחטו פרט לשוחט ונתנבלה בידו ולנוחר
ולמעקר ולהביא את השוחט לאכילת גוים
ולאכילת כלבים ולהביא השוחט ונמצא טרף
והשוחט לע"ז והשוחט פרת חטאת ושור הנסקל
ועגלה ערופה ששחיטה שאינה ראויה לאכילה
שמה שחיטה" ביום אחד ר' אומ' יום מיוחד
וטעון כרוז" מכאן אמרו בארבעה פרקים בשנה
המוכר בהמ' לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי
לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן ערב יום טוב
האחרון שלחג וערב יום טוב לראשון האחרון שלפסח
וערב עצרת וערב ראש השנה" ואמ' ר' יהודה
אימתי בזמן שאין לו ריוח אבל אם יש לו ריוח
אינו צריך להודיעו" המוכר את האם לחתן
ואת הבת לכלה צריך להודיען שהדבר ידוע
ששניהן שוחטין ביום אחד" בארבעה פרקים אלו
העמידו חכמ' דבריהם על דין תורה בבשר" ואמ'
ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות ומה טעם אמרו

משיכה קונה בגלה שמא יאמר לו נשרפו חטיך
בעלייה" לפי כך בארבעה פרקים אלו כופין את הטבח
לשחוט על כרחו אפלו שור שוה אלף דינר ואין ללוקח
אלא דינר כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת ל
לוקח אבל בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם
מת מת למוכר מפני שלא משך" ביום אחד יום
אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה"
את זו דרש ר' שמעון בן עזאי לפי שכל המעשים
שלמעלה ושלמטה אינו מדבר אלא במוקדשין
ובמוקדשין הלילה הולך אחר היום ת"ל כאן יום אחד
ונאמ' במעשה בראשית יום אחד האמור במעשה
בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום אחד
האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה"
וכי תזבחו זבח תודה ביום ההוא יאכל שאין ת"ל אלא
אם אינו ענין לאכילה תנהו ענין לזביחה אף
תחלת זביחתו לא תהא אלא על מנת שיאכל ביום
אחד ת"ל וכי תזבחו זבח תודה וכי תזבחו זבח לרצונ'
זבחי הנאכלין ליום אחד שלא תהא זביחתן אלא על
מנת להיאכל ליום אחד" לרצ' לרצ' ת"ב שמא ת"א
שהוא צריך לכך ת"ל אם אדגב לא אומ' כך לא
אמרתי לכם זבחו אלא שאומ' ויעשה רצוני לא
לרצוני אתם זובחים אלא לרצונכם ת"ב" ושמרתם
את זה המשנה" ועשיתם זה המעשה" כל שאינו
במשנה אינו במעשה" ושמרתם מצותי ועשיתם
אתם ליתן שמירה ועשייה למצות" אני יי' נאמ'
נאמן לשלם שכר" ולא תחללו משמע שנ' א
תחלל אני קדש וכשהוא אומ' ונקדשתי מסור
את עצמך לקדש את שמי יכול ביחידי ת"ל
בתוך בני ישר' במלובן וכמה מלבין עשרה
מכאן אמרו כל המוסר עצמו על מנת ליעשות
לו נס אין עושין לו נס ושלא ליעשות לו נס
עושין לו נס שכן מצינו בחנניה מישאל ועזריה
שאמרו לנבוכדנצר כבר לא חשחין אנחנא
על דנא הן איתי אלהנא די אנחנא פלחין קדמוהי
ידיע להוא לך מלכא די לאלהך לא איתנא פלחין"

וכשהרג טלוגינוס את פופוס ואת לוליאנוס
אחיו בלודקיא אמ' להם אין אתם מעמו של חנניה
מישאל ועזריה יבוא אלהיכם ויציל אתכם מידי
אמרו לו חנניה מישאל ועזריה כשרים היו וכדאי מלך
היה הגון שייעשה נס על ידו אבל אותו מלך רשע
אתה ואין אתה הגון שיעשה נס על ידך ואנו
מחויבי מיתה לשמים ואם אין אתה הורגנו הרבה מיתות
למקום הרבה דובים הרבה אריות הרבה גמלים
הרבה נחשים הרבה שרפים הרבה עקרבים
שיפגעו בנו אלא סוף שהמקום עתיד לתבוע את
דמינו מידך אמרו לא נסע משם עד שבאת
עליו דיופלי מרומי והוציאו את מוחו בבקעיות"
ר"א ונקדשתי בתוך בני ישראל תנו רבנן אין
פורסין על שמע ואין עוברין לפני התבה ואין
נושאין את כפיהן ואין קורין בתורה ברבים ואין
מפטירין בנביא ואין עושין מעמד ומושב ואין
אומ' ברכת אבלים ותנחומי אבלים ואין מזמנין על המזון
בשם ואין אומ' קדיש אלא בעשרה" מנא הנ'
מלי אמ' ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן אמ' קרא
ונקדשתי בתוך בני ישר' כל דבר שבקדושה לא
יהא פחות מעשרה" מאי משמעה תנו רבנן
אחוה דר' חייא בר אבא אתיא תוך תוך כת' הכא
ונקדשתי בתוך בני ישר' וכת' התם הבדלו מתוך
העדה הזאת מה להלן עשרה אף כאן עשרה"
המוציא אתכם מארץ מצ' על מנת כן הוצאתי
אתכם מארץ מצ' על מנת שתמסרו את עצמכם
לקדש את שמי" להיות לכם לאלהים על כרחכם
אני יי' אני נאמן לשלם שכר" וידבר דבר
אל בני ישר' ואמרת אליהם מועדי יי' מנין שמעברין
את השנה על הגליות שעלו ועדיין לא הגיעו ת"ל
בני ישר' מועדי יי' עשה את המועדות שיעשו
אותן כל ישראל" היתה השנה צריכה לעבר
וישבו ונשאו ונתנו וגמרו ולא הספיקו לומר מעוברת
מעוברת עד שאירע הדבר מנין שאינה
ת"ל אשר תקראו אותם מועדי אם קריתם אותם

מועדי ואם לאו אינן מועדי' לא היתה השנה
צריכה לעבר ועיברוה אנוסין או שוגגין או מוטעין
מנין שהיא מעוברת ת"ל אשר תקראו אתם אם
קריתם אתם מועדי ואם לאו אינם מועדי' עיברוה
בלילה עיברוה משנה לחברתה פחות חדש או יתר
חדש יכול תהא מעוברת ת"ל אתם אלה הם אין לי
אלא מועדי' ששת ימים תעשה מלאכה מה ענין
שבת לענין המועדות לומר לך שכל המחלל את
המועדות מעלין עליו כאלו חלל את השבת וכל
המקדש את המועדות מעלין עליו כאלו קיים את
השבת' שבת היא ליי' מנין ליום הכפורים שחל
להיות בשבת ושגג ועשה מלאכה מנין שהוא חייב
על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו ת"ל שבת
היא יום כפורים הוא' אלה מועדי יי' מקרא קדש מנין
שמעברין את השנה מפני הצורך ת"ל אלה מועדי
יי' מקרא קדש אשר תקראו אותם' יכול כשם שמעברין
אותה מפני הצורך כך יעברו אותה מפני הטומאה
הלא זו מעוברת' אלה מועדי יי' למעלה הוא
מדבר בעיבור השנה וכאן הוא מדבר בקידוש
החדש כלחה בעט"ל או שבאו העדים והעידו
לפניהן ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה
מנין שאינו מקודש ת"ל אשר תקראו אתם במועדם
אם קריתם אתם מועדי ואם לאו אינן מועדי'
קדשוהו אנוסין או שוגגין או מוטעין מנין שהוא
מקודש ת"ל אשר תקראו אותם אם קריתם אותם
מועדי ואם לאו אינן מועדי' קדשוהו קודם
לזמנו או לאחר עיבורו יום אחד יכול יהא מקודש
ת"ל אתם אתם אלה הם אין לי אלא מועדי' וכיצד
מקדשין את החדש ראש בית אב אומר מקודש
וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש' מנא
הני מילי א"ר חייא בר גמדא אמר ר' יוסי בר שאול
אמר קרא וידבר משה את מועדי יי' מכאן שראש
בית דין אומר מקודש' וכל העם עונין אחריו
מקודש מקודש מנא לן אמר רב פפא אשר תקראו
אותם קריביה אשר תקראו אתם' רב נחמן בר

יצחק אומ' מהכא אלה הם מועדי הם יאמרו
מקודש' מקודש מקודש תרי זמני מנא לן לי
מקום דכת' מקרא קדש תרי זמני יכול כשם שמעברין
את השנה מפני הצורך כך יקדשו את החדש
מפני הצורך ת"ל בחדש אחד החדש אתם הולכין'
יכול אם היה צריך שני ימים נותנין לו. שני
ימים ת"ל אתו זם אחד בלבד' אשר תקראו אות
במועדם מנין שמחללין את השבת להעיד עליהן
ת"ל אשר תקראו אתם במועדם כל שיש לו מועד
ידחה את השבת' יכול כשם שמחללין את
השבת להעיד עליהן שנתקיימו ת"ל אשר תקראו
אות על קריאתן אתה מחלל את השבת להודיע
עליהן שנתקיימו' בחדש הראשון בארבעה
עשר יום לחדש בין הערבים יכול משתחשך
ת"ל יום או יום יכול משתי שעות ת"ל בין הערבים
מה בין הערבים מיוחד משפנה יום אף יום
משפנה יום משש שעות ולמעלה אמ"ל שאין
נאיה לדבר דבר לדבר אוי לנו כי פנה היום כי
ינטו צללי ערב' ובחמשה עשר יום לחדש הזה
חג המצות זה טעון מצות ואין חג הסכות טעון
נאמ' הזה חג המצות ליי' שבעת ימים מצות תאכלו
מה ת"ל לפי שנ' ששת ימים תאכל וביום השביעי
עצרת שביעי בכלל היה ולמה יצא להקיש אלין
מה שביעי רשות אף כולן רשות יכול אף לילה
הראשון רשות ת"ל עליו תאכלו מצות קבעו הכת'
חובה אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן
שאין בית המקדש קיים מנין ת"ל בערב תאכלו מצות
אם כן למה נאמ' אם כן למה נאמ' שבעת ימים
מלו תאכל מצה הנאכלת כל שבעה אדם יוצא
בה ידי חובתו בפסח יצאו חלות תודה ורקיקי
נזיר שאינן נאכל כל שבעה' ביום הראשון
מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו מלמד
שיום טוב עשה ולא תעשה' והקרבתם אשה
ליי' שבעת ימים מנין אם אין לך פרים הבא
אילים אם אין לך אילים הבא כבשים אם אין

לך אלא כבא כבשים אם אין לך בטולה הבא
בטומ' לכך נאמ' והקרבתם אשה לה' של' שיקריבו
אשים לה' מכל מקום" וידבר דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ מה יתרון לאדם בכל
עמלו שיעמול תחת השמש" אמ' ר' יודן תחת
השמש אין לו למעלה מן השמש יש לו" ר' חונא
ור' אחא בשם ר' חלבו אמרי' עמל הוא תחת השמש
ואוצר הוא למעלה מן השמש" ר' לוי ורבנן ר' לוי
אומ' כל מה שהבריות מקבלין מצוות ומעשים
טובים בעולם הזה דיין שהקב"ה מזליח להן את
השמש וזלח השמש ובא השמש ורבנן אמרי כל
מה שהצדיקים מקבלין מצוות ומעשים טובים
בעולם הזה דיין שהקב"ה מחדש את פניהן כגלגל
חמה שנ' ואוהביו כצאת השמש בגבורתו אמ' ר'
ינאי בנוהג שבעולם אדם לוקח לו ליטרא אחת של בשר
כמה יגעות יגיע בה כמה צער הוא מצטער
בה עד שלא יבשלה והבריות ישנין על מטותיהן
והקב"ה משיב רוחות ומעלה עננים ומוריד גשמים
ומפריח טללים ומגדל צמחים ומדשן פירות
ואין אתם נותנים לו את העומר" אמ' ר' פינחס בנוהג
שבעולם אדם מבקש כקותו בימות הגשמים כמה
יגע הוא יגיע כמה צער הוא מצטער בה עד שלא
יבקבה והבריות ישנין על מטותיהן והקב"ה משיב
רוחות ומעלה עננים ומוריד גשמים ומפריח
טללים ומגדל צמחים ומדשן פירות ואתם אין אתם נותנין
לו את העומר" אמ' ר' אבהוא בוא וראה כמה
צער היו ישראל מצטערין במצות העומר תנינן
תמן קצרוהו ונתנוהו בקופות והביאוהו לעזרה
והיו מהבהבין אותו באור כדי לקיים בו מצות
קלי דברי ר' מאיר וחכמ' אומרין בקנים ובקלחות
חובטין אותו כדי שלא יתמעך" נתנוהו לאבוב
ואבוב היה מנוקב כדי שיהא האור שולט בכולו"
שטחוהו בעזרה והרוח מנשבת בו נתנוהו לריחים
של גרוסות וכל כך למה כדי להוציא ממנו עשרון
שהוא מנופה בשלש עשרה נפה" אמ' לוי היה לו

שעמלת וחרשת וזרעת ונכשת וכיסחת ועמרת
וקצרת ודשת ועשית אותה עריכה אם אין
מוצא לך מעט רוח שתלה מאיכן אותו האיש
חיהוי אם אין נותן לו לא שכר הלוח מה יתנין לו
שישמש ללוח" אמ' ר' אלעזר כתיב' אמ' ר' ...
בלבבם נירא נא את יי' אלהי' הנותן לנו גשם יורה
ומלקוש בעתו כולה לית אנון צריכין ליה
מן כדון ת"ל שבועות חקות קציר ישמר לנו ישמר
לנו מן השרב ומן הרוחות הקשים ומן הטללים
הקשים הן שבועות או הן שבע שבתות שבין הפסח
לעצרת" תניא ר' חייא שבע שבתות תמימות תהיינה
אימתי הן תמימות בזמן שאין ישנו ושכניה
ביניהן" אמ' ר' יהושע בן לוי סנטוק אנא לית את
יהיב לי סנטלותי" אמ' בלכיה מלכך אנא לית
את מטעים לי מן תבשילך דמדע מה אנן צריכין
הוא שאחד אומ' גשם נדבות תניף אלהים ולב"ה אם
גשם היא צריכה נדבות ואם טל היא צריכה תניף
אלהים" נחלתך ונלאה אתה כוננת אמ' בני ה'
אמ' הקב"ה לישר' בני כשעבר כשהייתי נותן לכם
הייתי נותן לכל אחד ואחד מכם עומר שנ' עומר
לגלגלת ועכשו שאתם נותנין לי את העומר אין
לי לא עומר אחר משלכם ולא עוד לא שאין
משלחטים לא משלשעורים לפי כך היה משה
מזהיר את ישראל ואומ' להן והבאתם את עמר"
כי תבאו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם
וכי באיזה זכות זכו ישראל לירש את ארץ כנען
הוי אומ' בזכות מצות העומר לפי כך משה מזהיר
את ישראל ואומ' להן כי תבאו והבאתם את עמר"
ר' יוחנן אומ' לעולם לא תהא מצות העומר קלה
בעיניך שעל ידי מצות העומר זכה אברהם אבינו
לירש את ארץ כנען הה"ד ונתתי לך ולזרעך אחריך
את ארץ כנען על מנת ואתה את בריתי תשמר"
ואיזו זו מצות העומר" ר' שמעון בן לקיש אומ'
לעולם לא תהא מצות העומר קלה בעיניך שעל
ידי מצות השעמר עשה הקב"ה שלום בין איש לאשתו"

רבת' והביא האיש את אשתו אל הכהן והבי' את
קרבנה עליה עשי' האיפה קמח שעורים ואיזו זו
זו מצות העומר" ר' יהושע בן לוי אומ' היא
שעמדה להן בימי גדעון דכת' ויבא גדעון והנה
איש מספר לרעהו חלום מהוא צליל לחם שעורי
רבנן אמרי על שיצא עליהן אותו הדור מנין
הצדיקים וכי באיזו זכות ניצלו בזכות לחם
שעורים ואיזו זו מצות העומר" ר' שמואל בר נחמן
אומ' והיא שעמדה להן בימי חזקיה דכת' והיה
כל מעבר מטה מוסדה וגו' ובבלבל לחם בה וכי
יש מלחמות תנופה באותו הדור אלא זו מצות
העומר" ורבנן אמרין והיא שעמדה להן בימי
יחזקאל דכת' ואתה קח לך חטים ושעורים ופול
ועדשים מהוא לחם לחמא בר חכימה אמר
ריבה בה שעורים ר' שמואל בר נחמן אמ' דברים
שהן מליצין את בני מעים תמן אמרין עבדין
מנה הדא לכלבא ולא אכלא" מעשה באשה אחת
שאלה את ר' יוסי בן חלפתא אמרה לו כמה ימים
נטער אותו צדיק וכמה עבדים ושפחות יש לו
והיו מבזבזין במאכל ובמשתה אמ' לה הוו יודע
שבכל מקום שישנו הוין בעש אף הצדיקים שרוין
עמהן בצער ר' לוי אומ' והיא שעמדה להן בימי
המן את מנחה כיון שראה מרדכי להמן הרשע
בא לקראתו והקיים בידו אמ' דומה שאין הרשע
הזה בא אלא להרגני אמ' לתלמידיו ברחו תלמידיו
שלא תכוו בגחלתי אמרו ליה ממתחת ובין מיתי
עמך אנן" מה עשה נתעטף בטליתו ועמד
מתפלל אתא הוא לשיעא ויתיב ליה בגביהון אמ'
להון במאי אתון עסקין יומא דין אמרו ליה במצות
העומר שהיו ישראל מקריבין בבית המקדש אמ'
להון ודמאי הדין דידכון דכסף ודדהב דאתון דשערין
אמרין ליה דשערין אמ' להון וכמה הות טימי
דידיה בעשרה קנטירין בעשרה קנטירין אמרו
ליה סבון סבו בעשרה מינו אמ' להון קומו דהדין
נצחין עשלתי מינכון לעשלתי אלפי קנטירי דכספא

דרי כר חסל עלי אמ' ליה קום לביש הדין
לבושה דמלכותא אמ' ליה זמא את מבדי
במלכותא אית בר נש לביש לבושיה דמלכא
דלא סחי ודלבנא ולא אשכחיה אסר אחיתיה
ועל ואסחיה אמ' ליה קום לבוש הדין כלילא
דמלכא אמ' ליה זמא את מבדי במלכותא אית
בר נש לביש כלילא דמלכא דלא מספר ואזל
ואתי מיכי ספורא מן ביתיה ויתיב מספר ליה
שרי מתאנח אמ' ליה למא לך מתאנח אמ' ליה
לא זיזי ליה דהוא גברא מעבד קומוס פונטון
קומוס קלטור הוא עביד בנוי וספר אמ' ליה
ומה היא שאיטא לך ליתאנא חכים אבוי דהוא
בבלא שחיק טמיא דמן כפר קורצם בנוי וספר
ואת משכח לין מיכב סיפורא מן דידיה אבשיה
אמ' ליה קום לטוב על הדין סוסיא אמ' ליה לית
בי חילא דאנא גבר סב אמ' ליה ואנא לית אנא
גבר סב את גרמת לנפשך" אמ' ליה קום דאנא
מרכין קדלי ואת דריס עילוי ואת סליק ורכיב
למקיימא לבן מא דאמ' כתבא ואתה על במותי
תדרך להודיעך כמה אמורה מצות העומר לפי
כך משה מזהיר את ישר' ואומ' להן והבאתם את
עמר" כי תבאו יכול משבאו לעבר הירדן
ת"ל אל הארץ אל הארץ המיוחדת" יכול משבאו
לעמון ומואב ת"ל אשר אני נתן לכם ולא לעמון
ומואב" מכאן אמרו אין מביאין מנחה זו אלא
מארץ ישר'" מלמד לבוא מן הקרוב לא ביכורין
לירושלם מביאין אותו מכל מקום מארץ ישר'
מעשה שבאומגנות צריפין ושתי הלחם מבקעת
עין סוכר" וקצרתם את קצירה שיהא התחלה לכל
הקוצרין יכול אף שלבית השלחין ולא שלבית
העמקים" ד"א וקצרתם את קצירה מלמד שאותו
לקצור מלפני העומר ונאמ' לא תסית קצירכם מלמ'
שאסור לקצור מלפני העומר הא כיצד ממקום
שאתה מביא אין אתה קוצר וממקום שאין אתה
מביא אתה קוצר" קצירה לא הקטנות קצירה

לא חשחת מכאן אמרו אם התחיל עד שלא הביאה
שליש קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור
מן הלקט ומן השכחה ומן הפיאה וחייב במעשרות"
והבאתם את עמר לראשית קצירכם מצותו לבא מן
הקמה לא מצאו יביא מן העמרין מצותו לבא מן
הלח לא מצאו יביאו מן היבש מצותו להיקצר
בלילה בלילה ששה עשר בניסן קצרוהו ביום כשר"
קצירכם נקציר קציר מצוה מכאן אמרו קוצרין
לפנות מקום לבית האבל או לבית המד' ובן קוצרין
מלפני הבטיעות שלא יפסדו אנפם לא יעשם
כריכות כדרך הקוצרין לא יניחם צבתים" והבאתם
את עמר ראשית כיצד היה מניפו ר' חמא בר עוקבא
בשם ר' יוסי בר חנינה מוליך ומביא כדי לבטל
רוחות קשות ומעלה ומוריד כדי לבטל טללים רעים
ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי מוליך ומביא למי
שהעולם כולו שלו ומעלה ומוריד למי שהעליונים
והתחתונים שלו ובמדלה היה מכפו שנ' לפני יי'"
את העומר שלשה שמות יש לו עומר שבלים
עומר תנופה ועומר שמו" לרצונכם אין כופין
את הציבור על כרחן" ממחרת השבת ממחרת
יום טוב מכאן אמרו כיצד היו עושין שלוחי בית
דין היו יוצאין מערב יום טוב ועושין אותו כריכות
במחובר לקרקע כדי שיהיה נוח לקצר וכל העיירות
הסמוכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר
בעסק גדול וקוצרין שלש סאין שעורים בשלשה
אנשים ובשלש קופות ובשלשה מגלות" כיון
שחשכה אומ' להן הקוצר לכל העומדין שם בא
השמש אומ' הין בא השמש אומרין הין בא השמש
אומ' הין מגל זה אומ' הין מגל זה אומ' הין מגל זה
אומרין הין קופה זו אומ' הין קופה זו אומ' הין קופה
זו אומרין הין" בשבת אומרין להן שבת זו אומרין
הין שבת זו אומ' הין שבת זו אומ' הין" אקצור והן
אומ' לו קצור שלשה פעמי' על כל דבר ודבר וכל
כך למה מפני הביתוסין שהיו אומרין אין קצירת
העומר במוצאי יום טוב" יניפנו הכהן בנין אב

לכל התנופות שיהו בכהן" ועשיתם כבש אעפ'
שאין עומר" ועשיתם עמר אעפ' שאין כבש"
ביום הניפכם אין הנפה אלא ביום" כבש תמים בן
שנתו לא שנה למנין עולם" לעולה ליי' לשם מי
שעשה את העולם" ומנחתו שני עשרונים הרי
זה יצא מן הכלל שתיכפל סלתו לימען שני עשרונים
יכול כשם שנכפלה סלתו כך יכפל יינו תל' ונסכו
יין רביעית ההין יכול לא יכפיל יין שאין היין נבלל
עם הסלת אבל יכפיל שמנו שהרי שמן נבלל
עם הסלת תל' ונסכה יין רביעית ההין כל נסכיו יהיו
רביעית" ולחם וקלי וכרמל לא חמ' וקלי וכרמל לא
תאכל יכול אף הקטניות בכלל תל' לחם אין לי אלא
חטים שהן קלויות לחם שנ' ממושבותיכם תביאו
לחם תנופה מנין לרבות שעורין וכוסמין ושבולת
שועל ושיפון תל' וקלי וכרמל לא תאכלו" ולחם
וקלי וכרמ' אכל לחם וקלי וכרמל חייב על כל אחד
ואחד" עד עצם היום הזה עד ועד בכלל מכאן אמר
שיום הנף כולו אסור מן התו' בדא בזמן שאין שם
מקדש אבל בזמן שיש שם מקדש אינו אסור אלא
עד שיקרב העומ' שנ' עד הביאכם את קרבן אלהיכ'
זה העומר יכול זה הכבש בוא וראה מה אמור
למטן משום הבאת עומר או כבש" ואומרי'
קומלין את העולה אחר שמקריבין מוסף היום
וכבש העולה קודם תמיד של בין הערבים מכאן
אמרו משיקרב העומר הותר החדש מיד והרחוקים
מותרין מחצות היום חזקה היא שאין בית דין
מתעצלין בו" חקת עולם לבית העולמי' לדורותיכ'
שינהג הדבר לדורות" בכל מושבותיכם בארץ
ובחוצה לארץ מכאן אמרו כל המצות התלויות
בארץ אינן נוהגות אלא בארץ חוץ מן החדש
והערלה וכלאי הכרם שהן נוהגות בארץ ובחוצה
לארץ החדש מן התו' והערלה הלכה למשה מסיני"
וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד"
ממחרת השבת ממחרת יום טוב" יכול ממחרת שבת
בראשית תל' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשי':

יום כלי להביא אמ׳ ר׳ יוסי ב״ר יהודה כשהוא אומ׳
עד ממחרת השב׳ תספ׳ חמשים יום כל ספירתך לא
תהא אלא חמשים יום אם אתה מונה ממחר׳ שבת
בראשית פעמים שאתה מונה חמשים ואחד חמשי׳
ושנים חמשים ושלשה חמשי׳ וארבעה חמשים
וחמשה חמשי׳ וששה חמשי׳ ושבעה חמשי׳ ושמונה
חמשי׳ ותשעה הא מה אני מקיים. ממחרת השבת
ממחרת יום טוב״ ר׳ יהודה בן בתירא אומ׳ ממחרת
השבת ממחרת יום טוב יכול ממח׳ שבת בראש׳ שבה
שספירתה בכל אדם״ ר׳ יוסי אומ׳ ממחרת השבת
ממחרת יום טוב יכול ממחרת שבת בראש׳ וכי נאמ׳
ממחרת שבת הפסח והלא לא נאמ׳ אלא ממחר׳ הש׳
מה ממחרת האמור למטן לרגל ותחלת הרגל אף
ממחרת השבת האמור כאן רגל ותחלת הרגל׳ ר׳ שמעון
בן אלעזר אומ׳ ממחרת השבת ממחרת יום טוב
או אינו אלא שבת בראש׳ כת׳ אחד אומ׳ ששת ימים
תאכ׳ מצות וכת׳ אחד אומ׳ שבעת ימים תאכ׳ מצות
כיצד יתקיימו שני כתובין הללו מינה שאין את יכול
לאכלה כל שבעה אכלה ששה מן החדש ושביעי
מן הישן הא מה אני מקיים ממחר׳ השב׳ ממח׳ יום
טוב״ מיום הביאכם תספרו יכול יקצור ויביא
ויספור אימתי שירצה ת״ל מהחל חרמש בקמה
תחל לספר״ יכול יספור ויקצור ויביא אימתי
שירצה ת״ל מיום הביאכם תספרו יכול יקצור ביום
ויספור ביום ויביא ביום ת״ל שבע שבתות תמימות
תהיינה אימתי הן תמימות משאתה מתחיל
מבערב״ יכול יקצור בלילה ויספור בלילה ויביא
בלילה ת״ל מיום הביאכם אין הבאה אלא ביום
הא כיצד קצירה וספירה בלילה והבאה ביום״ עד
ממחר׳ הש׳ השבי׳ תספרו חמשים יום זו היא שאמ׳
ר׳ יוסי ב״ר יהודה וכל ספירתך לא תהא אלא חמשים
יום״ תספרו חמשים יום יכול יספור חמשים ויקדש
חמשים ואחד ת״ל שבע שבתות תמימות תהי׳ אי שבע
שבתות תמימות תהי׳ יכול יספור ארבעים ושמונה
ויקדש ארבעים ותשעה ת״ל תספרו חמשים יום

הא כיצד מונה ארבעים ותשעה ויקדש יום חמשי׳
כיובל״ תספרו חמשים יום מלמד שמצוה למנות
ימים וכשהוא אומ׳ שבעה שבועות תספר לך מלמד
שמצוה למנות שבועות נמצאת אומ׳ שהוא
מונה ימים עם השבועות״ והקרבתם מנחה חדשה
ליי׳ שתהא חדשה לכל המנחות אין לי אלא מנחת
חטים מנחת שעורים מנין כשהוא אומ׳ וביום
הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה ליי׳ אלא אם אינו
ענין למנחת חטים תנהו ענין למנחת שעורים״
ממושבותיכם לא מחוץ לארץ״ ממושב׳ אף מן
העלייה״ תביאו מה שאת מביא ממקום אחד הלי׳
הוא הוא כלה מה זה עשרון לחלה אף מה שאת
מביא ממקום אחר עשרון לחלה או מה אלו שני
עשרונות אף הללו שני עשרונות ת״ל תהיינה אלו
שני עשרונות אין הללו שני עשרונות״ לחם
תנופה שתים שיהו שוות״ שני עשרונים שיהו
שוין״ סלת תהיינה שתי הלחם עליהן לבנה עשה
מכל סאה ומחצה ומנפין אותה בשתים עש׳
כפה ולשין אותן אחת אחת ואופין אותן אחת אחת״
מלובעות הן ארך כל חלה שבעה טפחי׳ ורחבה
ד׳ טפחים וגבהה ד׳ אצבעות סימן לד״ד״ חמץ
תאפנה כיצד הוא עושה מביא שאר ממקו׳ אחר
ונותנו לתוך העשרון וממלא העשרון סלת ומחמצו
באותו השאר״ בכורים ליי׳ ר׳ שמעון אומ׳ נאמ׳
כאן בכורים ונאמ׳ להלן בכורים מה ביכורים ליי׳
האמורים כאן משל ציבור אף ביכורים ליי׳ האמורי׳
להלן משל ציבור״ אם תאמ׳ זו משל ציבור והלא
משל יחיד אמרת לאו אם זו לראשית קציריכם אין
הלה בכורים ליי׳ ואם הלה בכורים ליי׳ אין זו ראשי׳
קציריכם דברים מיוחסין כאן אמורין להלן״
והקרבתם על הלחם חובה ללחם״ והקרבתם על
הלחם מלמד שהכבשים באים בגלל הלחם יכול
אמרו שתי הלחם מעכבין את הכבשים ושני
הכבשים אינן מעכבין את הלחם ואם הוכפו
עם הכבשים מעכבין זה את זה ואם אבד הלחם

יאבדו הכבשים ואם אבדו הכבשים יאבד הלחם
ויביאו לחם ויביאו לחם וכבשים אחרים" ושתי הלחם
הבאות בפני עצמן ונפסו ותעבור צורתן ויצאו לבית
השריפה בזלה שמא ימצאו כבשים לשנה הבאה
ויביאו לחם בלא כבשים" שבעת כבשים תמימים
בני שנה יכול שבעת כבשים ושעיר האמורין בחומש
הפקודים הן שבעת הכבשים ושעיר האמורין כאן
כשאת מגיע לפרים ולאילים אינן הן אמור מעתה
לא שבעת כבשי' ושעיר האמורין בחומש הפקודים
הן שבעת כבשים ושעיר האמורין כאן אלא אילו לעצמן
בגלל היום ואלו קריבין בגלל הלחם" ושני כבשי' בני
שנה לזבח שלמי' שתהא זביחתן לשם שלמים ואלו
הן הקלחין זבחי שלמי צבור ואין לציבור כמותן
לעולם" והניף הכהן אתם מלמד שהן טעונין
תנופה חיים ותנופה שחוטין" כיצד הוא עושה מביא
שני כבשים ומניף אותן כשהן חיים ואם הניף זה
בפני עצמו וזה בפני עצמו יצא" ואחר כך שוחטן
אותן ומפשיטו ולוקח חזה ושוק מכל אחד משניהן
ומניחן ביד שתי הלחם ש' על שני כבשי' ואין
על אלא בסמוך ומניח שתידיו מלמטה ומניף
הכל כאחד במדה במקום כל התנופות מוליך ומביא
ומעלה ומוריד ואם הניף אחד אחד יצא" קדש יהיו
ליי' לכה' לחם אע"פ שאין כבשים דברי ר' עקיבה
אמ' ר' שמעון בן ננס לא כי אלא כבשים אע"פ שאין
לחם אמ' ל' עקיבה הדבר שקול ומי מכריע אמ' לו
בן ננס אני מכריע שכן מצינו שכשהיו יש' במדבר
ארבעים שנה הקריבו כבשים בלא לחם אף כאן הקריבו
כבשים בלא לחם" אמ' ר' שמעון הלכה כדברי בן
ננס אבל אין הטעם כדבריו שכל האמור בחומש
הפקודים קרב במדבר וכל האמור בתורת כהנים
לא קרב במדבר משבאו לארץ קרבו אלו ואלו שנ' כי
תבאו והבאתם" ומפני מה אני אומ' יקרבו כבשים
בלא לחם שהכבשים מתירין את עצמן בלא לחם
ולחם בלא כבשים אין לו מי יתירנו והלכה כר' עקיבה"
קדש יהיו ליי' לכהן כהן גדול נוטל אחת והשניה

מתחלקת לכל המשמרות ואין למזבח בהן כלום
ועליהן נאמ' קרבן ראשית תקריבו אתם ליי' ואל המזב'
לא יעלו ושתיהן נאכלות כל אותו היום וחצי הלילה
כבשר קדשי קדשים" וקראתם בעצם היום הזה מקרא
קדש קדשהו" חקת עולם לדורותיכם שינהג הדבר
לדורות" ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך
כדאמור לעיל" אמ' ר' אבדימוס בר' יוסי ובימה לאו
הכת' ליתנה באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן ראש
השנה ויום הכפו' מכאן אלא ללמד שכל מי שהוא מוציא
לקט שכחה ופאה ומעשר עני מעלין עליו כאלו בית
המקדש קיים ומקריב קרבנותיו לתוכו" וכל מי שאינו
מוציא לקט שכ' ופ' ומעשר עני מעלין עליו כאילו בית
המקדש קיים ואינו מקריב קרבנותיו לתוכו" לעני
ולגר תעזב אתם כנזכר" אני יי' אלהיכם אני נאמן
לשלם שכר" וידבר דבר אל בני ישר' בחדש השביעי
ר' יהודה בר נחמן בשם ר' שמעון בן לקיש פתח עלה
אלהים בתרועה יי' בקול שופר בשעה שהקב"ה עולה
ויושב על כסא דין בדין הוא עולה דכת' עלה אלהים
בתרועה ובשעה שישר' נוטלין שופרותיהן ותוקעין
הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמי' ומתמלא
עליהן רחמי' ומרחם עליהן והופך להן מדת הדין למדת
רחמי' ורחמים" איסמתי בחדש השביעי בשעה שהן
שומעין קול השופר הן ניעורין וחוזרין בתשובה והקב"ה
מקבל תשובתן ומתמלא עליהן רחמים וכן הוא אומ'
אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו לאחר למדינה
שהיתה משובשת בגייסות והיה בה זקן אחד והיה
מזהיר לכל בני המדינה כל מי שהיה שומע לו היה
ניצל וכל מי שלא שומע לו היו הגייסות באין עליו
והורגין אותו כך כת' ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית
ישר' באמרי לרשע מות תמות וגו' ואתה את נפשך
הצלת" כך אם יתקע שופר בעיר בראש השנה ועם
לא יחרדו אלו ישר' אם תהיה רעה בעיר ויי' לא עשה
שאין הקב"ה חפץ במיתתו שלרשע דכת' חי אני נאום
יי' אם אחפוץ במות הרשע עמה מה אנא באתבי'
מנכון אלא שובו שובו מדרכיכם הרעים ואית רבאני

משמעשכה דרשוט וחיז" עמה מא אנה באשי מנדין
לא דרשונ וחיז" ר' יאשיה פתח אשרי העם יודעי
תרועה וכי אומות העו' אינן יודעין להריע כמה קרנות
יש להם כמה ביקנוס שלהן כמה כלכרדוס יש להן
ותאמר אשרי העם יודעי תרועה אלא אשרי העם שהן
יודעין לפתות לבוראן בתרועה אימתי בחדש השביעי
באחד לחדש" ר' ברכיה בשם ר' ירמיה פתח ארח
חיים למעלה למשכיל ארח חיים אין חיים אלא תורה
דכת' עץ חיים היא למחזיקים בה" ד"א ארח חיים
אין חיים אלא ייסורין דכת' ודרך חיים תוכחות מוסר"
למעלה למשכיל למי שהוא מסתכל במצותיה
שלהן מה כת' למעלה מן הטטן לא תכלה פי' שאין
אומות העו' שהן מכלין את שדותיהן כי תעשה כלה
אבל ישר' שאינן מכלין שדותיהן אך אותך לא אעשה
כלה למה ויסרתיך למשפט ונקה לא אנקך" מיסרך
אני ביסורין בעו' הזה בשביל לנקותך משעונותיך לעתי'
לבוא" אימתי בחדש השביעי" ר' ברכיה פתח תקעו
בחדש שופר וכי כל החדשים אינן חדש אלא בכסא
ליום חגינו וכי כל החדשי' אינן בכסין אלא ליום חג"ין
ליום חגיגתו" והלא ניסן חדש וכבלה ויש לו חג אימו
בו ביומו ואיזה זה תשרי בחדש חדשו מעשיכם
שופר שפרו מעשיכם כלאוי הלי אני נעשה לכם
כשופר הזה מה השופר הזה מכניס בזו ומוציא
בזו אף אני עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמי'
ומרחם עליכם והופך לכם מדת הדין למדת רחמים
אימתי בחדש השביעי" ר' לוי בשם ר' חמא בר חנינא
פתח כה אמר ה' גואלך מלמדך להועיל מהוא מלמדך
מסקר לך בקרין מסכא דמסקר לה רוח כדתנא "שלשה
שמות נקראו לו מלמד מלמד מרדע דרבן" מלמד שהוא
מלמד את הפרה לחרוש" מרדע שהוא מורה דיעה
בפרה" דרבן שהוא מדיר בינה בפרה אמ' הקב"ה לפיכך
אדם עושה דרבן לילדו הרע אינו עושה דרבן" מדריכך
בדרך תלך ר' חמא בר חנינא לבן מלכים שהיה לו דין
בפני אביו אמרו אביו בני אם מבקש אתה לזכות
לפני בדין מהר לך ניקל לבוש כל' ואת זוכה לפני בדין"

כך אמ' הקב"ה לישר' אם מבקשין לצאת לפני בדין
תהו מתלין לפני זכות אבות ואתם זוכין לפני בדין"
באחד לחדש זה אב' אברהם דכת' ביה אחד היה
אברהם זכרון תרועה זה אבינו יצחק דכת' ביה וירא
והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו" מקרא קדש זה אבינו
יעקב שנא' ויעקב עברי ויצחק מקורא" אימתי תהו
מתלין זכות אבות ואתם זוכין לפני בדין בחדש
השביעי" דבר אחר בני ישר' מקרא קדש
אין הגוים מקרא קדש אלא בני ישר' אין לי אלא בני ישר'
מנין לרבות את הגרים ואת העבדים המשוחררין
ת"ל יהיה לכם שבתון" בחדש השביעי בא חדש
השביעי שהוא משובע בכל ברכות ובכל בתות גרנות
ותוכו בתות לתוכו כל מיני מעדנים בתוכו" ד"א
בחדש השביעי ר' ברכיה הוה קרי ליה ירחא דשבועה
שבו נשבע הקב"ה לאבי' אברה' שנ' ויאמר בי נשבעתי
נאם ה'" יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש"
ר' אליעזר אומ' שבתון זו קדושת היום זכרון אלו הזכרונות
תרועה אלו השופרות מקרא קדש קדשהו" אמ' לו ר' עקיבה
והיכן אומ' שבתון אלא שבות שכן הוא פותח בשבות
הראשון זכרון אלו הזכרונות תרועה אלו השופרות מקרא
קדש זו קדושת היום ומנין שהוא כולל עמהן את
המלכיות ת"ל אני ה' אלהיכם וסמיך ליה בחדש השביעי"
ר' יוסי ב"ר יהודה אומ' מה ת"ל והיו לכם לזכרון
לפי שאין ת"ל אני ה' אלהיכם אלא זה בנין אב לכל מקום
שאת אומ' זכרונות אתקומך לה מלכיות" כ"ש סדר
ברכות אומ' אבות וגבורות וקדושת השם וכולל
מלכיות עמהן ואינו תוקע קדושת היום ותוקע
זכרונות ותוקע שופרות ותוקע" עבודה והודייה
וברכת כהנים" תרועה מנין שהיא בשופר ת"ל
והעברת שופר תרועה אין לי אלא ביובל בראש
השנה מנין ת"ל והעברת שופר בעשור לחודש ביום
הכפו' שאין ת"ל בחדש השביעי ומה ת"ל בחדש
השביעי הרי תרועות שביעי כזו מה זו בשופר אף
תרועת ראש השנה בשופר" ומנין שפשוטה לפניה
ת"ל והעברת שופר. תרועה ומנין שפשוטה לאחריה

וגו' תעבירו שופר" אין לי אלא ביובל בראש השנה
מנין ת"ל והעברת שופר תרועה שאין ת"ל בחדש השביעי
ומה ת"ל בחדש השביעי שיהיו כל תרועות שבחדש השב'
כזומה זו פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה אף תרועות
ראש השנה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה" מנין
שהן שלש שלשלש שלש ת"ל והעברת שופר תרועה
זכרון תרועה יום תרועה יהי' לכם "ללמד שהן שלש
שלשלש שלש" מנין ליתן את האמור ביובל בראש
השנה ואת האמור בראש השנה ביובל ת"ל בחדש
השביעי בחד' השביעי' לגזירה שוה" הא כיצד שלש
תקיעות שהן תשע שיעור תרועה כשתי תקיעות
שיעור תרועה כשלשה שברים" אמר ר' יצחק למה
תוקעין ומריעין בראש השנה כשהן יושבין ותוקעין
ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן ואמ'
רב יצחק כל שנה שאין תוקעין בתחלתה מריעין לה
בסופה מאי טעמא דלא איערבב שטן" כל מלאכת
עבודה לא תעשו זו מצות לא תעשה" והקרבתם אשה
לה' זה קרבן מוסף שבראש השנה" וידבר אך
בעשור לחדש השבי' יום הכפו' הוא מקרא קדש כי יום
כפורים ועניתם את נפשתי' כי יום כפו' וכל מלאכה לא
תעשו כי יום כפורים שיכול אין לי יום הכפורי' מכפ'
אלא אם כן עשאו מקרא קדש ונתענה בו ולא עשה
בו מלאכה שהיום מכפר ת"ל כי יום כפורים הוא"
יכול אין לי אלא יום הכפורים מכפר אלא עם הקרבנות
ועם השעיר מנין לשנה שאין קרבנות ואין שעיר היום
מכפר ת"ל כי יום כפורים הוא" יכול יכפר על השבים
ועל שאינן שבים ודין הוא חטאת ואשם מכפרין
ויום הכפורים מכפר מה חטאת ואשם אינן מכפרין
אלא על השבים אף יום הכפורים אינו מכפר אלא על
השבים" לא אם אמרת בחטאת ובאשם שאינן מכפרין
על הזדון כשגגה תאמר ביום הכפורים שהוא מכפר
על הזדון כשגגה הואיל והוא מכפר על הזדון כשגגה
יכפר על השבים ועל שאינן שבים ת"ל אך בעשור
חלק למעט הא אינו מכפר אלא על השבים"
ועניתם את נפשתיכם יכול ישב בחמה ובצנה

כדי שי' יתעשר ת"ל וכל מלאכה לא תעשו עינוי אסרת
לך ומלאכה אסרתי לך מה מלאכה שבו לא תעשה
אף עינוי שבו לא תעשה" אימא היכא דאיתיה בשמשא
וקא מצטער לא נימא ליה קום תיב בטולא והיכא
דיתיב בטולא וקא מצטער לא נימא ליה מטולא
קום תיב בשמשא דומיא דמלאכה מה מלאכה
לא חלקת בה אף עינוי לא תחלוק בו" תנן התם יום
הכפורים אסור באכילה ובשתייה וברחיצה ובסיכה
ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה" הני חמשה
עינויין כנגד מאי אמר רב חסדא כנגד חמשה עינויין
שבתו' שבת שבתון שבת שבתון בעשור אך בעשור
והיתה זאת לכם קראי חמשה הוו והני שיתא" תנא
שתיה בכלל אכילה היא" אכילה ושתייה דאיקרי
עינוי מנא לן דכת' תענו את נפש' ותנא רבי ישמעאל
נאמר כאן תענו את נפ' ונאמר להלן ויענך וירעיבך מה
להלן עינוי דרעבון אף כאן עינוי דרעבון" סיכה
דאיקרי עינוי מנא לן דכת' לחם חמודות לא אכלתי
ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי" ואיקרי עינוי
שנ' מן היום הראשון אשר נתת לבבך להתענות
לחייה דאיקרי עינוי מנא לן דכת' ולאביתר הכהן אמ'
המלך ענתות לך על שדך כי בן מות אתה וכי
התענית בכל אשר התענה אבי' וכת' כי אמרו העם
רעב ועיף וצמא במדבר רעב מלחם וצמא ממים
ועיף ממאי לאו מרחיצה נימא מנעילת הסנדל
אמר רב נחמן בר יצחק מיהכא מים קרים על נפש
עיפה ואימא מישתייה כת' בנפש עיפה על נפש
כת' אלמא עיף מרחיצה הוא" נעילת הסנדל מנא לן
דכת' ודוד עולה במעלה הזתים עולה ובוכה וראש
לו חפוי והוא הולך יחף וכת' וכי התענית בכל אשר
תשמיש המטה מנא לן דכת' אם תענה את בנתי
ואם תקח נשים על בנותי" אם תענה מתשמיש
ואם תקח מעלות" והקרבתם אשה לה' זה קרבן
מוסף" וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה להזהיר למלאכה
כי כל הנפש אשר לא תע' בעצם הי' הז' עונש
עינוי" וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה והאבדתי

הרי זה עונש מלאכה" והאבדתי את הנפ' מה ת"ל
לפי שהוא אומ' כרת בכל מקום ואינו יודע מהוא
כשהוא אומ' והאבדתי לימד על הכרת שהוא
האבדן" שבת שבתון מניין שיום הכפורים אסור
באכילה ובשתיה ברחיצה ובסיכה ובנעילת סנדל
ובתשמיש המטה שנ' שבת שבתון שבת לענין
מלאכה שבתון לענינים אלו" יכול תהא שבת
בראשית אסורה בכולן ת"ל הוא הוא אסור בכולן
אין שבת בראשית אסורה בכולן" ועניתם את
נפשותיכם בתשעה יכול יתחיל ויתענה מתשעה
ת"ל בערב אי בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה
הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום שכן
מוסיפין מחול על קדש אין לי אלא מלפניו מלאחריו
מנין ת"ל בערב מערב עד ערב אין לי אלא יום
הכפורים שבת בראשית מנין ת"ל תשבתו ימים
טובים מנין ת"ל שבתכם כל שביתה שאתה שובת
את מוסיף לה מלפניה ומלאחריה" יכול יהו
חייבין כרת על התוספת ת"ל וכל הנפש אשר תעשה
כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי על עצמו של יום
חייבין כרת ועל תוספת מלאכה" יכול לא יהו
חייבין כרת על תוספת מלאכה אלא יהו חייבין
כרת על תוספת עינוי ת"ל כי כל הנפש אשר לא
תעונה בעצם היום הזה על עצמו של יום חייבין כרת
אין חייבין כרת על תוספת עינוי" יכול יהא בכלל
עונש אבל יהא בכלל אזהרה ת"ל וכל מלאכ' תע
יכול לא יהו מוזהרין על תוספת מלא' אבל יהו
מוזהרין על תוספת עינוי ודין הוא מה אם
מלאכה שהיא נוהגת בימים טובים ובשבתות
הרי הוא מוזהר עליה עינוי שאינו נוהג בימים
טובים ובשבתות אינו דין שיהא מוזהר עליה
אבל אזהרה לענוי לא שמענו
כשהוא אומ' עונש מלאכה שאין ת"ל שכבר
קל וחומר הוא מה אם ענוי שאינו נוהג בימים
טובים ובשבתות הרי הוא ענוש עליו מלאכה
שהיא נוהגת בימים טובים ובשבתות אינו דין

שיהא ענוש לאחר אזהרה" ענוי ואסר למה
נאמ' עונש מלאכה ללמד ממנו אזהרה לענוי
מה עונש מלאכה לאחר אזהרה אף עונש ענוי
לאחר אזהרה" וידבר דבר בחמשה עשר
יום לחדש השביעי הזה חג הסכות שבעת ימים ליי'
מה ת"ל לפי שנ' בסכות תשבו שבעת ימים ואינו
יודע אם שבעה לראשונים אם ז' אחרונים כשהוא
אומ' בחמשה עשר יום הוי אומ' שבעה לראשונים
ולא ז' אחרונים" הזה חג הסכות זה טעון סוכה
ואין חג המצות טעון סוכה" חג הסכות שבעת
ימים ליי' יכול תהא חגיגה וסוכה לגבוה ת"ל חג
הסכות תעשה לך אם חג הסכות תעשה לך יכול
תהא חגיגה וסוכה להדיוט ת"ל חג הסכות תעשה
לך שבעת ימים ליי' הא כיצד חגיגה לגבוה וסוכה
להדיוט" ר' עקיבה אומ' מנין לעצי סוכה שיהו
אסורין כל שבעה ת"ל חג הסכות שבעת ימי' ליי'
ר' יהודה בן בתירה אומ' מנין כשם שחל שם שמים
על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה ת"ל חג
ליי' מה חגיגה ליי' אף סוכה ליי'" ביום הראשון
מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם מלמד שהוא רגל
בפני עצמו ולפי כך יש לו קרבן בפני עצמו
היבו דתם בשמיני חגלו לפ"ס כרגלים" כל
מלאכ' עבודה לא תעשו הליכה בא ללמד על ימי
מועד שהן אסורין במלאכה" יכול יהוא אסורין
בכל מלאכת עבודה ת"ל הוא הוא אסור במלאכת
עבודה אין ימי מועד אסורין בכל מלאכת עבודה
דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבה אומ' אינו צריך הרי
הוא אומ' אלה מועדי יי' אשר תקראו אתם מקראי קדש
במה הכת' מדבר אם לענין ימים טובים כבר
ימים טובים אמורין שנ' מלבד שבתות יי' ואומ'
ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון אם
כן למה נאמ' אלה מועדי יי' אלא אלו ימי מועד
שהן אסורין במלאכה" יכול יהוא אסורין במלאכת
עבודה ת"ל הוא הוא אסור במלאכת עבודה אין
ימי מועד אסורין במלאכת עבודה" להקריב

אשה

אשה בי״ד עולה ומנחה אם אין עולה אין מנחה דבר
שתקדים עולה למנחה שאם קדמה מנחה לעולה
פסולה: זבח ונסכי׳ שיקדים זבח לנסכים שאם
קדמו נסכים לזבח פסולין״ דבר יום ביומו מלמד
שכל היום כשר למוספין״ ביומו עבר זמנו
אינו חייב באחריותו״ יכול לא יהו חייבין באחריות
נסכים למחר ת״ל ומנחתם ונסכיהם ביום ומנחתם
ונסכיהם למחר״ מלבד שבתות ה׳ מכאן למוסף
שבת שיקרבו עם אימורי הרגל״ מלבד מתנותיכם
מה ת״ל שיכול אין לי שיקרב ברגל אלא קרבנות הרגל
בלבד מנין קרבנות היחיד וקרבנות הציבור שהוקדשו
ברגל שיבואו ברגל ושהוקדשו קודם הרגל שיבואו
ברגל ת״ל ומלבד מתנו׳ ומלבד כל נדריכם ומלבד
כל נדבותיכם אשר תתנו לה׳ אלו עופות ומנחות
נדבות את כולן שיבואו ברגל״ אך בחמשה עשר
יום לחד׳ יכול יחוג אדם בשבת ת״ל אך ביום טוב
אתה חוגג אין אתה חוגג בשבת״ ממאי לה׳ דהא
חגיגה שבת והאי ודאי קרבן צבור הוא״ אמ׳ ר׳
לענא משום יהודה בן בתירא אמ׳ קרא וחגותם
אותו חג לה׳ שבעת ימים בשנה״ שבעה שמונה
הואי לא מיכתי לחגיגה שאינה דוחה שבת״
באספכם את תבואת הארץ עבר את השנה
שתעשה החג באסיפת הפירות יכול באסיפת
כל הפירות ת״ל באספך מגרנך ויקבך יכול מן עת
ת״ל באספך את תבואת הארץ האביר השדה
לעבר את השנה שתעשה את החג בזמן אסיפת
כל הפירות״ תחגו את חג ה׳ שבעת ימים תשלומין
ולקחתם לכם ר׳ אבא בר כהנא פתח קרא
מוסרי ואל כסף אמ׳ ר׳ אבא בר כהנא קחו מוסרי
שתורה ואל כסף בלא כסף בלא דמים של
לכו שברו ואכלו וג׳ למה תשקלו כסף בלא לחם
למה תשקלו כסף למה אתם שוקלין כסף לבני עשו
בלא לחם ובלא מחיר שלא אכלתם מלחמה שלהן
ויגיעכם בלא לשבעה למה אתם יגעים ואומות
העולם שבעים בלא לשבעה על שלא שבעתם

מינה שתורה רבת לכו לחמו בלחמי ושתו ביין
מסכתי״ ד״א קחו מוסרי ואל כסף ר׳ אבא בר
כהנא אומ׳ משכל לקיחה אתה אומ׳ אלא למד שכל
לקיחה במצרים כת׳ ולקחתם אגדת אזוב כמה מצות
טימי רידה בארבעה מיני בחמשה מיני ה״יא
שעמדה להן בבזת מצרים ובבזת הים ובבזת
סיחון ועוג ובבזת שלשים ואחד מלך״ לולב
שהוא עומד על האדם בכמה דמים וכמה
מצוות יש בו על אחת כמה וכמה לפי כך משה
מזהיר את ישראל ולקחתם לכם״ ד״א לה שה
תודיעני אורח חיים אמ׳ דוד לפני הקב״ה הודיעני
איזה פילון מפולש לעתיד לבוא״ ר׳ יודן ור׳ עזריה
ר׳ יודן אומ׳ אמ׳ הקב״ה לדוד דוד אם חיים אתה
מבקש צפה ליראה דכת׳ יראת ה׳ תוסיף ימים
ולעזריה אומ׳ אמ׳ הקב״ה לדוד דוד אם חיים
אתה מבקש צפה לייסורין דכת׳ ודרך חיים
תוכחות מוסר״ שובע שמחות את פניך שבעינן
בהשמחות פניך מקרא ומשנה תלמוד ואגדה״
ד״א שובע שמחות אל תהי קורא כן אלא שבע
שמחות את פניך אלו שבע כתות של צדיקים שהן
עתידין להקביל פני השכינה ופניהם דומות לחמה
וללבנה לרקיע לברקים לכוכבים לשושנים
ולמנור בית המקדש״ לחמה מנין ברה כחמה
ללבנה יפה כלבנה״ לרקיע והמשכילים יזהירו
כזוהר הרקיע לברקים מראיהם כלפידים
כברקים ירוצצו לכוכבים ומצדיקי הרבים
ככוכבים״ לשושנים למנצח על שושנים
למנורות בית המקדש מנין שנ׳ והנה מנורת זהב
כולה״ נעימות בימינך נצח אמ׳ דוד לפני הקב״ה
רבון העולמים מי יודע איזו היא הכתה הטובה
והנעימה שבהן תרין אמוראין חד אמ׳ זו שהיא
מבוא תור ומבוא זקן ואחרינא אמ׳ אלו סופרים
ומשנים שהן מלמדין את התינוקות לאמיתן
שהן עתידין לעמוד לימינו של הקב״ה הדא היא
נעימות בימינך נצח״ ד״א שובע שמחות

את פניך אלו שבע מצות שבחג ארבעה מינין
שבלולב וסוכה וחגיגה ושמחה אם שמחה
למה חגיגה ואם חגיגה למה שמחה אמ׳ל אבון
לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנן ידעין איזו
הוא נצוחא אלא מהדין נסיב וטעין באלדינר
בידיה אנן ידעין דהוא נצוחא כך לפי ששרי
ישר׳ ושרי אומות העולם נכנסין ומתקטרגין לפני
הקב״ה מראש השנה ועד ראש השנה ולית אנן
ידעין הילין אינון נצוחיא אלא ממה שישראל
יוצאין מלפני הקב״ה ולולביהן ואתרוגיהן בידן
אנן ידעין דישראל אינון נצוחיא לפי כך משה
מזהיר את ישראל ואומ׳ להן ולקחתם לכם״
ולקחתם לכם ר׳ יהודה אומ׳ נאמרה כאן לקיחה
ונאמ׳ להלן לקיחה מה לקיחה האמורה להלן
אגודה אף כאן אגודה וחכמ׳ אומ׳ אע״פ שאינו
אגוד כשר״ ולקחתם לכם שתהא לקיחה
לכל אחד ואחד״ לכם משלכם להוציא את
השאול״ מכאן אמרו אין אדם יוצא ידי חובתו
ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו אלא
אם כן נותן מתנה לחבירו וחבירו לחבירו
אפילו הן מאה״ מעשה ברבן גמליאל ור׳
יהושע ור׳ אלעזר בן עזריה ור׳ עקיבה שהיו באין
בספינה ולא נמצא לולב אלא ביד רבן גמליאל
בלבד שלקחו באלף זוז ללמדך כמה הן זהירין
במצות נטלו רבן גמליאל ויצא בו ונתנו לר׳ יהושע
במתנה נטלו ר׳ יהושע ויצא בו ונתנו לר׳ אלעזר
בן עזריה במתנה נטלו ר׳ אלעזר בן עזריה ויצא
בו ונתנו לר׳ עקיבה במתנה נטלו ר׳ עקיבה ויצא
בו והחזירוהו לרבן גמליאל שמע מינה מתנה על
מנת להחזיר שמה מתנה״ ד״א לכם משלכם
להוציא את הגזול אמ׳ ר׳ לוי זה שהוא נוטל לולב
גזול למה הוא דומה ללוסטים שהוא עומד בפרשת
דרכים ומקפח כל העוברין והשבין חד זמן
עבר לגיון מיזל מיגבי דימוסיה דמדינתא פגע
וקם עלוהי וקפחיה ונסיב כל מה דהוה עמיה

בתר יומין אתציד ההוא לסטאה ואתיהיב בפלכי
שמע מיניה ההוא לגיונא אתא לגביה אמ׳
ליה קום הב לי כל מה דקפחת ונסיבת מני ואנא
מליף עלך זכו קדם מלכא אמ׳ ליה כל מה
דקפח ההוא גברא ונסיב מיניה ליתליה אלא הדין
טפוסא דהוה מן דידך נסביה יהביה ליה אמ׳
ליה למחר את נפיק לדינא קדם מלכא ומלכא
שאיל לך ואמר לך אית לך בר נש חכים לך ומליף
עלך זכו ואימר ליה לגיון פלן והוא שלח קדי לי
ואנא אתי ומליף עלך זכו למחר אמ׳ ליה נפק
לדינא קדם מלכא אמ׳ ליה מלכא אית לך בר
נש חכים מליף עלך זכו אמ׳ ליה לגיון פלן
שלח ואיתייה אמ׳ ליה מה את חכים בהדין בברנש
אמ׳ ליה אנא בההוא יומא דשלחתני מיזל גבי
דימוסיא דמדינתא פגעתא קם עלי ושדני וקפחני
ונסיב כל מה דהוה עמי ומהדין טפוסא דמן
ידי מסהיד עליה התחילו הכל אומ׳ אוי לזה
שנעשה סניגורו קטיגורו כך אדם נוטל לולב
לזכות אם היה גזול הוא צווח לפני הקב״ה ואומ׳
לבוני העולם גזול אני חמוס אני גנוב אני [illegible]
ומלאכי השרת אומ׳ אוי לזה שנעשה סניגורו
קטיגורו״ ביום לא בלו לך ביום א׳ ובשבת
ראשון ואפלו בגבולין״ הראשון מלמד שאינו
דוחה אלא יום טוב הראשון בלבד״ ד״א ביום
הראשון והלא יום חמשה עשר הוא ותימר ביום
הראשון אלא אמ׳ ר׳ אלעזר ראשון לירידת גשמים
מלמד שהן ראויין הגשמים מתחלת החג כשם
שמפסיקין להן מתחלת הפסח אלא מפני כבוד
ישראל שלא להטריח עליהן בירידתן מבית
המקדש בימי החג ועוד מפני ביטול ישיבת
הסוכה אין זוכרין את הגשמים אלא בסוף החג״
היינו דתנן מושלו משל למה הדבר דומה לעבד שבא
למזוג לרבו ושפך הקיתון על פניו איבעיא להו
מי שפך למיתא שמע תניא ושפך לו רבו קיתון
על פניו אי אפשר לך בשמושך מלמד שיורד

בשמי

בשמים בתחלת החג סימן לעבירה ובסוף החג
סימן יפה הוא" ד"א למה נקרא שמו ראשון
לפי שכל ימות הקיץ ישראל עסוקין במלאכתן
בקציר בדיש בבציר במסיקה עד חג הסכות
שנ' וחג האסיף אמ' להן הקב"ה הלא אספתם
את מעשיכם מן השדה יהיה היום הזה לכם
ראשון לעסוק בתורה שכבר הקדמתם לכם
מעשיכם מאכלכם ומשתיכם" ד"א למה
נקרא שמו ראשון לפי שנ' וחג האסיף בצאת השנה
יכול יהו חוגגין בו מפני היין שלא נשתייר אלא
שמרים ומפני השמן שלא נשתייר אלא מגרגר
ת"ל ראשון כתחלתו כך סופו" ד"א למה נקרא
שמו ראשון אמ' להן הקב"ה לישראל ראו את
עצמכם כאלו עכשיו התחלתם לקבל מצוות
ומעשים טובים לפי שאותן מצוות ומעשים
טובים שסיגלתם כבר נשקלו בראש השנה
כנגד העונות והכרעתי לכם כף זכות עכשיו
קבלו מצוות ומעשים טובים שהראשונות כפרו
על עונותיכם" ר' מנא דשאב ור' יהושע דסכנין
בשם ר' לוי למדינה שהיתה חייבת ליפוס למלך
והלך המלך לגבותה בתוך עשרה מילין יצאו
גדולי המדינה וקילסו את המלך והתיר להן
המלך שליש מדימוסיא שלהן בתוך חמשה
מילין יצאו פרטבולי המדינה וקלסו את המלך
והתיר להן המלך שליש מדימוסיא שלהן וכיון
שנכנס למדינה יצאו האנשים והנשים והטף
וקלסו את המלך כולם אמ' להן המלך מה דאזל
אזל מכאן ולהלן חשבנא כך בערב ראש
השנה גדולי הדור מתענין והקב"ה מתיר להן
לישראל שליש מעונותיהן ובימים מראש השנה
ועד יום הכפורים היחידים מתענין והקב"ה
מתיר להן לישראל שליש מעונותיהן וביום הכפור'
כל ישראל האנשים והנשים והטף מתענין והקב"ה
אומ' להן לישראל מה דאזל אזל מכאן ולהלן
חשבנא" אמ' ר' אחא כת' כי עמך הסליחה

למען תורא הסליחה מופקדת אצלך מראש
השנה כל כך למה למען תורא בשביל ליתן
אימתך על בריותיך מיום הכפורים ועד החג
כל ישראל עסוקין במצות זה עוסק בסוכתו זה
עוסק בלולבו וביום טוב הראשון של חג הן
מטלין לולביהן ואתרוגיהן ומקלסין להקב"ה והקב"ה
אומ' לישראל מה דאזל אזל מכאן ולהלן חשבנא"
ר' ברכיה בשם ר' לוי אומ' בזכות ולקחתם לכם
ביום הראשון נגלה לכם ראשון ופורע לכם
מן הראשון ובונה לכם את הראשון ומביא
לכם את הראשון נגלה לכם ראשון זה הקב"ה
דכת' ביה אני ראשון ופורע לכם מן הראשון
זה עשו דכת' ביה ויצא הראשון אדמוני וגו' ובונה
לכם את הראשון זה בית המקדש דכת' ביה כסא
כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו" ומביא
לכם את הראשון זה המלך המשיח דכת' ביה
ראשון לציון הנה הנם" פרי עץ הדר" עץ
שטעם עצו ופריו שוה הוי אומ' זה אתרוג
ואימא פלפלין לא אפשר היכי ליעבד ליפקוט
חדא חדא לא מיכבלא לקיחתה לינקוט תרתי תלת
פרי אחד ת"ג אמ' רחמנא לא שנים ושלשה פירות
הלכך לא איפשר" בן עזאי אומ' הדר הדר באילנו
משנה לשנה תרג' עקילס הדר הדר אילן שהוא
דר על פני המים" ר' אומ' הדר אל תהי קורא הדר
אלא הדיר שלבהמ' מה דיר זה יש בו גדולים וקטנים
תמימין ובעלי מומין ובאים קטנים ועדיין גדולים
קיימין כך ישר' יש בהן צדיקים ובינונים תלמידי
חכמ' ועמי הארץ ובאים קטנים ועדיין גדולים
קיימין עד שלא מת משה רבינו זרחה שמשו
של יהושע תלמידו עד שלא מת עלי זרחה שמשו
של שמואל הרמתי תלמידו עד שלא נגנז אליהו
זרחה שמשו של אלישע בן שפט תלמידו עד שלא
מת ר' עקיבה נולד רבינו הקדוש" ד"א הדר אם היה
יבש פסולה וכן שאר המינין אם היה אחד מהן
יבש פסול שנ' הדר" כפת תמרים זה הלולב

שהוא כמו שקביט כפות נפרדו עליו כשר
נפרצו פסול" ד״א כפות תמרים מה תמר זה
אין לו אלא לב אחד וזקוף כלפי מעלה כך ישראל
אין להן אלא לב אחד לאביהן שבשמים" וענף עץ
עבות עץ שהוא עבות שענפיו חופין את עצו
הוי אומ׳ זה הדס ותנו רבנן קלעו כמין ודומה
לשלשלת זההוא הדס" ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳
ענף עץ עבת עץ שטעם עצו וענפיו שווה
הוי אומ׳ זה הדס" וערבי נחל הגדילות על הנחל
אין לי אלא שלנחל ושלבעל ושלהרים מנין ת״ל
וערבי נחל מכל מקום אם כן למה נאמ׳ נחל שרוב
מין זה גדל על הנחל" ד״א וערבי נחל שעלה
שלה משוך כנחל תניא אידך וערבי נחל
הגדילות על הנחל פרט לצפצפה הגדילה בין
ההרים איזו היא ערבה ואיזו היא צפצפה ערבה
קנה שלה אדום ועלה שלה משוך ופיה חלק
צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה
דומה למסר אבא שאול אומ׳ וערבי שתים ערבה
ללולב וערבה למקדש" כמה נוטל מהן לולב
אחד אתרוג אחד ושני בדי ערבה ושלשה בדי
הדס" ר׳ אליעזר אומ׳ יכול יהא אתרוג עמהן
באגודה אמרת וכי נאמ׳ פרי עץ הדר וכפת
והלא לא נאמ׳ אלא כפות הא כיצד אתרוג לעצמו
והללו לעצמן ומברך על נטילת לולב ונוטל
אגודה בימינו ואתרוג בשמאלו ומגביהן למטה
מארץ וכיון שהגביהן יצא" אמ׳ ליה ירמיה לרבא
זליקה מאי טעמא מברכינן על נטילת לולב
ואתרוג אוחדינו לא מברכינן אמ׳ ליה הואיל וגבוה
מכולן אי הכי ליגבהיה להדס וליבריך ליגבהיה
לאתרוג וליבריך אמ׳ ליה הכי קא אמינא הואיל
ובמינו גבוה" מנין שהן מעכבין זה את זה ת״ל
ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו׳ מלמד
שהן מעכבין זה את זה" ושמחתם לפני יי׳ אל׳
שבעת ימים לא בגבולין כל שבעה" משחרב בית
המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב

ניטל במדינה שבעה זכר למקדש" תניא ארבעה
מינין שבלולב שנים מהן עושין פירות ושנים מהן
אין עושין פירות העושין פירות יהו זקוקין לשאינן
עושין פירות ושאינן עושין פירות יהו זקוקין
לעושין פירות" העושין פירות יהו זקוקין לשאינן
עושין פירות אלו תלמידי חכמי שיהו מבקשין רחמי
על בעלי בתים כדי שישלמו מכל מיני פורענות
כדשלחו מיתם יבעון אתבעיא רחמי על עליא
דאילו עליא לא מיתק״ימין אתבעיא" ושאינן עושין
פירות יהו זקוקין לעושין פירות אלו בעלי בתים שיהו
זקוקין לעשות נחתרוח לחכמי ולתלמידיהן" ד״א
פרי עץ הדר זה הקב״ה שנ׳ הוד והדר לבשת כפות
תמרים זה הקב״ה שנ׳ צדיק כתמר יפרח וענף עץ
עבות זה הקב״ה שנ׳ והוא עומד בין ההדסים"
וערבי נחל זה הקב״ה שנ׳ סלו לרוכב בערבות"
ד״א פרי עץ הדר אלו ישראל מה אתרוג זה יש בו
מאכל וריח כך ישראל יש בהן תורה ויש בהן מעשים
טובים" כפות תמרים אלו ישר׳ מה התמר הזה
יש בו מאכל ואין בו ריח כך ישר׳ יש בהן בני אדם
שיש בהן תורה ואין בהן מעשים טובים" וענף
עץ עבת אלו ישר׳ מה ההדס הזה יש בו ריח ואין בו
מאכל כך הן ישראל יש בהן בני אדם שיש בהן
מעשים טובים ואין בהן תורה" וערבי נחל אלו
ישראל מה ערבה הזאת אין בה לא מאכל ולא ריח
כך הן ישראל יש בהן בני אדם שאין בהן תורה
ולא מעשים טובים אמר הקב״ה לאברין אי אפשר
לא יעשו כולן אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו"
ד״א ארבעה מינין האלו כנגד הלב והעינים
והשפתים והשדרה ששאר איברים שבאדם
עומדין בהן והן מעידין אותן" ד״א ארבעה
כנגד ארבעה אבות והלא שלשה הן אלא יוסף
נקרא מן האבות שנ׳ גאלת בזרוע עמך בני יעקב
ויוסף סלה" פרי עץ הדר זה אבינו אברהם שהדרו
הקב״ה בשיבה טובה רכתיב ואברהם זקן"
כפות תמרים זה אבינו יצחק שהיה כפות ועקור

על גבי המזבח" וענף עץ עבות זה אבינו יעקב
מה ההדס לחוש בענפים באורו' כך היה יעקב אבינו
לחוש בבנים" וערבי נחל זה יוסף מה הערבה
הזאת כמושה קודם שלשה המינין כך יוסף מת
קודם אחיו" ד"א ארבעה מינין כנגד ארבע אמהות
פרי עץ הדר זו אמינו שרה שהידרה הקב"ה בשיבה
טובה שנ' ואברהם ושרה זקנים" כפות תמרים זו
אמינו רבקה מה התמרה הזאת יש בה מאכל ויש
בה קוצים כך העמידה אמינו רבקה צדיק ורשע"
וענף עץ עבות זו אמינו לאה מה ההדס הזה רחוש
בעלים כך היתה אמינו לאה רחושה בבנים" וערבי
נחל זו אמינו רחל מה הערבה הזאת כמושה קודם
שלשת המינים כך מתה רחל קודם אחותה" ד"א
ארבעה מינין כנגד ארבעה דגלים שהיו ישראל
במדבר" ד"א כנגד ארבע חיות שבמרכבה" ד"א
כנגד ארבע מלכיות שהן מפזרין את ישראל
שאם יעשו עצה רעה על ישראל יהיו ארבעה
מינים אלו מבטלין עצתם" ד"א כנגד ארבע תקופות
שהעולם מתנהג בהן" ד"א כנגד ארבע מיתות בית
דין אמ' הקב"ה אם הבאתם לפני ארבעה מינים
שבלולב אני מכפר לכם על ארבע מיתות בית
דין" ד"א כנגד ארבעה שפטים הרעים אמ' הקב"ה
אם הבאתם לפני ארבעה מינין שבלולב אני
מציל אתכם מארבעה שפטים" ד"א כנגד ד'
אומות אמ' הקב"ה אם קיימו' מצות מועדות בזמנן
אין אתם צריכין לאומות" ד"א כנגד ארבע
קצוות הארץ שהקב"ה מכניסינו משם שנ' ונפוצות
יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ" וחגותם
אתו חג ליי' מה ת"ל לפי שנ' שבעת ימים תחגו'
אי יכול יטעון חגיגה כל שבעה ת"ל אתו יום אחד
בלבד אם כן למה נאמ' שבעת ימים תשלומין
כל שבעה" מנין אם לא חג ביום טוב הראשון שחוגג
חוגג כל הרגל וביום טוב האחרון ת"ל ובחדש השביעי
תחגו אתו" יכול אם לא חג בכל הרגל יחוג אחר הרגל
ת"ל אתו במועד אתה חוגג ואין אתה חוגג חוצה לו"

בסכות תשבו ולא בסוכה שבתוך הבית
" ולא בסוכה שתחת האילן ולא בסוכה שתחת
הסוכה אדרבה בסכות תלתי משמע אמ' רבי
נחמן בר יצחק במסכת כת' תשבו אין תשבו אלא
כעין תדורו" מכאן אמרו אוכל בסוכה ושותה
בסוכה ומטייל בסוכה ומשן בסוכה וכל שבעת
הימים עושה אדם את סוכתו קבע ואת ביתו עראי
מי שהיו לו כלים נאים מעלם לסוכה מצעות
נאות מעלם לסוכה" שבעת ימים אין לי אלא
ימים לילות מנין הריני דן נאמ' כאן שבעה ונאמ'
שבעה באהל מועד מה שבעה אמורין באהל
מועד עשה בהן הלילות כבימים אף שבעת
ימים האמורין כאן נעשה בהן את הלילות כימים"
הולכה לך לדרך הזו נאמ' כאן שבעה ונאמ' שבעה
בלולב מה שבעה אמורין בלולב לא עשה בהן
לילות כימים אף שבעה אמורין כאן לא נעשה
בהן לילות כימים נראה למי דומה דנין שבעה
שהן תדירין כל היום משבעה שהן תדירין
כל היום אל יוכיחו שבעה שבלולב שאינן תדירין
כל היום" הולכה לך לדרך הזו דנין שבעה שהן
מנהג לדורות משבעה שהן מנהג לדורות ואל יוכיחו
שבעה שבאהל מועד שאינן מנהג לדורות
ת"ל תשבו שבעת ימים בגזירה שווה מה תשבו
שבעת ימים באהל מועד עשה בהן את הלילות
כימים אף שבעה האמורין כאן נעשה בהן את
הלילות כימים" כל האזרח בישר' ישבו בסכות
ל' אליעזר אומ' אין אדם יוצא ידי חובתו ביו"ט
הראשון שלא בסוכתו שלחבירו דתנ' חג הסכות
תעשה לך וחכמ' אומ' יצא אדם ידי חובתו
בסוכתו שלחבירו ד"ת כל האזרח בישר' ישבו בסכות
מלמד שכל ישר' ראויין לישב בסוכה אחת"
האזרח זה האזרח האזרח להוציא את הנשים כל
האזרח לרבות את הקטנים בישר' לרבות גרים
ועבדים משוחררים" איזה הוא קטן שהוא חייב
בסוכה כל קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה"

היכי דאמי קטן שאינו צריך לאמו אמלי דבי
ר' ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו" ר' שמעון
בן לקיש אומ' כל שנעור משנתו ואינו קורא
אימא אימא" מעשה שילדה כלתו של שמאי
הזקן ופיחת את המעזיבה וסיכך על גבי המטה
בשביל הקטן ולית הלכה כותה" תשבו בסכות
בסכות שלכל דבר' של יהודה אומ' הדרין בותנ
שלא תהא הסוכה אלא מארבעת מינין מה אם
הלולב שאינו נוהג בימים כלילות אינו בא אלא
מארבעת מינים סוכה שהיא נוהגת בימים
כלילות אינו דין שלא תהא באה אלא מארבעת
מינין אמלו לר' יהודה כל דין שאתה דן תחלתו
להחמיר וסופו להקל אינו דין הא אם לא מצא
מארבעת מינין ישב לו בלא סוכה והכת' אומ'
תשבו בסכות" בסוכה שלכל דבר וכן עולא אומ'
אשר ישמיעו ויעבירו קול בכל עריהם בירושלם"
למען ידעו דרתיכם כי בסכות ר' אליעזר אומ'
סוכות ממש הן ר' עקיבה אומ' סכות ענני כבוד
הין" בהוציאי אותם מארץ מצרים מלמד שתהא
הסוכה זכר ליציאת מצרים" וידבר משה את
מועדי יי' מלמד שהיה משה אומ' להן לישראל
הלכות הפסח בפסח והלכות החג בחג והלכות
עצרת בעצרת בלשון שהיה שומעו בו בלשון היה
אומ' להן לישראל" כל הפרשות נאמרו בגנין
אחד ר' יוסי הגלילי אומ' מועדי יי' נאמ' שבת
בראשית לא נאמרה עמה בן עזאי אומ' מועדי
נאמ' הפרת נדרים לא נאמ' עמהן" איסי ברבן
הוה גמיר לה להא מתניתא ולא הוה גמיר לה
לפירושה אזל בתריה דרב ששת לנהרדעא
ולא אשכחיה אזל בתריה למחוזא אשכחיה אמ' ליה
מאי מועדי יי' נאמ' שבת בראשית לא נאמ' אמ' ליה
מועדי יי' צריכין קדוש בית דין שבת בראשית לא
צריכה קדוש בית דין סלקא דעתך אמינא הואיל
וכתיבין בהדי הדדי תבעי קדוש בית דין במועדות"
קא משמע לן" בן עזאי אומ' מועדי יי' נאמרה

הפרת נדרים לא נאמ' מאי אמ' ליה מועדי יי'
צריכין מומחין הפרת נדרים אין צריכין מומחין"
הא כאשי המטות כת' אמ' רב חסדא אמ' ר' יוחנן
ביחיד מומחה" ר' חנינ' סגה תנ' וידבר משה את
מועדי יי' אל בני ישראל לפי שלא למדנו אלא על
הפסח ועל התמיד שידחו את השבת שנ' בה'
במועדו שאר כל קרבנות הציבור מנין ת"ל אלה
תעשו ליי' במועדיכם לעומר ולקרב עמו שתי
הלחם ולקרב עמהן לא שמענו כשהוא אומר
וידבר משה את מועדי יי' קבע מועד לכולם"
וידבר אל בני ישר' להשה תקחו ואנכי
אענך למעשה ידיך תכסף אמרה כנסת ישראל
לפני הקב"ה תקרא ואנכי אענך כל מה שאתה
גוזר עלי אני מתקיימות" למעשה ידיך תכסף
יש אדם מתאווה למעשה ידיו שאתה מתאוה
למעשה ידיך אתה סובל את כל העולם שנ' אני
עשיתי ואני אשא" ואתה מצוה את בני קהת
לשאת את כבודך שנ' בכתף ישאו הוי למעשה
ידיך תכסף אתה זן את כל העולם ואתה מצוה
את בני קהת אתה מאיר לכל העולם ואתה מצוה
להעלות נר תמיד" אמ' ר' מאיר אמ' הקב"ה חביב
עלי נרות שאהרן מדליק מן המאורות שקבעתי
בשמים בשעה שהקריבו הנשיאים חנוכת המזב'
ולא הקריב שבט לוי היה אהרן נפשו עגומה עליו
אמ' כל השבטים הקריבו לחנוכת המזבח ואני
לא היה לי חלק בקרבנות אמ' לו הקב"ה חייך כל השבטי'
הקריבו חנוכה אחת ואתה שבעמך תעשה חנוכה
יעבץ אתו הכהן" רבי אומ' הנך יפה רעיתי הנך
יפה עיניך יונים ר' עקיבה אומ' לא היה העולם כדאי
ביום שניתנה שיר השירים לישראל שכל הכתובים
קדש ושיר השירים קדש קדשים" אמ' ר' אלעזר
למה הדבר דומה למלך שנטל סאה של חטים
ונתנה לנחתום ואמ' לו הוציא לי ממנה כך וכך
סלת כך וכך סובין כך וכך מורסן וסלת לי ממנה
גלוסקית אחת יפה ומנוקה כך כל הכתובים קדש

ושיר

ושיר השירים קדש קדשים" לאיזה מה בית בו
שהקב"ה קילסן את ישר' בתוכו הנך יפה רעיתי בא'
במצוות הנך יפה רעיתי במעשה אבותיך הנך
יפה בבית במזוזה וכתבתם על מזוזות ביתך
הנך יפה בשדה בתרומות ובמעשרות בלקט שכחה
ופאה הנך יפה בעו' הזה הנך יפה לעולם הבא" אמ'
ר' שמעון בן זכאי הקב"ה מקלסה בלשון כפול והיא
מקלסתו בלשון פשוט" הקב"ה מקלסה בלשון כפול
שאם אינה עושה רצונו הוא יכול להמירה באחרת
והיא מקלסתו בלשון פשוט לפי שאינה יכולה להמירו
באחר הוא אומ' הנך יפה רעיתי הנך יפה והיא אומ'
הנך יפה דודי אף נעים" עיניך יונים אלו סנהדרין
שנמשלו ביונה מה העינים הללו כל הגוף מהלך
אחריהן כך הסנהדרין כל ישר' מהלכין אחריהן" ד"א
מה היונים כל אחת מכרת את קנה ושובכה כך
התלמידים שלפניהם כל אחד מכיר את מקומו"
ד"א מה היונה הזאת כשהיא מכרת את בן זוגה
אינה זזה ממנו כך ישר' משהכירו להקב"ה שוב
אינן זזין ממנו ואינן מניחין עבודתו מה היונה
הזו כל העופות כשהן שוחטין הן מפרכסין אבל היונה
הזו פושטת צוארה כך אין כל אומה נהרגת על
קדושת שמו של הקב"ה אלא ישר' שנ' כי עליך הורגנו
כל היום" ד"א עיניך יונים אמ' ר' יצחק אמ' לה הקב"ה
דוגמא שלך דומה ליונה מי שמבקש ליקח חטים
מאוצרו הוא אומ' לו הראיני דוגמתן אף את דוגמא
שלך דומה ליונה כיצד כשהיה נח בתיבה שלח את
היונה מה היונה הביאה אורה לעולם שלו והנה עלה
זית טרף בפיה אף אתם נמשלתם ביונה הביאו שמן
זית זך והדליקו לפני את הנר שנ' צוואת בני ישר'
ויקחו אליך שמן זית זך" ד"א ראשך עליך
ככרמל" הראש שבישר' שקול כאליהו שכתב בו ואליהו
עלה אל הכרמל" ודלת ראשך כארגמן והדל
שבישר' שקול כדניאל שכת' בו והלבישו לדניאל ארגונא"
מלך אסור ברהטים אמ' הקב"ה לכן לישר' כביכול
אני אסור בשבועה עמכם בזכות מה בזכות

לייצות שלך אברהם לכפ"ע וג' הבקר רץ אברהם
וימהר אברהם וילך וילן לקראתם" ר' אבא בר
כהנא אומ' בזכות יעקב שכת' בו ברהטים בשקתות
המים" ד"א מלך אסור ברהטים אמ' לו הקב"ה למשה
מלך שעתיד עליהם בזוד אתה עליהם והן עושין לו
את בני ישר' ויקחו אליך" לו אין לו אלא לדור ומור
ולדורות" ויקחו אליך אתה כגזבר לדבר שמן זית
לא שמן שומשמין לא שמן אגוזין ולא שמן
צנונות" שמן זית מכאן אמרו שלשה זתים ובהן
שלשה שלשה שמנים זך שיהא נקי" כתית
כתוש' כתית למאור אין כשר למנורה אלא כתוש
יכול לא יהא כתית כשר למנחות כשהוא אומ'
ועשרון סלת בלול בשמן כתית לימד על הכתית
שהוא כשר למנחות יכול אף המנחות יטענו
זך והלא דין הוא מה אם מנורה שאינה לאכילה
טעונה שמן זית זך מנחות שהן לאכילה אינו דין
שיטענו שמן זית זך ת"ל זך למאור הא כיצד
זך למאור כתית למנחות" להעלות נר תמיד
שתהא שלהבת עולה" להעלות נר תמיד שיהא
נר מערבי תדיר שלא שממנו יהא מתחיל ובו הוא
מסיים ובשעה שאחין הכהנים נכנסין להשתחוות
והיה מקריב לפניהן מוצא נכנס ומוצא שתי
נירות מערביים דולקים מדשן את המזרחי ומניח
את המערבי דולק שממנו מדליק את המנורה
בין הערבים מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח
העולה" תמיד אף בשבת תמיד אף בטומאה
אמ' ר' חנינא סגן הכהנים אני שמשתי במקדש
ומעשה נסים במנורה משהיו מדליקין אותה
בראש השנה לא היתה מתכבה עד שנה אחרת
ואמרו רבותינו כל חצר שבירושלם היתה משתמשת
לאורה שלמנורה" מחוץ לפרכת העדות מלמד
שהיא סמוכה לפרוכת יותר מן הפתח" העדות
עדות היא לכל באי העולם שהשכינה בישרא'
וכי צריכין הן לנר והלא כל ארבעים שנה שהיו
ישר' במדבר לא הוצרכו לנר שנ' כי ענן יי' על

המשכן יומם ואש תהיה לילה בו אם כן למה
נאמ' העדות עדות היא לכל באי העולם שהשכי'
בישראל" ד"א מחוץ לפרכת העדות למה לא שלא
ליתן פתחון פה לכל באי העולם לומר שהוא צריך
לאורה אלא ונהורא עמיה שרי ואומ' והארץ האירה
מכבודו אם כן מה צורך לאור גדולה למקדש
אינו דומה בילה מודלקת לבילה אינה מודלקת"
חמיל בלביה תולדות האש למעלן זה ברק שנ'
ומן האש יוצא ברק" וברק אין כח בשן לראותו
ומה צורך לאורה" ר' יוחנן אומ' מה שבתוך עינך
אין אתה יכול לראות העין הזו לבנה והשחור
באמצע מהיכן צריך לראות לא מתוך הלבן ואין
רואה אלא מתוך השחור על אור עיניך אין את יכול
לעמוד ואתה מבקש לעמוד על דרכו שלהקב"ה
בלבך הזהר אליטעך יצרך שהוא צריך לאורה
שלא היתה מנורה צריכה להיתן אלא בפנים חוץ ל
האהל והיא נתונה מחוץ לפרוכת להודיעך שאין
צריך לאורה בנוהג שבעולם מלך בשר ודם עושה
לו מטה ושלחן מנוה את המנורה משמשו אבל
בית המקדש המנורה נתונה מימין השלחן להודיעך
שאינו צריך לאורה אלא לזכותך לה א"ל כך לעולם
הבא כשיבוא חשיכה לאומות העולם שנ' כי הנה
החשך יכס אר' וערפל לאמים ועליך יזרח יי'" יערך
אתו אהרן מה ת"ל לפי שנ' אל מול פני המנורה יאירו
שבעת הנרות יכול יהא כהן אחד נכנס בשבעה
כילות ת"ל להעלות נר תמיד" או להעלות נר יכול
לא יהא כהן אחד נכנס בשבעה כילות ת"ל להעלות
נר תמיד" או להעלות נר יכול לא יהא כהן אחד
נכנס בשבעה כלות אבל יהו שבעה כהנים נכנסין
בשבעה כלות ת"ל יערך אתו אהרן הא אהרן ובנו
אין עורכין אלא אחד" ד"א יערך אתו אהרן מה
ת"ל לפי שנ' יערך אתו אהרן ובנו יכול שנים שלשה
מדליקין ת"ל יערך אתו אהרן" מערב עד בקר ת"ל
שאין כמדתן מערב עד בקר שיהיו מדליקין מערב
עד בקר ושלא תהא עבודה מערב עד בקר אלא"א

לפני יי' תמיד אף בשבת תמיד אף בטומאה" חקת
עולם חק הוא ממי שאמ' והיה העולם" לדורתיכם
שיהוא הדבר לדורות" על המנורה הטהורה
כיצד מודשנין מעבירין מגבי מנורה ומניחין באהל
ומקנחין בספוג במצאו כל הכהנים עסיקין בנר
אחד דברי ר' וחכמ' אומ' לא היה מזיזין ממקומו
אלא על גבי מנורה שנ' על המנורה הטהורה יערך
את הנרות" ד"א על המנורה הטהורה על
טהרה של מנורה שלא יסתכנה בקסמין ובצרורות"
יערך את הסדרות שלא יתקן מבחוץ ויכניס" ד"א
על המנורה הטהורה אמ' ר' שמואל בר נחמני אמ'
ר' יונתן מאי דכת' על המנרה הטהורה שירדו
מעשיה ממקום טהרה אלא מעתה על השלחן
הטהור שירדו מעשיו ממקום טהרה אלא טהור
מיכלל שהוא טמא צלמי טהורה מיכלל שהיא
טמאה" בשלמא התם טהור מיכלל שהוא טמא
כדר' שמעון בן לקיש דאמ' ר' שמעון בן לקיש מאי
דכת' על השלחן הטהור טהור מיכלל שהוא טמא
כלי עץ שהוא עשוי לנחת הוא וכלי העץ העשוי
לנחת לא מקבל טומאה אלא מלמד שמגביהין אותו
ומראין בו לחם לעולי רגלים ואומ' להן ראו חיבתכם
לפני המקום מאי היא כדר' יהושע בן לוי דאמ'
ר' יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים
שסלוקו כסדורו" שנ' לתת לחם חם ביום הלקחו
אלא הכא טהורה מיכלל שהיא טמאה פשיטא
כלי מתכות נינהו וכלי מתכות קבולי מקבלי טומ'
בין פשוטיהן בין מקבליהן אלא שירדו מעשיה ממקום
טהרה" לפני יי' תמיד אף בשבת תמיד אף בטומאה"
ובזמן הזה שאין מקדש מצוה להדליק בבתי
כנסיות ובבתי מדרשות שהן כמקדש מעט שנ'
וכן הוא אומ' ושם דקך אלאבן בישע אלהים"
ר' מנחם אומ' אלו שמדליקין נרות במבואות
האפילין אמ' הקב"ה בעולם הזה אתם צריכין לנר
אבל לעתיד לבוא והלכו גוים לאורך" ולקחת
סלת ואפית אותה מנין אף חטים יקריב ת"ל

ולקחת

ולקחת סלת יכול אף שאר המנחות יהו בלקחין
חטים ת״ל אותה זו בלקחת חטים אין שאר המנחות
בלקחות חטים״ מכאן אמרו כיצד מעשה לחם
הפנים מביאין עשרים וארבע סאין חטים הלאויין
למנחות ושפין אותן ובועטין בהן כשאר חיטי
מנחות וטוחנין אותן ומניפין מהן באחת עשרה
נפה ארבעה ועשרים עשרון סלת״ שתים עשרה
חלות שיהיו שוות״ שם עשרונים שיהיו שוין״
החלה האחת מלמד שלישתה ועריכתה אחת אחת״
יכול אף שתי הלחם לישתן ועריכתן אחת אחת ת״ל
יהיה החלה האחת״ מכאן שידרו לתנור שתים שתים
ת״ל ושמת אותם יכול אף שתי הלחם ירדו לתנור
שתיהן ת״ל אותם או נאפות שתים ושתי הלחם
נאפות אחת אחת״ ושמת אותם לטפוס ושלשה
טפסין היו שם נותנן לטפוס כשהן בצק ובתנור
היה להן טפוס וכשהוא רודן נותנן לטפוס כדי שלא
יתקלקלו״ שתים מערכות יכול שמונה וארבע ת״ל
שש המערכת או שש המערכת יכול שש ושש
ת״ל שתים עשרה או שתים עשרה יכול ארבע
וארבע וארבע ת״ל שתים מערכת שש המערכת
הא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו״
על השלחן הטהור על טהרו של שלחן שלא יהו
סניפין מגביהין את הלחם מעל גבי השלחן מכאן
אמרו ארבעה סניפין של זהב היו שם ומפוצלין
מראשיהם שהיו סומכין בהן שנים לסדר זה ושנים
לסדר זה ועשרים ושמונה קנים כחצי קנה חלול
ארבעה עשר לסדר זה וארבעה עשר לסדר זה״
ונתת על המערכת יכול מערכת אחת הדין נותן
נאמר כאן מערכת ונאמר להלן מערכת מה מערכת
אמורה להלן תופש שתים מערכות אף מערכת
אמורה כאן תופש שתים מערכות״ לבונה זכה
שתהא בלולה״ והיתה ללחם חובה ללחם״ והיתה
ללחם מלמד שהיא מעכבת ומסלקת ומוסלת
את הלחם מכאן אמרו שני הסדרים מעכבין זה
את זה״ והיתה ללחם לא על גבי הלחם מכאן

אמרו השלחן ארכו עשרה ורחבו חמשה נותן
ארכו כנגד רחבו של שלחן וכופל טפחים ומחצה
מכאן וטפחים ומחצה מכאן נמצא ארכו ממלא
לרחבו של שלחן דברי ר׳ יהודה ר׳ מאיר אומ׳ השלחן
ארכו שנים עשר ורחבו ששה ולחם הפנים ארכו
עשרה ורחבו חמשה נותן ארכו כנגד רחבו
של שלחן וכופל טפחים מכאן וטפחים מכאן
וטפחים ריוח באמצע כדי שתהא הרוח מנשבת
ביניהן״ אבא שאול אומ׳ שם היו נותנין שני
בזיכי לבונה של לחם הפנים אמרו לו והלא כבר
נאמ׳ ונתת על המערכת לבונה זכה אמ׳ להם והלא
כבר נאמ׳ ועליו מטה מנשה והלכה כאבא שאול״
במעשה אומ׳ שהוא נותן שני קומצי לבונה
בשני הבזכים ושנים היו לבזכים כדי שינוחו
על השלחן״ לאזכרה ל׳ שמעון אומ׳ נאמר כאן
אזכרה ונאמ׳ להלן אזכרה מה אזכרה אמורה
להלן מלא קמצו אף כאן מלא קומצו מלמד
שהיא טעונה שני קמצין מלא קומץ לסדר
זה ומלא קומץ לסדר זה״ ביום השבת ביום השב׳
ביום השב׳ עורך חדשה ובשבת מקטיר ישנה״
יערכנו אותו אתה עורך ואין עורך עמו קנים
בשבת שאין סדור קנים ולא נטילתן דוחה שבת
לא מתכה מערב שבת ושומטן ונותנן לארכו
של שלחן״ וכל הכלים שהיו במקדש היו ארכן לארכו
של בית חוץ מן הארון״ לאחר שבת היה נכנס
וסודר שלשה קנים תחת כל אחת ואחת ושנים
תחת העליונה לפי שאין עליה משוי״ שני שלחנות
היו באולם מבפנים על פתח הבית אחד של שיש
ואחד של זהב״ על של שיש נותנין לו לחם הפנים
בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקודש
ולא מורידין״ ואחד של זהב מבפנים שעליו לחם
הפנים תמיד״ ארבעה כהנים נכנסין שנים בידם
שני סדרים ושנים בידן שני בזכים וארבעה
מקדימין לפניהם שנים ליטול שני סדרים ושנים
ליטול שני בזכים הנכנסין עומדין בצפון ופניהם

לדרום והיוצאין עומדין בדרום ופניהם לצפון אלו
מושכין ואלו מניחין וטפחו שלזה בתוך טפחו שלזה
שנ׳ לפני תמיד יצאו ונתנום על שלחן שלזהב
שהיה באולם הקטירו הבזכים והחלות מתחלקות
לכהנים חל יום הכפורים להיות בשבת החלות
מתחלקות לערב" ביום השבת יערכ׳ סדורו
דוחה שבת אין עשייתו דוחה שבת אלא אופין אותו
מערב שבת ועורכין אותו למחר ואם חל יום
טוב להיות בערב שבת אופין אותו בחמישי
שהוא ערב יום טוב ואם חלו שני ימים טובים
בחמישי וערב שבת אופין אותו ברביעי שהוא
ערב יום טוב שאין אפייתו דוחה יום טוב שנ׳
הוא לבדו יעשה לכם' לכם ולא לגבוה" נמצא
לחם הפנים נאכל לתשעה לעשרה לאחד עשר
לא פחות ולא יתר". מאת בני ישר׳ מקרבן ישר׳
ברית עולם מכנו שהברית שלו" והיתה לאהרן
ולבניו אהרן נוטל מחצה ובניו מחצה נמצא
כהן גדול נוטל שש חלות ושש לשאר הכהנים
מכאן אמרו כיצד חולקין לחם הפנים משמר
הנכנס נוטל שש חלות ומשמר היוצא נוטל
שש הנכנסין חולקין ביניהן בצפון שהרי הן
מוכנין לעבודה והיוצאין חולקין בדרום וכהן
גדול נוטל מכל משמר חצי החלות שזכה בהן"
ואכלוהו במקום קדוש אכילתו במקום קדוש
אין לישתו ועריכתו בחוץ ואפייתו בפנים בעזרה
כשאר המנחות" כי קדש קדשים מלמד שאין
עלין משום פגול ונותר וטמא" הוא מלמד שאם
נפרסה אחת מהן כולן פסולות" לו יכול לו לבדו
ת״ל ולבניו אי ולבניו יכול לבניו ולא לו ת״ל ולבניו
לאהרן הא כיצד לאהרן שלא במחלוקת ולבניו
במחלוקת מה אהרן כהן גדול אוכל שלא במחלוקת
אף בניו כהנים גדולים אוכלין שלא במחלוקת"
מאשי יי׳ אין להן אלא לאחר מתנות האשים"
חק עולם לברית העולמים" ויצא בן אשה
ישראלית יצא מבית דינו שלמשה בא ליטע אהלו

בתוך מחנה דן אמרו לו מה טיבך ליטע אהלך
בתוך מחנה דן אמר להן מבני דן אני אמרו לו
הכתוב אומ׳ איש על דגלו באותות לבית אבותם בני
ישר׳ נכנס לבית דינו שלמשה ויצא מחויב ועמד
וגידף" זהו בן איש מצרי אע״פ שלא היו ממזין
באותה שעה הוא היה ממזר" בתוך בני ישראל
מלמד שנתגייר" וינצו במחנה על עיסקי המחנה"
בן הישראלית ואיש הישראלי זה שכנגדו" ויקוב בן
האשה הישראלית את השם זה שם המפורש ששמע
מסיני" ויקלל אינו אומ׳ ויברך כענין שנ׳ ברך
נבות אלהים אלא ויקלל מלמד שאין הורגין בכנוי
מכאן אמרו המגדף אינו חייב עד שיפרש את
השם אמ׳ ר׳ יהושע בן קרחה בכל יום דנין את
העדים בכנוי יכה יוסי את יוסי נגמר הדין
לא היו הורגין בכנוי אלא מוציאין את כל האדם
לחוץ ושואלין את הגדול שבעדים ואומ׳ לו אמור
מה ששמעת בפירוש והוא אומ׳ והדיינין עומדין
על רגליהן וקורעין ולא מאחין והשני אומ׳ אף אני
כמוהו והשלישי אומ׳ אף אני כמוהו ואין העדים
צריכין לקרוע שכבר קרעו כששמעו" שנ׳ ויהי
כשמוע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו המלך קרע
והם לא קרעו" ויביאו אותו אל משה לא הביאו את
המקושש עמו" ושם אמו שלומית בת דברי
למטה דן גנאי לו גנאי לאמו גנאי למשפחתו
גנאי לשבט שיצא ממנו וכנגדו ואתו אהליאב
בן אחיסמך למטה דן שבח לו שבח למשפחתו
ושבח לשבט שיצא ממנו" שלומית שהיתה
שלמה מכל מום" בת דברי שהיתה דברנית
ומתוך הדיבור ענה אותה מכאן שהשחה לעי
לאשה" ויניחהו במשמר לא הניחו את המקושש
עמו ושניהן בפרק אחד ויודעין היו במקושש
שחייב מיתה שנ׳ מחלליה מות יומת" אבל לא
ידעו באיזו מיתה ימות שנ׳ כי לא פורש מה
יעשה וכאן הוא אומ׳ לפרוש להם על פי יי׳ מלמד
שלא היו יודעין אם חייב מיתה אם לאו" וידבר

הוציא את המקלל מגמר שבית דין מבפנים ובית
סקילה מבחוץ" אל מחוץ למחנה חוץ לשלש מחנות
אתה אומ' חוץ לשלש מחנות או אינו אלא חוץ למחנה
אחת נאמ' כאן אל מחוץ ונאמ' בפרים הנשרפים
אל מחוץ למחנ' מה להלן חוץ לשלש מחנות אף
כאן חוץ לשלש מחנות" רב פפא אמ' משה היכא
הוה יתיב במחנה לויה וקא אמ' ליה רחמנא הוציא
את המקלל אל מחוץ למח' חוץ למחנה לויה" ויוציאו
את המקלל אל מחוץ למחנ' חוץ למחנה ישר' ההגמ
מיבעי לי לעשייה עשייה הא כת' ובני ישר' עשו אלא
וירגמו אתו אבן למה לי ההוא מיבעי לי לכדתניא
וירגמו אתו אבן בלא כסות" אבן שאם מת אסקלי'
באבן אחת יצא" וסמכו השומעים אלו העדים" כל
השומעים אלו הדיינים" ידיהם ידי כל יחיד ויחיד"
ידיהם על ראשו סומכין ידיהן עליו ואומרין לו דמך
בראשך שאתה גרמת לך מיתה" ורגמו אתו ולא
כסותו מכאן אמרו האיש נסקל ערום ואין האשה
נסקלת ערומה מאי טעמא אמ' קרא ורגמו אתו
מאי אותו אי לימא אותו ולא אותה והא כת' והוצאת
את האיש ההוא או את האשה אלא אותו ולא כסותו
הא אותה בכסותה" כל העדה וכי כל העדה
רוגמתו אם כן למה נאמ' עדה אלא עדים במעמד
כל העדה יכול הוראת שעה היתה ת"ל ואל בני ישר'
תדבר יהא מנהג לדורות" איש מה ת"ל איש איש
להביא את הגוים שמוזהרין על ברכת השם כישר'
אבל אין נהרגין אלא בסייף שאין מיתה לבני נח אלא
דין הלג בלבד" כי יקלל אלהיו מה ת"ל לפי שנ'
ונקב שם יי' מות יומת שיכול אין לי חייבין אלא
על שם המיוחד בלבד מנין לרבות כל הכנויין ת"ל
כי יקלל אלהיו מכל מקום דברי ר' מאיר וחכמ' אומ'
על שם המיוחד במיתה ועל שאר כל הכנויי' ב
באזהרה" ונשא חטאו ר' יהודה אומ' כאן נשיאת
חטא ונאמ' להלן נשיאת חטא מה נשיאת חטא
אמורה להלן כרת אף כאן כרת" ונקב שם יי'
מות יומת מכאן אמרו המגדף אינו חייב עד

שיפרש את השם תאנא עד שיברך שם בשם
מנא הני מילי אמ' שמואל דאמ' קרא ונקב שם
בנקבו שם וממאי דהאי ניקוב לישנא דברוכי
הוא דכת' מה אקב לא קבה אל ואזהרתיה מהכא
אלהים לא תקלל" ואימא מיבזע כמיהוא דכת' ויקב
חור בדלתו ואזהרתיה מהכא ונתצתם את מזבחותם
לא תעשון כן ליי' אלהי' בעינא שם בשם וליכא"
ואימא דמנח שני שמות אהדדי ובזעוהו ניקוב
חוזר ונוקב הוא ואימא דחקיק שם אטמא דסכינא
ובזע ההוא חורפא דסכינא הוא דקא בזע" ואימא
פירושיה הוא כדכת' ויקח משה ואה' את האנשי' האלה
אשר נק' בשמות ואזהרתיה מהכא את יי' אלהי' תירא
תרא דבשנא שם בשם וליכא ועוד אזהרת עשה
היא ואזהרת עשה לאו שמה אזהרה" איבעית אימא
קרא וייקב ויקלל למימרא דניקוב קללה הוא ודילמא
תרתי עבד לא סלקא דעתך מדכתיב והוצא את המקלל
ולא כת' את הנוקב והמקלל שמע מינה חדא היא"
רגום ירגמו בו כל העדה יהו כל העדה בנגדו דבב
לו" כגר כאזרח בנקבו שם יומת אמ' ר' מיאשא
בן נח שבירך את השם בכנוי חייב מיתה מאי טעמא
אמ' קרא כגר כאזרח ואזרח הוא דבעינן בנקבו
שם אבל גוים בכנוי" גר זה הגר" הגר לרבות
נשי הגרים" אזרח זה אזרח האזרח לרבות נשי
אזרחים" בנקבו שם יומת אמ' ר' מנחם ב"ר יוסי
להביא את המקלל אביו ואמו שלא יהא חייב עד
שיקללם בשם" ואיש כי יכה אין לי אלא איש
המכה אשה המכה מנין ת"ל מכה איש בין איש
בין אשה" אין לי אלא שהכה את האיש הכה את
האשה ואת הקטן מנין ת"ל כי יכה כל נפש בין
איש בין אשה בין קטן" יכול אפילו הכה את הנפלים
יהא חייב ת"ל איש מה איש מיוחד שהוא בן קיימא
יצאו הנפלים שאינן בני קיימא" כי יכה כל
נפש עד שיכה את כל הנפש להביא המכה את
חבירו ואין בו כדי להמית ובא אחר והמיתו שהוא
חייב הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות בבת

פטורין בזה אחל זה פטורין ר' יהודה בן בתירה אומ'
האחלין חייב מפני שהוא קירב את מיתתו" אמ' ר'
יוחנן ושניהן מקרא אחד דרשו ואיש כי יכה כל
נפש אדם רבנן סברי כל נפש עד דאיכא כולה
ור' יהודה בן בתירה סבר כל נפש עד דהוא נפש"
מות יומת בסייף" ומכה נפש בהמ' אלו אומ' ומכה
נפש בהמ' ישלמנה הייתי אומ' מכה אדם ישלם בהמ'
וכשהוא אומ' ישלמנה בבהמ' עסקינן במזיק
בהמת חבירו הכת' מדבר שהוא חייב בתשלומין
וסמ' ליה ואיש כי יתן מום בעמיתו מה להלן בתשלומין
אף כאן בתשלומין" ואיש כי יתן מום בעמיתו
אין לי אלא שנתן מום מנין ליתן אזנו תלש בשערו
רקק והגיעו הרוק והעביר טליתו ממנו ופרע
ראשה של אשה ת"ל ועשה כאשר עשה כן יעשה לו
מנין הכהו באחל ידו בלוח ובפנקס ובטמוסקניות
שיש בידו ת"ל ועשה כאשר עשה כן יעשה לו מנ'
אחזו והעמידו בחמה ונשכב בצנה ונצטנן השיך
בו את הכלב השיך בו את הנחש ת"ל ועשה כאשר
עשה כן יעשה לו" יכול אפלו אמ' לו המתן לי עד
בחמה ונשתכב בצנה ונצטנן שיקה בו את הכלב
שיקה בו את הנחש ת"ל ועשה מה לאית לכב: תחת
עין והוציא את עין אחר שריבה הכת' מיעט מלבה
אבי אלו שהן מעשה יד ומוציא את אלו שאינן מעשה
יד שבר תחת שבר יכול אפלו סימא את עינו
יסמא את עינו קטע את ידו יקטע את ידו שיבר
את רגלו ישבר את רגלו ת"ל ומכה אדם ומכה
בהמה מה מכה בהמ' בתשלומין אף מכה אדם
בתשלומין אם נפשך לומ' ולא תקחו כפר לנפש
רוצח לומ' לרוצח אין אתה נוטל כופר נוטל אתה
לאיברים בכופר" כאשר יתן מום באדם כן ינתן
בו רבל הניזק מיד ליד ומאי ניהו ממון" ומכה
בהמה ישלמנה במכה בהמת חבירו הכת' מדבר
מכה אדם ומכה בהמ' מה ת"ל לפי שנ' ומכה אבין
ואמו מות יומת יכול לא יהא חייב עד שיכה שניהם
כאחת ת"ל ומכה אדם יומת אפלו אחד מהן יכול

אפלו הכהו ולא עשה בו חבורה דהא חייב ת"ל ומכה
אדם ומכה בהמה מה מכה בהמ' עד שיעשה
חבורה אף מכה אדם עד שיעשה חבורה" מותקיף
ליה ר' ירמיה אלא מעתה הכחישה באבנים דלא קא
עביד בה חבורה הכא נמי דלא מיחייב אלא אסחיץ
עינן דכי הכחישה באבנים מיחייב דכת' בה נפש
תנהו ענין לאדם" אם כן מכה מכה למאי אתא
ההוא מיבעי ליה לכדתניא דבי חזקיה תנא מכה
אדם ומכה בהמה מה מכה בהמ' לא חלקת בו בין
שוגג בין במזיד בין מתכוין בין שאינו מתכוין בין
דרך עלייה לדרך ירידה לפטור ממנו אלא לחייבו
ממון אף מכה אדם לא תחלוק בו בין בשוגג בין
במזיד בין מתכוין בין שאינו מתכוין בין דרך עלייה
לירידה לחייבו ממון אלא לפטרו ממון" ד"א ומכה
בהמה ומכה אדם מה מכה בהמה לרפואה פטור
אף מכה אדם לרפואה פטור אי בעיא להו כי
מהוא שיקיז דם לאביו רב מתנה אמ' ואהבת
לרעך כמוך רב דימי בר חנאנא אמ' קרא ומכה
אדם ומכה בהמ' מה מכה בהמ' לרפואה פטור
אף מכה אדם לרפואה פטור" יכול אפלו הכהו
לאחר מיתה פטור יהא חייב ת"ל ומכה בהמ'
ומכה אדם מה מכה בהמ' בחייה אף מכה אדם
בחיין" משפט אחד יהיה לכם כמשפט דיני
נפשות כך משפט דיני ממונות מה דיני נפשות
בדרישה וחקירה אף דיני ממונות בדרישה
וחקירה" או מה דיני נפשות בעשרים ושלשה
אף דיני ממונות בעשרים ושלשה ת"ל עין תחת
עין ליבה" אמ' ר' חנינא חבר הל' אחר דיני ממונות
ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה שנ' משפט
אחד יהיה לכם ומה טעם אמרו דיני ממונות
דלא בעינן דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת
בפני לוין" וידבר משה ויוציאו את המקלל
אל מחוץ למחנה זה הוא שאמרנו שבית הסקילה מבפנים
ובית הסקילה מבחוץ ואין פחות משלשה מילין
כנגד בית דינו של משה" וירגמו אתו ופשו

בסותו" חבן מלמד שחם מתחםלו באבן אחת יצא"
ואינצריך למכתב אבן ואיצטריך למכתב באבנים
דאי כתב רחמנא אבן הוה אמינא היכא דמחייה
באבן אחת ולא מת הם בגוה נהדר וכקטליה כתב
רחמנא אבנים ואי כתב רחמנא אבנים הוה אמינא
א״ע״ג דמית באבן אחת מצוה לסקלו באבנים כתב
רחמנא אבן" ובני ישרא׳ עשו כאשר צוה ה׳ את
משה אף לסמיכה אף לדחייה אף לתלייה אף לא
תלין נבלתו על העץ" הלחמניטה לבבינו לעבודתו
ויזכינו להגות בתורתו ולא נשגה לנגד ממצותו
ככת׳ הט לבי אל עדותיך" ואומ׳ בכל לבי דרשתיך
אל תשגני ממצותיך" כן יאמ׳ רחום

בהר סיני

מדשות האל הנאה   שומר הברית"
היודע ועד   ומגיד מראשית אחרית"
הוא יושיע בחמלתו   יונתו העבלית"
ויגאלה מהרה   מיד אמתה המצרית"
ידינה בזדון ליבה   ובנפשה האכזרית"
ויאמר לה   יען בעמי התגרית"
הנני אשמיד פריך ממעל   וגזען אכרית"
ואמטיר עליך בחמה   פחים אש וגפרית"
ולינתי אשלח איש נסתר   בנחל כרית"
ואדעה בה ופשעיה   אכבס בבורית"
ואתכנה לתהלה ולשם ולשארית"
יזכינו האל מרכב בגאותו   על כל כין"
אשר בידו מה לך   מהילין וגבוכיו"
ועל פיו יסעו ויחנו   כגוהו וחשכיו"
המשביע לכל חי   ומספיקלו צרכיו"
לשיח בכפלאותיו   וללכת בכל דרכיו"
ולהשכיל באמתו   ולהבין במהלכיו"
ויבנה לנו עיר קדשו   קרית מלכיו"
ויקבץ לתוכה   קהלת עם חוכיו"
לבן חבל נחלתו   ונין איתנים כסוכיו"
תנו תודה לה׳   וברכו שמו זרע ברוכיו"
כדבר שנ׳ ברכו ה׳ מלאכיו"

זה הוא שאמ׳ הכת׳ ברכו ה׳ מלאכיו אמ׳ ר׳ ישמ׳ של
אני אמרתי אלהים אתם" גבורי כוח שהן כובשין
יצרן לעשות רצון אביהן שבשמים" עושה דברו
לשמוע בקול דברו שהקדימו עשייה לשמיעה
בסיני שנ׳ כל אשר דבר ה׳ נעשה ונשמע"
ד״א גבורי כוח עושי דברו במשמרי שביעית
הכת׳ מדבר נאמ׳ כאן עושי דברו ונאמ׳ להלן וזה
דבר השמטה ומי יש לך כוח גדול מבוחן שהוא
שרואה שדותיו כשהן מוציאין זרעים וכרמים
כשהן מוציאין ענבים ובני אדם ובהמות וחיות
נכנסין לתוכן ואוכלין ומחליבין אותן ואינו
נוגעין בהן יש לך גבורים מאלו ועליהם נאמ׳ טוב
ארך אפים מגבור" מעשה באדם שהיתה
לו שדה אחת והיה מתפרנס ממנה כל ימיו כיון
שהגיעה שנה שביעית אמ׳ המליסין פרצו את
גדריה וקצצו פירותיה וסתמו מעינותיה הלכו
ועשו כך לימים עבם עליה ולא אותה שהיא דרש
לבני אדם ולבהמות ולחיות והיא חריבה ומטעה
התחילו מטפחין על פניהן והלכו אצל בעל השדה
ואמרו לו ערב לך שתהא אותה שדה שהיתה
מכלכלתך בכל מיני מעדנים ויש לכל
אמ׳ להן שוטים שבעולם אין אתם יודעין שאני
שביעית היא המתינו עד שתכנס שמינית
ואתם רואין אותה טובה ממה שהיתה והלא
ישר׳ עומדין במשפט בשביעית שנ׳ כי כרם ה׳ צב׳
בית ישר׳ ואנפ׳ שנשתעבח ששה שעבודין
מצרים ואלם ובבל ומדי ופרס ויון ובא השעבוד
השביעי ואיבד כל מלכיות שלפניו והשבית
מישר׳ ששה דברים שכינה ואורים ותומים
וקרבנות ומלכות ונבואה ואיזה הוא שביעי
זה ישמעא׳ ומנין שנמשלה בשביעית שנ׳ אתם
גדי כנען והשליכי כי מאס ה׳ ויטש את דור
עברתו ובשביעית נאמ׳ תשמטנה ונטשתה
אמ׳ הקב״ה יעבור השביעי הזה ואני משפיע
לכם טובות יתירין מן הראשונים שניטלו מכם

שנ׳ והטיבותי מראשותיכם" וחז״ל והארץ הלזו
הנשמה היתה כגן עדן ואו׳ ובחרשתם ובזרעתם"
ל׳ יוסי אומ׳ כשם שנצטוו ישר׳ על השבת כך
נצטוו על השביעית בשבת כתשבת שבראשית
ובשביעית נאמ׳ ושבתה הארץ שבת ליי׳ ואומ׳
שבת שבתון יהיה לארץ וכל המשמר שביעית
כראוי מברך אותו ואת זרעו ואת מעשה ידיו
וזוכה וקונה עבדים ושפחות ובהמות שנ׳ והיתה
שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך
ולבהמתך ולחיה אשר בארצך" וכל מי שאינו
משמר שביעית כראוי סוף שהוא מוכר כסדר
שנ׳ סמוך לענין וכי תמכרו ממכר לעמיתך
אם חזר בתשובה מוטב ואם לאו סוף שהוא
מוכר ביתו שנ׳ ואיש כי ימכר בית מושב עיר
אם חזר בתשובה מוטב ואם לאו סופו ללוות
ברבית שנ׳ וכי ימוך אחיך אל תקח מאתו נשך
ותרבית ואם לא חזר בתשובה סוף שהוא מוכר
עצמו לישר׳ שנ׳ וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך
ואם לא חזר בתשובה סוף שהוא מוכר עצמו
לגוי שנ׳ וכי תשיג יד גר ותושב ומך
אחיך עמך ונמכר לגר תושב" וכן את מוצא
שלא גלו ישר׳ אלא על שביטלו מצות שביעית"
דתנו רבנן שלשה דברים ניתנו לישראל על
תנאי ואלו הן מלכות בית דוד ובית המקדש וארץ
ישר׳" מלכות בית דוד דכת׳ נשבע יי׳ לדוד אמת
אם ישמרו בניך בריתי וגו׳ כיון שבאו תולדותיו
וקלקלו בטלה מהן המלכות" בית המקדש דכת׳
הבית הזה אשר אתה בונה אם תלך בחקותי וגו׳
וכיון שקלקלו חרב" ארץ ישר׳ דכת׳ ויתן להם
ארצות גוים ועמל לאמים יירשו בעבור ישמרו
חקיו ותורותיו ינצרו זו תורת שביעית אמ׳ להן
הק״בה הזהרתי אתכם בכמה מקומות על מצות
שביעית כל זמן שאתם מקיימין אותה אתם
יושבין על אדמתי ואם לא קיימתם אותה אתם
גולין ממנה הה״ד לכי שמטת שביעית אמורה

בלבד אמ׳ הק״בה למשה לך ואמור להן לישראל
שלא הכנסתי אותם לארץ ישר׳ אלא על מנת
שיקבלו עליהן מצות שביעית מנין ממה
שקרינו בענין וידבר יי׳ אל משה דבר אל בני ישראל
כי תב׳ אל הא׳ ושב׳ הא׳ שבת ליי׳" וידבר יי׳ א׳
משה בהר סיני מה ענין שמטה לענין הר סיני
אלא מה שמטה נאמרו כללותיה ופרטיה ודקדוקיה
מסיני אף כל המצוות נאמ׳ כללותיהן ופרטותיהן
מסיני" דבר אל בני ישר׳ ואמרת כי תבאו יכול
משבאו לעבר הירדן ת״ל אל הארץ אל הארץ ה׳
המיוחדת יכול משבאו לעמון ולמואב ת״ל אשר
אני נותן לכם" מכאן אמרו אין שביעית נוהגת
אלא בארץ ישראל בלבד בין בפני הבית בין שלא
בפני הבית כל שהחזיקו בו עולי בבל עד כזיב
אסור בעבודה וכל שלא החזיקו בו אלא עולי מצ׳
בלבד שהוא מכזיב עד הנהר ועד אמנה אינו
שהוא אסור בעבודה בשביעית הספיחי׳
הצומחין בו מותרין ומדברי סופ׳ שתהא שביעית
נוהגת בסוריא ובעבר הירדן ולא גזרו על ספיחיה
אבל עמון ומואב ומצרים ושנער אין שביעית
נוהגת בהן" או כי תבואו אל הארץ מנ׳ אתה
אומ׳ כבשו ולא חילקו חילקו ולא כבשו חלקו
למשפחות ולא חלקו לבית אבות חילקו לבית
אבות ואין כל אחד ואחד מכיר חלקו יכול יהו
חייבין בשמטה ת״ל שדך לא תזרע שיהיה
כל אחד ואחד מכיר שדהו וכרמך שיהיה
כל אחד ואחד מכיר כרמו" נמצאת אומ׳
כיון שעברו ישר׳ את הירדן נתחייבו בחלה
ובערלה ובחדש הביאו שש עשר בניסן
נתחייבו בעומר שהוא חמשים יום נתחייבו
בשתי הלחם לארבע עשרה שנה נתחייבו
במעשרות והתחילו מונין לשמטה לעשרים
ואחת שנה עשו שמטה לששים וארבע
עשו יובל" שבעה עשר יובלין מנו ישר׳
משנכנסו לארץ ועד שיצאו ושנה שיצאו

בה שחרב בה הבית בראשונה מוצאי שביעית
היתה ושנת שש ושלשים ביובל היתה" וכיון
שחרב הבית בטל מנין זה ונשארה הארץ חריבה
שבעים שנה ונבנה בית שני ואחרבע מאות
ועשרים שנה עמד ובשנה השביעית מבנינו
עלה עזרא והתחילו למנות מנין אחר משנה זו
ועשו שלש שנים עשרה לבנין בית שני שמטה
ומנו שבע שמטות וקדשו שנת חמשים אע"פ
שלא היה שם יובל בבית שני מונין אותו היו כדי
לקדש שמטות כמעת למד שהשנה שחרב
בה הבית באחרונה שתחלתה מתשרי שאחר
החרבן בשני חדשים מוצאי שביעית היתה ושנת
חמש עשרה שנה מן היובל התשיעי היתה
משחרב בית שני לא מנו שנת חמשים אלא שבע
שבע בלבד מתחלת שנת החרבן וכן אותן שבעים
שנה שבין בית ראשון ובית שני לא מנו אלא שמטות
בלבד בלא יובל" ושבתה הארץ יכול מלחפור
בורות שיחין ומערות ומלתקן את המקוות ת"ל שדך לא
תזרע וכרמך לא תזמ' אין לי אלא לזרוע ולזמור
לחרוש לקשקש לנכש לכסח לבקע מנין ת"ל שדך
לא וכרמך לא כל מלאכה שבשדך וכל מלאכה
שבכרמך" מנין אין מזבלין ואין מפרקין ואין מאבקין
ואין מעשנין ת"ל שדך לא" כרמך לא" כל מלאכה
שבשדך כל מלאכה שבכרמך או שדך לא וכרמך
לא" יקושש תחת הזתים ולא ימלא את הנקעים
שתחת הזתים ולא יעשה עוגיות בין אילן לחבירו
ת"ל שדך לא תזרע וכרמך לא תזמ' הזרע והזמור
בכלל היו ולמה יצאו להקיש אלהן מה הם מיוחד
שהן עבודה בארץ ובאילן אף אין לי אלא דבר
שהוא עבודה בארץ ובאילן" יכול יהא לוקה
על כל עבודות שבארץ ושבאילן ת"ל שדך
לא תזר' וכרמ' לא תזמ' את ספיח קצי' לא תקצור
ואת ענבי נזיריך לא תבצור והלא הזמירה בכלל
הזריעה והבצירה בכלל הקצירה ולמה פרט
הכת' לומ' לך על שני אבות ושני תולדות אלא בלבד

הוא שחייב ועל שאר האבות והתולדות שבעבודות
הארץ והאילן אינו לוקה עליהן אלא מכת מרדות"
שש שנים תזרע שדך יכול אף שנת היובל
תהא עולה ממנין שני שבוע ת"ל שש שנים תזרע
שדך שני זרעים עולין ממנין שני שבוע אין
שנת היובל עולה ממנין שני שבוע" מנין לאורז
ולדוחן ולפרגין ולשומשמין שנגמר פריין לפני
ראש השנה שמכניסין אותן בשביעית ת"ל ואספת
את תבואתה בשביעית יכול אע"פ שלא נגמר
פריין ת"ל שש שנים תזרע ואספת שש זרעים
ושש אסיפים לא ששה זרעים ושבעה אסיפים"
יונתן בן אסי אומ' מנין לתבואה שהביאה שליש
לפני ראש השנה כונס אותה בשביעית ת"ל ואספת
את תבואתה אף משהביאה שליש וכן קטנית
ופירות האילן אם הגיעו לעונת המעשרות אסורים
שביעית הלי אלו נוספין בשביעית" ר"א שש שנים
מפני מה אמרה תורה שש שנים תזרע ובשביעית
תשמטו אמ' הקב"ה לישר' זרעו שבששה ימים בראתי
עולמי שנ' כי ששת ימי' עשה יי' את השמים ואת הארץ
ובשביעי הנחתי לו שנ' וינח ביום השביעי אף
ארץ זו שאני נותן לכם שש שנים התרתי לכם
לחרשה ולזורעה ובשביעית תשביתו אותה מחרישה
ומזריעה שנ' והשנה השביעית שבת שבתון יהיה
לכם ואם לא עשיתם כן הריני מפריע מכם" אמ'
ליה ההוא מינא לרב אבהו אלהיכו בדחאנא הוא
אמ' ליה ליחזקאל שכב על צדך השמאלי ושכבת
על צדך הימני וכו' אתא ההוא תלמידא אמ' ליה
מאי טעמא דשביעיתא אמ' ליה השתא אמינא
לכו מלתא שויא לתרויכו אמ' הקב"ה זרעו שש
והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ שלי היא
והן לא עשו כן" מנהגו של מלך בשר ודם
שסרחה עליו מדינה אם אכזרי הוא הורג את
כולה ואם רחמן הוא הורג את חציה אם רחמן
מלא רחמי' הוא מיסר את הגדול שבהן ביסורין
כך יסר הקב"ה ליחזקאל כדי למרק עונותיהן של יש'

ולא לכבוסה מכאן אמרו כלל גדול בשביעית
כל שהוא מיוחד לאוכל אדם אין עושין ממנו
מלוגמא לאדם ואין צריך לומר לבהמ' וכל שאינו
מיוחד לא לאדם ולא לבהמה כגון הסיאה והאזוב
והקורנית חשב עליו לעצים הרי הוא כעצים חשב
עליו לאכילה הרי הוא כפירות חשב עליו למאכל
אדם ולמאכל בהמ' נותנין עליו חומרי אדם שאין
עושין ממנו מלוגמא וחומרי בהמ' שאין שולקין
אותן' לאכלה לא להביא ממנה מנחות ולא להביא
ממנה נסכים לאכלה ולא להפסד מכאן אמרו
משיתחילו האילן לעשות פרי לא יקוץ אותו שהרי
מפסיד האוכל אבל קודם שיוציא פירות והגיעו
לעונת המעשרות מותר לקוץ אותו ומאימתי אין
קוצצין האילן בשביעית החרובין משישלשלו
והגפנים משיגרעו" והזתים משיניצו ושאר כל
האילנות משיוציאו בוסר" לך ולעבדך ולאמתך
מה ת"ל לפי שנ' ואכלו אביוני עמך שיכול אין
פירות שביעית נאכלין אלא לעניים בלבד מנין
אף לעשירים ת"ל לך ולעבדך ולאמ' הרי בעלים
עבדים ושפחות אמורין אם כן למה נאמ' ואכלו
אביוני עמך העניים אוכלין אחר הביעור אבל לא
העשירים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' אחד עניים
ואחד עשירים אין אוכלין אחר הביעור" ד"א ואכלו
אביוני עמך הראוי לאדם לאדם והראוי לבהמ' לבהמ'"
ולשכירך זה שכיר שבת או שכיר חדש או שכיר
שנה ובן אם קצץ מתנותו עליו הרי הוא כאנש'
ביתו ומאכילין אבל אין מאכילין לא לשכיר יום
ולא לגר" הגרים עמך לרבות את האכסניא שמאכילין
אותה" ולבהמתך ולחיה מה ת"ל אם חיה שאינה
[illegible] ברשותך הרי היא אוכלת בהמ' שהיא
ברשותך איכו דין שתהא אוכלת או כן הייתי
אומ' יכניס את הבהמ' לבית ותהא אוכלת
והולכת עד לעולם כשהוא אומ' ולבהמתך ולחיה
הקיש בהמה לחיה כל זמן שהחיה אוכלת מן
השדה בהמ' אוכלת מן הבית כלה לחיה מן השדה כלה

לבהמה מן הבית מכאן אמרו פירות שביעית אין
אוכלין אותן אלא כל זמן שאותו המין מצוי בשדה
שנ' ולבהמתך ולחיה תהיה כל תבואתה לאכול כל
זמן שחיה אוכלת מן השדה אתה אוכל ממה שבבית
כלה לחיה מן השדה חייב אתה לבער אותו המין מן
הבית וזה הוא ביעור שלפירות שביעית" וכיצד
הוא ביעור אם היה לו מאותו המין שכלה מן השדה
מחלקו מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד לא מצא
אוכלין בשעת הביעור שורפו באש או משליכו לים
או מאבדו בכל דבר שמאבד מכאן אמרו שלש
ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן והגליל ולמה
אמרו שלש ארצות שיהו אוכלין בכל אחת ואחת
עד שיכלה האחרון שבה" וכל הארצות כאחת
לזתים ולתמרים" ד"א ולבהמתך ולחיה פירות
המיוחדין לאדם אין מאכילין אותן לבהמה לחיה
ולעופות יכול אם הלכה הבהמ' מאליה לתחת
התאנה ואכלה יהא חייב להחזירה ת"ל ולבהמתך
ולחיה תהי' כל תבו' לאכל' אשר בארצך מה
שבארצך אוכלין לא מה שהוציא עקילס לעבדיו
לפונטוס מכאן אמרו אין מוציאין פירות שביעית
מהארץ לחוץ לארץ ואפלו לסוריא אין מוציאין"
תהיה אף להדלקת הנר אף לצבוע בה צבע
תהיה בהוייתה תהיה לעולם כיצד שאם מכר
פירות שביעית נתפסו הדמים ונעשו כפירות
שביעית והפירות עצמן לא נתחללו אלא הרי הן
כמות שהיו זה חומר בשביעית מבהקדש"
כל תבואתה לאכול מלמד שאינה נאכלת אלא
תבואה מכאן אמרו מאימתי אוכלין פירות
האילן בשדה בשביעית הפגים שלתאינה משיזריחו
אוכל בהן בשדה בחלו כונס לתוך ביתו וכן כיוצא
בהן" הבוסר משיוציא מים אוכל בו פתו בשדה
הבאיש כונס לתוך ביתו וכן כל כיוצא בו" הזתים
משיכניסו הכניסו חצי לוג כותש וסך בשדה
הכניס שליש מותר להכניס לתוך ביתו שהרי
הביאו לעונת המעשרות וכן כיוצא בזה

ושאל כל פירות האילן כעונתן למעשרות כך
עונתן לשביעית" לאכל דבר שדרכו לאכל
שלא ישנה דבר מבריתו דבר שדרכו להיאכל
חי לא יאכל אותו מבושל ודבר שדרכו להיאכל
מבושל אין אותו חי" וספרת לך הרי זו מצות
עשה לספור השנים שבעשבע יכול כל יחיד
ויחיד יספור לעצמו כספירת העומר ת"ל לך אחר
סופר ואין שנים סופרין" את מיכר מלמד שהדבר
מסור לבית דין הגדול הן שמונין והן שמקדשין
והכל סומכין עליהן" שבע שבתת יכול שבע
שבתת ימים ת"ל שבע שבתת שנים או שבע
שבת שנים יכול יספור שבע שמטין זה אחר זה
ויעשה יובל ת"ל שבע שנים שבע פעמי הא עד
שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו כמנין
למדין שמניה למנות שנים ומנוה למנות שמטים
ומנין שיספור לשני שבוע ת"ל והיו לך ימי שבע
שבתת השנים ומנין שיספור לשני יובל ת"ל והיו
לך תשע וארבעים שנה מנין עשה שביעית אף
שאין יובל ת"ל והיו לך ימי שבע שבת השנים מנין
עשה יובל אף שאין שביעית ת"ל והיו לך תשע
וארבעים שנה" דברי ר' יהודה וחכמ' אומ' שביעית
נוהגת אף על פי שאין יובל והיובל אינו נוהג אלא אם
כן יש עמו שביעית" והעברת שופר תרועה בחד'
השבי' שזה היובל לראש השנה לתקיעות ולברכות
מה זה בשופר אף זה בשופר מה זו פשוטה לפניה
ופשוטה לאחריה אף זו פשוטה לפניה ופשו' לאחריה
מה זו שלש שלש שלש שלש אף זו שלש שלש שלש
שלש מה זו מלכיות זכרונות שופרות אף זו לא
מלכיות זכרונות ושופרות לכך נאמ' בחדש השביעי
לומ' לך כל תרועות שבחדש השביעי יהיו שוין כאחד
פרשתן לעיל" ביום הכפורים ביום ולא בלילה"
ביום הכפורים אפלו בשבת" זה חומר ביובל מראש
השנה" תעבירו שופר בכל ארצ' מלמד שכל יחיד
ויחיד חייב" מכאן אמרו מצוה זו מסורה לבית דין
תחלה שנ' והעב' שופ' תרועה ואחר כך תעבירו שופר

כל יחיד ויחיד חייב לתקוע יכול אף תקיעת ראש
השנה תדחה שבת ת"ל והעב' שופ' תלו' בה הש'
ביום הכפורים מה ת"ל בעשור לחדש אלא בעשור
לחדש דוחה את השבת בכל ארצכם אין תקיעת
ראש השנה דוחה את השבת בכל ארצכם אלא
בבית דין בלבד" מכאן אמרו ביובל תוקעין בין
בבית דין שקידשו בו את החדש בין בבית דין שלא
קידשו בו את החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע
כל זמן שבית דין יושבין ושלא בפני בית דין
ובראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין אלא
בבית דין שקידשו בו את החדש ואין כל יחיד ויחיד
תוקע אלא בפני בית דין" וקדשתם את שנת
החמשים באחד בתשרי ראש השנה ליובלות"
יובלות באחד בתשרי בעשרה בתשרי הוא דכת'
ביום הכפורים תעבי' שופ' בכל ארצ' כתנאי ר'
ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה שנת היובל
מראש השנה היא מתקדשת דתניא וקדשתם
את שנת מה ת"ל לפי שנ' בעשור לחדש ביו' הכפ'
יכול לא תהא מקודשת אלא מראש השנ' מיום
הכפורים ואילך ת"ל וקדש' את שנת החמשי' מלמד
שמתקדשת והולכת מראש השנה מכאן אמרו
אמ' ר' ישמעא' בנו של ר' יוחנן בן ברוקה מראש
השנה ועד יום הכפורים לא היו עבדים נפטרין
לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהן ולא היו שדות
חוזרות לבעליהן אלא עבדים אוכלין ושותין
ושמחין ועטרותיהן בראשיהן מראש השנה ועד
יום הכפורים כיון שהגיע יום הכפורים ותקעו
בית דין בשופר נפטרו עבדים לבתיהן וחוזרות
שדות לבעליהן" ד"א וקדשתם את שנ' החמש
שנים אתה מקדש ואין אתה מקדש חדשים
מכאן אמרו אין מקדשין אלא חדש שנראה בזמנו
ואם לא נראה בזמנו אין מקדשין אתו שכבר
קדשוהו שמים" וקראתם דרור אין דרור אלא
חרות" בארץ לכל יושביה בזמן שיושביה עליה
לא בזמן שגלו מקצתן" יכול אפלו הן עליה

והיו מעורבבין שבט יהודה בבנימין ושבט בנימין
ביהודה יהא יובל נוהג ת"ל יושביה לכל יושביה
בזמן שכל יושביה כתקנן לא בזמן שמעורבבין ש'
שמעון בראובן וראובן בשמעון נמצאת אומ' כיון
שגלה שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט מנשה
בטלו יובלות" יובל היא בכל מקום" מכאן אמרו
בזמן שהיובל נוהג בארץ נוהג בחו' לארץ בין בפני
הבית בין שלא בפני הבית ובזמן שהיובל נוהג
דין עבד עברי ודין בתי ערי חומה ודין שדה אחוזה
ודין שדה חרמי' ומקבלין גר תושב ונוהגת שביעית
בארץ והשמטת כספים בין בארץ בין בחו"ל לארץ"
דין תורה" ובזמן שאין היובל נוהג אין נוהג דין
עבד עברי ולא דין בתי ערי חומה ולא דין שדה
אחוזה ולא שדה חרמים ואין מקבלין גר תושב
ונוהגת שביעית מדבריהם והשמטת כספים בכל
מקום מדבריהם יובל יכול אע"פ שלא השמיטו
אע"פ שלא תקעו אע"פ שלא שילחו עבדים ת"ל
היא מכאן אמרו שלשה דברים מעכבין ביובל
תקיעה ושילוח עבדים והחזרת שדות לבעליהם
וזו היא השמטת קרקע" ושבתם איש אל אחוז'
אמ' ר' אליעזר בן יעקב במה הוא מדבר אם בנמכר
שש הרי אמור ואם בנמכר שנה הרי הוא אמור
ואם בנמכר שתים הרי הוא אמור הא אין מדבר
אלא בנרצע לבד היובל שיהא יובל מוציאו" ד"א
ושבתם איש אל אחוזתו למה שהוחזקה משפחתו
הוא שבדברי' ר' מאיר ר' יהודה אומ' לאחוזתו ולמ'
ולמשפחתו הוא שב אינו שב אינו שב לשררות
שהיה בה" וכן הוא אומ' בגולה תשב לבוא
את האשה" יובל היא שנת החמשי' מה ת"ל
לפי שנ' וקדש את שנת החמשי' שנה שיכול
בכניסתה תהא מקודשת מראש השנה ביציאתה
תהא מושכת והולכת עד יום הכפורים שכך
מוסיפין מחול על הקדש ת"ל יובל היא שנת
החמשי' אין קדושתה אלא עד ראש השנה" לא
תזרעו ולא תקצרו כשם שנ' בשביעית כך נאמ'

ביובל מכאן אמרו כל שאסור בשביעית מ'
מעבודת הארץ אסור ביובל וכל שמותר בשביעית
מותר ביובל ומלאכות שלוקין עליהן בשביעית
לוקין עליהן ביובל ודין פירות שנת יובל לאכילה
ולמכירה ולביעור כדין פירות שביעית לכל דבר"
יתירה שביעית על היובל שהיא משמטת כספים
כדמפרשינן במקומו ואין היובל משמיט כספים
ויתר יובל על השביעית שהוא מוציא עבדים
ומשמיט קרקע וזה הוא דין מכירת שדות
האמור בתו' יובל משמיט קרקע בתחלתו
שביעית אין משמטת כספים אלא בסופה" כי
יובל קדש תהי' לכם מה קודש תופס את דמיו
אף שביעית תופסת את דמיה או מה קדש
יוצא לחולין ודמיו נתפשין אף שביעית כן ת"ל
היא הרי היא בקדושתה כיצד אומ' אחרון
אחרון נתפש בשביעית והפרי עצמו אסור
כיצד לקח בפירות שביעית בשר אלו ואלו מתבערין
בשביעית והפרי עצמו אסור כיצד לקח בפירות
לקח בבשר דגים יצא בשר ונתפשו דגים לקח בדגים
שמן יצאו דגים ונתפש שמן האחרון האחרון נתפש
בשביעית והפרי עצמו אסור והוא הדין ליובל" מן
השדה תאכלו כל זמן שתהא אוכל מן השדה
אתה אוכל מן הבית כלה מן השדה כלה מן הבית"
ד"א מן השדה שלא יאסוף פירותיו לתוך ביתו
ולא יפקיר הכל ויר הכל שוה בו ויש לו להביא מעט
לתוך ביתו כדרך שמביאין מן ההפקר חמש כדי
שמן חמש עשרה כדי יין ואם הביא יותר מזה
מותר" בשנת היובל הזאת תש' אפי' הנמכר
שנה אחת לפני היובל הרי זה יוצא לחירות ביובל
שנ' בשנת היובל הזאת תשובו בשנתו" הזאת תשובו
זו מוציאה עבדים אין שמטה מוציאה עבדים"
הלא דין הוא מה אם היובל שאינו משמיט כספים
מוציא עבדים שמטה שהיא משמטת כספים
אינו דין שתהא מוציאה עבדים ת"ל בשנת היובל
הזאת תשו' זו מוציאה עבדים אין שביעית מוציאה

מוציאה עבדים ק״ו וחומ׳ ליובל שישמיט כספים
מה אם שביעית שאינה מוציאה עבדים משמטת
כספים יובל שהוא מוציא עבדים אינו דין שישמיט
כספים ת״ל וזה דבר השמטה שמוט שביעית משמ
משמטת כספים ואין יובל משמיט כספים״
תשבו איש אל אחוזתו לרבות את המוכר שדהו
ועמד בנו וגאלה שתחזור לאביו ביובל״ ד״א ותשבו
איש אל אחוזתו לרבות את המתנה מכאן אמרו הנותן
שדהו במתנה הרי זו חוזרת לו ביובל״ וכי
תמכרו ממ׳ לעמיתך מנין כשאתה מוכר לא תהא
מוכר אלא לעמיתך ש״נ וכי תמכרו ממכ׳ לעמית
ומנין כשאתה קונה לא תקנה אלא מיד עמיתך ת״ל
או קנה מיד עמיתך אין לי אלא קרקעות שבהן
דבר הכת׳ מנין לרבות את המטלטלין ת״ל מיד
עמיתך אל תונו מטלטלין יש להן אונאה אין אונאה
לקרקעות ומנין שאין אונאה לעבדים ת״ל והתנחלתם
אתם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה מה אחוזה אין
לה אונאה אף עבדים אין להם אונאה״ ומנין שאין
אונאה לשטרות ת״ל ממכר מה זה מיוחד שגופו
נמכר וגופו לקח יצאו שטרות שאין גופן מכר
ואין גופן לקח לא מכר אלא הוראות שבהן לפי כך
המוכר שטר לבשם יש לו אונאה״ ומנין שאין אונאה
בהקדשות ת״ל אל תונו איש את אחיו ולא הקדש״
אחיו איש את אחיו ולא הגוי וגוי שהונה את ישר׳
מחזיר אונאה״ בעי ר׳ זירא שכירות קרקע יש לה
אונאה או אין לה אונאה ממכר אמ׳ רחמנא שכירות
לא או דלמא לא שנא אמ׳ ליה אביי מאי דכת׳ וכי
תמכרו ממכר לעמיתך ממכר סתמא כת׳ והאי
נמי מכירה היא והוא הדין לפועלין שאין להן
אונאה״ אל תונו איש את אחיו זו אונאת ממון
יכול זו אונאת דברים כשהוא אומ׳ ולא תונו זו
אונאת דברים אמורה הא מה אני מקיים אל תונו
איש את אחיו זו אונאת ממון״ וכי תמכרו אין לי
אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין ת״ל או קנה
מכאן אמרו אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה

וכשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר שנ׳ איש
את אחיו מכל מקום מי שהוטל עליו ידו על
העליונה רצה אומ׳ תן לי את מעותי או תן לי מה
שהוניתני״ אל תונו כמה היא אונאה שהוא חייב
להחזירה שתות במקח כיצד הרי שמכר שוה
ששה בחמשה או שוה ששה בשבעה או שוה
חמשה בששה או שוה שבעה בששה הרי זו אונאה
ונקנה המקח וחייב המאונה להחזיר למתאנה״
יתרה האונאה פחות משתות מחילה היא״ יתרה
האונאה יתירה משתות בטל המקח והמתאנה
יכול להחזיר החפץ אבל לא המאנה ועד מתי
מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו
בלא בלוקח אבל המוכר חוזר לעולם״ וכשם
שאונאה בפירות ובבהמה כך יש אונאה במטבעות
כיצד הרי שהיה דינר זהב בארבעה ועשרים דינר
שלכסף ונתייקר בעשרים דינר שלכסף או בש׳
בשמונה ועשרים הרי זה מחזיר הונאה יתר על
זה בטל הצירוף פחות מכאן מחילה״ וכן אם היתה
הסלע חסרה שתות והיו מוציאין הסלעים במנין
לא במשקל מחזיר הונאה ועד מתי יש לו להחזיר
בכרכים עד כדי שיראה לשלחני ובכפרים עד
ערבי שבתות אם היה מכירה אפלו לאחר שנים
עשר חדש מקבלה ממנו ואין לו עליו אלא תרעומת
ואם אפשר להוציאה על ידי הדחק אינו יכול
להחזירה לאחר זמן שאינה לא נפש רעה אלא אם
כן קיבלה ממנו במדת חסידות״ אל תונו איש
את אחיו אין לי אלא איש את איש אשה את אשה
מנין ת״ל את אחיו מכל מקום״ במספר שנים
אחר היובל מנין למוכר את שדהו בשנת היובל
שאינו מותר לגאול לפחות משתי שנים ת״ל
במספר שנים תבואות ימכר לך ואפלו רצה הלוקח
הלי זה אוכל שנ׳ במספר שנים אחר היובל ת״ל
אין פחות משתי שנים מעת לעת מיום המכירה״
אחר היובל סמוך ליובל מופלג מיובל מנין ת״ל
לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים

תנינא מקנתו" בכסספר שני תבואות צריך שיאכל הלוקח שתי תבואות בשתי השנים ואחר כך יגאל לפי כך אין שנת שדפון או ירקון או שביעית עולה לו מן המנין כלה אן הבילה שעלה לו מן המנין ל' אלעזר אומ' מכלה לו בראש השנה מלאה פירות ובאלה אחר שתי שנים יכול יאמר לו הניחה לפני מלאה פירות כדרך שהנחתיה לפניך מלאה פירות ת"ל כי מספר תבואות הוא מוכר לך פעמ' שאתה אוכל ממנה שלש תבואות שנים בשתי שנים ומנין שאינו מחשבנו אלא לפי שתי שנים בלבד ש' במספר שנים לא במספר תבואות" מכלה בשנת היובל עצמה איצה נממכרת ואוכלין הדמים מבין מכלה שנה אחת לפני היובל שיהא הלוקח אוכל אותה שנה שניה אחר היובל ת"ל שני תבואות מנין מכר בקעים מלאים מים או סלעים שאינן ראויין לזריעה שין שיהא כורה בספות משתי שנים ת"ל במספר שני תבואות יצאו אלו שאינן ראויין לתבואה ואם לא גאלה אוכלת ביובל אבל מכר אילנות אין בגלין בפחות משתי שנים שהן ראויין לתבואה ואם לא גלין אינן חוזרין ביובל שנ' ושב לאחזתו ולא לאילנות" ולא תונו איש את עמיתו זו אונאת דברים אתה אומ' באונאת דברים או אינו אלא באונאת ממון כשהוא אומ' וכי תמכרו ממ' לעמי' הרי אונאת ממון אמורה הא מה אני מקיים ולא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הא כיצד מונה אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך אם היה גר ובא ללמוד תורה לא יאמר לו כדרך שאמרו לו חבלין שלאיוב הלא יראתך כסלתך זכר נא מי הוא נקי אבד אם היו חמרים מבקשין תבואה לא יאמר להן לכו אצל פלו שמוכר תבואה והוא יודע בו שאינו מוכר תבואה מעולם" ל' יהודה אומ' אף לא יתלה עיניו על המקח ויאמ' בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח שלא יאמ' עצה טובה אני נותן לך והלי הדבר

מסור ללב וכל דבר המסור ללב נאמ' בו ויראת מאלהיך אמ' ל' יוחנן משום ל' שמעון בן יוחאי גדולה אונאת דברים מאונאת ממון שזו נאמ' בה ויראת מאלהיך וזו לא נאמ' בה ויראת מאלהיך" ל' אלעזר אומ' זה בגופו וזה בממונו ל' שמואל בר נחמני אומ' זה ניתן להישבון וזה לא ניתן להישבון אמ' רב חיננא בריה דרב אידי מאי ולא תונו איש את עמיתו עם שאתך בתו' ובמצות אל תונהו אמ' רב חסדא כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה שנ' והנה נצב על חומת אנך" אמ' ל' אלעזר הכל על ידי שליח חוץ מאונאה שנ' וביה אנך" אמ' ל' אבהו שלשה אין הפרגוד ננעל מהן בפניהן ואלו הן אונאה וגזל ועבודה זרה אונאה דכת' הנה יי' נצב על חומת אנך גזל דכת' חמס ושד בה על פני תמיד" עבודה זרה דכת' העם המכעסים אותי על פני תמיד" כי אתם יי' אלהיכם מהלל אני להפרע על ידי אונאה מכאן אמרו כל היודע מאונאת דברים בענין מידו אף בשאלה שלא ישדבר חכמ' לא יאמ' לבני שאינו יודע אותה חכמה מה תשיב בדבר זה או מה דעתך בדבר זה שזה אונאת דברים הוא רב רחומי מנהרדעא מייתי גלוגלות בספינתא למחוזא אתא לקמיה דריש גלותא אותיבי לקמיה דרבא לא איתרחי אמ' ליה ליש גלותא לרבא פוק חדי יתובא מרבנן הוא נקוט ליה שוקאי אמ' ליה רבא לרב אדה בר אהבה פוק תהי ליה בקנקניה נפק בעא מניה פיל שבלע קפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו אם כלים דמיא ולא מקבלא טומאה או דלמא פכלי עץ דמיא ומקבלת טומאה לא הוה בידיה אמ' ליה אמל הוא רבא עטיה ליה בסנדליה בין דינו לחנא דרבי דרבי לא נקט ליה שוקא ואיפסיד בגלוגלות דליה אתא לקמיה דרב יוסף אמ' ליה קא חזי מר מאי עבדי בי" אמ' ליה מאן דלא שתיה לאונכתיה דמלכא דאדום לא לשהייה לאונכתך דכת' על שלשה מואב" על שרפו את עצמות מלך אדום לשיד בת בפשיה דרב אידא בר אהבה" רב יוסף אמ'

אנא ענשתיה דלטותיה לבר רימי דמנהדרעה
אמ׳ אנא ענשתיה דמלי עובדא אנא אבמיי
אנא ענשתיה דכי הוה משכח להו לרבנן אמ׳
להו אדמגרדשיתו גרמי בי אביתו אכילו בסרא
שמינא במבנא לבא אמ׳ אנא ענשתיה דכי קוה
אתי לגבי טבאחה הוה להו אנא שקילנא בשרא
מיקמי שמעיה דרבא לב נחמן בל יצחק אמ׳
אנא ענשתיה ומסתבלא דלב נחמן בל יצחק
ענשיה" דרב נחמן בר יצחק ריש כלה ודאבה
הוה וכל יומא מהדר שמעתא בהדי רב אדא
בל אהבה ע״ג למתיבתא ההוא יומא בפכן
לבאי פגעו ביה רב פפא ורב הונא בריה דרב
יהודה אמרו לה לימר לן מר הני שמעתתא
דבסופא דמעשר בהמה היכי אמרינהו לרבא
איתהלה כוותי אמרו לה לב נחמן בל יצחק ז״יי
מר לבי מדלתשא אמ׳ להו לא קיימנא עד דהאי
ענשיה דרב אדא בר אהבה אליפא ענשיה דרב
אדא בר אהבה הא לפי שגרו׳ עונשה שאונאות
דברים לכך נאמ׳ אני יי׳ אלהיכם ממהר אבב
להפרע" ועשיתם את חקתי ואת משפ׳ תעשו
ליתן שמירה ועשייה לחקים ושמירה ועשייה
למשפטים" וישבתם על הארץ לא בגולה"
לבטח לא מופחדין" ונתנה הארץ יבולה ואכלתם
לשבע שיהא אדם אוכל הרבה ושביע דברי ר׳ יהודה
ר׳ שמעון בן גמליא׳ אומ׳ אף היא קימעצלה אם
כן למה נאמ׳ לשבע שיהא אוכל ולא חסר"
ר׳ אומ׳ ואכלתם לשבע שלא יהא דבר חסר על
שלחנו שלא יהא עולה לו" וישבתם לבטח
לא מופחדין עליה לא בגולה" וכי תאמרו שעדין
אתם לומ׳ מה נאכל בשנה הין לא נזרע ולא
נאסף אמ׳ ר׳ עקיבה מאחר שאין זורעין מאיפה
הן אוספין מכאן לספיח שאסור בשביעית
וחכמ׳ אומ׳ אין ספיחין מדברי תור׳ אלא מדברי
סופרים" ד״א הן לא נזרע ולא נאסף אמרת
לנו אל תזרעו מה אנו אוספין ואם מכנסין

אנו לקיום אמרת לנו בעלוהו מה אנו אוכלין
מן הביעור ואילך" וצויתי את ברכתי לכם בשנ׳
הש׳ אין לי אלא בששית בחמישית ברביעית
בשלישית בשניה מפיקה משנה לחברתה
מנין ת״ל ועשת את התבואה לשלש השנים
לששית ולשביעית ולמוצאי שביעית" ד״א
לשלש השנים לשביעית וליובל ולמוצאי יובל"
וזרעתם את השנה זו שמינית שאחר
השמטה כשהיא אומ׳ שנה זו תשיעית
שאחר היובל שאחר השמטה" עד באתבוא׳
ת״ל ישן שהיא אחת עשרה לנ״ת" ואכלתם
מן התבואה ישן בלא סלמנטון רב נחמן אמ׳ בלא
דיוני אתא רב ששת אמ׳ בלא שלופה תניא
תניא כותיה דרב נחמן ואכלתם מן התבו׳ ישן
יכול יהו ישנ׳ מיפנין לחדש מפני ישן שלא
ת״ל עד בוא תבואתה עד שתבוא תבואה
מאליה" והארץ לא תמכר לצמיתת לצמיתת
זו מיסת לא תעשה ואם מכר לצמיתת שניהן
עוברין בלא תעשה ואין מעשיהן מועילין
לא תאמר השדה לבעלה ביובל והמוכר שהיו
לששים שנה קונה יוצאה ביובל שאין חוזר
ביובל אלא דבר הנמכר סתם או הנמכר לצמיתת"
כי לי הארץ אל תרע עינך בה" כי גרים
ותושבים אל תעשו עצמכם עיקר וכן הוא
אומ׳ כי גרים אנחנו עמך ותושבים ככל
אבותינו וכן דוד אומ׳ כי גר אנכי עמך ותושב
ככל אבותי" אתם עמדי דיו לעבד שיהיה
כרבו כשתבוא להלי היא שלכם" ובכל
ארץ אחו׳ גאלה תתנו לארץ" זו שמוטה קרקע
ביובל והלא דין מכירת שדות החמור בתי
היא מצות עשה" גאלה תתנו לארץ יכול
לעבדים ולשפחות ולמטלטלין ת״ל ארץ
אחזתכם לארץ בלבד אם כן למה נאמר
בכל גאלה לרבות בתים ועבד עברי"
כי ימוך אחיך ומכר מאחזתו מכן שאין

אדם רשאי למכור ביתו או שדהו ולהניח
דמים בשמרתו או ליקח בהן פרים ועבדים וגמ'
אלא אם העני ולא מצא מה יאכל ת"ל כי ימוך
אחיך ומכר הא אינו מוכר אלא אם כן העני"
יכול ימכור כל נכסיו בבת אחת ת"ל מאחזתו
ולא כל אחזתו אמ' ר' אלעזר בן עזריה מה אם
לגבוה אין אדם רשאי להחרים את כל נכסיו על
אחת כמה וכמה שיהא אדם חייב להיות חס
על נכסיו" ובא גואלו הקרוב אליו מלמד שאם רצו
קרובין לגאול גואלין. והקרוב קרוב קודם" וגאל
את ממכר אחיו לרבות את הבנות מתנה
ואיש כי לא יהיה לו גואל וכי יש אדם שאין
לו גואל אלא במה נאמ' גואל שהוא
יכול לגאול" והשיגה ידו לא שילוה
ויגאול" ומצא עד שימצא דבר שאין
מיעוט להשבה שמכר. שלא ימכור ברחוק
ויגאל בקרוב ברע ויגאל ביפה" כדי גאולתו
שלא יגאל לחצאין ש' חומר בהדיוט מבהקדש"
וחשב את שני ממכרו. שנים הוא מחשב
אינו מחשב חדשים ומנין אם רצה לעשות
חדשים שנה. עושה ת"ל וחשב" והשיב
את העודף דין מוכר שדה אחוזה לחשב את
הדמים לפי השנים הנשארות ליובל ובכלות
שירדה לפירות יחשב עם הלוקח שלש שנים
כשיגאל נותן לו שבעים ומחזיר לו שדהו לא
גאלה לא נשארה ביד הלוקח עד היובל תחזור
לבעלים בלא כסף של במספר שני תבואות
ימכר לך" והשיב את העודף לאיש אשר מכר לו
מנין אתה אומ' מכרה לראשון במנה ומכר הראשון
לשני במאתים מנין שאין מחשב אלא עם הראשון
ת"ל לאיש אשר מכר לו מכרה לראשון במאתים
ומכרה הראשון לשני במנה מנין שאינו מחשב
אלא עם השני ת"ל לאיש אשר מכר לו בתוכה
עד כאן דברי ר' ל' דוסתאי אומ' מכרה במאתים
מנה והשביחה והרי היא ממאתים מאתים

מנין שאינו מחשב אלא ממנה מנה ת"ל העודף
מה שנשתייר בידו" מכרה לו ממאתים מאתים
סכתה והרי היא אלא ממנה מנה. מנין שאין
מחשב אלא ממנה מנה ת"ל העודף מה שנשתייר
בקרקע כמיעוט אומ' לעולם מייפין כח [illegible]
המוכר שדה אחוזה ומרעין כח הלוקח" ושב
לאחזתו בבעל אחוזה דברתי לא דברתי במוכר
למוכר" ואם לא מצאה ידו מה ת"ל אתה אומ'
אם אינו ענין לבעל השדה תנהו לגואל
כסדר הזה ת"ל ואם לא מצאה ידו אפילו מצאה
ידו לא גאלה" די השיב אינו גואל אלא כסף" והיה ממכרו
ביד הקונה את שש שנים לא בהקדש עד שנת
היובל אלא מוכר ברחוק וגואל בקרוב ברע וגואל
ביפה ולווה וגואל לחצאין אמ' ר' שמעון מה טעם
לפי שבהדיוט אם הגיע יובל ולא גאלה חוזרת
היא שדה לבעלים ובהקדש אם הגיע יובל ולא
גאלה חלוטה היא שדה להקדש" עד שנת היובל
שלא יכנס בה כלום כמיעוט אומ' שדות וכספים
משמיטין אלא שהיובל משמיט מתחלתו והשביעית
משמטת בסופה" ויצא ביובל אף מן ההקדש
ושב לאחזתו לרבות את האשה" ואיש כי
ימכר בית מושב שהוקף ולבסוף ישב ולא
שישב ולבסוף הוקף של בית מושב עיר חומה
יכול אפלו הקיפוה חומה מכאן ולבוא ת"ל בית
מושב עיר חומה המוקפת חומה מימות יהושע
בן נון לא שהקיפוה חומה מכאן ולבא" אלו הן
בתי ערי חומה שלוש חצרות של שני בתים
מוקפות חומה מימות יהושע בן נון כגון קצרה
הישנה של ציפורין וחקרא של גוש חלב ויודפת
הישנה וגמלא הלי בגליל וגדוד הלי בעבר וחדיד
ואונו וירושלם הלי ביהודה אמ' ר' ישמעאל בר'
יוסי לא מנו אלא שקדשום כשעלו מן הגולה
אבל הראשונות בטלו כיון שבטלה הארץ והיתה
גאולתו מיד וגואל כל שנים עשר חדש של עד
תם שנת ממכרו לא שנה למנין עולם מכאן

אמרו שנה האמורה בקדשים שנה האמורה
בבתי ערי חומה שתי שנים שבשדה אחוזה
שש שבעבד עברי ושבבן ושבבת כולן מעת
לעת" שנה האמורה בקדשים מנא לן אמ' ר'
אחא בר יעקב אמ' קרא כבש בן שנתו ולא
שנה למנין עולם" שנה האמורה בבתי ערי חומה
מנא לן שנ' עד תם שנת ממכרו שלו ולא שנה
שלמנין עולם" שתי שנים שבשדה אחוזה מנ'
לן שנ' במספר שני תבואות ימכר לך פעמי' שאדם
אוכל שלש תבואות בשתי שנים" שש שבעבד
עברי מנא לן דכת' שש שנים יעבד ובשביעית
יצא ובשביעית במי יעבוד שבבן ושבבת כולן
מעת לעת למאי הלכתא רב גריב' אמ' לערכים"
ימים תהי' גאולתו ימים האמורין כאן שנים של'
ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה ימים
תהיה גאלתו יש לו לגאול את כל השנה במלה'
ואפלו הגיע יובל בתוך שנת הממכר אינו חוזר
ביובל לא יהיה ביד הלוקח עד שידעה המוכר לגאול
כל שנת הממכר או תימלא שנה ויחלוט" ואם לא
יגאל עד מלאת לו שנה תמי' אינו גואל בגדעון
כסף ואין הקרובין פודין אותו ויש לו למכור מנכסין
ולפרות אבל לא ילוה ולא יגאל לחציים את הלוקח
יגאל מיד בנו מת המוכר יגאל בנו" עד מלאת לו שנה
מונין אותה אומ' מוכר לראשון ומכר ראשון לשני
בתוך השנה שמונין לראשון וכיון שמלאה השנה
לראשון נחלט ביד השני ת"ל עד מלאת לו שנה תמימ'
שנה לראשון לא שנה לאחרון" תמימה להביא
חדש העיבור מכאן אמרו שנה תמימה שנים
עשר חדש מיום ליום לפי כך אם נתעברה השנה
נתעברה לו" וקם הבית פרט לבית שאין בו
ארבע אמות שאינו קרוי בית" וקם הבית אין לי
אלא בית מנין בתי הבדים והבורות והשיחין המערות
ומרחצאות ושובכות ומגדלות ת"ל אשר בעיר
יכול את השדות ת"ל אשר בעיר יכול את השדות
ת"ל בית מה בית מיוחד שהוא בית דירה יצאו

שחת שאינן בית דירה" אשר לא חומה פרט לבית
הבנוי בחומה וכן הוא אומ' בחומה היא יושבת
בחומה ולא בשל חומה" ר' אלעזר בר' יוסי אומ' אפי'
שאין לו עכשיו חומה והיה לו לפנים מכאן"
לצמיתות לא לצמיתות מלמד שאם הגיע שנים עשר
חדש ולא גאלו הרי נחלט ביד הלוקח לעולם" ד"א
לצמיתות לרבות את הנותן מתנה" בראשונה היה
הלוקח נטמן יום שנים עשר חדש שיהא חלוט
לו התקין הלל הזקן שיהא חולש את מעותיו בלשכה
ויהיה שובר את הדלת ונכנס אימתי שירצה
הלה יבוא ויטול את מעותיו" לקונה אותו פרט
לירושלם שאין הבית נחלט בה לפי שלא נתחלקה
לשבטים" לקנה אתו יכול לבדו ת"ל לדרתיו
אי לדרותיו יכול ת"ל ולדורותיו הא כיצד שיתמנו
שני כתובים ואם לאו לא שמענו" לצמיתות לקנה
אתו לדרתיו יצא הקדש שאין לו דורות מכאן
אמרו המקדיש בית עיר חומה וגאלו אחר מיד
ההקדש כיון שעברה לו שנה מעשה שנגאל מיד
ההקדש ולא נגאלו בעלין נחלט ביד הגואל שאין
ההקדש חולט אלא הלוקח שנ' לקנה אתו לדרתיו"
ובתי החצרים אלו הן בתי החצרים שאותן עירות
שלשנו שני בתים אע"פ שמוקפות חומה מימות
יהושע בן נון הליהן כבתי החצירות וכן מקום
שיושב ולבסוף הוקף או שאינו מוקף חומה כראוי
הרי הוא כבתי החצרים אשר אין להם חומה חומה
ולא שור איבד חומה" סביב פרט לטבריה שימה
חומתה" על שדה הארץ יחשב נותנין להן כוח
יפה שבבתי ערי חומה וכוח יפה שבשדות נגאלין
מיד ונגאלין כל שנים עשר חדש כבתים ויוצאין
ביובל ובגרעון כסף כשדה" כי עד אם רצה
גואל מיד כדין הבתים הגיע שנים עשר חדש ולא
גאל הרי זה גואל עד שנת היובל כדין השדות ובעת
שגואל מחשב עם המוכר והורע לו מה שאכל
הגיע היובל ולא גאל חוזר הבית בלא דמים כדין
השדות" וערי הלוים בתי ערי אחזתם אחד

ושדות ואחר בתי ערי חומה שלכהנים ולוים אינן
נגאלין כסדר הזה אלא מוכרין לעולם וגואלין לעולם
כיצד מוכרין השדות ואפילו סמוך ליובל וגואלין מיד
ואם הקדישו שדה גואלין מיד ההקדש לאחר היובל
וכן אם הקדישן שנה בשנת היובל יגאלנה הלוי זו מס׳
מקדשת הגואלין בתי ערי חומה כל זמן שירצו
ואפלו אחר כמה שנים שנ׳ גאלת עולם תהי׳ ללוים
ואשר יגאל מן הלוים זה כהן שמכר שדה
אלמו והקדישה לוקח ואפלו הוא הלוקח הבעלים
הראשונים שהחלימוה הלוי זו כשדה מקנה ואחזות
לכהן שמכרה ביובל׳ ויצא ממכר בית ממכר
הואיל אין השבח הוזל׳ מכאן אמרו הלוקח שדה
אחוזה ונטעה אילנות והשביחה כשהיא חוזרת
ביובל שמין שבח האילנות שבה ומתן בעל השדה
דמי השבח ללוקח׳ כי בתי ערי הלוים אין הנלבדין
אלא אחד ערי הלוים לא אחד היושב בערי הלוים
מכאן ישר׳ שירש את אבי אמו לוי הלי זה גואל
כלוים אע״פ שאינו לוי ולוי שירש את אבי אמו
ישרא׳ אינו גואל כלוים אלא משל שלא כאמו׳ גאלת
עולם תהי׳ ללוים לא בערי הלוים׳ ושדה מגרש
עריהם לא ימכר אין לא ימכר אלא שלא ישנה
מכאן אמרו אין עושין בערי הלוים שדה מגרש
ולא מגרש שדה ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש
לא השדה והמגרש והעיר כל אחת משלשתן כמות
שהוא לעולם וכן בשאר ערי ישרא׳ אין עושין שדה
מגרש ולא מגרש שדה ולא מגרש עיר ולא עיר
מגרש ולא יסתור אדם את ביתו לעשותו גנה ולא
יטע את חרבתו גנה שלא יחריבו את ארץ ישרא׳
כי אחזת עולם מלמד שאין הכהנים והלוים
יכולין להחרים קרקע או מטלטלין שלהן שהרי
הוא אומ׳ בשדה כי אחזת עולם היא להם ומה
ומטלטלין הוקשו לקרקעות כחכמים שנ׳ אשר
יחרים איש ליי׳ מכל אשר לו מאדם ובהמ׳ ומשדה
אחזתו׳ וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך׳
שאשה אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה׳

מהוא אשרי משכיל אל דל ר׳ אבא בר ירמיה
בשם ר׳ מאיר אומ׳ זה שממליך יצר טוב על יצר
רע ר׳ יוסי אומ׳ זה שנותן פרוטה לעני ר׳ יוחנן
אומ׳ זה שקובר מת מצוה ורבנן אמרי׳ שמבריח
מן המלכות ר׳ הונא אומ׳ זה שמבקר את החולה
מאי טעמיה אשרי משכיל אל דל זה שממליך
יצר טוב על יצר רע׳ יי׳ ישמרהו ויחייהו רבי
ויחייהו שנתן פרוטה לעני ר׳ יוחנן אומ׳ זה שקובר
מת מצוה׳ אל תתנהו בנפש איביו זה שמבריח
מן המלכות׳ יי׳ יסעדנו על ערש דוי זה המבקר
את החולה׳ ד״א אשרי משכיל אל דל אמר ר׳
יוחנן אשרי המסתכל במצותיה שלתורה׳ ד״א
אשרי משכיל אל דל מסתכל היאך יזכה עמו
כהנה על ידך וכן ר׳ יונה עושה כשהיה רואה אדם
שירד מנכסיו ואינו רוצה ליהנות מן הצדקה היה
הולך אצלו ואומ׳ לו שמעתי שאין אתה רוצה ליהנות
מן הצדקה עכשו טול לך חפץ זה שאת מלויה
ומחזירו לי כיון שהוא נוטלו ממנו הוא אומ׳ לו
הלי הוא לך מתנה אמרו לך מה ראית לעשות כך
אמ׳ להן כדי לקבל מה שכת׳ באשרי משכיל שהרי
עשרים ושתים אשרי כתיבין ומכולן לא נטר
אפכי אלא זה אשרי משכיל אל דל ומהו איפכי
שנטל בזם רעה ימלטהו יי׳ ואין רעה אלא יום הדין
ד״א שאשה מלוה יי׳ חונן דל ר׳ אלעזר אומ׳ אלו
הקב״ה אני טלית בי מות לחם לכל בשר ובא זה
וחטף את המצוה על ידי נשלם שכר ר׳ פנחס הכהן
בן חמא בשם ר׳ ראובן מהוא וגמולו ישלם לו
יכול נתן פרוסה לעני הקב״ה משלם לו כמותה
לא אמ׳ הקב״ה נפשו שלעני מתכו רפת ליאחר
מן הרעב ונתת לו פיסר עד שישבה נפשו חייך
שאני מחזיר לך נפש תחת נפש או בתך באה
לידי חולי או בנך בא לידי מיתה נזכר אני לך
מצוה שעשית עם העני ומציל אותן מן המיתה
ד״א שאשה גומל נפשו איש חסד גומל נפשו
איש חסד אמרו עליו על הלל הזקן שהיה הולך

מאיכל תלמידיו בכל יום והיו אומ׳ לו לאיסן אתה
הולך והוא אומ׳ להן לגמול חסד עם הדא אכסנא׳
פעם אחת אמרו לו רבינו וכי בכל יום אכסניא
זלית את מהורע לון אמ׳ להון הדא היא נפשי לא
אכסניא היא שהיום היא עמי ולמחר אינה עמי״
ד״א גומל נפ׳ זה המקרב קרוביו ועושה חסד עם
קרוביו כאלו הוא עושה עם עצמו שקרובו שלאדם
כמותו״ ועוכר שארו אכזרי זה שאינו מידבק
בקרוביו״ מכאן אמרו לעולם יתעסק אדם בגמי׳
חסדים עם כל אדם וכל שכן עם קרוביו ואפלו
עם מי שאינו צריך שכן מצינו מי שעשה חסד
עם מי שאינן צריכין ופרע לו הקב״ה ואיזה זה
אברהם אבינו שגמל חסד למלאכים שלא היו
צריכין לחסד״ ומצינו מי שלא עשו חסד עם
מי שאינן צריכין לחסד ופרעמהן הקב״ה ומי הן
הללו עמון ומואב ולא היו ישר׳ צריכין להן אלא
המן יורד והבאר עולה והשלו מצוי אלא דרך ארץ
היא הבא מן הדרך מקדימין אותו במאכל ומשתה
ומה מי שלא עשה חסד עם מי שאינו צריך חסד
פרעמהן הקב״ה מי שהוא עושה חסד עם מי שהוא
צריך חסד על אחת כמה וכמה״ ומצינו מנר
שעשה חסד עם מי שאינו קרוב לו ואיזה זה זה
יתרו עם משה ופרע לו הקב״ה שנ׳ ויאמר שאול אל
הקיני וגו׳ ואתה עשית חסד עם כל בני ישר׳ כאלו עשה
חסד עם כל ישרא׳ ומה אם מי שעשה חסד עם מי
שאינו קרוב לו ופרע לו הקב״ה מי שהוא עושה חסד
עם הקרוב לו על אחת כמה וכמה״ ל׳ סימון אומ׳
מצינו מי שעשה חסד עם הקרוב לו ופרע לו הקב״ה
מי שהוא עושה חסד עם הקרוב לו על אחת כמה
וכמה זה בועז עם רות שנ׳ ויאמר לה בעז לעת
האכל גשי הלם קירבה למלכות מלמד שבישרה
שעתיד לצאת ממנה דוד מלך ישר׳ שאין הלם
אלא מלכות״ ואכלת מן הלחם לחם המלכות וטבלת
פתך בחומץ אלו יסורין שנתייסר דוד ותשב מצד
הקוצרי׳ שנצטרה מלכותו ששה חדשים״ ד״א שנצח

מאכשלום״ ויצבט לה קלי שחזר למלכותו״ ותאכל
בעולם הזה״ ותשבע לימות המשיח ותותר לחיי
העולם הבא״ ומה אם מי שעשה חסד עם הקרים
כך העושה חסד עם בני אברהם יצחק ויעקב על
אחת כמה וכמה״ אע״פ שכיוד לו וירדו מנכסיו
אל יהו קלין בעיניך שסופך לקבל עליהן שכר וכן
הוא אומ׳ ועניים מרודים תביא בית מהו מרודים
שמורים הדינין לישר׳ בסנהדרין שמורים לישר׳
תורה״ ד״א מרודים אלו שמרדו בעבודתן ומנוא
תביא בית שכל העושה עם העניים חסד ומכניס
לתוך ביתו כאלו הקריב בכורים כת׳ הכא תביא בית
וכת׳ התם ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי׳ אל׳
הא לפי שגדולה צדקה וגמילות חסדים כל כך לפי
כך הכת׳ מזהיר עליה וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך
והחזקת בו גר ותושב״ וכי ימוך אחי׳ ומי ידו עמך
אל תניחנו עד שירדה הוא הא למה זה דומה למשוי
שהוא על גבי החמור עודהו במקומו אחד תופש
בו ומעמידו נפל לארץ עשרה אין מעמידין אותו״
מנין אם החזקת בו אפ׳ ארבעה וחמשה פעמי׳
חזור והחזק שנ׳ והחזקת יכול אפלו אתה מפסידו
לשבות לכך תל׳ עמך״ והחזקת בו החזק עד
שלא יפול ויצטרך והוא מעלה גדולה שבצדקה
שאין למעלה ממנה זה שמחזיק ביד ישר׳
שמך ונותן לו מתנה או הלואה או עושה עמו
שותפות או ממציא לו מלאכה כדי לחזק את
ידו עד שלא יצטרך לשאול מן הבריות״ גר זה גר
צדק״ ותושב זה גר אוכל נבילות וטרפות״ וחי
עמך חייך קודמין לחייו״ אל תקח מאתו נשך ותרבי׳
למלוה הזהיר הכת׳ לא הזהיר הכת׳ לבני מטה אמ׳
הניח אביהן מעות שלרבית אע״פ שהן יודעין שהן
שלרבית אין חייבין להחזיר״ ד״א אל תקח מאתו
נשך ותרבית ממנו אין את לוקח עשה לו את עצב
למה הוא דומה לישר׳ הא אתן ואלו עוברין בלא תעשה
המלוה והלוה והערב והעדים״ בנשך ותרבית
ואל לבוי גוי אסור דבדיניהון בתר עבד אזיל ותביע
נמי

תואלה

תחלה אשתכח ישראל הוא דקא שקיל רביתא מגוי
לא אמ' רב ששת בגוי שקיבל עליו לדון בדיני ישראל
אי קביל עליה לדון בדיני ישר' רבית נמי לא נשקיל
שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו" נשך ותרבית
את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית איזה הוא
נשך ואיזה הוא תרבית נשך זה העושה סלע
בחמשה דינרים ופאתים חטים בשלש מפני
שהוא נושך ואיזו היא תרבית המרבה בפירות
כיצד לקח ממנו חטים בשלוש מומנ' שהוא
נושך ואי'זו מדינר זהב וכן השער עמדו חטים
בשלשים דינר אמ' לו תן לי חטי שאני מוכרן
ולוקח אני בהן יין אמ' לו הרי חטיך עשויות עלי
בשלשים דינר והרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו
ואם יש לו אינו חייב ליתן לו" ונשך ותרבית אחד הוא
דתנו רבנן את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבי' אין לי
אלא נשך בכסף ורבית באוכל. נשך באוכל מנין
ת"ל נשך אכל. רבית בכסף מנין ת"ל נשך כסף אם
אינו ענין לנשך כסף שהרי נאמ' את כספך לו תתן
לו בנשך תנהו ענין לרבית כסף" אי"ל אלא בלוה
במלוה מנין נאמ' נשך בלוה ונאמ' נשך במלוה
מה נשך האמור בלוה לא חלקת בו בין כסף בין
באוכל בין בנשך בין ברבית אף נשך האמור במלוה
לא תחלוק בו בין בכסף בין באוכל בין בנשך בין
ברבית" ומנין לרבות את כל דבר שנ' נשך כל דבר
אשר ישך אם כן למה חלקן הכת' לעבור עליו
בשני לאוין והא"י דאמרינן אידו היא רבית זה המלוה
בפירות אמרינן עליה אידו היא רבית הי"א דאמרינן
עד השתא לאו רבית הי"א" אמ' ר' אבהו עד כאן
שלנו מכאן ואילך של סופרים עד כאן רבית
קצוצה מכאן ואילך אבק רבית" אמ' ר' לעזר
רבית קצוצה יוצאה בדיינין אבק רבית אינ' יוצא'
בדיינין אמ' רב נחמן בר יצחק מאי טעמיה דר'
לעזר דכת' וחי אחיך עמך אהדר ליה דניחי בהדך
וחי אחיך עמך זו דרש בן פטורי שנים שהיו
מהלכין במדבר וביד אחד מהן קיתון של מים אם

שותין שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע
לישוב דרש בן פטורי מוטב ישתו שניהן וימותו
ואל יראה אחד מהן במיתתו של חבירו שנ' וחי
אחיך עמך עד שבא ר' עקיבה ולימד וחי אחיך
עמך חייך קודמין לחיי חבירך" ד"א את כספך
לא כסף אחרים אכלך לא אכל אחרים או כספך
לא כסף מעשר אכלך לא אוכל בהמה כשהוא
אומ' נשך כסף לרבות כסף מעשר נשך אכל
לרבות אוכל בהמ' כשהוא אומ' ובמרבית לא
תתן אכלך אני יי' מוציאך אמרו כל המקבל עליו
עול רבית כמקבל עליו עול מלכות שמים
וכל הפורק ממנו עול רבית כמקבל עליו עול
מלכות שמים וכל הפורק אני יי' אלהי' אשר
הוצ' אתכם מא' מצרים על תנאי הוצאתי אתכם
שתקבלו עליכם מצות רבית שכל המודה בעול
רבית מודה ביציאת מצרים וכל הכופר בעול
רבית כופר ביציאת מצרים" ד"א למה נאמרה
יציאת מצרים אצל רבית אמ' הקב"ה אני הוא
שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לטפה
שאינה של בכור אני שעתיד ליפרע ממי
שתולה מעותיו ביד גוי ומלוה אותן לישראל
ברבית וכן הוא אומ' אל תקח מאתו נשך
ותרבית ויראת מאלהיך לפי שהוא דבר מסור
ללב נאמ' בו ויראת מאלהיך" את מוצא כל
עבירה שאדם עושה אין נותנים עליו גזר דין
עד שהקב"ה נושא ונותן בדינו שנ' בנשך נתן
ותרבית לקח וחי לא יחיה פסק את דינו מיד
מה מלאכי השרת אומ' את כל התועבות האלה
עשה מות יומת" וכן את מוצא ביהורם בן
אחאב שנתן ברבית לפי שהיה עובדיה לוה
ממנו ומפרנס את הנביאים עובדיה קיים
כספו לא נתן בנשך ויהורם בן אחאב שנתן
ברבית אמ' הקב"ה בנשך נתן ותרבית לקח לכך
יחיה יבוא יהוא ויהרגנו שנ' ויהוא מלא את ידו
בקשתו למה נהרג בקשת על שהקשה לבו

אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה
ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי תבן מכאן
אמרו הקונה עבד עברי קונה אדון לעצמו"
יעבוד עמך שלא תמסור אומנותו לאחר
שאם היה בלן לרבים ספר לרבים נחתום לרבים
לא יעשה ר' יוסי אומ' אם היתה אומנותו לפנים
כן יעשה אבל רבו לא ילמדנו כן לכתחלה אבל
אמרו חכמ' מספר לו את שערו ומכבס לו את
כסותו ואופה לו את עיסתו" ד"א כשכיר כתושב
שאם בלה חייב להשלים שנו ואם פגעבו יובל
יצא" חלה בין שחלה שנה אחר שנה או חליים
מק ומעין אם הכל פחות מארבע שנים עולין
לו למנין יש אלה ארבע שנים חייב להשלים
כל ימי החול ואם פגעבו יובל יצא" עד שנת
היובל יעבד עמך מלמד שהמוכר עצמו יש
לו למכור עצמו יתר על שש הוי שמוכר
עצמו לעשר או לעשרים שנה ופגעבו יובל
אפלו אחר שנה לאשונה מנין שהוא יוצא ביובל
ת"ל עד שנת היובל יעבד עמך ויצא מעמך
שלא תהא את בכפר והוא בכרך את בכרך והוא
בכפר" הוא ובניו עמו מה הוא רבו חייב במזונותיו
אף בניו רבו חייב במזונותן יכול אפלו נשא
אשה שלא מדעת רבו ת"ל הוא ואשתו ובניו"
מה הוא מדעת רבו אף אשתו ובניו מדעת רבו"
ושב אל משפחתו ר' אליעזר בן יעקב אומ' במה
הוא מדבר אם בנרצע הוא אמור אם בנמכר
שנה או שתים לפני היובל שהיא יובל מוציאו"
ושב אל משפחתו למשפחתו הוא שב ואינו
שב למה שהוחזקו אבותיו" דברי ר' יהודה ר' מאיר
אומ' אף שב למה שהוחזקו אבותיו שנ' ואל
אחזת אבותיו ישוב למה שהיו אבותיו וכן
בגולה כשהוא אומ' לרבות את הדרכת מאיר
וכן בגולה כדתנא ישוב הלוצה אל אל אחזתו
לארץ אחזתו הוא שב ואינו שב למה שהוחזקו
אבותיו דברי ר' יהודה ר' מאיר אומ' אף שב הוא

למה שהוחזקו אבותיו גמל ישיבה מהתני"
ד"א ושב אל משפחתו אין עבד עברי כהן
נרצע מפני שנעשה בעל מום והל' יהוא אומ'
ושב אל משפחתו לחזקה שהיה בה" ד"א ושב
אל משפחתו מי שיש לו משפחה יצא הגר
שאין לו משפחה" לפי כך אין הגר נקנה בעבד
עברי" כי עבדי הם שטרי קודם עליהן לאשר
אשר הוצאתי אותם מאר' מצ' על תנאי כך הוצאתי
אותם מארץ מצ' על תנאי שלא ימכרו ממכרת
עבד" לא ימכרו ממכרת עבד שלא יעשם
סמטא ולא יעמידם על אבן המקח" לא
תרדה בו בפרך שלא תאמ' החם את הכוס והוא
אינו צריך לו הצן את הכוס הזה והוא אינו
צריך לו עדור תחת גפן זו עד שאבוא שמא
תאמ' צורך עצמי אני עושה והלא הדבר מסור
ללב שנ' ויראת מאלהיך במעשה אומ' שאין עושה
לו אלא דבר קצוב שהוא צריך לו שמא תאמרו
הואיל ואמרת לנו את כל אלה במה נשתמש
ת"ל ועבדך ואמתך אין עבד ואמה הכנענים
אשר יהיו לך מה ת"ל ממך אתה אומ' ישראל
שבא על שפחתו וילדה ממנו בן מותר אתה
לשעבדו עבד ת"ל אשר יהיו לך מאת הגוים
אשר סביבותיכם לא מן הכנענים אנשי בארץ
מהם תקנו בניהם ובנותיהם הן עצמן כנעני'
ת"ל מהם תקנו" עבד ואמה הקיש עבד לאמה
מה אמה אין לה קידושין אף העבד אין לו קידושין"
וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם
תקנו בניהם ובנותיהם הן עצמן מנין ת"ל מהם
תקנו וממשפחתם אשר עמכם מה ת"ל מני
אתה אומ' אחד מכל משפחות הארצות שבא
על אחת מכל הכנענים וילדה ממנו בן מותר
את לקנותו עבד עולמי ת"ל אשר הולידו בארצכ'
וכן אחד מן האומות שבא על שפחה כנענית
שלנו הילד בן עבד כנעני שנ' אשר הולידו
בארצכם ועבד אין לו חיים" אבל גוי שקנה

גוי לעבחות לא קנה גופו ואין לו בו אלא מעשה
ידין ואעפ״כ אם מכרו לישר׳ הרי גופו קנוי לישר׳
דאמ׳ ר׳ שמעון בן לקיש מנין לגוי שקונה מעשה
ידיו של גוי שנ׳ וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם
תקנו אתם מהם קונין והן לא קונין מכם ולא הן
קונין זה מזה והכי קאמ׳ ולא הן קונין זה מזה
בגופן יכול משום שאין קונין זה את זה לגופו
אין קונין למעשה ידיו אמלת גוי ישר׳ קונה בגוי
גוי לא כל שכן ואימא הני מילי בכספא אבל
בחזקה לא אמ׳ רב פפא עמון ומואב טהרו
בסיחון ואימא גוי אגוי אין אבל גוי ישר׳ לא אמ׳
קרא וישב ממנו שבי והין לכם לאחזה
הליכן כאחוזה מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר
ובחזקה אף עבדים נקנין בכסף ובשטר ובחזקה
וכן נקנה העבד בחליפין כקרקע ית׳ עליה העבד
שהוא נקנה במשיכה כגון שתקפו והביאו אצלו
ואם היה העבד קטן נקנה במשיכה כמשיכת
הבהמ׳ אעפ״ שלא תקפו והתנחלתם אתם אתם
בחזקה אין אמה עבריה בחזקה והתנחלתם
אותם לבניכם אתם לבניכם אין בנותיכם
לבניכם מלמד שאין אדם מוריש זכות בתו
לבנו ומנין לכל המוחזק אח״ו בנו שהוא בנו
ת״ל והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם א״י
בנותיכם לבניכם לרשת אחזה מה ת״ל אחוזה
שאין לה הונאה אף עבדים אין להן אונאה לעלם
בהם תעבדו רשות דברי ר׳ ישמעאל ר׳ עקיבה אומ׳
חובה אמ׳ רב יהודה המשחרר עובר בעשה שנ׳
לעלם בהם תעבדו מותבי מעשה בר׳ אליעזר
שנכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה ושחרר
עבדו והשלימו לעשרה מצוה שאני מצוה
הבאה בעבירה היא מצוה דרבים שאני
ההיא אמתא דיהואי בפום בריתא דהוה סרך
מעבדא איניש אאיסורא אמ׳ אביי אי לאו
דאמ׳ ר׳ יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה
כפינא ליה למרה וכתב לה גיטא דחירותא אבי״א

אמ׳ בהא מורי רב יהודה משום מילתא דאיסורא
ואמ׳ רבא בהני תלת מילי מתו בעלי בתים
מנכסיהון דמפקי עבדיהו לחירו וסאילי נכסיהון
בשבתא וקבעי סעודתיהו בשבתא בעדן בי
מדרשא אמ׳ ר׳ חייא בר אבא אמ׳ ר׳ יוחנן שתי
משפחות גדולות היו בירושלם אחת קובעת
סעודתה בערב שבת ואחת קובעת סעודתה
בשבת ושתיהן נעקרו ת״ר לעלם בהם תעבדו
אין לך בהן אלא עבודה בלבד שלא יבזהו לא ביד
ולא בדברים ולא ירבה עליו צעקה וכעס תנן
גבי הבת איזה הוא סימנה ר׳ יוסי הגלילי אומ׳
כשיעלה קמט תחת הדד ואמ׳ שמואל לא שיעלה
קמט ממש א״א כדי שתחזיר ידה לאחוריה ונראית
כמי שיעלה קמט תחת הדד שמואל בדק
באמתיה ויהב להו ארבעה זוזי דמי בשתה
שמואל לטעמיה דאמ׳ שמואל לעלם בהם תעבדו
לעבודות נתתים לא לבושה שמואל מיחד ליה
בהדי עבדי רב נחמן מחליף להו קמיהון כי היכי
דיהבי עיניהו עליהו רב ששת מסר להו לעובדי׳
ואמ׳ להו אזדהרו מישר׳ ואעפ״ שמותר לעבוד
בעבד כנעני בפרך ויש לו לאדם לומ׳ לעבדו
הכנעני עשה עמי ואינו זבך מדת חסידות
שיהא אדם רחמן ולא יכביד עולו על עבדו
ולא יצר לו ויאכילהו וישקהו מכל מאכלו ומכל
משקהו הלי הוא אומ׳ כעיני עבדים אל יד אדוניהם
ובאחיכם בני ישר׳ אין לי אלא איש באיש איש
באשה אשה באיש אשה באשה מנין ת״ל איש
באחיו מכל מקום ובאחיכם בני ישר׳ איש
באחיו בין את רודה בפרך רודה את בבן חורי׳
בפרך רב שעורים אחוה דרבא הוה תקיף איניש
דלא מעלו ומעיל להו בגוהרקא דרבא אמ׳ ליה
רבא שפיר עבדת דתניא לאיתן שאין נוהג
כשורה מנין שאת רשאי להשתעבד שנ׳ לעלם
בהם תעבדו ובאחיכם יכול אפלו נוהג כשורה
ת״ל איש באחיו לא תרדה בו בפרך וכו׳

תשיג יד גר ותושב עמך מלמד שאינו רשאי
למכור עצמו לגר תחלה ואפלו לגר תושב ואפ׳
העכ״ם ואין לו מה יאכל מנין שאם עבר ומכר
עצמו לגר תושב שיהא מכור ת״ל ונמכר לגר
תושב עמך אין לי אלא גר תושב מנין אפ׳ מכר
עצמו לעובד ע״ז ואפלו לע״ז עצמה מנין שהוא
מכור ת״ל או לעקר משפחת גר עקר זו ע״ז מנין
אם בא ואמ׳ לו הלים מוכר עצמי לגוים שאין
את זקוק לו עד שימכור ת״ל אחרי נמכר גאלה
תהיה לו הא קודם מכירה אין את זקוק לו״
גאלה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו״ אע״פ שעבר
ומכר עצמו לגוי מצוה לפדותו שלא יטמע בגוים
שנ׳ גאלה תהי׳ לו ומצוה בקרובים תחלה לפיכך
הקרוב הקרוב קודם שנ׳ אחד מאחיו יגאלנו או
דדו או בן דדו יגאלנו ובית דין כופין את קרוביו
לפדותו לא פדוהו קרובים או שאין ידם משגת
מצוה ביד כל אדם מישרא׳ לפדותו ומי שמכר
עצמו ובניו לגוים או שלוה מהן ושבו אותו
או חבשוהו בהלואתן פעם ראשונה ושניה מצוה
לפדותו שלישית אין פודין אותו אבל פודין את
הבנים לאחר מיתת אביהן ואם ביקשו להרגו
פודין אותו מידן אפלו כמה פעמים״ או דדו או
בן דדו יגאלנו או מש׳ בשר׳ ממש׳ יגאלנו זו גאלת
קרובים או השיגה ידו זו גאולת עצמו״ ונגאל
זו גאולת אחרים ויש לו לגאול לעולם גאול
עצמו מיד הגוי גוי לחצאין וכן מגרע פדיונו
ויצא שנ׳ וחשב עם קונהו משנת המכרו לו
עד כיצד מכר עצמו במאה ונשאל לזמן
עשר שנים מחשב עשר לכל שנה שעבר
וגורע מן הדמים ומשיב השאר כסף לא תבואה
ולא כלים שנ׳ כסף ממכרו בכסף הוא נגאל מיד
ואינו נגאל בשוה כסף״ יכול הנמכר לישר׳ יהו
קרוביו פודין אותו ת״ל או דדו או בן דדו לגוי
ולא לאחר וכן אינו לוה וגואל ולא גואל לחצאין
אבל מגרע את הוא פדיונו ויצא מנין מכר

עצמו במנה והשביח והרי הוא יפה מאתים
מנין שאינו מחשב אלא ממנה של משנת המכ׳
לו בשעת המכירה מכר עצמו במאתים ונשחף
ואינו יפה אלא מנה ומנין שאינו מחשב אלא
ממנה ת״ל כסף ממכרו במספר שנים על פי
שנים שנשאר״ והנמכר לגוי הואיל ויש לו
לגא׳ לחצאין יש בו להקל ולהחמיר כיצד להקל
קנהו הגר במאתים ונשחף והרי הוא יפה מנה
ונתן לו חמשים חצי דמיו והבריא והרי הוא יפה
מאתים נותן לו מנה כיצד להחמיר קנהו במאתים
ונתן לו חצי דמיו מאה ונשחף והרי הוא יפה
מאה נותן לו חמשים ויצא נמצא נותן מאה
וחמשים ואע״פ שאינו עתה שוה מאה״ עם
קנהו עם קונהו הוא מחשב אינו מחשב עם בנין
מכאן אמרו הנמכר לגר ערל או לגוי אפ׳ הבן
אינו עובד אלא כיון שמת האדון יצא לחירות״
ישיב גאלתו מכסף מקנתו מלמד שהנמכר
לישרא׳ קונה עצמו בכסף ובשוה כסף ובשטר
בשלמא כסף דכת׳ מכסף מקנתו כסף ישיב
לרבות שוה כסף אלא שטר מאי היא אילימא
דכת׳ ליה שטרא אזוזי היינו כסף אלא דכתב ליה
שטר ב״ח חורין ולימא ליה באנפי סהדי זיל את
לכא זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי והרב
והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול״
כשכיר שנה בשנה יהיה עמו אינו נוהג בו
אלא כשכיר לא שישתעבד בו בדברים בזויים
שהן מיוחדין לעבדים״ לא ירדנו בפרך לעיניך
מלמד שישרא׳ מצווין למנוע הגוי מלרדות בו
בפרך ואם הניחוהו הרי אנו עוברין בלא תעשה״
שנ׳ לא ירדנו בפרך לעיניך״ יכול יהוא נזקקין
להכנס לרשותו של גוי ולבדוק אחריו שלא
ירדנו בפרך ת״ל לעיניך״ בזמן שאתה רואה
ואם לא יגאל באלה ל׳ חנני באלה הוא נגאל ואינו
נגאל בשש שיכול הלא דין הוא ומה אם מי
שהוא אין נגאל באלה הוא נגאל בשש מי שנגאל

באלה

באלה אינו דין שנגאל בשש ת"ל באלה באלה הוא
נגאל אינו נגאל בשש" ד"א ואם לא יגאל באלה
ר' יוסי הגלילי באלה לשחרור ובשאר כל אדם
לשעבוד" ר' עקיבה אומ' באלה לשעבוד ובשאר
כל אדם לשחרור במאי קא מיפלגי בהאי קבלא
קא מיפלגי" ר' יוסי הגלילי סבר מסתברא דקודם
לשעבוד דאי אמרת לשחרור מימעטי ולא
מיפרקי" ור' עקיבה סבר מסתברא לשעבוד דאי
אמרת לשחרור הדר אזל ומזבין נפשיה" אמ'
ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן זו דברי ר' יוסי הגלילי
ור' עקיבה אבל חכמ' אומ' הכל לשחרור כלומ' בין
שפדהו קרובים בין שפדוהו שאר אדם ויצא
לחירות" ויצא בשנת היובל אם לא נפדה אינו
יוצא אלא ביובל" הוא ובניו מה הוא כבן הגוי
חייב במזונותיו אף אשתו ובניו לבן הגוי חייב
במזונותיהן" ר' שמעון אומ' מנין לגזל הגוי שאסור
ת"ל נמכר יכול ימשכנו ויצא ת"ל גאלה תהיה לו
יכול יגלום עליו ת"ל וחשב עם קונהו ידקדק עמו"
או אינו מדבר אלא בגוי שאינו תחת ידך אמרת
אם כן מה את יכול לעשות בו כשפדאו אומ'
ויצא בשנת היובל הוא ובניו עמו הא בגוי שהוא
כבוש תחת ידך הכת' מדבר" אם כן דברה תורה
בגוי שתחת ידך על אחת כמה וכמה בגוי
שאינו תחת ידך אם כך החמירה התו' על גזלו
של גוי קל וחומ' על גזלו של ישראל" כי לי בני
ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים מכאן אמרו
השוכר את הפועל והתחיל במלאכה וחזר בו
אפלו בחצי היום חוזר שנ' כי לי בני ישראל
עבדים ולא עבדים לעבדים" עבדי הם אשר
הוצאתי אותם מארץ מצרים על תנאי שלא ישתעבדו"
אני יי' אלהיכם מה ת"ל שכל המשעבד בהן
למטה מעלין עליו כאלו הוא משעבד למעלה"
לא תעשו לכם אלילים זה אחד מן השמות
המגונין שנתגנו בה ע"ז לשם מעשיה"
ופסל ומצבה מה פסל אם עשיתו פסלתו אף

מצבה אם עשיתה פסלתה" מה מצבה בלא תקימו
אף פסל בלא תקימו" לא תקימו לכם אלו המרקוליס
שעל גבי הדרכים" רבן שמעון בן גמליאל אומ'
אלו האחמנים שבראשי הגגות" ואבן משכית לא
תתנו בארצכם להשתחות עליה אע"פ שהוא
משתחוה עליה לשם המקום שכן היו עובדי
ע"ז להניח אבן לפניה להשתחות עליה ואינו
לוקה אלא אם כן משתחוה עליה בפשוט ידים
ורגלים אבל שלא בפשוט ידים ורגלים אינו
לוקה אלא מכת מרדות" והמשתחוה לע"ז בין
בפשוט ידים ורגלים בין שלא בפשוט ידים
ורגלים משיכבוש פניו בקרקע ה"ז נסקל" לא
תתנו בארצכם אין אתם משתחוין על האבנים
משתחוין אתם על האבנים המפוצלות במקדש
ומסני זה נהגו להציע מחצלאות בבתי כנסיות
ובבתי מדרשות הרצופין באבנים או מיני קש
ותבן להבדיל בין פניו ובין האבנים" שלא מצא
דבר מבדיל בינו ובין האבן הולך למקום אחר
ומשתחוה או שוחה על צדו ומטה כדי שלא
ידביק פניו באבן" כי אני יי' אלהיכם את שבתתי
תשמרו כנגד זה הנמכר לגוי הכת' מדבר שלא
יאמר הואיל ורבי מגלה עריות אף אני אגלה
עריות הואיל ור' עובד ע"ז אף אני אעבוד ע"ז
הואיל ור' מחלל שבתות אף אני אחלל שבתות
ת"ל ולא תעשו לכם אלילים" את שבתתי תשמרו
ומקדשי תיראו הא"יל כאן הכת' על כל המצוות"
אני יי' אני נאמן לשלם שכר ועתיד הקב"ה
לשלם שכר טוב לעושי רצונו שנ' הנה יי'
אלהים בחזק יבוא וזרועו מושלה לו הנה
שכרו אתו ופעלתו לפניו" ואומ' כי יש שכר
לפעלתך נאם יי' ושבו מארץ אויב ויש תקוה
לאחריתך נאם יי' ושבו בנים לגבולם" כ"ל ע'

אם בחקתי

מלשות חדושינו ארוך כל המעשים"

תהלתו מלאה הארץ ועלתה עד אפסים"
מחשבותיו עמקו ומכל חי מכוסים"
אשר מפחדו הרים כרונג נמסים"
אש לפניו תאכל כקרח אש המסים"
תלהט סביב צריו ותבער באנשי חמסים"
ולחומה תהיה לבנים מניבטן עמוסים"
המחכים לביאת איש עומד בין ההדסים"
לשבור מטה עוזרם עול שרי מסים"
ולפדותם בנפלאות ובמעשה נסים"
פכת פודה יי' נפש עבדיו ולא יאשמו כל החוסים"
חלהי אברכך בחיי וימלא פי תהלתך"
מי נכספה לי למאד אהבתיך"
ואהבתי משכן כבודיך ומעון ביתיך"
וגם נכספה נפשי אל חצרותיך"
ובחרתי להסתופף בצל קתדריך"
ומתוק מדבש לפי אמרתיך"
ושמתי בלבי ועלפני יראתיך"
וחשתי ולא התמהמהתי לשמור מצותיך"
והשיבותי רגלי ללכת באורחותיך"
פכת חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך"
גהשה חשב דל ואשי רג אל עדותיך אמר דוד
לפני הקב"ה רבון העולמים כל יום ויום הייתי
מחשב ואומ' למקום פלוני אני הולך והיו רגלי
מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות
הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך" ד"א חשב דרכי
חשבתי מתן שכרן של מצות והפסידן שבעבירו
ואשיבה רגלי אל עדותיך" ד"א חשבתי מה
שכתבת לנו בתו' אם בחקתי תלכו מה כת' בתריה
ונתתי שלום בארץ" ואם לא תשמעו לי מה
כת' בתריה ויספתי ליסרה אתכם ואשיבה רגלי
אל עדותיך" ד"א חשבתי ברכות וקללות א
חשבתי ברכות מאלף ועד תיו וחשבתי קללות
מוו עד מים ואשיבה רגלי אל עדותיך בוא
ולאה עד היכן חיבב הקב"ה את ישר' ומה ר"י
שקידשן ונתן להן את התורה הליאתם קיימין
לעולם ואם לאו הרי אתם בטלים מן העולם
ועכך להם מתן שכרן של מצות אם בחקתי
תלכו עד סוף הענין ומתן פורענות שלעבירות
ואם לא תשמ' לי עד סוף כדי שידעו כשיעבדו
על המצוות כמה טובות הפסידו וכמה רעות
גרמו לעצמן ולא דיין שגלה להן כל כך אלא
שרמז להן לאחוז במדת הטוב כדי שיזכו
שכר טוב וכן הוא אומ' לטוב לכם לטוב לך
לטוב לנו כל הימים למען תחיו ורביתם
וחיית ורבית וכן בכל התו' כולה" ולא דיי להן
שרמז להן בכך אלא עד שאחז בידן ואמ'
ובחרת בחיים למען תחיה" ומרוב חיבה
שהמקום מחבב את ישר' וחפץ לזכותן שהוא
מתאוה שיהיו עמלין בתו' מכן ממה שהוא
בענין אם בחק' תלכ' וכן הוא אומ' לו עמי
שומע לי כמעט אויביהם אכניע וכן הוא
אומ' מי יתן והיה לבבם זה להם מלמד
שהמקום מתאוה שיהו ישר' עמלין בתורה"
אם בחקתי תלכו וגו' ואם בחקתי תמאסו
ממשמע שנ' אם בחקתי תלכו איני יודע
ואם בחקתי תמאסו ומה ת"ל שאין כן ה"יית אומ'
אם בחקתי תלכ' הרי ברכות ואם לאו לא ברכות
ולא קללות ת"ל והקללה אם לא תש וכן הוא אומ'
אם תאבו ושמ' טוב הארץ תאכ' ואם תמאנו
ומריתם חרב תאכלו ל' שמעון אומר כבר
ומקל ירדו כרוכין מן השמים אמ' להם אם
עשיתם את התו' הרי ככר לאכול ואם לאו
הרי מקל ללקות בו והיכן הוא פירושו שלדבר
אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו" ואם
תמאנו ומריתם חרב תאכלו" ל' א' עזר
המודעי אומ' ספר וסייף ירדו כרוכין מן השמ'
אמ' להן אם אתם עושין מה שכת' בזה אתם
ניצולין מזה ואם לאו הרי אתם לוקין בזה
והיכן הוא פירושו שלדבר ויגרש את האדם
וישכן מקדם וגו' את להט החרב המתהפכת" ד"א

חרב תאכלו חרובין תאכלו" אמ' ר' אחא אם
צריכין ישרא' לחרובין עבדין תיובתא' אמר ר'
עקיבה יאיא מסכינותא ליהודאי כעלקא סומקא
בקדלה בסוסיא חיוורא" אם בחקתי תלכו
יכול אם רצו לעשות עושין ואם לא רצו לעשות
אין עושין ת"ל את משפטי תעשו ואת חקתי
תשמרו ללכת בהם אני י"י בעל כרחכם ובן הוא
אומ' והעולה על רוחכם היו לא תהיה אם לא
ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך
עליכם והעברתי אתכם תחת השבט והבאתי
אתכם במסורת הברית אם כן מה ת"ל אם
בחקתי תלכו מלמד שלשותו שלאדם בידו"
אם בחקתי תלכו שלא יהא הלוכך ומשאך
ומתנך אלא בהם" תלכו עשם עיקר ואל תעשם
טפלה וכן הוא אומ' בהתהלכך תנחה אותך
בעולם הזה בשכבך תשמור עליך ביום המיתה
והקיצות היא תשיחך לחיי העולם הבא" אם
בחקתי תלכו יכול אלו המצות כשהוא אומר
ולא תעשו את כל המצ' הלי מצות אמורות הא
מה אני מקיים אם בחקתי תלכו להיות עמלין
בתו' וכן הוא אומ' ואם לא תשמעו לי יכול אלו
המצות כשהוא אומ' ולא תעשו את כל המצו'
מצות אמורות הא מה אני מקיים ואם לא תשמ'
לי להיות עמלים בתורה" וכן הוא אומ' זכור
את יום השבת לקדשו יכול בלבבך כשהוא אומ'
זכור אל תשכח הרי שמור הלי שמירת הלב אמור
הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיך
וכן הוא אומ' זכור את אשר הקצפת את י"י יכול
בלבבך כשהוא אומ' זכר אל תשכח הלי שכחת
הלב אמורה הא מה אני מקיים זכור שתהא
שונה בפיך וכן הוא אומ' זכור את אשר עשה
י"י אלהיך למרים יכול בלבבך כשהוא אומר
השמר בנגע הצרעת הלי שמירת הלב אמורה
הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיך
וכן הוא אומ' זכור את אשר עשה לך עמלק

יכול בלבבך כשהוא אומ' לא תשכח הרי
שכחת הלב אמורה הא מה אני מקיים זכור
שתהא שונה בפיך וכן הוא אומ' ונתתי את עריכ'
חרבה יכול מאדם כשהוא אומ' והשמותי אני
את הארץ הרי אדם אמור הא מה אני מקיים
ונתתי את עריכם חרבה מעובר ומשב וכן הוא
אומ' והשמותי את מקדשיכם יכול מן הקרבנות
כשהוא אומ' ולא אריח בריח ניחחכם הרי
קרבנות אמורין הא מה אני מקיים והשמותי
את מקדשיכ' מן הגדודיות" ואת מצותי תשמ'
ועשיתם אותם הלמד לעשות לא הלמד שלא
לעשות שהלמד שלא לעשות נוח לו שלא
נברא והלמד לעשות מספיקין בידו ללמוד
וללמד ולעשות" ד"א תשמרו ועשיתם מגיד
שהתלמוד קודם למעשה ומעשה נגרר
מן התלמוד שהמעשה תלוי בתלמוד אין
התלמוד תלוי במעשה" ונתתי גשמיכם
עשיתם מה שעליכם אף אני אעשה מה
שעלי ונתתי גשמיכם" ונתתי אני לא על
ידי מלאך לא על ידי שליח אמ' ר' יוחנן שלשה
דברים ניתנו במתנה לעולם ואלו הן התורה
והמאורות והגשמים' תורה מנין ת"ל ויתן אל
משה ככלתו" המאורות מנין שנ' ויתן אתם אל'
ברקיע השמים" הגשמים מנין שנ' ונתתי ג'
גשמיכם בעתם" גשמיכם מלמד שגשמים
פסוקין מראש השנה אם זכו הן יורדין בעתם
ומשתלח בהן ברכה ואם לא זכו הן יורדין שלא
בעתם ולא עלכן מהן" כמה גשמים הארץ צריכה
ר' מאיר אומ' שני חדשים יורה ומלקוש יורה
במרחשון ומלקוש בניסן והגשמים באמצעו"
ר' יוסי אומ' חמשה שנ' כי לשלג יאמר הוי
ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עזו הרי חמשה
ורבנן אמרי שבעה הלו חמשה ויורה ומלקוש
שנים הרי שבעה" אמ' ר' אבהו זכינו חדא
הינא עבר קמי כמשתא בלור ושמעית קליה

ר׳ שמואל בר נחמני דקא רדיש בשעה שישר׳
עושין רצונו שלהקב״ה הוא פוקד את הארץ
פקידה אחת שנ׳ פקדת הארץ ותשוקקיה ופעמים
שהוא עושה בזכות איש אחד בזכות עשב אחד
בזכות שדה אחת ושלשתן בפסוק אחד שנ׳
שאלו מיי׳ מטר בעת מלקוש יי׳ עושה חזיזים
ומטר גשם יתן להם לאיש עשב בשדה״
בעתם אימתי עתות גשמים מלחשון וכסלו שנ׳
ונתתי מטר ארצכ׳ בעתו יורה ומלקוש״ יורה
במרחשון ומלקוש בניסן וכן הוא אומ׳ ובני ציון
גילו ושמחו ביי׳ אלהיכם כי נתן לכם את המורה
לצדקה ויורד לכם גשם יורה ומלקוש בראשון״
ד״א בעתם בלילי שבתות אתה אומ׳ בלילי שבתות או
אינו אלא בערבי שבתות אמרו אפלו שכם כשני
אליהו וגשמים יורדין בערבי שבתות אינם אלא סימן
קללה הא מה אני מקיים בעתם בלילי שבתות״ ד״א
בעתם בלילות מעשה בימי הורודוס שהיו הגשמי׳
יורדין בלילות ובשחרית זרחה החמה ונשבה
הרוח ונתנגבה הארץ והפועלין יורדין למלאכתן
ויודעין שמעשיהן לשם שמים״ ד״א ונתתי
גשמי׳ בעתם בלילי שבתות מעשה בימי שמעון
בן שטח ובימי שלמצון המלכה שהיו גשמים
יורדין מלילי שבת ללילי שבת עד שנעשו חטים
ככליות ושעורים כגרעיני זתים ועדשים כדינרי
זהב וצברו מהן חכמי׳ לדורות הבאים להודיע
כמה החטא גורם לקיים מה שנ׳ עונותיכם הטו
אלה וחטאתיכם מנעו הטוב מכם״ ד״א ונתתי
גשמיכם בעתם לא גשמי כל הארצות מה אני
מקיים ונברכו בך כל משפחות ובזרעך שבגב
בארץ ישר׳ ורעב בכל הארצות והן באין ולוקחין
מכם ומעשירין אתכם בכספים כענין שנ׳ וילקט
יוסף את כל הכסף וכן הוא אומ׳ וכימין דבאין
שאין כל הארץ דובאות כסף וצביאות לארץ
ישר׳״ ונתנה הארץ יבולה זו היא הברכה
שכל הברכות כלולות בה וכן הוא אומ׳ ויתנון

בכל היא כסף לשדה נעבד״ מלך זה שהוא שנ׳ ב...
באוצרות שלזהב ושלכסף ושלאבנים טובות
ומרגליות והרי הוא משתעבד לאוצרות שבשדה
ומתפרנס מן השדות ומן האילנות ומאחר שמכניס
תבואה לתוך ביתו מתפרנס הוא שמא תאמר הא
מלך לשדה נעבד לכך הקב״ה מבשר לישר׳ ונתנה
הארץ יבולה וכן לעתיד לבוא הוא אומ׳ ובערתי
לכם באוכל ולא ישחית לכם את פרי האדמה
ולא תשכל ולפי שבעוה״ז מי שיש לו שדה או
כרם הוא נהנה משלו ומי שאין לו הוא מתמרמר
אבל לעתי׳ לבוא הכל מתפרנסין מטובות שבהרים
וכן הוא אומ׳ במעשה טוב ארעך או ובהרי מרום
ישר׳ יהיה נויהם״ ד״א ונתנה הארץ יבולה
לא כדרך שהיא עושה עכשו אלא כדרך שעשת
בימי אדם הראשון ומנין שהארץ עתידה להיות
מזרעת ועושה פירות בן יומה ת״ל זכר עשה
לנפלאותיו תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע
מלמד שביום שהיא נזרעת בו ביום היא עושה
פירות״ ועץ השדה יתן פריו לא כדרך שהוא
עושה בימי אדם הראשון ומנין שהעץ עתיד
ליטע ועושה פירותיו ביומו ת״ל עץ פרי עשה
פרי למינו מלמד שביום שהוא ניטע בו ביום
עושה פרי״ וכן הוא אומ׳ לעתיד אל תיראו בהמות
שדי כי דשאו נאות המדבר כי עץ נשא פריו
תאנה וגפן נתנו חילם״ מנין שהעץ עתיד
להיות נאכל ת״ל עץ פרי אם ללמד שהוא עושה
פרי והרי כבר נאמ׳ עשה פרי אם כן למה נאמ׳
עץ פרי אלא מה הפרי נאכל אף העץ נאכל ומנין
שאפלו אילני סרק עתידין להיות עושין פירות
ת״ל ועץ השדה יתן פריו״ והשיג לכם דיש את
בציר שתהוא עסיקין בדיש עד שהוא מגיע
בציר ובציר ישיג את זרע שתהוא עסיקין בבציר
עד שהוא מגיע זרע״ וכן הוא אומ׳ לעתיד
הנה ימים באים נאם יי׳ ונגש חורש בקציר ודרך
ענבים במשך הזרע״ ואכלתם לחמכם לשבע

אין צריך לומ' שיהא אדם אוכל הרבה ושבע
אלא אוכל קמעה והוא מתברך במעיו שנ' ועבדתם
את יי' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימיך אמ' הקב"ה
כשאתם עושין רצוני אני משלח שכינתי עליכם
ומדשן נפשכם כענין שנ' ורויתי נפש הכהנים
דשן וכשאתם עוברין על רצוני אני מגלה
אתכם לבין הגוים ואתם אוכלין ולא שובעין וכן
הוא אומ' אכלו ואין לשבעה" וישבתם לבטח
בארצכם אתם יושבין לבטח בה ואין אתם יושבין
לבטח חוצה לה" שמא תאמרו הרי מאכל והרי
משתה אם אין שלום אין כלום ת"ל ונתתי שלום בא'
מלמד שהשלום שקול כנגד הכל וכן הוא אומר
עושה שלום ובורא את הכל מגיד שהשלום שקול
כנגד הכל גדול הוא השלום שהוא כשאור בעיסה
שאלולי השלום היו החיות משכלות והדבים משתכשין
ומשא ומתן מתמעט אבל מיון שנתן שלום
בעולם בטלו כל הפורענות" ושכבתם ואין
מחריד לא יראים מכל בריה" והשבתי חיה רעה
מן הארץ ר' יהודה אומ' מעבירן מן העולם ר' שמעון
אומ' משביתן שלא יזיקו אמ' ר' שמעון אימתי
הוא שבחו שלמקום בזמן שאין מזיקין או בזמן
שיש מזיקין ואינן מזיקין וכן הוא אומ' מזמור שיר
ליום השבת למשבית מן המזיקין מן העו' משביתן
שלא יזיקו וכן הוא אומ' וגר זאב עם כבש וגו'
ופרה ודב תרעינה וג' ושעשע יונק על חור פתן
מלמד שתינוק מישראל שתי' להיות מושיט אצבעו
לתוך גלגל עינו שלצפעוני ומוציא מוח מתוך פיו
וכשהוא אומ' גמול ידו הדה זו היא [illegible]
הבריות" ד"א והשבתי חיה רעה מן הארץ אלו
אומות העולם המשולין בחיות המשכלות" וחרב
לא תעבר בארצכם אין צריך לומ' שלא יהו באין
למלחמה אלא שלא יהוא העוברין והשבין עוברים
ממדינה לחברתה כדרך שעברו בימי יאשיהו
מכאן אמרו מתלייני על החרב ואין צריך לומ'
חרב שאינה שלשלום שאין לך חרב שלשלום

יתר מושלפת עד כאן ואתנהו בכשל בה יאשיהו
המלך שנ' וישלח אליו מלאכים לאמ' מה לי
ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית
מלחמתי ואלהים אמ' לבהלני חדל לך מאלהים
אש' עמי ואל ישחיתך מהו אלהים אמ' רב
יהודה אמ' רב ע"ז אמ' הואיל וקא בע"ז יכילנא
ליה וכת' וירו המורים למלך יאשיהו אמ' רב
יהודה אמ' רב שעשאוהו ככברה [illegible]
המלחמה עכ"ה" ד"א וחרב לא תע' בארצ' זה
לשעתיד לבוא הקב"ה משבית מלחמות מן העולם
שנ' וכתתו חרבותם לאתים וחניתם למזמירות
וג' ואומ' וקשת וחרב ומלחמה אשבור מן הארץ"
ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב"
שיהו נופלין לפניכם איש בחרב רעהו" ורדפו
מכם חמשה מאה מן החלשין שבכם לא מן
הגבורים שבכם" ומאה מכם רבבה ירדפו
וכי החשבון והלא לא היה צריך לומ' אלא ומאה
מכם שני אלפים ירדפו אלא לא דומה המרובין
העושין את התו' למיעוטין העושין את התורה"
בכל מקום מרובה מדת הטוב ממדת הפורענות
וכן מרובה מדת הפורענות ממדת הטוב
לטובה" ורדפו מכם חמשה מאה לרעה אף
אחד מפני גערת אחד מפני גערת חמשה
תנוסו עד אם נותרתם כתרן על ראש ההר
וכנס על הגבעה" ונפלו איביכם לפניכם
לחרב שיהו נופלין לפניכם שלא כדרך הארץ
ופניתי אליכם וכי הוא מתעסק עם אחרים
אלא מושלו משל למה הדבר דומה למלך ששכר פועלים
הרבה והיה שם פועל אחד ועשה עמו מלאכה
ימים רבים ונכנסו אותם הפועלין ליטול את
שכרן ונכנס אותו הפועל עמהן אמ' המלך
לאותו הפועל בני אפנה לך הללו עשו עמי
מלאכה מועטת ואני נותן להן שכר מועט
אבל אתה חשבון רב עתיד אני לחשב עמך כך
הן ישראל בעולם הזה מבקשין שכר מלפני המקום

והמקום אומ' להן לישר' בני אהבה לכבוד י"י
אומות העו' עושין עמי מלאכה ממועטת ואני
אתן להן שכר ממועט אבל אתם חשבון רב
עתיד אני לחשב עמכם לכך נאמ' ופניתי אליכם"
ר"א ופניתי אליכם פונה אני עליכם לקבל
תפלתכם וכן דוד אומ' למה יי' תעמוד ברחוק
אמרה כנסת ישר' לפני הקב"ה רבונו שלעולם
אע"פ שחטאתי לפניך בבקשה ממך כשמתפללין
לפניך ישר' הט אזנך אל תפלתם שנ' אהבתי כי
ישמע יי' את קולי תחנוני אמ' לה ומה אעשה
שלא דרשוני עשיתי למען שמי אם חוזרין
בהן ובאין לפתחי ומקבים תפלה ותחנונים
לפני לא כל שכן שלא אעלים עיני משמוע
תפלתם ואתרצה להן ואחזור ואפנה עליהן
שנ' ופניתי אליכם והיה ששאל פלוספוס אחד
את רבן גמליאל אמ' לו אתם אומ' שאין נפנה
אלינו ומקבצינו מבין הגלות אמ' לו הין אמ' לו
נביאים שנתנבאו לכם נביאי אמת היו או נביאי
שקר היו אמ' לו נביאי אמת היו אמ' לו שנ' בצאנם
ובבקרם ילכו לבקש את יי' ולא ימצאו חלץ מהם
כיון שחלץ לכם אלהיכם היאך חוזר עליכם אמ'
לו רבן גמליאל שוטה כלך אצל רביתולה ובגשה
יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו לון כאמ'
חלץ מהן עכשו נעשו כיבמה שחלצה ליבמה
ונאסרה עליו עכשו שכתוב חלץ מהם נעשה
כיבם שחילץ ליבמתו ומותר לחזור עליה
מיד קיבל פלוספוס והודה לרבן גמליאל" ומה
אמר דוד לשון זה למה יי' תעמוד ברחוק לא נאמ'
אלא ממשה רבינו שאמ' למה יי' יחרה אפך בעמך
אמ' לפניו רבונו שלעולם למה אתה כועס על
בניך לא מפני שחטאו לפניך הרי אומות העו'
מתלונין חוטאין ומורדין ומכעיסין לפניך לא
שפך עליהם זעמך והתרצה לעמך ישר' ופנה
אליהם להיטיב להם לכך הקב"ה מבשר לישר'
ופניתי אליכם" ופניתי אליכם בטובה והפריתי

אתכם בפריה ורביה" והולכתי אתכם בקומה
זקופה" והקימותי את בריתי אתכם לא כברית
הראשונה שהפרתם אותה שנ' אשר הפ' בריתי
ואנכי בעלתי בם" אלא ברית חדשה שלא
תופר מעולם עד עולמי עד שנ' הנה ימים
באים נאם יי' וכרתי את בית ישר' ואת בית יהודה
ברית חדשה ואומ' כי ההרים ימושו וג' ובריתי
שלומי לא תמוט לכך ישר' מקבלין יסורין הבאין
עליהן בגלות כדי שיזכו לקבל אותן הטובות
והנחמות לימות המשיח" ר' אבא בר כהנא
בשם ר' יוחנן למלך שקידש למטרונה וכתב לה
כתובה מלכה כך וכך חופות אני עושה לך כך
וכך תכשיטין אני עושה לך כך וכך' תסינאות
אני נותן לך והניחה והלך לו למדינת הים ושהה
שם שנים רבות והיו שלונותיה מונות אותה
ואומרות לה עד אימתי את יתבא סבי לך בעל
עד דאת טליא עד דחיליך עלך המלך הניחך
והלך למדינת הים ותוב לא הדר לותיך כיון
ששומעת כך מיד בוכה ועושקת ומתאנחת
והיתה נכנסת לתוך ביתה ונוטלת כתובתה
וקוראה בה ומתנחמת לאחר ימים בא המלך
ממדינת הים אמ' לה בתי תמה אני עליך היאך
המתנת לי כל השנים הללו אמרה לו אדוני
המלך אילו כתובתי מרובה שכתבת לי כבר
היו חברותי מאבדות אותי ממך" כך לפי שבעו'
הזה אומות העולם מונים את ישר' ואומרין להן
עד מתי אתם מתים על אלהיכם ונהרגין עליו
ונותנים את נפשכם עליו כמה צער הוא מביא
עליכם כמה יסורין הוא מביא עליכם בואו אתם
אצלנו ואנו עושין אתכם דוכסין ואפרכין
ואסרטולטין וישר' כיון ששומעין כך מיד בוכין
וצועקין ומתאנחין וכיון שנכנסין לבתי כנסיות
ולבתי מדרשות ונוטלין ספר תור' וקוראין בו
ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם
והקימותי את בריתי אתכם מתנחמין ולמחר

כשיגיע הקץ הקב"ה אומ' לישר' בני תמיה אני
היאך המתנתם לי כל השנים הללו וישר' אומ'
לפני הקב"ה רבון העולמ' אלו ספר תורה שכתבת
לנו כבר היו אומות העולם מאבדין אותנו ממך
וכת' זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל וכן דוד אומ'
לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי" ואכלתם
ישן נושן מלמד שכל המיושן מחבירו נאה
מחבירו אין לי אלא דברים שדרכן לישנן דברים
שאין דרכן לישנן מנין ת"ל ישן נושן מכל מקום"
וישן מפני חדש תוציאו שיהיו האוצרות מלאים
ישן והגרנות מלאות ישן וישר' מקפידין ואומ'
היאך נוציא ישן מפני חדש ואמ' רב פפא לכל
מילי עתיקא מעלי לבר מתמרי ושכרא והרסנא"
ונתתי משכני בתוכ' זה בית המקדש שלא
תקניאוני כבתחלה שיסדתי ובניתי והחרבתי ויסדתי
ובניתי והחרבתי אלא זה מקדש שאין בו נתיישה
לעולם שנ' גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן
הראשון" ולא תגעל נפשי אתכ' שלא תכעסוני
כבתחלה משאני גועל אתכם שוב איני מואס בכם
לא כשעשיתי בכם בתחלה" את מוצא כשגלו
ישר' מירושלם היו יוצאים בקולרין ואמרו אומות
העולם כבר מאס אלהיכם שנ' כסף נמאס קראו ל
להסבי מאס יי' בהם מה הכסף נצרף ונעשה כלי
ושוב נצרף ונעשה כלי וכן פעמים הרבה ובאחרונה
הוא כסף אבל הסיג אינו נעשה כלי ואין בו עין
כך ישר' אין להם תקומה שכבר מאסם אלהיהם
כששמע ירמיה כך אמ' לפני העולמ' המאס
מאסת את יהודה" משל למלך שהכה את אשתו
אמ' לו שושבינה אם לגרשה את מבקש הכה
אותה עד שתמות ואם דעתך לחזור עליה למה
את מדקדק בהכייתה אמ' לו אפלו פלטורין
שלי חלב אימ' מגרשה כך אמ' ירמיהו אם
מגרשינו אתה רועה הכה אותנו עד שנמות שנ'
כי אם מאס מאס קצפת עלינו עד מאד" ואם לאו
מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא השיבו הקב"ה

אפלו אני מחליף את עולמי איני מחליף את
ישר' שנ' אם ימדו שמים ממעל גם אני אמאס
בזרע בית ישר' אלא אע"פ כן תנאי התניתי
עמהם שאם יחטאו יהא בית המקדש מתמשכן
על ידיהם שנ' ונתתי משכני בתוככם וכן בלעם
אומ' מה טבו אהליך יעקב כשהן בנחת משכנותיך
ישר' כשהן חליבות" אמ' הקב"ה לא שאני חייב
לאומות אני ממשכן לכן מקדשי אלא עונותיכם
גרמו לי שנ' או מי מנושי אשר מכרתי אתכם
לו הן בעונותיכם נמכרתם וכן התניתי עם משה
שאם יעברו ישר' על המצוות אני ממשכנן
שתי משכנות בית ראשון ובית שני שנ' אם
חבל תחבל אמ' לו רבונו עד מתי אמ' לו עד בוא
השמש עד שיבוא המשיח שנ' וזרחה לכם
יראי שמי שמש צדקה לכך נאמ' ולא תגעל
נפשי אתכם משאני גועל אתכם שוב איני מואס
בכם" והתהלכתי בתוככם מושלו אותו משל
למה"ד למלך בשר ודם שיצא לטייל עם אריסו
בפרדס והיה אותו אריס מטמין מלפנו אמ'
המלך לאותו אריס מה לך מטמין מלפני
הרי אני כיוצא בך" כך יוצא הקב"ה לטייל עם
הצדיקים לעתיד לבוא בגן עדן והצדיקים רואין
אותו ומזדעזעין מלפניו והקב"ה אומ' להן לצדיקי'
מה לכם מזדעזעין מלפני הרי אני כיוצא בכם"
יכול לא יהא מוראי עליכם ת"ל והייתי לכם לאלהים
ואתם תהי' לי לעם" אם אין אתם מאמינין לכל
הדברים הללו אני יי' אלהיכם אשר הוצ' אתכ' מארץ
מצר' אני הוא שעשיתי לכם נסים במצרים ועתיד
אני לעשות לכם את כל הנסים האלו" מהיות להם
עבדים מה ת"ל אלא עבדים היו למלכים ולא היו
עבדים לעבדים" ואשבר מטות עולכם מושלו
משל למה"ד לבעל הבית שהיתה לו פרה חורשת
והשאילה איש אחר להיות חורש בה והיה אותו
האיש עשלה בניו זה בא וחורש וישב לו וזה
בא וחורש וישב לו עד שנתיגעה הפרה ורבצה

לה׳ ונכנסו כל הפלות ודיתה תפלה לא נכנסה
לא הספיק בדעתו לקבל כיס מאותו האיש אלא
מיד בא ושבר את העול וקיצץ את הסמלונים
כך הן ישר׳ בעולם הזה זה שלטון בא ומשעבד
והולך לו וזה שלטון בא ומשעבד והולך המענה
אלולה שנ׳ על בני חלשחלשים האלילו למעניהם
למחר כשיגיע הקץ אין הקב״ה אומ׳ לאומות
העו׳ מפני מה עשיתם לבני כך אלא מיד הוא
בא ומשבר את העול ומקצץ את הסמלונים שנ׳
ואשבר מטת עלכ׳ וכן הוא אומ׳ ה׳ צדיק קצץ
עבות רשעים מנין אתה אומ׳ שאין הקב״ה גואל
את ישר׳ אלא בשביל שהן משמרין שבתות וימי׳
טובים שהרי כת׳ למעלה מן הענין את שבתתי
תשמרו וכת׳ אחריו ואשבר מטת עלכם
ואולך אתכם קוממיות בקומה זקופה לא יראים
מכל בריה ר׳א קוממיות ר׳ שמעון אומ׳ מאה
אמה כשאדם הראשון אין לי אלא אנשים נשים
מנין ת״ל בנותינו כזוית מח וטבות תבנית היכל
כמה הוא תבנית היכל מאה אמה תמה למחר
אומ׳ קוממיות מאתים אמה כשתי קומות שאדם
שלאדם הראשון ר׳ יהודה אומ׳ מאה אמה כנגד
היכל וכתליו שנ׳ אשר בנינו כנטיעים בנ׳ ב׳
כזוית מחטבות תבנית היכל קוממיות אמ׳ לוי
בוא וראה שלא כמדת הקב״ה מדת בשר ודם הקב״ה
קילל את ישר׳ בשמונה אותיות ובירכן בעשרים
ושתים משה בירכן בשמונה וקללן בעשרים
ושתים הקב״ה קיללן בשמונה מן ואם בחקת׳
תמאסו עד בגעלה נפשם וברכן בעשרים
ושתים מאם בחקתי תלכו עד קוממיות
ומללן ומשה בירכן בשמונה מוהיה אם
שמוע ועד לעברם וקיללן בעשרים ושתים
מוהיה אם לא תשמע עד ואין קונה ואם לא
תשמעו לי אם לא תשמעו למדרש חכמים
יכול למה שכת׳ בתורה כשהוא אומ׳ ולא תעשו
את כל המצות האלה הרי מה׳ שכת׳ בתורה

אמור הא מה אני מקיים ואם לא תשמעו לי
אם לא תשמעו למדרש חכמ׳ ואם לא תשמעו
מה ת״ל לי אלא זה שהוא יודע את רבונו ומתכוין
למרוד בו וכן הוא אומ׳ כנמרד גבור ציד
לפני ה׳ אלא שהוא יודע את רבונו ומתכוין
למרוד בו וכן הוא אומ׳ ואנשי סדום רעים
וחטאים לה׳ מאד שאין ת״ל לה׳ ומה ת״ל אלא
שהן יודעין את רבונם ומתכוונין למרוד בו
ואם לא תשמעו מה ת״ל ולא תעשו יש לך
אדם שאינו למד אבל עושה ת״ל ואם לא תשמ׳
ולא תעשו הא כל שאינו עושה למד אינו
עושה או יש לך אדם שאינו למד ואינו
עושה אבל אינו מואס באחרים ת״ל ואם
בחקתי תמאסו הא כל שאינו למד ואינו
עושה אבל אינו מואס באחרים ת״ל ואם בחק׳
תמאסו הא כל שאינו למד ואינו עושה סוף
שהוא מואס באחרים או יש לך אדם שאינו
למד ואינו עושה אבל אינו מואס באחרים ת״ל
ואם בחקתי תמאסו הא כ״ל אבל אינו שונא
את החכמ׳ ת״ל ואת משפטי תגעל נפשכם
הא כל שאינו למד ואינו עושה ומואס באחרים
ושונא את החכמ׳ אבל מניח לאחרים לעשות
ת״ל לבלתי עשות הא כל שאינו למד ואינו עושה
ומואס באחרים ושונא את החכמ׳ סוף שאינו
מניח לאחרים לעשותו או יש לך אדם שאינו
למד ואינו עושה ומואס באחרים ושונא
את החכמ׳ ואינו מניח לאחרים לעשות אבל
מודה במצות שנאמרו בסיני ת״ל את כל מצותי
הא כל שאינו למד ואינו עושה ומואס באחרים
ושונא את החכמ׳ ואינו מניח לאחרים לעשות
סוף שהוא כופר במצות שנאמרו מסיני
או יש לך אדם שיש בו כל המדות הללו אבל
אינו כופר בעיקר ת״ל להפרכם את בריתי הא
כל שיש בו כל המדות הללו סוף שהוא כופר
בעיקר אף אבו׳ חטאו באף ולוקין באף מה

[..] אנ אני הוא ש עתיד להפרע בענין שלגנה
[..]אשל בניתי אני הולס ואשר נטעתי אני נותש
[..] אעשה זאת זו קשה לכם מכל ששמי הגדול
[..]יה לכם כבעל חוב" לכם מירכב גיתה זאת
[..]אין הרעה יוצאת מלפני לעולם זו הוא אומ׳
[..]מפי עליון לא תצא הרעות אלא הטוב" והפקדתי
[..]עליכם. שיהיו המכות פוקדות אתכם מזו לזו
[..]עד שהראשונה פקודה אצלכם תביא אחרת
[..]אסמכה לה ובהלה מכה מבהלת את הבריות
[..]יזו זו מכת מגץ" את השחפת יש לך אדם
[שא]ת חולה ומוטל במטה אבל בשר שמור
[..]ן שנ׳ את השחפת מלמד שהוא כשחף הו
[..]ם שהוא נשחף אבל זה ואינו מקריח הנ׳
[..]הקדחת מלמד שהוא מקדיח" או עתים
[..]ה מקריח אבל סבור בעצמו שיחיה הל׳
[כ]לות עינים או מיכן תבוא בעצמן שיחיה אבל
[..]רים סבורין בו שיחיה הנ׳ ומדיבת נפש"
[..]שתסלקין זרעכם זרעה וחינה מצמחת
[..]אשה [..] מלפחות מעתק מה האויבים
[..]ן ואתם לין אותה שנ׳ ולריק זרעו ואכל
[..]רעה שנה כאשבה וחיכה מצמחת והשניה
[..] מצמחת והאויבים באין ואוכלין אותה שנ׳
[..]לריק זרעכם ואכלוהו אויביכם" ד״א וזרעתם
[זר]עכם ואל תאי כנגד הבנים והבנות הכת׳
[..]שתהא עמל בהן ומגדלן והחטא בא ומכלן
[..]אומ׳ אשר טפחתי ורביתי אויבי כלם"
והפקדתי עלי בהל לעזר בן יהודה
[..]בשן הלה אין ברכה במזונ׳ ומאורה
[..]לות בשערים ודורשין זרעים ואחרים
[..]אחרין שנ׳ אף אני אעשה זאת לכם
[..]יב בהל אלתקרא בהלה אלא בחלה וכת׳
[..]לריק זרעכם ואם נותנין מתברכין שנ׳
[ר]אשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל
בעון ביטול תרומה ומעשרות שמים
מתעצרין טל ומטר והיוקר הווה והשכר

אבר ובני אדם לעים אחר הפרנסה ואין מגיעין
שנ׳ ציה גם חם יגזלו מימי שלג שאול חטאו
תנא רבי ישמעאל בשביל דברים שציויתי אתכם
בימי החמה ולא עשיתם גזלו מהן מימי שלג
ואם נתנו מתברכין שנ׳ הביאו את כל המעשר
אל בית האוצר ובחנוני בזאת אם לא אפתח
לכם את ארבות השמים והריקותי לכם ברכה
עד בלי די אמ׳ לאמי בל יימר אמ׳ רב עד
שיבלו שפתותיכם מלומר די" ונתתי פני
בכם משם שנ׳ בטובה ופניתי אליכם כאמ׳
ברעה ונתתי פני בכם מושלו משל להד׳ למלך
שאמ׳ לעבדיו פונה אני מכל עסקיי ועוסק
עמכם ברעה" ונגפתם לפני אויביכם שיהא
המות הורג אתכם מבפנים ובעלי בלים רבב
מקיפין אתכם מבחוץ" ורדו בכם שנאיכם
שאיני מעמיד עליכם אלא מכם ובכם שבשעה
שאומות העולם עומדין על ישראל אינן מבקשין
אלא מה שבגלוי שנ׳ והיה אם זרע ישר׳ ועלו
מדין ועמלק ובני קדם וג׳ וישחיתו את יבול
הארץ עד בואך עזה ולא ישאירו מחיה ביש׳ וש׳
ושה וחמור אבל כשאעמיד עליכם מכם ובכם
הן מחפשין אחר מטמוניות שלכם שנ׳ ואשר
אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו
את עצמותיהם פצחו ופרשו כאשר בסיר וכבשר
בתוך קלחת" ונסתם מפחד אימה" ואין רודף
אתכם מבטחה" ואם עד אלה לא תשמעו לי
ר׳ ישעיה אומ׳ אין הקב״ה מביא פורענות על ישר׳
עד שהוא מעיד בהן תחלה שנ׳ ואם עד אלה"
יהושע אומ׳ שלא יהא ישר׳ אומ׳ כלו המכות עוד
אין לו אחרות להביא עלינו ואם עד אלה עוד
יש לו אחרות כאלה וכאלה להביא" ויספתי ליסרה
אתכם שבע על חטאתיכם אתם עבדתם לפני שבע
עבירות באו וקבלו עליכם שבע פורעניות"
ושברתי את גאון עזכם זה בית המקדש וכן
הוא אומ׳ הנני מחלל את מקדשי גאון עזכם

ומחמד עיניכם ומחגל נפשכם" אחרים
אומ' ושברתי את גאון עזכם אלו הגבורים
שבישראל כגון יואב בן צרויה וחביריו" אחרים
אומ' ושבר' את גאון עזכם אלו האונים שהן
באוכן שלישראל כגון פפוס בן יהודה ולולינוס
אלכסנדרי וחבי' תאמי רב יוסף ושברתי את גאון
עזכם אלו בנלאות שביהודה" ונתתי את שמיכם
כברזל ואת ארצכם כנחושה זו קשה לכם יתר
מן הראשונה שבראשונה מהוא אומ' והיו שמיך
אשר על ראשך נחשת והארץ אשר תחתיך ברזל"
שיהו שמים מזיעין כדרך שהנחשת מזיעה
והארץ לא תהא מזיעה כדרך שאין הנחשת
מזיעה והיא משמרת את פירותיה אבל כאן
מהוא אומ' ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם
כנחושה שלא יהו שמים מזיעין כדרך שאין
הברזל מזיע והארץ תהיה מזיעה כדרך שהנחשת
מזיעה והיא מאבדת פירותיה" ותם לריק
כחכם' ר' אומ' זה הכלס ויש' אומ' זה הכוח"
מ"א זה המשיא את בתו ונותן לה ממון הרבה
לא הספיקו שבעת ימי המשתה עד שמתה
בתו נמצא שאבד את בתו ומאבד את ממונו"
ד"א ותם לריק כחכם הרי אדם שלא עמל ולא
זרע ולא ניכש ולא כיסח ולא חרש ולא עידר
ובשעת קציר בא שדפון והלקה ירקון והלקה
אין בכך כלום אבל אדם שעמל וחרש וזרע
וניכש וכיסח ועידר ובשעת השרפון בא שדפון
והלקה ירקון והלקה הרי שמו שלשה קהות"
ולא תתן ארצכם את יבולה מה שאת נותן לה"
ועץ הארץ לא יתן פריו שלא יהא העץ חונט
את פירותיו ובשעה שהוא מפרה יהא מגלח
את פירותיו" ואם תלכו עמי קרי ואם עשיתם
את דיני עראי בעולם אף אני אעשה אתכם
עראי בעולם כלומ' כשאביא עליכם צרה
כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי ורבל זה
מנהג העולם אירע לנו ויצא זו נקלה נקראת

הרי זו דרך עשית ואכזריות וגורם שתופר...
וצלות אחלות כענין שנ' הכית אותם ולא חלו
מיכלל שצריך לחול" ויספתי עליכם מכה
שבע כחטא אתם עבדתם לפני שבע...
בואו ויקבלו עליכם שבע פורעניות" והש...
בכם את חית השדה ושכלה אתכם משמע...
אין לי אלא חיה משכלת חיה שאינה משכלת...
מנין ת"ל ושן בהמות אשלח בם' נמצא זו...
עבר מה אלו נושכין וממיתין אף אלו נושכין
וממיתין" וכבר היו שנים בארץ ישראל חמור
נושך וממית שור נושך וממית" ושבו...
אתכם אלו הקטנים" והכריתה את בהמת...
מבחוץ הממיטה אתכם ממעטם...
ונשמו דרכיכם דרך דרכי... דרכיכם לא...
השבילין הגדולים והשבילין הקטנים" ...
היה כשה שאמרו בזמן שאית משולחת
מתריעין עליה ובזמן שאינה משולח...
אין מתריעין עליה" .. כיצד נגאת...
בעיר ביום משולחת ... בלאתה ...
אם לאתה שני בני אדם ...
מהן הרי זו משולחת ואם היתה ...
הסמוכה לאגם עד שתרדוף אחריה...
היתה באגם עד שתגדוף. שניהן ותאכל...
אחד מהן אבל אם אכלה שניהן היא ...
חומ' מפני הלשבון טרפה ובאים הבנויין
במקום גדודי חיה. אם עלתה לגג ונטלה
תינוק מעריסה שלה הרי זו משולחת...
על שילוח נחשים ועקרבים אין צריך...
צלעון ויתושין אין מתעטפין ולא מתריעין...
זועקין בלבד בלא תרועה" ואם באלה...
בעון שבועת שקר ושבועת שוא חלול...
וחלול תורה חיה רעה באה לעולם ובהמה
ובני אדם מתמעטין והדרכים משתבשי...
שנ' ואם באלה לא תוסרו לי אל תקראו...
אלא באלה" והבאתי עליכם חרב נוקמ...

ת אמ' ל' חייא ב"ל זעירא עשה יי' חסד למס כמו
בת בתולתו שאמ' ויספתי ליסרה אתכ' עשה חס
שמס לאבעע אמסטו מהו בעע אמלתו ל' יעקב רמי
ן אמ' בלעע פולפילה ול בלבה מיתה ליה מן הדא
בא עלה חלב נק נקם ברית תני ל' חייא נקם בברית
נקם שאינו בברית אילה הוא נקם שאינו בברית
ל עליה ול אחא בשם ל' יוחנן כגון סימוני עינים ששם
את עיני צדקיה מלך יהודה דכת' לכן כה אמ' יי' אם לא
אלתי אשר בזה זו שבועה שנשבע לנבוכ' נצ' ובריתי
אשר הפר לק מתבריתו שלנבוכד' ונתתו בראשו
ושאל טב הגוף לא לקה אמ' שמעון בן כחסא זה סיצוי
עינים שהוא תלוי בראש וכיון שבאו לכבול אמלו
לנבוכד' נצ' ולא אשחין אגולא על דינא סוג להיבו
הן אית אלהא דבשמיא והן לא ידיע שהוא בן מלכא
אמ' הקב"ה גם את בריס בריתך מבבלתי אותו הדם שבסיי
שכת בו וידרך על הטם לכיכן שלמתי אסיריך מבור
אין מים בו אמ' ר' פינחס אין שפכו דמם כמים"
ונאספתם אל עריכ' מפני המצור" ושלחתי דבר
בתוככ' שיהא המות הורג אתכם מבפנים ובנעלי
דבב מבחוץ" ונתתם ביד אויב הלכה אין מלינין את
המת בירוש' וכשמוציאין אותו לקברו יהיו קוברי
מוליכם נתנין ביד אויב" בשברי לכם מטה לחם
לרבות כל מסעדי לחם" ואפו עש' נשי' לחמ' בתנו
אחד מבלי עצים" והשיבו לחמכם במשקל שתהא
פת כפותה והן שבות ומלקטות אותו ושוקלות אותו
במשקל" תנא יוסי בן דורמסקית אומ' משל ביד אדם
איסר ופרוטה והוא יושב ומשקלו ואומ' אקח בו פת
לחם אוכל אני ולא אשבע אקח בו תמרים שמא אוכל
ואשבע אעפ"כ אוכל ולא שביע של' ואכלתם ולא
תשבעו" ר"א זה רעב שלמהומה" תניא בעון ענוי
הדין ועוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה חרב ובזה
רבה באה ודבר בא ובצורת באה ובני אדם אוכלין
ואין שובעין ואוכלין לחמן במשקל שנ' והבאתי עליכ'
חרב בשברי לכם מטה לחם" בשן בזה הגוזני עווה
והרעב הווה ובני אדם אוכלין בשר בניהם ובשר

בנותיהם של' שמעו את הדבר הזה פרות הבשן
העושקות דלים" ואם בזאת לא תשמעו לי והלכתם
עמי בקרי והלכתי עמכ' בחמת קרי אם תאמרו שהוא
קרי אוסיף עליכם חמת אותו קרי" ואכלתם בשר
בניכם אמרו עליו על דואג בן יוסף שמת והניח
בן קטן לאמו והיתה מודדתו בטפחים בכל שנה
ונותנת משקלו דינרי זהב לשמים וכשהק' יכה
מצור טבחתו בידה ואכלתו עליה ירמ'
קונן אם תאכלנה נשים פל' עוללי טפו' משיבה אותו
רוח הקדש אם יהרג במקדש יי' כהן ונביא זה
זכריה בן יהוידע הכהן" ד"א ואכלתם בשר בני
אין לי אלא אבות אוכלין בשר בנים ובנות בנים
ובנות אוכלין בשר אבות מנין של' לכן האבות
יאכלו בנים בתוכך ובנים יאכלו אבותם"
והשמדתי את במותי כמשמעו" והכרתי את
חמניכם אלו הנחשים והקוסמים שבישר'" ונתתי
את פגריכם על פגרי גלוליכ' וכי מה הפגרים עושין
אצל הגלולין אלא שהיה אליהו זל' מהלך על תפוחי
הרעב פעם אחת מצא תינוק אחד תפוח ומוטל
ברעב באשפה אמ' לו בני מאיזה משפחות אתה
אמ' לו ממשפחה פלונית כמה הייתם אמ' לו שלשת
אלפים כמה נשתייר מכם אמ' לו אני בלבד אמ'
לו בני רצונך לומ' דבר אחד ולחיות אמ' לו בכליון
וזם אומ' שמע ישר' יי' אלהינו יי' אחד צעק מיד
ואמ' הס ושתוק כי מלהזכיר שם יי' לא למדוני אבא
כן מה היה עושה היה נוטל יראתו מחיקו ונותנה
על לבו והיה מחבקה ומנשקה עד שנבקעה כריסו
ונפלה יראתו לארץ ונפל הוא עליה לקיים מה שנ'
ונתתי את פגריכ' על פגרי גלוליכם" אמ' רבי יהודה אמ'
רב יודא היה ישר' בעצמו שאין בה ממש ולא עבודה
לא התיר להם עליות בפלהסי'א מותיב רב משרשיא
בזכר במקום מזבחותם אמ' ל' לעזר כאדם שיש
לו געגועין על בנו בתו דאידבקו בה תא שמע
ונתתי סג על פגרי גלוליכם בהל דאידבקו ביה
וגעלה נפשי אתכם זו גלות ריש הו מיזו סיבוק

השמינה' ונתתי את עריכם חרבה יכול ערי עריכם
לרבות כרכים ומחוזות" והשמותי את מקדשיכ'
מקדש מקדשי מקדשיכם לרבות בתי כנסיות ובתי
מדרשות" ולא אריח בריח ניחוחכם כמשמעו" ר'א
והשמותי את מקדשיכ' אע"פ שהן שוממין בקדושתן
הן עומדין מכאן אמ' ר' יהודה בית הכנסת שחרב אין
מספידין בתוכו ואין מפשילין בתוכו חבלים ואין פורש'
בתוכו מצודות ואין שוטחין על גגו פירות ואין
עושין אותו קפנדריא ש'נ' והשמותי את מקדשיכ'
בקדושתן עומדין אף כשהן שוממין עלו בו עשבי'
לא יתלוש מפני עגמת נפש תני לא יתלוש
ויאכיל אבל תולש ומניח" והשמותי אני את
הארץ זו מדה טובה לישר' שלא יהו יש' אומ'
הואיל וגלינו מארצינו עכשיו אויבים באים
ומוצאין נחת רוח ת"ל ושממו עליה אוי' היושב' בה
אף האויבים הבאים אחריכם לא ימצאו עליה
נחת רוח וכן הוא אומ' ויהי בתחלת שבתם שם
וישלח יי' את האריות ויהיו הורגים בהם"
ואתכם אזרה בגוים זו מדה קשה לישר'
שבשעה שבני מדינה גולין כולן למקום אחד
הן רואין זה את זה ומתנחמין אתם אין אתם כן
לא עתיד אני לגלות אתכם לבין אומות העולם
כאדם שהוא זורה שעורים במזרה ואין כל אחת
מהן דביקה בחברתה שכן אדם במזרה בשעורי
הארץ" והריקתי אחריכם חרב חרב המושכת
אחריכם לא במהרה היא חוזרת כמים הנשפכי'
שובאינן חוזרין לכליהן" והיתה ארצכם שממה
זו מדה קשה לישר' שבשעה שאדם גולה מתוך
כרמו וסופו לחזור כלו אי' כרמו וביתו חרב אתם
אין אתם כן והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו
חרבה מפני שאין סופכם לחזור" אז תרצה
הארץ את שבתותיה אמר להם אני אמרתי לכם
שתהו זורעין שש ומשמטין לי אחת בשביל
שתדעו שהארץ שלי ואתם לא עשיתם כן
עמדו וגלו ממנה והיא תשמיט מאליה כל

שמטין שהיא חייבת שנ' אז תרצה הארץ את שב
כל ימי השמה" והנשארים בכם והבאתי מורך
בלבבם זה אימה ופחד ורתת ויראה" ורדף
אתם קול עלה נדף אמ' ר' יהושע בן יהודה פעם אחת
היינו יושבין בין האילנות ונשבה הרוח והטיחה העלין
זה בזה ועמדנו ורצנו ואמרנו אוי לנו שמא
ידביקונו הפרשים לאחר זמן הפכנו לאחורינו כו
ולא ראינו בריה וישבנו במקומותינו ובכינו
ואמרנו אוי לנו שעלינו נתקיים הפסוק ורדף אותם
קול עלה נדף" ונסו מנוסת חרב מפני אימה"
ונפלו ואין רודף מבלי כח" וכשלו איש באחיו איש
אומ' איש באחיו לא בעונות אחיו מלמד שכל ישר'
ערבין זה בזה" וכשלו כמפני חרב ורודף אין אמ'
ר' חנינא אמ' שמעתי פעם אחת שלפני השמד היה
והיו נחבין במערה ואמרו הנכנס יכנס והיוצא לא
יצא נהפך סנדלו של אחד מהן כסבורין הן אחד
מהן יצא והכירו בהן אויביהם ועכשו באין עליהן
דחקו זה את זה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגום
אויביהם" ר' לעזר אומ' בבית הכנסת היו יושבין ושמעו
קול מגלי בני המערה דחקו את זה והרגו זה את זה
יותר ממה שהרגום אויביהם" ר' נחמי' בר יהודה
אומ' בבית הכנסת היו יושבין ושמעו קול מאחורי
בית הכנסת כסבורין עליהן באו ודחקו זה את זה
והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהם אויביהם"
באותה שעה אמרו לא יצא האיש בסנדל מסומר לא
בשבת ולא ביום טוב ועכשיו אמ' דוד בגאות רשע
ידלק עני אמ' דוד לפני הקב"ה רבונו שלעו' אתה נותן
גאוה ושלוה לרשעים שנעשו הרשעים והן
נותנין עיניהן על ישר' שליעקב שהוא עני בכל
שעה ושעה להדליקו באש" אמרו פעם אחת
גזרה מלכות הרשעה שמד שלא יתעסקו בתורה
נכנסו חכמי ישר' למערה לעסוק בתו' והלכו ושכרו
אדם אחד וספלוהו לפניהן לאחר שנפטר אותו
האיש פגעו בו רומיים ואמרו לו מאין אתה בא לא
רצה לומ' להן באו תורמוסין שהיה מקטף ואוכל ובודק

זה היה דוה לבינו" ומתנחמין בזה ואומ' ביוסהדם
הנה אלהינו זה" חטאו בהוא ולקו בהוא ומתנחמין בהוא
חטאו בהוא כי חשוב יי' ראמרו לא הוא" ולקו בהוא
ויהפך להם לאויב הוא נלחם בם" ומתנחמ' בהוא אנכי
אנכי הוא מנחמכם" חטאו באש ולקו באש ומתנחמ'
באש" חטאו באש הבנים מלקטים עצים והאבות
מבערים את האש" ולקו באש ממרום שלח אש
בעצמותי" ומתנחמין באש ואני אהיה להם נאם יי'
חומת אש סביב" חטאו בכפלים ולקו בכפלים ומתנחמין
בכפלים" חטאו בכפלים חטא חטאה ירוש'" ולקו
בכפלים כי לקחה מיד יי' כפלים" ומתנחמין בכפלים
נחמו נחמו עמי" אלה החקים והמשפטים והתורות
חקים אלו המדרשות המשפטים אלו הדינים והתורות
מלמד שנתנו שתי תורות לישר' אחת בכתב ואחת
בכתב" אמ' ר' עקיבה וכי שתי תורות ניתן להן לישראל
והלא תורות הרבה ניתן להם שנ' זאת תורת העולה
זאת תורת המנחה זאת תורת החטאת זאת תורת האשם
זאת תורת זבח השלמי' זאת התורה אדם כי ימות באהל
זאת תהי' המצורע יש אומ' אעפ שיש תורות הרבה
כבר חזל וכולן כולן ונעשה תלה אחת תורה צוה
לנו משה וזאת התו' אשר שם משה אמרו למה כאו'
תורות שתי תורות אחת בכתב ואחת בפה" מעשה
בגוי אחד שבא לפני שמאי הזקן אמ' לו כמה
תורות ניתנו לכם אמ' לו שתים אמ' לו איזו ואיזו
אמ' לו אחת בכתב ואחת בע"פ שלא בכתב אמ' לו
את שבכתב אני מאמין ואת שלא בכתב אין אני
מאמין לך געל בו והוציאו בנזיפה בא לו לפני
הלל הזקן אמ' לו לו כמה תורות ניתנו לכם אמ'
לו שתים אמ' לו איזו ואיזו אמ' לו אחת בכתב
ואחת שלא בכתב אמ' לו את שבכתב אני מאמין
לך ואת שלא בכתב איני מאמין לך" אמ' לו שב
בני שב כתב לו אלף אמ' לו מהו זה אמ' לו אלף אמ'
לו אין זה אלף אלא בית כתב לו בית אמ' לו מהו זה
אמ' לו בית אמ' לו אין זה בית אלא אלף צלם לו באזן
והתחיל אותו הגוי יודע אזני אזני אמ' לו ומי

הזריעך שזו אזן אמ' לו כל העולם יודעין שהיא
אזן אמ' לו ולא העולם יודעין שזו ושזו בית
וכשם שקיבלת עליך זו באמונה כן קבל עליך זו
באמונה" אשר נתן יי' בינו ובין בני ישר' זכה
משה להיות שליח בין ישר' לאביהם שבשמים
בהר סיני ביד משה מלמד שניתנה תורה הלכות
ודקדוקין ופירושין על ידי משה מסיני" וידבר
דבר אל בני ישר' איש כי יפליא נדר בני ישר' מעריכי'
אין הגוים מעריכים יכול לא יהוא נערכין ת"ל איש"
תנן התם הנכרי ר' מאיר אומ' נערך אבל לא מעריך
ר' יהודה אומ' מעריך אבל לא נערך אמ' ר' מאיר וכי
מאחר שלא אחר מרבה ולא אחר ממעיט מפני מה
אני אומ' נערכין אבל לא מעריכין מפני שריבה
מדת הנערכין ממדת המעריכין שהרי חרש שוטה
וקטן נערכין אבל לא מעריכין ר' יהודה אומ' הבן
מעריך אבל לא נערך מפני שריבה מדת המעריכ'
ממדת הנערכין שהרי טומטום ואנדרוגינס מע
אבל לא נערכין והלכתא כר' מאיר דנערכין ו
מעריכין וזה וזה מודים שהן נודרין ונידרין
הדמים" או בני ישר' אין לי אלא בני ישר' מנ' ל
את הגרים ואת העבדים ת"ל ואמרת אליהם איש פרט
לקטן או יכול שאני מוציא את הקטן שיש בו הפלאה
ת"ל כי יפליא לרבות המופלא הסמוך לאיש" נדר נא
כאן נדר ונא' להלן נדר מה נדר אמור כאן כי
אף נדר אמור להלן כי יפליא מה נדר אמור להלן בל
תאחר לשלמו אף נדר אמור כאן בל תאחר לשלמו
נדר בערכך הקיש נדרים לערכים מה נדר
בל תאחר לשלמו אף ערכים בל תאחר לשל
ומנין שחייבין על הערכים משום לא יחל ומשום
היוצא מפיו יעשה שהן מכלל נדר
בערכך להביא ערך הסתום ר"א בערכך
כולו הוא ערך איברין או יכול שאני מוציא
שהנשמה תלויה בו ת"ל נפשות" הנותן
ערך ידי וערך רגלי על לא אמר כלום ע
וערך כבדי על נותן ערכו זה הכלל

שהקשמה תליה בו נותן ערך כולו" בנפשות לא יהיות
אוציא את המת ולא אוציא את הגוסס ת"ל והעמיד
והעריך את שיש לו עמידה יש לו עריכה ואת שאין
לו עמידה אין לו עריכה" ר"א מה ת"ל בנפשות שיכול
אין לי אלא איש שהעריך את האשה אשה שהעריכה
את האשה מנין ת"ל נפשות" ד"א נפשות שיכול
כל שהוא בכלל דמים יהיה בכלל ערכים מובלל
ומוכי שחין שלא יהיו בכלל דמים לא יהיו בכלל
ערכים ת"ל נפשות" והיה מה ת"ל שיכול כל שהוא
בכלל ערכים יהיה בכלל דמים ת"ל והיה מכאן אמ'
יש בערכין להקל ולהחמיר כיצד אחד שהעריך את
הנאה שבישראל ואת הכעור שבישראל נותן חמשים
סלע ואם אמ' הרי דמיו עלי נותן את שוויו והדמים
אינם בערכים כיצד האומ' דמי עלי או דמי זה עלי
או דמי כלי עלי אפילו היה אותו כלי קטן בן יומו או
מטום או אנדרוגינס או גוי נותן שוויו דינר או אין
אין אותו כלי הוא עבד נמכר בשוק וגוי שאמ'
ערכי עלי או דמי כלי עלי בידין אותו אם אמ' ערכ
יצת ישל ברלתי יוציאוהו בית דין במה שיראה לו"
זון מבדק הבית וברין יחוש שנלא לבם ולבו לבנות
בית לאביו ונאמ' ולכם אין חלק וצדקה וזכרון
בירושלם" ואם אמ' משמים נדרתי יבנאו" לכי"י מלמד
שהערכים והדמים כולן סתמן לבדק הבית ויפול
לשכת בדק הבית" והיה ערכך הזכר הזכר
לא טומטום ואנדרוגינס יכול לא יהיו בכלל איש
אבל יהיו בכלל אשה ת"ל ואם נקבה היא הזכר
והנקבה ודאית לא טומטום ואנדרוגינס" מבן
רים שנה כל השנים הללו מעת לעת מיום
ר" ועד בן ששים שנה מנין ששנת
ים כלמטה הימנה ת"ל ואם מבן ששים שנה
י שנת ששים כלמטה הימנה אין לי אלא
ששים שנת חמש ושנת עשרים מנין ת"ל
שו חייב בשנת ששים וחייב בשנת חמש
עמ' ועשרים מה שנת ששים כלמטה הימנה
חמש ושנת עשרים כלמטה הימנה אין

אם עשית שנת ששים כלמטה ממנה להחמיר
נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימנה
להקל ת"ל שנה שנה לגל' שו מה שנה האמורה בשנת
ששים כלמטה הימנה אף שנה האמורה בשנת
חמש ובשנת עשרים כלמטה הימנה בין להקל
בין להחמיר" ואם מבן חדש יום שלשים כלמטה
הימנו והאומ' על בן שלשים יום או פחות ערכו
עלי כאומ' ערך כלי זה עלי שאינו חייב כלום"
ומאימתי יהיה לו ערך מבן אחד ושלשים יום ולמעלה
ובדמים אינו כן" ואם מבן ששים שנה ולמעלה משיכנס
בשנת אחת וששים יום אחד עד שימות ואם אין
כמה שנים ערך הזכר חמשה עשר שקלים ולנקבה
עשרה שקלים" ואם מך הוא מערכך אם מקהו
מעוקך שעליו החייהו מערכך מכאן שמסדירים
בערכים קל וחומ' לבעל חוב" היכי דתנינן אונפ
שאמרו חייבי ערכים ממשכנין אותו מסדרין לו
כיצד נותנין לו מזון שלשים יום וכסות שנים עשר
חדש ומטה ומצע וסנדליו ותפליו לו אבל לא ל
לאשתו ובניו שכל הוא מערכך ולא
אשתו ובניו מערכך ואם היה אומן נותנין לו שני
כלי אומנות מכל מין ומין אם היה חרש נותנין לו
שני מעצדין ושתי מגרות היה לו מין אחד מרובה
ומין אחד ממועט אין אומ' למכור את המרובה
וכל שיש לו מן המועט ומוכרין כל הכמו
מן הקרקע ומן המטלטלין מכסות ו
תשמיש הבית ועבדים ובהמ' נפרעין מן הכל
מוכרין לא כסות אשתו ולא כסות בניו ולא צבע
שצבען לשמן ולא סנדלים חדשים שלקחן לשמן"
אשכחיה רבה בר אבוה לאליהו ז"ל דקאי בבית
הקברות אמ' ליה מהו שיסדרו לבעל חוב אמ' ליה
גמר מנה מערכים גבי ערכים כת' ואם מך הוא
מערכך גבי בעל חוב כת' כי ימוך אחיך ומכר
שאם היה המעריך עני ואין ידו משגת שיהא
נותן כל הכמוצא בידו אפילו סלע אחת ונפטר
ת"ל ואם מך הוא מערכך על פי אשר תשיג יד

הוא מיעוטא אחר תשעה ישל ואין מיעוט אחר מיעוט
אלא לרבות דהפלא תשעה ישל ואחר כהן" ואם כיולא
בהן אדם מאי קא קדוש המקבב אבהו כהונ' דמיעט
תניא נמי הכי החומ' דמיעט שמין אותו כעבד
נעבד אתקיש לקלקעות" ואם המקדיש יגאלנו המקדיש
לא המתכפר" מכאן אמרו קדשי מזבח שנפל בהן
מום אם פדיין המקדיש לעצמו מוסיף חומש לא
המתכפר" ויסף חמישית כסף ערכך עליו"
על הקדש ראשון הוא חייב לא על הקדש שבב'
המקדיש לא המתפיס מכאן אמרו חולין בהמ'
על בהמ' בין בקדשי בדק הבית בין בקדשי מזב'
שנפל בהן מום או שהמיר בקדשי מזבח שנפל בהן
מום משהוא פודה את השניה שחילל עליה או את
התמורה לעצמו אינו מוסיף חומש" ואם משדה
אחוזתו משדה ולא כל שדה מכאן אמרו שאינו רשאי
להקדיש כל שדהו ואם הקדיש הכי קא קדוש"
איזה הוא שדה אחוזה זו שדה שירשה אדם
ממורשין" והיה ערכך לפי זרעו זרע חמר שעורי'
כמה הוא זרע חומר שעורים כל מקום שראוי
לזרוע בו חמר שעו' ודישא ביד ולא יקרב לרישתו
ולא ירחיק אותה והחומר שלשים סאה והמקום שיש
בשבולו חמשים אמה על חמשים אמה זה הוא
בית סאה" והוא מזלעסחה במדה המקום שיש
בשבולו חמשה ושבעים אף אמה שהוא ברובע
מאתים אלבע ושבעים על מאתים ארבע ושבעים
והא בית סע והוא זרע חומר שעורים" זרע
חומר שעו' אין מודדין אלא מק ומעה הלאויי
לזליעה היו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים
או סלעים גבוהים עשרה טפחים אין נמדדין
עמה אמאי ליקדשו באנפי נפשיהו רבי ירמיא
כיון דלא הוו בית כור לא קדשי והוא תנינ שדה
מהמ' לפי שנ' זרע חומר שעורים אין לי אלא
שהקדיש בענין הזה מנין לרבות לתך וחצי לתך
סאה ותרקב וחצי תרקב מנין תל' שדה מכל מקום
אמ' רב עוקבא בר חמא הכא בנקעים מלאים

מים עסיקין דלאו בני זליעה נינהו
דקא תאני ולקא דסלעים שמע מינה" ה
אפלו פחות מכאן במיהדנא נגאני דאדעו מ
פתקו דאלעא מיקלו" בחמשים שקל כסף הש
הוא הנקרא סלע בלשון חכמים והסלע ארבעה
דינרים והדינר שש מעין והמעה שני פונדיונ
נמצא לכל שנה משני יובל שהן תשעה ואר
שאין שנת יובל מן המנין סלע ופונדיון והל
אין סלע של הקדש אלא ארבעים ושמונה פנדיונ
ומה טיבו של פונדיון זה קלבון לפרוטרוט כלומ'
אעפ שהסלע שמונה וארבעים פנדיון כשית
אדם פדיונות ליקח סלע מן השלחני נותן תש
וארבעים" זרע חמר שעורי בחמשים שקל כ
כענין הזה הוא משלם ויש בו להקל ולהחמיר
כיצד אחד המקדיש בחולת המחוזי ואחד המקד
בפרדסות סבסטי נותן בית זרע חומר שע
בחמשים של כסף" אם משנת
שדהו כערכך יקום זה שהקדיש
בגרעון כסף עד שיגמור שנה אחר
שאין מחשבין חדשים להקדש לפי כך אם
ליתן חמשים שקל לכל זרע חומר הוי
אפציום שאחר היובל ואין גורע כלום ש
יקום ואם הקדישה בשנת היובל ערכו
מקודשת" ואם אחר היובל יקדיש
שהקדיש אחר היובל בשנה א
לפדות יחשב סלע ופונדיון לכ
היובל של על פי השנים הנ
כיצד הרי שהקדיש שהיו ונש
שנים אין משיגיה זבל כל השנה
לכל זרע חמר שעורים שמונה סל
פנדיונות ואם רצו הבעלים לפדות
סלעים ושלשה פנדיונות לפי שהן
וכן לכל לפי חשבון זה סלע ופנדיון
ואם אמר הריני נותן דבר שנה ב
שומעין לו אלא נותן כולן באחד

הדקה שיהא כולו כאחת׳ וחשב לו
עלפי השנים הנותרות אין המקדיש לפני
שהנשמ[illegible] בחות משתי שנים לפי כך אם הקדישה
חוציאם ליובל בשנה אחת אינו יכול ליתן סלע
והפלגין בפרותה של עלפי השנים אינה נפדית
לו נש[illegible] בדעין כסף לאקודם ליובל בשתי שנים או יתר
אין בל פי השנים הנותרות שנים אתה מחשב ואין
את אתה מחשב חדשים ומנין שאם ליצה המקדיש
כל לעשות חדשים שנה עושה הכי ראמי כגון
זו ראקדשה בסלגה דארבעין ותמנה תל וחשב לו
כל הכהן מכל מקום׳ ואם גאל לא אחר המקדיש
בכלל יש בנו או אשתו או אחר מיורשיו שגאלו מוסיפין
הנאמ׳ מש לכך נאמ ואם גאל יגאל לרבות את כולן
[illegible] כסף ערכך עליו וקם לו בכתובת כסף הוא קם
[illegible] מכאן אמרו הפודה מיד ההקדש משיבמנה
או דמי הספיק ליתן הדמים עד שעמד מאתים נותן
מטום או אנדר במאתים ולא הספיק ליתן עד
[illegible] חתו בא ה נותן מאתים שלא יהיה כח הדיוט
[illegible] והקדש פדה במאתים ונתן הדמים
יעת ישל [illegible] למשוך עד שעמד במנה כבר
[illegible] ניתנת הכסף לפדה במנה ונתן הדמים
בית לא [illegible] סיק למשוך עד שעמד במאתים מה
בידוש׳ ואם [illegible] שאין ההקדש מקבל מי שפרע
שה ערכים והרמ את השדה בעלים׳ ואם מכר
הגל ללשכת [illegible] לאיש אחד ולאבן׳ ולא
לא טומטום ואנדרוגינוס [illegible] ת לבעליה לעו לא תצא לכהני
אבל יהיה בכלל אנ המקדיש קודם היובל או
יחי והכנבה ורב ההקדש אסט בתו של מקדיש
כם שנה בו ולא חזר המקדיש וגאלה מידו
יה׳ ות הרי היא יוצאה לכהנים אבל אם
דם כבמ [illegible] שלמקדיש הרי זו חוזרת לאביו ביובל
הי ששנתו [illegible] שנה בצאתו ביובל מלמד שהשדה
ששים שנה נכל קדש לה׳ יהוה אוחס
שו חיב בשנה בבאה הכהנים נכנסין לתוכה
עמ [illegible] שה לי נאמ בשדה אחוזה
עמ עשרים מה
חומש ושנת עשי

קדש ונאמר במקדיש בית
אף כאן בדמים שאין הקדש יוצא
אבל אם גאלה אחר והגיע יובל והוא להחמיר
בו יוצאה לכהנים בלא כלום שבבל הימנה
ההקדש יכול אסיפו הקדיש טלשים ויהא בשנה
שאינה ראויה לגדישה ולא נגאלה קודם היובל
לא תהא יוצאה לכהנים תל והיה השדה ובו
שדה נקראת׳ כשדה החרם לכהן תהי׳ אחוזתו
מלמד ששדה חרמו כשדה אחוזה של
מה שדה אחוזה אם החרימה ישל הדיוט בו
מחרימה ויוצאה לאחיו הכהנים אף שדה
חרם שלכה בה כהן אחר היובל אם החרימה
הרי זו מוחרמת ויוצאה לאחיו הכהנים ומנין
שאם גאלו אחיו הכהנים שדה אחוזה והגיע
יובל והיא תחת ידו לא יאמר הואיל והרי היא
יוצאה לכהנים ביובל הרי היא תחת ידי
והרי היא שלי לא יוצאה לכולם אחיו הכהני
תל כשדה החרם חרם לא נאמ׳ אלא החרם
לכהן תהי׳ אחוזתו ניתנת לכהנים שבמשמר
שפגע בו היובל ואם היה לאחר השנה של יובל
בשבת שהרי משמר יוצא ומשמר נכנס
תנתן למשמר היוצא׳ ואם את שדה מקנתו
אשר היא שדה מקנתו זו שדה שלקחה אביו
זבה בה׳ אשר לא משדה אחוזתו מנין ללוקח
שדה מאביו והקדישה בין בחיי אביו בין בחיי
אביו בין לאחר מות אביו מנין שתהא לפנין
כשדה אחוזה תל ואם את שדה מקנתו אשר
לא משדה אח׳ שדה שאינה ראויה להיות
שדה אחוזה יצאת שהיא ראויה להיות
שדה אחוזה׳ וחשב לו הכהן את מכס
הערך אין מכסת אלא דמים וכן הוא אומ׳
והרמתם מכם מלמד שהיא נפדית בשוה
ליתר שמין אותה בדמיה ואין כמה היא
שוה עד היובל ופודה אותה כל מי שירצה
ואם פדאה המקדיש אינו מוסיף חומש

אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קרית שמע של שחרית:

אמר להם ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנ' למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות וחכמים אומר' ימי חייך העולם הזה כל ימי חייך להביא את ימות המשיח:

ברוך המקום שנתן תורה לישראל עמו ב"ה כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול:

הרא לגואב

עבדים היינו לפרעה במצרים
ויוציאנו ה' אלהינו משם
ביד חזקה ובזרוע נטויה ואלו לא גאל
הקב"ה את אבותינו עדין אנו ובנינו
ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה
במצרים ואפי' כלנו חכמים כולנו
נבונים כולנו יודעים את התורה
מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים
וכל המאריך ביציאת מצרים הרי
זה משובח:

מעשה ברבי אליעזר ורבי
יהושע ור' עקיבה
ור' טרפון שהיו מסובין בבני ברק
והיו מספרין ביציאת מצרים כל

אתכסיאת׃ ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר
עשה׃ ואשתעי עבדא ליצחק ית כל פתגמיא דעבד׃
ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו
לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו׃ ואעלה יצחק
למשכנא וחזא והא תקנן עובדהא כעובדי שרה אמיה
ונסיב ית רבקה והות ליה לאנתו ורחמה ואתנחם יצחק ד
ויסף אברהם ויקח
בתר אמיה׃
אשה ושמה קטורה׃ ואוסיף אברהם ונסיב אתתא ושמה
קטורה׃ ותלד לו את זמרן ואת יקשן ואת מדן ואת מדין
ואת ישבק ואת שוח׃ וילידת ליה ית זמרן וית יקשן וית
מדן וית מדין וית ישבק וית שוח׃ ויקשן ילד את שבא
ואת דדן ובני דדן היו אשורם ולטושם ולאמים ויקשן
אוליד ית שבא וית דדן ובני דדן הוו למשריין ולשכונין
ולנגוון׃ ובני מדין עיפה ועפר וחנך ואבידע ואלדעה
כל אלה בני קטורה׃ ובני מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע
ואלדעה כל אלין בני קטורה׃ ויתן אברהם את כל אשר
ליצחק׃ ויהב אברהם ית כל דליה ליצחק׃ ולבני הפילגשים

אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק
בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם׃ ולבני לחינתא ד
ולאברהם יהב אברהם מתנן ושלחינון מעל יצחק בריה
עד דהוא קיים קדומא לארע מדנחא׃ ואלה ימי שני חיי
אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים
ואלין יומי שני חיי אברהם דחיא מאה ושבעין וחמיש
שנין׃ ויגוע וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע
ויאסף אל עמיו׃ ואתנגיד ומית אברהם בסיבו טבא
סיב וסבע ואתכניש לעמיה׃ ויקברו אתו יצחק
וישמעאל בניו אל מערת המכפלה אל שדה עפרן
בן צחר החתי אשר על פני ממרא׃ וקברו יתיה יצחק
וישמעאל בנוהי במערת כפילתא בחקל עפרון בר צחר
חתאה דעל אפי ממרא׃ השדה אשר קנה אברהם
מאת בני חת שמה קבר אברהם ושרה אשתו׃ חקלא
דזבן אברהם מן בני חתאה תמן אתקבר אברהם
ושרה אתתיה׃ ויהי אחרי מות אברהם
ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי

מוסף לשבת

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

לשבת וראש חודש

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִים: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם ... פָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים ... עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן ... וּשְׁנֵי תְמִידִ[ים] ... אָבוֹ[ר] ... בָד

מוסף לשבת

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ
קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ שִׂים חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ
שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ שַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר
לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה
וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי
שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

לשבת וראש חודש

כִּי בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָאֻמּוֹת בָּחַרְתָּ וְחֻקֵּי
רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ:
יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי ע[illegible]
עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְ[illegible]
מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי [illegible]צִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְ[illegible]
[illegible]ית[illegible] קָרָאתָ:
[illegible] רְצֵה נָא בִמְ[illegible]
[illegible] שִׂים חֶלְקֵנוּ[illegible]
[illegible]שֵׁנוּ בִּי[illegible]
[illegible]ילֵנ[illegible]

[illegible] קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי [illegible]
[illegible] בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת־רְדִידִי מֵעָלַי שֹׁמְרֵי
הַחֹמוֹת׃ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם אִם־תִּמְצְאוּ אֶת־
דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי׃ מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד
הַיָּפָה בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃ דּוֹדִי
צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה׃ רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים
שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב׃ עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי מָיִם רֹחֲצוֹת
בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת עַל־מִלֵּאת׃ לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת
מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת מוֹר עֹבֵר׃ יָדָיו גְּלִילֵי
זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים׃
שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי־פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן
בָּחוּר כָּאֲרָזִים׃ חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה
דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם׃
[illegible] דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים
[illegible]
[illegible]
[illegible]

...ה מל...
...לחמה איש חרבו
...: אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי...
עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו...
אהבה מבנות ירושלם: צאינה וראינה בנות ציון...
שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום...
שמחת לבו:

ד הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים מבעד...
שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד: שניך...
הקצובות שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות ושכ...
...ם: כחוט השני שפתותיך ומדברך נאוה...
...רקתך מבעד לצמתך: כמגדל דויד צוארך...
...אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים...
...עפרים תאומי צביה הרעים ב...
...ם ונסו הצללים אלך לי אל הר...
...לבונה...
...לבנון...

׃ שְׁמַע אַבְרָהָם אֶ
ת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵ
ף עֹבֵר לַסֹּחֵר׃ וַיָּקָם ׀ שְׂדֵה
פְנֵי מַמְרֵא הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־
אֲשֶׁר בְּכָל־גְּבֻלוֹ סָבִיב׃ לְאַבְרָהָם

